

Frihet

Kunskap

Öppenhet

Budget 2024 för Stockholms stad och inriktning för 2025–2026 samt ägardirektiv 2024–2026 för koncernen Stockholms Stadshus AB

För ett modernt, frihetligt, tryggt och hållbart Stockholm

Våra partier – Moderaterna, Liberalerna, Centerpartiet och Kristdemokraterna – har varit med och styrt Stockholm framgångsrikt tre av de fyra senaste mandatperioderna. Vi förenas av en gemensam vision för framtidens Stockholm, som bejakar stadens styrkor och särart, och framförallt passionerat tror på stockholmarnas potential och möjligheter att var och en och tillsammans forma sina egen framtid och förverkliga sina drömmar. Detta förord till våra budgetförslag utgör vår långsiktiga vision för Stockholms utveckling – ett modernt, frihetligt, tryggt och hållbart Stockholm.

Vår vision för Stockholm är en modern, öppen, trygg, hållbar, tillåtande och framtidsinriktad stad där det finns en mångfald av människor, företag och föreningar. I vårt Stockholm bemöts utmaningar genom samarbeten mellan staden, företagen, akademien och det civila samhället. Hit ska forskare, turister, investerare och studenter från hela världen söka sig. Stockholm ska vara en stad för alla – barn och unga, vuxna och äldre, inflyttade och de som bott här hela livet, företagare och anställda. Här ska det vara lika enkelt att vara singel som att bilda familj och åldras. Vi tror på stockholmarnas förmåga och rätt att bestämma över sina egna liv och därför är det också viktigt att alla stockholmare är en del av samhällsbygget och både vill och kan bygga sig en bättre framtid. Stockholm ska fortsätta utvecklas i takt med vad stockholmarna önskar, behöver och drömmer om.

Vi står på stockholmarnas sida och har en tydlig målsättning med vår politik, att lösa de problem som stockholmarna upplever. Det är inte ett löfte om att politiken kan lösa alla problem. Men det är ett löfte om att vi ska lösa de problem som bara kan lösas genom politiska beslut.

Service till stockholmarna är utgångspunkten i stadens verksamheter. Målsättningen är att Stockholm ska vara en stad som det är lätt att leva i. Det handlar om att hämta på förskolan, att ta sig till och från arbetet, att leva klimatsmart, att hinna till barnens fritidsaktiviteter, handla eller träffa vänner. Oavsett vilken service det handlar om har stockholmarna rätt att förvänta sig att allt fungerar så att vardagen går ihop. Stadens verksamheter och medborgarservice ska kontinuerligt utvecklas för att underlätta för människor, företag och föreningar att vara verksamma i Stockholm. Stadens regelverk ska vara transparent, enkelt och tillåtande för att främja hållbara innovationer och initiativ på marknaden och inom civilsamhället.

Ordning och reda i stadens ekonomi är en förutsättning för att alla verksamheter i staden ska fungera. Låg skatt är en fråga om egenmakt och därigenom självbestämmande, så länge välfärdens kärna värnas. Att människor känner delaktighet i samhället är en grund för att skapa sig ett gott liv och utveckla sin fulla potential. Skolan ska präglas av kunskap och höga förväntningar. Vi vill bryta segregationen och bygga en stad där människor med olika bakgrund, livssituationer och åldrar möts i gemenskap. Tillit skapar trygghet, vilket ska vara vägledande för det växande Stockholm. Stockholms stadsmiljöer ska vara trygga, gröna, levande och välskötta i hela staden. Vi ska värna och utveckla Stockholms unika karaktär och skönhet. Staden ska fortsätta utvecklas och växa, men alltid med varsamhet och samförstånd med de som bor här.

Vi accepterar inte att människor i Stockholm får sin frihet begränsad på grund av diskriminering, rasism, antisemitism eller otrygghet. Vi arbetar därför målmedvetet för

L Inl:2

ökad frihet genom kraftfulla insatser mot den brottslighet som idag orsakar svåra problem i delar av staden och som begränsar människors frihet.

Det är så vi skapar ett modernt, frihetligt och hållbart Stockholm. Vi står alltid på stockholmarnas sida.

Jan Jönsson
Liberalerna

Christofer Fjellner
Moderaterna

Jonas Naddebo
Centerpartiet

Nike Örbrink
Kristdemokraterna

Friheten och möjligheternas Stockholm

Liberalismens viktigaste värdering är frihet. Det handlar om allas rätt att självständigt - eller i gemenskap med familj, vänner, arbetskamrater eller andra - forma sina liv efter egna önskemål och värderingar. Enligt socialliberalismen, som är den liberala riktning som Liberalerna företräder, har den offentliga sektorn – stat, region, kommun – en viktig roll att spela för att öka friheten. I Stockholm vill vi liberaler i politisk praktik bidra till det.

Stockholm har fantastiska förutsättningar för att vara frihetens och möjligheternas stad. Den har ett stort utbud av utbildningar, arbetstillfällen och kultur och det geografiska läget mellan Mälaren och skärgården ger unika möjligheter till friluftsliv. Vår uppgift är att tillsammans se till att ta till vara och utveckla dessa möjligheter.

Oavsett om ens förfäder bott i Stockholm sedan generationer tillbaka eller om man kom hit alldeles nyligen bidrar man till att Stockholm blir en rik stad. I möten mellan människor och kulturyttringar från hela världen utvecklas den stockholmska och svenska kulturen.

Stockholm både Sveriges centrum i ett ständigt samspel med resten av landet och en nod i ett globalt nätverk. Vi ska genom goda kommunikationer säkerställa att långt borta alltid är nära. Oavsett om det gäller att vi stockholmare får bra möjligheter att resa inom Sverige och till andra länder eller om människor från andra delar av Sverige och världen får möjligheter att besöka Stockholm. Resandet och kulturutbytet utvecklar staden och gör den till en spännande plats att bo på.

I det liberala samhället ska alla, oberoende av funktionsförmåga och boendeyrke, men också oavsett könsidentitet, ålder, etnicitet, religiös tro eller kulturell bakgrund, ges förutsättningar att leva ett gott liv.

Oliberala, eller som man i dag ofta säger, illiberala, idéer breder ut sig i vår omvärld. De illiberala krafterna vill begränsa många människors frihet och inte minst kvinnors rättigheter. De vill minska konstnärers frihet att experimentera och provocera. De vill minska tillgången till böcker på främmande språk på biblioteken. De vill begränsa demonstrationsfriheten. De vill minska tillgängligheten till den offentliga servicen för människor med annat modersmål än svenska. De vill uppmuntra människor som har kommit från andra länder att lämna Sverige. De vill begränsa programutbudet i public service. I små steg vill de minska den mångfald som är en viktig förutsättning för allas vår frihet.

Detta är en budget för att i stället slå vakt om och utveckla den mångfaldens och frihetens samhälle som är en grund för vårt välbefinnande.

Ett frihetens Stockholm som ger varje individ möjligheter att uttrycka sig och förutsättningar att leva ett självständigt liv

Skolan – grunden för ett självständigt liv

Skolan är stadens viktigaste framtidsuppgift. En god och likvärdig utbildning för alla är grunden för demokratin och samhällets utveckling. I Stockholm ska alla, oavsett bakgrund, ges samma möjligheter. Barn och unga ska mötas av höga förväntningar och undervisningen ska så långt möjligt anpassas till individens förutsättningar.

I Stockholm har vi ett starkt fokus på att skolans huvuduppgift är att förmedla kunskaper och värden. Grundskolans viktigaste uppdrag är att samtliga elever efter nio år får gymnasiebehörighet. Fler elever ska ta gymnasieexamen efter tre år. Även yrkes- och hantverksutbildningar ska vara attraktiva alternativ. Likvärdigheten mellan stadens skolor ska öka. Nyanländas förkunskaper och behov av insatser och utbildning ska kartläggas. Med hemspråksundervisning stöds deras allmänna språkutveckling. Arbetet med att stärka skolan i stadens förorter ska fortsätta.

Liberalerna har länge drivit frågan om att arbeta med trygghet i skolan genom tydliga ordningsregler, nolltolerans mot kränkningar, och förväntansdokument riktade mot elever och vårdnadshavare. Vidare menar vi att skolan utifrån forskning och erfarenhet alltid måste arbeta med studieron i klassrummen med fokus på att stärka lärarens roll och ledarskap.

Liberalerna vill se att frågan om trygghet och studiero vidgas till att handla om skolfrid. Skolfrid innebär att eleven ska vara trygg på väg till skolan, i klassrummet, på rasten och när eleven går hem från skolan. Skolfridens upprätthållande är en kontinuerlig process, med flera inblandade parter: lärare, ledning, elevhälsa, elever, föräldrar, socialtjänst, polis och andra aktörer.

Höga och likvärdiga krav ska ställas på alla skolor och ersättningsnivåerna ska spegla det ansvar skolan tar för elever som behöver mer stöd. Skolor som inte följer lagar och regler eller givna villkor ska stängas. Grundskolans kösystem behöver reformera

Förskolan ska präglas av hög kvalitet, låga avgifter och bra tillgänglighet för alla. Alla barn ska få tillgång till en verksamhet som främjar deras utveckling, kreativitet och lärande. Barngrupperna ska vara små.

Samtliga förskolor ska arbeta med fokus på språket. Det är särskilt viktigt för barn som inte talar svenska som modersmål. Även matematik ska tränas i förskolan. Forskningen visar att modersmålsundervisning har en övervägande positiv effekt på skolresultaten hos elever med annat modersmål än svenska. Alla elever som efterfrågar modersmålsundervisning och som har rätt till den ska erbjudas sådan.

Fritidsverksamheten med lek, rörelse och träning i att läsa, skriva och räkna ska utvecklas. Arbetet med ökad tid för rörelse i förskola och skola ska fortsätta och den fysiska miljön ska kunna erbjuda bra ytor för lek och idrott i buller- och giftfri miljö. Stadens grundskolor ska leva upp till läroplanens uppdrag om simkunnighet. Alla elever ska, för godkänt betyg i idrott, kunna simma senast i sjätte klass.

Alla elever har inte förutsättningar att utvecklas i stora klasser. Skolorna ska ha speciallärare och specialpedagoger med kompetens att anpassa utbildning och träning till varje enskild elev. Särskilda undervisningsgrupper med specialpedagogiskt stöd ska byggas ut på alla skolor och mer kvalificerat stöd ska kunna ges i varje stadsdel. Insatser från socialtjänsten och barn- och ungdomspsykiatri ska vid behov kunna integreras.

I skolor finns idrottshallar och andra lokaler som inte nyttjas utanför skoltid. De ska kunna användas till läxläsning, av föreningslivet och andra.

Samhällets skydd ska vara så starkt att du klarar dig själv

Skolan ska tidigt upptäcka elever som far illa. Särskild uppmärksamhet ska riktas mot elever med stor frånvaro. Elevhälsan är viktig. Skolsociala team där skolan samarbetar med socialtjänst, polis och ungdomspsykiatri ska stötta elever i behov av särskilda insatser och extra stöd. Arbetet med att identifiera hedersförtryck och att hjälpa elever som är utsatta för det ska intensifieras.

Samhällets stöd ska ge den enskilde förutsättningar att leva sitt liv, i största möjliga mån, utan myndigheters inblandning. Svåra sociala problem drabbar inte alla, men det kan drabba vem som helst. Därför ska det finnas ett yttersta skyddsnät som kan hjälpa till i sådana situationer. Socialpolitiken är det skyddsnätet.

För att socialtjänsten ska kunna fullgöra sina uppgifter behövs engagerad och kompetent personal, som vill stanna kvar på sin arbetsplats. För att minska personalomsättningen måste socialsekreterarna få bättre stöd, bättre arbetsmiljö och större möjligheter till karriärutveckling. Den tunga arbetsbelastningen gör det svårt för dem att få tid för fortbildning. Därför ska stadens förstärkningsteam, som stöttar upp vid arbetstoppar, kunna kallas in också för att ge socialsekreterare tid att utveckla sin kompetens.

Skolan är den enskilt viktigaste skyddsfaktorn för ungas framtid. Socialtjänsten ska därför bidra till att stabilisera skolgången för barn och unga som behöver sociala stödinsatser och särskilt följa kunskapsresultat för barn och unga i samhällets vård. Staden måste därför prioritera uppföljningen av omhändertagna barns betyg, hälsa och tandstatus i samhandling mellan skolan, socialtjänsten och regionen.

Den som behöver stöd från det allmänna bOLLas ofta mellan huvudmän, avdelningar och experter. Det är inte lätt att själv hitta rätt. Den som har flera problem ska därför genom en kontakt, en lots, få hjälp att göra det. Det ska gälla även för äldreomsorgen och funktionshinderområdet. Genom ett "1177" för socialtjänsten kan den göras mer tillgänglig via telefon och nätet.

Socialtjänstens medarbetare ska finnas där hjälpen efterfrågas: på polisstationer för brottsutsatta, på familjecentraler för vårdnadshavare och barn och på akutboenden för hemlösa.

Placerade barn har rätt till trygga och säkra uppväxtförhållanden och en bra skolgång. Budgetskäl får aldrig hindra goda placeringar. För att uppmärksamma övergrepp på barn på institutioner ska det finnas en särskild visselblåsarfunktion. De institutioner som visat sig vara upprepat olämpliga ska inte kunna få förnyat förtroende.

Civilsamhället kan på många områden komplettera stadens socialpolitik. Staden ska kunna ingå långsiktiga partnerskap med seriösa aktörer. Stöd ska inte ges till organisationer som inte respekterar demokratiska värderingar och allas lika värde. Köerna till barn- och ungdomspsykiatri ska kortas och vårdcentraler och barn- och ungdomsmedicinska mottagningar bemannas med kuratorer och psykologer.

Alla har rätt till en bra ålderdom. Fram till år 2040 förväntas antalet personer över 80 år i Stockholm fördubblas. Det ställer växande krav på äldreomsorgen. Staden ska visa äldre som behöver hjälp respekt för deras behov, livsval och intressen. Äldre som behöver boende eller hemtjänst ska ha stor valfrihet. För många är måltiden en glädjestund på dagen. Samtidigt är undernäring bland äldre ett stort folkhälsoproblem. Inom hemtjänsten – liksom på vård- och omsorgsboenden – ska stor vikt läggas vid såväl maten som måltiden.

För att hemtjänsten ska fungera väl krävs det att det finns kompetent personal som vill stanna kvar och utvecklas inom yrket och erbjuds attraktiva anställningsformer. Särskild hemtjänstutbildning ska införas. Äldre har även boendestödare. Även dessa ska ha adekvat utbildning. Hos äldre kan minnen av krig, flykt och andra umbäranden komma tillbaka. Det är angeläget att personal inom äldreomsorgen har kunskaper om posttraumatiskt stressyndrom (PTSD) och önskvärt att hjälp finns även på det egna språket för dem som har ett annat modersmål än svenska.

En fast omsorgskontakt i hemtjänsten är viktigt både för dem som får hemtjänst och för att öka attraktiviteten och kompetensen i yrket.

Välfärdsteknik kan vara ett viktigt komplement i vården och omsorgen av äldre. Dessutom behövs personal både i hemtjänsten och på äldreboenden som kan stödja äldres IT-användning.

Det ökade antalet äldre innebär behov av fler senior- och äldreboenden. Alla ska ha möjlighet till ett tryggt och anpassat boende när de så önskar och behöver. Framtidens senior- och äldreboenden ska så långt möjligt integreras i levande kvartersmiljöer där de blandas med vanliga bostäder, studentbostäder, förskolor och tillgång till servicetjänster.

Demensvården ska förbättras. Personal inom äldreomsorgen ska få fortbildning inom området. Kommun och region ska samarbeta bättre och anhöriga få ett utökat stöd. Yngre dementa är en bortglömd grupp som ska uppmärksammas mer. Stadens äldreomsorg och socialtjänst ska samarbeta med äldrepsykiatri i Region Stockholm för att ge hjälp till äldre med psykisk ohälsa. Kommuner kan i dag inte anställa läkare i den kommunala hemvården och äldreomsorgen. Det är inte rimligt. Med kommunanställda läkare skulle sårbarheten i vården minska och omsorgen bli bättre. I väntan på en lagändring som ger kommunerna rätt att anställa läkare bör försöksverksamhet påbörjas.

Ofrivillig ensamhet bland äldre är ett stort problem. Det ska finnas mötesplatser i alla delar av staden. Civilsamhället har en avgörande roll för att bryta social isolering och kan bidra med såväl mötesverksamhet som hembesök. Den verksamheten ska uppmuntras

Trygghet

För att förebygga kriminalitet och missbruk och därmed forma ett tryggt och välmående samhälle är den viktigaste insatsen att se till att barn och unga når framgång i skolan. Förskolan, skolan och socialtjänsten har en viktig uppgift när det gäller att tidigt upptäcka unga i riskzonen och sätta in åtgärder. En ung person som anmäls för brott ska inom 48 timmar kallas till samtal med socialtjänst och uniformerad polis. För snabba insatser är det viktigt att socialtjänsten finns där hjälpbehoven kan uppstå – på familjecentraler, härbärgen, fritidsgårdar och polisstationer.

Barn i samhällsvården är en riskgrupp, både innan vården, under vården och efter att vården avslutats. Insatser för att stabilisera deras skolgång är grundläggande för att förebygga kriminalitet. Staden behöver därför ha ett särskilt fokus på uppföljning av skolresultat, hälsa och tandstatus, samt socialtjänstens långsiktiga arbete med stöd efter placeringstidens slut. Att minska risken för att unga begår de grövsta våldsbrotten efter att en placering avslutats skulle ha avgörande betydelse för att minska den grova kriminaliteten. Mycket av de stora resurser som nu läggs på samhällsvård är bortkastade eftersom de unga sedan så snabbt återfaller i brott.

Många drar sig i dag för att vittna eller anmäla brott. Det allmänna måste stå på vittnenas och brottsoffrens sida. Stadens trygghetsplanering ska i det syftet förstärkas. Verksamheten "Våga anmäla, våga vittna" ska spridas i hela staden. Anhörigas situation ska särskilt uppmärksammas. Barn och unga som utsätts för "sugardejting", det vill säga nätprostitution, ska få stöd av socialtjänst, polis och sjukvård. De som arbetar med frågan ska få särskild utbildning.

Trasig gatubelysning, klotter och skräpiga parker skapar otrygghet. Staden ska stärka sina insatser för att hålla bättre ordning. När stadens lokaler och tomter lämnas tomma skapar även det otrygghet. Staden måste därför ta ett större ansvar för att de utnyttjas, försäljs eller bevakas.

Stockholm är en segregerad stad. Alltför sällan möts de som bor i utsatta områden och de som bor i mer välbeställda. Kollektivtrafik, gator, cykelbanor, gångvägar och broar som binder samman områdena ska ges högre prioritet. Idrottsplatser, lekplatser och utegym ska byggas där de drar besökare från olika områden. Platssamverkan mellan staden, fastighetsägare och andra aktörer bidrar till ökad trygghet i stadsrummet och bör användas mer.

Polisbristen i Stockholm är stor. Kommunala ordningsvakter patrullerar nu i de mest utsatta områdena. Det är viktigt att ordningsvakterna kliver ur sina bilar och interagerar med invånarna för att skapa ett ömsesidigt förtroende. Verksamheten ska utvärderas i syfte att förbättra den. För att se till att vakter finns där de bäst behövs ska en stadsövergripande trygghetsjour inrättas dit lokala handlare och andra kan höra av sig för att uppmärksamma behovet av närvaro av ordningsvakter i ett visst område. Kameraövervakning är ett viktigt redskap för polisen att förebygga och utreda brott. Staden bör arbeta för att fler kameror sätts upp, särskilt på platser där otryggheten är stor.

Kontroll över hur staden disponerar sprängmedel måste skärpas ytterligare för att minska svinn och försummelse. Behovet om att inrätta externa granskare vid större projekt är stort. De externa granskarna ska även se över hur staden verkar för att sprängmedel inte hamnar i felaktiga eller kriminellas händer. Staden ska därför säkerställa en trygg och säker förvaring, transport, redovisning och hantering av sprängmedel på stadens byggarbetsplatser.

Ett grönt och innovativt Stockholm som är ledande i klimatomställningen och ger goda förutsättningar för ett fritt närings- och kulturliv.

Kampen för klimatet är vår tids ödesfråga. Stockholm ska senast år 2040 vara klimatneutralt. All marktrafik i innerstaden ska gå på el 2030. Stadens förvaltningar ska vara fossilfria till år 2030. Allt tillsynsarbete ska utgå från principen att den som orsakar utsläpp ska betala för den skada de åsamkar. Det innebär också att fram till dess att Stockholm har uppnått fossilfrihet ska staden klimatkompensera för sina fossila utsläpp på ett långsiktigt hållbart sätt. För en hållbar utveckling kommer det att krävas omställningar. Det kräver i sin tur ny teknik, ekonomiska styrmedel och en effektivare hushållning av naturresurser. Frisk luft, rent vatten och en giftfri miljö är nödvändigt för god hälsa och livskvalitet. För att Stockholms vatten och natur ska bevaras krävs att den biologiska mångfalden värnas och att gröna korridorer upprätthålls för stadens ekosystem. Om klimatmålen ska kunna nås i Stockholm måste koldioxid avskiljas vid stora förbränningsanläggningar och lagras långsiktigt. Tekniken för kolinfångning ur luften måste också utvecklas

Klimat

Med klimatförändringar blir extremväder vanligare. Staden måste planeras på ett sätt som gör den mer motståndskraftig mot till exempel torka och översvämningar. Genom fler träd i stadsmiljön, gröna väggar och tak samt ett bättre tillvaratagande av vatten rustas staden mot extremväder och blir dessutom vackrare. Kolonilotter utgör ett värdefullt inslag i stadsmiljön och bidrar också till lokalt omhändertagande av dagvatten. Antalet koloni- och odlingslotter skall utökas.

Tillgång till ren el är avgörande för att nå klimatmålen och staden behöver i nära dialog med andra aktörer säkerställa att kapacitet och tillgång till el finns i hela staden. Mer lokal elproduktion kan bl.a. nås genom fler solceller och det kommande kraftvärmeverket i Lövsta.

En elektrifieringspakt med näringslivet och andra skall bidra till att bygga ut stadens infrastruktur för elbilar – antalet laddstolpar ska utökas kraftigt. Byggandet ska bli mer klimatsmart och arbetet med cirkulärt byggande vara vägledande. Andelen plus- och passivhus ska öka och rivningar undvikas. Bygglov ska slopas för solpaneler. Fram till dess att solceller bygglovsbefrias bör alltid bygglovsansökningar beviljas. Stockholm är en stor fastighetsägare och bör vara ett föredöme i sin förvaltning. Lägsta möjliga energiåtgång ska eftersträvas, rivningar ska undvikas och återbruk av byggmaterial uppmuntras och att renovera och behålla befintlig utrustning i till exempel kök skall vara huvudalternativ när så är möjligt.

Stadens återvinningsstationer som drivs av förpackningsinsamlingen sköts dåligt. Staden ska säkerställa att återvinningen av privatpersoners sopor sköts så att klagomålen väsentligt minskar. Staden ska underlätta för miljösmarta val genom bland annat bättre möjlighet att källsortera och bättre förutsättningar för bilpooler.

Näringsliv

Företag skapar tillsammans med en väl fungerande offentlig sektor de resurser och den arbetsmarknad som stockholmarna behöver för att få en god service, känna trygghet, få utbildning och hitta arbeten. Det ska vara lätt att driva företag i staden. För näringslivets utveckling är tillgången till arbetskraft avgörande, inte minst för etablering av huvudkontor.

Stockholmsregionen har en stor befolkning och är Sveriges största högskoleregion. Det skapar goda förutsättningar för att kunna möta efterfrågan. Stockholm ska också verka för att ett internationellt universitet etablerar en filial i staden. Det finns i Stockholm flera näringskluster i världsklass där det råder god samverkan mellan näringsliv, stad och myndighet. De ska ges goda förutsättningar att utvecklas.

Stockholm ska verka för att locka större arbetsgivare att etablera sig i söderort. En fungerande bostadsmarknad med goda kommunikationer är en förutsättning för att attrahera internationella företag till staden och för att få dem som har gått ut högskolan att stanna kvar i staden.

Många verksamheter behöver kommunala tillstånd för sin verksamhet. Tillståndsprövningen ska vara enkel och obyråkratisk.

Kultur

En fri konst och kultur är grundläggande för individens och samhällets frihet. Kulturen är en angelägenhet för alla stockholmare, med det fria ordet och den konstnärliga friheten som grund. Kulturen ger upphov till nya perspektiv, vidgar vyer och speglar samtidens och framtidens angelägna frågor. Liberal kulturpolitik syftar till att människor ska få tänka själva – inte att de ska tänka ”rätt”. Barn ska kunna möta kulturen på många olika sätt, både genom att utöva kultur och genom att uppleva den. Därför är stadens kulturskolor viktiga. Stadens kulturinstitutioner, framförallt Stadsteatern, Kulturhuset och Liljevalchs, ska vara i världsklass. De ska nå fler. Kulturverksamheter ska också finnas i nya och växande stadsdelar. Stadsteaterns repertoar ska vända sig till alla stockholmare, inte minst ungdomar. Förutsättningarna för fler matinéer ska prövas.

Biblioteken är ryggraden i bildningssamhället. Utvecklingen av Stockholms stadsbibliotek ska fortsätta. När staden växer behövs fler bibliotek och de befintliga kan behöva expandera. Biblioteken ska vara öppna när stockholmarna har tid att besöka dem. De ska samarbeta för att utöka sina samlade öppettider. Det digitala utbudet ska utökas. Alla Stockholms biblioteks bestånd ska finnas tillgängliga i digital form. Bibliotek ska vara trygga för alla – biblioteksfrid ska råda. Bibliotekens utbud ska aldrig censureras eller inskränkas av ideologiska, politiska eller religiösa skäl. Den konstnärliga friheten är en grundbult för stadens kulturpolitik.

Stödet till det fria kulturlivet ska vara transparent och bidragsgivningen rättvis. Principen om armlängds avstånd från politiken ska vara styrande. Stödet ska premiera konstnärlig kvalitet och mångfald i det kulturella uttrycket. Vid stadens eget byggande ska en-procentsregeln tillämpas. Särskilda medel ska avsättas för offentlig konst i stadsdelar som saknar sådan. Muralmålningar är ett exempel på hur samtida konst kan tillgängliggöras i det offentliga rummet.

Stockholms uteliv lockar många människor. Därför är det viktigt att det finns tillräckligt med lokaler som krävs för ett mångsidigt utbud. De ska erbjuda scener för musik och föreställningar. Det ska finnas förutsättningar för allt från stand up till rockkonserter. Fler ska ha tillstånd att bedriva verksamhet efter klockan tre i citykärnan.

Matkulturen i Stockholm har idag en mycket hög kvalitet och tillhör en av de mest kreativa och mångkulturella i Europa. Krognäringen bidrar i hög grad till fler besökare och en levande stad. Genom att ge goda förutsättningar till näringen ska Stockholm eftersträva att bli en av världens mathuvudstäder. Människors rätt till tillgång till information, och att fritt uttrycka sina åsikter, får inte inskränkas. Stockholms roll som internationell fristad för förföljda författare och kulturskapare ska utvecklas och utökas.

Ett Stockholm med god ekonomi som slår vakt om de mänskliga rättigheterna, öppenhet och valfrihet

God ekonomi och stadsplanering

Stockholm ska vara en tät och levande stad dit fler människor kan söka sig för att arbeta, studera och förverkliga sina drömmar. För att stadens ekonomi ska vara god behöver den utvecklas sammanhållet. Stadsdelar behöver innehålla allt från bostäder till arbetsplatser, handel, skolor, äldreboenden, föreningslokaler och idrottsytor för att bli attraktiva och fungerande och därför ska vi arbeta med generella områdesplaner i stadsutvecklingen. Detaljplaner ska vara flexibla med stadsdelens behov i centrum. Samhällsfunktioner som arbetsplatser, skolor, äldreboenden, LSS-boenden, förskolor och infrastruktur ska byggas samtidigt som nya bostäder.

Staden skall ha en hög takt och kvalitet i stadsutvecklingen genom effektiva byggprocesser och den demokratiska delaktigheten för invånarna skall utvecklas. Fler bostäder ska byggas så att fler kan flytta till en större lägenhet, flytta hemifrån eller från någon annanstans. Det ska vara en blandning av hyres- och ägarbostäder, hyrköp och moderna kollektivhus. Målet är att minst 20 000 bostäder ska påbörjas mellan 2024-2026. I områden där hyresrätter är den dominerande upplåtelseformen ska fler bostadsrätter byggas och hyresgäster som så önskar kunna friköpa sina lägenheter. Det ska byggas betydligt fler bostäder för unga och studenter. Det kan delvis ske genom tillfälliga bostäder, exempelvis i tomma fastigheter eller i bostadsmoduler i väntan på permanent bebyggelse. För de mest utsatta i staden ska det finnas försöks- och träningslägenheter. Det ska bli lättare att konvertera kontor till bostäder. Staden skall vidareutveckla Stockholmshusen som syftar till standardiserade byggprocesser och lägre byggkostnader. Stockholm bör också bli en pilotkommun i att tillämpa friare tolkning av byggregler. Tillsammans ger det förutsättningar för relativt sett lägre hyror.

Parker och grönområden gör staden till en vackrare och trevligare plats. De ska värnas och underhållas. Fler gator ska kantas av träd och fler småparker anläggas. Levande torg är en viktig del av en trivsamt och trygg stad. Torg- och platsbildningar ska värnas och främjas. Det ska vara enkelt och tryggt för människor att förflytta sig. Kollektivtrafik, gångstråk, cykelbanor, knutpunkter och vägnät ska rustas upp och byggas ut. Staden ska satsa på byggnader som stärker dess arkitektoniska karaktär. Förutsättningar för befintliga och framtida kulturverksamheter ska beaktas vid ny- och ombyggnadsprojekt. Det förstärker Stockholms profil som en spännande stad där kulturen är lättillgänglig.

Både inner- och ytterstaden, som tillsammans skapar Stockholms unika karaktär, ska bevaras och utvecklas. Hus som är över hundra år gamla ska inte rivas utan mycket starka skäl och nya bostäder ska utvecklas i samklang med den övriga byggnationen. Stadens karaktär av Nordens Venedig ska bevaras. Staden har ett särskilt ansvar för att förvalta sina egna kulturhistoriskt värdefulla byggnader och för att trygga finansieringen skall en kulturhistorisk fond skapas. Stockholm ska vara en hållbar, dynamisk, vacker och öppen stad även om 20, 50 och 100 år. För att möta den växande befolkningsökningen i Stockholm i framtiden krävs det största möjliga platsutnyttjande och därför spelar högre hus en naturlig roll i många av de täta områden som nu genomgår en intensiv utvecklingsprocess utanför stenstaden. Påbyggnationer för nya våningar på redan existerande byggnader ska underlättas.

Att ta sig fram i Stockholm

Det är många som ska samsas i trafiken, som ska vistas och ta sig fram på en begränsad yta. Trafikåtgärder ska utgå ifrån att skapa säkerhet och framkomlighet. En kombination av regelverk och marknadslösningar ska användas för att åstadkomma det. För att trafiken i Stockholms innerstad ska vara utsläppsfri år 2030 och hela staden ska vara fossilfri år 2040 ska parkering på gatumark i större utsträckning ge plats åt kollektivtrafik och cykelbanor. Parkeringsavgifter och trängselavgifter är viktiga verktyg för att stävja trafikökning i staden och uppnå målet.

Stadens trafikmiljöer ska göra staden vackrare och mer tillgänglig där alla kan ta sig fram. Det är angeläget att hänsyn tas till de mest oskyddade trafikanterna, det vill säga gångtrafikanterna, barn, årsrika och människor med funktionsnedsättning. Staden ska så långt möjligt undvika kombinerade gång- och cykelbanor. Ansträngningar ska också göras för att förhindra att cyklar och elsparkcyklar nyttjar trottoarer.

Ny teknik och nya färdmedel ska välkomnas. Elsparkcyklar är ett komplement till övriga trafikslag men får inte bli en miljöbelastning, en trafikfara eller ett hinder för tillgänglighet, för gående och exempelvis synskadade. Elsparkcyklar ska inte förbjudas men regleras i liberal anda med ekonomiska styrmedel och tydliga regler. Särskilda parkeringsplatser, fler avskilda gator mellan gång- och cykeltrafik och begränsad hastighet på fler utvalda platser är nödvändiga förbättringar. Staden ska även ha rätt att begränsa tillstånd för antalet elsparkcyklar, samt ta ut avgifter från elsparkcykelföretag som hindrar framkomligheten.

Alla ska ha möjlighet att röra sig i staden vintertid vilket förutsätter en bra och jämställd snöröjning. Prioriteringen av kollektivfilerna är självklar och snöröjningen för gångtor ska bli bättre.

Trafik innebär också buller. Buller är ett stort hälso- och miljöproblem i staden. Bullerdämpning och behoven av mer grönska som ökar trivsel, klimatesiliens och luftkvalitet kan med fördel kombineras. Ett aktivt arbete ska bedrivas för att genom sänkta hastigheter, elektrifiering och tyst asfalt minska buller på bostadsgator. Statens avtal med staden för Bromma flygplats löper till 2038. En ordnad avveckling av Bromma i samband med att avtalet löper ut förutsätter att Arlanda utvecklas, både vad gäller kapacitet för fler flygavgångar i rusningstid, såväl som infrastrukturen på marken till och från flygplatsen. Om inrikes elflyg utvecklas till att bli konkurrenskraftigt, kan Bromma vara intressant att behålla. Vid en stängning av Bromma ska en del av marken användas för bostäder, en del omvandlas till friluftsområde och kolonilotter. Det kommer även krävas infrastrukturåtgärder i Brommaområdet för att klara trafik-, väg- och elnät

Mänskliga rättigheter

Frihet är rätten att bestämma över sig själv och forma sitt liv och att bemötas med värdighet för de livsval individen gjort. Kön och könsidentitet ska inte begränsa den enskildas möjligheter att förverkliga sig själv. Kvinnor och män ska mötas av samma förväntningar när det gäller egen försörjning. Jämställdhet mellan kvinnor och män ska genomsyra de kommunala verksamheterna. Könsidentitet eller etnisk bakgrund får aldrig påverka möjligheten att få jobb eller bemötandet på arbetsplatsen. Löneskillnader på grund av kön ska upphöra. Liberaler har gått i spetsen för homosexuellas, bisexuellas och transpersoners rättigheter, sedan homosexualitet avkriminaliserades i Sverige 1944. I hela samhället måste ett bejakande av, och en respekt för, mångfald finnas. För oss liberaler är det en självklarhet att alla sätt att leva och verka finner sin plats utan diskriminering eller utanförskap. För oss liberaler är det viktigt att hbtq+-personer som

förtrycks och fruktar för sina liv ska kunna få asyl i Sverige. Skyddet för hbtq+ flyktingar måste stärkas. Det frihetliga Stockholm vi värnar om ska välkomna flyktingar som förtrycks på grund av sin sexualitet. Det är vidare oroande att fler unga hbtq+ personer återigen börjat uppleva ett försämrat och diskriminerande socialt klimat. Detta behöver bekämpas med full kraft i stadens verksamheter. Staden ska därför verka för så kallad demokratiskyltning som tydligt signalerar inkludering, exempelvis regnbågsflaggor eller skyltar, vid ingångar till stadens verksamheter i alla stadsdelar.

Stadens bostadsbolag ska aktivt verka för att vuxna personer som flyttar in i samma lägenhet också tillsammans skriver under hyreskontraktet. Det manifesterar att de har lika rätt till lägenheten och samma ansvar för hyran. Bolagen ska inom ramen för projektet Huskura samarbeta med polis mot våld i nära relationer. Det ska finnas tydliga och effektiva system för medarbetare att anmäla sexuella övergrepp eller andra handlingar som är brottsliga eller bryter mot stadens grundläggande värderingar. Att anmäla ska aldrig innebära någon risk för den som anmäler. Alla former av våld i nära relationer ska motverkas. Det samtalsstöd kvinnojourerna ger barn vars vårdnadshavare är utsatta för våld, ska kompletteras med kvalificerat och långsiktigt stöd från andra instanser såsom BUP och skolhälsovård.

Hedersnormer är ett allvarligt hot mot individens frihet och ska motverkas. En kartläggning ska genomföras av vilka stödsinsatser som fungerar. Föräldrastödsprogram har en övervikt av kvinnliga deltagare. Staden ska verka för att fler män deltar. I förskolan ska lekar vara öppna för både flickor och pojkar. Förskolorna ska ha ett genusperspektiv och ge alla barn möjlighet att utveckla sin personlighet, fri från könsstereotypa förväntningar. Särskilt pojkar misslyckas ofta i skolan och löper risk att få sociala problem och dras in i kriminalitet. Det är ett stort jämställdhetsproblem. Inte minst är det viktigt att tidigt satsa på deras läskunnighet för att ge dem goda förutsättningar för en lyckad skolgång och en bra framtid. Varje barn och ungdom ska ha rätt att hitta och uttrycka sin egen sexualitet. Alla skolor ska ge eleverna en undervisning i sex- och samlevnad som belyser rätten till den egna kroppen och sexualiteten

För alla som lever i Sverige och Stockholm finns gemensamma ramar, såsom lagar och sociala koder, som sätter gränser. Men inom de ramarna kan många olika liv levas. Integration, till skillnad från assimilation, innebär att var och en själv kan forma sitt liv så länge det inte inkräktar på andras frihet att forma sitt.

En vision för integrationspolitiken är att det så långt möjligt ska råda jämlika möjligheter för inrikes och utrikes födda. Så är det inte i dag. Särskilt utmanande är det för många av dem, inte minst utrikes födda, som bor i vad som ofta betecknas som utsatta områden, med större trångboddhet, högre arbetslöshet, sämre skolresultat och högre kriminalitet än i andra stadsdelar. Men dessa områden har också många positiva kvaliteter som kan utvecklas för att möta problemen. Det är en central uppgift för staden att se till att det inte finns några utsatta områden. Trångboddheten orsakar många problem, och stadens bostadsbolag måste därför arbeta aktivt för att ge trångbodda barnfamiljer större bostäder. För att möjliggöra det krävs att det byggs fler stora lägenheter. Målet är att alla utrikes födda ska kunna tillräckligt mycket svenska för att självständigt kunna ta sig fram i samhället, att vuxna ska ha ett jobb som de kan försörja sig på samt att unga ska gå i en bra skola.

Den enskilde är själv den viktigaste resursen för att integrationen ska bli framgångsrik, men integrationspolitiken ska ge de verktyg som kan behövas för att möjliggöra ett fullt deltagande i samhällslivet. Vägen till jobb ska kortas för nyanlända. Utbudet av SFI-

utbildningar måste öka. Kompletterande svenskundervisning ska kunna ges till vissa yrkeskategorier, såsom personal inom vård, skola, omsorg och andra yrkeskategorier.

Antalet bostäder för personer med funktionsnedsättning måste bli fler för att möta det behov som finns. De som bor i LSS-boenden ska kunna få hjälp att använda IT och andra tekniska hjälpmedel och vid behov ha rätt till kontaktperson. Personlig assistans och ledsagning som bistånd inom LSS behöver förstärkas. Allt stuprörstänkande från myndigheters sida måste upphöra för att stödet ska kunna möta enskildas behov.

De flesta hemlösa sover inte på gatan, men deras boende är inte tryggt eller långvarigt. Metoden "Bostad först" ska fortsätta användas. Antalet försöks- och träningslägenheter ska öka. Det finns en tak-över-huvudet-garanti men alla vill inte ta emot det stödet. Vissa behöver hjälp med psykisk sjukdom eller missbruk innan de är villiga att ta emot annan hjälp. Uppsökande team inom socialtjänsten ska därför förstärkas med psykiatrisk och medicinsk kompetens. Ingen människa ska behöva begränsa sitt liv på grund av våld eller förtryck. Det viktiga arbetet med att stödja våldsutsatta kvinnor och barn genom skyddade boenden ska fortsätta och fler vägar till ett nytt liv utan våld skapas.

Stödet till kvinnojourerna ska bli mer långsiktigt och främja hög kvalitet. Den som inte kan försörja sig själv och sin familj kan få ett tillfälligt ekonomiskt bistånd. Biståndet ska förenas med krav på att aktivt söka jobb eller göra praktik, att ta ett tillfälligt jobb eller gå en SFI-utbildning. Även romer som är svenska medborgare utsätts ofta för diskriminering och fördomar. Staden ska arbeta för att bryta deras utanförskap och för att de ska få plats på arbetsmarknaden. Arbetet med romska brobyggare ska fortsätta. De stöttar individerna i strävan efter arbete och utbildning och underlättar samverkan med myndigheter.

Valfrihet

Vi liberaler anser att varje människa bör få så stora möjligheter att forma sitt eget liv som möjligt. Det förutsätter att den enskilde individen själv kan styra över de verkligt avgörande besluten i livet.

Liberaler har därför under lång tid drivit på för att individen ska kunna välja utförare i välfärden. Denna kamp har flyttat makten till individer och familjer, som idag kan välja skola, hemtjänst, assistansutförare och många andra saker. Att det traditionellt kvinnligt präglade omsorgsområdet har öppnats upp för företagande, ledarskap och möjligheten att välja mellan olika aktörer är i högsta grad ett exempel på feministisk politik.

Valfrihetsreformerna har också varit en central del av den helomvändning i synen på personer med funktionsnedsättning som samhället har genomgått under de senaste årtiondena – från subjekt som tar emot eller underkastas det allmännas insatser till rättighetsbärare som utifrån sina förutsättningar kan leva som andra med frihet, självbestämmande och fullvärdigt medborgarskap.

Med förändringar kommer utmaningar. Förtroendet för valfrihetssystemen, liksom för välfärden i stort, är helt beroende av att välfärden håller hög kvalitet, bedrivs av seriösa utförare, och att skattepengar går dit de ska. Lika viktigt som att öka mångfalden av alternativ, är att se till att medborgarna vet att de får bra kvalitet för sina skattepengar – oavsett vilket val de fattar. Liberalerna ser gärna fler stiftelser och idéburna bolag utan vinstintresse i välfärdssektorn. Såväl fristående som offentliga utförare ska kontrolleras och utvärderas noga, och samma krav ska gälla för alla. Med hårda kvalitetskrav och en noggrann uppföljning finns det ingen plats för oseriösa utförare. Vi vill skärpa kraven på friskolor och se mer samverkan för att hitta och sortera ut oseriösa eller rentav kriminella aktörer inom välfärden.

Vårt liberala svar är inte att inskränka valfriheten. Tvärtom måste vi hitta vägar att låta fler kunna bestämma själva. Vi vill se till att den som väljer i ökad utsträckning kan välja inte bara utförare utan även innehåll – inte bara valfrihet, utan även egenmakt.

Kommunfullmäktiges inriktningsmål och mål för verksamhetsområden

I denna budget för 2024 med inriktning för 2025 och 2026 fastslås tre inriktningsmål för stadens verksamheter. Under respektive inriktningsmål fastslås mål för verksamhetsområdena enligt nedan:

1. Ett frihetens Stockholm som ger varje individ möjligheter att uttrycka sig och förutsättningar att leva ett självständigt liv
2. Ett grönt och innovativt Stockholm som är ledande i klimatomställningen och ger goda förutsättningar för ett fritt närings- och kulturliv.
3. Ett Stockholm med god ekonomi som slår vakt om de mänskliga rättigheterna, öppenhet och valfrihet

Förutsättningar

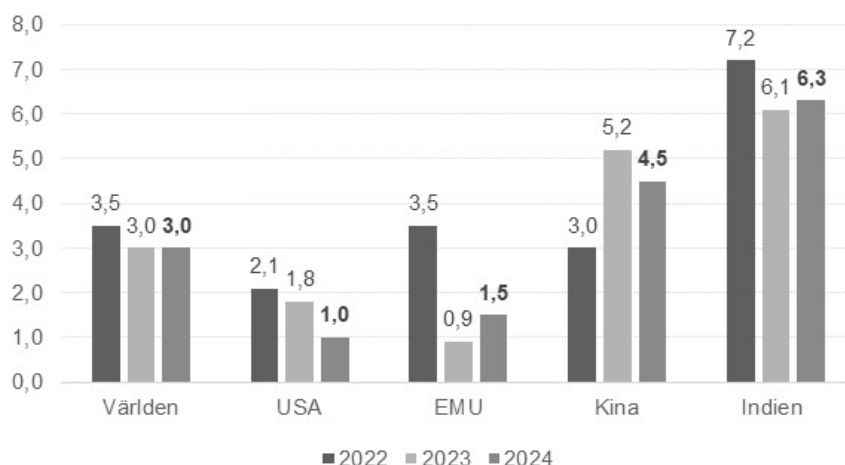
Samhällsekonomiska förutsättningar

Svag global tillväxt 2023

Tillväxten i världsekonomin har saktat in och väntas bli lägre under år 2023 jämfört med 2022. Flera faktorer som hög inflation, stigande räntor och det ryska kriget i Ukraina ligger bakom nedgången. Internationella valutafonden, IMF, bedömer i prognosen från juli 2023 att den globala tillväxten blir 3,0 procent 2023 att jämföra med 3,5 procent 2022 och 6,3 procent 2021. Även under år 2024 väntas tillväxten hamna på cirka 3,0 procent, vilket är lägre än det historiska genomsnittet på drygt 3,4 procent.

IMF bedömer att den globala inflationen kommer att falla från 8,7 procent 2022 till 6,8 procent 2023 och 5,2 procent 2024. Kärninflationen väntas dock ligga kvar långt över centralbankers målnivåer och kampen mot inflationen är ännu inte över enligt IMF, men räntetoppen kan snart vara nådd.

IMF:s prognoser: BNP-tillväxt (procent)

Källa: IMF World Economic Outlook juli 2023

Svensk ekonomi går in i en lågkonjunktur som består 2024

Den svenska ekonomin bedöms gå in i en lågkonjunktur år 2023 som består även år 2024. Under andra kvartalet 2023 minskade Sveriges BNP med 1 procent, jämfört med andra kvartalet 2022. Nedgången förklaras framför allt av minskad varuexport och lagerinvesteringar, men även av minskad hushållskonsumtion. Hög inflation och höjda räntor har slagit hårt mot de svenska hushållen som dragit ned på konsumtionen. Det är också tydligt att efterfrågan på bostäder minskat kraftigt. Preliminär statistik från SCB visar att 14 550 lägenheter började byggas under första halvåret 2023. Det är en minskning med 57 procent jämfört med samma period 2022, då 33 805 lägenheter påbörjades. Tillsammans med en vikande omvärldsefterfrågan gör detta att Konjunkturinstitutet beräknar att BNP minskar med nära 1 procent i år. Detta ligger även i linje med Finansdepartementets bedömning från augusti. Lågkonjunkturen har ännu inte slagit igenom på arbetsmarknaden, men antalet sysselsatta väntas minska de närmaste kvartalen och arbetslösheten öka till 8,4 procent nästa år. KPIF-inflationen fortsätter att minska framöver och under det andra halvåret 2024 förväntas den ligga tydligt under Riksbankens inflationsmål.

Utvalda nyckeltal, årlig procentuell förändring resp. procent, KI augusti

	Genomsnitt 1994-2021	2022	2023	2024
BNP	2,6	2,8	-0,9	1,2
Sysselsättning	0,8	2,7	1,4	-0,3
Arbetslöshet 15-74 år	8,0	7,5	7,7	8,4
KPIF (inflation)	1,6	7,7	6,1	1,8
Styrränta*	2,2	2,5	4,0	2,8
Offentligt finansiellt sparande**	-0,4	0,8	-0,2	-1,2

Källa: Konjunkturuppdatering augusti 2023, Konjunkturinstitutet

Förklaring: *Vid årets slut, **Procent av BNP

Det reala skatteunderlaget minskar

Procentuell förändring

	2022	2023	2024	2025	2026
Nominellt skatteunderlag	5,7	4,9	3,8	5,0	4,8
Prisökning	4,4	6,9	3,7	0,3	2,2
Realt skatteunderlag	1,7	-2,0	0,1	4,7	2,5

Källa: Skatteverket och Sveriges Kommuner och Regioner.

Skatteunderlagets utveckling under kommande år kan inte förväntas räcka till att finansiera en ökande kommunal verksamhetsvolym i samma utsträckning som under den senaste tioårsperioden.

Budgetpropositionen 2024

I regeringens budgetproposition finns förslag om reformer på 39 miljarder kronor. Tyngdpunkten ligger på att bekämpa inflationen och att stötta hushållen och välfärden. Viktigast för kommunerna är förslaget om en permanent ökning av de generella statsbidragen till kommuner och regioner med 10 miljarder kronor årligen, varav 7 miljarder kronor går till kommunerna och 3 miljarder kronor till regionerna. För Stockholms stad innebär det ett tillskott på cirka 656 miljoner kronor. Enligt SKR kommer tillskotten dock inte att täcka de beräknade underskotten i kommuner och regioner år 2024 till följd av den höga inflationen. När samhällsekonomin tillåter och inflationen bekämpats behöver de generella statsbidragen öka mer än tidigare för att minska effekten på stadens driftsbudget och på sikt sänka uttaget ur Stadshus AB. Till dess behöver staden ta ansvar för sin ekonomi inom givna ramar. Det är viktigt att staden använder sina resurser förståndigt när hushållen redan är pressade av ovanligt höga kostnader.

Inom skolans område läggs förslag om riktade statsbidrag till bland annat till fler platser i yrkesvux, bättre arbetsmiljö och arbetsvillkor för lärare i skolor med socioekonomiska utmaningar och åtgärder som stärker kunskapsutvecklingen inom förskoleklass, grundskola och fritidshem. Budgetpropositionen innehåller även förlängningar av tidigare satsningar som berör kommunerna, vilket innebär fortsatt riktade statsbidrag till vård, omsorg och skola. Inom klimatområdet görs satsningar för att främja en ökad elektrifiering samtidigt som skatten på bensin och diesel sänks och även reduktionsplikten. Utsläppsökningen som väntas med regeringens nuvarande politik påverkar Stockholms stads möjligheter att nå uppsatta miljömål.

Kommunkoncernens investeringar

Det osäkra ekonomiska läget i omvärlden och den kraftiga kostnadsutvecklingen innebär att staden tydligt behöver prioritera investeringsprojekt som måste genomföras medan övriga projekt behöver avvakta ett stabilare läge. Därutöver behöver staden prioritera hårt bland investeringarna för att upprätthålla en hög grad av egenfinansiering över de närmste åren för att begränsa kommunkoncernens skuldökning. Ökade verksamhetsresultat, inkomster från försäljning av mark i stadsutvecklingsområden och avyttringar av icke strategiska tillgångar som inte behövs för stadens verksamhet är ytterligare medel för att möjliggöra en fortsatt hög investeringstakt med en hållbar egenfinansieringsgrad.

Stockholm har en målsättning om att bli en klimatpositiv stad till år 2030 och stadens höga ambitioner om en hållbar tillväxt måste beaktas i all stadsutveckling.

En viktig förutsättning för att stockholmarna ska kunna bli fler är att nya bostäder och arbetsplatser byggs samt att infrastrukturen underhålls och utvecklas. Stadens höga ambitioner utmanas av det ekonomiska läget med hög inflation och ökade räntenivåer.

Det långsiktiga målet i Stockholms stad är att skapa förutsättningar för att 140 000 bostäder byggs till år 2035. En konsekvens av bostadsutvecklingen och stadens tillväxt är investeringar i gator, parker, natur, idrottsanläggningar förskolor, skolor, gruppboendestäder och äldreboenden. Därtill ska investeringar i energieffektiviseringar, lösningar som minskar stadens klimatpåverkan och klimatanpassningsåtgärder samt reinvesteringar i befintliga anläggningar och fastigheter genomföras.

Staden har stora åtaganden för medfinansiering av ett antal statliga infrastrukturprojekt med syfte att kunna genomföra angelägna satsningar på väg- och spårtrafiken i Stockholm. Det är ett led i stadens långsiktiga planering för samhällsutvecklingen som innebär att Stockholm ska bli tätare och mer sammankopplat.

Framtida investeringar och investeringsstrategi

De stora investeringsvolymerna, det rådande omvärldsläget med påföljande kostnadsutveckling samt förändringar i befolkningsprognosen kräver tydligare prioriteringar av respektive nämnd och bolagsstyrelse samt en utvecklad kostnadsstyrning i projekten i syfte att begränsa investeringsutgifterna och öka lönsamheten så mycket som möjligt. En hårdare prioritering i tid, ambition och omfattning av stadens investeringsprojekt kan bli nödvändig eftersom de finansiella resurserna under planperioden är begränsade samtidigt som kostnadsläget riskerar vara högt. En kommunkoncernövergripande samordning av prioriteringsarbetet för investeringsprojekt ska vidare utvecklas av berörda nämnder och bolagsstyrelser.

Den av kommunfullmäktige fastställda investeringsstrategin (bilaga 3 i budget 2023) har legat till grund för nämndernas och bolagsstyrelsernas 5-åriga investeringsplaner inför budget 2024. Nämndernas planerade investeringsprojekt över 50 mnkr har samlats, kategoriserats och prioriterats utifrån beslutskriterier som måluppfyllelse, lönsamhets- och/eller resultatpåverkan, driftskostnadskonsekvenser, projektrisk, projektberoenden samt prioritering i tid. En hårdare prioritering kan innebära att vissa projekt behöver senareläggas och att prioritering inom och mellan projekt kommer behövas i syfte att dels hålla beslutad investeringsbudget för respektive nämnd/bolagsstyrelses samlade projektportfölj och dels beslutade projektbudgetar för respektive projekt. Fattade genomförandebeslut ska hållas. Därutöver kan verksamhetskritiska åtgärder behöva prövas för att motverka förskjutningar och

kostnadsökningar. Som exempel kan nämnas samordning av upphandlingar, och viss lagerhållning av insatsvaror. En ökad samverkan mellan kompetenser i projekt- och inköpsprocessen i vissa strategiska upphandlingar kan bidra till detta, liksom ett starkare samarbete mellan förvaltningar och bolag.

En hållbar investeringstakt beror både på storleken på investeringsutgifterna, och tidplanen för genomförandet och när utgifter respektive inkomster faller ut samt i vilken grad investeringarna finansieras med egna eller lånade medel. Därför är det viktigt att tidigt i projektprocessen, redan vid utredningsbeslut, översiktligt bedöma lönsamhetspotentialen i investeringsprojekten. Lönsamheten i stadens exploateringsprojekt är avgörande för hur många icke lönsamma projekt staden kan genomföra.

Staden bör prioritera områden för bostadsexploatering där det finns eller investeras i infrastrukturlösningar och service. Detta innebär en god ekonomisk hushållning, eftersom redan gjorda investeringar i väg- och ledningsnät, kommunikationer och till viss del även anläggningar för social- och kommunal service kan nyttjas av flera Stockholmare.

Finansieringsstrategi

Det investeringsutrymme som investeringsstrategin tar sin utgångspunkt i är det långsiktiga ekonomiska utrymmet som medges utan att befintlig verksamhet och utveckling utifrån angelägna behov ska behöva begränsas. Syftet med en finansieringsstrategi är bland annat att ange riktlinjer för hur investeringsverksamhetens ekonomiska konsekvenser ska styras och följas upp utifrån målsättningen om en god ekonomisk hushållning.

En viktig förutsättning för att Stockholm ska kunna genomföra investeringsplanen med god finansiell styrka kommer att vara balansen mellan egen finansiering och upplåning. Investeringar och reinvesteringar i till exempel trafikinfrastruktur, idrottsanläggningar och verksamhetsfastigheter genererar inga direkta intäkter för staden, men däremot ökade drift- och kapitalkostnader. Sådana investeringar ska därför i huvudsak vara egenfinansierade. Stadens ersättningsinvesteringar ska finansieras med egna medel för att stadens ekonomi inte belastas av ökade räntekostnader. Målsättningen för investeringsverksamheten i staden är 100 procent egenfinansiering.

Investeringar som kräver nyupplåning har en långsiktig påverkan på stadens finansiella ställning och soliditet. I och med att stadens kreditbetyg, upplåningskostnad, och på sikt låneutrymme, är beroende av att staden kan uppvisa starka finansiella nyckeltal kan det därför vara nödvändigt att prioritera även bland lönsamma investeringar. Det kan innebära att även lönsamma investeringar i vissa fall kan behöva senareläggas för att bibehålla finansiell stabilitet. Lånefinansierade investeringar som genererar intäkter som täcker kostnaderna för drift, avskrivningar och ränta belastar resultaträkningen under genomförandet men inte över längre tid. Staden ska kontinuerligt fortsätta pröva hur finansieringen av investeringar kan ske mest ändamålsenligt i syfte att få bästa möjliga kreditvillkor.

Nämndernas investeringar

Merparten av stadens investeringar avser beredande av mark och infrastruktur som gör det möjligt att bygga bostäder. Nämndernas planerade investeringsprojekt är grunden till nämndernas totala investeringsplan som fastställs i denna budget (se bilaga 3). Exploateringsnämnden, fastighetsnämnden och trafikinämnden visar fortsatt höga investeringsnivåer, bland annat för att skapa förutsättningar för att uppnå kommunfullmäktiges bostadsmål om 140 000 bostäder som ska byggas mellan 2010 och 2035. Prioriteringar, förstärkt samverkan, god projektstyrning och hög kostnadsmedvetenhet i investeringsverksamheten är avgörande för budgethållning och ekonomisk stabilitet i genomförande samt långsiktig drift och förvaltning. Inkomsterna från markförsäljningar i samband med exploatering är betydelsefulla för stadens investeringsverksamhet och bedöms uppgå till betydande belopp. Behovet av ersättningsinvesteringar i stadens byggnader och anläggningar är stort och flera reinvesteringsprogram med syfte att säkerställa funktionen i stadens infrastruktur pågår. Cirka en fjärdedel bedöms utgöra ersättningsinvesteringar och resten strategiska investeringar. Det finansiella läget och kostnadsutvecklingen innebär att ett samordnat arbete med prioriteringar måste utvecklas och förstärkas.

Bolagens investeringar

Bolagskoncernens investeringsverksamhet är koncentrerad till fastigheter och infrastruktur. Under de närmsta åren består investeringarna främst av nyproduktion av bostäder, investeringar i pedagogiska lokaler och investeringar hos Stockholm Vatten och Avfall AB. Bolagskoncernen planerar för investeringar om totalt cirka 40 mdkr under den närmsta treårsperioden. De stora investeringsvolymerna kräver noggrann styrning och uppföljning av projekten. God ekonomistyrning är en förutsättning för ekonomisk stabilitet och att planerade projekt genomförs med rimliga avkastningskrav. Nödvändiga ersättningsinvesteringar får inte trängas ut av nyproduktionsprojekt.

Den höga investeringsvolymen förutsätter en rimlig och långsiktig avkastning. Ett starkt resultat tillsammans med optimerat driftnetto bidrar till detta. Det innebär också att självfinansieringsgraden på sikt ökar, vilket är nödvändigt för en långsiktigt hållbar ekonomi.

Stockholm Vatten och Avfall AB:s projekt SFA, Stockholms Framtida Avloppsrening, är det enskilt största projektet. Stockholm Vatten och Avfall AB har även ett flertal större investeringar inom andra områden, bland annat i ny sorteringsanläggning, befintligt ledningsnät och i utbyggnad av exploateringsområden.

Medfinansiering

För att kunna genomföra angelägna satsningar på väg- och spårtrafiken i Stockholm är staden medfinansiär i ett antal stora statliga och regionala infrastrukturprojekt. Medfinansiering av nya projekt ska endast ske i undantagsfall. Ansvarig huvudman ska bära sina egna investeringar. Kvarvarande beslutade åtaganden för staden uppgår sammanlagt till cirka 11 mdkr exklusive framtida återbetalningar. Inkluderas återbetalningar av förskottade bidrag uppgår de totala åtagandena till 6 mdkr netto fram till år 2035. Utbetalningarna till dessa minskar det kassaflöde som finns tillgängligt för finansiering av stadens egna investeringar. En finansiell förutsättning för medfinansiering av statlig och regional infrastruktur är att den kan ske med egna medel.

Utbetalningarna till medfinansiering beräknas under perioden 2024-2028 uppgå till cirka 9,5 mdkr, varav drygt hälften avser medfinansiering och förskottering för utbyggnad av tunnelbanan inom ramen för Stockholmsförhandlingen. I beloppet ingår

även utbetalningar för kollektivtrafikobjekten i Sverigeförhandlingen; Tunnelbanan Älvsjö-Fridhemsplan, Roslagsbanan till City och Spårväg syd. Övriga stora projekt är Tvärbana Norr Kistagrenen och bussterminalen vid Slussen.

Ytterligare avsättning om cirka 600 mnkr kvarstår avseende förstärkning och förnyelse av elnätet i Stockholmsregionen inom projekt Stockholms Ström.

Extern finansiering

Stockholm har, efter ansökan, valts ut som en av 100 klimatstäder i EU:s satsning på Klimatneutrala städer till 2030. Det innebär en möjlighet att teckna ett klimatkontrakt med EU-kommissionen som ger ökade möjligheter att genomföra stadens klimathandlingsplan samt ökade möjligheter till samarbeten med andra utvalda städer, innovation och finansiering. Staden ska aktivt söka extern finansiering genom bidrag från staten och EU. I den gröna omställningen ges möjligheter till statlig finansiering genom återstartsarbetet och Klimatkontrakt 2030. I de stora infrastrukturprojekt som syftar till ett klimatneutralt Europa år 2050 kan större EU-finansiering sökas inom ramen för bland annat European Green Deal Call och Climate City Contract. Innan investeringsmedel beviljas från staden ska möjliga alternativa finansieringskällor från staten respektive EU prövas.

Krav på god ekonomisk hushållning

God ekonomisk hushållning

Sedan 1992 års kommunallag trädde ikraft har kommuner haft krav på sig att verksamheten ska bedrivas enligt god ekonomisk hushållning. Under år 2000 tillkom balanskravet och under 2013 infördes en möjlighet att använda en resultatutjämningsreserv. Samtliga delar av regelverket ska årligen följas upp i årsredovisningens förvaltningsberättelse. Regeringen gav i april 2022 en parlamentarisk kommitté i uppdrag att göra en bred översyn av det kommunalekonomiska utjämningsystemet. I maj 2023 överlämnade regeringen en proposition till riksdagen utifrån förslagen i betänkandet *En god kommunal hushållning (SOU 2021:75)*. Det föreslås att kommunallagens reglering om god ekonomisk hushållning bibehålls, vilket innebär att långsiktiga riktlinjer och finansiella mål kvarstår. Enligt förslaget avvecklas resultatutjämningsreserv och resultatreserv införs. Det ger möjlighet för kommunerna att reservera medel för att uppnå en god ekonomisk hushållning. Resultatreserven får uppgå till högst fem procent av summan av skatteintäkter samt generella statsbidrag och kommunalekonomisk utjämning. Budgeten ska även innehålla en redogörelse för ekonomin under budgetåret i de kommunala koncernföretagen.

Riktlinjer för god ekonomisk hushållning

Kommunfullmäktige gör bedömningen att stadens riktlinjer för god ekonomisk hushållning utgörs av kommunfullmäktiges mål, indikatorer samt ett flertal dokument i kommunfullmäktiges budget, bland andra *Regler för ekonomisk förvaltning* (bilaga 8) samt *Stockholms stads investeringsstrategi* (bilaga 9). Stadens konjunkturärende utgör därutöver underlag för den långsiktiga planeringen.

Finansiella mål av betydelse för god ekonomisk hushållning

Stockholms stad står de kommande åren inför utmaningar som en hög nivå på investeringarna och kraftigt ökade behov till följd av befolkningsförändringar. God ekonomisk hushållning är en förutsättning för att staden i framtiden ska klara av att möta de krav som morgondagens stockholmare ställer på en effektiv användning av skattebetalarnas pengar för att klara behovet av bland annat vård, skola och omsorg. Därför innehåller budgeten mål för verksamhet och ekonomi samt riktlinjer av betydelse för en god ekonomisk hushållning. Målen för verksamhet och ekonomi anges i budgetens inledning.

Årets ekonomiska resultat

Årets ekonomiska resultat är det mål som tydligast sammanfattar det ekonomiska läget. Årets resultat kan mätas exklusive jämförelsestörande poster och/eller enligt det kommunala balanskravet. Målet är att stadens ekonomiska resultat enligt balanskravet för år 2024 ska uppgå till minst 0,1 mnkr.

Stadens nettokostnader i förhållande till skatteintäkter

Detta mål visar hur stor del av stadens löpande nettokostnader som finansieras med skatteintäkter. Om nettokostnaderna i förhållande till skatteintäkter överstiger 100 procent kan staden tvingas använda det egna kapitalet till den löpande driftverksamheten. Det långsiktigt hållbara målet är att andelen av stadens löpande driftkostnader som finansieras med skatteintäkter inte ska överstiga 100 procent. På kort sikt kan finansieringen vid särskilda satsningar även ske med ändliga resurser, det vill säga stadens positiva finansnetto och utdelning från bolagskoncernen. Målet är dock att nettokostnaderna inte ska överstiga skatteintäkterna inklusive finansiellt resultat och utdelning.

Stadens soliditet

Soliditet definieras som det egna kapitalet i relation till tillgångarna. Om soliditeten är hög, har tillgångarna i hög grad finansierats av egna medel och graden av lånefinansiering är låg. Ett mål för soliditeten finns både för staden och för kommunkoncernen. För att få en samlad och komplett bild ska detta mål redovisas inklusive samtliga stadens pensionsåtaganden. Soliditeten ska varken för staden eller för kommunkoncernen understiga 34 procent på lång sikt och 30 procent på kort sikt. Soliditeten kan enskilda år understiga 34 procent. Under planeringsperioden kan dock soliditeten kortsiktigt komma att minska på grund av stora åtaganden för byggnation av bostäder och infrastruktur.

Budgetföljsamhet

En god budgetföljsamhet är en förutsättning för en fungerande ekonomistyrning och därmed god ekonomisk hushållning. Budgetföljsamhet mäter hur väl den ekonomiska styrningen fungerar mot givna förutsättningar i budgeten.

Budgetföljsamheten mäts som avvikelse i procent, mellan årets prognoser och utfall, inklusive resultatenheternas resultat och kommunstyrelsens tekniska justeringar. För nämnderna görs uppföljningen totalt för driftbudgeten inklusive kapitalkostnader, disposition/avsättning av resultatenheternas resultat och kommunstyrelsens tekniska justeringar. Målet för budgetföljsamheten är att den före och efter tekniska justeringar inte får överskrida 100 procent.

Prognossäkerhet

Prognossäkerhet beskriver förmågan att bedöma avvikelser under året och att vidta åtgärder för att hålla given budget. Prognossäkerheten mäts som avvikelse mellan årets prognoser och utfall, inklusive kapitalkostnader, disposition/avsättning av resultatenheternas resultat och kommunstyrelsens tekniska justeringar.

Målet är att prognossäkerheten i tertialrapport 2, jämfört med utfallet på helår, ska vara högst +/- 1 procent.

Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser

I detta avsnitt beskrivs gemensamma direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser. Direktiven rör prioriterade områden där det finns ett särskilt stort behov av utvecklade processer och samverkan mellan flera av stadens nämnder och bolagsstyrelser.

Långsiktigt hållbar ekonomi i en turbulent omvärld

Att nämnder och bolagsstyrelser ska hålla tilldelade ekonomiska ramar är självklart och en nödvändighet för att Stockholms stad ska klara välfärdsuppdraget i kombination med en ekonomi i balans. För att nå dit är det lika självklart att nämnder och bolagsstyrelser arbetar systematiskt med planering, uppföljning och analys av både verksamhet och ekonomi. I det arbetet är befolkningsprognosen, som utgör en grund för att bedöma behoven, ett av stadens viktigaste verktyg.

Investeringsprojektens finansiering påverkar stadens ekonomi direkt i form av skuldnivåer och räntekostnader. Investeringsvolymen medför även högre avskrivningar och driftskostnader på längre sikt och i vissa fall även hyreskostnader. Lokalkostnadernas andel av de totala kostnaderna har ökat den senaste femårsperioden, samtliga nämnder och bolagsstyrelser behöver därför bidra till att bromsa denna utveckling.

En fungerande samverkan mellan nämnder och bolagsstyrelser är avgörande för att både säkra en effektiv organisation och hög måluppfyllelse. Det bidrar också till en bättre och samlad kontaktyta mot medborgarna. Centrala facknämnder ska därför stärka sin samverkan med stadsdelsnämnderna och där det är möjligt anpassa sin organisation efter stadsdelsnämndernas geografiska indelning i syfte att stärka den lokala genomförandeförmågan och skapa enklare och tydligare kommunikationsvägar mellan staden och medborgarna.

Kompetensförsörjning är en av stadens största utmaningar och att staden är ett föredöme som offentlig arbetsgivare är centralt för uppdraget. Genom ett närvarande ledarskap grundat i tillitsbaserad styrning ökar medarbetarnas delaktighet, engagemang och trivsel. Kontinuitet i verksamheterna ska främjas för att höja kvaliteten i verksamheterna och bidra till bättre arbetsmiljö, därför ska lösningar som vikariepooler snarare än inhyrning av personal användas inom välfärdsområdet.

Rätt hanterad ska digitaliseringen bidra till att skapa en bättre välfärd där medarbetare i högre grad kan ägna sin arbetstid åt kärnuppgifterna. Därför ska staden ta till vara på digitaliseringens möjligheter i kvalitetsarbetet och, där så är lämpligt, pröva ny och innovativ teknik. Under de senaste åren har staden tagit stora steg framåt bland annat genom användning av digitala verktyg och nya arbetssätt. Det är viktigt att omhänderta de lärdomar som gjorts och den innovationskraft som finns för att utveckla staden framåt.

Staden ska i ökad utsträckning i upphandling och inköp ställa krav på, och följa upp, viktiga kvalitetsmått som utbildningsnivå, bemanning och yrkesmässig förmåga att leverera det staden beställt. Ökad möjlighet att ställa sociala krav och krav på arbetsrättsliga kontraktsvillkor i nivå med svenska kollektivavtal är en viktig del i utvecklingen av stadens arbete med offentlig upphandling. Miljö- och klimatkrav ska ställas så att det blir möjligt att nå stadens mål om att bli klimatpositiv år 2030 samt bidra till stärkt biologisk mångfald.

Nämnder och bolagsstyrelser ska

- ha en god prognossäkerhet, såväl för drift som investering, genom att bedöma avvikelser under året och vidta åtgärder för att hålla given budget
- säkerställa goda möjligheter till samverkan där det leder till effektivitets- och kvalitetsvinster.
- arbeta med prioritering och tydliggjorda effektivitetsbeting för stadens lokalförsörjning, såväl gällande ekonomi som energieffektivitet
- göra en översyn av sina lokalförhyrningar med målsättningen att primärt hyra lokaler i av staden ägda fastigheter
- förbättra stadens beredskap genom att genomföra ett förvaltnings-och bolagsövergripande arbete som identifierar områden för samordnad lagerhållning av verksamhetskritiska insatsvaror, material samt utreder möjlighet till samordnade upphandlingar och metodutveckling
- aktivt söka extern finansiering som erbjuds inom EU:s fonder och program och som stärker den sociala såväl som den ekologiska hållbarheten
- aktivt söka relevanta internationella sammanhang och samverkansytter samt utveckla befintliga för att öka verksamhetsutvecklingen i enlighet med stadens internationella strategi
- kontinuerligt se över kostnader för representation, konsulter, trycksaker och mediaköp

Klimatpolitiken – hela stadens ansvar

Stockholm ska vara en klimatpositiv stad senast år 2030 och fossilbränslefri år 2040. Stadens organisation ska också vara fossilbränslefri senast år 2030. Klimat- och miljöarbetet är grundläggande för en hållbar stadsutveckling i enlighet med stadens miljöprogram 2020-2023 och klimathandlingsplan 2020-2023. I handlingsplanen formuleras stadens klimatbudget med åtgärder och beting till år 2023 och en ambition för totala klimatutsläpp till år 2040. Konkreta och systemorienterade åtgärder gör det möjligt att kraftigt minska utsläpp från trafik, verksamheter, byggande och att etablera kolsänkor. Staden ska införa ett mål om halverade konsumtionsutsläpp till år 2030 och inom ramen för stadens rådighet vidta åtgärder för att nå målet.

Klimatpolitiken handlar om att möta det klimatnödläge världen står inför för att bygga ett starkare och mer hållbart samhälle. Staden ska genomföra klimatomställning, minska utsläppen, klimatanpassa staden och stärka den biologiska mångfalden. Stockholm ska leda en rättvis klimatomställning

Stockholm har kommit en bit på väg. Stadens minskade utsläpp ligger i linje med Parisavtalets 1,5-gradersambition, staden är på väg mot en klimatpositiv fjärrvärme och har ett nytt skapt mål om att bli klimatpositiv redan år 2030. Innovation på klimatområdet driver också jobb och export. Stockholm får ta emot många besökare som vill se och lära av staden. Svenska företag som utvecklar klimatsmarta lösningar för Stockholms stad kan exportera och anställa fler. Stockholm är på rätt väg, men det behövs mer och staden ska därför bidra till att hela samhället ställer om. Klimatmålen kan inte nås utan att den biologiska mångfalden värnas. Ska staden klara klimatomställningen så krävs strukturella reformer och gemensamma investeringar.

Utbyggnaden av fjärrvärmerna i Stockholm har gjort att staden har goda förutsättningar att skapa ett fossilbränslefritt värme- och energisystem. Fjärrvärmerna kan om ytterligare några år göra Stockholm till en klimatpositiv stad. Genom att avskilja koldioxid från kraftvärmeverkens rökgaser kan de permanent lagras i geologiska formationer såsom tömda olje- och gasfält eller djupa saltvattensakviferer. I Stockholm finns en potential att skapa en kolsänka på mer än 2 miljoner ton koldioxid per år, vilket motsvarar mer

än utsläppen från staden som geografiskt område idag. Stockholm Exergi är därför helt avgörande för att staden ska kunna bli klimatpositiv. Stockholms stad måste därför fortsätta att äga Stockholm Exergi. Staden ska fortsätta att utveckla koldioxidlagring från biomassa, BECCS, tillsammans med Stockholm Exergi. Nämnder och bolagsstyrelser ska inom ramen för sina verksamhetsområden bidra till efterfrågan för kolsänkor. En kolsänka kan också skapas genom samförbränning av slam och biobränsle.

Staden ska tillämpa ett system för intern klimatkompensation så som klimatväxlingsfond för stadens flygresor och uppvärmning. Nämnder och bolagsstyrelser ska i sina verksamheter använda, stödja och främja klimatsmarta transportsätt och på motsvarande sätt beakta flygets negativa klimatpåverkan.

Stadens fastighetsägande är långsiktigt och energieffektivisering är högt prioriterat. Under mandatperioden ska energianvändningen i kommunens fastigheter och verksamheter minska med 10 procent genom smart digital styrning, utfasning av direktverkande elsystem och energikrävande belysning och energieffektiviserande åtgärder vid renovering och ombyggnation. För att stärka detta arbete behövs tydligare styrning och mer resurser.

Klimatomställningen av transportsektorn är avgörande för Stockholms möjlighet att vara klimatpositivt till år 2030. Elektrifiering, ökad inblandning av biodrivmedel och minskad fordonstrafik är enligt Trafikverkets analyser viktiga verktyg för att nå klimatmålet för inrikes transporter. Idag finns dock kapacitetsbrist i Stockholms elnät, främst på stamnäts- och regionnätetsnivå. Staden måste arbeta med frågan på ett mer strategiskt och genomgripande sätt. Staden har idag inga prognoser för vare sig effektbehov eller effektutgång för de kommande 20-30 åren. Elförsörjningen av Stockholm måste säkras. En del av detta arbete är att den lokala och regionala elproduktionen behöver öka för att möta framtida utmaningar och minska risken för effektbrist. Nämnder och bolagsstyrelser som äger och förvaltar fastigheter ska inventera var installation av solceller är lämpligt och ta fram en plan för installation av solceller. Vid nyproduktion ska solceller vara norm. Elproduktion med fossil olja och gas ska inte användas om det inte krävs för att upprätthålla viktiga samhällsfunktioner.

Nämnder och bolagsstyrelser ska

- arbeta utifrån målsättningen att Stockholm ska vara klimatpositivt till år 2030
- nämnder och bolag som har utsläppsbelägg i klimathandlingsplanen ska arbeta in dessa i sina verksamhetsplaner och beskriva vilka aktiviteter/åtgärder som ska genomföras, så att uppföljning kan ske på åtgärd och belägg.
- arbeta för fossilbränslefrihet genom teknikutveckling, krav i upphandlingar, digitalisering och ökad samverkan med näringslivet
- arbeta för en fossilbränslefri organisation senast till år 2030 genom att fasa ut användningen av fossil energi i egen och upphandlad verksamhet
- inom den egna rådigheten arbeta för att stadens mål om halverade konsumtionsbaserade utsläpp av växthusgaser till år 2030 blir verklighet
- arbeta för att användningen av plast ska vara hållbar och genom upphandling och inköp minska andelen plastprodukter och plastförpackningar i stadens verksamheter
- utveckla stadens ledande position inom avskiljning och lagring av koldioxid genom att skapa finansieringsformer och affärsmodeller för en fullskalig anläggning i fjärrvärmesystemet i drift senast år 2025
- säkerställa att alla politiska beslut i Stockholms stad strävar mot målen om minskad andel fossilbaserade transporter till förmån för hållbart resande och miljöeffektiva transporter

- arbeta för minskade koldioxidutsläpp från vägtrafiken genom elektrifiering, biodrivmedel, minskad biltrafik och ett transporteffektivt samhälle
- arbeta med att stärka den biologiska mångfalden
- arbeta för ett klimatanpassat Stockholm med fokus på att prioritera och åtgärda skyfallsrelaterade risker i befintlig och planerad bebyggelse för att reducera stadens sårbarhet
- stärka stadens förmåga att hantera effekter av värmeböljor och andra klimatrelaterade risker
- arbeta enligt det stadsövergripande trädmålet som gäller alla gator, torg och parker
- minska kommunkoncernens klimat- och miljöpåverkan genom ökad andel ekologiska och klimatsmarta livsmedel i verksamheterna
- öka tillgängligheten till återvinning
- arbeta för ett resurssmart Stockholm i enlighet med EU:s avfallshierarki och stadens nya avfallsplan med fokus på att förebygga och minimera avfall och att främja återvinning samt återbruk.
- använda stadens interna återbrukscentrum, Stocket, som ett prioriterat alternativ i samband med inköp av möbler och inventarier till stadens verksamheter
- öka andelen insamlat matavfall och utöka infrastrukturen för hämtställen med möjlighet till matavfallsinsamling
- arbeta för att öka användning av biokol i stadens växtbäddar
- ta fram incitament och styrmedel som gör att all nyetablering i form av bostadsbyggande, kontor, köpcentrum, nöjesetablissemang m.m. planeras för Stadens antagna mål för laddinfrastruktur ska genomföras i alla stadens nämnder och bolag, med en kraftig utbyggnad av antalet laddplatser både i ytterstad och innerstad. Vårt mål är att 50 procent laddplatser kan uppnås 2026 och 100 procent laddplatser i innerstaden respektive 80 procent i ytterstaden 2030. Målen skall prövas i ljuset av teknikutvecklingen 2026 och tillgängliga affärsmodeller.

Innovation, digitalisering och upphandling

Stockholms stad ska bedriva verksamheter som håller hög kvalitet och möter invånarnas behov. För att nå dit krävs ett systematiskt kvalitetsarbete och en tillitsbaserad styrning. Utgångspunkten för stadens kvalitetsarbete ska vara att säkerställa att stadens verksamheter ges goda förutsättningar att uppnå de mål som verksamheterna har. I syfte att göra detta ska staden jobba med ständiga förbättringar genom exempelvis kompetensutveckling, kollegialt lärande, innovation och digitalisering. För staden är det nödvändigt att följa med i utvecklingen och leva upp till de allt större förväntningar som stockholmarna har, men också möta de samhällsutmaningar staden står inför.

Ett viktigt förhållningssätt i stadens kvalitetsarbete är att anamma stockholmarnas perspektiv. Detta kräver att nämnder och bolagsstyrelser är lyhörda och för en dialog med invånarna. Staden ska också ha en helhetssyn på kvalitetsarbetet, vilket innebär att enskilda verksamheter ska se till det som är bäst för såväl stockholmarna som staden i sin helhet. Kvalitetsarbetet ska vara hållbart och staden strävar efter en öppenhet i kvalitetsarbetet, där man samarbetar, delar information med andra och värdesätter mångfald, lärande, nytänkande och förslag.

Digitalisering kan förenkla för stadens målgrupper och medarbetare – arbetskrävande moment kan ersättas, interna processer göras mer effektiva och möjliggöra en ökad involvering av målgrupperna i stadens utveckling. Rätt hanterad ska digitaliseringen bidra till att skapa en mer effektiv välfärd där medarbetare i högre grad kan ägna sin arbetstid åt kärnuppgifterna. Därför ska staden ta till vara på digitaliseringen

möjligheter i kvalitetsarbetet och, där så är lämpligt, pröva ny och innovativ teknik. Facknämnderna har ett särskilt ansvar för att driva innovation och digitalisering inom sina respektive verksamhetsområden. Under de senaste åren har staden tagit stora steg framåt bland annat genom användning av digitala verktyg och nya arbetssätt. Det är viktigt att omhänderta de lärdomar som gjorts och den innovationskraft som finns för att utveckla staden framåt.

De strategiska samarbetsformerna mellan staden och regionens lärosäten ska utvecklas i syfte att staden på ett bättre sätt ska kunna tillgodogöra sig den högre utbildningens och forskningens resultat i stadens verksamheter och förbättra stadens kompetensförsörjning. Staden ska också samverka med andra externa aktörer, som näringsliv och övrig offentlig sektor. Viktiga steg i detta är bland annat samverkan inom ramen för Senseable Stockholm Lab (KTH och MIT), Digital Futures (KTH), Open Lab samt AI Innovation of Sweden.

I samarbetet med externa parter som Region Stockholm ska gemensamma utmaningar inom följande områden prioriteras:

- Framtidens kommunikations och logistiksystem – *Smarta ekosystem för kommunikation och transporter*
- Vård och omsorg – *Platsoberoende vård och omsorg*
- Klimat och miljö – *Klimatpositiv utveckling*

Vid beslut om innovations- och digitaliseringsprojekt ska det alltid finnas en uppenbar nytta för verksamheten och stockholmarna. Utgångspunkten är att digitaliseringsprojekt ska vara användarvänliga, bidra till en effektivare verksamhet och över tid vara självfinansierade. Vid beslut om genomförande ska alltid aspekter som driftskostnader och konsekvenser för medarbetare och arbetsmiljö tydliggöras. I de fall nämnder och bolagsstyrelser tar fram modeller och gemensamma system ska samråd alltid ske med kommunstyrelsen.

När staden köper in varor och tjänster ska utgångspunkten alltid vara att samma krav ska ställas som om produkten eller verksamheten hade utförts i egen regi. Offentlig upphandling och inköp ska alltid driva samhällsutvecklingen i hållbar riktning. Stadens verksamheter ska därför i alla inköp och all upphandling säkerställa att samma krav med koppling till stadens övergripande mål inom miljö och klimat, social hållbarhet och ökad kvalitet tillämpas och följs upp.

Staden ska i ökad utsträckning ställa krav på viktiga kvalitetsmått som utbildningsnivå, bemanning och yrkesmässig förmåga att leverera det staden beställt. Ökad möjlighet att ställa sociala krav och krav på arbetsrättsliga kontraktsvillkor i nivå med svenska kollektivavtal är en viktig del i utvecklingen av stadens arbete med offentlig upphandling. Miljömässiga krav ska ställas så att det blir möjligt att nå stadens mål om att bli klimatpositiv år 2030. Upphandling och inköp ska gå i linje med stadens miljö- och klimatmål vid revidering samt innehålla tydliga krav på social och demokratisk hållbarhet.

Staden behöver ha högre ambitioner i inköpsarbetet och bör därför pröva att införa referenstagning i viktigare upphandlingar. Vid större investeringsprojekt bör staden överväga att ha med en extern granskningsfunktion knuten till projektet.

För att säkerställa att de villkor och krav som ställs följs i alla led ska antalet underentreprenörer begränsas i de fall det är relevant. Nämnder och bolagsstyrelser ska säkerställa att det inte förekommer organiserad brottslighet inom upphandlad verksamhet.

Inköpsarbetet ska bedrivas kategoristyrkt med en hög grad av samordning inom staden. Genom samarbete med nationella och regionala aktörer ska staden fördjupa kunskapen om hur den normala försörjningen inom strategiskt viktiga inköpskategorier behöver anpassas för att möta behoven under höjd beredskap. För att tillgodose kompetensbehovet inom området ska staden samverka med akademien samt andra aktörer.

I upphandlingsverksamheten ska särskilt fokus riktas på risken för välfärdsbrottslighet och nämnder och bolagsstyrelser ska säkerställa att skattemedel inte används som ett sätt att skapa legitima fasader för att tvätta pengar eller för att tjäna snabba pengar på offentligt finansierade verksamheter. Såväl i staden som i regionen har det uppmärksamrats fall där företag som bedriver upphandlad verksamhet inte korrekt utfört det arbete som har avsetts...

Nämnder och bolagsstyrelser ska

- samverka med andra nämnder och bolagsstyrelser inom innovation och digitalisering i syfte att identifiera utvecklingsområden
- samråda med kommunstyrelsen i samband med genomförande av strategiska innovations- och digitaliseringsprojekt för att säkerställa att utvecklingen inte medför kostnadspåverkan på stadens övriga verksamheter
- använda stadens centrala plattformar vid digitaliseringsprojekt
- säkerställa att det finns resurser och kompetens för ett effektivt och ändamålsenligt informationssäkerhetsarbete
- bidra till ökad innovations- och analyskapacitet genom att dela data, till exempel som öppna data, där det är möjligt utifrån informationsklassningen
- säkerställa att samma krav ställs på upphandlad verksamhet som på verksamhet i egen regi, såväl avseende kvalitetskrav som anställningsvillkor, klimat- och miljökrav och andra relevanta krav
- aktivt delta i och stödja stadens gemensamma kategoriorganisation för inköp
- aktivt kontrollera och följa upp den verksamhet som överlämnas till fristående utförare
- säkerställa att upphandlad verksamhet inte bidrar till ekonomisk eller arbetslivsorienterad brottslighet samt genom aktiv avtalsuppföljning i stadens upphandlingar motverka välfärdsbrott och därigenom främja en sund konkurrens mellan seriösa företag
- säkra en bättre balans mellan fristående och offentlig verksamhet för att lägga grunden för en stark beredskap att driva samhällsviktiga verksamheter och upprätthålla för samhället centrala funktioner
- säkerställa att gällande sanktionsförfordningar till följd av kriget i Ukraina efterlevs

Staden som arbetsgivare

Stockholms stad har drygt 45 000 anställda och är en av Sveriges största arbetsgivare. För att Stockholms stad ska kunna erbjuda alla stockholmare bra service arbetar staden för att utveckla, behålla och attrahera medarbetare och chefer med de kunskaper och erfarenheter som verksamheterna har behov av. Därför ska Stockholms stad vara ett föredöme som offentlig arbetsgivare.

Staden ska öka takten i att göra heltid till norm vid nyanställning och erbjuda heltid till de som ofrivilligt arbetar deltid. På samma sätt ska normen vara fasta anställningar som bidrar både till trygghet, kontinuitet och stärkt kompetens. Målet för stadens verksamheter ska vara att 90 procent av de anställda ska omfattas av dessa villkor,

avseende både andelen fasta anställningar och andelen heltidsanställningar. Timanställningar och andra former av otrygga anställningar ska endast användas på sakliga grunder, väl kända av verksamheterna. Användningen av otrygga anställningar och arbetet för att minska dessa ska redovisas årligen. Kontinuitet i verksamheterna ska främjas för att höja kvaliteten i verksamheterna och bidra till bättre arbetsmiljö, därför ska lösningar som vikariepooler undersökas inom välfärdsområdet.

Staden behöver kunna erbjuda konkurrenskraftiga personalförmåner för att kunna rekrytera nya medarbetare och ta hand om de redan anställda. Därför ska staden bland annat erbjuda enhetliga friskvårdsbidrag samt reella möjligheter att ta ut friskvård på arbetstid för alla medarbetare. Staden ska som arbetsgivare stödja och uppmuntra anställda till klimatvänliga transporter genom erbjudande om förmånscyklar med bruttolöneavdrag och skapande av cykelvänliga arbetsplatser. Staden ska även se över möjligheten att köpa SL-kort genom bruttolöneavdrag.

Chefer i staden ska ha helhetssyn samt vara närvarande, utvecklingsinriktade, mål- och resultatorienterade, tydliga och ha god samarbetsförmåga. Att vara chef i Stockholms stad innebär ett sammanhållet ansvar för verksamhet, personal och ekonomi. Staden ska vara en lärande organisation som lär av och samarbetar med andra aktörer, både offentliga och fristående. För att säkerställa ett närvarande ledarskap ska nämnder och bolagsstyrelser jobba utifrån att identifiera ett uttalat maximalt antal medarbetare per chef inom sitt eget verksamhetsområde.

Tillitsbaserad styrning ska vara normen för stadens styrning och det ska även prägla kultur och arbetssätt inom förvaltningsorganisationen och på alla stadens arbetsplatser. Personalen ska ges stort mandat och inflytande att, utifrån övergripande politiska mål, bedriva den kommunala verksamheten. Av detta följer att onödig detaljstyrning ska undvikas och att staden genom hela verksamheten har ett ansvar att jobba med en ändamålsenlig styrning. En bra arbetsmiljö ska säkras i god samverkan med fackliga organisationer.

Stadens chefer ska uppmuntra medarbetare att aktivt arbeta för att utveckla och omsätta idéer och förslag i konkreta verksamhetsförbättringar som kommer stockholmarna till del. En sammanhållen lönebildning är central för att stärka förmågan att behålla, attrahera, rekrytera och utveckla önskvärd kompetens, uppnå tydlighet och stabilitet och undvika löneglidning. En god social och organisatorisk arbetsmiljö innebär en bra arbetssituation och ett öppet arbetsklimat där medarbetarna känner delaktighet, engagemang och trivsel på sin arbetsplats. En god och jämställd arbetsmiljö främjar hälsa och säkerhet, är fri från kränkande särbehandling, diskriminering, trakasserier, sexuella trakasserier och repressalier. I en väl fungerande arbetsmiljö är både personalrörlighet och sjukfrånvaron på en sund nivå.

Nämnder och bolagsstyrelser ska

- ha en långsiktig planering för att behålla, utveckla samt rekrytera verksamhetskritisk kompetens. Samtliga nämnder ska upprätta kompetensförsörjningsplaner på 3-5 års sikt
- säkerställa goda och trygga arbetsvillkor som utgår från att heltids- och tillsvidareanställningar är normen med målet att minst 90 procent av anställningar sker utifrån denna form.
- verka för ett ledarskap präglad av tillgänglighet, kommunikation, tillit och mod
- bedriva ett systematiskt arbete med att utveckla friskfaktorer i den egna verksamheten
- prioritera stöd till chefer i det systematiska arbetsmiljöarbetet identifiera ett uttalat maximalt antal medarbetare per chef inom sitt eget verksamhetsområde

Samverkan för en trygg och säker stad

Att Stockholm är och upplevs som en trygg och säker stad är ett ansvar som sträcker sig över samtliga nämnder och bolagsstyrelser. Arbetet för att stärka kommunkoncernens trygghetsskapande kapacitet är en prioriterad uppgift som ska syfta till ökad trygghet och säkerhet genom förebyggande systematiskt säkerhetsarbete, riktade insatser och trygghetsskapande åtgärder i den fysiska miljön, samt ett omfattande preventivt socialt arbete. Uppföljningsarbetet ska syfta till att utveckla och vidga de insatser som ger effekt. Åtgärder ska vidtas för att säkerställa att alla känner trygghet i det offentliga rummet. Samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska ha en god beredskap att säkerställa skydd för stockholmarna vid oförutsedda händelser. Stadens säkerhetsprogram är vägledande för stadens metod- och strategiarbete. Samarbetet med polis och civilsamhälle är centralt.

Tidiga och kunskapsbaserade insatser ska prioriteras för att varje individ ska få de bästa förutsättningarna genom livet. Skolan är en av de viktigaste skyddsfaktorerna för att barn och unga ska ha god hälsa, goda förutsättningar för steget ut i arbetslivet och att inte hamna i missbruk, kriminalitet eller andra sociala problem. Därför är ett långsiktigt trygghetsarbete tätt sammankopplat med vikten av att alla barn får bra uppväxtvillkor och att alla barn får förutsättningar och stöd för att klara kunskapsmålen. I ett Stockholm för alla får barn och unga växa och utvecklas i förskolan och skolan. Genom att investera i barnen och deras utveckling läggs grunden för jämlikhet, sammanhållning och trygghet. Den samlade forskningen pekar på att det är de förebyggande insatserna som gör verklig skillnad för ett tryggt samhälle med trygga individer.

Utöver intern samverkan är det angeläget att staden initierar och deltar i relevanta samarbeten med viktiga myndigheter och aktörer såsom Polisregion Stockholm, Region Stockholm, Kriminalvården, näringsliv, akademi och civilsamhälle. Områden i staden med hög brottslighet och otrygghet kräver prioritering av gemensamma åtgärder som identifieras på central och lokal nivå. Staden ska i samverkan med polis och andra nyckelaktörer verka förebyggande för att nå målet om att inte ha något särskilt utsatt eller utsatt område inom Stockholms stad.

Offentligt upphandlad verksamhet har i åtskilliga kommuner och regioner uppmärksamrats härbärgera kriminella verksamheter. Alla nämnder och bolag ska delta i ett arbete mot fusk och kriminalitet i upphandlad verksamhet. I arbetet ingår att se över rutiner, säkerställa kontrollmekanismer, samt upprätta egen kapacitet och rådighet.

De senaste årens händelser visar tydligt att stadens förmåga att hantera kriser behöver stärkas. Stockholms stad måste vara väl förberedd inför oväntade och oönskade händelser som påverkar stockholmarna. Det finns behov av ett omfattande arbete för att öka stadens beredskap.

Under pandemin uppdagades stora brister i beredskapen, såväl nationellt som i Stockholm. Utvärderingar har bidragit med värdefulla kunskaper. Det är uppenbart att beredskapen avseende tillgången till skyddsutrustning var för dålig. Det är likaledes tydligt att otrygga anställningsvillkor bidrog till ökad smittspridning genom risk för sjuknärvaro och genom risk för otillräcklig kompetens i exempelvis hygienrutiner. I båda dessa avseenden behöver stadens nämnder säkerställa en bättre beredskap. Det var också allvarligt att Stockholm inte klarade att minska smittspridningen i utsatta områden med stor trångboddhet. Det är därför en viktig uppgift sett till bättre krisberedskap att i ordinarie verksamhet bidra till minskade klyftor, en mer sammanhållen stad och en bättre samverkan med civilsamhället.

Arbetet som initierades efter terrordådet på Drottninggatan våren 2017 ska fortsätta och intensifieras. Alla nämnder behöver därför arbeta utifrån stadens säkerhetsprogram och genomföra risk- och sårbarhetsanalyser samt tillhörande åtgärder. Särskilt viktigt är detta för skolor men även säkerheten i det offentliga rummet behöver stärkas. Stadens skolor behöver fortsätta rusta och skapa trygga miljöer.

Staden behöver medverka till en stärkt civil beredskap. Erfarenheterna från de senaste årens kriser är det stora värdet av att mobilisera det civila samhället och stora delar av befolkningen i arbetet för att bekämpa kriser. Stadens nämnder behöver därför bidra till att mobilisera lokala nätverk genom exempelvis tillskapande av en frivillig resursgrupp. Stadens nämnder behöver också genom sin verksamhet bidra till en fungerande information till invånarna i händelse av kris.

Den senaste tidens våldsvåg med flertalet explosioner är ett stort samhällsproblem för staden som behöver tas på största allvar. Människor ska slippa behöva känna rädsla för att få sina trappgångar eller fasader sprängda, och i värsta fall skadas eller dödas i dessa våldsdåd. Ett stort ansvar för detta ligger på polisen och brandförsvaret som är tillsynsmyndighet vid hantering och tillstånd av sprängmedel.

Staden bör skyndsamt säkerställa sprängmedelshanteringen inom de byggprojekt som staden genom sina bolag och förvaltningar är involverade i. Målsättningen bör vara att helt förhindra sprängmedelsstölder från stadens byggplatser. För att få ett stopp på det dödliga våldet genom att strypa tillgången av sprängmedel behöver därför staden öka kontrollen och tillsynen av sprängmedel som att säkerheten kring transport och förvaring av sprängmedel höjs och efterlevs.

Klimatförändringarna är ett reellt hot som kommer att bidra till kriser som kommer att påverka många stockholmare. Stadens nämnder ska därför arbeta för ett klimatanpassat Stockholm i enlighet med handlingsplan för klimatanpassning med fokus på att prioritera och åtgärda skyfallsrelaterade risker i befintlig och planerad bebyggelse för att reducera stadens sårbarhet. Särskilt fokus ska också riktas mot att säkerställa äldres, barns och särskilt känsliga gruppers hälsa och liv i händelse av värmeböljor. En viktig uppgift för Micasa och berörda nämnder är att säkerställa fjärrkyla eller motsvarande beredskap i stadens äldreboenden där detta är möjligt.

Nämnder och bolagsstyrelser ska

- säkerställa att stadens stadsdelar arbetar enligt den gällande handlingsplanen vid händelse av skjutningar och dödligt våld
- säkerställa att drabbade i närområdet får de stödinsatser de har rätt till
- stärka och utveckla en strategisk och operativ samverkan för att systematiskt, kunskapsbaserat och effektivt nyttja stadens resurser, sprida kunskap och utbyta goda exempel i det brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet
- under ledning av kommunstyrelsen utveckla samverkan för att effektivt nyttja stadens resurser och sprida kunskap som bidrar till det operativa trygghetsarbetet
- fortsätta vidareutveckla och förstärka samverkan med polisen i trygghets- och säkerhetsarbetet. Samverkan ska stärkas internt inom stadens egen organisation, med polisens olika organisationsnivåer, samt med andra relevanta externa aktörer. Samverkansformerna med det lokala näringslivet, civilsamhället och andra relevanta externa aktörer i trygghets- och säkerhetsarbetet ska vidareutvecklas
- utifrån lägesbilder genomföra brottspreventiva och trygghetsskapande investeringar i den fysiska miljön inom det egna ansvarsområdet

- genom förbättrad renhållning och skötsel bidra till en ren, attraktiv och trygg stadsmiljö
- utifrån befintlig kunskap, lägesbild och aktiviteter i handlingsplanen utveckla arbetet mot våldsbejakande extremism.
- genom kontroll och uppföljning säkerställa att ekonomiska bidrag eller tillgång till lokaler inte går till någon aktör som inte står bakom den demokratiska rättsstatens principer, de mänskliga rättigheterna och jämställdhet mellan kvinnor och män.
- delta i stadens arbete med platssamverkan i syfte att skapa en trygg, säker och levande stad genom exempelvis platsaktivering och kulturverksamheter
- under ledning av kommunstyrelsen och i samarbete med polisen i trygghetsskapande och brottsförebyggande syfte möjliggöra för fler trygghetskameror på prioriterade platser i den offentliga miljön
- bidra i arbetet för att motverka den svarta ekonomin, organiserad brottslighet samt kriminella transaktioner och aktiviteter. Genom vaksamhet säkerställa att upphandlingar i staden inte ger kriminella och organiserad brottslighet möjligheter att infiltrera staden och utnyttja välfärdssystemet.
- säkerställa att stadens medarbetare känner trygghet i sitt arbete
- hantera prioriterade risker inom ramen för verksamhetsspecifika risk- och sårbarhetsanalyser samt i övrigt fortsätta utveckla beredskapsplaneringen, såsom krisledningsplanering och kontinuitetshantering, samt genomföra krisledningsövningar
- i de fall där verksamhet omfattas av säkerhetsskyddslagen säkerställa att det finns resurser och kompetens tillgängliga i den utsträckning som krävs för att utveckla och upprätthålla säkerhetsskyddet och bidra i utvecklingen av stadens säkerhetsskyddsorganisation
- inventera verksamhetslokaler utifrån krisberedskapsaspekter och initiera åtgärder för att minska sårbarheten i samband med oförutsedda händelser
- bidra till upprustning av skyddsrum och annan nödvändig infrastruktur i händelse av kriser
- medverka till skapandet av frivilliga resursgrupper
- utveckla fungerande informationskanaler som fungerar även i extrema krissituationer
- åtgärda skyfallsrelaterade risker i befintlig och planerad bebyggelse
- säkerställa tillgången till fjärrkyla samt svalka från träd och grönska för att minska äldres utsatthet för kommande värmeböljor
- säkerställa att mer gröna ytor och träd finns där barn och unga vistas, så som till exempel skol- och förskolegårdar, för att skydda mot värmeböljor

Samverkan för trygga barn och ungdomar med rättvisa livsvillkor

Alla barn och unga i Stockholm ska ges en bra uppväxt. Ojämlikheter i barns uppväxtvillkor ska brytas och barns rättigheter ska stärkas. Alla barn ska ha tillgång till en kvalitativ pedagogisk verksamhet i såväl förskola som skola. Beslutsfattande i staden ska utgå från ett tydligt barnperspektiv. Barnkonventionen ska vara en utgångspunkt för alla verksamheter. Stadens resurser ska i större utsträckning fördelas utifrån socioekonomiska faktorer med syfte att verka utjämnande och öka jämlikheten i staden, i det arbetet ska verksamheter som riktar sig till barn prioriteras.

Arbetet ska knyta an till slutsatserna från den sociala hållbarhetskommisionen. Staden ska genom en omfattande satsning säkerställa att barn och ungdomar hittar framtiden i samhällsgemenskapen, familjen, skolan och det civila samhället, snarare än i kriminella gäng och organiserad brottslighet.

Gemensamt för en överväldigande majoritet av gärningspersonerna inblandade i den våldsvåg som skakat Stockholm under året är att dessa är minderåriga och pojkar. Det handlar om unga pojkar som tillägnat sig värderingar som lyfter fram våld som något manligt och önskvärt. Gemensamt är också att dessa pojkar oftast varit föremål för socialtjänstens insatser under många år. Det är barn vars problembeteenden ofta varit känt sen förskolan men inte tagits på fullt allvar i tid. Men om de värderingar som ligger till grund för de grova våldsdåd som drabbar hela samhället inte tas på allvar i ett tidigt skede är risken att problemet bara växer sig allt större. Det behövs nu en kraftsamling från förskola, skola, socialtjänst, polis och övriga samhällsaktörer, där man tar pojkars värderingar och problembeteenden på mycket större allvar än i dag. Vi kallar det Operation Pojke.

Stadens verksamheter ska jobba för att säkerställa att kunskapsresultaten stiger generellt. Genom en extra satsning på ökad inskrivningsgrad i förskolan, tidiga årskurser, tvåläraresystem samt läsa-, skriva- och räknagarantin ska fler klara skolan. Den elev som vill och behöver studera extra ska alltid få stöd, hjälp och en plats att göra detta. Staden ska underlätta för civilsamhällesaktörer som vill erbjuda läxhjälp genom att erbjuda tillgång till lokaler.

En meningsfull fritid är en viktig skyddsfaktor i barn och ungas liv. Stadsdelsnämnder, facknämnder och bolagsstyrelser ska tillsammans bidra till ett levande kultur- och föreningsliv bland unga där närvarande vuxna spelar en viktig roll. Fritidsaktiviteter ska erbjudas till nyanlända barn och unga. Feriejobb är en annan viktig förutsättning för många unga att få sina första arbetslivserfarenheter och alla nämnder och bolagsstyrelser ska samarbeta för att utöka antalet platser

Trångboddhet och sociala problem ska motverkas för att ge fler chansen att lyckas. Nämnder och bolagsstyrelser ska verka för att sänka trösklarna för att få fast bostad, genom bland annat ett utvecklat förebyggande arbete och fler hyresrätter till överkomliga hyror.

Fler barn och unga ska må bra. Den psykiska ohälsan bland Stockholms elever ska minska och betydande ambitionsökning på elevhälsa bör göras, särskilda satsningar ska göras för att förbättra såväl pojkars som flickors psykiska hälsa. Staden ska därför prioritera och satsa mer på elevhälsan och stadens ungdomsmottagningar. Nämnder och bolagsstyrelser som jobbar med barn och unga ska säkerställa att det vid behov finns fungerande elevhälsoteam på plats. En pilotverksamhet som prövar studieroteam som arbetsmodell ska prövas i staden.

Introduktionsgrupper/förberedelseklasser ska finnas på skolor över hela staden. För att alla barn ska kunna garanteras en god skolgång behöver också tillgången till och förutsättningarna för resursskolor vara god.

Även i det offentliga rummet kan staden göra mer för att garantera rätten till välmående och trygghet. Alla stadsdelar ska ha fältassistenter som bedriver socialt fältförlagt arbete. Genom en nära samverkan med socialtjänst, skolor, polis och föreningar ska unga i riskzon identifieras tidigt och få de insatser som behövs för att bryta utvecklingen. Nämnder och bolagsstyrelser ska säkerställa att barn och unga med missbruksproblematik får det stöd som behövs. Satsningar inom trygghetsarbetet ska vara långsiktiga och i första hand vara inriktade på det förebyggande arbetet. Staden ska arbeta långsiktigt tillsammans med organisationer som har speciell kompetens, så som tjej- och kvinnojourer, i arbetet mot våld i nära relationer, ett våld som till övervägande del är mäns våld mot kvinnor, och hedersrelaterat våld och förtryck.

Fler barn och unga ska möta gemenskap, utveckling och trygghet. Fler, inte färre, ska delta i idrott, kulturskola och fritidsklubb. Nämnder och bolagsstyrelser ska arbeta aktivt för att möjliggöra för fler barn och unga att delta på jämlika villkor.

Idrottsföreningar och andra delar av civilsamhället ska aktivt engageras för att skapa verksamheter som lockar. De mötesplatser som finns i staden i form av fritidsgårdar ska ha bättre och längre öppethållande och erbjuda ett bredare verksamhetsutbud som passar fler barn och ungdomar.

Alla nämnder och bolag ska delta i samverkan för att stärka barns möjligheter till lika livschanser. För att säkerställa att stadens förebyggande arbete stärks och tryggheten ökar tillförs flera nämnder medel för ändamålet. Medlen kan användas till att förstärka befintliga ansvarsområden som exempelvis sociala insatser, samverkan med skolan, trygghetsvårdar, ordningsvakter och fältassistenter eller till att initiera nya verksamheter. Syftet är att de metoder som gör mest nytta ska kunna användas.

Nämnder och bolagsstyrelser ska

- utveckla och följa upp verkningsfulla förebyggande sociala insatser baserade på vetenskap och beprövad erfarenhet, inte minst de som riktar sig mot unga i riskmiljöer för att strypa rekryteringen till brottslighet och gängkriminalitet
- säkerställa att det alltid finns goda förutsättningar för barn och unga att klara skolans kunskapsmål genom ökat stöd.
- bidra till fler feriearbeten
- arbeta för att minska klyftor och trångboddhet som drabbar barn och unga särskilt hårt
- i sina verksamheter säkerställa att tillräckliga åtgärder vidtas för att minska den psykiska ohälsan bland barn och unga
- motarbeta drogmissbruk bland unga genom att snabbt ge stöd till de som drabbas och genom att konsekvent och hårt inom sitt kompetensområde jobba mot droghandel i alla dess former
- bidra till arbetet för att stoppa sexuella trakasserier och övergrepp
- säkerställa tillgången till en öppen och kvalitativt bra fritidsverksamhet i hela staden
- stödja föreningar som erbjuder barn och unga aktiv fritid

Ett Stockholm med hållbar tillväxt

Kompetensförsörjning, bra infrastruktur, en aktiv näringspolitik och ett gott företagsklimat är avgörande för en växande stad och bidrar till fler jobb, tillväxt och därmed förutsättningarna för en ökad välfärd. Stockholm ska vara det självklara valet för en mångfald av företag, det ska vara enkelt att driva och starta företag här.

Samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska bidra till fler jobb genom ett internationellt konkurrenskraftigt näringsliv. Avgörande för detta arbete är ett väl fungerande samhälle.

Fler stockholmare ska kunna utbilda sig genom hela livet. Med ökade kunskaper stärks näringslivets konkurrenskraft samtidigt som rörligheten på arbetsmarknaden förbättras. Nämnder och bolagsstyrelser ska i sin verksamhet bidra till en bra fungerande kompetensförsörjning som gör det lätt för såväl fristående som offentliga arbetsgivare att hitta rätt kompetens. Stadens verksamheter ska underlätta för anställda att utvecklas inom ramen för omställningsavtalen. Bristyrkesutbildningar och arbetsmarknadsinsatser ska utvecklas i nära samverkan med näringslivet. Nämnder och bolagsstyrelser ska erbjuda fler Stockholmsjobb för att bryta långtidsarbetslöshet och göra fler anställningsbara.

Det ska, i enlighet med stadens framkomlighetsstrategi, vara lätt att transportera sig i Stockholm. Nämnder och bolagsstyrelser ska därför i sitt arbete jobba för såväl framkomlighet som att genomföra nödvändiga investeringar i infrastruktur i Stockholm och i regionen. Tillsammans med stat, region och näringsliv ska staden arbeta för att stockholmsregionen har goda förbindelser med såväl kringliggande regioner, övriga Sverige som omvärlden.

Stockholm blir rikare genom internationellt samarbete och en väsentlig del av stadens näringspolitik är under kommande år att motverka beslut på nationell nivå som riskerar att isolera och begränsa Stockholms utbyte med omvärlden. Nämnder och bolagsstyrelser ska aktivt arbeta för att Stockholm ska vara en global, öppen och urban storstad som samarbetar med omvärlden.

Stadens näringslivspolicy är vägledande i arbetet och dess fyra fokusområden utgör prioriterade områden där insatser bedöms göra störst nytta, få bäst effekt och där utveckling är väsentlig för att företagsklimatet ska förbättras. Stockholms stads företagsklimat utvärderas till största del av vad som faktiskt sker i staden, hur många företag som startas, etableras och utvecklas, vilka investeringar som görs och hur sysselsättningen och arbetslösheten utvecklas, om företag anställer eller inte.

Trygga och attraktiva stadsmiljöer är centralt för ett fungerande näringsliv i hela staden och ett aktivt arbete med trygghetsskapande åtgärder för näringsidkare ska bedrivas.

Kista Science City ska fortsätta utvecklingen till ett modernt innovationsdistrikt med ett levande och konkurrenskraftigt näringsliv och goda förutsättningar för teknik och innovation.

Mycket av det som företagen möter i sin vardag ligger direkt under stadens ansvar. Det handlar om regelverk, avgifter, tillsyn, bemötande och myndighetsutövning. Det ska vara enkelt att komma i kontakt med staden och ärenden ska hanteras effektivt, rättssäkert och serviceinriktat. Samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska underlätta företagens kontakter med staden.

Nämnder och bolagsstyrelser ska

- utifrån stadens näringslivspolicy arbeta för ökad tillväxt och företagsamhet
- säkerställa Stockholms roll som en internationellt inriktad storstad som samarbetar och handlar med omvärlden
- intensifiera arbetet för att säkra kompetensförsörjningen i Stockholm och samverka för att tillhandahålla yrkesutbildningar och andra utbildningar som svarar mot behovet
- tillsammans med andra aktörer och i den egna verksamheten i enlighet med framkomlighetsstrategin stärka framkomlighet i Stockholm
- säkerställa att näringslivet ges goda förutsättningar i stadsutveckling och att näringslivets behov tas med i tidigt skede i planeringsprocessen
- säkerställa tydliga kontaktvägar in i staden för aktörer som har önskemål om att etablera sig i Stockholm
- inom sina ansvarsområden främja nyföretagande och start up-verksamhet med prioritet på ytterstaden
- utveckla stadens kommunikation och kontaktvägar för att erbjuda bättre service, effektivitet och rättssäkerhet i all kontakt med företag
- via platssamverkan säkerställa trygghet, tillgänglighet och attraktivitet i stadsmiljön
- systematiskt motverka illegal näringsverksamhet i stadens lokaler och på tillståndbelagda platser i stadens stadsmiljö
- bidra till aktivitetsinsatser, bland annat Stockholmsjobb, som sänker trösklar till jobb och underlättar inträde på arbetsmarknaden
- ta fram arbetsplatser för Stockholmsjobb där anställningarna ska vara möjliga att kombinera med utbildning, vilket är särskilt prioriterat för unga som saknar gymnasiekompetens
- fortsatt erbjuda feriejobb som är meningsfulla och erbjuder ett första steg in på arbetsmarknaden, för att främja goda och jämlika uppväxtvillkor med särskild uppmärksamhet mot socioekonomiska förhållanden i stadsdelsnämnds-områdena
- tillgängliggöra arbetsplatser genom sociala krav i stadens upphandlingar
- se över sina kostnader för konferenser, event och representation
- se över sina kostnader avseende managementkonsulter
- se över sina kostnader avseende kommunikationskonsulter
- utbilda samtliga av stadens chefer i offentlighetsprincipen och tillämpningen av grundlagen

Stockholm som kulturellt centrum

I Stockholm finns i grunden ett starkt institutionellt och fritt kulturliv. Konst och kultur är självklara delar av demokratin. Den kan öka förståelsen, sammanhållningen och tilliten i samhället. Kulturen har bidragit till att göra Stockholm till en attraktiv stad för sina invånare och besökare. Stockholms framgångsrika kreativa näringar är i grunden en följd av ett aktivt kulturliv. Under covid-19-pandemin försämrades förutsättningarna. Åtskilliga jobb har försvunnit inom fria kulturlivet, upplevelseindustrin och de kreativa näringarna sedan pandemins inledning. Det vilar ett ansvar på Stockholms stad att värna kulturens infrastruktur och bidra till att en levande kulturstad även efter att pandemin har klingat ut.

Stockholms kulturliv ska utvecklas. Verksamheter som bibliotek och kulturskola behöver stärkas i nivå med befolkningsutvecklingen. Stockholms stad lider brist på scener för alla typer av scenkonst och musikliv. Ett flertal scener har bara de senaste åren försvunnit vilket inneburit ett tapp för såväl stockholmsbaserade grupper som svenska och internationella gästspel. Filmproduktioner, även sådana med Stockholm som naturlig fond, har spelats in på andra platser. Det är ett strukturellt problem som måste lösas. Staden behöver ta ett samlat grepp för att utveckla kulturens samlade förmåga att få staden och stockholmarna att växa.

Stockholm ska ha Sveriges bästa föreningsklimat. En förutsättning för ett levande föreningsliv är tillgängliga mötes- och samlingslokaler. Föreningslokaler och andra uthyrningsbara lokaler ska som regel planeras in när staden bygger nya samhällsfastigheter och dels ska fler föreningslokaler tillgängliggöras i stadens befintliga fastigheter. Staden har som mål att fler skol- och idrottslokaler ska vara tillgängliga att boka för föreningar och nämnder och bolagsstyrelser ska jobba utifrån detta mål.

En fri och stark kultursektor är avgörande för det öppna och demokratiska samhället. Den fria kultursektorn är satt under attack globalt och i Sverige. I politiska församlingar, på alla nivåer, finns idag krafter som vill begränsa det fria kulturlivet. I ett sådant läge är det en central uppgift för alla nämnder och bolagsstyrelser att värna och utveckla förutsättningarna för en fri kultur. Det är därför viktigare än någonsin att se till att alla stockholmare har lika möjligheter att ta del av och skapa kultur oavsett var i staden de bor.

Nämnder och bolagsstyrelser ska

- säkerställa att kultur ges en naturlig roll i den ordinarie verksamheten
- säkerställa att stadens målsättningar för offentlig konst genomförs
- utveckla och stärka kulturens roll särskilt gentemot barn och ungdomar såväl avseende att utöva som att ta del av kultur
- i samhällsplaneringen bidra till att lokaler planeras för kultur och möten mellan människor
- i den ordinarie verksamheten tillförsäkra föreningsliv och det civila samhället goda möjligheter till möten och kulturaktiviteter
- medverka i stadens arbete för att öka Stockholms attraktivitet genom att kultur och kreativa näringar ges goda villkor.
- underlätta och möjliggöra ett starkt föreningsliv i hela staden

Samverkan för ökat bostadsbyggande och en hållbar stadsutveckling

Stadsplaneringen ska bidra till en socialt och ekologiskt hållbar stad, genom att alla invånare ska ha en bostad och alla områden i staden få mer blandad bebyggelse. Ett högt bostadsbyggande är en av stadens mest prioriterade uppgifter och alla nämnder och bolagsstyrelser ska skapa förutsättningar för stadens målsättning utifrån sina respektive uppdrag och stadens översiktsplan. Bostadsbyggandet ska ske med hänsyn till stadens höga natur- och kulturvärden.

Målet är att 140 000 bostäder byggs mellan åren 2010 och 2035. Minst hälften ska vara hyresrätter med fokus på rimliga hyror. Fler större bostäder ska byggas för att minska trångboddheten och så att alla kan bo kvar i staden. Fler studentbostäder och seniorbostäder ska byggas. Aktörer som bygger för stadens behov ska premieras vid markanvisningar. En god och medveten stadsutveckling bidrar till nya bostäder som är nödvändiga för stadens tillväxt, förverkligandet av nollvisionen mot hemlöshet och för omställningen till ett klimatsmart och socialt hållbart Stockholm. En hög grad av stadskvalitet ska finnas i hela staden, genom en ökad ekonomisk omfördelning mellan projekten.

Järva är ett område i Stockholm med stora kvaliteter och värden. Det är en rättighet för alla stockholmare, oavsett var i staden man bor, att kunna vara trygga i sina bostadsområden. Men skillnaderna mellan olika delar av Stockholm har tillåtit bli för stora. Staden behöver fortsätta ta ett större ansvar för Järvaområdet med fortsatt prioritera arbetet med att stödja barns och ungdomars skolgång, med fokus på skolnärvaro och kunskapsresultaten. Det är dock viktigt att allt fokus inte ensidigt hamnar på Järva, utan att även exempelvis de utsatta stadsdelarna i Skärholmen, Enskede-Årsta-Vantör och Hässelby-Vällingby uppmärksammas.

I ytterstaden finns centrummiljöer som upplevs som otrygga, skräpiga, nedgångna och bortglömda. Det är miljöer med brister i såväl offentlig service som sjunkande kundunderlag för affärsidkarna. Trygghet och en stad som fungerar är själva kärnan i samhällskontraktet. Staden ska arbeta med att identifiera, prioritera och driva utvecklingsprojekt för fler centrummiljöer i ytterstaden, i syfte att främja trygghet, trivsel och förstärka sociala värden i stadsplaneringen.

Lokalförsörjningens syfte är att stadens verksamheter ska bedrivas i ändamålsenliga och kostnadseffektiva lokaler med inriktning att lokal- och hyreskostnaderna begränsas för att möjliggöra goda resurser till verksamheten. Samtliga nämnder ska utveckla och säkerställa sina processer för att nå detta syfte. I detta ingår en kontinuerlig omprövning av planerade och pågående lokalprojekt för att säkerställa ett lokalbehov och kostnad i balans. Lokalprojekt som inte behöver genomföras kan skjutas på i tid och den utbyggnad som sker ska motiveras utifrån bland annat prestation (nya barn/elever) eller myndighetskrav. Nämnder och bolagsstyrelser ska göra en översyn av sina lokalförhyrningar med målsättningen att primärt hyra lokaler i av staden ägda byggnader, vilket bidrar till en långsiktigt hållbar ekonomi i staden.

Stadens lokalförsörjningsarbete är behovsstyrt och utgår från nämndernas lokalförsörjningsplaner och de regionala boendeplanerna. En stadsövergripande

lokalresursplan sammanställs av kommunstyrelsen och är styrande för nämnderna. Stadens samordnade skolplanering (SAMS) är en integrerad del av lokalresursplanen.

Planeringen av olika boståndsbedömda boendeformer samordnas av äldre- respektive socialnämnden som sammanställer stadsövergripande planer som godkänns av kommunstyrelsen och är styrande för nämnderna.

Nämnder och bolagsstyrelser ska

- säkerställa effektiva processer för en generellt hög takt i bostadsbyggandet och tillkommande samhällsservice
- starta och vidareutveckla större stadsutvecklingsprojekt för att säkerställa ett långsiktigt, stabilt och högt årligt tillskott av bostäder
- delta i arbetet med att utveckla av en ny stadsdel, Bromma parkstad, där Bromma flygplats idag ligger
- planera för en mångfald av boende- och upplåtelseformer och för fler hyresrätter i hela staden, där minst hälften av det som byggs ska vara hyresrätter
- arbeta för att de allmännyttiga bostadsbolagen ges förutsättningar att ta ett stort ansvar för byggandet
- arbeta för låga bygg- och boendekostnader och säkerställa genomförande av Stockholmshusen
- i områden där staden har ett stort fastighetsbestånd aktivt verka för att fler långsiktiga och ansvarstagande fastighetsägare integrerar den modell som utarbetats för socialt värdeskapande i stadsutvecklingsprocesser. Metoder för markanvisningar och planprocess ska väljas för att bidra till social hållbarhet
- intensifiera arbetet för att få fram fler bostäder för grupper som staden har ett särskilt bostadsförsörjningsansvar för och öka insatserna för fler permanenta genomgångsbostäder för flexibel användning
- fortsätta att stärka den långsiktiga planeringen till år 2040 av både boståndsbedömda boenden och satsning på nyproduktion av seniorboenden med rimliga hyror, för att möta behoven av anpassade bostäder för äldre, i såväl offentlig som fristående regi
- i bostadsexploateringsprojekt pröva om projekten kan innehålla en andel om minst fem procent lägenheter för särskilt boende, med prioriterad inriktning på boenden inom funktionshinderomsorg och socialpsykiatri
- i planering och byggande säkerställa behovet av erforderliga lokaler för offentlig service, till exempel skolor, förskolor och särskilda boenden, kultur- och idrottslokaler, till rimliga villkor genom förbehåll i markanvisnings- och exploateringsavtal samt detaljplaner
- stärka samordningen avseende logistik och försörjningsinfrastruktur i stadsutvecklings- och infrastrukturprojekt
- ha ett koncernperspektiv och ett livscykelperspektiv i lokalplaneringen för att hålla nere investeringsutgifter för kommunkoncernen och dämpa hyreskostnader, i syfte att erhålla en större flexibilitet över tid
- eftersträva samverkan och pröva samplanering för att optimera gemensamt lokalutnyttjande
- arbeta i enlighet med stadens investeringsstrategi och fastighets- och lokalpolicy så att innehavet av fastigheter och lokaler utvecklas på ett sätt som bidrar till att planerade investeringar kan genomföras med bibehållen finansiell styrka och med låg finansiell risk samtidigt som stadens kapacitet och förmåga att tillhandahålla effektiva och ändamålsenliga lokaler utvecklas
- säkerställa styrgrupper för större stadsövergripande projekt med uppgiften att prioritera och leda utifrån ett stadsövergripande perspektiv
- arbeta för att minska segregationen i enlighet med översiktsplanen

- skapa attraktiva och trygga livsmiljöer genom långsiktigt hållbar fastighetsförvaltning i såväl nyproduktion som reinvestering
- initiera åtgärder för att nå målet om en klimatneutral byggsektor säkerställa samhällsservice och integrera behovet av förskolor, skolor, omsorgsbostäder, idrottsplatser med mera i ett tidigt skede i planeringen. Ändamålsenliga lokaliseringar ska erhållas till rimliga kostnader för mottagande nämnd, som också ska lämna tydliga beställningar
- arbeta i enlighet med gemensam planeringsinriktning för utbyggnaden av skolor som utarbetats inom ramen för SAMS (samordnad skolplanering i Stockholm). Syftet ska vara att säkerställa en framsynt och ekonomiskt hållbar utbyggnad av skollokaler för grundskola och gymnasieskola som bidrar till en stad som håller ihop. För att lyckas med detta behöver hela staden arbeta tillsammans. Samplanering ska ske med idrotts- och förskolelokaler där det finns vinster i ekonomi, resursutnyttjande och genomförandetid.
- antagna mål för laddinfrastruktur ska genomföras i alla stadens nämnder och bolag. Arbetet ska intensifieras i ytterstaden.
- stärka samordning avseende logistik och teknisk infrastruktur i stadsutvecklings- och infrastrukturprojekt, mellan berörda nämnder och bolagsstyrelser
stärka samverkan och helhetssyn kring stadens parker och naturområden inom stadens olika processer för planering, utveckling och förvaltning genom strategisk samordning som leds av trafiknämnden
- säkerställa ökat fokus på cirkulärt byggande och funktionsdugliga bostäder, så att ombyggnationer och renoveringar, där det är ekonomiskt rimligt, kan bidra till att klimatmål uppfylls och kulturhistoriska värden värnas.

En hållbar och demokratisk stad

Stockholm är en demokratisk, öppen, jämställd och jämlik stad. Stockholms stad ska vara ledande i genomförandet av de globala hållbarhetsmålen på lokal nivå och Agenda 2030 ska vara ett stöd för att utveckla stadens arbete för social, ekonomisk och miljömässig hållbarhet. Målen är integrerade och odelbara, vilket innebär att framgång i ett mål ger positiva effekter på andra mål. Arbetet för att uppnå alla mål är prioriterat och arbetet ska ske inom ordinarie processer. Ökad jämställdhet, ökad social inkludering, ökad jämlikhet och minskad klimatpåverkan är perspektiv som ska präglade genomförandet.

Agenda 2030 ska bidra till att utveckla stadens hållbarhetsarbete och ska utvecklas i samverkan med akademi, näringsliv och civilsamhälle. Arbetet med genomförandet av Agenda 2030 ska också stärka synergier och överbrygga stuprör och organisatoriska gränser i stadens verksamheter. Även rekommendationerna från Kommissionen för ett socialt hållbart Stockholm ska aktualiseras och beaktas i stadens hållbarhetsarbete.

För varje mål har en eller flera nämnder eller bolagsstyrelser utsetts som målsansvariga vilket framgår av bilaga 15. Målsansvarig nämnd och/eller bolagsstyrelse ska vara drivande för att staden ska uppnå hållbarhetsmålet och samverka brett med berörda verksamheter i staden. Uppföljningen av hållbarhetsmålen kommer att vara viktig och ska i huvudsak bygga på indikatorer och nyckeltal som särskilt visar på styrkor och utvecklingsmöjligheter i staden hållbarhetsarbete. Uppföljningen samordnas av kommunstyrelsen.

Stadens arbete för att stärka de mänskliga rättigheterna, barns rättigheter och jämställdhet ska fortsatt prioriteras och genomsyra stadens verksamheter. Arbetet är en central del i genomförandet av visionen om ett Stockholm för alla. Den hbtq-diplomering som tagits fram ska användas av stadens verksamheter. Arbetet med jämställdhetsintegrering och jämställdhetsanalyser ska fortsätta och barnkonsekvensanalyser ska göras.

Ett starkt barnperspektiv är nödvändigt för att bygga hållbara samhällen idag och inför framtiden. Barnets bästa ska alltid vara i centrum och finnas med i allt beslutfattande. Nämnder och bolagsstyrelser ska vid beslut av övergripande eller strategisk karaktär säkerställa att en fördjupad analys av beslutets konsekvenser för barn genomförs, barnkonsekvensanalys.

Ett liv fritt från våld är en grundläggande mänsklig rättighet. Staden ska stärka insatserna mot våld i nära relationer, våld mot barn, mäns våld mot kvinnor samt mot hedersrelaterat våld och förtryck.

En viktig del av att vara en stad som lever upp till mänskliga rättigheter är att synliggöra och motverka diskriminering. Arbetet mot diskriminering ska vara systematiskt och arbetet med aktiva åtgärder ska säkerställas på samtliga diskrimineringsgrunder. Arbetet för att förbättra situationen för personer med funktionsnedsättning ska intensifieras. Den fysiska tillgängligheten ska förbättras, information och kommunikation anpassas bättre till funktionsbehov och staden ska arbeta för att bli en bättre arbetsgivare ur ett funktionsperspektiv.

De nationella minoriteternas rättigheter ska stärkas i staden genom ökad kunskap och praktisk handling, i nära dialog med representanter för respektive minoritetsgrupp. Det handlar bland annat om att säkerställa rätten till modersmålsstöd i förskolan och att erbjuda äldreomsorg på olika minoritetsspråk. Rasism ska motverkas och under stadens

nya program för mänskliga rättigheter ska en övergripande handlingsplan mot rasism tas fram. Stockholm måste utveckla arbetet med att kartlägga antisemitismen i skolorna och arbeta strukturerat och målmedvetet för att tidigt bemöta främlingsfientligheten som breder ut sig i samhället och implementera de föreslagna åtgärderna i stadens verksamheter. Staden bör vidare initiera en kartläggning av förekomsten av homofobi, transfobi och afrofobi i stadens verksamheter.

Lokaldemokratien ska stärkas. Stärkt medborgardialog är viktigt för att öka demokratin och för att staden ska kunna använda sig av invånarnas kompetens. Nämnder och bolagsstyrelser ska jobba aktivt med att genomföra dialog med stadens invånare i ett tidigt skede inför viktigare beslut. Nämnder och bolagsstyrelser ska också jobba med att särskilt engagera grupper som normalt sett inte gör sina röster hörda.

Nämnder och bolagsstyrelser ska för att utveckla lokalsamhället, skapa ökad tillit och stärka medborgarinflytandet, där det är möjligt, jobba med medborgarbudgetering inom utvalda verksamhetsområden.

Nämnder och bolagsstyrelser ska

- verka för att uppnå FN:s 17 globala mål för hållbar utveckling och beakta Agenda 2030 i framtagandet av styrdokument
- under samordning av kommunstyrelsen medverka till en stadsövergripande kommunikation om stadens arbete med Agenda 2030 samt samordning av kommunikation om stadens miljö- och klimatarbete
- säkerställa att alla lika rättigheter oavsett kön genom att integrera ett jämställdhetsperspektiv vid beslutsfattande, planering och utförande av verksamheten
- säkerställa att barns rättigheter synliggörs i stadens verksamheter vid beslutsfattande, planering och utförande av verksamhet.
- säkerställa att hbtq+-personers rättigheter och att de nationella minoriteternas rättigheter efterlevs i stadens verksamheter
- säkerställa att alla oavsett funktionsförmåga kan vara delaktiga i samhället och ha tillgång till skydd, stöd och service på jämlika villkor
- fortsätta utveckla och förstärka arbetet i enlighet med WHO:s modell och stadens handlingsplan för en äldrevänlig stad
- bistå vid utarbetande av stadens handlingsprogram mot rasism
- använda metoder för att synliggöra och systematiskt följa upp eventuell diskriminering inom stadens verksamheter
- integrera ett jämställdhetsperspektiv i alla led av beslutsfattande, planering och utförande av verksamheten
- säkerställa att medarbetare i stadens verksamheter arbetar våldsförebyggande utifrån ett normkritiskt förhållningssätt
- utveckla och aktivt arbeta med olika former av medborgarinflytande för att utveckla lokalsamhället
- genomföra dialog med stadens invånare i tidigt skede inom planeringsprocesser och stadsutvecklingsarbete i syfte att öka inflytandet och demokratisk förankring

Skattesats

För år 2024 föreslås att en kommunal inkomstskatt utdebiteras med kronor 17,74 per skattekrona.

För år 2024 föreslås en utdebitering av begravningsavgiften med 6,5 öre per skattekrona.

Stockholm den 25 oktober 2023

Jan Jönsson

Resultatbudget

Mnkr	Förslag till budget 2024 KS	Förslag till budget 2024 Liberalernas	Avvikelse mellan förslagen
Verksamhetens intäkter	9 472,6	9 472,6	0,0
Verksamhetens kostnader (-)	-61 320,7	-60 970,5	350,2
Avskrivningar (-)	-2 547,9	-2 547,9	0,0
Central medelsreserv (-)			
Oförutsedda behov	-791,2	-791,2	0,0
Prestationsreserv	-907,7	-657,7	250,0
Pensionsavgifter (-)	-1 997,5	-1 997,5	0,0
Verksamhetens nettokostnader	-58 092,4	-57 492,2	600,2
Skatter	63 537,7	62 689,6	-848,1
Begravningsavgift	229,7	229,7	0,0
Inkomstutjämnning	-7 401,6	-7 401,6	0,0
Kostnadsutjämnning	-1 089,3	-1 089,3	0,0
Regleringspost	2 845,2	2 845,2	0,0
Fastighetsavgift	1 378,6	1 378,6	0,0
LSS-utjämnning	-1 939,5	-1 939,5	0,0
Verksamhetens resultat	-531,6	-779,5	-247,9
Finansiellt resultat (inkl. avgifter bank och pg)	-600,1	-600,1	0,0
Utdelning Stockholm Stadshus AB	1 120,0	1 390,0	270,0
Disposition/avsättning begravningsfond	11,8	-10,2	-22,0
Resultat efter finansiella poster	0,1	0,2	0,1
Förändring av redovisat eget kapital	0,1	0,2	0,1

Investeringsplan

Investeringsvolymen för 2024 har i enlighet med investeringsstrategin tagits fram med utgångspunkt i de finansiella förutsättningarna. Stockholms stad har under en längre period haft en hög investeringsnivå vilket lett till växande skuldsättning. För att begränsa skuldökningen behöver staden välja att prioritera hårdare. Investeringsutrymmet för staden under planperioden utgår från en egenfinansieringsgrad om 100 procent i syfte säkerställa en långsiktigt hållbar investeringsnivå. I egenfinansieringsgraden inkluderas stadens prognostiserade intäkter från exploatering och fastighetsförsäljning.

Staden ska alltid utgå från tillgänglighetsperspektivet när fysisk förändring av det offentliga rummet sker. Därför satsar Liberalerna 120 miljoner kr extra under perioden 2023-2026 för att öka investeringsvolymen inom programmet för tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning.

Kommunstyrelsen m.m.

Stockholm ska vara en stad där alla har rätt och möjlighet att självständigt - eller i gemenskap med familj, vänner, arbetskamrater eller andra – forma sina liv efter egna önskemål och värderingar. Kommunen och kommunkoncernens uppgift är att åstadkomma detta. Kommunstyrelsen ska genom samhandling säkerställa att samma möjligheter finns för alla, oavsett vilken stadsdel man bor i. Stadens medarbetare och deras kunskap är stadens viktigaste resurs. Därför ska all personal ha trygga och bra arbetsvillkor. Det ska också finnas reella möjligheter till systematiskt kunskapspåfyllnad och kunskapsutveckling i verksamheterna. Verksamhetsnära forskning ska vara en integrerad del av stadens verksamheter.

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

Ett frihetens Stockholm som ger varje individ möjligheter att uttrycka sig och förutsättningar för att leva ett självständigt liv

Kommunstyrelsen ska säkerställa att samhandling sker mellan stadens olika verksamheter för att barn och unga ska växa upp under trygga former och få med sig den kunskap ut i livet som behövs för att kunna skapa sig ett självständigt liv.

Höga och likvärdiga krav ska ställas på alla skolor och ersättningsnivåerna ska spegla det ansvar skolan tar för elever som behöver mer stöd. Skolor som inte följer lagar och regler eller givna villkor ska stängas. Grundskolans kösystem behöver reformeras.

Förskolan ska präglas av hög kvalitet, låga avgifter och bra tillgänglighet för alla. Alla barn ska få tillgång till en verksamhet som främjar deras utveckling, kreativitet och lärande. Barngrupperna ska vara små.

Alla stockholmare ska någonstans att bo och ha en god och trygg boendemiljö i sin stadsdel. Upprustningen av bostäder och fysisk omvandling av stadsmiljön är den drivande kraften i utvecklingen men även socialt arbete är nödvändigt för att nå detta mål.

Till följd av de senaste årens försämring av det säkerhetspolitiska läget i närområdet och världen behöver Stockholm arbeta kraftfullt med riskanalyser, beredskap och försvarsförmåga. Det får lov att kosta pengar att vara redo att försvara vår frihet. Kommunstyrelsen ska ge förutsättningar för att arbetet med säkerhetsskydd stärks i staden och att den reella förmågan ökar. Stadens erfarenheter av pandemin ska omsättas i utvecklade planer och operativ handling.

Kriget i Ukraina

Den 24 februari 2022 startade Ryssland sin fullskaliga invasion av Ukraina och än idag kämpar det ukrainska folket för sin egen, vår frihet och sin rätt att få leva fredligt och vara en del av det demokratiska Europa. Den ryska regimens plan att hindra det ukrainska folkets rätt att själva få välja sin väg och sin framtid kommer stoppas, därför ska den fria delen av världen, så även Stockholm fortsätta visa sitt stöd och sitt engagemang genom att hjälpa Ukraina med både humanitärt och militärt stöd.

Samtidigt som miljontals ukrainare lever nu på flykt utspridda över Europas alla länder så måste även Stockholm fortsätta att visa sin solidaritet till alla som sökt skydd från kriget.

Sverige har tagit emot cirka 55 000 flyktingar från krigets Ukraina vilka beviljats tillfälliga uppehållstillstånd under massflyktsdirektivet. Barnen erbjuds platser i våra förskolor och skolor och vuxna får nu rätt till undervisning i Svenska för invandrare, SFI.

Stockholm måste fortsätta att stötta Ukraina. Det är också viktigt att vi står för det vi sagt när det gäller att assistera i återuppbyggnaden och att ha beredskap för olika eventuella scenarier. Liberalerna föreslår att som en tydlig markering på vår gemenskap med Ukraina och deras kamp att gator och parken i nära anslutning till den ryska ambassaden i Stockholm ändrar namn för att leva som ett minnesmärke för demokrati, fred och frihet.

Utöver det som beskrivs i Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska nämnden

- Initiera en översyn över kostnader för konsulttjänster, representation, trycksaker och mediaköp
- inrätta ett särskilt sökbart stöd för Studieförbund som är aktiva inom Stockholms stad i samverkan med Kulturnämnden
- initiera en kartläggning av förekomsten av homofobi, transfobi och afrofobi i stadens verksamheter.
- inrätta externa granskare vid projekt som överstiger 100 mnkr
- fortsätta att stärka det strategiska samarbetet med regionen för att kunna erbjuda sammanhållen vård och omsorg för äldre, med fokus på trygghet och kontinuitet, som även är samhällsekonomiskt effektivt
- initiera en fortbildning för stadens nämnder hur offentlighetsprincipens tillämpning
- stödja nämnder och bolag i arbetet med att ta tillvara lärdomar från pandemiutvärderingarna och säkerställa att vi har en god beredskap
- tillsammans med arbetsmarknadsnämnden och övriga berörda nämnder och bolagsstyrelser samordna och utveckla stadens samlade insatser för förstärkt integration
- samordna berörda nämnders och bolagsstyrelser samt SHIS arbete med att tillgodose genomgångsbostäder för nyanlända utifrån en långsiktig planering och söka resurs- och kostnadseffektiva lösningar för genomgångsbostäder
- tillsammans med kulturnämnden arbeta för ökad trygghet i stadens bibliotek, museer, och evenemang utifrån ett barnperspektiv, jämställdhetsperspektiv och tillgänglighetsperspektiv
- stödja nämnder och bolagsstyrelser i det fortsatta arbetet utifrån stadens styrdokument för trygghets- och säkerhetsarbetet
- leda och samordna arbetet för att staden inte ska ha några särskilt utsatta eller utsatta områden

- i samarbete med socialnämnden och stadsdelsnämnderna stärka stadens kommunikation inom det sociala området
- Stödja socialnämnden som leder stadens arbete mot det dödliga våldet i kriminella miljöer
- samordna och koordinera stadens arbete för att motverka organiserad brottslighet och fusk inom välfärdssektorn, bland annat i samverkan med rättsvårdande myndigheter och Skatteverket
- samordna och leda arbetsmarknadsnämnden, idrottsnämnden, kulturnämnden socialnämnden, stadsdelsnämnderna, utbildningsnämnden i arbetet att höja sin kunskap och utveckla systematiska arbetssätt för att motverka våldsbejakande extremism
- följa och stödja stadens hantering av barn till anhöriga som återvänder till Sverige efter att ha deltagit i strider i krigsdrabbade områden
- i nära samarbete med trafiknämnden, Polismyndigheten och Säkerhetspolisen förstärka säkerhetsarbetet genom ökat fokus på systematik och förebyggande arbete, bland annat avseende terrorhinder. prioritera, samordna och leda stadens arbete för en sammanhållen och stärkt krisberedskap och förmåga i det civila försvaret, bland annat genom att fortsätta utreda förutsättningar för ett beredskapslager
- samordna arbetet med att öka stadens kunskaper om och samlade förmåga inom säkerhetsskydd även inom Stockholms Stadshus AB
- i samverkan med utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna och med stöd av representanter från minoriteter samt experter kartlägga förekomsten av antisemitism i stadens pedagogiska verksamheter
- tillsammans med stadsdelsnämnderna och utbildningsnämnden arbeta för att nå föräldrar till barn i förskoleålder som skulle kunna vara intresserade av förskola på något av de nationella minoritetsspråken
- säkerställa att stadens insatser inom ramen för Samverkan Stockholmsregionen förstärks och att synergier med övriga samverkansparter utvecklas
- samordna stadens arbete mot otillåten påverkan för att hindra att stadens medarbetare befinner sig i situationer där individer utövar påtryckningar för att otillbörligen påverka tjänstemän i deras beslutsfattande och yrkesutövning
- tillsammans med arbetsmarknadsnämnden och Stockholms Stadshus AB säkerställa att samtliga nämnder och bolagsstyrelser bidrar i arbetet med att tillhandahålla arbetsplatser i enlighet med stadens mål
- tillsammans med stadsdelsnämnderna och andra berörda nämnder utveckla och intensifiera stadens arbete med platssamverkan i syfte att skapa en trygg, säker och levande stad genom exempelvis platsaktivering och kulturverksamheter
- tillsammans med berörda nämnder och bolagsstyrelser och med bistånd av kommunstyrelsens råd för funktionshinderfrågor förbereda för en förändring av organisation och inriktning av stadens funktionshindersråd utifrån tidigare genomförd utredning
- stärka möjligheterna för personer med olika funktionsnedsättningar att få arbete inom staden
- i samarbete med arbetsmarknadsnämnden arbeta strategiskt med kompetensförsörjning kopplat till näringslivets förutsättningar och långsiktiga behov samt stödja berörda nämnder och bolagsstyrelser i arbetet med att säkerställa en långsiktig kompetensförsörjning i stadens verksamheter
- ta emot och bedöma ansökningar till sociala investeringar för insatser och kostnadseffektiva förebyggande åtgärder med syfte att motverka utanförskap och social utsatthet
- stödja arbetsmarknadsnämnden i arbetet med etableringscentrum och samverkan med nationella myndigheter i syfte att skapa en väg in för nyanlända

L KS:4

- leda stadens arbete med att tillgängliggöra världsledande utbildning för fler och skapa positiv konkurrens inom den högre utbildningen och forskningen
- i samverkan med utbildningsnämnden, äldre- och socialnämnden och stadsdelsnämnderna säkerställa att all personal kan utföra yrket på ett tryggt, säkert och professionellt sätt genom tillräckliga språkkunskaper
- tillsammans med socialnämnden, äldre- och socialnämnden och stadsdelsnämnderna fortsätta arbeta i enlighet med handlingsplanen för förbättrad arbetssituation för socialsekreterare och biståndshandläggare

Ett grönt och innovativt Stockholm som är ledande i klimatomställningen och ger goda förutsättningar för ett fritt närings- och kulturliv

Stockholm ska utvecklas till att bli en mer hållbar och modern stad. Kampen för klimatet är vår tids ödesfråga. Stockholm ska senast år 2040 vara klimatneutralt. All marktrafik i innerstaden ska gå på el 2030. Stadens förvaltningar ska vara fossilfria till år 2030.

Kommunstyrelsen ska på strategisk nivå arbeta för att allt tillsynsarbete ska utgå från principen att den som orsakar utsläpp ska betala för den skada de åsamkar. Det innebär också att fram till dess att Stockholm har uppnått fossilfrihet ska staden klimatkompensera för sina fossila utsläpp på ett långsiktigt hållbart sätt. För en hållbar utveckling kommer det att krävas omställningar. Det kräver i sin tur ny teknik, ekonomiska styrmedel och en effektivare hushållning av naturresurser. Frisk luft, rent vatten och en giftfri miljö är nödvändigt för god hälsa och livskvalitet. För att Stockholms vatten och natur ska bevaras krävs att den biologiska mångfalden värnas och att gröna korridorer upprätthålls för stadens ekosystem

Kommunstyrelsen ska säkerställa att staden och kommunkoncernen samhandlar för att lösa klimatkrisen. En elektrifieringspakt med näringslivet och andra skall bidra till att bygga ut stadens infrastruktur för elbilar – antalet laddstolpar ska utökas kraftigt. Tillgång till ren el är avgörande för att nå klimatmålen och staden behöver i nära dialog med andra aktörer säkerställa att kapacitet och tillgång till el finns i hela staden. Mer lokal elproduktion kan t.ex. nås genom fler solceller och det kommande kraftvärmeverket i Lövsta.

Byggandet ska bli mer klimatsmart och arbetet med cirkulärt byggande vara vägledande. Andelen plus- och passivhus ska öka och rivningar undvikas. Stockholm är en stor fastighetsägare och bör vara ett föredöme i sin förvaltning. Lägsta möjliga energiåtgång ska eftersträvas, rivningar ska undvikas och återbruk av byggmaterial uppmuntras och att renovera och behålla befintlig utrustning i till exempel kök skall vara huvudalternativ när så är möjligt.

Företag skapar tillsammans med en väl fungerande offentlig sektor de resurser och den arbetsmarknad som stockholmarna behöver för att få en god service, känna trygghet, få utbildning och hitta arbeten. Det ska vara lätt att driva företag i staden. För näringslivets utveckling är tillgången till arbetskraft avgörande, inte minst för etablering av huvudkontor.

Stockholmsregionen har en stor befolkning och är Sveriges största högskoleregion. Det skapar goda förutsättningar för att kunna möta efterfrågan. Stockholm ska också verka för att ett internationellt universitet etablerar en filial i staden. Det finns i Stockholm flera näringskluster i världsklass där det råder god samverkan mellan näringsliv, stad och myndighet. De ska ges goda förutsättningar att utvecklas.

Kommunstyrelsen ska verka för att locka större arbetsgivare att etablera sig i söderort. En fungerande bostadsmarknad med goda kommunikationer är en förutsättning för att attrahera internationella företag till staden och för att få dem som har gått ut högskolan att stanna kvar i staden.

Många verksamheter behöver kommunala tillstånd för sin verksamhet. Tillståndsprövningen ska vara enkel och obyråkratisk och kommunstyrelsen har ett särskilt ansvar att se på den samlade verkan stadens tillståndprocesser åstadkommer på näringslivet.

En fri konst och kultur är grundläggande för individens och samhällets frihet. Kulturen är en angelägenhet för alla stockholmare, med det fria ordet och den konstnärliga friheten som grund. Kulturen ger upphov till nya perspektiv, vidgar vyer och speglar samtidens och framtidens angelägna frågor. Kommunstyrelsen ska ha ett stad och koncernövergripande perspektiv på förutsättningarna för fri kultur i staden. Biblioteken är ryggraden i bildningssamhället. Utvecklingen av Stockholms stadsbibliotek ska fortsätta. När staden växer behövs fler bibliotek och de befintliga kan behöva expandera.

Stödet till det fria kulturlivet ska vara transparent och bidragsgivningen rättvis. Principen om armlängds avstånd från politiken ska vara styrande. Stödet ska premiera konstnärlig kvalitet och mångfald i det kulturella uttrycket. Vid stadens eget byggande ska en-procentsregeln tillämpas. Särskilda medel ska avsättas för offentlig konst i stadsdelar som saknar sådan. Muralmålningar är ett exempel på hur samtida konst kan tillgängliggöras i det offentliga rummet

Staden fortsätter att växa med fler bostäder, pedagogiska lokaler, omsorgsboenden, kommersiella lokaler, kultur- och idrottslokaler och ny infrastruktur. Kommunstyrelsen har ett samordningsansvar för Stockholms utveckling, strategiska stadsutvecklingsprocesser och samordnar stadens agerande gentemot externa parter avseende nationella och regionala infrastrukturfrågor.

Utöver det som beskrivs i Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska nämnden

- leda stadens strategiska näringslivsarbete och ha ett helhetsansvar över att näringslivsarbetet har möjligheter att utvecklas fritt
- leda och bistå berörda nämnder i gemensamma utvecklingsprocesser för att öka stadens totala NKI, fortsatt utveckling och samverkan av ”rätt väg in” avseende e-tjänster, digitala möten med staden och samverkan inom tillståndsansökningar för att förenkla och effektivisera företagens ansökningsförfarande
- stärka förutsättningarna för stadens kulturella och kreativa näringar i samarbete med kulturnämnden och Stockholm Business Region AB
- leda arbetet med att ta fram tillväxt- och arbetsmarknadsanalyser och kartlägga Stockholms kompetensförsörjningsbehov i samarbete med Stockholm Business Region AB och arbetsmarknadsnämnden
- bistå Stockholm Business Region AB och arbetsmarknadsnämnden i arbetet med att ta fram en strategi som visar på samverkan och processer för hur staden ska arbeta med kompetensförsörjningsfrågor riktat till stadens näringsliv där ett av fokusområdena är att särskilt möta behoven hos branscher i tillväxt
- tillsammans med exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden och Stockholm Business Region AB intensifiera det strategiska arbetet för att öka antalet arbetsplatser, särskilt i stadens södra delar, översiktsplanens fokusområden och verksamhetsområden samt i områden som domineras av bostäder, och i de beslut som fattas om mer omfattande stadsutveckling särskilt analysera och redovisa planerade arbetsplatser i förhållande till bedömd arbetsplatspotential
- ansvara för övergripande strategiska trafikinfrastrukturfrågor och för att leda och samordna förhandlingar och avtal för trafikinfrastrukturprojekt med externa parter
- säkerställa/bevaka stadens intressen avseende ekonomi och fysisk planering i genomförande av infrastrukturprojekt som ingår i statliga och regionala förhandlingar, som till exempel Sverigeförhandlingen och 2013 års Stockholmsförhandling

- delta i Regionens planering av kollektivtrafikförsörjning till Norra Djurgårdsstaden utifrån olika alternativ med buss eller spårlösningar. Regionen som huvudman ansvarar för finansieringen
- ansvara för att hålla ihop den proaktiva satsningen hyresrätts-pushen genom byggandet av fler privata hyresrätter
- föra dialog med byggaktörer och fastighetsägare för att säkerställa att talangbostäder tillskapas
- samverka i trafiknämndens uppdrag, att hålla ihop stadens samlade arbete med elektrifieringen av transportsektorn
- tillsammans med trafiknämnden leda arbetet med Elektrifieringspakten
- i samarbete med miljö- och hälsoskyddsnämnden, stadsbyggnadsnämnden och trafiknämnden stärka den regionala samverkan på klimatområdet med fokus på utvecklingen av kollektivtrafik, bebyggelseplanering, infrastruktur för elektrifiering bland annat genom Elektrifieringspakten samt arbetet med att stärka regionens attraktionskraft genom strategisk forskning och innovation
- i samarbete med miljö- och hälsoskyddsnämnden och trafiknämnden verka för att EU, regering och riksdag möjliggör för att staden ska kunna nå de högt ställda klimatmålen om en fossilfri organisation 2030 och en klimatpositiv stad senast 2040
- utveckla kommunkoncernens organisation och strategiska planering och uppföljning för att säkerställa en långsiktigt hållbar energi- och elförsörjning och bistå stadsbyggnadsnämnden i planeringsarbetet i enlighet med Lagen om kommunal energiplanering
- öka andelen nyproducerad regional vindkraft i den elmix som staden köper om det kan ske kostnadsneutralt
- samordna stadens särskilda satsning på klimatinvesteringar och rikta insatser mot projekt som ger största möjliga klimatnytta för pengarna med fokus på åtgärder som styr mot energieffektiviseringar, solenergi, hållbara transporter samt klimatanpassning

Ett Stockholm med god ekonomi som slår vakt om de mänskliga rättigheterna, öppenhet och valfrihet.

Stockholm ska vara en tät och levande stad dit fler människor kan söka sig för att arbeta, studera och förverkliga sina drömmar. För att stadens ekonomi ska vara god behöver den utvecklas sammanhållet. Stadsdelar behöver innehålla allt från bostäder till arbetsplatser, handel, skolor, äldreboenden, föreningslokaler och idrottsytor för att bli attraktiva och fungerande och därför ska vi arbeta med generella områdesplaner i stadsutvecklingen. Detaljplaner ska vara flexibla med stadsdelens behov i centrum. Samhällsfunktioner som arbetsplatser, skolor, äldreboenden, LSS-boenden, förskolor och infrastruktur ska byggas samtidigt som nya bostäder. För att detta ska bli verklighet krävs att kommunstyrelsen aktivt samordnar och leder arbetet.

Stadens trafikmiljöer ska göra staden vackrare och mer tillgänglig där alla kan ta sig fram. Det är angeläget att hänsyn tas till de mest oskyddade trafikanterna, det vill säga gångtrafikanterna, barn, årsrika och människor med funktionsnedsättning. Staden ska så långt möjligt undvika kombinerade gång- och cykelbanor. Ansträngningar ska också göras för att förhindra att cyklar och elsparkcyklar nyttjar trottoarer.

Kommunstyrelsen ansvarar också att vi i hela samhället måste arbeta med ett bejakande av, och en respekt för, mångfald finnas. För oss liberaler är det en självklarhet att alla sätt att leva och verka finner sin plats utan diskriminering eller utanförskap.

Frihet är rätten att bestämma över sig själv och forma sitt liv och att bemötas med värdighet för de livsval individen gjort. Kön och könsidentitet ska inte begränsa den enskildas möjligheter att förverkliga sig själv. Kvinnor och män ska mötas av samma förväntningar när det gäller egen försörjning. Jämställdhet mellan kvinnor och män ska genomsyra de kommunala verksamheterna. Det är mycket oroande att fler unga hbtq+ personer återigen börjat uppleva ett försämrat och diskriminerande socialt klimat. Detta behöver bekämpas med full kraft i stadens verksamheter. Den hbtq-diplomerings som tagits fram ska användas av stadens verksamheter. Staden ska ta fram en plan för att utöka antalet demokratiskyltar, exempelvis regnbågsskyltar, på stadens fritidsgårdar, skolor och förskolor i alla stadsdelar.

För alla som lever i Sverige och Stockholm finns gemensamma rammar, såsom lagar och sociala koder, som sätter gränser. Men inom de ramarna kan många olika liv levas. Integration, till skillnad från assimilation, innebär att var och en själv kan forma sitt liv så länge det inte inkräktar på andras frihet att forma sitt.

Kommunstyrelsen måste också säkerställa att de rättigheter, mänskliga rättigheter, som alla människor har faktiskt kommer dem till del. Antalet bostäder för personer med funktionsnedsättning måste bli fler för att möta det behov som finns. De som bor i LSS-boenden ska kunna få hjälp att använda IT och andra tekniska hjälpmedel och vid behov ha rätt till kontaktperson. Personlig assistans och ledsagning som bistånd inom LSS behöver förstärkas. Allt stuprörstänkande från myndigheters sida måste upphöra för att stödet ska kunna möta enskildas behov.

Kommunstyrelsen behöver klargöra att alla placerade barn, utan undantag, har rätt att klara skolan och rätt till fullgod hälsa, oavsett placeringsform och skolålder. Det måste bli tydligt att det är socialtjänsten som ansvarar för detta eftersom det inte finns någon annan myndighet som kan ta det ansvaret. Familjehem. HVB-hem och institutioner ansvarar för det praktiska genomförandet av stödåtgärder och liknande, men socialtjänsten kan aldrig avsäga sitt ansvar för att säkerställa de enskilda barnens rättigheter. In loco parentis innebär att när samhället genom socialtjänsten tar ansvaret för ett barns dagliga vård och uppväxt, måste samhället agera som den bästa föräldern.

Kommunstyrelsen bör slå fast att detta ska vara den vägledande principen för stadens arbete med placerade och omhändertagna barn och unga. Systematiken i uppföljningen av barnens skolresultat, hälsa och tandstatus ska komma tillstånd på sådant sätt att nämnderna och kommunfullmäktige kan följa barnens utveckling i såväl tertiärrapporter som verksamhetsberättelsen.

De flesta hemlösa sover inte på gatan, men deras boende är inte tryggt eller långvarigt. Metoden ”Bostad först” ska fortsätta användas. Antalet försöks- och träningslägenheter ska öka. Det finns en tak-över-huvudet-garanti men alla vill inte ta emot det stödet. Vissa behöver hjälp med psykisk sjukdom eller missbruk innan de är villiga att ta emot annan hjälp. Uppsökande team inom socialtjänsten ska därför förstärkas med psykiatrisk och medicinsk kompetens. Ingen människa ska behöva begränsa sitt liv på grund av våld eller förtryck. Det viktiga arbetet med att stödja våldsutsatta kvinnor och barn genom skyddade boenden ska fortsätta och fler vägar till ett nytt liv utan våld skapas.

Stödet till kvinnojourerna ska bli mer långsiktigt och främja hög kvalitet. Den som inte kan försörja sig själv och sin familj kan få ett tillfälligt ekonomiskt bistånd. Biståndet ska förenas med krav på att aktivt söka jobb eller göra praktik, att ta ett tillfälligt jobb eller gå en SFI-utbildning. Även romer som är svenska medborgare utsätts ofta för diskriminering och fördomar. Staden ska arbeta för att bryta deras utanförskap och för att de ska få plats på arbetsmarknaden. Arbetet med romska brobyggare ska fortsätta. De stöttar individerna i strävan efter arbete och utbildning och underlättar samverkan med myndigheter.

I Stockholm ska varje människa få så stora möjligheter att forma sitt eget liv som möjligt. Det förutsätter att den enskilde individen själv kan styra över de verkliga avgörande besluten i livet.

Att välja utförare i välfärden ger makt till individer och det traditionellt kvinnligt präglade omsorgsområdet har öppnats upp för företagande. Förändringarna har också medfört nya utmaningar. Lika viktigt som att öka mångfalden av alternativ, är att se till att medborgarna vet att de får bra kvalitet för sina skattepengar – oavsett vilket val de gör. Alla aktörer ska vara seriösa. I Stockholm ska vi gå i bränschen för att den som väljer i ökad utsträckning kan välja inte bara utförare utan även innehåll – inte bara valfrihet, utan även egenmakt.

Den pågående våldsvågen

Den senaste tidens våldsvåg med flertalet explosioner är ett stort samhällsproblem för staden som behöver tas på största allvar. Människor ska slippa behöva känna rädsla för att få sina trappgångar eller fasader sprängda, och i värsta fall skadas eller dödas i dessa våldsdåd. Ett stort ansvar för detta ligger på polisen och brandförsvaret som är tillsynsmyndighet vid hantering och tillstånd av sprängmedel.

Staden bör skyndsamt säkerställa sprängmedelshanteringen inom de byggprojekt som staden genom sina bolag och förvaltningar är involverade i. Målsättningen bör vara att helt förhindra sprängmedelsstölder från stadens byggplatser. För att få ett stopp på det dödliga våldet genom att strypa tillgången av sprängmedel behöver därför staden öka kontrollen och tillsynen av sprängmedel som att säkerheten kring transport och förvaring av sprängmedel höjs och efterlevs.

Gemensamt för en överväldigande majoritet av gärningspersonerna inblandade i den våldsvåg som skakat Stockholm under året är att dessa är minderåriga och pojkar. Det handlar om unga pojkar som tillägnat sig värderingar som lyfter fram våld som något manligt och önskvärt. Gemensamt är också att dessa pojkar oftast varit föremål för socialtjänstens insatser under många år. Det är barn vars problembeteenden ofta varit känt sen förskolan men inte tagits på fullt allvar i tid. Men om de värderingar som ligger till grund för de grova våldsdåd som drabbar hela samhället inte tas på allvar i ett tidigt skede är risken att problemet bara växer sig allt större. Det behövs nu en kraftsamling från förskola, skola, socialtjänst, polis och övriga samhällsaktörer, där man tar pojkars värderingar och problembeteenden på mycket större allvar än i dag. Vi kallar det Operation Pojke.

Skolfrid

Liberalerna har länge drivit frågan om att arbeta med trygghet i skolan genom tydliga ordningsregler, nolltolerans mot kränkningar, och förväntansdokument riktade mot elever och vårdnadshavare. Vidare menar vi att skolan utifrån forskning och erfarenhet alltid måste arbeta med studieron i klassrummen med fokus på att stärka lärarens roll och ledarskap.

Liberalerna vill se att frågan om trygghet och studiero vidgas till att handla om skolfrid. Skolfrid innebär att eleven ska vara trygg på väg till skolan, i klassrummet, på rasten och när eleven går hem från skolan. Skolfridens upprätthållande är en kontinuerlig process, med flera inblandade parter: lärare, ledning, elevhälsa, elever, föräldrar, socialtjänst, polis och andra aktörer.

Förslagen syftar till att uppnå ett bättre lärande, utnyttja undervisningstiden mer effektivt, förbättra arbetsmiljön för både elever och lärare samt återupprätta lärares profession som proffs när det gäller undervisning och andra professioner som proffs när det gäller socialt förebyggande arbete.

Det behöver vara förutsägbarhet i klassrummet, vilket förutsätter förutsägbarhet i organisationen, vilket förutsätter förutsägbarhet i ledningen.

Vi menar att skolan är så viktig att alla samhällsresurser måste sluta upp bakom skolan och skolans lärande uppdrag. Det ska vara trygga och upplysta vägar till och från skolan, i skolans närområde. Eleverna har rätt till en studietid fri från mobbing och kränkningar. Vi vill se fasta kontakter med polisen för alla högstadieskolor och låg- och mellanstadieskolor i särskilt utsatta områden med behov, därför att vi ser att polisen behöver få koll på de unga på ett bättre sätt. Droghandel och kriminalitet intill skolgårdar behöver motverkas.

I klassrummet

Lärarens uppgift är att undervisa och bidrar främst till tryggheten och studieron genom att skapa ett klimat i klassrummet med tydliga förväntningar och fokus på lärande. Vi vill inrätta en typ av studieroteam. Blir det oordning i klassrummet ska läraren kunna lyfta på en lur till studieroteamet. Om eleven kommer sent går denne till expeditionen där den möts av någon ur teamet. Då får eleven ett samtal om varför den kommit in sent, och följs sedan av en vuxen till klassrumsdörren. Denna modell, med förebild från USA, innebär således en personalkategori som hanterar störningar och för sena ankomster så att lärarna aldrig behöver avbryta sina lektioner. Studieroteamet dyker omgående upp och tar ut de som stör. Teamet tar sedan kontakten med föräldrar och följer upp situationen, utifrån ett elevhälsoperspektiv.

Beteendeanalys är ett stort forskningsområde, inte minst för tillämpningar i skolan som kan bidra till att få en effektiv och pedagogisk undervisning och samtidigt få en verktygslåda som kan bidra till att lärare kan skapa studiero i klassrummet. Två varianter av metodiken har fått relativt stor spridning. De är "Inkluderande Beteendestöd I Skolan" (IBIS) och PAX-modellen där den senare är inriktad på låg- och mellanstadiet.

PAX handlar om att skapa goda förutsättningar för ett bra samarbete i klassrummet och på ett positivt sätt uppmärksamma när elever bidrar till trygghet och bra samarbetsklimat. En svensk pilotstudie har visat att samarbetsinriktade färdigheter ökade hos elever vars klassrum införde PAX, samt att störande beteenden och lärarstress minskade. Det pågår för närvarande en större vetenskaplig utvärdering av PAX.

IBIS kännetecknas också det av att förstärka positiva beteenden i klassrummet för att bidra till ett klassrumsklimat präglad av rutiner, struktur och förutsägbarhet. I en sådan miljö blir eleverna lugnare, mer uppmärksamma och ägnar mer tid åt skolarbete. Forskning om IBIS bedrivs i Sverige främst på Uppsala universitet. Utprovning av PAX och IBIS sker just nu i några Stockholmsskolor.

Bristande studiero i klassrummen är ett identifierat samhällsproblem samtidigt som det finns en forskningsbaserad metodik med dokumenterat goda resultat som kan nyttjas i högre utsträckning.

Skolans arbete för trygghet och studiero

Den psykiska hälsan bland stadens elever är beroende av en stark elevhälsa. Kuratorer och psykologer är viktiga i arbetet med att förebygga psykisk ohälsa. Alla stadens skolor måste ha en väl fungerande elevhälsa och elev- hälsoteam med alla funktioner; skolkuratorer, skolpsykologer, skolsköterskor och specialpedagoger. Elevhälsan måste också vara tillgänglig och arbeta förebyggande mot psykisk ohälsa, stötta lärare, och arbeta mot mobbing.

Mer styrda rastaktiviteter bidrar till förutsägbarhet, och mera rörelse på raster ger också effekt på klassrumsklimatet. Rörelse för barn och unga är viktigt för den psykiska hälsan och för inläring, vilket inverkar positivt för ökad studiero. Vi vill se att fritidsverksamheterna blir mer än barnförvaring. Rätt utnyttjat är fritids fantastiska verksamheter som kan åstadkomma mycket kring sammanhållning och samspel mellan barn. Det är nödvändigt med fler utbildade pedagoger på fritiden.

En metod ute på skolorna för bättre resultat, höjda förväntningar och ökat stöd är att jobba med fokuselever, där varje lärare, mentor eller ämneslärare, väljer ut 5-10 elever utifrån en kartläggning av kunskapsnivå i mitten av varje termin. Metoden går ut på att så fort läraren träffar på fokuseleven på rasten, lunchen eller på tunnelbanan uppmärksamma personen, och ställa frågor om skolgången. Att fråga om hur det går med skolresultat och positivt uppmärksamma goda insatser gör att eleverna känner sig sedda och att det finns en förväntan från vuxenvärlden på dem. Att bekräfta positivt beteende, till exempel genom att en lärare ringer hem när en elev har gjort något särskilt bra, har i forskning visat sig framgångsrikt för skolresultat.¹

Värdegrundsarbete

Kompetensutveckling av personal är centralt när det gäller värdegrundsarbetet. Våldet i samhället kan också förebyggas med denna metod. Skolorna behöver stöd i att utveckla ett normkreativt arbetssätt och arbeta med våldsprevention. Här finns exempel på framgångsrika program som "Mentorer i våldsprevention" (MVP) och "Agera tillsammans" (AT) som bör implementeras på fler skolor. Elever och personal får genom arbetet med MVP och AT ökade kunskaper kring våld, genus och träna sig på att bli aktiv åskådare, vilket innebär att man ska ingripa säkert men att alla kan agera före, under eller efter en händelse. Teman är genusnormer, destruktiva mansnormer, killars och mäns våld, sexualiserade trakasserier och homofobi. Många skolor samverkar i arbetet med MVP och AT med stadsdelsförvaltningarna och polisen. Vidare behöver skolorna stöd i att i att utveckla kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer, öka kunskaperna kring HBTQ-frågor samt utveckla arbetet med jämlikhet och jämställdhet.

¹ Forskning: "No excuses"-skolor ger bättre resultat | SvD

Regnbågsflaggor och andra HBTQI+-symboler bidrar till att synliggöra och avdramatisera minoriteters existens så att inte barn och unga upplever att de måste dölja sin läggning eller könsidentitet. Skolorna måste också möjliggöra för elever att få bära eller inte bära religiösa symboler utan trakasserier. Unga måste få ha rätten att få utöva sin kultur eller religion, eller att avstå religion, i skolan utan att bli utsatta för trakasserier. Vi menar att det systematiska arbetet för en jämställd och icke-diskriminerande skola, genom ett normkreativt arbetssätt, måste fortsätta för att möjliggöra för varje elev att känna sig trygg i att kunna få vara sig själv.

Det är viktigt att värdegrundsarbetet blir en naturlig del i den ordinarie utbildningen, utan att undervisningstiden för eleverna påverkas.

Samhandling med socialtjänsten och andra aktörer

Under Liberalernas tid vid makten i Stockholms stad inleddes ett paradigmskifte där socialtjänsten började flytta in i skolmiljön och barnens skolgång och skolresultat lyftes som viktig framgångsfaktor i socialtjänstens arbete. På detta område har vi nu fått signaler om att socialtjänst och polis inte samarbetar i tillräckligt hög utsträckning med låg- och mellanstadieskolor i särskilt utsatta områden, trots betydelsen av att komma in särskilt tidigt när elever i dessa områden riskerar att i låg ålder rekryteras till kriminella gäng. Detta är oroväckande eftersom insatser för att nå bästa effekt behöver komma in så tidigt som möjligt. För att insatser från socialtjänsten ska få effekt visar modern forskning att dessa bör sättas in senast innan barn gått ut lågstadiet.

För att skolpersonalen ska kunna fokusera på sitt lärande uppdrag behöver de ett kraftfullt stöd från andra samhällsaktörer som till exempel socialtjänsten, och här är de skolsociala team helt centrala. För att hjälpa elever med hög frånvaro tillbaka till klassrummet finns i dag flera skolsociala team i Stockholms ytterstadsområden och i Liberalernas budget byggs arbetet med skolsociala team ut till alla stadsdelar.

Nu genomför dessutom regeringen en nationell satsning på skolsociala team på 250 miljoner per år under 2024-2025 som ger Stockholms stad en förstärkning av arbetet med skolsociala team på 25 miljoner kronor årligen. Statsbidraget bidrar med möjligheter att vidareutveckla socialtjänstens medansvar för barns skolframgångar.

Vi menar att socialtjänstens medansvar för barns skolframgångar måste utvecklas ytterligare så att fler team även består av en föräldrarådgivare och fältassistent för att täcka in hela barnets tid. Vi vill också utvidga de skolsociala teamens uppdrag till att arbeta med beteendestörningar i skolmiljön för att stärka elevernas möjlighet till skolframgång och skolans lärande uppdrag.

För Liberalerna är samhandling ett nyckelord, så att inte samarbete mellan viktiga aktörer som skola, socialtjänst och polis blir till en samverkan utan vidare handling. Förändringen kring det enskilda barnet är det viktiga. Det är också viktigt att man arbetar tillsammans med familjerna, att det till exempel möjliggörs för skolor med stöd av socialtjänsten att på kvällar tillhandahålla föräldrautbildning. Sådan utbildning stärker elevernas föräldrar och ger dem verktyg att förbättra samhandlingen tillsammans med samhällsaktörer.

På sikt bör socialtjänsten och första linjens barn- och ungdomspsykiatri integreras i skolan och i högre utsträckning flytta ut sin verksamhet till att vara på plats i skolorna. Det är här de flesta barn säger att de känner sig bekväma att möta nya människor första gången. Sekretessreglerna bör göras som så att elevhälsoteamen kan samarbeta obehindrat med socialtjänsten och BUP i gemensamma ärenden.

Socialtjänsten måste ges tydliga uppdrag att under utredning och insats stämma av om lärandet och skolresultaten för eleven förbättras eller ej av vidtagna åtgärder. Även socialtjänstens beviljade insatser behöver profileras på att barn ska klara skolan. Här kan skolkuratorerna vara behjälpliga när insats ska föreslås och behöver motiveras för familjen. Det är viktigt att stämma av mot skolan och skolresultat, även när problematiken inte är direkt kopplad till skolmiljön (utan kanske mer till hem eller fritid), eftersom problem på andra arenor i barnets liv nästan alltid påverkar skolan negativt.

Det är viktigt att den nya socialtjänstlagen ges en egen paragraf där socialtjänstens särskilda fokus på skolframgång betonas. Socialtjänstens roll är inte att bedriva specialpedagogik, utan att se hur man kan bidra till att förbättra den lärande situationen för eleven genom stöd inom det sociala kompetensområdet. Det bör därför vara möjligt för skola, socialtjänst och BUP att gå samman om finansiering av stödinsatser som kan vara bra för barnets skolgång, exempelvis särskild undervisningsgrupp med behandlingsinslag.

Stöd till elever med beteendeproblem

Det är viktigt att varje barn får sin möjlighet till lärande. Det gäller också barnen som ställer till det i klassrummet, som stökar och bråkar. De enda som tjänar på att barn och ungdomar avhumaniseras är gängen, för då är det till gängen ungdomarna trängs ut. Därför måste åtgärder för att hantera stökiga elever gå till på ett sådant sätt att deras värde och integritet bevaras och att deras lärande säkras, genom placering på akutskola med god kvalitet och omsorg eller på annat sätt. Det måste finnas stöd för både utsatt och förövare, till alla parter inblandade i negativa händelser på skolan.

Det bör undersökas om det är så att de eleverna som placerats på akutskola skulle behöva särskild undervisningsgrupp när de kommer tillbaka. Många av dessa elever upplever när de väl hamnat på akutskola att deras skolgång fungerar mycket bättre. Det lilla undervisningsformatet, i anpassad form, kan vara helt nödvändigt, eller som mellansteg tillbaka in i den ordinarie klassrumsformen.

När barn och unga kommer ut från SiS-hem och HVB-hem är det viktigt att de ges förutsättningar att kunna klara sig i skolan. Annars är risken överhängande att behandlingsresultaten blir bortkastade och den sociala problematiken fortsätter. Det måste vara väl förberett när barn som varit placerade kommer tillbaka så att det inte uppstår oordning eller i värsta fall kaos. Det bör också göras en bedömning om eleven som varit på SIS-institutionen kan klara av att vara i den ordinarie skolmiljön eller om det inte är lämpligt.

Vi har fått information från skolor att man inte får tillräcklig bakgrundsinformation om elever som varit placerade på institution. Till exempel saknas ofta information om varför ungdomarna suttit på ungdomshem eller hur deras tidigare skolbakgrund ser ut. Det blir då svårt för skolpersonalen att veta hur de ska arbeta med eleverna. Än värre kan brist på information leda till kontraproduktiva åtgärder, och det inträffar då att eleverna istället snabbt blir hemmasittare. Eleven kan ha omhändertagits av många olika anledningar, till exempel på grund av psykisk sjukdom eller på grund av tung kriminalitet. Beroende på orsak krävs olika arbetssätt och bemötande.

Skolans lokaler

För att skapa trygghet och förhindra att obehöriga tar sig in behöver skolorna ha goda låsanordningar, inrymningslarm och knappar. En sådan knapp trycker man på för att alla dörrar till skolor ska låsas så man inte kommer in om det är något hot utifrån.

Skolans lokaler måste tas om hand så att det är en bra miljö att vistas och verka i. Städning av toaletter behöver helst ske flera gånger om dagen, också lunchtid är det gynnsamt med WC-städning då det förflutit lång tid sedan städningen dagen innan. På skolbiblioteken ska det råda lugn och ro. Idrottssalens omklädningsrum ska vara fräscha, med städade toalett och duschar. Duscharna behöver ha draperier och det ska inte vara insyn utifrån så att barn och unga kan känna sig trygga.

Staden kan inspireras av andra kommuner där man arrangerar trygghetsvandringar för skolpersonal, elever och föräldrar för att identifiera saker i den fysiska miljön som kan förbättras på skolgården och i viktiga vägar till och från skolan.

Vittnesstöd

Om en elev blivit utsatt för allvarliga övergrepp utanför skoltid eller om skolan gjort en polisanmälan behöver eleven stöd för att vittna, och uppbackning från skolans elevhälsa i samband med rättsprocesser. Skolor behöver arbeta kring hur de kan stötta unga målsägande och vittnen inför förhandling. Skolledningen måste omedelbart agera också när lärare eller annan skolpersonal blivit attackerade.

Många unga drar sig för att anmäla brott eller vittna, då det kan få stora konsekvenser i form av repressalier eller social utfrysning. Denna tystnadskultur som fått fäste bland barn och unga är i förlängningen ett hot mot demokratin och rättssamhället. Även föräldrar avråder i större utsträckning än tidigare sina barn från att delta i rättsprocesser, av rädsla för repressalier.

Tillsammans med Länsstyrelsen påbörjades under Liberalernas tid vid makten under föregående mandatperiod ett arbete med att stärka stödet till unga brottsutsatta och vittnen, i syfte att fler ska vilja och våga anmäla och vittna i en rättsprocess.

Vi vill att modellen Våga anmäla, våga vittna, sprids i staden. Modellen startades i Farsta och syftar till att öka unga brottsoffers benägenhet att anmäla brott samt minska risken för påtryckningar och hot mot brottsoffret så att hen tillsammans med sina föräldrar kan medverka i brottsutredningen. I Farsta hade det från polisen, skola och socialtjänst kommit tydliga signaler på att unga i och deras föräldrar blivit alltmer ovilliga att anmäla brott samt delta i brottsutredningar. Detta samtidigt som personrån och hot mot unga ökade.

Trygghetsarbete i Farsta har därför fokuserat på att vid rån och andra våldsbrott riktade mot elever ta fram en säkerhetsplan som inkluderar eleven, skolan, fältassistenter, polis, samt familj och eventuell familjebehandlare. Det kan bland annat handla om hur barnet ska kunna ta sig till och från skolan, att polis åker förbi med målad bil utanför skolan oftare under tiden det pågår en rättsprocess. Detta har fått fler i Farsta att våga anmäla och ställa upp på själva rättsprocessen.

Studiebesök i domstolar från skolor kan vara ett sätt att arbeta med bilden av att det är farligt att vittna. Eleverna kan då ta del av domstolarnas trygghetsarbete med stöd på plats, till exempel i form av vittnesstöd och domstolsvärdar. Det kan också handla om hur man planerar rättegången när det är elever inblandade så att de inte behöver stå tillsammans med förövarna.

Skolledare och lärares administrativa förutsättningar

Lärare och skolledare måste innefattas i skolfriden. Idag möts de allt för ofta av föräldrar som lägger sig i deras bedömningar. Föräldrar som försvarar sina barns dåliga beteende gör sina barn en björntjänst. Ofta är det de barnen som det sedan går dåligt för i högstadiet, som redan tidigt blivit försvarade i alla sammanhang.

Lärare kan också uppleva att det blir en påtaglig arbetsbelastning med föräldrar som förutsätter att lärare alltid ska vara tillgängliga. Idag kan lärare behöva hålla reda på när elever ska vara klara med inlämningar. Det är inte bra att det hela tiden överförs till skolan att administrera alla barns kalendrar, till exempel genom att behöva ta hänsyn till alla barnens träningar eller andra fritidsaktiviteter, och hålla reda på elevernas läxarbete. Det har gjort att arbetssituationen blir helt ohållbar. Utrymmet måste minska för föräldrar att lägga sig i lärarnas arbete, det måste istället till ett större föräldraansvar.

Vi vill att skolvalet ses över. Idag finns möjligheten för en elev att börja i en skola, vara där en vecka, och byta skola igen. Skolvalet borde begränsas så att det fungerar som valet av högskola, att det finns sökperioder. Sedan går eleven på skolan till nästa sökperiod. Sedan ska det givetvis finnas undantag för om familjen flyttar långväga eller om det varit fråga om situationer som eleven verkligen måste komma ifrån. Huvudregeln ska dock vara att man går i den skola man valt hela läsåret.

Skolfrid: Våra förslag

- Att det i Stockholms skolor inrättas studieroteam som arbetar med sena ankomster, kränkningar och andra beteendestörningar i skolmiljön.
- Att forskningsbaserade metoder för studiero som IBIS- och PAX-modellerna implementeras i högre grad i Stockholms skolor.
- Att alla stadens skolor tillhandahåller en väl fungerande och tillgänglig elevhälsa och elev- hälsoteam med alla funktioner som kan arbeta förebyggande mot psykisk ohälsa, stötta lärare, och arbeta mot mobbing.
- Att det blir mer styrda rastaktiviteter som bidrar till rörelse för barn och unga.
- Att fritidsverksamheterna utvecklas till verksamheter som på ett bättre sätt kan arbeta med samspel och sammanhållning mellan barn.
- Att utveckla arbetet med fokuselever, det vill säga arbetet för bättre resultat, höjda förväntningar och ökat stöd där varje lärare, mentor eller ämneslärare väljer ut 5-10 elever utifrån en kartläggning av kunskapsnivå.
- Kompetensutveckling av personal i värdegrundsarbete samt stöd till skolorna i att utveckla ett normkritiskt arbetssätt och arbeta med våldsprevention.
- Att skolpersonalen får kompetensutveckling i värdegrundsarbetet när det gäller framgångsrika program som "Mentorer i våldsprevention" och "Agera tillsammans"
- Att skolorna får stöd i att utveckla kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer, öka kunskaperna kring HBTQ-frågor samt utveckla arbetet med jämlikhet och jämställdhet.
- Att fler skolsociala team ska bestå också av en föräldrarådgivare och en fältassistent för att täcka in hela barnets tid.
- Att socialtjänsten ges tydliga uppdrag att under utredning och insats stämma av om lärandet och skolresultaten för eleven förbättras eller ej av vidtagna åtgärder.
- Att det för Stockholms skolor möjliggörs att med stöd av socialtjänsten tillhandahålla föräldrautbildningar.
- Att det undersökas om elever som återvänder från akutskola skulle behöva särskild undervisningsgrupp när de kommer tillbaka.
- Att det undersöks om unga som varit placerade på institution och ska fortsätta sin skolgång så att skolor får tillräcklig bakgrundsinformation, samt att det görs en bedömning om eleven som varit på SIS-institutionen kan klara av att vara i den ordinarie skolmiljön eller om det inte är lämpligt.
- Trygga och upplysta vägar till och från skolan, i skolans närområde.
- Fasta kontakter med polisen för alla högstadieskolor med behov.
- Att det på alla skolor inrättas goda låsanordningar och inrymningsknappar.
- Att skolans lokaler tas om hand så att det är en bra miljö att vistas och verka i.
- Att det arrangeras trygghetsvandringar för skolpersonal, elever och föräldrar för att identifiera saker i den fysiska miljön som kan förbättras på skolgården och i viktiga vägar till och från skolan.
- Att skolelever får adekvat vittnesstöd och uppbackning från skolans elevhälsa i samband med rättsprocesser.
- Att modellen Våga anmäla, våga vittna sprids för att inbegripa fler stadsdelar i Stockholms stad.

L KS:18

- Att det ställs högre förväntningar på föräldrars ansvarstagande samt att regelverk och riktlinjer utformas så att föräldrar får minskade möjligheter att pressa på lärare och skolledare när det gäller klassplaceringar, provbedömningar, betygssättning och annat som är upp till professionen att avgöra.
- Att skolvalet begränsas så att det finns sökperioder, och på det sättet fungera som valet av högskola sker idag.

Tabell över tryggheten och studiero i Stockholms stads skolor²

Indikator	Utfall i % pojkar	Utfall i % flickor
Andel vårdnadshavare till barn i förskoleklass som upplever att deras barn känner sig trygga	86	88
Andel elever åk 5 – jag trivs i skolan	82	76
Andel elever åk 5 – jag känner mig trygg i skolan	85	79
Andel elever åk 5 – jag tar mitt ansvar för att bidra till god arbetsmiljö på lektionerna	74	88
Andel elever i åk 5 – jag kan arbeta i lugn och ro på lektionerna	64	59
Andel elever åk 8 – jag trivs i skolan	82	73
Andel elever åk 8 – jag känner mig trygg i skolan	85	75
Andel elever åk 8 – jag tar mitt ansvar för att bidra till god arbetsmiljö på lektionerna	75	83
Andel elever åk 8 – jag kan arbeta i lugn och ro på lektionerna	57	51
Andel elever i grundskolan åk 1-9 som känner sig trygga i skolan	83	79

² <https://edokmeetings.stockholm.se/welcome-sv/namnder-styrelser/kulturnamnden/mote-2023-10-03/agenda/godkand-r-1-tertrialrapport-2-2023-for-kulturforvaltningenpdf?downloadMode=open>

Utöver det som beskrivs i Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska nämnden

- inrätta en extern revision för större projekt i samverkan med respektive nämnd
- stödja Utbildningsnämnden samt Socialnämnden i arbetet med att följa upp omhändertagna barns betyg, hälsa och tandstatus
- årligen kartlägga och för kommunstyrelsen redovisa förekomsten av utköp av personal och kostnaden av densamma
- styra och följa upp stadens verksamheter för att säkra en långsiktig balans i ekonomin
- utveckla analys- och prognosarbetet samt förbättra systemstöd i samarbete med stadens nämnder, för att öka möjligheten att vidta åtgärder i tid
- ansvara för att det finns forum för styrning av stora fastighets- och stadsutvecklingsprojekt med uppgiften att prioritera utifrån kommunkoncernnyttan och stockholmarnas mänskliga rättigheter
- stödja nämnder och bolagsstyrelser att genomföra nödvändiga strukturella förändringar för att möta ökade kostnader för välfärdsuppdraget och de ökade investeringsvolymerna som den växande staden kräver
- tillsammans med Stockholms Stadshus AB stödja stadens nämnder och bolagsstyrelser i arbetet med att skapa en effektivare verksamhet genom en ökad samverkan med varandra
- främja en kostnadseffektiv utveckling genom att leda, stödja och samordna stadens arbete med digitalisering och nyttjande av ny teknik samt säkerställa en kostnadseffektiv utveckling av stadens it-leverans genom en aktiv leverantörsstyrning och tydliga processer för prioritering av nya behov
- kontinuerligt utveckla stadens projektstyrningsmodeller och stötta nämnder och bolagsstyrelser i implementering av dessa
- fortsätta att utarbeta och genomföra insatser för att säkra stadens chefs- och kompetensförsörjning inklusive ledarutveckling
- på kort och lång sikt tydliggöra behov i en stadsövergripande lokalresursplan i samverkan med berörda nämnder och bolagsstyrelser, varvid hänsyn ska tas till vilka behov som kan omhändertas av externa parter. Stadens samordnade skolplanering (SAMS) är en integrerad del av lokalresursplanen och leds och samordnats av kommunstyrelsen
- tillsammans med utbildningsnämnden verka för att den regionala samverkansmodellen för gymnasieskolan utvecklas för att säkerställa skollokalskapaciteten, och att alla kommuner inom samverkansmodellen tar sitt ansvar att säkerställa skollokalskapacitet i egna kommuner
- i samråd med berörda nämnder utveckla behovsanalyser för att tydliggöra och underlätta för externa aktörer att medverka i utbyggnaden av förskolor, skolor och idrottsanläggningar
- leda och stödja berörda nämnders arbete där externa aktörer medverkar i byggnationen av idrottsanläggningar
- utreda hur efterlevnaden och den centrala styrningen av korrekt hyressättning och övriga villkor ska förbättras gällande andrahandsuthyrning av sådana bostadslägenheter där det finns en bakomliggande förhandlingsordning
- tillsätta ett uppdrag om framtidens välfärd i syfte att utforma förslag för en reformagenda för ökad produktivitet, bättre tjänster till stockholmarna och särskilt analysera reformer som stärker digitalisering, organiseringen av stadens nämnder och verksamheter, kompetensutveckling hos medarbetare samt se över lokalutnyttjande
- utveckla innovationsarbetet genom Stockholm lab och Open lab, för att stödja, stimulera och inspirera medarbetare att arbeta med innovationer samt uppmuntra till tvärssektoriella samarbeten och prova nya metoder som kan spridas och skalas för att lösa stadens utmaningar

- tillsammans med äldrenämnden i dialog med Region Stockholm kontinuerligt följa upp och utvärdera omställningen till Nära vård, för att säkerställa en välfungerande vård- och omsorgskedja
- ge förutsättningar för utveckling av chefer och medarbetare i förändringsarbete för att skapa goda förutsättningar att möta ett föränderligt arbetsliv
- inrätta en stadsgemensam visselblåsarfunktion
- effektivisera lokalutnyttjandet och skapa goda förutsättningar för genomförande av digitala möten och konferenser i stadshuset
- fortsätta arbetet med uppgiftsinsamlingen till Socialstyrelsens officiella LSS-statistik

Kommunfullmäktiges aktiviteter

Följande aktiviteter ska leda till att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet och inriktningsmål uppnås.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Kommunstyrelsen ska i samråd med arbetsmarknadsnämnden utveckla en indikator som mäter andel unga 20-29 år som varken arbetar eller studerar som nåtts av uppsökande verksamhet och tagit del av arbetsmarknadsinsatser	2024-01-01	2024-03-31
Kommunstyrelsen ska initiera Operation Pojke, en kraftsamling från socialnämnden, utbildningsnämnden, förskolenämnden och stadsdelsnämnderna för att förebygga, upptäcka och motverka destruktiva värderingar och beteenden hos unga pojkar i ett tidigt skede	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med stadsdelarna, socialnämnden och utbildningsnämnden initiera uppföljning av omhändertagna barns betyg, hälsa och tandstatus	2024-01-01	2024-08-31
Kommunstyrelsen ska tillsammans med exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, bostadsbolagen och Storstockholms brandförsvär skärpa tillsynen och kontrollen av sprängmedel	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen skall i samverkan med utbildningsnämnden, socialnämnden, stadsdelsnämnderna, trafiknämnden och exploateringsnämnden implementera Skolfrid	2024-01-01	2024-08-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med utbildningsnämnden och med stöd av representanter från minoriteter samt experter kartlägga förekomsten av homofobins, transfobins och afrofobins utbredning i skolorna	2024-01-01	2024-12-31
Stadshus AB ska i samverkan med Kommunstyrelsen utreda möjligheten att sälja ett av stadens bolag, helt eller delvis, i syfte att få ner låneknoten, dämpa den ekonomiska krisen samt stabilisera stadens ekonomi på lång sikt.	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska initiera en utbildning inom offentlighetsprincipen och hur förvaltningarnas verifikationer kan öppnas upp på ett transparent sätt för externa granskare	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska skapa beredskapslager	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska genomföra ett internationellt seminarium om hbtq-rättigheter	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med Stockholms Stadshus AB samordna och intensifiera arbetet med att markant öka stadens kunskaper om och samlade förmåga inom säkerhetsskydd samt tydliggöra ramarna för stadens säkerhetsskyddsorganisation	2024-01-01	2024-12-31
Socialnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen och i samråd med stadsdelsnämnderna utreda förutsättningarna för en centralisering av hälso- och sjukvårdsansvaret inom socialpsykiatrins särskilda boenden, i likhet med LSS-hälsan. Utredningen ska inkludera en kostnadsanalys	2024-01-01	2024-12-31
Socialnämnden ska i samråd med kommunstyrelsen inrätta en övergripande funktion och skapa samordningsvinster mellan stadens förvaltningar vad gäller utveckling och främjande av det svenska teckenspråket i staden	2024-01-01	2024-12-31
Äldrenämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen, stadsdelsnämnderna och Region Stockholm se över vilka system som möjliggör för gemensam journalföring mellan staden och Region Stockholm	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med stadsdelsnämnderna utreda förutsättningar för att införa ett gemensamt digitalt ansökningsystem för föreningsbidrag	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med exploateringsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, trafiknämnden,	2024-01-01	2024-12-31

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
stadsdelsnämnderna och Stockholm Vatten och Avfall AB beskriva och konkretisera samhällsviktig verksamhet vid skyfall		
Kommunstyrelsen ska i samarbete med trafikinämnden och stadsdelsnämnder och i samråd med fastighetsnämnden och de fastighetsägande bolagen genomföra kompletterande risk- och sårbarhetsanalyser (RSA:er) för skyfall inom utpekade riskområden	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med AB Stokab utveckla och fortsatt införliva it- och informationssäkerhetsarbetet i relevanta processer samt införa en funktion för att stärka stadens incidenthanteringsförmåga	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden och utbildningsnämnden vidareutveckla stadens lokalförsörjningsprocess för ökad tydlighet när ett skolprojekt går från en planerad plats till att vara en beslutad plats	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska säkerställa att möjligheterna och effekterna av digitaliseringens framsteg under pandemin tillvaratas i staden	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska utreda behov och nyttor med att etablera en operativ stöd-/supportfunktion inom servicenämnden, avseende it, telefoni och digitalisering	2024-01-01	2024-12-31
Socialnämnden och äldre- och barnnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen etablera den verksamhetsnära förvaltningen av stadens sociala system	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska samverka med redaktioner och civilsamhälle för att motverka utvecklingen av antisemitism och främlingsfientlighet.	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska utveckla en central antikorrptionsfunktion som till att börja med ska granska större projekt och evenemang i nämnderna och bolagen för att säkerställa att staden får det man betalar för.	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med socialnämnden och i samråd med stadsdelsnämnderna göra en översyn av ersättning för bostäder enligt SoL.	2024-01-01	2024-08-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med socialnämnden och stadsdelsnämnderna utreda om kostnader för gemensamhetsutrymmen i LSS-boenden kan finansieras på annat sätt än genom hyran.	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska i samråd med socialnämnden och stadsdelsnämnderna ta fram förslag på nya ersättningsnivåer inom bostad med särskild service (LSS) och daglig verksamhet (LSS).	2024-01-01	2024-08-31
Socialnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna förbereda för en centralisering av hälso- och sjukvården inom socialpsykiatriens bostäder med särskild service från den 1 januari 2024.	2024-01-01	2024-12-31
Socialnämnden ska i samråd med kommunstyrelsen ta fram förslag på ersättning och utformning för insatsen korttidsvistelse på dagtid.	2024-01-01	2024-09-30
Socialnämnden ska i samråd med kommunstyrelsen uppdatera dokumentationen för det bedömningsinstrument som ligger till grund för ersättningsnivån (LSS).	2024-01-01	2024-05-31
Socialnämnden ska i samråd med kommunstyrelsen utreda hur socialtjänsten kan bevilja fler insatser utan att de föregås av individuell behovsprövning i syfte att säkerställa likställighet i tillgång till insatser inom staden.	2024-01-01	2024-12-31
Socialnämnden ska i samarbete med äldre- och barnnämnden och stadsdelsnämnderna samt i samråd med kommunstyrelsen revidera handlingsplanen för att förbättra arbetssituationen för socialsekreterare och biståndshandläggare.	2024-01-01	2024-12-31
Socialnämnden, äldre- och barnnämnden och utbildningsnämnden ska i samråd med kommunstyrelsen ta fram en gemensam målbild och handlingsplan för stadens fortsatta arbete i omställningen till en god och nära vård.	2024-01-01	2024-08-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med idrottsnämnden, kulturnämnden, socialnämnden och stadsdelsnämnderna utreda hur staden kan förbättra och	2024-01-01	2024-12-31

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
förenkla för föreningslivet i Stockholm med målet att Stockholm ska ha Sveriges bästa föreningsklimat.		
Socialnämnden ska i samråd med kommunstyrelsen och Stiftelsen Hotellhem i Stockholm utreda frågan om boenden för komplexa målgrupper.	2024-01-01	2024-05-31
Nämnder och bolagsstyrelser ska under ledning av kommunstyrelsen medverka i upprättandet av stadens krigsorganisation och dess bemanning.	2024-01-01	2024-12-31
Service­nämnden ska under ledning av kommunstyrelsen och i samarbete med socialnämnden, utbildningsnämnden, äldre­nämnden och stadsdelsnämnderna utreda och påbörja etablering av ett centralt omsättningslager för vissa livsmedel och vissa förbrukningsvaror i syfte att höja stadens beredskapsförmåga.	2024-01-01	2024-12-31
Socialnämnden, äldre­nämnden och stadsdelsnämnderna ska i samråd med kommunstyrelsen planera för att stadens boenden inom äldreomsorg och LSS beredskapslagrar i egen regi för att klara ett grundläggande måltidsbehov för brukare och personal under minst sju dygn.	2024-01-01	2024-12-31
Äldre­nämnden och kommunstyrelsen ska i samarbete med stadsdelsnämnderna och Micasa implementera en sammanhållen digitaliseringsplan för äldreomsorgen.	2024-01-01	2024-12-31
Äldre­nämnden ska i samråd med kommunstyrelsen ta fram ett förslag på en ny indikator om andel sjuksköterskor inom särskilda boenden i syfte att höja den medicinska kompetensen inom äldreomsorgen.	2024-01-01	2024-06-30
Kommunstyrelsen ska i samarbete med berörda nämnder och bolagsstyrelser vidareutveckla SAMS i syfte att säkerställa att skolbehoven möts samtidigt som stadsutvecklingsprocessen är effektiv	2024-01-01	2024-12-31
SISAB AB ska i samarbete med utbildningsnämnden ta fram en gemensam upprustningsplan i syfte att skapa en tydlig prioritering och inriktning över vilka av stadens skolor som är i störst behov av upprustning	2024-01-01	2024-12-31
Utbildningsnämnden ska i samarbete med arbetsmarknadsnämnden stärka det strategiska arbetet kring samplanering och lokalförsörjning för vuxenutbildningen i syfte att åstadkomma lokaleffektivitet, samt ta fram en plan kring vilka av SISAB:s lokaler som ska användas för vuxenutbildning	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska i samråd med SISAB föreslå ett reviderat samverkansavtal i syfte att uppnå en hyresfördelning i nivå med budget.	2024-01-01	2024-06-30
Utbildningsnämnden ska arbeta för att berörda personalkategorier på samtliga skolor ges möjlighet till kompetensutvecklingsinsatser för att höja kunskapsnivån i fråga om barn med NPF-diagnoser	2024-01-01	2024-12-31
Utbildningsnämnden ska arbeta för att skolorna ökar sin kompetens om hbtqi-personers rättigheter i samverkan med interna och externa aktörer och verka för att fler skolor genomgår stadens hbtqi-utbildning	2024-01-01	2024-12-31
Utbildningsnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen implementera utvecklad behovsanalys för grundskolans lokalförsörjning i syfte att förbättra den stadsövergripande skolplaneringen	2024-01-01	2024-12-31
Utbildningsnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen utreda och ta fram förslag på hur kommunerna i gymnasie­regionen kan samordna dimensioneringen av gymnasieplatser, bland annat i syfte att möta arbetsmarknadens behov av yrkesutbildad arbetskraft	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska i samråd med socialnämnden, utbildningsnämnden, äldre­nämnden och samtliga stadsdelsnämnder, fortsätta utvecklingen av en nämndövergripande struktur i arbetet mot välfärdsbrott med fokus på riktade kontroller genom tillämpning av riskprofiler och en ökad grad av dokumentation och informationsdelning	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med målsansvariga nämnder och bolagsstyrelser för de globala hållbarhetsmålen i Agenda 2030 ta fram förslag på så kallade flaggade indikatorer i syfte att följa upp stadens arbete med att säkerställa de mänskliga rättigheterna	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med förskolenämnden, socialnämnden, utbildningsnämnden, äldre­nämnden och stadsdelsnämnderna bedriva fortsatt kunskaps- och förmågeuppgygnad inom måltidsberedskap	2024-01-01	2024-12-31

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Servicenämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen, förskolenämnden, kulturnämnden, socialnämnden, utbildningsnämnden, äldre- och socialnämnden och stadsdelsnämnderna påbörja viss drift av centralt omsättningslager för medicinskt skydds- och förbrukningsmateriel, livsmedel samt vissa förbrukningsmateriel i syfte att höja stadens beredskapsförmåga	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med idrottsnämnden, kulturnämnden, socialnämnden och stadsdelsnämnderna utreda långsiktiga behov och finansiering av kommunövergripande fritidsverksamheter för barn och unga med funktionsnedsättning	2024-01-01	2024-12-31
Förskolenämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen, exploateringsnämnden, fastighetsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, stadsdelsnämnderna, SISAB samt övriga berörda nämnder ta fram ett styrande stadsövergripande funktionsprogram för förskolor	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med förskolenämnden, servicenämnden, utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna utreda möjligheterna att införa delad faktura i förskola och fritidshem	2024-01-01	2024-12-31
Södermalms stadsdelsnämnd ska i samarbete med kommunstyrelsen och förskolenämnden fortsätta arbetet med att informera om och utveckla förskola på samiska och meänkieli	2024-01-01	2024-12-31
Utbildningsnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen, förskolenämnden, stadsbyggnadsnämnden, stadsdelsnämnderna och SISAB slutföra arbetet med att införa lekvrädesriktlinjer för förskolegårdar och skolgårdar. Riktlinjerna ska säkra tillräckliga ytstorlekar, en hög pedagogisk kvalitet samt grönska i utemiljön. De ska så långt som möjligt vara styrande för såväl kommunala som fristående förskolor och skolor	2024-01-01	2024-12-31
Utbildningsnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen, förskolenämnden och stadsdelsnämnderna utreda hur datakvaliteten i stadens barn- och elevregister kan förbättras för mer tillförlitliga beslutsunderlag	2024-01-01	2024-12-31
Socialnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen, äldre- och socialnämnden och stadsdelsnämnderna ta fram förslag på hur socialtjänsten i större utsträckning kan arbeta med förebyggande och tidiga insatser, på hur socialtjänsten kan utöka sin tillgänglighet samt på vilka insatser som bör ges utan behovsbedömning vid ett eventuellt införande av en ny socialtjänstlag. I uppdraget ingår också att föreslå hur arbetet kan organiseras i en första linjes socialtjänst med fokus på vad som ska erbjudas lokalt, regionalt och centralt	2024-01-01	2024-12-31
Socialnämnden ska i samråd med kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna utreda möjligheterna för en central placeringsfunktion för inköp av boendeplatser för individuella avtal inom LSS	2024-01-01	2024-12-31
Stockholm Business Region ska i samarbete med arbetsmarknadsnämnden, idrottsnämnden, kulturnämnden, trafiknämnden och utbildningsnämnden samt i samråd med kommunstyrelsen och stadens styrgrupp för stora evenemang samordna stadens planering, genomförande och utvärdering av ishockey-VM år 2025	2024-01-01	2024-12-31
Arbetsmarknadsnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen, förskolenämnden och äldre- och socialnämnden och i samråd med stadsdelsnämnderna ta fram en strategi i syfte att utveckla utbildningar som riktar in sig på yrkes- och språkkunskaper för befintlig personal	2024-01-01	2024-12-31
Förskolenämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna utreda bästa möjliga väg för att säkra likvärdighet i staden vad gäller basnivå för pedagogisk utvecklingstid. Där ska ingå att se på möjligheten att teckna ett stadsövergripande lokalt kollektivavtal om frågan	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med förskolenämnden, socialnämnden, utbildningsnämnden, äldre- och socialnämnden och stadsdelsnämnderna bedriva fortsatt kunskaps- och förmågeuppbyggnad inom måltidsberedskap	2024-01-01	2024-12-31
Servicenämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen, förskolenämnden, kulturnämnden, socialnämnden, utbildningsnämnden, äldre- och socialnämnden och stadsdelsnämnderna påbörja viss drift av centralt omsättningslager för medicinskt skydds- och förbrukningsmateriel, livsmedel samt vissa förbrukningsmateriel i syfte att höja stadens beredskapsförmåga	2024-01-01	2024-12-31

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Kommunstyrelsen ska i samråd med socialnämnden, utbildningsnämnden, äldre- och barnnämnden och samtliga stadsdelsnämnder, fortsätta utvecklingen av en nämndövergripande struktur i arbetet mot välfärdsbrott med fokus på riktade kontroller genom tillämpning av riskprofiler och en ökad grad av dokumentation och informationsdelning	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med förskolenämnden, utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna med stöd av representanter från minoriteter samt experter genomföra åtgärder från kartläggningen "Antisemitism i Stockholms skolor"	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med målsansvariga nämnder och bolagsstyrelser för de globala hållbarhetsmålen i Agenda 2030 ta fram förslag på så kallade flaggade indikatorer i syfte att följa upp stadens arbete med att säkerställa de mänskliga rättigheterna	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska i samråd med kulturnämnden och utbildningsnämnden samordna stadens deltagande i 250-årsjubileet för Judiskt liv i Sverige och gå in som samverkandepartner i firandet i Stockholm år 2025	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska implementera det kommande MR-programmet och i det sammanhanget se över de nu liggande strategierna och programmen inom området	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska implementera konsultationsordningen för frågor som rör det samiska folket samt sprida information om denna och dess innebörd i stadens nämnder och bolagsstyrelser	2024-01-01	2024-12-31
Kulturnämnden ska i samråd med kommunstyrelsen ge stöd till den romska minoriteten om minnestunden på minnesdagen för folkmordet på romer under Förintelsen	2024-01-01	2024-12-31
Kulturnämnden ska i samråd med kommunstyrelsen undersöka möjligheten till samarbete med Forum för levande historia och ge stöd till en öppen minnestund på Förintelsens minnesdag	2024-01-01	2024-12-31

Revisorskollegiet

För oss liberaler är det självklart att de pengar vi hämtar in från skattebetalarna ska användas så effektivt som möjligt och att inga oegentligheter ska förekomma i stadens verksamheter. Stadsrevisionen är ett av stadens viktigaste verktyg för att säkerställa just detta. Stadsrevisionen ska granska all kommunal verksamhet som bedrivs av staden inklusive bolag och stiftelser med mera i den omfattning som följer av god kommunal revisionssed. Stadsrevisionens ansvar följer av kommunallagen, lagen om kommunal redovisning, aktiebolagslagen samt revisionsreglementet för stadsrevisionen i Stockholms stad och andra av kommunfullmäktige utfärdade föreskrifter såsom denna budgets mål och indikatorer.

Stadsrevisionens uppgifter

Stadsrevisionens huvudsakliga ansvar omfattar:

- att granska all kommunal verksamhet som bedrivs av staden, inklusive bolag och stiftelser med mera, i den omfattning som följer av god kommunal revisionssed
- att revisorerna ska ha god och regelbunden dialog med kommunstyrelsen, Stockholm Stadshus AB och exploateringsnämndens externa granskare för stora investeringsprojekt

Valnämnden

Alla röstberättigade ska ges goda chanser att använda sig av sin demokratiska rättighet att rösta. Valnämnden ska planera för att valen kan organiseras och genomföras på ett sådant sätt att alla röstberättigade ges goda förutsättningar att rösta. I detta avseende ska nämnden särskilt beakta förutsättningarna att rösta i områden med historiskt lågt valdeltagande samt behovet av tillgängliga och trygga vallokaler. Nämnden ska prioritera åtgärder för att värna valhemligheten och motverka alla former av otillbörlig påverkan vid röstning.

Nämndens uppgifter

Nämndens huvudsakliga ansvar omfattar:

- organisation och genomförande av val till riksdagen samt val till regionfullmäktige och kommunfullmäktige
- val till Europaparlamentet.
- organisation och genomförande av eventuella extraval och folkomröstningar

I juni genomförs val till Europaparlamentet. Alla röstberättigade ska ges goda chanser att använda sig av sin demokratiska rättighet att rösta. I detta syfte ska nämnden samverka med andra berörda nämnder och styrelser för att öka tillgängligheten till vallokaler.

Kommunfullmäktiges indikatorer

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2023	KF:s årsmål 2024	KF:s årsmål 2025
3.1. Stockholms ekonomi är stark, hållbar och lägger grunden för en jämlik välfärd	Nämndens budgetföljsamhet efter resultatöverföringar	100 %	100 %	100 %
	Nämndens budgetföljsamhet före resultatöverföringar	100 %	100 %	100 %
	Nämndens prognossäkerhet T2	+/- 1 %	+/- 1 %	+/- 1 %
3.5 Hög beredskap och stark rådighet ska råda i alla verksamhetsområden	Genomförda åtgärder inom risk- och sårbarhetsanalys	100 %	100 %	100 %
Obligatorisk nämndindikator				
	Andel elektroniska inköp	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse

Stadsdelsnämnder

Stadsdelsnämnderna spelar en viktig roll i den lokala demokratin och principen om att stadens myndighetsutövning ska komma så nära medborgarna som möjligt. Stadsdelsnämnderna har ansvar för merparten av stadens välfärdsverksamhet och har ett stort inflytande på många invånares livskvalitet och livsmöjligheter. Utifrån en bred kompetens ska stadsdelsnämnderna erbjuda en hållbar samhällsservice av hög kvalitet.

Stadsdelsnämnderna ska vara en lokal länk samt ansvara för dialog mellan medborgare, stadens förvaltningsorganisation och förtroendevalda. Stadsdelsnämnderna ska arbeta för att säkerställa likställigheten över staden i den service som erbjuds stockholmarna inom förskola, äldreomsorg, sociala verksamheter samt lokala kultur- och fritidsverksamheter.

Kvaliteten i förskola och äldreomsorg är en av de faktorer som påverkar stadens invånare allra mest. En god barndom och en god ålderdom är stadsdelarnas viktigaste uppgift. Det sociala arbetet ska inrikta sig på att alla ska få stöd att leva självständiga liv och stadsdelarnas ansvar för alla sina invånares väl och ve ska vara arbetets ledstjärna.

Att klara skolan är den största skyddsfaktorn för unga människors liv och framtida livschanser. Det är också därför det är så viktigt med samhandling mellan förskolan, skolan och socialtjänsten för att tidigt identifiera barn i riskzon, följa upp orosanmälningar samt stabilisera barns och ungas skolgång. För att skolpersonalen ska kunna uppfylla skolans kunskapsuppdrag är det viktigt med ett kraftfullt stöd från andra funktioner, såsom socialtjänsten, barn- och ungdomspsykiatri och andra samhällsinstanser där fokus ska ligga på skolnärvaro. Samhandling mellan förskolan, skolan och socialtjänsten ska därför stärkas för att tidigt identifiera barn i riskzon, följa upp orosanmälningar samt stabilisera barns och ungas skolgång. Stadsdelsnämnderna är avgörande för att den samhandlingen fungerar.

Stadsdelsnämnderna har en central roll i stadens trygghetsskapande arbete. Arbetet innefattar såväl sociala förebyggande insatser som fysiska åtgärder i närmiljön. En nära samverkan med lokalpolis, brandförsvaret, det lokala näringslivet, fastighetsägare, föräldrar och föreningar är en förutsättning för trygghetsarbetet. Stadsdelsnämnderna ska prioritera arbetet med att nå målet om att inte ha något särskilt utsatt eller utsatt område inom Stockholms stad, samt delta i arbetet för att motverka det dödliga våldet i kriminella miljöer.

Gemensamt för en överväldigande majoritet av gärningspersonerna inblandade i den våldsvåg som skakat Stockholm under året är att dessa är minderåriga och pojkar. Det handlar om unga pojkar som tillägnat sig värderingar som lyfter fram våld som något manligt och önskvärt. Gemensamt är också att dessa pojkar oftast varit föremål för socialtjänstens insatser under många år. Det är barn vars problembeteenden ofta varit känt sen förskolan men inte tagits på fullt allvar i tid. Men om de värderingar som ligger till grund för de grova våldsdåd som drabbar hela samhället inte tas på allvar i ett tidigt skede är risken att problemet bara växer sig allt större. Det behövs nu en kraftsamling från förskola, skola, socialtjänst, polis och övriga samhällsaktörer, där man tar pojkars värderingar och problembeteenden på mycket större allvar än i dag. Vi kallar det Operation Pojke och stadsdelsnämnderna har en central roll i det arbetet.

Nyanlända stockholmare ska få goda förutsättningar att etablera sig genom studier, på arbetsmarknaden, bostadsmarknaden och i samhället i stort. Det gemensamma

SDN:2

ansvaret för ett hållbart mottagande i staden och snabb etablering kräver en nära samverkan mellan stadens verksamheter och förvaltningar.

Kommunfullmäktiges inriktning för stadsdelsnämnderna

En modern storstad med möjligheter och valfrihet för alla

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska stadsdelsnämnderna*

- stärka möjligheterna att tillgodose olika gruppers behov av insatser regionalt genom samverkan med andra stadsdelsnämnder
 - utveckla arbetet med att främja den psykiska hälsan hos barn och unga genom fysisk aktivitet i samverkan med idrottsnämnden, arbetsmarknadsnämnden, socialnämnden och utbildningsnämnden i enlighet med *handlingsplan för främjande av psykisk hälsa genom fysisk aktivitet bland ungdomar i Stockholms stad*
 - öka andelen inskrivna barn i förskolan i områden där inskrivningsgraden är låg, med fokus på områden som är mindre socioekonomiskt gynnsamma.
 - prioritera arbetet med att stödja barns och ungdomars skolgång, med fokus på skolnärvaro och kunskapsresultaten
 - vidareutveckla mottagandet av och arbetssätten kring kvotflyktingar i samarbete med socialnämnden och säkerställa att asylboenden håller hög kvalitet
 - aktivt delta i samhällsvägledningens utvecklingsarbete, med fokus på bostadsvägledningen, som leds av arbetsmarknadsnämnden tillsammans med SHIS
- Bostäder
- tillsammans med arbetsmarknadsnämnden, SHIS Bostäder och socialnämnden aktivt arbeta för att barnfamiljer inom SHIS genomgångsbostäder får bostadsvägledning och insatser som leder till en stabil bostadssituation och varaktig försörjning
 - prioritera kvinnors etablering på arbetsmarknaden, till exempel genom uppsökande arbete, information och lotsning till arbetsmarknadsinsatser
 - synliggöra de nationella minoriteterna och främja de nationella minoritetsspråken i nämndens verksamhet
 - med stöd av kommunstyrelsen utreda förutsättningar för att etablera trygghetspunkter inom nämndens geografiska område
 - i samverkan med kommunstyrelsen, socialnämnden, trafikinämnden, utbildningsnämnden och andra berörda nämnder, bolagsstyrelser och polis ta fram lokala lägesbilder och orsaksanalyser för det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet
 - vidareutveckla samverkan med berörda nämnder samt relevanta externa aktörer, exempelvis inom ramen för lokala brottsförebyggande råd (BRÅ), för att stärka det brottsförebyggande arbetet
 - i samverkan med utbildningsnämnden och socialnämnden under ledning av kommunstyrelsen vidareutveckla en strukturerad samverkan mellan socialtjänst, skola och polis
 - tillsammans med kommunstyrelsen och andra berörda nämnder jobba med trygghetsinvesteringar i den fysiska miljön
 - bidra till ökad tillit till myndigheter och att fler nås av samhällets insatser genom samarbete med civilsamhället och uppsökande arbete
 - i samarbete med socialnämnden, utbildningsnämnden och förskolenämnden uppdatera strategin för att minska risken för att barn, unga och unga vuxna dras in i kriminalitet i enlighet med Liberalernas förslag, med särskilt fokus på omhändertagna barn och unga
 - tillsammans med socialnämnden, förskolenämnden och utbildningsnämnden intensifiera och vidareutveckla arbetet med mentorer i våldsprevention (MVP)

och Fritid fri från våld för att stärka det våldsförebyggande arbetet genom arbete med ungas maskulinitetsnormer i stadens skolor och på fritidsgårdar

- utifrån befintlig erfarenhet och kunskap fortsätta utveckla arbetet mot våldsbejakande extremism i nära samverkan med kommunstyrelsens centrala samordnare, berörda facknämnder samt polisen
- i samverkan med socialnämnden samt rättsvårdande myndigheter och skatteverket fortsätta arbetet mot den svarta ekonomin och organiserad brottslighet
- bistå kommunstyrelsen i arbetet med att motverka organiserad brottslighet och fusk inom välfärdssektorn, bland annat i samverkan med rättsvårdande myndigheter och Skatteverket
- stödja nattvandrande föräldrar och andra liknande trygghetsskapande ideella krafter, bland annat genom att vid behov tillgängliggöra lokaler för dessa där så är möjligt
- samarbeta med civilsamhällesorganisationer samt stödja arbetsmarknadsnämndens verksamheter och aktiviteter i arbetet med nyanländas etablering och inkludering i samhället
- genom samverkan med socialnämndens EU-teams uppsökande arbete och efter samråd med polisen systematiskt arbeta för att förebygga uppkomsten av olagliga boplatser
- med stöd av etableringscentrum samverka både inom staden och externt med näringsliv och civilsamhälle för att nyanlända ska etableras snabbt på arbetsmarknaden
- fortsätta arbeta enligt stadens program mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck, prostitution, människohandel för sexuella ändamål samt sexuellt våld oberoende relation 2021-2025
- verka för genomförandet av Agenda 2030:s globala hållbarhetsmål
- integrera ett funktionshindersperspektiv i alla verksamheter, med en stadsmiljö som är tillgänglighetsanpassad
- använda sig av stadens interna hbtqi-certifiering i sina verksamheter.
- arbeta med en äldrevänlig stad
- alltid sätta barnens bästa i centrum med barnkonventionen som grund och med en lyhördhet för barn och ungas åsikter och inflytande
- ha en nära samverkan mellan förskola, skola, socialtjänst och fritidsverksamheter för att förebygga utanförskap och arbeta brottsförebyggande

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Kommunstyrelsen ska initiera Operation Pojke, en kraftsamling från socialnämnden, utbildningsnämnden, förskolenämnden och stadsdelsnämnderna för att förebygga, upptäcka och motverka destruktiva värderingar och beteenden hos unga pojkar i ett tidigt skede	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen skall i samverkan med utbildningsnämnden, socialnämnden, stadsdelsnämnderna, trafiknämnden och exploateringsnämnden implementera Skolfrid	2024-01-01	2024-12-31
Kulturnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna och i samråd med fastighetsnämnden utforma en strategi för användande och utveckling av parkleksverksamheten och användning av parkleksbyggnader	2024-01-01	2024-12-31
Stadsdelsnämnderna ska i samarbete med utbildningsnämnden och socialnämnden samt i samråd polis och boende verka preventivt för att öka tryggheten i skolan. Samverkan gentemot fristående skolor ska utvecklas	2024-01-01	2024-12-31
Stadsdelsnämnderna ska i samarbete med utbildningsnämnden och socialnämnden vidareutveckla skolsociala team i hela staden, samt utöka socialtjänstens närvaro i skolan, fritidshem och fritidsklubbar	2024-01-01	2024-12-31
Idrottsnämnden ska i samråd med fastighetsnämnden, Järva stadsdelsnämnd, AB Svenska Bostäder, AB Familjebostäder, AB Stockholmshem och SISAB inventera platser för ett sportcenter i befintliga lokaler i Järva	2024-01-01	2024-12-31

En hållbart växande och dynamisk storstad med hög tillväxt

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska stadsdelsnämnderna*

- bidra till att uppfylla stadens mål om ett klimatsmart och hållbart Stockholm genom att arbeta enligt Stockholm stads Miljöprogram 2020-2023, Klimathandlingsplan 2020-2023 samt andra handlingsplaner kopplade till miljöprogrammet och arbeta med klimatanpassning
- fortsätta arbetet med lokala miljö- och klimatsamordnare
- arbeta för att de verksamheter som köper in livsmedel och måltider ska förhålla sig till Strategi för god, hälsosam och klimatsmart mat
- fortsätta arbetet med att genomföra energieffektiviserande åtgärder
- arbeta med klimatanpassning och utöver fysiska åtgärder även arbeta med verksamhetsanpassning i syfte att minska riskerna av negativa hälsoeffekter till följd av exempelvis värmeböljor
- arbeta för ett resurssmart Stockholm i enlighet med EU:s avfallshierarki i enighet med stadens nya avfallsplan med fokus på att minimera avfall och att främja återvinning samt återbruk
- fortsätta arbetet med att sortera ut matavfall och fortsätta arbetet med att minska matsvinnet, samt samverka med civilsamhället och de verksamheter som arbetar för att minska matsvinnet
- i samarbete med berörda facknämnder tillgängliggöra natur- och kulturresevat
- i samverkan med exploateringsnämnden, kulturnämnden, och trafiknämnden underlätta för närvaron av kultur i det offentliga rummet, med fokus på ytterstaden
- tillsammans med fastighetsnämnden, kulturnämnden, stadsbyggnadsnämnden, trafiknämnden och bostadsbolagen implementera strategin för gatukonst och muralmålningar

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Trafiknämnden ska i samarbete med miljö- och hälsoskyddsnämnden och Stockholm Vatten och Avfall AB och i samråd med kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna definiera ansvarsgränser och upprätta rutiner och former för skyfallskommunikation	2024-01-01	2024-12-31
Socialnämnden ska i samarbete med utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna utveckla det normkritiska arbetet mot stereotyper, könsroller och machokultur i skolan och utveckla arbetet med mentorer i våldsprevention (MVP) genom att sprida MVP till samtliga stadsdelar och grundskoleområden	2024-01-01	2024-12-31
Förskolenämnden ska i samverkan med socialnämnden och stadsdelsnämnderna utveckla metodstöd för rutiner vid anmälan till socialtjänsten och samverka kring barn och familjer som behöver socialtjänstens stöd	2024-01-01	2024-12-31

En ekonomiskt hållbar och innovativ storstad för framtiden

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska stadsdelsnämnderna

- i samråd med stadsbyggnadsnämnden inventera lämpliga fastigheter för att pröva att via justerade användningsbestämmelser i befintlig detaljplan (ej byggrätten) för att möjliggöra grupp- och servicebostäder LSS/SoL och vård- och omsorgsboenden
- verka för ett ledarskap präglat av förändringsledning, kommunikation, tillit och mod som gynnar kvalitetsutveckling inom kärnverksamheterna
- arbeta förebyggande mot hot och våld samt säkerställa kompetens för att kunna tillhandahålla såväl akut som långsiktigt stöd till personal som utsatts för hot och våld i sitt arbete
- trygga en god kompetensförsörjning inom förskolan, socialtjänsten och äldreomsorgen
- säkerställa chefers arbetssituation och förutsättningar att utöva ett närvarande ledarskap
- stärka medarbetarnas inflytande och delaktighet på arbetsplatsen genom fortsatt arbete utifrån handlingsplanen för socialsekreterare och biståndshandläggare för att säkerställa en bra arbetssituation
- erbjuda nya medarbetare inom socialtjänsten en gedigen introduktion samt stöd till medarbetare med kort erfarenhet i form av handledning och mentorskap för att säkerställa likställighet och rättssäkerhet för stockholmarna
- erbjuda medarbetare inom socialtjänsten möjligheten att vidareutbilda sig inom ett specialiserat område, som exempelvis arbete med unga lagöverträdare eller individer med komplex multiproblematik
- bistå miljö- och hälsoskyddsnämnden med att implementera handlingsplanen för inrättandet av fler badplatser i staden, när den har antagits
- införa ett användarvänligt och kapacitetsstarkt trådlöst internetnätverk vid särskilda boenden, bostäder med särskild service och dagliga verksamheter som tillgodoser behoven hos boende, brukare och personal
- arbeta utifrån handlingsplanen för äldrevänlig stad
- i samverkan med kommunstyrelsen, socialnämnden, rättsvårdande myndigheter och Skatteverket fortsätta arbetet mot välfärdsbrott
- Stadsdelsnämndernas riktlinjer för föreningsstöd utgår från principer som är tydliga och transparenta och som hindrar att stöd går till verksamhet som är odemokratisk, olaglig eller som uppmuntrar våldsbejakande extremism.
- samverka med utbildningsnämnden och SISAB gällande behov av tillgång till skollokaler för föreningars verksamhet
- bistå Stockholm Business Region AB:s och arbetsmarknadsnämndens arbete för ökad hållbar tillväxt och företagande inom stadsdelens geografiska område med utgångspunkt i näringslivspolicyn. Utifrån översiktsplanens inriktning värnas och utvecklas stadens renodlade verksamhetsområden med hänsyn till näringslivet samt regional och kommunal samverkan i stadsutvecklingsprocessen.
- i samarbete med stadsbyggnadsnämnden, exploateringsnämnden och trafikinämnden påbörja arbetet med att uppdatera de lokala utvecklingsprogrammen med målet att stärka möjligheten till stadsutveckling, öka den sociala och ekologiska hållbarheten i stadsdelsnämndsområdet samt det demokratiska inflytandet över områdets långsiktiga utveckling
- arbeta för att nå målet om att inte ha något särskilt utsatt eller utsatt område inom Stockholms stad
- delta i arbetet för att motverka det dödliga våldet i kriminella miljöer

- tillsammans med socialnämnden och trafiknämnden delta i det förstärkta regionala samverkansarbetet gällande att minska antalet öppna drogscener i länet
- fortsatt utveckla och intensifiera arbetet med platssamverkan och platsaktivering på prioriterade platser eller områden, och vara sammankallande part i samverkan med andra berörda nämnder och bolagsstyrelser, andra aktörer samt lokala företag, för att skapa en trygg närmiljö
- aktivt samverka med lokalt näringsliv för att gemensamt skapa en attraktiv och trygg närmiljö samt föra dialog med invånare och lokalsamhälle, genom exempelvis trygghetsvandringar
- etablera en permanent beredskap och organisation för iordningsställande av trygghetspunkter inom sitt geografiska område
- Stadsdelsnämnderna har en central roll i arbetet för att öka invånarnas tillit till stadens olika verksamheter. Samarbetet med det lokala civilsamhället är en viktig del i detta arbete, liksom en samhällsnära verksamhet där stadens medarbetare möter invånare fysiskt

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Kommunstyrelsen ska i samarbete med förskolenämnden, socialnämnden, utbildningsnämnden, äldre- och socialnämnden och stadsdelsnämnderna bedriva fortsatt kunskaps- och förmågeuppbyggnad inom måltidsberedskap	2024-01-01	2024-12-31
Förskolenämnden ska, i samarbete med stadsdelsnämnderna och i samråd med kommunstyrelsen, planera för att stadens förskolor beredskapslagrar i egen regi för att klara ett grundläggande måltidsbehov för samtliga förskolebarn och personal under flera dygn	2024-01-01	2024-12-31
Nämnder och bolagsstyrelser ska säkerställa att det finns resurser och kompetens tillgängliga i den utsträckning som krävs för att möta den kraftigt ökande ambitionshöjningen i arbetet med att utveckla en sammanhållen beredskap för framtida kriser och civilt försvar, både i den egna verksamheten och inom ramen för en stadsövergripande samverkan	2024-01-01	2024-12-31
Nämnder och bolagsstyrelser ska under ledning av kommunstyrelsen medverka i upprättandet av stadens krigsorganisation och dess bemanning	2024-01-01	2024-12-31
Service- och socialnämnden ska under ledning av kommunstyrelsen och i samarbete med socialnämnden, utbildningsnämnden, äldre- och socialnämnden och stadsdelsnämnderna utreda och påbörja etablering av ett centralt omsättningslager för vissa livsmedel och vissa förbrukningsvaror i syfte att höja stadens beredskapsförmåga	2024-01-01	2024-12-31
Socialnämnden, äldre- och socialnämnden och stadsdelsnämnderna ska i samråd med kommunstyrelsen planera för att stadens boenden inom äldreomsorg och LSS beredskapslagrar i egen regi för att klara ett grundläggande måltidsbehov för brukare och personal under minst sju dygn	2024-01-01	2024-12-31
Stadsdelsnämnderna ska etablera en permanent beredskap och organisation för iordningsställande av trygghetspunkter inom sitt geografiska område	2024-01-01	2024-06-30
Kommunstyrelsen ska i samarbete med stadsdelsnämnderna, exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden och trafiknämnden inleda arbete för att uppdatera de lokala utvecklingsprogrammen	2024-01-01	2024-12-31

Förskoleverksamhet

Förskolan lägger grunden för livet. Att få tillgång till språk, socialt samspel och utvecklande lek ger en god grund för hela skolgången. Förskolorna i Stockholm ska ge alla barn en god omsorg och start i livet. Föräldrar ska känna sig trygga med att förskolan erbjuder en pedagogisk verksamhet av hög kvalitet där varje barn får möjlighet att utvecklas.

Förskolans betydelse för barns utveckling är central. Den fyller en särskilt viktig roll för de barn som inte har med sig svenskan hemifrån. Barn som har gått i förskolan har en snabbare språkutveckling och klarar senare också grundskolan bättre. Av det skälet ska alla barn ges möjlighet och uppmuntras att gå i förskolan.

Ett gott ordförråd är en avgörande faktor, inte bara för en lyckad skolgång, utan också för att kunna ta del av andras känslor och uttrycka sina egna, liksom för en livslång bildning. Därför ska förskolorna fokusera på barnens språkutveckling. Barn i behov av särskilt stöd ska upptäckas tidigt och få de stödinsatser som behövs. Övergången till skolan ska utvecklas med fokus på barnens språkutveckling och behov av särskilt stöd för att säkerställa att de får en så god skolstart som möjligt.

För oss liberaler är det självklart att barns uppväxtvillkor och möjligheter inte ska begränsas av könsroller. Det handlar om att öka möjligheterna istället för att begränsa dem, att skapa mångfald för alla barn oavsett kön. Ett aktivt jämställdhetsarbete ska därför genomföras på alla förskolor.

Förskolan har en viktig funktion i det förebyggande arbetet, bland annat genom att uppmärksamma barn som riskerar att fara illa. Samarbetet mellan förskola och socialtjänst ska fortsätta att stärkas. Insatser för att stärka barns uppväxtvillkor och stödja familjer bör komma redan i förskoleåldern, inte senare när en stor del av barndomen redan passerat. Det är av största vikt att andelen orosanmälningar från förskolan ökar för tidig upptäckt och insats. Förskolans rutiner för och kontakt med socialtjänsten bör därför utvecklas.

Arbetet kring att motverka negativa maskulinitetsnormer, arbeta mot våld, och utveckla förmågan att förmedla sina egna känslor och ta hänsyn till andras måste börja redan i förskolan. Den nya förskolenämnden får i uppdrag att leda arbetet med att utveckla pedagogiken kring samtycke, maskulinitetsnormer och känslouttryck i förskolan, och stadsdelsnämndernas förskolor ska implementera det.

Rörelseglädje och ett aktivt liv lägger grunden för den livslånga hälsan. Förskolorna ska fortsätta arbeta med att öka barnens utevistelse och rörelse i förskolan.

Förskolans verksamhet är grunden för ett stort ordförråd, vidgade vyer och en bra skolstart för stadens barn. Det är en av stadens viktigaste verksamheter och en avgörande uppgift att bibehålla och öka kvalitén i stadens förskolor.

Kommunfullmäktiges inriktning för verksamhetsområdet

Ett frihetens Stockholm som ger varje individ möjligheter att uttrycka sig och förutsättningar att leva ett självständigt liv

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska stadsdelsnämnderna*

- säkerställa en likvärdig förskola som är trygg, säker och håller hög pedagogisk kvalitet
- utveckla undervisningen i enlighet med läroplanen
- fortsätta prioritera barnens språkutveckling, särskilt i de stadsdelsnämndsområden där många barn har ett annat modersmål än svenska, samt prioritera naturvetenskap och matematik
- säkerställa förskollärlärd verksamhet på samtliga avdelningar
- främja det pedagogiska ledarskapet
- fortsätta det systematiska arbetet för en jämställd och icke-diskriminerande förskola, genom ett normkritiskt arbete
- arbeta förebyggande mot negativa maskulinitetsnormer, förebygga våld och utveckla barnens förmåga att förmedla sina egna känslor och ta hänsyn till andras
- fortsätta arbetet med att öka andelen inskrivna barn i förskolor, identifiera orsaker till låg inskrivningsgrad i förskolan samt prioritera uppsökande verksamheter så som introduktionsförskola, öppen förskola eller andra strukturerade metoder arbeta för att för att nå fler vårdnadshavare och familjer
- säkerställa att barn med särskilda behov får det stöd de behöver och i samverkan med förskolenämnden verka för ökad likställighet i bedömningsgrunderna
- informera alla föräldrar om vikten av att en god skolgång och skolstart, särskilt i socioekonomiskt utsatta områden
- tillämpa forskning och evidensbaserade metoder i arbetet med barn i behov av särskilt stöd
- uppfylla Stockholms stads mål om max 14 barn i småbarnsgrupperna och 18 barn för de äldre barnen
- säkerställa att alla barn får den fysiska aktivitet och utevistelse de behöver under förskoledagen
- samverka med föräldrar, skola, socialtjänst, psykiatri och andra aktörer för att tidigt identifiera och ge barn och elever i behov av stöd rätt insatser med fokus på det förebyggande och uppsökande sociala arbetet för att nå fler barn och familjer i riskzon
- delta i det tidigt förebyggande arbetet som socialtjänsten bedriver, såsom familjestödsgrupper, och uppmuntra kunskapsutbyte mellan förskola och socialtjänst
- säkerställa att alla förskolor har väl fungerande rutiner för orosanmälan till socialtjänsten i enlighet med socialtjänstlagen
- säkerställa att placerade barn och barn som bor i skyddat boende erbjuds plats i förskola eller annan pedagogisk verksamhet
- samarbeta med förskolenämnden och socialnämnden i förebyggande arbete mot våld i nära relationer, hedersrelaterat våld, hedersförtryck och våldsbejakande extremism
- delta i de av förskolenämnden samordnade utbildningsinsatserna för stadens förskolor gällande våldsbejakande extremism, våld i nära relationer samt hedersrelaterat våld och förtryck.

- i samverkan med utbildningsnämnden utveckla arbetet med barnens övergång mellan förskolans och skolans verksamheter i syfte att skapa goda förutsättningar för trygghet och pedagogisk kontinuitet
- i samarbete med förskolenämnden och utbildningsnämnden årligen genomföra en dialog mellan förskolorna och grundskolorna i stadsdelen om barnens språkutveckling i förskolan och övergången till grundskolan
- stödja flerspråkighet hos barn med annat modersmål än svenska
- i nära samverkan med kulturnämnden, förskolenämnden samt det fria kulturlivet fortsätta verka för att fler barn i förskolor genom kulanpremien kommer i kontakt med kulturverksamheter

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Förskolenämnden ska leda arbetet i stadsdelsnämnderna med att utveckla pedagogiken kring förebyggande arbete mot negativa maskulinitetsnormer, förebygga våld och utveckla barnens förmåga att förmedla sina egna känslor och ta hänsyn till andras	2024-01-01	2024-12-31
Förskolenämnden ska i samverkan med socialnämnden och stadsdelsnämnderna utveckla metodstöd för rutiner vid anmälan till socialtjänsten och samverkan kring barn och familjer som behöver socialtjänstens stöd	2024-01-01	2024-12-31
Förskolenämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen, exploateringsnämnden, fastighetsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, stadsdelsnämnderna, SISAB samt övriga berörda nämnder ta fram ett styrande stadsövergripande funktionsprogram för förskolor	2024-01-01	2024-12-31
Service­nämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen, förskolenämnden, kulturnämnden, socialnämnden, utbildningsnämnden, äldrenämnden och stadsdelsnämnderna påbörja viss drift av centralt omsättningslager för medicinskt skydds- och förbrukningsmateriel, livsmedel samt vissa förbrukningsmateriel i syfte att höja stadens beredskapsförmåga	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska i samråd med socialnämnden, utbildningsnämnden, äldrenämnden och samtliga stadsdelsnämnder, fortsätta utvecklingen av en nämndövergripande struktur i arbetet mot välfärdsbrott med fokus på riktade kontroller genom tillämpning av riskprofiler och en ökad grad av dokumentation och informationsdelning	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med förskolenämnden, socialnämnden, utbildningsnämnden, äldrenämnden och stadsdelsnämnderna bedriva fortsatt kunskaps- och förmågeuppbyggnad inom måltidsberedskap	2024-01-01	2024-12-31
Socialnämnden ska i samarbete med utbildningsnämnden, förskolenämnden och stadsdelsnämnderna revidera strategin för att minska risken för att barn, unga och unga vuxna dras in i kriminalitet med särskilt fokus på omhändertagna barn och unga.	2024-01-01	2024-12-31

Ett grönt och innovativt Stockholm som är ledande i klimatomställningen och ger goda förutsättningar för ett fritt närings- och kulturliv

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska stadsdelsnämnderna*

- tillsammans med stadsbyggnadsnämnden, exploateringsnämnden, utbildningsnämnden och SISAB säkerställa att mark för förskoleplatser tillgängliggörs tillräckligt tidigt i planeringsprocessen av nya projekt så att nya lokaler ska finnas tillgängliga när nya bostäder färdigställs
- förebygga att avfall uppstår i all verksamhet, såsom genom kraftigt minskad användning av engångsprodukter och onödiga plastprodukter, och verka för att en större andel produkter och material återanvänds
- fortsätta arbetet med att sortera ut matavfall och förbättra källsorteringen, samt fortsätta arbetet med att minska matsvinnet
- fortsätta arbetet med kemikaliesmarta förskolor och verka för en giftfri miljö i såväl förskolan som dess närområde, genom att ersätta material som har kända och farliga egenskaper och inte använda sådana vid nybyggnation
- intensifiera arbetet med att genomföra energieffektiviserande åtgärder
- vid nybyggnation projektera utifrån krav på att certifiera förskolor med motsvarande Miljöbyggnad lägst silver
- verka för att fler förskolor ansöker om att erhålla Skolverkets utmärkelse ”Skola för hållbar utveckling” och att goda exempel på hur förskolor kan arbeta med hållbar utveckling sprids inom staden
- ge möjlighet till en aktiv utevistelse med fysisk rörelse genom välplanerade och gröna förskolegårdar med särskilt fokus på mer naturmaterial och grönytor
- arbeta för gröna och rörelseinriktade förskolegårdar utifrån det skol och förskolegårdsfunktionsprogram som ska tas fram, för att tillse att förskolorna kan utnyttja den yta de har på ett för barnen främjande sätt, samt anpassa för klimatförändringar
- ha som målsättning vid om- och nybyggnad av förskolor att förskolegårdarna ska vara så pass stora och attraktivt utformade att de erbjuder en inbjudande miljö för pedagogik, vistelse och lek
- intensifiera arbetet att minska klimatpåverkan från inköpta livsmedel och öka andelen ekologiska livsmedel i enlighet med Strategi för god, hälsosam och klimatsmart mat
- särskilt utreda köksfunktion, och möjlighet att tillföra tillagningskök i samband med renoveringar och nybyggnation
- Säkerställa att alla förskolor genom Kulanpremien tar del av kulturarrangemang åtminstone en gång per år.

En ekonomiskt hållbar och innovativ storstad för framtiden

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska stadsdelsnämnderna

- delta och samplanera förskolelokaler inom ramen för SAMS-arbetet där det finns vinster i ekonomi, resursutnyttjande och genomförandetid
- planera och justera lokalförsörjning och drift av förskolor utifrån lokalförsörjningsplanen
- alltid samplanera behoven av förskoleplatser med berörda stadsdelsnämnder då nybyggnation geografiskt förläggs över eller i nära anslutning till olika stadsdelsnämnders områden
- utveckla uppföljningen av det systematiska kvalitetsarbetet i samverkan med förskolenämnden, bland annat genom den årliga förskolerapporten
- säkerställa att digitaliseringsarbetet främjar förskolans uppdrag och minskar den administrativa bördan för förskolans personal, samt inte är kostnadsdrivande
- i samverkan med förskolenämnden verka för en god tillgång till barnskötare samt legitimerade förskollärare i stadens förskolor
- verka för ett gott ledarskap genom satsningar på rektorer och förskollärarnas pedagogiska ledarskap
- skapa goda förutsättningar för kompetensutveckling för förskolans personal inom till exempel pedagogik och svenska språket, vid behov med stöd av arbetsmarknadsnämnden
- säkerställa att personalen har god kunskap om och får kompetensutveckling inom arbetet med barns språkutveckling inom förskolan
- genom vidareutbildning säkerställa att all personal kan utföra yrket på ett tryggt, säkert och professionellt sätt med tillräckliga språkkunskaper
- erbjuda barnskötare möjlighet till vidareutbildning till förskollärare
- fortsätta arbetet med att implementera åtgärder från handlingsplanen för förbättrad arbetssituation för förskollärare och barnskötare i ordinarie arbete

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Förskolenämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna och i samråd med kommunstyrelsen ta fram en samlad strategi för kompetensförsörjningen inom förskolan i Stockholms stad	2024-01-01	2024-12-31
Södermalms stadsdelsnämnd ska i samarbete med förskolenämnden fortsätta arbetet med att utveckla förskola på samiska och meänkieli	2024-01-01	2024-12-31

Kommunfullmäktiges indikatorer (i urval)

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2023	KF:s årsmål 2024	KF:s årsmål 2025
I stockholm når barn sin fulla potential då Stockholms skolor och förskolor är de bästa i Sverige	Andel legitimerade förskollärare av totalt antal anställda (årsarbetare)	33 %	33 %	33 %
	Antal barn per grupp	15	15	15
	Antal förskolebarn per anställd (årsarbetare)	4,9	4,9	4,9
	Förskollärartäthet	15,5	15,5	15,5
	Andel nöjda föräldrar till barn i förskolan	88 %	88 %	88 %

Barn, kultur och fritid

I Liberalernas Stockholm har alla barn och unga rätt till en trygg och stimulerande uppväxt under goda levnadsvillkor. I stadsdelarna bedrivs angelägen och viktig verksamhet i både kommunal och fristående regi, för att ge alla unga i Stockholm tillgång till ett brett och kvalitativt utbud av fritidsaktiviteter. Detta ska värnas och utvecklas.

Fristående kultur- och föreningsverksamheter ska uppmuntras och ha gynnsamma och förutsägbara villkor att verka på i Stockholm. De kulturhus som finns i stadsdelsnämnderna ska vara öppna och välkomnande mötesplatser för alla medborgare. Staden ska tillhandahålla en god fritidsverksamhet för barn och ungdomar och stadens utbud av aktiviteter ska svara mot olika behov hos barn och unga. Det är angeläget att man i planeringen av verksamheter för barn och ungdomar tar särskild hänsyn till behoven hos barn och ungdomar med funktionsnedsättning. Aktiviteter ska utformas inkluderande för alla och vara fysiskt tillgängliga för barn och unga med funktionsnedsättning. Det ska finnas trygga arenor och verksamheter för flickor och specifika målgrupper så som nyanlända och hbtqi+ personer. Det ska finnas verksamhet och mötesplatser för unga hbtqi+-personer i hela staden, som även är tillgängliga för unga hbtqi+-personer med funktionsnedsättning.

För flertalet ungdomsgårdar i staden är det en självklarhet att tydligt visa visuellt i lokalen att man välkomnar alla ungdomar. Vid besök på en del ungdomsgårdar i stadsdelar i ytterstaden har det framkommit att sådana symboler inte finns. Som orsak har angivits att HBTQI-frågan kan vara känslig både för personal och ungdomar och att man som verksamhet vill förhålla sig neutral. Problemet är dock att det inte är en neutral hållning, utan snarare riskerar att exkludera ungdomar. HBTQI+symboler ska vara en självklar del i stadens barn- och ungdomsverksamheter, även där det inte finns en uttalad HBTQI+verksamhet, just för att synliggöra och normalisera något så självklart, både för berörda minoriteter men även för cisheteropersoner.

Stadens parklekar är en viktig del av många barns fritid. Stockholm ska i stadsplaneringen öppna upp för fler parklekar som ska vara tillgängliga för stadens öppna förskolor, samt erbjuda pedagogiska och lekfulla miljöer.

Stadsdelsnämnderna ska tillgängliggöra öppna mötesplatser och fritidsverksamheter anpassade efter befolkningssammansättningen och dagens ungas behov och levnadsmönster, till exempel för att möta behoven hos nya yngre målgrupper. Det är prioriterat att nå de grupper som idag inte nås av annan fritidsverksamhet och erbjuda meningsfull fritid i både egen regi och i samarbete med civilsamhället.

Det ideella engagemanget i föreningslivet har stor betydelse för ett levande civilsamhälle. Stadsdelsnämnderna ska bidra till förutsättningarna för att ett levande kultur- och föreningsliv bland stockholmarna har en lokal förankring. Ideella föreningar och andra fristående aktörer i civilsamhället som får stöd av staden ska aktivt arbeta för att motverka all form av diskriminering, mobbning, kränkande behandling och kriminell verksamhet. Föreningar med odemokratiska värderingar eller kopplingar till våldsbejakande extremism ska inte få något föreningsbidrag och nämnderna ska följa de av kommunfullmäktige antagna riktlinjerna för detta. Beslut om föreningsbidrag ska fattas av stadsdelsnämnden och inte på delegation. Nämnderna arbetar aktivt för att kontrollera ovan samt följa upp bidragens användning. Principerna för föreningsbidrag ska så långt som möjligt främja långsiktighet och förutsägbarhet för att underlätta för fristående aktörer att planera sin verksamhet och det ska råda tydlighet vilken instans i staden som ansvarar för vilken slags

föreningsbidrag. Ansökningsförfarandet för föreningsbidrag ska vara enkelt och likvärdigt för de föreningar som uppfyller stadens riktlinjer.

Den öppna fritidsverksamheten ska ha ett nära samarbete med andra aktörer som arbetar förebyggande, så som exempelvis socialtjänsten, civilsamhället och fältassistenter. Kunskap om socialtjänstens uppdrag ska stärkas inom fritidsverksamheterna för att tidigt identifiera barn och unga i riskzon eller som misstänks fara illa. Stadens fritidsverksamhet ska vara utformad så att de främjar skyddsfaktorer och bidrar till en gynnsam social utveckling av barn och ungas liv. I samverkan med civilsamhällets aktörer kan studiehjälp erbjudas och möjliggöras inom fritidsverksamheterna. Stadsdelsnämnderna ska fortsätta arbetet med Fritid fri från våld för att stärka det våldsförebyggande arbetet på stadens fritidsgårdar.

Uppgifter

Stadsdelsnämndernas ansvar omfattar bland annat:

- tillhandahålla fritidsverksamhet för barn och ungdomar
- upplåtelse av allmänna samlingslokaler
- lokal kulturverksamhet
- bidragsgivning till föreningar
- sommarkoloniverksamhet
- konsumentrådgivning
- medborgarkontor
- lokalt demokrati- och utvecklingsarbete

Ett frihetens Stockholm som ger varje individ möjligheter att uttrycka sig och förutsättningar att leva ett självständigt liv

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska stadsdelsnämnderna*

- anpassa och utveckla stadens öppna mötesplatser och fritidsverksamheter till dagens unga stockholmares behov och levnadsmönster, bland annat genom att dra lärdomar av och vidareutveckla försök med mobil och digital verksamhet
- fortsätta utvecklingen av barnperspektivet med särskild utgångspunkt i barnkonventionen genom att öka barns inflytande i verksamheten
- samverka med arbetsmarknadsnämnden gällande det kommunala aktivitetsansvaret
- fortsätta att utveckla arbetet med Fritid fri från våld
- fortsätta att stärka samverkan mellan fritidsverksamhet, skola, förskola, socialtjänst och polis med fokus det förebyggande arbetet för att nå fler barn och familjer i riskzon
- utveckla samverkan mellan fritidsverksamhet, skola och elevhälsa, föreningsliv, socialtjänst och polis i det förebyggande arbetet för att minska ungdomars narkotikaanvändning
- erbjuda föräldrastödsprogram i syfte att stärka stödet till barn och föräldrar för att skapa möjligheter till jämlika förutsättningar för en god uppväxt för alla barn
- stödja och uppmuntra för att fler nattvandrande föräldrar ska arbeta för att skapa trygghet, samt utveckla samverkan med fältassistenter
- i samverkan med civilsamhällets aktörer erbjuda eller möjliggöra studiehjälp på fritidsgårdarna eller i samband med föreningsaktiviteter
- i samverkan med kulturnämnden och idrottsnämnden verka för att fler barn och unga nås av fritidsaktiviteter
- arbeta för att nå grupper som idag inte nås i fritidsgårdsverksamheterna, exempelvis flickor och nyanlända
- stärka samarbetet mellan fritidsgårdar i olika stadsdelar för ökad integration och för att kunna erbjuda fler målgrupper anpassad verksamhet
- vissa kvällar i veckan erbjuda fritidsgårdsverksamhet specifikt riktad till ungdomar med funktionsnedsättning utifrån målgruppens behov
- tillhandahålla fritids- och mötesplatser som är inbjudande och erbjuder delaktighet för barn och unga med funktionsnedsättningar
- fortsätta verka för att fler barn i öppen fritidsverksamhet kommer i kontakt med kulturverksamheter anpassade efter deltagarnas behov
- underlätta och möjliggöra för det lokala kulturlivet genom att exempelvis upplåta befintliga lokaler och där det främjar ordinarie verksamhet samverka mellan stadsdelens verksamheter och lokala kulturaktörer
- samarbeta med utbildningsnämnden, SISAB och idrottsnämnden för att upplåta skollokaler till föreningar och andra aktörer i civilsamhället
- utveckla parklekarna genom samarbete med annan barn- och ungdomsverksamhet som vill bedriva kompletterande verksamhet som är öppen för alla barn samt bjuda in externa aktörer, efter gällande upphandlingsregler, som har intresse av att anlägga och driva parklekar i stadens parker
- utveckla parklekarnas pedagogiska och kulturella innehåll inom befintlig organisation och bemanning
- initiera och stödja aktiviteter, inom ordinarie verksamhet och i samarbete med föreningslivet, för unga nyanlända stockholmare för att möjliggöra kontaktnät och inkludering i samhället
- utveckla stadens sommarkolloverksamhet så att fler barn från grupper som idag är underrepresenterade, exempelvis i ytterstaden, söker till sommarkollo, genom bland annat riktade informationsinsatser

- ge en större andel barn och unga med funktionsnedsättningar möjlighet att delta i ordinarie sommarkoloniverksamhet
- i relevanta stadsdelar samverka med civilsamhället för en mer likvärdig tillgång till samhällsinformation på exempelvis medborgarkontor
- tillsammans med SHIS Bostäder utveckla samarbetet mellan medborgarkontor och genomgångsbostäder för nyanlända
- vidareutveckla konsumentvägledning som når fler

Ett grönt och innovativt Stockholm som är ledande i klimatomställningen och ger goda förutsättningar för ett fritt närings- och kulturliv.

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska stadsdelsnämnderna

- sortera ut mer material och avfall för återvinning i all fritids- och kulturverksamhet, kraftigt minska användningen av engångsprodukter och minska användningen av onödiga plastprodukter
- tillsammans med idrottsnämnden och arbetsmarknadsnämnden arbeta uppsökande mot nyanlända, gärna i dialog med SHIS, för att få dem aktiva i föreningslivet

Ett Stockholm med god ekonomi som slår vakt om de mänskliga rättigheterna, öppenhet och valfrihet

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska stadsdelsnämnderna

- genom bra uppföljning säkerställa att ekonomiska bidrag, tillgång till lokaler och föreningsbidrag fortsatt inte går till någon aktör med odemokratiska värderingar eller som uppmuntrar eller möjliggör våldsbejakande extremism
- tillsammans med kommunstyrelsen och andra berörda nämnder delta i arbetet att underlätta för föreningslivet att söka bidrag hos staden
- arbeta för att öka samnyttjandet av lokaler med berörda nämnder och bolagsstyrelser, dels för att skapa effektiv lokalanvändning, dels för att skapa förbättrad service för stockholmarna
- samarbeta med arbetsmarknadsnämnden, kulturnämnden och utbildningsnämnden om innovativ ungdomsverksamhet och kultur i ytterstaden

Kommunfullmäktiges aktiviteter

Följande aktiviteter ska leda till att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet och inriktningsmål uppnås.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Kommunstyrelsen ska i samarbete med idrottsnämnden, kulturnämnden, socialnämnden och stadsdelsnämnderna utreda hur staden kan förbättra och förenkla för föreningslivet i Stockholm med målet att Stockholm ska ha Sveriges bästa föreningsklimat	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med stadsdelsnämnderna utreda förutsättningar för att införa ett gemensamt digitalt ansökningssystem för föreningsbidrag	2024-01-01	2024-12-31

Kommunfullmäktiges indikatorer

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2022	KF:s årsmål 2023	KF:s årsmål 2024
2.4. Stockholm är en modern kultur- och evenemangstad med en stark besöksnäring	Andel barn och ungdomar som är nöjda med tillgången till kulturaktiviteter på fritiden	76 %	77 %	77 %
	Andel barn och ungdomar som deltar i idrottsaktiviteter på fritiden			
	Andel barn och ungdomar som är nöjda med tillgången till idrottsaktiviteter	75 %	76 %	76 %
	Andel ungdomar som deltar i föreningsliv	65 %	66 %	66 %

Äldreomsorg

I Liberalernas Stockholm är vi individer hela livet. Även när vi behöver stöd och hjälp från andra har vi rätt till respekt för våra behov, våra livsval och våra intressen. Kvalitet, valfrihet och mångfald är en självklarhet.

Stockholm ska ha en tillgänglig äldreomsorg med hög kvalitet som präglas av respekt för den enskildes behov och önskemål. Äldreomsorgen ska ha den äldres individuella behov och önskemål i fokus samt präglas av kontinuitet och hög kvalitet i alla insatser. Äldreomsorgen ska främja en hög livskvalitet för den enskilde, oavsett hälsotillstånd och ålder. Alla äldre ska få en god, nära och samordnad vård som stärker hälsan och individuella behov och förutsättningar ska beaktas.

Flera utvecklingsområden har identifierats under covid-19-pandemin och erfarenheter från stadens hantering ska tas tillvara tillsammans med slutsatser från nationella utvärderingar och analyser.

Fler fasta anställningar, ökad kontinuitet och större möjligheter till kompetensutveckling krävs. Den medicinska kompetensen måste öka. Liberalerna var drivande när riksdagen beslutade om att införa en fast omsorgskontakt inom äldreomsorgen, och det är viktigt att den reformen leder till att äldre får den trygghet, kontinuitet och personkännedom som krävs i omsorgen.

Stadsdelsnämnderna ska säkerställa att det finns en mångfald av boendeformer och att de äldre som behöver komma till ett äldreboende får göra det i tid. Då de skärpta riktlinjerna för biståndsbedömning som genomförts inte fått avsedd effekt för platser på äldreboende för gruppen 85+, trots att detta var syftet, bör riktlinjerna ses över.

De anhörigas situation måste särskilt uppmärksammas och ambitionerna höjas i enlighet med det program för anhörigstöd inom socialtjänst och äldreomsorg som infördes under Liberalernas tid vid makten.

Ofrivillig ensamhet är ett stort hälsoproblem i vårt samhälle, något som blivit än mer tydligt i och med pandemin. Många äldre har levt i långvarig isolering. Genom samverkan med civilsamhället ska staden arbeta för att bryta social isolering och ge möjlighet för människor att träffas. Liberalerna har drivit på för att säkerställa att det i varje stadsdel finns träffpunkter och möteslokaler som är öppna även på somrar och storhelger liksom att föreningslivet har fått medel för att anordna aktiviteter för äldre på somrarna. Genom satsningen Matvänner ska stadens äldre ges möjlighet att köpa och äta mat på det lokala äldreboendet tillsammans med andra äldre i närområdet. Att erbjuda äldre en måltid i veckan med socialt innehåll är en enkel satsning för att bryta social isolering och ge de äldre en chans att träffa varandra.

Alla äldre på vård- och omsorgsboenden ska erbjudas dagliga sociala aktiviteter liksom erbjudas dagliga utevistelser. Äldrenämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna kontinuerligt se över hur måltider och måltidsmiljö kan förbättras. Maten ska vara god och näringsrik och måltidsupplevelsen lustfylld. Den enskilde ska ha möjlighet att påverka vad som serveras. Det ska fortsatt vara möjligt att få hjälp med matlagning i hemmet i stället för matlådor. För att måltiden ska få ett socialt innehåll ska fler äldre kunna få äta i sällskap med andra, exempelvis på en social träffpunkt, i samarbete med föreningslivet eller som en biståndsbedömd insats. I detta arbete är matlyftet en viktig insats.

Strategisk kompetensförsörjning är prioriterat inom äldreomsorgen. Det är angeläget att staden arbetar systematiskt med såväl kompetensutveckling av befintliga

medarbetare och rekrytering av nya medarbetare för att möta kommande behov av en mer kvalificerad vård och omsorg. För att kunna möta och hjälpa dem som behöver stöd från stadens äldreomsorg måste chefer och medarbetare fortsätta utveckla sina kunskaper samt ges en bra och hållbar arbetsmiljö och goda förutsättningar att utföra sitt arbete.

Social isolering och ensamhet bland äldre är ett utbrett problem. Stadsdelsnämnderna ska i samarbete med det civila samhället aktivt arbeta med att minska den sociala isoleringen och ensamheten, särskilt bland äldre i staden som inte omfattas av biståndsbedömd verksamhet. Vidare ska hälsofrämjande, förebyggande och rehabiliterande insatser fortsätta prioriteras och utvecklas. Alla äldre på vård- och omsorgsboenden ska erbjudas dagliga sociala aktiviteter och utevistelser. Den enskilde ska ha stora möjligheter till påverkan och inflytande kring sin vardag. Äldreomsorgen ska utgå från ett jämställdhetsperspektiv och uppmärksamma äldre som utsätts för våld i nära relationer.

Kommunfullmäktiges inriktning för verksamhetsområdet

Ett frihetens Stockholm som ger varje individ möjligheter att uttrycka sig och förutsättningar att leva ett självständigt liv

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska stadsdelsnämnderna*

- verka för att äldre ska kunna leva sitt liv med självbestämmande, respekt och värdighet, även högre upp i åren. Stockholms äldreomsorg ska präglas av kvalitet, valfrihet och värdigt bemötande
- fortsatt säkerställa en rättssäker och likställig biståndsbedömning inom äldreomsorgen
- vid biståndsbedömning ta särskild hänsyn till hög ålder, oro och ensamhet. Med hög ålder avses 85 år eller äldre
- fortsatt säkerställa att de äldre kan påverka sin omsorg genom att kunna välja innehåll och utförare
- tillsammans med äldrenämnden utveckla uppföljning och analys av verksamhetens kvalitet, bland annat utifrån äldrenämndens inspektörers förstärkta uppdrag
- utifrån sina lokala förutsättningar ansvara för att skapa och utveckla aktivitetscenter i nära anslutning till seniorboenden, sociala mötesplatser och träffpunkter för äldre som möjliggör social gemenskap och mänskliga möten
- möjliggöra för äldre på särskilda boenden att ha en vardag med hög livskvalitet genom att exempelvis erbjuda daglig utevistelse, sociala aktiviteter, mötesplatser och kulturupplevelser och att dessa i hög grad individanpassas
- i samarbete med äldrenämnden erbjuda regelbunden styrketräning för äldre i syfte att minska risken för skador och öka välmående
- med stöd av äldrenämnden fortsätta utvecklingen av fixartjänsterna utifrån äldrenämndens rekommendationer
- i samarbete med äldrenämnden vidareutveckla arbetet med anhörigstöd och anhörighetsportal till närstående och upplysa anhöriga om stadens anhörigstöd, anhörighetsinformation och anhörighetsportal
- utveckla samarbetet med servicenämnden och äldrenämnden avseende att kontinuerligt se över kommunikationsvägar, resurser och arbetssätt för att förbättra information och kontaktvägar inom staden samt för stockholmare, anhöriga och omsorgstagare i äldrefrågor
- i samverkan med kommunstyrelsen och äldrenämnden utveckla och förbättra stadens kommunikationskanaler för målgruppen äldre
- stärka samarbetet mellan läkarorganisationer och kommunal hälso- och sjukvårdspersonal
- fortsätta med implementeringen av mat- och måltidspolicyn för äldreomsorgen i staden och därmed arbeta för att förbättra måltidsupplevelsen inom äldreomsorgen
- tillsammans med äldrenämnden fortsätta med matlyftet för äldre i staden i syfte att motverka undernäring och social isolering samt att sprida goda exempel inom kost och måltider
- möjliggöra för att skolmatsalar ska kunna användas som lokal för äldres matstund och andra sociala aktiviteter
- fortsätta det förebyggande arbetet för att bryta ofrivillig ensamhet och social isolering
- fortsätta utveckla arbetet med tryggt mottagande i hemmet genom regional samverkan mellan stadsdelsnämnder

- säkerställa att äldre har kunskap om vikten av tidig planering kring det framtida boendet för ett fortsatt självständigt liv som äldre
- i samverkan med äldregruppen utveckla möjligheterna inom staden för avlastning av anhöriga genom korttidsplatser
- fortsätta utvecklingen av arbetet mot våld i nära relationer, både det förebyggande arbetet, arbetet med våldsutsatta samt arbetet med våldsutövare i enlighet med stadens *program mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck 2021-2025*
- säkerställa kompetens kring särskilt sårbara gruppers risker för våldsutsatthet
- fortsatt arbeta mot våld och hot om våld mot anställda och i samarbete med äldregruppen ta fram kunskap om utbredningen av problemet
- fortsätta samverka med äldregruppen och socialnämnden för att nå och utveckla insatser till äldre personer som tillhör sårbara grupper som exempelvis äldre personer som lever i hemlöshet, lider av psykisk ohälsa eller har en missbruksproblematik
- fortsätta att i samarbete med socialnämnden och SHIS Bostäder utveckla arbetet med personer som är 65 år eller äldre, som lever i hemlöshet eller riskerar att bli hemlösa och genom äldrelotsar vägleda dem till kontakt med socialtjänst och äldreomsorg
- fortsätta utveckla samverkan och samhandläggningen kring äldre med komplexa behov
- i samarbete med äldregruppen och Region Stockholm stärka stadens arbetsprocesser inom hälso- och sjukvård med den äldres individuella behov i fokus så att man som äldre och anhörig känner sig delaktig och trygg
- i samråd med äldregruppen säkerställa att en tillförlitlig informationsöverlämning sker mellan hemtjänsten, särskilda boenden och Region Stockholm i samarbete med Region Stockholm utveckla och stärka arbetet av avancerad sjukvård i hemmet (ASIH)
- i nära samarbete med stadsdelsnämnderna och Region Stockholm fortsätta utvecklingsarbetet med palliativ vård vid stadens särskilda boenden fortsätta och utveckla samverkan med Region Stockholm och Storsthlm i syfte att tillhandahålla en individcentrerad och sammanhållen vård och omsorg av hög kvalitet
- fortsätta det pågående utvecklingsarbetet med gemensamma rutiner med Region Stockholm och Storsthlm utifrån *Lagen om samverkan vid utskrivning från slutna hälso- och sjukvård* för att skapa trygga och effektiva processer för äldre i staden
- utveckla samverkan med hälso- och sjukvårdens hemsjukvård
- i nära samarbete med äldregruppen regelbundet följa upp och analysera om intentionerna i såväl lagstiftning som regional överenskommelse infrias kring utskrivningsklara patienter från slutenvård
- i samarbete med äldregruppen stärka arbetet med de förebyggande och rehabiliterande insatserna genom att i ökad utsträckning samverka med arbetsterapeuter, fysioterapeuter och dietister
- där så är lämpligt samordna funktioner regionalt
- bidra till utvecklingen av såväl biståndsbedömda som icke biståndsbedömda boendeformer för äldre i samverkan med Micasa Fastigheter AB, privata aktörer och äldregruppen
- arbeta aktivt för att minska andelen timavlönad personal
- koordinera timavlönade regionvis i syfte att erbjuda fler arbetade timmar
- i samarbete med äldregruppen arbeta med att säkerställa nivån för bemanning av sjuksköterskor
- arbeta aktivt för att öka andelen undersköterskor inom hela äldreomsorgen, men i synnerhet inom hemtjänsten

- i samarbete med äldre nämnden arbeta strategiskt med insatser för en god kompetensförsörjning
- säkerställa att all personal kan utföra yrket på ett tryggt, säkert och professionellt sätt genom tillräckliga språkkunskaper
- i samarbete med äldre nämnden och med stöd från centrala kompetensutvecklingsmedel arbeta aktivt för att förbättra språkkompetensen i verksamheten
- ta vara på den språkkompetens som finns hos medarbetarna inom stadens äldreomsorg och använda den i verksamheten
- säkerställa att kunskap om basala hygienrutiner finns i verksamheten
- säkerställa att verksamheter bedriver ett strukturerat smittskyddsarbete
- i samarbete med äldre nämnden utveckla arbetet med verksamhetsförlagda utbildningar
- öka kunskapen om och säkerställa ett gott bemötande av äldre hbtq-personer
- med stöd av äldre nämnden fortsätta med utbildning av biståndshandläggare i de nya riktlinjerna
- gradvis säkerställa att alla verksamheter och medarbetare inom äldreomsorgen certifieras inom Stjärnmärkt demens eller Silviacertifiering
- utveckla geriatrisk specialistkompetens bland HSL-personal
- prioritera det närvarande ledarskapet inom hela äldreomsorgen, men i synnerhet inom hemtjänsten
- kontinuerligt utbilda chefer i för befattningen relevanta ämnen
- i samarbete med äldre nämnden fortsätta utveckla och implementera ramtid inom hemtjänsten i syfte att stärka den enskildes valfrihet och förbättra medarbetarnas arbetsmiljö
- arbeta med reflektionstid för lärande och utveckling i arbetet med de äldre
- i samarbete med äldre nämnden arbeta mot oegentligheter i ersättningsanspråken i hemtjänsten
- erbjuda egen tid vid särskilda boenden
- inom ramen för matlyftet i samarbete med äldre nämnden genomföra utbildningsinsatser för biståndshandläggare kring mat, måltider och nutrition
- arbeta efter uppdragsbeskrivningarna för egen regi-verksamheter så att dessa blir levande dokument
- arbeta med individuella utbildningsplaner för språkutveckling efter initial bedömning vid anställning
- med stöd från äldre nämnden säkerställa tillgänglighet till digitala fixare i hela staden
- i samarbete med överförmyndarnämnden och äldre nämnden ta fram förbättrade rutiner för effektiv och säker hantering och redovisning av enskildas pengar och inköp för dessa inom äldreomsorgen
- tillsammans med kulturnämnden och äldre nämnden införa den nya kulturmodellen utifrån tidigare ärende. Huvudansvarig nämnd ska vara kulturnämnden
- tillsammans med socialnämnden och äldre nämnden och i samråd med kommunstyrelsen planera för att stadens boenden inom äldreomsorg och LSS beredskapslagrar i egen regi för att klara ett grundläggande måltidsbehov för brukare och personal under minst sju dygn

Ett grönt och innovativt Stockholm som är ledande i klimatomställningen och ger goda förutsättningar för ett fritt närings- och kulturliv

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska stadsdelsnämnderna

- säkerställa att det utifrån lokala förutsättningar finns mötesplatser och träffpunkter i stadsdelen som håller öppet även vid storhelger och på sommaren
- ha ett särskilt ansvar i bostadsexploateringsprojekt, att i tidigt skede och i tillräcklig omfattning säkerställa beställningar av särskilda boenden
- värna servicehusen som boendeform så länge efterfrågan och behovet för boendeformen finns. Det ska vara möjligt att anpassa nuvarande servicehusbestånd om efterfrågan och behovet förändras
- förebygga att äldre drabbas av hälsorisker i samband med värmeböljor

Ett Stockholm med god ekonomi som slår vakt om de mänskliga rättigheterna, öppenhet och valfrihet

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska stadsdelsnämnderna*

- i samband med behov av periodiskt underhåll av särskilda boenden noga värdera investeringsutgifterna med tillkommande hyreseffekter i förhållande till behovet av fastigheten och vilka andra alternativ som finns
- årligen per region ta fram ett gemensamt förslag till boendeplan för att klara vård- och omsorgsbehovet. Planen ska utgöra underlag till äldrenämndens stadsövergripande boendeplanering
- i samarbete med stadsdelsnämnderna och Micasa Fastigheter ta fram en marknadsanalys och behovsbedömning inför en framtida utbyggnad av bostadsbedömda trygghetsboenden
- i samarbete med exploateringsnämnden och Micasa Fastigheter AB intensifiera arbetet med att inarbeta strategier samt behovs- och efterfrågebedömningar för icke bostadsbedömda seniorbostäder i den årliga hanteringen av den stadsövergripande boendeplanen. Boendeplanen ska ligga till grund för efterföljande års markanvisningar för seniorbostäder
- bistå övriga berörda nämnder i stadens arbete med boendeplaneringen för att säkerställa en sammanvägd övergripande bedömning och prognos över framtida behov
- tillsammans med äldrenämnden arbeta för en sammanhållen utveckling av digitalisering och välfärdsteknik med personalens behov och den enskilda omsorgstagarens integritet och önskemål i åtanke
- fortsätta delta och bidra i stadens arbete med moderniseringen av sociala system
- fortsätta informera om möjligheten för äldre att söka bostadstillägg
- genom kontroll och ett utvecklat kvalitetsarbete bevaka och främja kvalitet och jämlik tillgång till god äldreomsorg
- genom stadens kvalitetsobservatörer få stöd gällande kvalitetsutveckling
- arbeta för att deltagandet i stadens kvalitetsutmärkelse ska öka
- i samarbete med äldrenämnden och arbetsmarknadsnämnden arbeta för att säkerställa den framtida personal- och kompetensförsörjningen inom äldreomsorgen med särskilt fokus på språkkompetens hos medarbetarna
- ta emot praktikanter från relevanta utbildningar på vuxenutbildningen
- i samarbete med servicenämnden och äldrenämnden initiera och genomföra stadsövergripande upphandlingar
- i samarbete med äldrenämnden ta fram verksamhetsnära stöd för smarta lös
- i samarbete med kulturnämnden och äldrenämnden informera om stadens digitala konstsamlingar och inspelade visningar från museer och konsthallar
- i samarbete med stadsdelsnämnderna och äldrenämnden bidra till att säkra kompetensbehovet i framtidens välfärd genom validering av kompetens hos anställda i äldreomsorgen, utvecklat stöd inför studier inom vuxenutbildning samt kommunikationsinsatser för fler sökande till komvux och välfärdsyrken i staden. Arbetet ska ske med utgångspunkt i äldreomsorgens kompetensförsörjningsplan

Kommunfullmäktiges indikatorer (i urval)

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2024	KF:s årsmål 2025	KF:s årsmål 2026
1.4 Stockholm ska vara en bra stad att åldras i – med god omsorg och stor trygghet	Andel nöjda omsorgstagare i dagverksamhet	93 %	93 %	93 %
	Andel nöjda omsorgstagare i hemtjänsten	86 %	86 %	87 %
	Andel nöjda omsorgstagare på vård- och omsorgsboende	82 %	82 %	83 %
	Andel omsorgstagare som upplever att de kan påverka hur hjälpen utförs i hemtjänsten	87 %	87 %	87 %
	Andel omsorgstagare som upplever att de kan påverka hur hjälpen utförs på vård- och omsorgsboende	79 %	79 %	80 %
	Andel äldre personer som vet vart de ska vända sig för att ansöka om hjälpinsatser	65 %	67 %	69 %
	Antal personal en hemtjänsttagare med minst två besök om dagen möter under en 14-dagarsperiod	Max 10 personer	Max 10 personer	Max 10 personer
Obligatorisk nämndindikator				
	Andel seniorer som är nöjda med tillgången till information om Stockholms stad och dess verksamheter	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Andel äldre som anger att de känner till stadsdelsnämndens aktivitetscenter och mötesplatser	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Andel äldre som på det hela taget är nöjda med möjligheten att ta del av ledarledd idrott/motion i Stockholm	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd

Stöd och service till personer med funktionsnedsättning

Alla stockholmare oavsett funktionsförmåga ska tillförsäkras integritet, självbestämmande och möjlighet att kunna delta på lika villkor i samhällets gemenskap. Så långt som möjligt ska var och en, utifrån sina förutsättningar och önskemål, kunna leva ett självständigt liv och ha en sysselsättning, ett arbete att gå till eller studera.

Stockholm ska vara en levande och socialt hållbar stad, där alla är delaktiga i samhällsutvecklingen utifrån sina egna förutsättningar. Funktionsnedsättning ska aldrig vara ett hinder för att någon ska kunna utvecklas och leva det liv som den önskar. Staden och välfärden ska byggas utifrån tillgänglighet och delaktighet från början. Hinder för en tillgänglig stad ska avlägsnas.

Inriktningen för stöd och service till personer med funktionsnedsättning är att personer med funktionsnedsättning ska kunna delta fullt ut i samhället på lika villkor som övriga stockholmare. Utgångspunkten ska vara att funktionshinder inte är en egenskap hos individen utan uppstår i relation till den omgivande miljön. Insatserna ska ge stöd vid funktionsnedsättning och kompensera brister i samhällets tillgänglighet och andra hinder för delaktighet, självständighet och självbestämmande. Detta kräver personal med hög kompetens som kan ge ett gott bemötande och omsorg med god kvalitet. Därför är det viktigt att stadsdelsnämnderna fortsätter certifiera personalen i det pedagogiska ramverket och fortsätter arbeta utifrån färdplanen för en enhetlig yrkestitulatur.

Samtliga insatser ska anpassas till den enskildes individuella behov och utformas så att de är tillgängliga för de personer som behöver dem och stärker deras förmåga att leva ett självständigt liv. All information och kommunikation under handläggningen och genomförandet av stöd och insatser ska vara tillgänglig och individuellt anpassad. Digitaliseringen av den offentliga sektorn ska öka tillgängligheten och valfriheten, inte vara ett hinder.

Rätten till kultur, vidgade vyer och det fria ordet gäller alla i staden. Liberalerna föreslår en kulturbonus enligt Kulanpremiens modell där personer inom LSS målgrupp får rabatterat inträde till kulturaktiviteter, på samma sätt som gäller inom förskolan och äldreomsorgen.

Jämställdhets- och barnrättsperspektivet ska beaktas och anhöriga ska få det stöd de behöver. Ledsagning och personlig assistans ska vara flexibla insatser så att alla kan delta i samhällslivet på lika villkor. Biståndsbedömningen ska vara rättssäker och likställig och den enskilde ska ha möjlighet att påverka de insatser som ges.

Kommunfullmäktiges inriktning för verksamhetsområdet

Ett frihetens Stockholm som ger varje individ möjligheter att uttrycka sig och förutsättningar att leva ett självständigt liv

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska stadsdelsnämnderna*

- stärka samarbetet mellan socialtjänstens olika verksamheter, socialnämnden samt andra berörda nämnder och bolag för att säkerställa att likställighet och samordning fungerar
- arbeta för att brukarperspektivet genomsyrar alla insatser som görs för målgruppen och att den enskildes inflytande ökar
- i enlighet med stadens *Program för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning* säkerställa tillgängligheten och delaktigheten i socialtjänstens handläggning, insatser och skyddsåtgärder så att alla, oavsett funktionsförmåga, kan tillgodogöra sig hjälpen
- tillsammans med socialnämnden säkerställa att barn som tillhör LSS personkretsar men som inte går i särskola erbjuds korttidstillsyn
- tillsammans med kulturnämnden och socialnämnden införa en kulturbonus inom LSS med rabatterat inträde enligt Kulanpremiens modell samt se till att det finns ett stort utbud av kulturupplevelser tillgängliga utifrån de olika deltagarnas behov
- införa digitala fixartjänster på LSS-boenden
- säkerställa att barn med funktionsnedsättning erbjuds anpassat stöd för att kunna uttrycka sina åsikter i frågor som rör dem i enlighet med FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning och barnkonventionen
- fortsätta att utveckla barnrättsperspektivet, både vad gäller barn med olika funktionsnedsättningar och barn till vuxna som ansöker om stöd, och säkerställa att barns rätt till inflytande och delaktighet tillgodoses i enlighet med barnkonventionen
- öka barns inflytande i utredningar och uppföljning av insatser
- öka förekomsten av och skapa förutsättningar för barns rätt till information och delaktighet vid samordning av samordnade individuella planer (SIP) samt se till att det finns välfungerande rutiner för att skolan ska kunna kalla till SIP-möten
- motverka att det förekommer våld på de verksamheter som riktar sig till målgruppen
- fortsätta arbetet med att säkerställa kompetenser för att förebygga, uppmärksamma och motverka målgruppens utsatthet för våld av närstående och ge anpassat stöd och skydd till de som är i behov av det, med utgångspunkt i stadens program mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck
- i samarbete med relevanta myndigheter förebygga och åtgärda assistansbedrägerier
- säkerställa tillgången till syn- och hörselinstruktörer för personer med funktionsnedsättning i alla stadsdelsnämnder och utveckla samverkan mellan stadsdelsnämnderna
- utveckla samarbetet med organisationer och föreningar som företräder personer med funktionsnedsättning och som arbetar med tillgänglighetsfrågor, inklusive de organisationer som företräder barn och unga med funktionsnedsättning
- arbeta i enlighet med riktlinjerna för ledsagning och ledsagarservice och prioritera ökad likvärdighet mellan stadsdelsnämnderna
- verka för tidigare och längre beslut för att öka framförhållningen för brukare och utförare

- tillse att rekryteringen av uppdragstagare sker utifrån individens behov och att den enskilde ges möjlighet att tidigt kunna påverka vem som utses som exempelvis ledsagare, avlösare och kontaktperson eller kontaktfamilj
- tillgodose behovet av ledsagning och ledsagarservice för att barn och unga vuxna med funktionsnedsättningar regelbundet ska kunna delta i fritidsaktiviteter som andra barn
- intensifiera arbetet med att underlätta individers övergång till arbete på den ordinarie arbetsmarknaden, inom till exempel de dagliga verksamheterna, gymnasieskolan, gymnasiesärskolan och jobbtorg
- tillsammans med socialnämnden arbeta i linje med antagen färdplan för enhetlig yrkestitulatur inom LSS-verksamheter

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Utbildningsnämnden ska i samarbete med arbetsmarknadsnämnden och stadsdelsnämnderna utveckla stödet till elever med funktionsnedsättningar som går ut gymnasieskola och gymnasiesärskola	2024-01-01	2024-12-31
Socialnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna samla och följa statistik över antal ansökningar, beslut och avslag avseende ledsagning/ledsagarservice och biträde av kontaktperson i syfte att säkerställa likställighet	2024-01-01	2024-12-31
Socialnämnden ska tillsammans med stadsdelsnämnderna fortsätta utbilda stadens personal inom LSS i det pedagogiska ramverket	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med idrottsnämnden, kulturnämnden, socialnämnden och stadsdelsnämnderna utreda långsiktiga behov och finansiering av kommunövergripande fritidsverksamheter för barn och unga med funktionsnedsättning	2024-01-01	2024-12-31
Socialnämnden, äldre- och socialnämnden ska i samråd med kommunstyrelsen planera för att stadens boenden inom äldreomsorg och LSS beredskapslagrar i egen regi för att klara ett grundläggande måltidsbehov för brukare och personal under minst sju dygn	2024-01-01	2024-12-31

Ett grönt och innovativt Stockholm som är ledande i klimatomställningen och ger goda förutsättningar för ett fritt närings- och kulturliv

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska stadsdelsnämnderna*

- tillse att deltagare i daglig verksamhet och sysselsättning i privat regi har likvärdiga möjligheter att få praktikplatser i stadens regi
- tillsammans med socialnämnden verka för att boenden med särskild service ska tillhandahålla bättre möjligheter till digital kommunikation och att fler boende och personal ska kunna tillgodogöra sig de möjligheter som digitaliseringen erbjuder

Ett Stockholm med god ekonomi som slår vakt om de mänskliga rättigheterna, öppenhet och valfrihet

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska stadsdelsnämnderna*

- bistå socialnämnden i arbetet med att beställa bostäder med särskild service
- årligen per region ta fram ett gemensamt förslag till boendeplan för att klara behovet av omsorgsbostäder. Planen ska utgöra underlag till socialnämndens stadsövergripande boendeplanering för bostäder med särskild service
- fortsätta arbeta för att verksamheten för personer med funktionsnedsättningar ska bli mer innovativ och utveckla användandet av digitalisering och välfärdsteknik
- säkerställa att boende i bostäder med särskild service har tillgång till datorutrustning och bredband med tillräcklig bandbredd för att möjliggöra videosamtal
- genom kvalitetsobservatörer få stöd gällande kvalitetsutveckling
- genom kontroll och ett utvecklat kvalitetsarbete bevaka och främja kvalitet och jämlik tillgång till gott stöd och service
- anställa fler personer med funktionsnedsättningar
- fortsätta delta och bidra i stadens arbete med moderniseringen av sociala system

Kommunfullmäktiges indikatorer

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2024	KF:s årsmål 2025	KF:s årsmål 2026
1.3 Stockholms stad ska ge stöd och omsorg där behoven är som störst	Andel brukare som är nöjd med sin insats (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	80 %	80 %	80 %
	Andel personer med funktionsnedsättning som upplever att de blir väl bemötta av stadens personal (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	90 %	90 %	90 %
	Andel personer med funktionsnedsättning som upplever att de kan påverka insatsens utformning (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	79 %	79 %	80 %
Obligatorisk nämndindikator				
	Brukarens upplevelse av trygghet - LSS-boende, vuxna och barn (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Andel brukare inom omsorgen för personer med funktionsnedsättning som inte upplever diskriminering (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	Öka	Öka	Öka

Individ- och familjeomsorg inklusive socialpsykiatri

I Liberalernas Stockholm kan alla stockholmare utvecklas utifrån sina förutsättningar och drömmar. Den som behöver hjälp ska få det stöd man behöver för att kunna leva ett självständigt liv. Socialtjänsten ska uppmärksamma alla barn och vuxna som kan behöva stöd och så tidigt som möjligt erbjuda en modern och rättssäker socialtjänst med evidensbaserade insatser som brukarna efterfrågar. Socialtjänsten ska vara likvärdig och tillgänglig oavsett var i staden man bor.

Socialtjänsten ska utveckla det uppsökande arbetet och finnas närmare medborgarna i deras vardag. Mer teambaserade och individcentrerade arbetssätt ökar möjligheterna att snabbt komma in med insatser.

Alla barn har rätt till goda uppväxtvillkor och inget barn ska behöva uppleva våld eller förtryck. I nära samarbete med barn och föräldrar ska socialtjänsten säkerställa att barn och unga som riskerar att utvecklas ogynnsamt får det skydd och stöd som de behöver. Socialtjänsten ska i nära samverkan med socialnämnden och övriga aktörer minska risken för att barn och unga dras in i kriminalitet samt verka för att fler personer lämnar kriminalitet. Stöd till brottsutsatta och vittnen ska utvecklas.

Att stödja föräldrar är en av de viktigaste insatserna som samhället kan göra för att undvika att barn utvecklas negativt. Kommunen arbetar aktivt med att stödja föräldrar genom föräldrastödsprogram, föräldrarådgivning, hembesöksprogram och familjecentraler.

Skolan är den främsta skyddsfaktorn för unga människors liv och framtida livschanser och socialtjänsten ska stötta skolans lärande uppdrag. Därför måste samverkan mellan förskolan, skolan, socialtjänsten och polisen stärkas för att tidigt identifiera barn i riskzon, följa upp orosanmälningar samt stabilisera barns och ungas skolgång. De skolsociala teamen spelar en nyckelroll i denna samverkan. Deras arbete ska förstärkas med hjälp av statsbidragen på området. Stadsdelsnämnderna ska därutöver särskilt följa upp skolresultaten hos barn och unga i samhällets vård.

Pojkars problembeteende måste tas på allvar i ett tidigt skede. Destruktiva värderingar och problembeteenden hos unga pojkar ökar markant risken för att senare i livet dras in i kriminalitet om inget görs. Det är därför viktigt med en välfungerande samverkan mellan förskola och socialtjänst för att höja andelen orosanmälningar, för tidig upptäckt och insats.

För att öka den vuxna närvaron och tryggheten i de miljöer där ungdomar vistas finns fältassistenter som genom uppsökande verksamhet tidigt fångar upp och förhindrar att ungdomar söker sig till miljöer präglade av missbruk och kriminalitet. Det är viktigt att det uppsökande arbetet sker i nära samarbete med skola, föreningsliv, polis, näringsliv och civilsamhället.

Kommunen har det yttersta ansvaret för att personer med missbruksproblem får den hjälp och vård som de behöver för att komma ifrån missbruket. Socialtjänsten har ett stort ansvar för att motverka hemlöshet. I det förebyggande arbetet ingår vräkningsförebyggande arbete i samverkan med övriga aktörer.

Personer med psykisk funktionsnedsättning ska få stöd med att utifrån sina förutsättningar delta i samhällets gemenskap samt ha ett arbete att gå till. Samverkan med psykiatrien är viktig för att på bästa sätt tillgodose den enskildes behov av stöd och insatser. Därför ska det pågående utvecklingsarbetet med Region Stockholm och

Storsthlm utifrån Lagen om samverkan vid utskrivning från sluten hälso- och sjukvård fortsätta.

Stockholm ska vara en jämställd stad där ingen begränsas på grund av sitt kön och där alla ska ha makten över sina egna liv. Våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck ska motverkas och våldsutsatta ska få det skydd och stöd som de behöver. De som har blivit tvungna att bryta med sin familj ska få stöd och hjälp att skaffa sig ett nytt nätverk och ett nytt liv efter en placering på skyddat boende. Kommunen har en skyldighet att stötta brottsutsatta, och då särskilt vuxna och barn som är eller har varit utsatta för våld av närstående eller övergrepp i rättssak. Att förändra beteendet hos våldsutövare är viktigt för att förebygga våld i nära relation och hedersrelaterat våld och förtryck och kommunen har en skyldighet att verka för att den som utsätter eller har utsatt en närstående för våld eller andra övergrepp ska ändra sitt beteende.

Stadsdelsnämnderna ska tillsammans med socialnämnden och i nära samverkan med polis och andra aktörer utveckla arbetet med sociala insatsgrupper med skärpt fokus på kvalitet och systematisk uppföljning av resultatet av utförda insatser för att uppnå goda resultat.

En likvärdig socialtjänst kräver att pengar fördelas till stadsdelsnämnderna efter faktiska behov. De stadsdelsnämnder som har utsatta områden har särskilda utmaningar med fler krävande ärenden, ökat behov av att arbeta våldsförebyggande och tidiga insatser för nyblivna föräldrar. Medel för förstärkta placeringskostnader, vålds- och brottsprevention och hembesöksprogram flyttas därför till socialnämnden för att därifrån delas ut till de stadsdelsnämnder som behöver.

En viktig uppgift för socialtjänsten är att tillsammans med civilsamhället, goda krafter och andra myndigheter verka för att stärka förtroendet. Hos vissa grupper finns en utbredd misstro mot socialtjänsten, vilket gör att familjer inte söker hjälp när de borde, och att barn, unga och föräldrar inte får det stöd de har rätt till. Detta är ett samhällsproblem som måste tas på större allvar och bemötas mer systematiskt utifrån den lokala situationen, med hjälp av personer och kanaler som medborgarna litar på.

För att kunna möta och hjälpa dem som behöver stöd från socialtjänsten måste medarbetarna ges en bra arbetsmiljö och goda förutsättningar att utföra sitt arbete. Staden ska fortsätta arbeta i enlighet med handlingsplanen för socialsekreterare och biståndsbedömare. Hot och våld mot socialtjänstens medarbetare ska alltid tas på största allvar.

Kommunfullmäktiges inriktning för verksamhetsområdet

Ett frihetens Stockholm som ger varje individ möjligheter att uttrycka sig och förutsättningar att leva ett självständigt liv

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska stadsdelsnämnderna*

- ställa om från specialiserad socialtjänst till mer förebyggande och tidigt stöd, i enlighet med förslaget till ny socialtjänstlag
- prioritera åtgärder och samverkan med skola och polis för att uppnå ökad trygghet, studiero, skolnärvaro och kunskapsresultat i enlighet med Skolfrid
- i samverkan med utbildningsnämnden och socialnämnden under ledning av kommunstyrelsen vidareutveckla en strukturerad samhandling mellan socialtjänst, skola och polis
- stärka uppföljningen av beslutade insatser
- implementera resultaten av genomlysningen enligt modell "Rätt stöd i rätt tid" och ställa om till mer teambaserade och individbaserade arbetssätt
- erbjuda ett sammanhållet praktiskt stöd i kris till våldsutsatta personer och personer som bevittnat dödligt våld
- påbörja mobil myndighetsutövning för att enklare nå och snabbare sätta in insatser till medborgare i behov
- samverka med förskolorna för att öka andelen orosanmälningar så att fler barn kan nås av tidiga insatser
- vidareutveckla det förebyggande arbetet samt tidiga och kunskapsbaserade insatser, bland annat genom att identifiera och sprida kunskap om såväl effektiva som ineffektiva metoder och insatser, i syfte att fasa ut ineffektiva metoder och bibehålla användningen av och införa effektiva metoder där sådana finns
- säkerställa att alla barn som placeras genomgår en hälso- och tandundersökning.
- tillsammans med utbildningsnämnden och socialnämnden systematiskt följa upp placerade och omhändertagna barn med särskilt fokus på skolresultat, hälsa och tandstatus
- tillsammans med socialnämnden och utbildningsnämnden fortsätta utveckla dialogen med Region Stockholm angående likvärdig och välfungerande BUS-samverkan över hela staden
- tillsammans med socialnämnden stödja utbildningsnämndens arbete med mentorer i våldsprevention (MVP) och Fritid fri från våld för att stärka det våldsförebyggande arbetet och stödja det trygghetsskapande arbetet i stadens skolor
- tillsammans med socialnämnden stärka kompetensen om diagnoser inom neuropsykiatrisk funktionsnedsättning inom socialtjänsten
- tillsammans med socialnämnden och Region Stockholm utveckla samarbetet med öppenvården samt de egna arbetssätten med utgångspunkt i lagen om samverkan vid utskrivning från slutenvården hälso- och sjukvård
- med stöd av socialnämnden erbjuda kvalitativ och god öppenvård som utgår från varje individs behov
- tillsammans med socialnämnden införa en modell för individcentrerad uppföljning inom socialtjänsten med tillhörande utbildningar och pilotstudie inom uppföljningar av HVB-placeringar
- utveckla arbetet med att erbjuda intensiva insatser i form av vård och stöd och funktionshöjande insatser vid utskrivning från slutenvården
- tillsammans med socialnämnden arbeta för att få till en märkbar förbättring i samarbetet mellan socialtjänst och sjukvård kring de som både lider av psykisk

sjukdom och missbruk, bland annat genom att säkerställa att socialtjänsten alltid tar initiativ till och samverkar till att samordnade individuella planer upprättas

- fortsätta utveckla och stärka barnperspektivet, barnrättsperspektivet och barnets perspektiv med utgångspunkt i barnkonventionen och fokus på skolan som skyddsfaktor genom samverkan mellan socialtjänsten, förskola och skola, och genom nätverket av barnrättssamordnare
- säkerställa att hänsyn tas till barnrättsperspektivet i ärenden där en förälder eller vårdnadshavare aktualiseras hos socialtjänsten, och samordna insatser mellan vuxen- och barnhandläggning
- öka barns inflytande i utredningar och uppföljning av insatser samt erbjuda stödsamtal till barn vars föräldrar erhåller insatser från socialtjänsten
- använda sig av allvarssamtal med unga förstagångsförbrytare med polis, socialtjänst, skola och föräldrar
- öka förekomsten av och skapa förutsättningar för barns rätt till information och delaktighet vid samordning av samordnade individuella planer (SIP)
- tillsammans med Region Stockholm och utbildningsnämnden öka förekomsten av samordnad individuell plan och utveckla hållbara strukturer för samverkan kring barn med behov av stöd från skola, sjukvård och socialtjänst
- se till att det finns välfungerande rutiner för att skolan ska kunna kalla till SIP-möten
- tillsammans med socialnämnden stärka kompetensen om psykisk ohälsa vid stadens relationsvårdscentrum
- erbjuda och säkerställa tillgången till insatser såsom föräldrastödsprogram, föräldrarådgivning, hembesöksprogram, familjecentraler och familjebehandling som möter stockholmarnas olika behov. Alla som vill gå ett familjestödsprogram ska erbjudas det
- i samarbete med socialnämnden och i samverkan med Region Stockholm fortsätta STIS, Stärkt tidigt stöd i samverkan och utöka hembesöksprogrammet så det når fler och stöttar familjer i riskzon längre
- i samarbete med socialnämnden införa förstärkta hembesöksprogram som riktar sig till familjer som socialtjänsten identifierat som riskfamiljer, med förhöjd risk för barn att dras in i kriminalitet eller annan social problematik
- erbjuda föräldrastöd som tar sikte på att förebygga hedersrelaterat våld och förtryck
- tillsammans med socialnämnden stärka kompetensen kring barn som misstänks ha förts utomlands och öka anmälningarna om utreseförbud
- fortsätta att verka för att fler familjecentraler kan öppna
- tillsammans med socialnämnden stärka arbetet med att erbjuda adekvat stöd och hjälp till personer som har blivit utsatta för våld
- tillhandahålla rådgivning vid ungdomsmottagningar och genomföra socialt förebyggande insatser bland ungdomar. Ungdomsmottagningarna ska särskilt prioritera att i högre utsträckning nå ut till yngre pojkar
- i samverkan med socialnämnden utveckla samverkan mellan socialtjänsten och de fristående skolorna
- ha en levande samverkansöverenskommelse med grundskolan, grundsärskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskola som syftar till en gemensam helhetssyn på barns och ungas utveckling och lärande
- tillsammans med socialnämnden och utbildningsnämnden fortsätta att stärka samverkan mellan socialtjänsten och förskolan, med fokus på förebyggande insatser, tidig identifiering av barn i riskzonen och uthållig kontakt med hjälpbehövande familjer
- säkerställa tillsammans med socialnämnden och utbildningsnämnden att barn som bor i skyddat boende har en väl fungerande skolgång, bland annat genom en utökning av undervisningstiden på stadens skyddade boenden

- stärka arbetet med skolsociala team under samordning av socialnämnden och utbildningsnämnden, i enlighet med modellen för hur socialtjänsten i socialt utsatta områden framgångsrikt ska kunna arbeta mer på plats i skolor, med syfte att stärka barnets skolresultat
- följa upp orosanmälningar gällande barn som far illa, och i så stor utsträckning som möjligt återkoppla till förskola, skola och polis
- säkerställa att fristående utbildningsaktörer har information och kunskap för att kunna göra orosanmälningar
- säkerställa att fältassistenter har kunskap om och skriver orosanmälningar till socialtjänsten när det är aktuellt
- tillsammans med socialnämnden genomföra insatser för att stabilisera skolgången för barn och unga som är aktuella inom socialtjänsten och möjliggöra för skolan att lägga kraft vid det lärande uppdraget
- särskilt beakta vikten av goda skolresultat vid barnavårdsutredningar
- involvera förskolan och skolan i det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism, våld i nära relationer samt hedersrelaterat våld och förtryck
- säkerställa god samverkan mellan socialtjänsten, skolan och polisen gällande barn och unga genom särskilda samordningsfunktioner
- stärka samarbetet med skolan och polisen för barn och ungdomar som blivit utsatta för övergrepp i rättssak
- öka användningen av utredningar i hemmiljö
- bistå socialnämnden i att utreda möjligheten för sociala insatsgrupper att arbeta mer uppsökande och motiverande
- säkra stadens tillgång till jour- och familjehem samt utveckla uppföljningen av vården
- tillsammans med socialnämnden fortsätta utveckla stadens familjehemsvård och säkerställa att alla barn ges tillgång till stödgrupper
- tillsammans med socialnämnden och utbildningsnämnden säkerställa att placerade barn och barn som bor i skyddat boende har en väl fungerande skolgång
- utveckla stödet till placerade barn och deras föräldrar och arbetet med eftervård i öppna former i samarbete med socialnämnden
- vid oundvikliga uppbrott från förskola och skola erbjuda kompensatoriska åtgärder för att motverka de problem som uppbrottet kan medföra
- i samverkan med socialnämnden verka för att fler barn och unga får ta del av insatsen behandlingsfamilj som alternativ till institutionsvård
- fortsätta utvecklingen av arbetet mot våld i nära relationer, både det våldspreventiva arbetet, arbetet med våldsutsatta samt arbetet med våldsutövare genom en regional stadsdelssamverkan
- ge stöd till barn inom ramen för relationsvåldscentrum, i första hand de barn där någon av föräldrarna, våldsutövaren eller den våldsutsatta, får eget stöd hos RVC
- tillsammans med socialnämnden stärka det förebyggande arbetet mot våld i nära relationer bland unga
- tillsammans med SHIS Bostäder och stadsdelsnämnderna utveckla arbetet med att kunna tillgodose behovet av genomgångsbostäder för målgruppen våldsutsatta som tvingas flytta
- med stöd av socialnämnden, implementera den framtagna modellen för att säkerställa stöd efter avslutad placering på skyddat boende till personer utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck
- säkerställa kompetens kring särskilt sårbara grupperns risker för våldsutsatthet
- tillsammans med socialnämnden och berörda facknämnder uppdatera strategin för att minska risken för att barn, unga och unga vuxna dras in i kriminalitet

2023-2026 i enligt med Liberalernas förslag, med fokus på förbättrad samhällsvård för barn och unga

- med stöd av socialnämnden samlokalisera socialsekreterare och polis i alla stadens lokalpolisområden
- i syfte att utreda behovet och öka träffsäkerheten av socialtjänstens insatser när ej straffmyndiga barn under 15 år begår brottsliga handlingar, begära brottsutredning av polisen utifrån särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare
- i syfte att öka samverkan med polisen på individnivå kring barn som begår brott, i ökad utsträckning fråga efter samtycke från vårdnadshavare till att dela information med polisen
- i samverkan med socialnämnden öka användningen av bedömningsinstrument kring målgruppen unga lagöverträdare
- i samverkan med socialnämnden och genom förstärkt samverkan med polisen verka för att fler personer lämnar kriminalitet
- i samarbete med socialnämnden fortsätta utveckla arbetet med sociala insatsgrupper skärpt fokus på kvalitet och systematisk uppföljning
- i enlighet med riktlinjer för arbetet mot våldsbejakande extremism genomföra aktiviteter och åtgärder i enlighet med lokala handlingsplaner
- tillsammans med socialnämnden och med stöd av kommunstyrelsen särskilt stärka sin kompetens kring och utveckla insatser riktade mot barn och unga som blivit indragna i våldsbejakande extremistiska miljöer
- ge stöd och råd till anhöriga och andra närstående till personer i, eller på väg in i, våldsbejakande extremistiska miljöer
- tillsammans med äldre- och socialnämnden och stadsdelsnämnderna fortsatt arbeta enligt *Stockholms stads program för stöd till anhöriga 2021-2024*
- i samverkan med socialnämnden och berörda myndigheter, med stöd av kommunstyrelsen utveckla det uppsökande arbetet mot individer som är eller är på väg att bli radikaliserade och mot återvändare
- i samverkan med socialnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden samt rättsvårdande myndigheter och Skatteverket motverka den svarta ekonomin och organiserad brottslighet vid tillståndsgivning och tillsyn
- utveckla den uppsökande verksamheten med fältförlagt socialt arbete i enlighet med socialtjänstens förebyggande arbete
- i samverkan med regionen och socialnämnden inrätta multidisciplinära uppsökande hemlöshetsteam med medicinsk och psykiatrisk kompetens
- genom fältassistenter arbeta lokalt med preventiv och uppsökande verksamhet mot stadens unga med fokus på de utemiljöer och de tidpunkter då ungdomar vistas där
- stödja och uppmuntra för att fler nattvandrande föräldrar ska arbeta för att skapa trygghet, samt utveckla samverkan med fältassistenter, där så är möjligt
- prioritera åtgärder för att upptäcka och motverka psykisk ohälsa bland barn och unga, särskilt unga tjejer, unga hbtqi+ personer och ensamkommande barn och unga, samt samverkan med barn- och ungdomspsykiatri och Region Stockholms övriga delar
- utveckla samverkan mellan skola och elevhälsa, fritidsverksamhet, föreningsliv, socialtjänst och polis i det förebyggande och uppsökande arbetet för att minska ungdomars narkotikaanvändning
- tillsammans med socialnämnden och kommunstyrelsen fortsätta utöka informationsutbytet mellan socialtjänsten, polisen och andra relevanta myndigheter och sprida den framtagna sekretesshandboken
- i den uppsökande verksamheten delta i polisens arbete mot försäljning av narkotika, med särskilt fokus på platser med öppen drogförsäljning

- säkerställa tillsammans med socialnämnden att de HVB-verksamheter som används för placeringar drivs av seriösa aktörer
- tillsammans med socialnämnden verka för att LVM-anmälningar snabbare och i ökad utsträckning leder till ansökan om vård
- utveckla det förebyggande arbetet mot spelmissbruk, i samverkan med Region Stockholm
- tillsammans med socialnämnden och bostadsbolagen fortsätta att utveckla samverkan kring det vräkningsförebyggande arbetet i syfte att personen ska kunna bo hemma i eget stadigvarande boende utan att riskera vräkning
- i det vräkningsförebyggande arbetet särskilt uppmärksamma barnfamiljers och äldres situation
- tillsammans med socialnämnden utveckla budget- och skuldrådgivning för att öka kännedomen bland enskilda och minska risken för överskuldsättning i utsatta och särskilt behövande grupper
- stärka arbetet med att prioritera långsiktiga alternativ till placeringar på akutboenden, sänka trösklarna för att få en fast bostad och säkerställa en likvärdig tillämpning av tak över huvudet-garantin, i enlighet med översynen av garantin
- stärka arbetet med vuxna som lider av missbruk
- i samverkan med socialnämnden och äldre- och våldsbarnnämnden fortsätta utveckla arbetet med äldre personer, med eller utan missbruk, som lever i hemlöshet eller riskerar att bli hemlösa
- utveckla kvaliteten inom mottagandet av och arbetssätten kring kvotflyktingar i samarbete med socialnämnden
- i samarbete med socialnämnden utveckla boendestödet, med särskilt fokus på insatser med starkt brukarperspektiv
- säkerställa att personer som kvalificeras för insatsen försöks- och träningslägenheter och Bostad först får tillgång till den, inklusive personer med hemmavarande barn
- utveckla stödet till barnfamiljer i osäkra boendeförhållanden, såväl direkt till barnen som till föräldrarna, genom konkreta och effektiva stödprogram och kompensatoriska åtgärder
- i enlighet med gällande konventioner säkerställa att barn som kommer ensam på flykt till Sverige och Stockholm får sina rättigheter tillgodosedda och ges goda förutsättningar att komma in i samhället
- fortsätta att utveckla samverkan med arbetsmarknadsnämnden, civilsamhället, näringslivet och arbetsgivare för att bidra till etablering i samhället och på arbetsmarknaden för gruppen ensamkommande barn och unga, i synnerhet för de som bor i tillfälliga bostäder
- i samverkan med arbetsmarknadsnämnden och socialnämnden fortsätta arbeta för att personer inom socialpsykiatri eller som är sjukskrivna av sociala/medicinska skäl kan ta del av stadens arbetsmarknadsinsatser, genom att pröva och besluta om arbetsmarknadsinsatser på stadens jobbtorg
- förbättra möjligheterna till arbetslivsinriktade insatser och sysselsättning för personer med psykiska och neuropsykiatriska funktionsnedsättningar
- tillsammans med socialnämnden fortsätta arbetet med Peer Support inom socialpsykiatri, i dialog med Region Stockholm
- verka för stärkt kompetens inom LSS-diagnoser hos handläggare inom socialpsykiatri, för att underlätta att personer med multipla diagnoser får rätt insatser
- utbilda socialpsykiatrins personal i effektiva metoder mot samlarsyndrom
- öppna fler träfflokaler inom socialpsykiatri och säkerställa att dessa är öppna för alla stockholmare som tillhör målgruppen, oavsett vilket stadsdelsområde man bor i

- stärka hälso- och sjukvårdsorganisationen vid bostäder med särskild service inom socialpsykiatri i förberedelse för en framtida överflyttning av ansvaret till socialnämnden
- verka för fler mötesplatser, gärna i dialog med civilsamhället, för unga hbtqi+ personer, inklusive unga hbtqi+ personer med olika funktionsvariationer, över hela staden, och i synnerhet i ytterstaden
- med stöd av socialnämnden fortsätta att arbeta i enlighet med stadens strategi för romsk inkludering
- tillsammans med arbetsmarknadsnämnden, utbildningsnämnden och socialnämnden arbeta med sociala investeringar för att förebygga social utsatthet samt anlita forskning för att följa upp investeringarnas effekter

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Socialnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna förbereda för en centralisering av hälso- och sjukvården inom socialpsykiatriens bostäder med särskild service från den 1 januari 2025	2024-01-01	2024-12-31
Socialnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen, förskolenämnden, utbildningsnämnden, äldre- och socialnämnden och stadsdelsnämnderna ta fram förslag på hur socialtjänsten i större utsträckning kan arbeta med förebyggande och tidiga insatser, på hur socialtjänsten kan utöka sin tillgänglighet samt på vilka insatser som bör ges utan behovsbedömning vid ett eventuellt införande av en ny socialtjänstlag. I uppdraget ingår också att föreslå hur arbetet kan organiseras i en första linjes socialtjänst med fokus på vad som ska erbjudas lokalt, regionalt och centralt	2024-01-01	2024-12-31
Socialnämnden ska tillsammans med stadsdelsnämnderna utveckla specialkompetens för yrkesverksamma inom socialtjänsten med särskilt fokus på ungdomar indragna i grov kriminalitet	2024-01-01	2024-12-31
Socialnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna utreda en enhetlig yrkestitulatur inom socialpsykiatriens verksamhetsområde	2024-01-01	2024-12-31
Socialnämnden ska tillsammans med stadsdelsnämnderna och äldre- och socialnämnden införa ett socialtjänstens 1177, som via telefon och på nätet lotsar medborgare till att få rätt stöd. Personer med multiproblematik ska få ett särskilt nära och personligt stöd	2024-01-01	2024-12-31
Socialnämnden och utbildningsnämnden ska tillsammans med stadsdelsnämnderna ta fram ett system för att socialtjänsten ska kunna följa placerade barns skolresultat, hälsa och tandstatus	2024-01-01	2024-12-31
Socialnämnden ska tillsammans med utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna utveckla rutiner för att säkerställa att utslussning av placerade barn och unga efter placering görs med barnets bästa i fokus och att planering av detta påbörjas direkt när placeringen påbörjas, samt möjliggöra för fortsatt stöd även efter barnet fyllt 18	2024-01-01	2024-12-31
Förskolenämnden ska i samverkan med socialnämnden och stadsdelsnämnderna utveckla metodstöd för rutiner vid anmälan till socialtjänsten och samverkan kring barn och familjer som behöver socialtjänstens stöd	2024-01-01	2024-12-31
Socialnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna och förskolenämnden säkerställa att alla förskolor har väl fungerande rutiner för orosanmälan till socialtjänsten i enlighet med socialtjänstlagen	2024-01-01	2024-12-31

Ett grönt och innovativt Stockholm som är ledande i klimatomställningen och ger goda förutsättningar för ett fritt närings- och kulturliv

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska stadsdelsnämnderna

- i samarbete med socialnämnden planera för utbyggnad av boenden för personer med psykisk och neuropsykiatrisk funktionsnedsättning. Planering och genomförande ska utgå från uppdrag psykisk hälsa
- bidra i planeringen av beställningen av bostäder med särskild service inom socialpsykiatri

Ett Stockholm med god ekonomi som slår vakt om de mänskliga rättigheterna, öppenhet och valfrihet

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska stadsdelsnämnderna

- utveckla arbetssätt avseende metoden kollegial observation inom socialpsykiatri i syfte att ständigt förbättra kvaliteten för brukarna
- fortsätta utveckla samarbetet med brukar- och intresseorganisationer
- fortsätta delta och bidra i stadens arbete med modernisering av sociala system
- fortsätta arbeta för att stadens socialtjänst ska bli mer effektiv och utveckla användandet av digitalisering, välfärdsteknik och e-tjänster

Kommunfullmäktiges indikatorer

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2024	KF:s årsmål 2025	KF:s årsmål 2026
1.3 Stockholms stad ska ge stöd och omsorg där behoven är som störst	Andel barn och unga som åter blir föremål för anmälan/ansökan efter avslutad utredning	24 %	24 %	24 %
	Andel placerade barn i skolåldern som klarar målen i kärnämnen i grundskolan	82 %	83 %	84 %
Obligatorisk nämndindikator				
	Andel personer som själva upplever att de får en förbättrad situation av insatserna de fått från socialtjänsten (vuxna missbruk)	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Andel personer som själva upplever att de får en förbättrad situation av insatserna de fått från socialtjänsten (socialpsykiatri)	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Andel personer som själva upplever att de får en förbättrad situation av insatserna de fått från socialtjänsten (våld i nära relation)	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Andel utredningar av barn och unga där barnet varit delaktigt och fått återkoppling	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Andel brukare inom socialpsykiatri som inte upplever diskriminering	Öka	Öka	Öka
3.3 I Stockholm ska alla ha rätt till ett bra boende som de har råd med	Antal förmedlade bostad först och försöks- och träningslägenheter via Bostadsförmedlingen (IoF)	600	600	600
Obligatorisk nämndindikator				
	Andel avhysningar som kunnat avväjas efter inkommet meddelande till förvaltningen från hyresvärden	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Andel personer med bostadskontrakt enligt Bostad först som behåller kontraktet efter 12 månader	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Antal barnfamiljer som beviljats en	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2024	KF:s årsmål 2025	KF:s årsmål 2026
	akutboendelösning på hotell/vandrarhem			
	Antal vräkningar som berör barn	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd

Stadsmiljöverksamhet

Stadsdelsnämnderna ska arbeta för parker, natur- och kulturresevat och naturområden med hög kvalitet och ökad biologisk mångfald samt förbättrade förutsättningar för vistelse, gående och cyklister. Den gemensamma stadsmiljön ska vara välskött, tillgänglig och trygg i hela Stockholm. I takt med att staden växer ökar användning av grönområden och parker, vilket ställer högre krav på stadsdelsnämndernas skötsel och underhåll. Tillgänglighetsfrågorna ska genomsyra verksamhetsplaneringen och vara en naturlig del i det dagliga arbetet. Stadsmiljöverksamheten spelar stor roll för medborgarnas upplevelse av närmiljön och det lokala perspektivet skall tillvaras i stadsdelsnämndernas dagliga arbete.

Kommunfullmäktiges inriktning för verksamhetsområdet

Ett frihetens Stockholm som ger varje individ möjligheter att uttrycka sig och förutsättningar att leva ett självständigt liv

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska stadsdelsnämnderna*

- arbeta för trygg och attraktiv närmiljö i nära samverkan med trafikinämnden och andra berörda nämnder utifrån dialog med stockholmare samt lokala aktörer, med särskilt fokus på stadens otrygga och utsatta områden
- arbeta med en aktiv platssamverkan och platsaktivering tillsammans med berörda nämnder, bolagsstyrelser och privata aktörer utveckla den lokala stadsmiljön för att skapa en trygg och attraktiv närmiljö. Exempel på utökat platssamverkan är i Vårberg C och vid Älvsjö C
- utveckla, säkerställa och ambitionen i renhållnings- och underhållsarbetet genom åtgärder för en ren och trygg stad
- säkerställa skötseln av naturreservat
- rusta upp stadens lekplatser, för att värna barns lek och utevistelse
- bibehålla en hög efterlevnad av 24-timmars städ- och klotter garanti för en renare stad
- främja livskvalitet för stockholmare i alla åldrar genom att underlätta för sociala aktiviteter, utomhusvistelse och vardagsmotion
- arbeta för en tillgänglighetsanpassad stadsdel, inklusive naturreservat, lekplatser, parker och badplatser då den fysiska tillgängligheten är avgörande för delaktighet för många stockholmare med funktionsnedsättningar, barn eller årsrika
- vidareutveckla medborgardialogen med utgångspunkt från lokala parkplaner
- tillsammans med trafikinämnden och andra berörda nämnder genomföra trygghetsskapande och brottsförebyggande åtgärder, liksom i dialog med föreningslivet
- genomföra ny- och reinvesteringar i spontanidrottsytor med beaktande av jämställdhetsperspektivet och mångfald
- i samarbete med kulturnämnden och trafikinämnden verka och underlätta för fler historiska skyltar, bilder och konstnärlig utsmyckning i stadsmiljön
- arbeta för godbelysning i stadens parker i syfte att skapa mer trygghet och trivsel. Exempel på behov av bra belysning är i Konradsbergsparken och i Humlegården.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Trafiknämnden skall genomföra en trafikutredning kring Odenplan i syfte att skapa ett nytt torg en s.k. piazza, med mindre trafik, mer restauranger, grönska och trivsel. Trafiknämnden skall samarbeta med stadsbyggnadsnämnden och Norra innerstadens stadsdelsnämnd för att göra Liberalernas vision om ett Piazza Odenplan möjligt	2024-01-01	2024-12-31
Fastighetsnämnden skall tillsammans med idrottsnämnden och Norra innerstadens stadsdelsnämnd utreda förutsättningar för en fullstor fotbollsplan i Bellevue-parken	2024-01-01	2024-12-31
Trafiknämnden skall tillsammans med stadsdelsnämnden Norra innerstaden verka för att torget framför Fältöversten görs tryggare och säkrare för gångtrafikanter och boenden i området. Arbetet skall inkludera dialog med aktörerna i närområdet	2024-01-01	2024-12-31

Ett grönt och innovativt Stockholm som är ledande i klimatomställningen och ger goda förutsättningar för ett fritt närings- och kulturliv.

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska stadsdelsnämnderna*

- planera stadsmiljön utifrån ett jämställdhetsperspektiv med särskild hänsyn till behoven hos barn, äldre och personer med funktionsnedsättningar
- fortsätta att utveckla stadens parker och anlägga parker som en naturlig del av stadsutvecklingsområden samt stärka arbetet med grön infrastruktur och mångfunktionalitet i stadens parker och grönområden
- i samverkan med trafiknämnden bidra till goda möjligheter för stadsodling i parker, på kvartersgårdar, tak, kolonilotter och gågator
- i samarbete med förskolor möjliggöra stadsodling i parker
- vidareutveckla och stärka ekologiska värden i stadens parker, naturområden och naturreservat tillsammans med stadens andra berörda nämnder
- planera för att successivt fasa ut det egna beståndet av arbetsfordon och maskiner drivna av fossila bränslen
- arbeta med krav på klimat- och miljövänliga parkskötselverktyg och entreprenadmaskiner
- arbeta med klimatanpassning
- fortsätta arbetet med att genomföra åtgärder i enlighet med de lokala åtgärdsprogrammen för stadens vattenförekoster
- tillsammans med miljö- och hälsoskyddsnämnden intensifiera arbetet med att rena stadens vattendrag- och bottnar genom bland annat ökad samordning med civilsamhället
- arbeta med innovativa lösningar för bullerskydd, i synnerhet gröna bullerskydd
- tillsammans med andra nämnder arbeta för fler badmöjligheter såsom plaskdammar samt nya badplatser utifrån stadens handlingsplan för nya badplatser

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Trafiknämnden ska i samarbete med miljö- och hälsoskyddsnämnden och Stockholm Vatten och Avfall AB och i samråd med kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna definiera ansvarsgränser och upprätta rutiner och former för skyfallskommunikation	2024-01-01	2024-12-31
Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen, trafiknämnden och stadsdelsnämnderna ta fram en strategi för stadens utomhusbelysning som ska innefatta energieffektivisering, smart belysning vid rätt platser, biologisk mångfald, ljusföroreningar och trygghetsaspekten	2024-01-01	2024-12-31
Stadsbyggnadsnämnden ska i samråd med exploateringsnämnden och miljö- och hälsoskyddsnämnden, Bromma stadsdelsnämnd, Farsta stadsdelsnämnd och Hägersten-Älsjö stadsdelsnämnd utreda reservatsbildning i Fagersjöskogen, Storskogen/Ålstensskogen, Majroskogen och vid Vinterviken. I arbetet ska bostadsbyggnadsmål och viktig infrastruktur beaktas.	2024-01-01	2024-12-31
Södermalm stadsdelsnämnd skall tillsammans med miljö- och hälsoskyddsnämnden och exploateringsnämnden utreda lämplig badplats i Hammarby sjöstad utifrån stadens handlingsplan för nya bad	2024-01-01	2024-12-31

Ett Stockholm med god ekonomi som slår vakt om de mänskliga rättigheterna, öppenhet och valfrihet

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska stadsdelsnämnderna*

- arbeta för en kostnadseffektiv och miljövänlig städning inklusive uppföljning av entreprenad
- tillsammans med trafiknämnden genom förebyggande insatser arbeta med att minska stadens kostnader för renhållning

Kommunfullmäktiges indikatorer (ett urval)

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2024	KF:s årsmål 2025	KF:s årsmål 2026
3.6 Tryggheten ska öka genom förebyggande insatser	Andel stockholmare som upplever trygghet i den stadsdel där de bor	79 %	79 %	79 %
	Stockholmarnas nöjdhet med renhållning och städning	73 %	73 %	73 %
	Stockholmarnas nöjdhet med skötsel och städning av park och grönområden	73 %	73 %	73 %
Obligatorisk nämndindikator				
	Stockholmarnas nöjdhet med stadsmiljön	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd

Ekonomiskt bistånd

I Liberalernas Stockholm får alla stockholmare den hjälp som behövs för att kunna stå på egna ben och leva ett självständigt liv. Stadsdelsnämnderna ska genom individuellt utformade insatser ge personer med ekonomiskt bistånd stöd att bli självförsörjande. Insatserna ska syfta till att hjälpa personer att snabbt nå egen försörjning för att undvika långvarigt behov av bistånd.

All utredning inom ekonomiskt bistånd, liksom bedömning och tillgång till insatser, ska ske med hög rättssäkerhet och utifrån likabehandlingsprincipen. Arbetet ska vara snabbt och effektivt med regelbundna avstämningar, samt grunda sig på tillit och respekt för människors självbestämmande och integritet. Barns behov och situation ska särskilt uppmärksammas. Arbetet ska ske i nära samverkan med stadens arbetsmarknadsverksamheter. Samtliga stadsdelsnämnder ska använda evidensbaserade instrument. Systematiska välfärdsbrott ska motverkas.

Kommunfullmäktiges inriktning för verksamhetsområdet

Ett frihetens Stockholm som ger varje individ möjligheter att uttrycka sig och förutsättningar att leva ett självständigt liv

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska stadsdelsnämnderna*

- ge personer som uppbär ekonomiskt bistånd stöd och individuellt utformade insatser för att nå egen försörjning
- intensifiera arbetet med budget- och skuldrådgivning i syfte att förebygga att fler hushåll behöver ekonomiskt bistånd med anledning av lågkonjunktur och hög inflationsnivå
- fortsätta att utveckla samverkan inom stadsdelsnämnden samt med arbetsmarknadsnämnden, bland annat genom att synliggöra individens behov av stöd och tydliggöra ansvar kring individens stödbehov, för att förbättra möjligheterna för personer utanför arbetsmarknaden att nå egen försörjning
- säkerställa att handläggningen av ekonomiskt bistånd sker i enlighet med gällande rutiner för att säkerställa relevanta insatser och tidig vägledning till arbete
- tillsammans med socialnämnden intensifiera arbetet för att minimera felaktiga utbetalningar samt fortsätta att utveckla arbetet för att utbetalningar av ekonomiskt bistånd ska bli rätt från början
- i samverkan med arbetsmarknadsnämnden, SHIS, andra berörda myndigheter och civilsamhället verka för att nyanlända stockholmare utan tillräcklig egen försörjning snabbt får tillgång till kunskaper i svenska och goda förutsättningar att komma ut i arbetslivet
- i samarbete med individ- och familjeomsorgen utveckla och intensifiera arbetet för att motverka hemlöshet med utgångspunkt i stadens program mot hemlöshet
- särskilt prioritera utvecklingen av arbetssätt för sjukskrivna och personer med sociala/medicinska skäl för att sänka trösklarna till arbete
- utveckla och stärka samverkan mellan socialtjänstens olika verksamheter för att hushåll med osäkra boendeförhållanden, särskilt barnfamiljer, ska hitta en varaktig bostad
- utgå från ett tydligt barnperspektiv och särskilt beakta barns behov när vuxna söker ekonomiskt bistånd
- utveckla arbetet med att erbjuda kompensatoriska åtgärder för att lindra utsattheten för barn i familjer med osäkra boendeförhållanden

- utveckla det uppsökande arbetet genom till exempel öppna mottagningar, att träffas i personens hemmiljö eller mobila biståndshandläggare för att underlätta för utsatta människor att få stöd och hjälp
- säkerställa att informationsmaterial och ansökningsblanketter är utformade så att det är lätt att förstå villkoren och lämna korrekta uppgifter
- hålla en hög tillgänglighet och i kontakten med den enskilde ge ett gott och respektfullt bemötande anpassat till individens förutsättningar, exempelvis utifrån funktionsnedsättning eller behov av språk-/teckentolk
- tillsammans med socialnämnden undersöka hur digitala stöd kan förenkla och förbättra handläggningen av ekonomiskt bistånd

Kommunfullmäktiges indikatorer

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2024	KF:s årsmål 2025	KF:s årsmål 2026
3.2 I Stockholm ska alla ges möjlighet till ett eget jobb	Andel barn som lever i familjer som har ekonomiskt bistånd	2,7 %	2,7 %	2,6 %
	Andel personer som har ekonomiskt bistånd i förhållande till befolkningen	1,5 %	1,5 %	1,5 %
	Andel vuxna med långvarigt ekonomiskt bistånd jämfört med samtliga vuxna invånare	1,0 %	1,0 %	1,0 %
Obligatorisk nämndindikator				
	Andel personer som själva upplever att de får en förbättrad situation av insatserna de fått från socialtjänsten (ekonomiskt bistånd)	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd

Arbetsmarknadsåtgärder

I Liberalernas Stockholm har alla som kan ett jobb att gå till. Jobbtorg Stockholm fortsätter att vara huvudarenan för stadens arbetsmarknadsåtgärder, medan socialtjänsten i stadsdelarna hjälper individer med arbetsförberedande åtgärder.

Många utrikesfödda kvinnor nås inte av samhällets integrationsinsatser. Det kan inte vara så att arbetsmarknadsåtgärder systematiskt nyttjas av män i större utsträckning och att kvinnor inte kommer i arbete och egenförsörjning. Därför ska stadsdelarna särskilt fokusera på att stärka arbetet med insatser riktade mot kvinnor så att de får del av samhällets stöd.

Stadsdelsnämndernas huvuduppgift är att i enlighet med stadens strategi för arbetsmarknadsinsatser stötta personer med social problematik, fysisk och/eller psykisk ohälsa och erbjuda dem individuellt utformat stöd i syfte att höja aktivitetsnivån, stärka hälsan, motivera och förbereda inför en arbetsmarknadsinsats.

I Stockholm finns sedan 2010 Stockholmsjobben som är subventionerade tidsbegränsade anställningar inom staden. De syftar till att förbättra arbetsmarknadssituationen samt minska bidragsberoendet för individer med en speciellt utsatt ställning på arbetsmarknaden. Fokus för stadens arbetsmarknadsåtgärder ska alltid vara att ge förutsättningar för individer att ta sig in på den ordinarie arbetsmarknaden och ge möjligheter till egen försörjning.

Feriejobb ger en första lön, referenser och en första kontakt med arbetsmarknaden. Arbete för ungdomar är även en viktig trygghets- och integrationsskapande åtgärd. För att fler ungdomar ska få en meningsfull fritid vill Liberalerna att det ska bli möjligt att få feriejobb även på helgerna. Den vägledande principen för feriejobben är att de ska vara meningsfulla och ge viktiga erfarenheter inför ett kommande arbetsliv. Feriejobbets förebyggande funktion ska värnas och unga i riskozon samt unga med funktionsnedsättning ska prioriteras.

Prioriterade grupper för stadsdelsnämndens arbetsmarknadsåtgärder är unga utan gymnasieexamen, äldre arbetslösa, personer med funktionsnedsättningar och utrikesfödda, framför allt utrikesfödda kvinnor långt från arbetsmarknaden.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Kommunstyrelsen och arbetsmarknadsnämnden ska med stöd av stadsdelsnämnderna utifrån stadens strategi för arbetsmarknadsinsatser definiera stadsdelsnämndernas ansvar för förberedande insatser inför inskrivning på Jobbtorg Stockholm	2024-01-01	2024-12-31

Kommunfullmäktiges indikatorer (i urval)

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2023	KF:s årsmål 2024	KF:s årsmål 2025
3.2 I Stockholm ska alla ges möjlighet till ett eget jobb	Andel barn som lever i familjer som har ekonomiskt bistånd	2,7 %	2,7 %	2,6 %
Obligatorisk nämndindikator				
	Antal tillhandahållna platser för feriejobb	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Antal tillhandahållna platser för Stockholmsjobb	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Antal tillhandahållna praktikplatser för högskolestuderande samt platser för verksamhetsförlagd utbildning	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Antalet ungdomar som fått feriejobb i stadens regi.	9000	9000	9000
	Antal aspiranter som fått Stockholmsjobb	800	800	800

Arbetsmarknadsnämnden

Alla människor har rätt att leva ett liv i frihet. Det innebär för oss liberaler inte bara att man kan göra vad man vill utan att man också har kapacitet att styra sitt eget öde. En egen försörjning är en förutsättning för att kunna göra det. Målet för en liberal arbetsmarknadspolitik är att se till att så många stockholmare som möjligt har rätt kompetens för att kunna ta ett arbete.

Stockholm är inte bara en stad i världen utan en världsstad. Arbetskraftinvandring är bra för Stockholms ekonomi och välfärd. Därför ska det vara enkelt för företag att anställa människor från andra länder och attraktivt för människor med nyckelkompetens att välja Stockholm.

Det övergripande ansvaret för arbetsmarknadsinsatser ligger på den statliga nivån hos Arbetsförmedlingen medan kommunen har ett huvudansvar för de individer som får försörjningsstöd. Ett särskilt fokus för arbetsmarknadsnämnden bör vara att ge unga, nyanlända och personer med funktionsnedsättning möjlighet till den frihet som ett arbete innebär.

En liberal integrationspolitik ger var och en de verktyg som behövs för att växa, försörja sig själv och fullt ut delta i det svenska samhället. Kunskaper om det svenska språket är vägen in till det svenska samhället och får inte bli en ändhållplats. Det innebär att de som nyligen kommit till Sverige får möjlighet att lära sig språket och komma i arbete. Arbetet med att göra SFI mer flexibel måste fortsätta. Fler ska kunna kombinera SFI med arbete eller plugga en yrkesinriktad SFI. SFI ska genomgående ha ett tydligt fokus på arbete och därför bör alla SFI-elever ha tillgång till studie- och yrkesvägledning.

Friheten att forma sitt eget liv ska gälla alla.

Idag tar det längre tid för utrikes födda kvinnor än för utrikes födda män att komma in på den svenska arbetsmarknaden. Många utrikesfödda kvinnor nås inte av samhällets integrationsinsatser. Det kan inte vara så att arbetsmarknadsåtgärder systematiskt nyttjas av män i större utsträckning och att kvinnor inte kommer i arbete och egenförsörjning. Därför måste staden aktivt jobba med att söka upp nyanlända kvinnor för att de ska ta del av stadens insatser och stöd så att de får en väg in i det svenska samhället.

Den kommunala arbetsmarknadspolitikens svåraste uppgifter är att ge unga, nyanlända och personer med funktionsnedsättning möjlighet till den frihet som ett arbete innebär.

Sedan 2010 finns Stockholmsjobben som är subventionerade tidsbegränsade anställningar inom staden. De syftar till att förbättra arbetsmarknadssituationen samt minska bidragsberoendet för individer med en speciellt utsatt ställning på arbetsmarknaden. Nämndens fokus ska alltid vara att hjälpa individer in på den ordinarie arbetsmarknaden.

För ungdomar ger feriejobb en första lön, referenser och en första kontakt med arbetsmarknaden. Arbete för ungdomar är också en viktig trygghets- och integrationsskapande åtgärd. För att fler ungdomar ska få en meningsfull fritid vill Liberalerna att det ska bli möjligt att få feriejobb även på helgerna. Ungdomar med funktionsnedsättning och ungdomar med risk för socialt nedbrytande beteende ska fortsatt vara en prioriterad grupp när det gäller tilldelningen av feriejobb. Den vägledande principen för feriejobben är att de ska vara meningsfulla, lärorika och ge

relevanta inblickar i arbetslivet. Syftet ska vara att ungdomar får arbetslivserfarenhet som är meriterande för deras framtid.

Vilka utbildningar som kommer att behövas kan vara svårt att överblicka och det råder brist på arbetskraft hos många företag, samtidigt som det finns många individer som är arbetslösa. Det tyder på att det finns en matchningsproblematik på Stockholms arbetsmarknad. Vilka rekryteringsbehov som näringslivet har på kort och lång sikt bör tydligare styra vuxenutbildningens utformning. I detta syfte bör staden fördjupa sin dialog med företrädare för näringslivet i Stockholm.

Arbetsmarknadsnämndens resurser ska användas effektivt med fokus på de resultat som verksamheten skapar. En förutsättning för detta arbete är samverkan med såväl privata som offentliga aktörer. Därför bör kommunal vuxenutbildning kunna bedrivas i såväl egen som i privat regi; det viktigaste är att den fungerar väl och ger bra resultat.

Kvinnors entreprenörskap i Sverige ligger lågt i jämförelse med andra länder. Därför är det viktigt att lyfta fram kvinnliga förebilder och skapa mötesplatser för befintliga och blivande kvinnliga företagare, innovatörer och riskkapitalister. Detta i syfte att underlätta kunskapsöverföring och möjliggöra investeringar samt skapa och stötta mötesplatser, anordna event och nätverksträffar för kvinnor som driver företag.

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

För att kommunfullmäktiges mål ska uppnås ska nämnden, utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser*, arbeta enligt kommunfullmäktiges prioriterade inriktning nedan.

Ett frihetens Stockholm som ger varje individ möjligheter att uttrycka sig och förutsättningar att leva ett självständigt liv

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska nämnden:

- utveckla vuxenutbildningen och studie- och yrkesvägledningen för att stärka möjligheterna till omställning på en arbetsmarknad med föränderliga behov.
- fortsätta arbetet med att prioritera unga i utvecklingen av insatser och nämndens arbetssätt.
- i samverkan med stadsdelsnämnderna och socialnämnden leda och samordna arbetet med att implementera stadens strategi för arbetsmarknadsinsatser.
- i samverkan med akademi, andra utbildningsaktörer och växande branscher möta stockholmare i behov av omställning och erbjuda snabbspår till jobb och möjligheter till omställning samt erbjuda stöd till kompetens- och verksamhetsutveckling.
- fortsätta utvecklingen av vuxenutbildningen för att möta behoven hos målgrupper med kort utbildningsbakgrund, bristande svenskkunskaper, sammansatt problematik eller som på annat sätt behöver extra stöd, med särskilt fokus på nyanländas och kortutbildades etablering på arbetsmarknaden
- fortsätta att utveckla jobbspår i form av kortare utbildningar med hög relevans för arbetsmarknadens behov i kombination med studier i språk.
- stärka nyanländas möjligheter att validera tidigare utbildning inom stadens vuxenutbildningar och utveckla möjligheten till validering av informell kompetens med berörda myndigheter och regionala aktörer.
- i samverkan med utbildningsnämnden vidareutveckla arbetet med att etablera kontakt med elever i riskzonen under sista året i grundskolan eller på gymnasiet för att erbjuda stöd att slutföra utbildningen eller i övergången från skola till arbetsliv
- i samarbete med utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna arbeta aktivt för att unga utan arbete eller studier återgår till gymnasiestudier eller annan sysselsättning, genom utökad uppsök utanför skolan samt verksamhet anpassad till unga som är i riskzon
- fortsätta ta en ledande och samverkande roll i arbetet med de sociala insatsgrupperna.
- samverka med företag och andra organisationer för att skapa fler praktikplatser, feriearbeten och möjlighet till arbete för personer med funktionsnedsättningar.
- i samverkan med stadsdelsnämnderna och socialnämnden fortsätta arbeta för att personer inom socialpsykiatri eller som är sjukskrivna av sociala/medicinska skäl kan ta del av stadens arbetsmarknadsinsatser och komma ut i arbetslivet.
- fortsätta utveckla kombinationsutbildningar där SFI kombineras med yrkesutbildning.
- tillsammans med stadsdelsnämnderna, SHIS Bostäder och socialnämnden aktivt arbeta för att barnfamiljer inom SHIS genomgångsbostäder får bostadsvägledning och insatser som leder till en stabil bostadssituation och varaktig försörjning

- tillsammans med utbildningsnämnden, socialnämnden och stadsdelsnämnderna arbeta med sociala investeringar för att förebygga social utsatthet samt anlita forskning för att följa upp investeringarnas effekter
- fortsätta utveckla SFI för föräldralediga, med fördel på introduktionsförskolorna, och komplettera med integrations- och arbetsfrämjande insatser.
- fortsätta att utveckla brobygggarverksamhet i enlighet med stadens strategi för romsk inkludering
- fortsätta arbeta för att tillgängliggöra arbetsplatser genom sociala krav i stadens upphandlingar.
- följa upp, analysera och sammanställa hur nämnders och bolagsstyrelsers upphandlingar bidrar till ökad sysselsättning för personer som står utanför arbetsmarknaden.
- fortsätta utvecklingen av anpassade insatser för språkstöd i samband med feriejobb för nyanlända ungdomar.
- i samverkan med stadsdelsnämnderna och socialnämnden leda och samordna arbetet med att implementera stadens strategi för arbetsmarknadsinsatser.
- erbjuda stödinsatser som vägledning och planering till ensamkommande unga i övergången mellan skola och jobb eller vidare studier.
- tillsammans med socialnämnden arbeta med sociala investeringar för att förebygga social utsatthet.
- vara pådrivande i arbetet för att personer med funktionsnedsättningar anställs i stadens verksamheter
- kontinuerligt följa upp och analysera antalet studieavbrott på SFI.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Utbildningsnämnden ska i samarbete med arbetsmarknadsnämnden och stadsdelsnämnderna utveckla stödet till elever med funktionsnedsättningar som går ut gymnasieskola och gymnasiesärskola	2024-01-01	2024-12-31
Arbetsmarknadsnämnden ska ta fram en åtgärdsplan för att minska antalet elever på SFI som avbryter sina studier.	2024-01-01	2024-12-31
Arbetsmarknadsnämnden ska genomföra ett pilotprojekt med yrkesutbildning för ukrainska medborgare	2024-01-01	2024-12-31

Ett grönt och innovativt Stockholm som är ledande i klimatomställningen och ger goda förutsättningar för ett fritt närings- och kulturliv.

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska nämnden:

- i samarbete med Stockholm Business Region AB och kommunstyrelsen ta fram tillväxt- och arbetsmarknadsanalyser för att stödja berörda nämnder i näringslivsarbetet och kartlägga Stockholms kompetensförsörjningsbehov.
- tillsammans med Stockholm Business Region AB ta fram en strategi som visar på samverkan och processer för hur staden ska arbeta med kompetensförsörjningsfrågor riktat till stadens näringsliv där ett fokusområde är att särskilt möta behoven hos framtidsbranscher samt branscher i tillväxt.
- öka samverkan med utbildningsnämnden och näringslivet kring utformning av relevanta utbildningar och arbetsmarknadsinsatser för att tillgodose näringslivets och stadens behov av rätt kompetens, inklusive fler yrkesutbildningar i lärlingsform.
- verka för fler i arbete genom yrkesutbildningar och kunskapslyft riktat mot bristyrken.
- bistå kommunstyrelsen i sitt strategiska arbete med kompetensförsörjning kopplat till näringslivets förutsättningar och långsiktiga behov och en långsiktig kompetensförsörjning i stadens verksamheter.
- i samarbete med stadsdelsnämnderna och äldre- och våldshälsömnnden bidra till att säkra kompetensbehovet i framtidens välfärd genom validering av kompetens hos anställda i äldreomsorgen.
- stärka verksamhets- och avtalsuppföljningen inom vuxenutbildningen i syfte att säkerställa hög kvalitet
- tillsammans med Stockholm Business Region fokusera på tillväxtuppdraget i den lokala näringslivsutvecklingen i stadens samtliga stadsdelsområden.

Ett Stockholm med god ekonomi som slår vakt om de mänskliga rättigheterna, öppenhet och valfrihet

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska nämnden:

- Tillsammans med Stockholm Business Region ta fram en strategi för att lyfta fram kvinnliga entreprenörer som förebilder och skapa mötesplatser för befintliga och blivande kvinnliga företagare, innovatörer och riskkapitalister
- jobbtorgens arbete ska kontinuerligt utvecklas så att människor som befinner sig långt från arbetsmarknaden går från bidrag till arbete.
- utreda och utveckla kvalitén inom vuxenutbildningen i egen regi
- stärka det uppsökande arbetet mot nyanlända kvinnor som befinner sig långt bort från arbetsmarknaden.
- Fortsätta arbetet med att utveckla digitala arbetssätt för nämndens verksamheter inom särskilt studie- och yrkesvägledningen och jobbtorg.
- erbjuda SFI-undervisning med hög kvalitet och tydlig koppling till arbetsmarknaden, där hänsyn tas till stadens och näringslivets framtida rekryteringsbehov och deltagarnas utbildnings- och yrkesbakgrund.
- fortsätta utveckla vuxenutbildningens utformning för ökad flexibilitet
- utveckla samarbetet med länets kommuner och Region Stockholm kring vuxenutbildningen för att stockholmare ska mötas av ett bredare utbud av utbildningar.
- i samverkan med Arbetsförmedlingen och SHIS Bostäder verka för att nyanlända på stadens boenden arbetar eller studerar efter etableringsuppdraget.
- i samverkan med kommunstyrelsen utveckla vuxenutbildningen som strategisk aktör inom stadens egen kompetensförsörjning, till exempel genom att rekrytera, matcha och utbilda personer till yrken där staden bedöms ha stora rekryteringsbehov.
- kontinuerlig analys och uppföljning av insatser till nämndens målgrupper.
- genom vuxenutbildningen erbjuda möjligheter för fler av stadens medarbetare att bli behöriga inom sina yrken
- Stärk samverkan mellan jobbtorgens uppsökande verksamhet mot kvinnor som befinner sig långt från arbetsmarknaden och stadsdelsmammornas verksamhet.
- tillsammans med äldre- och utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna säkerställa att fler anställda inom äldreomsorgen får kompetensutveckling inom svenska språket eller sitt yrke på gymnasial nivå, bland annat genom att arbeta med språkutveckling, även på chefsnivå.
- utifrån befintlig kunskap, lägesbild och aktiviteter i handlingsplanen utveckla arbetet mot våldsbejakande extremism. Arbetet ska ske i nära samverkan med stadsdelsnämnder samt kommunstyrelsens centrala samordnare mot våldsbejakande extremism.
- genom ett intensifierat arbete i nära samverkan med berörda stadsdelsnämnder och lokal närvaro i Järva arbeta för att staden inte ska ha några särskilt utsatta områden.
- fortsätta att utveckla arbetet med att samordna och erbjuda Stockholmsjobb till personer som står långt ifrån arbetsmarknaden och utveckla dem med fokus på insatsens effektivitet.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Arbetsmarknadsnämnden ska genomföra en översyn och ta fram förslag på hur arbetsmarknadsinsatserna kan fördelas mer jämställt	2024-01-01	2014-12-31
Arbetsmarknadsnämnden ska verka för en ökad inskrivning på arbetsförmedlingen av ukrainska medborgare	2024-01-01	2024-12-31
Arbetsmarknadsnämnden ska genomföra en särskild språksatsning i de yrkesutbildningar som syftar till jobb inom vård- och omsorg för att möjliggöra att alla som går ut i arbetslivet har god språkkompetens	2024-01-01	2024-12-31
Arbetsmarknadsnämnden ska inrätta elevteam med bland annat kuratorer, studievägledare och studiehandledare för att stödja unga inom det kommunala aktivitetsansvaret	2024-01-01	2024-12-31
Arbetsmarknadsnämnden ska i samarbete med förskolenämnden, utbildningsnämnden och äldre- och vårdnämnden erbjuda språkkurser i svenska till medarbetare inom stadens förskolor, vård och omsorg	2024-01-01	2024-12-31
Nämnder och bolagsstyrelser ska säkerställa att det finns resurser och kompetens tillgängliga i den utsträckning som krävs för att möta den kraftigt ökande ambitionshöjningen i arbetet med att utveckla en sammanhållen beredskap för framtida kriser och civilt försvar, både i den egna verksamheten och inom ramen för en stadsövergripande samverkan.	2024-01-01	2024-12-31
Nämnder och bolagsstyrelser ska under ledning av kommunstyrelsen medverka i upprättandet av stadens krigsorganisation och dess bemanning	2024-01-01	2024-12-31
Införa fler sammanhållna studiegrupper inom SFI	2024-01-01	2024-12-31
utreda införandet av ett auktorisationsförfarande gällande SFI-undervisningen, respektive vuxenutbildningen. Utredningen ska tydligt klargöra fördelar och nackdelar med ett införande av systemet.	2024-01-01	2024-12-31
Arbetsmarknadsnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen, förskolenämnden och äldre- och vårdnämnden och i samråd med stadsdelsnämnderna ta fram en strategi i syfte att utveckla utbildningar som riktar in sig på yrkes- och språkkunskaper för befintlig personal	2024-01-01	2024-12-31

Kommunfullmäktiges indikatorer (ett urval)

	Antal aspiranter som fått Stockholmsjobb	800	800	800
	Antal ungdomar som fått feriejobb i stadens regi	9000	9000	9000
	Arbetskraftsbrist i Stockholm (andel vakanser av antalet anställda)	1,0	1,0	1,0
Obligatorisk nämndindikator				
	Andel aspiranter som är självförsörjande sex månader efter avslut på Jobbtorg Stockholm	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Andel kursdeltagare inom grundläggande vuxenutbildning med godkänt betyg efter fullföljd kurs	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Andel kursdeltagare inom gymnasial vuxenutbildning, högskoleförberedande kurser, med godkänt betyg efter fullföljd kurs	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Andel kursdeltagare inom gymnasial vuxenutbildning, yrkesutbildning, med godkänt betyg efter fullföljd kurs	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Andel kursdeltagare inom SFI med godkänt betyg efter fullföljd kurs	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Antal tillhandahållna platser för feriejobb	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Antal tillhandahållna platser för Stockholmsjobb	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Antal tillhandahållna praktikplatser för högskolestuderande samt platser för verksamhetsförlagd utbildning	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Antal unga 20-29 år som varken arbetar eller studerar som nåtts av uppsökande verksamhet och tagit del av arbetsmarknadsinsatser	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Genomsnittlig inskrivningstid för kvinnor och män som	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd

	avslutas från Jobbtorg Stockholm			
	Genomsnittlig inskrivningstid för unga aspiranter (18-29 år) som avslutas från Jobbtorg Stockholm	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Andel kvinnor och män som har avslutats till arbete eller studier 12 månader efter inskrivning på jobbtorg Stockholm.	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd

Avfallsnämnden

Nämndens uppgifter

Avfallsnämnden har verksamhetsansvaret för de uppgifter som enligt miljöbalken eller andra författningar åligger staden i fråga om avfallshantering.

Nämnden ansvarar för:

- upprättande av förslag till renhållningsordning
- upprättande av förslag till avfallsplan
- upprättande av förslag till taxor för hämtning, transport och behandling av avfall under kommunalt ansvar

Omfattningen av nämndens uppgifter är därmed reglerad i lag och författning. Utförandet av den faktiska avfallsverksamheten åligger Stockholms Stadshus AB:s dotterbolag Stockholm Vatten och Avfall AB. Verksamheten bedrivs inom dess dotterbolag Stockholm Avfall AB.

Nämndens ledamöter utgör genom personunion även styrelse för Stockholm Avfall AB. Budget för nämndens verksamhet upprättas därför inom Stockholm Avfall AB. Avfallsnämndens verksamhetsplanering upprättas genom nämnda personunion av styrelsen för Stockholm Avfall AB. Styrning av verksamheten sker därmed genom ägardirektiv till bolaget inom Stockholms Stadshus AB.

Exploateringsnämnden

Liberal stadsutveckling syftar till att ge individen goda förutsättningar att kunna bo, leva, arbeta och transportera sig i en socialt och ekologiskt hållbar stad genom att undanröja hinder och skapa möjligheter för människan. Varje individ ska kunna känna frihet att kunna påverka och forma sin bostad, sin mark utefter sina egna drömmar och förutsättningar. Stockholm ska vara en tät och levande stad dit fler människor kan söka sig för att arbeta, studera och förverkliga sina drömmar.

Liberalerna värnar stadens kulturhistoriska värden och driver på utvecklingen mot en klimatneutral stad. Liberalerna står upp för stadens utsatta grupper i den bostadssociala politiken, med fler överkomliga lägenheter, förtur för våldsutsatta, LSS-bostäder och genomgångsbostäder för nyanlända.

Exploateringsnämnden ska säkerställa ett hållbart samhällsbyggande och uppfylla stadens bostadsmål om 140 000 bostäder till 2035 med tillhörande infrastruktur och samhällsservice. Nämnden ska utveckla och förvalta stadens markinnehav så att en hållbar utbyggnad av staden säkerställs.

Stockholm ska byggas attraktivt, hållbart och tätt och vara en levande och socialt hållbar stad. Alla stadsdelar ska utvecklas med en blandning av bostäder, arbetsplatser, handel, natur, kultur, idrottsytor, skolor och förskolor. Stadsutveckling som verktyg för en hållbar utveckling ska tas tillvara. Staden ska utvecklas i dialog med de boende för ökad attraktivitet och trygghet i hela Stockholm.

Nämnden ska bidra till att skapa fysiska strukturer som gör det lätt att leva och resa miljövänligt och som minskar transporter.

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

Ett frihetens Stockholm som ger varje individ möjligheter att uttrycka sig och förutsättningar att leva ett självständigt liv

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska nämnden:

- Fortsätta arbetet med att nå stadens långsiktiga mål om 140 000 bostäder 2010 – 2035.
- Ha som mål för mandatperioden att minst 20 000 bostäder ska påbörjas.
- Arbeta för en tryggare och mer integrerad stad genom att bygga bostäder med blandade upplåtelseformer, med fler hyres- och bostadsrätter, ägarbostäder, hyrköp och moderna kollektivhus tillskapas. Nya radhus och småhus ska ges plats när staden växer.
- Arbeta för att i områden där hyresrätter dominerar ska fler ägda bostäder byggas liksom tvärtom.
- Revidera markanvisningspolicyn i syfte att mer effektivt och ändamålsenligt nå en socialt, ekologisk och ekonomisk hållbar stad.
- Premiera byggaktörer som vill bidra till en bättre stad genom att tillämpa innovativa byggsätt som pressar byggkostnader och fler klimatsmarta bostäder till överkomliga priser byggs.

- Inom ramen för en reviderad markanvisningspolicy göra det möjligt för värdeåterföring vid exploatering s.k. medfinansieringsersättning.
- Pröva om projekt som antas av nämnden kan innehålla en andel om minst fem procent lägenheter för särskilt boende för äldre och/eller bostäder med särskild service för personer med funktionsnedsättning enligt LSS och SoL.
- Tillsammans med stadsbyggnadsnämnden, fastighetsnämnden och socialnämnden inrätta ett forum för strategisk planering av utveckling av bostäder med särskild service.
- Tillsammans med stadsbyggnadsnämnden fortsätta arbetet med att inventera mark och detaljplaner för byggande av fristående LSS-bostäder samt en viss del av antalet markanvisade bostäder ska uteslutande reserveras för detta ändamål.
- Utredda en revidering av markanvisningspolicyn för att mer tydligt inkludera krav på sociala bostäder vid markanvisningar. För att åstadkomma detta bör normen vara att fler aktörer får möjligheten till markanvisningar.
- Arbeta för de mest utsatta i staden genom att skapa förutsättningar för fler försöks- och träningslägenheter. Därför ska nämnden arbeta för fler genomgångsbostäder med flexibel användning för prioriterade grupper och vara en aktiv part i stadens samverkan kring att hitta platser för och möjliggöra boendelösningar för mottagande av nyanlända.
- Bygga fler stora lägenheter, inte minst i stadens utsatta områden och därigenom motverka den ofrivilliga trångboddheten.
- Tillsammans med stadsbyggnadsnämnden vara drivande i stadens arbete med Agenda 2030:s mål 1 Hållbara städer och samhällen.
- Arbeta med att kompensera negativa effekter av trångboddhet vid utformning av allmän platsmark i samband med exploatering, vilket ska vara en naturlig del av planeringsunderlagen för stadsutvecklingsprojekt.
- Analysera efterfrågan och marknadsförutsättningar för större bostäder.
- Ska arbeta för att betydligt fler bostäder för unga och studenter byggs, dels genom tillfälliga bostäder i tomma fastigheter eller i bostadsmoduler i väntan på permanent bebyggelse.
- Verka för att fler äldre- och seniorbostäder byggs och på så sätt behöver ingen flytta från sin stadsdel när man blir äldre.
- Tillsammans med stadsbyggnadsnämnden arbeta med att ta fram en strategi för att fler bostäder i city byggs. Målet ska vara att en fjärdedel av tillkommande byggyta i City ska prövas för bostäder.
- Tillsammans med stadsbyggnadsnämnden verka för en förenkling av konverteringsprocessen av kontor till bostäder i city.
- Verka för en integrerad, jämlik och hållbar stad genom att viktiga samhällsfunktioner finns inom ett rimligt avstånd från bostaden. Planeringen ska därför utgå från en helhetssyn där invånarnas behov finns inom en kvarts resväg och kan röra sig fritt oavsett förutsättning.
- Arbeta för att stadens åtaganden inom ramen för 2013-års Stockholmsförhandling och Sverigeförhandlingens Storstad Stockholm uppnås och ges hög prioritet.
- Fortsätta arbetet med socialt värdeskapande analys (SVA).

- Arbeta med att bygga ihop stadsdelar på ett bättre sätt, stadens utsatta delar måste få ett bättre utbud och en mer blandad bebyggelse som skapar trygghet.
 - Tillsammans med övriga nämnder och bolag arbeta strategiskt för att bygga bort otryggheten med särskilt fokus i våra utsatta områden.
 - Verka för en överdäckning av spåren vid Centralstationen och på så vis läka ett sår som skär genom staden och kan bli en ny levande, attraktiv och hållbar stadsdel.
 - Verka för att värna och utveckla stadens näringsliv, där utgångspunkten ska vara att verksamhetsområdena i staden behålls.
 - På sikt pröva Skrubba verksamhetsområde i syfte för framtida stadsutveckling
 - Utredda om Skrubba kan avyttras för att frigöra ny stadsutvecklingspotential i regionen.
 - Arbeta med att öka mängden arbetsplatser i exempelvis Söderort och på Järva.
 - Arbeta proaktivt för fler näringslivetableringar och fler externa utförare och byggare av samhällsfastigheter.
 - Arbeta för att möta framtidens behov i takt med en växande befolkning, fler stadskärnor i nya stadsutvecklingsprojekt ska skapas och utgångspunkten är byggnation av bostäder i kvartersstruktur, vilket är ett effektivt sätt att använda marken på.
 - Planera för högre hus i många av de täta områden utanför stenstaden som nu genomgår en intensiv utvecklingsprocess.
 - Verka för att fler stadsgator och boulevarder byggs utifrån översiktsplanens intentioner, levande bottenvåningar skapar trygghet, mer kommers och en levande stad.
-
- Arbeta med en stadsplanering som utgår från principen om universell utformning, kollektivtrafik, gångstråk, cykelbanor, knutpunkter och vägnät ska rustas upp på så sätt att framkomligheten är god oberoende individens förutsättningar.
 - Utgå från barnens perspektiv, där behov och rättigheter beaktas vid stadsplanering och ska främja till lek och rörelse i ett tryggt stadsrum.
 - Bidra till välfungerande skolor inom ramen för stadens samordnade skolplanering (SAMS), nämnden ska i ett tidigt skede planera för kvalitativa skol- och förskolegårdar med fungerande friytor.
 - Inom ramen för satsningen skolfrid tillsammans med andra nämnder verka för trygga och säkra skolvägar.
 - Inkludera medborgarna i stadsutvecklingen genom att utveckla den demokratiska delaktigheten för invånare i stadsutvecklingsprojekt.
 - Verka för att samhällsplaneringen har ett feministiskt perspektiv.
 - Bistå staden att aktivt delta och bidra i regionens planering och utveckling samt stärka samordningen mellan region, näringsliv samt andra kommuner och aktörer för att främja en attraktiv och hållbar region.
 - Tillsammans med kommunstyrelsen, stadsbyggnadsnämnden och övriga berörda nämnder hitta kostnadseffektiva och mer flexibla lösningar för att minska kostnader för stora investeringar för staden genom att bistå idrottsnämnden med att utreda och

genomföra fler privata ny- och reinvesteringar i idrottsanläggningar. Där Vårbergs IP, Västertops sim- och idrottshall och Brännkyrkahallen är prioriterade.

- Värna om stadens kulturhistoria genom att exempelvis Gula Villan i Bromma återbyggs på avsedd plats.
- Tillsammans med fastighetsnämnden utreda en långsiktig hållbar förvaltning av Gula Villan, i arbetet ska värdeöverföring till fastighetsnämnden beaktas.
- Verka för att all stadsutveckling beaktar och utgår ifrån stadsgemensamma policydokument såsom byggnadsordningen, arkitekturpolicyn och strategin för småhus och villaområden.
- Verka för att undvika ovarsamma exploateringar, där aktörer slår ihop tomter och bygger storskaliga och illa gestaltade flerbostadshus i stadens villaområden.
- Tillsammans med stadsbyggnadsnämnden och andra berörda nämnder utreda en integrering av stadsgemensamma strategier och på så vis undvika målkonflikter mellan stadens förvaltningar.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Idrottsnämnden i samarbete med exploateringsnämnden och fastighetsnämnden inventera möjliga ytor i innerstaden som kan användas för både spontanidrott och föreningsverksamhet	2024-01-01	2024-12-31
Idrottsnämnden ska i samarbete med exploateringsnämnden utreda hur Högdalstopparna kan utvecklas till ett attraktivt och öppet friluft- och rekreationsområde	2024-01-01	2024-12-31
Idrottsnämnden ska tillsammans med kommunstyrelsen, fastighetsnämnden, stadsbyggnadsnämnden och exploateringsnämnden ta fram förslag på förbättrad samordning för den strategiska planeringen av idrottsytor	2024-01-01	2024-12-31
Stadsbyggnadsnämnden ska tillsammans med exploateringsnämnden, kulturnämnden och miljö- och hälsoskyddsnämnden utreda möjligheterna att identifiera zoner i områden utan bostäder där högre ljudnivåer kan tillåtas för ett levande nattliv	2024-01-01	2024-06-30
Exploateringsnämnden ska utifrån dialog med stadens bolag och andra nämnder revidera markanvisningspolicyn i syfte att bättre bygga en socialt, ekonomiskt och ekologisk hållbar stad	2024-01-01	2024-12-31
Socialnämnden ska tillsammans med fastighetsnämnden, stadsbyggnadsnämnden och exploateringsnämnden inrätta ett forum för strategisk planering av utveckling av bostäder med särskild service	2024-01-01	2024-12-31
Stadsbyggnadsnämnden och exploateringsnämnden ska utreda möjligheten att avyttra Skrubba i syfte att frigör ny stadsutvecklingspotential i regionen	2024-01-01	2024-12-31
Exploateringsnämnden ska tillsammans med fastighetsnämnden utreda en långsiktigt hållbar förvaltning av Gula Villan. I arbetet ska värdeöverföring till fastighetsnämnden beaktas	2024-01-01	2024-12-31
Exploateringsnämnden inom ramen för satsningen skolfrid tillsammans med utbildningsnämnden, stadsdelsnämnderna och trafiknämnden verka för trygga och säkra skolvägar	2024-01-01	2024-12-31
Tillsammans med stadsbyggnadsnämnden arbeta med att ta fram en strategi för att fler bostäder i city byggs, målet ska vara att minst en fjärdedel av tillkommande byggyta i City ska prövas för bostäder	2024-01-01	2024-12-31
Tillsammans med stadsbyggnadsnämnden verka för en förenkling av konverteringsprocessen av kontor till bostäder i city	2024-01-01	2024-12-31
Utreda en revidering av markanvisningspolicyn för att mer tydligt inkludera krav på sociala bostäder vid markanvisningar och att fler aktörer ska kunna få en markanvisning ska vara normen	2024-01-01	2024-12-31
Tillsammans med stadsbyggnadsnämnden och andra berörda nämnder utreda en integrering av stadsgemensamma strategier och på så vis undvika målkonflikter mellan stadens förvaltningar	2024-01-01	2024-12-31
Tillsammans med stadsbyggnadsnämnden och andra berörda nämnder verka för att flera större bostäder byggs, särskilt i våra utsatta områden	2024-01-01	2024-12-31
Förskolenämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen, exploateringsnämnden, fastighetsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, stadsdelsnämnderna, SISAB samt övriga berörda nämnder ta fram ett styrande stadsövergripande funktionsprogram för förskolor	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska i samverkan med utbildningsnämnden, socialnämnden, stadsdelsnämnderna, trafiknämnden och exploateringsnämnden implementera Skolfrid	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska tillsammans med exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, bostadsbolagen och Storstockholms brandförsvär skärpa tillsynen och kontrollen av sprängmedel	2024-01-01	2024-12-31

Ett grönt och innovativt Stockholm som är ledande i klimatomställningen och ger goda förutsättningar för ett fritt närings- och kulturliv.

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska nämnden:

- Verka för att all stadsbyggnation ska bidra till en ekologisk hållbar stad och bidra till att staden blir klimatneutral 2040.
- Arbeta för stärkt samverkan med näringslivet, fastighetsägare och övriga aktörer i stadsutvecklingen i syfte att nå en transporteffektiv, hållbar och framkomlig stad.
- Tillsammans med stadsbyggnadsnämnden och trafikinämnden se över stadens policy för flexibla och gröna parkeringstal i syfte att få ned byggkostnaderna i nyproduktion och nå en mer framkomlig stad.
- Stärka samverkan med stadsbyggnads- och trafikinämnden i syfte att bättre planera och möjliggöra för laddinfrastruktur i nya och befintliga exploateringsprojekt.
- Verka för att fler gator ska kantas av träd och att fler småparker anläggs.
- I samråd med stadsdelsnämnderna, trafikinämnden och miljö- och hälsönämnden utreda hur nyttjandegraden av stadens koloniträdgårdar.
- Tillsammans med stadsdelsnämnderna, trafikinämnden och miljö- och hälsönämnden inventera lämplig mark för nya kolonilotter i bostadsnära områden, där även behovet av toaletter och tillgänglighet ingår.
- Tillsätta en utredning av vatten- och vågflöde för naturlig surfvåg vid nya Slussen.
- Bistå stadens strategiska planering för att säkerställa en långsiktig hållbar energi- och elförsörjning. Där ex det kommande kraftvärmeverket i Lövsta kommer vara avgörande i stadens klimatarbete.
- Ska i markanvisningarna börja ställa krav på klimat- och miljöpåverkan samt utsläppsnivåer och livscykelanalyser ska redovisas.
- Fortsätta arbetet med att sätta av markanvisningar för byggnation i trä.
- Arbeta för att göra staden mer motståndskraftig mot värmeböljor och översvämningar och beakta effekter av ett förändrat klimat såsom skyfall extrem värme i planeringen.
- Arbeta för att värna och stärka den biologiska mångfalden, inte minst i stadens ekologiskt särskilt betydelsefulla områden och med beaktande av stadens gröna kilar.
- Arbeta med att all exploatering görs med en ekologisk kompensation.
- Arbeta med att fler badplatser skapas och att externa aktörer kan anlägga bad- och poolanläggningar. Dessa ska harmonisera med stadens vatten och omgivande stadsmiljö.
- Verka för att kajerna vid Hammarby sjöstad och Saltsjökvärn byggs ihop till ett sammanhängande stråk, samt kompletteras med kopplingar till Danviksbron.
- Öka ansträngningarna för att illegala båtetableringar avlägsnas.
- Tillsammans med socialnämndens EU-teams uppsökande arbete och med samråd med polisen arbeta för att förebygga uppkomsten av olagliga boplatser.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Exploateringsnämnden ska i samarbete med fastighetsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, AB Svenska Bostäder, Familjebostäder AB och Stockholms hem AB utreda gränsvärden för klimatbelastning vid nybyggnation	2024-01-01	2024-12-31
Exploateringsnämnden ska i samarbete med stadsbyggnadsnämnden ta fram en strategi för att främja hållbart byggande i trä eller andra material med motsvarande eller bättre klimatprestanda och byggtakt	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med exploateringsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, AB Svenska Bostäder, Familjebostäder AB, Stockholms hem AB och SISAB ta fram en strategi för klimatneutral bygg- och anläggningssektor	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, trafikinämnden, Stockholm Stadshus AB, Stockholm Vatten och Avfall AB och Stockholm Exergi ansvara för stadens samlade koordinering för att genomföra uppförandet av nytt kraftvärmeverk samt tillse att relevanta ersättningsytor ordnas så som bad- och båtplats. En oberoende granskare ska tillsättas för att följa arbetet under genomförandeprocessen, och rapportera till staden hur arbetet fortlöper ur miljö- och klimatsynpunkt med särskilt fokus på dricksvattenförsörjningen	2024-01-01	2024-12-31
Stockholm Vatten och Avfall AB ska i samarbete med exploateringsnämnden, trafikinämnden, stadsdelsnämnderna, Stockholm Stadshus AB och Stockholm Exergi inventera hur mycket biokol som staden har behov av samt ta fram en plan för att etablera en storskalig anläggning för produktion av biokol som ska etableras senast år 2025	2024-01-01	2024-12-31
Stadsbyggnadsnämnden ska i samråd med exploateringsnämnden och miljö- och hälsoskyddsnämnden fortsätta utredningarna och inrättandet av ett naturreservat i Kyrkhamn	2024-01-01	2024-12-31
Stadsbyggnadsnämnden ska i samråd med exploateringsnämnden och miljö- och hälsoskyddsnämnden utreda förutsättningarna med syfte att inrätta naturreservat i Fagersjöskogen. I samband med det ska staden ta ett samlat grepp på visionsarbetet Rågsveds Allé och starta ett visionsarbete om stadsutvecklingen i Fagersjö. Arbetet ska syfta till att undersöka förutsättningarna för att nya pendeltågsstationer i Fagersjö och Rågsved samt bygga nya bostäder	2024-01-01	2024-12-31
Stadsbyggnadsnämnden ska i samråd med exploateringsnämnden och miljö- och hälsoskyddsnämnden, Bromma stadsdelsnämnd, Farsta stadsdelsnämnd och Hägersten-Ålsjö stadsdelsnämnd utreda reservatsbildning i Fagersjöskogen, Storskogen/Ålstensskogen, Majroskogen och vid Vinterviken. I arbetet ska bostadsbyggnadsmål och viktig infrastruktur beaktas	2024-01-01	2024-12-31
Stadsbyggnadsnämnden ska tillsammans med exploateringsnämnden och trafikinämnden se över stadens policy för flexibla och gröna parkeringstal i syfte få ned byggkostnaderna i nyproduktion och nå en mer framkomlig och hållbar stad	2024-01-01	2024-12-31
Exploateringsnämnden ska i samråd med kommunstyrelsen, stadsbyggnadsnämnden och trafikinämnden projektera bussterminaler vid Brommaplan och Gullmarsplan så att dessa projekt med Region Stockholm som huvudman kan sättas igång mellan åren 2025-2027	2024-01-01	2024-12-31
Exploateringsnämnden, fastighetsnämnden, trafikinämnden, AB Familjebostäder, AB Stockholms hem, AB Svenska Bostäder, Micasa Fastigheter AB, Mässfästigheter AB, SISAB, Stockholm Vatten och Avfall AB, Stockholms Hamn AB, Stockholms Stads Parkerings AB och S:t Erik Markutveckling AB ska redovisa arbetet i enlighet med målen för elektrifiering	2024-01-01	2024-12-31

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Exploateringsnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen, miljö- och hälsoskyddsnämnden, trafikinämnden och Stockholms Hamn AB ta fram en stadsövergripande masshanteringsstrategi	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med exploateringsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden och trafikinämnden se över och tydliggöra stödfunktioner och kompetensresursers placering i syfte att möjliggöra en snabb elektrifieringstakt	2024-01-01	2024-06-30
Stockholms Stads Parkerings AB ska i samarbete med exploateringsnämnden och i samråd med stadsbyggnadsnämnden utreda att tillämpa p-köp även vid förtätning	2024-01-01	2024-12-31
Exploateringsnämnden ska i samråd med stadsdelsnämnderna, trafikinämnden och miljö- och hälsoskyddsnämnden utreda hur nyttjandegraden av stadens koloniträdgårdar kan öka samt inventera lämplig mark för nya kolonilotter i bostadsnära områden, där även behovet av toalett och tillgänglighet ingår	2024-01-01	2024-12-31
Södermalm stadsdelsnämnd ska tillsammans med miljö- och hälsoskyddsnämnden och exploateringsnämnden utreda lämplig badplats i Hammarby sjöstad utifrån stadens handlingsplan för nya bad	2024-01-01	2024-12-31
Tillsätta en utredning av vatten- och vågflöde för naturlig surfvåg vid nya Slussen	2024-01-01	2024-12-31

Ett Stockholm med god ekonomi som slår vakt om de mänskliga rättigheterna, öppenhet och valfrihet

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska nämnden:

- Arbeta för att nå lägre boendekostnader genom att processerna med markanvisningar och exploatering är så effektiva och så många som möjliga.
- Upprätthålla målen om markanvisningar så att dessa tillsammans med färdiga detaljplaner finns på plats när konjunkturen vänder och byggstarterna kan öka.
- Verka för att alla exploateringsprojekt ska utgå från god genomförbarhet och möjligheter till flerfunktionalitet och samutnyttjande av mark ska tas tillvara.
- Tillsammans med övriga nämnder vidareutveckla Stockholmshusen som syftar till att standardisera byggprocesserna och ger lägre byggkostnader för stadens allmännyttiga bostadsbolag.
- Tillsammans med övriga nämnder i högre grad låta privata aktörer bygga på liknande sätt och nämnden ska med andra aktörer och genom sina markanvisningar styra mot fler Stockholmshus.
- Införa en ny indikator för markanvisade Stockholmshus.
- Verka för att staden ska bli en pilotkommun i att tillämpa en friare tolkning av byggregler i syfte att bygga billigare. Nämnden ska verka för att fem nya byggprojekt ska identifieras för detta ändamål.
- Verka för att ta tillvara den innovationskraft som finns bland stadens aktörer med ett uttalat fokus i social hållbarhet.
- Utveckla arbetet med normkreativt boende som krav i markanvisningar, vilket kan bidra till mer flexibla boenden som kan användas på olika sätt över tid där bostädernas storlekar tillåts variera.
- Tillsammans med kommunstyrelsen och övriga berörda nämnder arbeta för att tillsätta en extern granskare för projekt Slussen, och på så vis ha en högre kontroll över projektets kostnader avkräva ansvar.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
SISAB ska i samråd med AB Svenska Bostäder, AB Familjebostäder, AB Stockholmshem och exploateringsnämnden utreda hur försörjningen av förskolelokaler kan underlättas, bland annat genom att integrera förskolor i skolbyggnader och genom tredimensionell fastighetsbildning i flerbostadshus	2024-01-01	2024-12-31
Utbildningsnämnden ska i samarbete med exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden och SISAB utreda verktygen för att vid renovering av skolutbyggnad eller uppförandet av en ny skola genomföra relevanta konsekvensanalyser för bidra till att motverka skolsegregationen	2024-01-01	2024-12-31
Exploateringsnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen ta fram en ny modell för ekonomisk styrning av exploateringsprojekt som möjliggör omfördelning av resurser mellan projekt så att hela staden kan utvecklas	2024-01-01	2024-12-31
Stadsbyggnadsnämnden ska tillsammans med exploateringsnämnden identifiera 5 nya byggprojekt för friare tolkning av byggregler i syfte att nå lägre byggkostnader	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, Stockholms Stadshus AB, AB Svenska	2024-01-01	2024-12-31

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Bostäder, AB Familjebostäder och AB Stockholms hem utreda hur hyrorna kan pressas ytterligare vid nyproduktion		
Kommunstyrelsen ska i samarbete med exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, Stockholms Stadshus AB, AB Svenska Bostäder, AB Familjebostäder, AB Stockholms hem och Bostadsförmedlingen i Stockholm AB utreda åtgärder för att minska trångboddhet, särskilt för de barnfamiljer som idag är trångbodda	2024-01-01	2024-12-31
Stadsbyggnadsnämnden ska i samråd med exploateringsnämnden utveckla arbetet för områdesplanering och se över processer för att detaljplanlägga innan markanvisning	2024-01-01	2024-12-31
Exploateringsnämnden och stadsbyggnadsnämnden ska under ledning av kommunstyrelsen utreda hur totalförsvarets behov påverkar stadsutvecklingsprocessen	2024-01-01	2024-12-31
Nämnder och bolagsstyrelser ska säkerställa att det finns resurser och kompetens tillgängliga i den utsträckning som krävs för att möta den kraftigt ökande ambitionshöjningen i arbetet med att utveckla en sammanhållen beredskap för fredstida kriser och civilt försvar, både i den egna verksamheten och inom ramen för en stadsövergripande samverkan	2024-01-01	2024-12-31
Nämnder och bolagsstyrelser ska under ledning av kommunstyrelsen medverka i upprättandet av stadens krigsorganisation och dess bemanning	2024-01-01	2024-12-31
Trafiknämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna, exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden och AB Familjebostäder, AB Stockholms hem, AB Svenska Bostäder ta fram ett program för främjande av stadsnära odling	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med stadsdelsnämnderna, exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden och trafiknämnden inleda arbete för att uppdatera de lokala utvecklingsprogrammen	2024-01-01	2024-12-31
Tillsammans med kommunstyrelsen och övriga berörda nämnder arbeta för att tillsätta en extern granskare för projekt Slussen, och på så vis ha en högre kontroll över projektets kostnader avkräva ansvar.	2024-01-01	2024-12-31

Kommunfullmäktiges indikatorer (ett urval)

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2024	KF:s årsmål 2025	KF:s årsmål 2026
Obligatorisk nämndindikator				
3.3 I Stockholm ska alla ha rätt till ett bra boende som de har råd med	Antal markanvisade bostäder	10 000	10 000	10 000
	Antal markanvisade bostäder i enlighet med 2013 års Stockholmsförhandling	5 000	5 000	5 000
	Antal markanvisade bostäder i syfte att nå minskade boendekostnader, t.ex. Stockholmsshus	600	600	600
	Antal markanvisade bostäder till stadens allmännyttiga bostadsbolag	1 000	1 000	1 000
	Antal markanvisade genomgångsbostäder för prioriterade grupper (SHIS)	250	250	250
	Antal markanvisade hyresrätter	5 000	5 000	5 000
	Antal markanvisade seniorbostäder upplåtna med hyresrätt	300	300	300
	Antal påbörjade bostäder	6 000	6 000	8 000
Obligatorisk nämndindikator				
	Antal påbörjade hyresrätter av stadens bostadsbolag	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse
	Antal påbörjade studentbostäder	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Antal markanvisade bostäder i trähus	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Antal markanvisade arbetsplatser i ytterstaden	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Antal markanvisade LSS/SoL-bostäder	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Andel enskilda exploateringsprojekt där ekologiska kompensationsåtgärder genomförs vid ianspråktagande av mark i områden med ekologiska värden.	100 %	100 %	100 %
	Andel årliga markanvisningar på stadens mark där	100 %	100 %	100 %

L
ExpIN:12

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2024	KF:s årsmål 2025	KF:s årsmål 2026
	grönytefaktor för kvartersmark är ett krav			
	Andel bygg- och anläggningsentreprenader i stadens regi som uppfyller stadens krav avseende användning av Byggvarubedömningen (BVB) eller därmed jämförliga system	100 %	100 %	100 %

Fastighetsnämnden

Fastighetsnämndens bestånd inrymmer samhällsviktiga funktioner och verksamheter som har ett stort värde för stockholmarna, såsom rekreativa, idrottsliga och kulturhistoriska värden. Liberalernas politik syftar till utveckling av staden samtidigt som vi värnar dessa värden. Fastighetsnämnden förvaltar en mängd unika hus med höga kulturhistoriska värden. Underhålls inte dessa förfaller dem och bidrar till otrygghet. I värsta fall riskerar husen rivas. För att säkra det långsiktiga underhållet och förvaltningen av fastighetsnämndens kulturhistoriskt värdefulla hus skall en kulturhistorisk fond inrättas.

Nämnden ska bedriva en långsiktigt hållbar fastighetsförvaltning. Nämnden ska minska sin totala klimatpåverkan, intensifiera arbetet med energieffektiviseringar, öka produktionen av förnybar energi samt bidra till att stärka den biologiska mångfalden

Fastighetsnämndens uppdrag är i första hand att förvalta lokaler för stadens egna behov och interna hyresgäster. Nämnden ska ha fokus på att stadens lokalkostnader för de egna verksamheterna hålls nere genom effektiv fastighetsförvaltning med låga administrativa kostnader och med driftoptimeringar och energieffektiva lösningar.

Nämnden ska bedriva en aktiv fastighetsförvaltning. Detta innebär både strategiska försäljningar och förvärv av fastigheter liksom att inför nya investeringar pröva en ökad andel inhyrda lokaler. Nämnden ska äga och utveckla byggnader som långsiktigt behövs för stadens olika verksamheter, eller som är av strategiskt intresse för stockholmarna att behålla.

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

Ett frihetens Stockholm som ger varje individ möjligheter att uttrycka sig och förutsättningar att leva ett självständigt liv

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska nämnden:

- Bidra till en ökad trygghet i stadsrummet genom att förvalta och värna om nämndens fastigheter och på så vis samtidigt värna om stadens kulturhistoria.
- Genom den kulturhistoriska fonden säkra det långsiktiga underhållet och förvaltningen av fastighetsnämndens kulturhistoriskt värdefulla hus.
- Genom den kulturhistoriska fonden värna om stadens ateljéer såsom Dohlströmska huset och ateljéerna vid Vinterviken.
- Fortsätta förvaltningen av stadens saluhallar och säkerställa stadens rådighet över verksamheter och byggnader som är av kulturhistoriska värden.
- Tillsammans med kulturnämnden och andra berörda nämnder utreda möjligheten att hitta ersättningslokaler för stadsbibliotekets barnverksamhet under tiden som stadsbiblioteket renoveras.
- Tillsammans med kommunstyrelsen, exploaterings- stadsbyggnads- och övriga berörda nämnder i syfte att hitta kostnadseffektiva och mer flexibla lösningar för att minska kostnader och stora investeringar för staden, bistå idrottsnämnden med att utreda och genomföra fler privata ny- och reinvesteringar i idrottsanläggningar.
- Utreda vilka sim- och idrottsanläggningar som kan förvaltas och underhållas genom upphandling av externa aktörer.

- I samarbete med idrottsnämnden arbeta för nya idrottsplatser i staden, renovering och planering av nya simhallar och utomhusbad ska fortsätta i samarbete med idrottsnämnden.
- Tillsammans med exploaterings-, stadsbyggnads-, stadsdels- och idrottsnämnden arbeta för att kompensera att idrottsytorna vid Kristinebergs BP när 11-spelsplanen anläggs i området.
- I samråd med idrottsnämnden bistå exploateringsnämnden genom framtagande av kalkyl och behovsanalys vid exploatering av befintliga idrottsytor i de fall idrottsytor ska kompenseras.
- Tillsammans med idrottsnämnden och Norra innerstadens stadsdelsnämnd utreda förutsättningar för en fullstor fotbollsplan i Bellevue-parken. Nämnden skall bidra i arbetet att utforma en strategi för användande och utveckling av parkleksverksamheten och användning av parkleksbyggnader.
- Säkerställa att nämndens fastigheter är tillgängliga och arbetet med att tillgängliggöra de publika lokalerna och ytorna för personer med funktionsnedsättning ska fortsätta. Vid renovering av idrottslokaler såsom stadens simhallar skall dessa alltid beakta tillgänglighet.
- Säkerställa på uppdrag av socialnämnden och stadsdelsnämnderna att behovet av boenden för personer med funktionsnedsättning och för pedagogiska ändamål tillgodoses i nya bostadsprojekt.
- Genom extra investeringsutrymme för perioden 2024-2026 tillskapa boenden med särskild service (LSS-bostäder)
- Köpa in fler bostadsrätter som kan användas för LSS-bostäder genom ytterligare medel.
Arbeta för en tryggare och mer levande stadsmiljö genom att se över vilka hyresgäster man har i fastighetsbeståndets bottenplan.
- För att säkra det långsiktiga underhållet och förvaltningen av fastighetsnämndens kulturhistoriskt värdefulla hus skall en kulturhistorisk fond inrättas. 250 miljonersek avsätts under perioden 2023 – 2026 för ändamålet. Med fonden kan stadens ateljéer som Dihlströmska huset vid Mosebacke och ateljéerna vid Vinterviken räddas för efterkommande generationer.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Kulturnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna och i samråd med fastighetsnämnden utforma en strategi för användande och utveckling av parkleksverksamheten och användning av parkleksbyggnader	2024-01-01	2024-06-30
Fastighetsnämnden ska i samarbete med idrottsnämnden inventera idrottsfunktioner belägna utanför detaljplanelagd idrottsmark och undersöka om det är möjligt och lämpligt att bekräfta nuvarande användning	2024-01-01	2024-12-31
Fastighetsnämnden ska i samråd med kulturnämnden utreda hur fastighetsnämndens samlade ateljébestånd kan underhållas, utvecklas, samordnas och effektiviseras till en för staden långsiktigt kostnadseffektiv förvaltning	2024-01-01	2024-12-31
Idrottsnämnden i samarbete med exploateringsnämnden och fastighetsnämnden inventera möjliga ytor i innerstaden som kan användas för både spontanidrott och föreningsverksamhet	2024-01-01	2024-12-31
Fastighetsnämnden skall tillsammans med idrottsnämnden och Norra innerstadens stadsdelsnämnd utreda förutsättningar för en fullstor fotbollsplan i Bellevue-parken	2024-01-01	2024-12-31
Förskolenämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen, exploateringsnämnden, fastighetsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, stadsdelsnämnderna, SISAB samt övriga berörda nämnder ta fram ett styrande stadsövergripande funktionsprogram för förskolor	2024-01-01	2024-12-31

Ett grönt och innovativt Stockholm som är ledande i klimatomställningen och ger goda förutsättningar för ett fritt närings- och kulturliv.

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska nämnden:*

- Fortsätta arbetet med att bidra till att nå stadens klimat- och miljömål, genom energieffektiviserande åtgärder och öka andelen förnybar och lokal producerad energi som används.
- Fortsätta arbetet med att installera solpaneler på fastigheter vid ny- och ombyggnationer, men även över möjligheten att kombinera med andra gröna energialternativ, såsom bergvärme.
- Utreda och tillsätta ett pilotprojekt med solceller på fasader, solcellspaneler ska vara norm vid nyproduktion.
- Arbeta för att nå en hög miljöbyggnadsstandard vid uppförandet av nya och/eller renovering av gamla fastigheter med god inomhusmiljö, fri från miljö- och hälsostörande ämnen.
- Arbeta med livscykelanalyser vid nybyggnation samt att krav på hållbara entreprenader ska fortsätta.
- Beakta innovation inom grön teknik och digitalisering i det fortsatta arbetet som nämnden utför.
- Verka för miljövänliga alternativ vid anläggande av konstgräs och ska tillsammans med idrottsnämnden sätta in åtgärder för att minska spridningen av mikroplaster.
- Nämnden ska fortsätta arbetet med klimatanpassning.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Exploateringsnämnden ska i samarbete med fastighetsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, AB Svenska Bostäder, Familjebostäder AB och Stockholms hem AB utreda gränsvärden för klimatbelastning vid nybyggnation	2024-01-01	2024-12-31

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Fastighetsnämnden ska planera för ett pilotprojekt med solceller på fasad för installation 2025	2024-01-01	2024-12-31
Exploateringsnämnden, fastighetsnämnden, trafiknämnden, AB Familjebostäder, AB Stockholmshem, AB Svenska Bostäder, Micasa Fastigheter AB, Mässfastigheter AB, SISAB, Stockholm Vatten och Avfall AB, Stockholms Hamn AB, Stockholms Stads Parkerings AB och S:t Erik Markutveckling AB ska redovisa arbetet i enlighet med målen för elektrifiering	2024-01-01	2024-12-31
Stockholms Stads Parkerings AB ska i samarbete med fastighetsnämnden, AB Svenska Bostäder, AB Familjebostäder, AB Stockholmshem, SISAB och Micasa Fastigheter i Stockholm AB ta fram affärsmodeller för utbyggnaden av laddinfrastruktur	2024-01-01	2024-12-31
Stockholms Stads Parkerings AB ska i samarbete med fastighetsnämnden, trafiknämnden och AB Familjebostäder genomföra pilotprojekt med innovativ gatuladdning i syfte att på sikt tillhandahålla gatuladdning i enlighet med stadens mål	2024-01-01	2024-12-31
Idrottsnämnden ska tillsammans med fastighetsnämnden och miljö- och hälsoskyddsnämnden göra en översyn av de olika granulat och konstgräs som finns tillgängliga och sammanställa vad de olika typerna har för idrottsmässiga och miljö- och klimatmässiga konsekvenser	2024-01-01	2024-06-30

Ett Stockholm med god ekonomi som slår vakt om de mänskliga rättigheterna, öppenhet och valfrihet

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska nämnden:

- Bedriva en långsiktigt hållbar fastighetsförvaltning, bl.a. genom omvandling eller avyttring av fastigheter som inte används för den egna verksamheten eller behövs för det kommunala uppdraget, eller är av strategiskt intresse för nämndens uppdragsområde.
- Verka för att avyttringar av det icke-strategiska beståndet ska ske på ett effektivt sätt utan att lokaler står tomställda.
- Arbeta för att de omvandlingar eller avyttringar som görs med stora upprustningsbehov i ökad utsträckning genomförs med ett baktande av det kulturhistoriska värdet.
- Ska alltid utgå från en ekonomisk hållbar förvaltning, med krav på god projektstyrning, organisation och riskkontroll, prognossäkerheten och ekonomin i underhålls- och investeringsprojekt ska förbättras.
- Tillgodose lokalbehoven för hyresgästerna på ett sådant sätt som är långsiktigt hållbart för staden, såväl användarmässigt som lokalstrategiskt och ekonomiskt.
- Tillsammans med närings- och föreningsliv bidra till en växande och mer attraktiv och levande stad.
- I dialog med civilsamhället skapa fler mötesplatser för människor och föreningsliv.
- Inom ramen för sitt fastighetsbestånd genomföra åtgärder som syftar till att motverka otrygghet och brottslighet över hela staden. Nämnden ska minimera förekomsten av outhyrda lokaler i fastighetsbeståndet, trygghetsarbetet ska göras i dialog med hyresgästen.
- Föra en dialog med polismyndigheten för att se över lokalbehov så att polisen kan fortsätta sin verksamhet på Kungsholmen.
- Arbeta för en tryggare stad och bidra i platssamverkan som fastighetsägare.
- Tillsammans med Svenska bostäder utreda förutsättningarna för att staden kan köpa Vårbergs centrum som ett led i att motverka otryggheten, underlätta för utveckling och förbättring av hela området.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Fastighetsnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen utreda och framställa förslag till beslut om en stadsintern hyresmodell enligt en kostnadsbaserad princip. I förslag till beslut ska princip för överskottskrav fastställas	2024-01-01	2024-06-30
Fastighetsnämnden ska i samarbete med kulturnämnden ta fram en strategi för hur hyror för samlingslokaler, föreningslokaler, medborgarhus, hemgårdar och liknande ska kunna hållas på en så låg nivå som möjligt de kommande åren	2024-01-01	2024-12-31
Nämnder och bolagsstyrelser ska säkerställa att det finns resurser och kompetens tillgängliga i den utsträckning som krävs för att möta den kraftigt ökande ambitionshöjningen i arbetet med att utveckla en sammanhållen beredskap för framtida kriser och civilt försvar, både i den egna verksamheten och inom ramen för en stadsövergripande samverkan	2024-01-01	2024-12-31
Nämnder och bolagsstyrelser ska under ledning av kommunstyrelsen medverka i upprättandet av stadens krigsorganisation och dess bemanning	2024-01-01	2024-12-31
Fastighetsnämnden skall tillsammans med Svenska bostäder utreda förutsättningarna för att staden kan köpa Vårbergs centrum som ett led i att motverka otryggheten, underlätta för utveckling och förbättring av hela området	2024-01-01	2024-12-31
I dialog med civilsamhället skapa fler mötesplatser för människor och föreningsliv	2024-01-01	2024-12-31
Föra en dialog med polismyndigheten för att se över lokalbehov så att polisen kan fortsätta sin verksamhet på Kungsholmen	2024-01-01	2024-12-31

Kommunfullmäktiges indikatorer (ett urval)

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2024	KF:s årsmål 2025	KF:s årsmål 2026
	El- och värmeproduktion baserad på solenergi	6 080 MWh	6 830 MWh	7 500 MWh
	Köpt energi i stadens verksamheter	1 945 GWh	1 945 GWh	1 945 GWh
	Relativ energieffektivisering i stadens verksamheter	5 % effektivisering relativt 2018	5 % effektivisering relativt 2018	6 % effektivisering relativt 2018
Obligatorisk nämndindikator				
	Minskning av CO2e till 2024	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse
	Andel bygg- och anläggningsentreprenader i stadens regi som uppfyller stadens krav avseende användning av Byggvarubedömningen (BVB) eller därmed jämförliga system	100 %	100 %	100 %
	Andel investeringsprojekt vars genomförandebeslut är i god överensstämmelse med inriktningsbeslut	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse

Förskolenämnden

Förskolan lägger grunden för livet. Att få tillgång till språk, socialt samspel och utvecklande lek ger en god grund för hela skolgången. Förskolorna i Stockholm ska ge alla barn en god omsorg och start i livet. Föräldrar ska känna sig trygga med att förskolan erbjuder en pedagogisk verksamhet av hög kvalitet där varje barn får möjlighet att utvecklas.

En förskola med valfrihet och hög pedagogisk kvalitet

En mångfald av utövare och pedagogiska inriktningar är positivt för Stockholms barn och föräldrar. Alla förskolor ska ha en god kvalitet, och ha en kvalitativ styrning. Av den anledningen är en rättssäker och noggrann tillståndsgivning och tillsyn av fristående förskolor avgörande. Förskolenämnden ska fortsätta det aktiva arbete som tidigare legat under utbildningsnämnden och arbeta med ägar- och ledningsprövning för att säkerställa att endast seriösa aktörer med en god insikt i förskolans kvalitet och krav bedriver förskola i Stockholms stad. Den regelbundna tillsynen ska utöver att grundläggande krav uppfylls, inriktas på den pedagogiska kvalitén, och det systematiska kvalitetsarbetet. Tillsynens utgångspunkt ska vara att alla barn som går i en förskola i Stockholms stad ska få goda förutsättningar.

Vi vet från undersökningar att medborgarnas nöjdhet är större bland de som aktivt valt privata utförare. På senare tid har det dock uppmärksammats exempel på fristående förskolor som brister i kvaliteten, och därför skall stadens tillsyn av de fristående förskolorna skärpas, genom att oanmäld tillsyn görs oftare, i syfte att motverka oseriösa aktörer.

Det är nödvändigt att fortsätta förbättra kvaliteten också i de kommunala verksamheterna. Det är därför glädjande att förvaltningens arbete med att stärka stadsdelarnas systematiska kvalitetsarbete fortsatt, och att det har gjorts en extern översyn av övergripande regler och riktlinjer i syfte att utveckla metoder och bedömningsgrunder för uppföljning av kvalitet oavsett huvudman.

Kompetent förskolepersonal, som får tillgång till utbildningssatsningar och ledarutveckling, är helt nödvändig för den pedagogiska kvaliteten och för kompetensförsörjningen. Här är det centralt att FOU-arbetet fortsätter framåtskridande i den nya organisationen, och att samarbetet med universitet och högskolor utvecklas.

För att den pedagogiska kvaliteten ska upprätthållas är det också viktigt att varje barngrupp och avdelning i förskolan har åtminstone en legitimerad förskolelärare, inom såväl de fristående som de kommunala förskolorna. Arbetet för att uppnå detta behöver intensifieras.

Svenska språket är nyckeln till skolan och samhället

Förskolans betydelse för barns utveckling är central. Den fyller en särskilt viktig roll för de barn som inte har med sig svenskan hemifrån. Ett gott ordförråd är en avgörande faktor, inte bara för en lyckad skolgång, utan också för att kunna ta del av andras känslor och uttrycka sina egna, liksom för en livslång bildning. Forskning har visat att barn som inte utvecklar ett tillräckligt rikt ordförråd tidigt riskerar att inte komma ikapp de andra barnen. När skolstarten väl kommer ökar sedan skillnaderna ytterligare. Därför ska förskolenämnden fokusera på barnens språkutveckling, och övergången till skolan ska utvecklas med fokus på barnens språkutveckling för att säkerställa att de får en så god skolstart som möjligt.

Det är också viktigt att förbättra det språkutvecklande arbetet och att stärka kunskaperna i svenska hos förskolepedagogerna. Det är bra att förvaltningen har påbörjat arbetet med att utveckla en gemensam plan för det språkutvecklande arbetet för stadens förskolor, och att språkkurser i svenska för medarbetare har genomförts. Intensiteten i detta arbete bör intensifieras så att barn i alla stadsdelar kan börja skolan med en god grund i svenska språket.

Staden bedriver en rad insatser över hela staden i det språkutvecklande arbetet. Alla dessa behöver fortlöpande utvärderas och kvalitetssäkras. Det är tydligt att staden behöver arbeta på olika sätt i olika stadsdelar eftersom verkligheten ser så olika ut. Vårdnadshavares utbildningsnivå, grad av förvärvsarbetande, språklig kompetens och även kulturella skillnader påverkar. Detta skapar i sin tur olika förutsättningar för hur undervisningen kan bedrivas. Likvärdigheten är således helt beroende av att hänsyn tas till de lokala förutsättningarna.

Ökad inskrivningsgrad och närvaro

Barn som har gått i förskolan har en snabbare språkutveckling och klarar senare också grundskolan bättre. Av det skälet ska alla barn ges möjlighet och uppmuntras att gå i förskolan. Förskolenämnden ska arbeta med stadsdelsnämnderna för att fler barn ska skrivas in i förskolan och för att närvaron ska vara hög.

Att barn är i förskolan är centralt, särskilt för de med sämre hemförhållanden. Trots detta har vi ingen övergripande statistik för hur närvaron ser ut. Att ta fram sådan statistik måste vara prioriterat framöver. Förskolenämnden måste också arbeta aktivt för att närvaron i förskolan av barn i områden där den är låg blir bättre. En viktig insats är att utvärdera och kvalitetssäkra metoder för att öka närvaron.

En metod som använts de senaste åren för att öka inskrivningsgraden har varit introduktionsförskolor. Det är nu hög tid att utvärdera om de har fyllt sitt syfte, eller om det istället har blivit en inlåsningseffekt. Vi ser fram emot att ta del av resultaten av denna utvärdering.

Gärna digitalisering – men inte för de allra yngsta

Variationen är stor när det gäller hur ofta barn använder digitala verktyg på förskolan och från vilken ålder. Ibland introduceras digitala verktyg, exempelvis surfplattor, redan från ett års ålder. Detta är helt i strid med forskares rekommendationer. Förskolans läroplan innehåller idag ett krav på att digitala verktyg ska användas i utbildningen. Liberalerna vill att detta krav ska tas bort och istället vara upp till professionen att avgöra.

Världshälsoorganisationen WHO rekommenderar att barn under två år inte ska ha någon skärmtid alls, och att den för barn upp till fem år ska begränsas till en timme per dag. Liberalerna menar att forskningen om lärande, utveckling och barns hjärnor ska styra verksamheten i förskolan. All forskning visar att barn behöver röra sig mer och utveckla sin motorik. Det viktiga sociala samspelet får inte heller glömmas bort.

Förskolan är viktig i det förebyggande arbetet

Förskolan har en viktig funktion i det förebyggande arbetet, bland annat genom att uppmärksamma barn som riskerar att fara illa. Samarbetet mellan förskola och socialtjänst ska fortsätta att stärkas. Insatser för att stärka barns uppväxtvillkor och stödja familjer bör komma redan i förskoleåldern, inte senare när en stor del av barndomen redan passerat. Förskolans rutiner för samarbete och kontakt med socialtjänsten bör därför utvecklas. Ju tidigare socialtjänsten kan uppmärksammas på barn som far illa genom orosanmälningar desto tidigare kan insatser sättas in.

Andelen orosanmälningar kring barn som far illa från förskolan idag är låg och det gäller i hela Sverige. Istället blir det i många fall grundskolans lågstadium som gör första orosanmälan. Samtidigt vet vi att ju tidigare socialtjänstens insatser sätts in, desto mindre ingripande insats behöver vidtas och desto bättre blir den långsiktigt förebyggande effekten. I kartläggningen "Rätt stöd i rätt tid" 2022 såg vi att barn i 0-5 årsåldern beviljas färre insatser än andra grupper. Insatser för små barn handlar ofta om att arbeta med föräldrarnas omsorgsförmåga.

Mot bakgrund av den skrämmande våldsutveckling vi ser behöver staden vidta alla åtgärder som är möjliga för att på kort och lång sikt förebygga att barn utvecklar beteendeproblem och kriminalitet längre fram i livet. Därför behöver en analys angående orosanmälningar från förskolor och tidiga insatser för förskolebarn göras. Eftersom förskolans personal ofta har en nära relation till barnens föräldrar kan det ibland kännas svårt att göra orosanmälan till socialtjänsten. Därför behöver det också klargöras vilket stöd förskolans personal skulle behöva för att fler orosanmälningar ska bli gjorda. Pojkars tidiga beteendeproblem behöver uppmärksammas särskilt.

Arbetet kring att motverka negativa maskulinitetsnormer, arbeta mot våld, och utveckla förmågan att förmedla sina egna känslor och ta hänsyn till andras måste börja redan i förskolan. Förskolenämnden har ett viktigt uppdrag i att leda arbetet med att utveckla pedagogiken kring samtycke, maskulinitetsnormer och känslouttryck i förskolan, och stadsdelsnämndernas förskolor ska implementera det.

För oss liberaler är det självklart att barns uppväxtvillkor och möjligheter inte ska begränsas av könsroller. Det handlar om att öka möjligheterna istället för att begränsa dem, att skapa mångfald för alla barn oavsett kön. Ett aktivt jämställdhetsarbete ska därför genomföras på alla förskolor, och vara en del av tillsynen av fristående förskolor, i enlighet med skollagens och läroplanens skrivningar.

L
FöN:4

Barn i behov av särskilt stöd ska upptäckas tidigt och få de stödinsatser som behövs och förskolenämndens arbete med likställigheten för särskilt stöd är avgörande för att Stockholms barn ska få goda förutsättningar i livet.

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

Ett frihetens Stockholm som ger varje individ möjligheter att uttrycka sig och förutsättningar att leva ett självständigt liv

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska nämnden

- i samverkan med stadsdelsnämnderna fortsätta att stärka och utveckla det systematiska kvalitetsarbetet på alla nivåer i verksamheterna, för att säkerställa att likvärdigheten och kvaliteten ökar i hela staden.
- fortsatt samordna de stadsövergripande frågor och konsekvenser som följer av de nya lagar inom förskoleområdet som trädde i kraft under 2023.
- i samarbete med kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna utreda bästa möjliga väg för att säkra likvärdighet i staden gällande basnivå för pedagogisk utvecklingstid, inklusive att se på möjligheten att teckna ett stadsövergripande lokalt kollektivavtal om frågan.
- stödja stadsdelsnämnderna i att säkerställa att alla barn i förskolan ges goda grundläggande kunskaper i svenska språket.
- i samverkan med stadsdelsnämnderna fortsätta arbetet med att öka andelen inskrivna barn i förskolor i områden där inskrivningsgraden är låg, med fokus på områden som är mindre socioekonomiskt gynnsamma
- i samverkan med stadsdelsnämnderna verka för ökad likställighet i bedömningsgrunderna för barn i behov av särskilt stöd i förskolan
- samordna utbildningsinsatser för stadens förskolor gällande våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och våldsbejakande extremism med stöd av socialnämnden
- prioritera samverkan med föräldrar, socialtjänst, psykiatri och andra aktörer för att alla barn i behov av stöd ska få insatser
- i samarbete med stadsdelsnämnderna och socialnämnden säkerställa att alla förskolor har väl fungerande rutiner för orosanmälan till socialtjänsten i enlighet med socialtjänstlagen
- i samarbete med socialnämnden, utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna uppdatera strategin för att minska risken för att barn, unga och unga vuxna dras in i kriminalitet i enlighet med Liberalernas förslag, med särskilt fokus på omhändertagna barn och unga
- arbeta förebyggande mot negativa maskulinitetsnormer, förebygga våld och utveckla barnenes förmåga att förmedla sina egna känslor och ta hänsyn till andras
- i samarbete med stadsdelsnämnderna och utbildningsnämnden årligen genomföra en dialog mellan förskolorna och grundskolorna i stadsdelen om barnens språkutveckling i förskolan och övergången till grundskolan
- i nära samverkan med kulturnämnden, stadsdelsnämnderna fortsätta verka för att fler barn i förskolor och skolor genom kulanpremien kommer i kontakt med kulturverksamheter
- särskilt arbeta för att kulturupplevelser anpassade för barn i behov av särskilt stöd finns att tillgå genom kulanpremien
- stärka tillsynen av fristående förskolor med fokus på skollagens skrivningar om demokrati och jämställdhet samt fortsätta den tillsyn som redan pågår enligt reglerna om ägar- och ledningsprövning
- i samverkan med kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna genom vidareutbildning säkerställa att all personal kan utföra yrket på ett tryggt, säkert och professionellt sätt med tillräckliga språkkunskaper
- stötta stadsdelsnämnderna i arbetet med skolledarskapsutveckling i förskolan

- Samordna och leda arbetet med handlingsplanen för förbättrad arbetssituation för barnskötare och förskollärare i nära samverkan med stadsdelsnämnderna.
- samordna de stadsövergripande frågor och konsekvenser som följer av de nya lagar inom förskoleområdet som träder i kraft under 2023 för att säkerställa likställighet i staden
- stötta stadsdelsnämnderna i att fortsätta arbetet med att nå föräldrar till barn i förskoleålder som kan ha intresse av förskola på ett av de nationella minoritetsspråken
- stötta stadsdelsnämnderna i att tidigt identifiera och ge rätt stöd till barn i behov av särskilt stöd samt barn som riskerar att fara illa och på så sätt vara en del av det förebyggande sociala arbetet
- bidra till en utvecklad samverkan med socialtjänsten, BVC och andra berörda myndigheter för såväl kommunala som fristående förskolor. Nämnden ska även, i samarbete med berörda nämnder, fortsätta utveckla dialogen med Region Stockholm angående likvärdig och välfungerande BUS-samverkan för samordnade insatser till barn i behov av särskilt stöd.
- samordna utbildningsinsatser för stadens förskolor gällande våldsbejakande extremism, våld i nära relationer samt hedersrelaterat våld och förtryck.
- Stötta stadsdelsnämnderna i arbetet mot rasism och antisemitism
- stötta stadsdelsnämnderna i användandet av språkutvecklande arbetssätt baserade på vetenskap och beprövad erfarenhet
- samarbeta med de stadsdelsnämnder som har behov av att ta fram lokala handlingsplaner eller strategier för språkutveckling
- Ansvara för metodutveckling för rörelse i förskolan och stötta stadsdelsnämnderna i deras arbete med strategier för ökad rörelse i förskolan
- i nära samverkan med utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna ansvara för utveckling av och att rutiner vid övergången från förskola till skola fortsätter att utvecklas och blir mer likvärdiga i staden
- fortsätta arbetet med att utveckla och informera om förskola på samiska och meänkieli tillsammans med Södermalm stadsdelsnämnd och kommunstyrelsen.
- i samarbete med stadsdelsnämnderna och utbildningsnämnden årligen genomföra en dialog mellan förskolorna och grundskolorna i stadsdelarna om barnens språkutveckling i förskolan och övergången till grundskolan
- se över behovet av kommunövergripande verksamhet för att tillgodose behovet av profilverksamheter
- årligen ta fram en stadsövergripande Förskolerapport
- stötta stadsdelsnämndernas verksamhetsutveckling och sprida goda exempel i staden
- som myndighet granska de fristående förskolorna samt säkerställa goda villkor för fristående aktörer genom rättssäker, effektiv och tydlig kommunikation och myndighetsutövning. Oanmäld tillsyn ska göras oftare, i syfte att motverka oseriösa aktörer.
- handlägga och besluta om godkännande av ansökningar om fristående förskolor och pedagogisk omsorg
- ansvara för utbetalning av ersättning och bidrag gentemot fristående verksamheter, samt ansökningar om hyreskompensation till fristående förskolor, omsorg på obekvämt arbetstid oavsett huvudman samt tilläggsbelopp till barn i fristående förskolor med omfattande behov av särskilt stöd
- leda metod och kvalitetsutveckling i den öppna förskolan och samordna ett stadsövergripande nätverk för personal i öppna förskolan

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Utbildningsnämnden och förskolenämnden ska ta fram en plan för att utöka antalet demokratiskyltar, exempelvis regnbågsskyltar, på stadens skolor och förskolor	2024-01-01	2024-12-31
Förskolenämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna, och i samråd med kommunstyrelsen, utreda möjligheten att inrätta vikariepooler med fast anställd personal för att främja kontinuitet i förskolan	2024-01-01	2024-12-31
Förskolenämnden skall införa ett system som möjliggör uppföljning av hur hög frånvaron i förskolan är, med hjälp av systematisk samordning och insamling av data	2024-01-01	2024-12-31
Förskolenämnden ska genomföra en utbildningsinsats för pedagogisk kvalitet med fokus språkutveckling	2024-01-01	2024-12-31
Förskolenämnden ska utvärdera arbetet med introduktionsförskolor, särskilt gällande påverkan på inskrivning i förskolan	2024-01-01	2024-12-31
Socialnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna och förskolenämnden säkerställa att alla förskolor har väl fungerande rutiner för orosanmälan till socialtjänsten i enlighet med socialtjänstlagen	2024-01-01	2024-12-31
Utbildningsnämnden ska i samarbete med förskolenämnden och stadsdelsnämnderna utreda hur staden kan förbättra elevhälsans organisation för förskola, grundskola och gymnasieskola, samt utreda möjligheten att införa nyckeltal för elevhälsan	2024-01-01	2024-12-31
Socialnämnden ska i samarbete med förskolenämnden och stadsdelsnämnderna utreda hur samverkan mellan socialtjänsten och förskolor kring barn som riskerar att fara illa kan stärkas	2024-01-01	2024-12-31
Förskolenämnden ska i samverkan med socialnämnden och stadsdelsnämnderna utveckla metodstöd för rutiner vid anmälan till socialtjänsten och samverkan kring barn och familjer som behöver socialtjänstens stöd	2024-01-01	2024-12-31
Förskolenämnden ska genomföra utbildningsinsatser för förskolepedagoger som fokuserar på samspel i förskolan	2024-01-01	2024-12-31
Socialnämnden ska i samarbete med utbildningsnämnden, förskolenämnden och stadsdelsnämnderna revidera strategin för att minska risken för att barn, unga och unga vuxna dras in i kriminalitet	2024-01-01	2024-12-31
Förskolenämnden ska leda arbetet i stadsdelsnämnderna med att utveckla pedagogiken kring förebyggande arbete mot negativa maskulinitetsnormer, förebygga våld och utveckla barnens förmåga att förmedla sina egna känslor och ta hänsyn till andras	2024-01-01	2024-12-31
Förskolenämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen, exploateringsnämnden, fastighetsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, stadsdelsnämnderna, SISAB samt övriga berörda nämnder ta fram ett styrande stadsövergripande funktionsprogram för förskolor	2024-01-01	2024-12-31
Förskolenämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna ta fram riktlinjer för öppen förskola i Stockholms stad. Riktlinjerna ska bidra till att säkerställa en jämn kvalitet och en god uppföljning av verksamheten. Det sociala perspektivet och arbetet med inskrivningsgraden ska vara tydligt närvarande	2024-01-01	2024-12-31
Förskolenämnden ska i samarbete med utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna utreda inrättandet av förstärkt skolförberedande förskoleverksamhet riktad till barn i ytterstaden under barnets sista förskoleår, i syfte att stärka det kompensatoriska uppdraget med fokus på språk och kunskapsutveckling	2024-01-01	2024-12-31
Förskolenämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna ta fram en strategi för barnhälsoarbetet i Stockholms stad	2024-01-01	2024-12-31
Förskolenämnden ska utreda och komma med förslag på hur förskolorna kan stärka sitt arbete med modersmålsstöd i förskolan	2024-01-01	2024-12-31

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Kommunstyrelsen ska i samarbete med förskolenämnden, servicenämnden, utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna utreda möjligheterna att införa delad faktura i förskola och fritidshem	2024-01-01	2024-12-31
Södermalms stadsdelsnämnd ska i samarbete med kommunstyrelsen och förskolenämnden fortsätta arbetet med att informera om och utveckla förskola på samiska och meänkieli	2024-01-01	2024-12-31
Utbildningsnämnden ska i samarbete med förskolenämnden och i samråd med kulturnämnden revidera skolbiblioteksplanen	2024-01-01	2024-12-31
Utbildningsnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen, förskolenämnden, stadsbyggnadsnämnden, stadsdelsnämnderna och SISAB slutföra arbetet med att införa lekvärdesriktlinjer för förskolegårdar och skolgårdar. Riktlinjerna ska säkra tillräckliga ytstorlekar, en hög pedagogisk kvalitet samt grönska i utemiljön. De ska så långt som möjligt vara styrande för såväl kommunala som fristående förskolor och skolor	2024-01-01	2024-12-31
Utbildningsnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen, förskolenämnden och stadsdelsnämnderna utreda hur datakvaliteten i stadens barn- och elevregister kan förbättras för mer tillförlitliga beslutsunderlag	2024-01-01	2024-12-31

Ett grönt och innovativt Stockholm som är ledande i klimatomställningen och ger goda förutsättningar för ett fritt närings- och kulturliv

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska nämnden

- fortsätta arbetet för att Stockholms skolgårdar bättre rustas för att främja idrott och rörelseinriktad lek, med särskilt fokus på mer naturmaterial och grönytor
- stödja implementering av stadens matstrategi och bör i detta samverka med kommunstyrelsen och andra nämnder
- i samarbete med övriga berörda nämnder, fortsätta arbetet med att implementera mått och mätmetoder för matsvinn i stadens verksamheter
- arbeta med klimatrelaterad riskkartläggning och riskavhjälpanne genom fysiska åtgärder och verksamhetsanpassning

Ett Stockholm med god ekonomi som slår vakt om de mänskliga rättigheterna, öppenhet och valfrihet

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska nämnden

- säkerställa att digitaliseringsarbetet främjar kunskapsuppdraget och att det inte är kostnadsdrivande
- följa upp kvaliteten i stadens förskolor oavsett huvudman
- följa statistik och exempel på åtgärder för att tillse stadsdelar i arbetet att öka andelen utbildade barnskötare eller legitimerade förskollärare
- verka för en god tillgång till barnskötare och legitimerade förskollärare i stadens förskolor samt att fler stadsdelsnämnder tar del av de kompetensinsatser inom språk som finns att tillgå både i stadens och andra aktörers regi
- kartlägga behov av utbildningsinsatser och ta fram en samlad strategi för kompetensförsörjningen inom förskolan i Stockholms stad
- Andelen personal med relevant utbildning i förskolan ska öka och andelen barngrupper utan legitimerad förskollärare ska minska.
- utveckla samverkan med universitet och högskolor för att stärka sambandet mellan praktik och forskning
- öka samverkan med arbetsmarknadsnämnden och näringslivet kring utformning av relevanta utbildningar och arbetsmarknadsinsatser
- bistå kommunstyrelsen och berörda nämnder och bolag i det strategiska arbetet med stadens kompetensförsörjning
- stödja stadsdelsnämnderna i deras arbete med att förbättra arbetssituationen för förskollärare och barnskötare

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Arbetsmarknadsnämnden ska i samarbete med förskolenämnden, utbildningsnämnden och äldrenämnden erbjuda språkkurser i svenska till medarbetare inom stadens förskolor, vård och omsorg	2024-01-01	2024-12-31
Arbetsmarknadsnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen, förskolenämnden och äldrenämnden och i samråd med stadsdelsnämnderna ta fram en strategi i syfte att utveckla utbildningar som riktar in sig på yrkes- och språkkunskaper för befintlig personal	2024-01-01	2024-12-31
Förskolenämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna utreda bästa möjliga väg för att säkra likvärdighet i staden vad gäller basnivå för pedagogisk utvecklingstid. Där ska ingå att se på möjligheten att teckna ett stadsövergripande lokalt kollektivavtal om frågan	2024-01-01	2024-12-31
Servicenämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen, förskolenämnden, kulturnämnden, socialnämnden, utbildningsnämnden, äldrenämnden och stadsdelsnämnderna påbörja viss drift av centralt omsättningslager för medicinskt skydds- och förbrukningsmateriel, livsmedel samt vissa förbrukningsmateriel i syfte att höja stadens beredskapsförmåga	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med förskolenämnden, utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna med stöd av representanter från minoriteter samt experter genomföra åtgärder från kartläggningen "Antisemitism i Stockholms skolor"	2024-01-01	2024-12-31

Kommunfullmäktiges indikatorer (ett urval)

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2022	KF:s årsmål 2023	KF:s årsmål 2024
1.3. I Stockholm når barn sin fulla potential då Stockholms skolor och förskolor är de bästa i Sverige	Andel legitimerade förskollärare av totalt antal anställda (årsarbetare)	33 %	33 %	33 %
	Andel utbildade barnskötare i stadens förskolor	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Andel förskoleavdelningar utan förskollärare	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Tillsyn under året som andel av antal fristående förskolor	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd

Idrottsnämnden

I Liberalernas Stockholm ska det vara möjligt att vara fysiskt aktiv och upptäcka friluftaktiviteter utifrån sina egna förutsättningar. Idrott och friluftsliv bidrar till en aktiv fritid och har en positiv inverkan på människors hälsa och välmående. Idrott är en viktig del av civilsamhället och nämnden ska arbeta nära Stockholms idrottsrörelse. Idrotts- och fritidsytor i form av idrottsanläggningar, utomhusgym, motionsspår, badplatser och skidspår ger stockholmare utökade möjligheter till motion och rörelse i sin närmiljö. Den viktigaste åtgärden för att uppnå nämndens mål är att öka antalet idrottsanläggningar och andra idrotts- och fritidsytor.

I nämndens arbete är den prioriterade gruppen barn och unga där särskild hänsyn ska tas till integrationsfrämjande insatser, jämställdhet, socioekonomiska faktorer samt för de behov som personer med funktionsnedsättning har. Idrottsnämnden ska även verka för att främja äldres hälsa och välbefinnande samt bryta äldres isolering. Satsningar på simkunnighet ska fortsatt vara en prioriterad uppgift för nämnden.

Idrottsnämndens resurser ska fördelas så att förutsättningarna för att utöva idrott är jämt fördelade mellan flickors och pojkars, och kvinnors och mäns, idrottsutövande. Statistik nedbrutet på kön ska fortsatt redovisas för idrottsinvesteringar, och jämställda investeringar eftersträvas. Skillnader i deltagande mellan pojkar och flickor ska motverkas. Som en del av detta arbete så vill Liberalerna utreda förutsättningarna för att bygga ett nytt ridhus i Stockholm. Idrottsföreningar som får stöd av staden ska aktivt arbeta för att motverka all form av diskriminering, mobbning, kränkande behandling och kriminell verksamhet samt främja demokratins värderingar.

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

Ett frihetens Stockholm som ger varje individ möjligheter att uttrycka sig och förutsättningar att leva ett självständigt liv

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska nämnden

- arbeta för att alla barn och unga oavsett bakgrund i Stockholm ska ha samma förutsättningar att utöva idrott
- arbeta för en mer jämställd idrott över hela staden, genom att fortsätta redovisa statistik nedbrutet på kön vid idrottsinvesteringar.
- fördela resurser jämnt mellan flickors, pojkar, kvinnors och mäns idrottande
- verka för jämställd idrott i hela staden, att resurser ska satsas även i andra utsatta områden utöver Järva.
- återinföra tidigare fördelningsprincip av tider för handboll, basket och innebandy
- att tillsammans med stadsdelarna, se över och utveckla befintliga samt anlägga fler och trygga utegym som kan användas av fler oberoende kön, ålder och fysisk förutsättning.
- i samverkan med stadsdelsnämnderna prioritera lokala åtgärder som behövs för att nå målet om att inte ha något särskilt utsatt eller utsatt område inom Stockholms stad
- utveckla arbetet med att främja den psykiska hälsan hos barn och unga genom fysisk aktivitet efter skoltid i samverkan med berörda nämnder och stadsdelsnämnderna, i enlighet med *handlingsplan för främjande av psykisk hälsa genom fysisk aktivitet bland ungdomar i Stockholms stad*
- i samarbete med miljö- och hälsoskyddsnämnden och stadsdelsnämnderna arbeta med att tillgängliggöra stadens naturreservat med rekreativa värden
- arbeta för att få fler barn och unga med funktionsnedsättning att ta del av fritidsutbudet i staden
- arbeta för att tillgängliggöra idrottsanläggningar och naturreservaten för personer med funktionsnedsättning
- i samarbete med äldre- och ungdomsnämnden utveckla arbetet med förebyggande hälsoåtgärder för äldre
- årligen redovisa en analys om idrottande och fördelning av tider ur ett jämställdhetsperspektiv
- kommunicera och anpassa utbudet av idrotts- och fritidsaktiviteter till barn och ungdomar med funktionsnedsättning
- genomföra preventiva trygghetsåtgärder i natur- och friluftsområden genom exempelvis bättre belysning och skyltning
- tillsammans med stadsdelsnämnderna, andra berörda nämnder, bolagsstyrelser och privata aktörer delta i stadens arbete med platssamverkan i syfte att skapa en trygg, säker och levande stad genom exempelvis platsaktivering och kulturverksamheter
- tillsammans med stadsdelsnämnderna, berörda myndigheter och lokala föreningar identifiera och åtgärda otrygga områden i anslutning till idrottsanläggningar
- tillse att det finns lämplig och anpassad bemanning vid idrottsplatser med ordning- och trygghetsproblem
- tillsammans med stadsdelsnämnderna fortsätta arbetet med nattfotboll i samverkan med externa aktörer
- bidra till en positiv supporterkultur i staden samt motverka idrottsrelaterat våld

- motverka alla typer av diskriminering, trakasserier samt kränkande behandling inom stadens idrottsverksamheter
- fortsätta utveckla arbetet mot våldsbejakande extremism i nära samverkan med kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna
- intensifiera samarbetet i anläggningsråden samt genomföra åtgärder för ökad trygghet utifrån idrottens behov, nämnden ska inhämta synpunkter och ha en löpande dialog med aktiva föreningar.
- i samarbete med stadsdelsnämnderna utreda och anlägga konstgräs på befintliga grusytor på parkmark och göra utvalda tider bokningsbara
- fortsätta arbetet med förstärkt uppföljning av föreningsstödet för att säkerställa att ideella aktörer som mottar stöd motverkar diskriminering, trakasserier och kränkande behandling, samt att de inte bedriver verksamheter med odemokratiska eller olagliga inslag
- fortsätta insatserna tillsammans med utbildningsnämnden för ökad simkunnighet i samverkan med skolor och föreningsliv, med särskilt fokus på de elever som inte klarar godkänt i ämnet ”idrott och hälsa”
- tillsammans med utbildningsnämnden erbjuda alla förskoleklasser i ytterstaden vattenvaneträning och förberedande simskola
- samarbeta med stadsdelsnämndernas kring vattenvana samt utbilda personal vid stadsdelsnämnderna i vattenvaneträning
- stärka informationen om vattensäkerhet och vikten av simkunnighet till nyanlända tillsammans med berörda nämnder och bolagsstyrelser
- stödja och samordna stadsdelsnämnderna i arbetet med att möjliggöra simskola på stadens strandbad tillsammans med externa aktörer

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Fastighetsnämnden ska i samarbete med idrottsnämnden inventera idrottsfunktioner belägna utanför detaljplanlagd idrottsmark och undersöka om det är möjligt och lämpligt att bekräfta nuvarande användning	2024-01-01	2024-12-31
Idrottsnämnden i samarbete med exploateringsnämnden och fastighetsnämnden inventera möjliga ytor i innerstaden som kan användas för både spontanidrott och föreningsverksamhet	2024-01-01	2024-12-31
Idrottsnämnden ska i samarbete med exploateringsnämnden utreda hur Högdalstopparna kan utvecklas till ett attraktivt och öppet frilufts- och rekreationsområde	2024-01-01	2024-12-31
Idrottsnämnden ska i samråd med fastighetsnämnden, Järva stadsdelsnämnd, AB Svenska Bostäder, AB Familjebostäder, AB Stockholms hem och SISAB inventera platser för ett möjligt sportcenter i befintliga lokaler i Järva	2024-01-01	2024-12-31
Idrottsnämnden ska tillsammans med kommunstyrelsen, fastighetsnämnden, stadsbyggnadsnämnden och exploateringsnämnden ta fram förslag på förbättrad samordning för den strategiska planeringen av idrottsytor	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med idrottsnämnden, kulturnämnden, socialnämnden och stadsdelsnämnderna utreda hur staden kan förbättra och förenkla för föreningslivet i Stockholm med målet att Stockholm ska ha Sveriges bästa föreningsklimat	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska tillsammans med idrottsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, trafikinämnden, stadsdelsnämnderna och Stockholms Hamn AB planera för inrättandet av fler strand- och bryggbad där det är lämpligt och kartlägga möjligheterna att anlägga fler vinterbadplatser med möjlighet till bastubad	2024-01-01	2024-08-31
Idrottsnämnden ska tillsammans med Utbildningsförvaltningen, SISAB och eventuellt fastighetsnämnden ta fram en plan för att öppna upp de på kvällstid låsta skolidrottssalar som idag finns i Stockholms Stad för att kunna användas av föreningar	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med idrottsnämnden, kulturnämnden, socialnämnden och stadsdelsnämnderna utreda långsiktiga behov och finansiering av kommunövergripande fritidsverksamheter för barn och unga med funktionsnedsättning	2024-01-01	2024-12-31

Ett grönt och innovativt Stockholm som är ledande i klimatomställningen och ger goda förutsättningar för ett fritt närings- och kulturliv

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska nämnden*

- ge bidrag till civilsamhällets organisationer för att tillhandahålla fler aktiviteter för äldre på sommaren och vid storhelger
- öka den externa medverkan vid byggnation av idrottsanläggningar för att långsiktigt säkerställa stadens förmåga att tillhandahålla lokaler för stadens idrottsutbud
- ha en god samverkan med berörda nämnder och bolagsstyrelser i externa aktörers etableringsprocess och genom sin etableringslots vara en väg in samt ett stöd under hela processen för de som vill bygga eller utföra verksamhet inom idrottsområdet
- arbeta för att alla barn och unga ska idrotta med glädje, så länge som möjligt och att all idrott ska ske i enlighet med barnkonventionen
- Öka antalet fotbollsplaner som snöröjs vintertid för att möjliggöra fotboll året om.
- Bibehålla nolltaxa under hela året för barn och unga i stadens anläggningar.
- Arbeta för att nå de prioriterade grupperna i det idrottspolitiska programmet genom att skapa förutsättningar för idrottsrörelsen och samverka med andra fristående aktörer.
- i samverkan med berörda nämnder öka och främja möjligheterna för idrotts-, friluftsverksamhet samt båtliv
- i samverkan med föreningslivet genomföra riktade insatser för barn och unga i ytterstaden i syfte att få fler fysiskt aktiva.
- tillsammans med exploateringsnämnden, fastighetsnämnden och stadsbyggnadsnämnden tidigt planera för tillkommande idrottsytor och säkerställa att dessa optimeras ur såväl ett ekonomiskt som tidsmässigt perspektiv
- tillsammans med exploateringsnämnden, fastighetsnämnden och stadsbyggnadsnämnden säkerställa att stadens idrottsinvesteringar är jämställda och jämlika
- främja livskvalitet och hälsa genom att ge fler stockholmare förutsättningar att bli fysiskt aktiva genom att underlätta för utomhusvistelse, vardagsmotion samt spontan motion och rörelse i närmiljön genom utomhusgym, motionsspår och skidspår
- främja småbåtslivet genom att arbeta strategiskt med båtlivsfrågor samt stödja exploateringsnämndens arbete med att skapa förutsättningar för fler småbåtshamnar, gästhamnar och daghamnar
- delta i stadens arbete med att få en bredd av hållbara evenemang till Stockholm där evenemang som inspirerar till ökat idrottande och fysisk aktivitet ska prioriteras
- verka för goda förutsättningar för de föreningar och förbund som vill anordna idrottsturneringar och cuper
- värna breddidrotten och arbeta för en mångfald av föreningar
- i samverkan med kulturnämnden och stadsdelsnämnderna verka för att fler barn och unga nås av fritidsaktiviteter
- tillsammans med exploateringsnämnden och fastighetsnämnden fortsätta planeringen med att utveckla Sätra IP med externa aktörer
- tillsammans med S:t Erik Markutveckling AB fortsätta planeringen för inhyrning av idrott i Ulvsunda

- fortsätta den långsiktiga planeringen tillsammans med fastighetsnämnden för en ny simhall i Järvaområdet för att ersätta Husbybadet
- tillsammans med fastighetsnämnden investera i vintertält för fotboll
- tillsammans med fastighetsnämnden lägga konstgräs på Ängby IP, Nockebyhovs BP, Herrängens BP, Skarpnäck BP och Sättra BP
- tillsammans med fastighetsnämnden prioritera projektet Bällsta IP
- utreda förutsättningarna för att anlägga en fullstor 11-mannaplan på Norrmalm
- tillsammans med fastighetsnämnden intensifiera arbetet med energieffektiviserande åtgärder och öka nämndens produktion av förnybar energi, såsom solenergi, exempelvis på idrottshallar och i arbetet beakta energilagring av överskottsel från den egna elproduktionen i syfte att nå ett hållbart och energieffektivt bestånd
- verka för en minskad användning av skadliga kemikalier och plast, bland annat genom åtgärder tillsammans med fastighetsnämnden för att minska spridningen av mikroplaster på befintliga konstgräsplaner samt vid anläggning av nya planer
- fortsätta verka för miljövänliga alternativ till konstgräs där så är möjligt
- samverka med båtklubbarna i syfte att minska miljöfarliga utsläpp från båtverksamheterna
- implementera handlingsplanen för inrättandet av fler badplatser i staden
- tillsammans med exploateringsnämnden verka för ersättningsytor för bad och båtplatser i Lövsta
- tillsammans med fastighetsnämnden bygga föreningslokaler i anslutning till idrottsplatser där det skulle öka tryggheten och stärka föreningslivet
- Föra dialog med branschen och båtklubbar för möjlighet till elanslutning på flera platser i staden
- säkerställa att idrottsnämnden tidigt för dialog med berörda föreningar och idrottsförbund kring nya anläggningar
- utreda förutsättningarna för att inrätta en latrintömning vid Slussen när den öppnar för båttrafik samt föra dialog med båtklubbar för möjligheter till latrintömning på flera platser i staden

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Idrottsnämnden ska utreda förutsättningarna för att bygga ett nytt ridhus med eventuell tävlingskapacitet	2024-01-01	2024-12-31
Idrottsnämnden ska i samarbete med SISAB, utbildningsnämnden och kulturnämnden påbörja öppnandet av lokaler för kultur- och föreningsliv i majoriteten av stadens skolor i enlighet med investeringsbudgeten	2024-01-01	2024-12-31
Idrottsnämnden ska utreda förutsättningarna för att anlägga en fullstor 11-mannaplan på Norrmalm	2024-01-01	2024-12-31

Ett Stockholm med god ekonomi som slår vakt om de mänskliga rättigheterna, öppenhet och valfrihet

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska nämnden

- utveckla det strategiska arbetet med lokalförsörjning för att säkerställa effektiva och ändamålsenliga lokaler och en långsiktigt hållbar ekonomi
- utveckla arbetet med behovsanalyser samt regelbundet genomföra dialogprocesser med marknadens aktörer
- utveckla prognoser och redovisning för nämndens projekt med SISAB och externa aktörer
- tillsammans med fastighetsnämnden göra en översyn av planerade idrottsanläggningar med syfte att hitta kostnadseffektiva och mer flexibla lösningar för att minska kostnaderna och identifiera eventuella projekt som kan byggas av privata aktörer
- säkerställa att erforderlig kompetens finns för att utveckla och möjliggöra fler projekt med privata aktörer
- arbeta för fler privata investeringar för ett ökat antal idrottsanläggningar
- prioritera anläggningar utifrån ett driftskostnadsperspektiv i syfte att säkra en långsiktigt hållbar ekonomi
- tillsammans med fastighetsnämnden utreda alternativa strategier för upprustning av idrottsanläggningar, såsom renovering, nyproduktion eller omlokalisering, i syfte att garantera en långsiktigt hållbar driftkostnad och begränsa stadens investeringsutgifter
- undersöka möjligheten till upphandling av driftverksamheter, till exempel av utomhusbassänger
- samverka genom samordnad skolplanering i Stockholm (SAMS) med exploateringsnämnden, fastighetsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, utbildningsnämnden och SISAB för att optimera hallutbyggnaden. Avsteg från närhetsprincipen kan göras på projektnivå genom att idrottsnämnden initierar ett sådant beslut hos kommunstyrelsen, oavsett fastighetsägare
- i samverkan med utbildningsnämnden arbeta för ett ökat nyttjande av idrottshallar och årligen i lokalförsörjningsplanen analysera och redovisa till kommunstyrelsen hur nyttjandegraden utvecklas
- verka för att idrottshallar byggs fullstora för att tillgodose idrottsrörelsens behov samt där det är möjligt bygga anläggningar med utrymme för dubbla basketplaner
- fullstora idrottshallar ska där det är möjligt ges ett enkelt uppförande i syfte att minska kostnaden och öka det totala utbudet av idrottsyta
- tillsammans och SISAB, idrottsnämnden och kulturnämnden verka för att tillgängliggöra samtliga nybyggda skolidrottshallar för idrotts-, kultur- och föreningsverksamhet, samt att i majoriteten av stadens skolor tillgängliggöra lokaler för kultur- och föreningslivet, genom investeringar i inpasseringslösningar och idrottsnämndens bokningssystem
- vid ny- eller ombyggnation av sim- och idrottsanläggningar planera lokaler avsedda för verksamhet som inte konkurrerar med fristående aktörer
- i samråd med fastighetsnämnden bistå exploateringsnämnden genom framtagande av kalkyl och behovsanalys vid exploatering av befintliga idrottsytor i de fall idrottsytor ska kompenseras
- tillsammans med fastighetsnämnden arbeta för att ta tillvara möjligheterna med digitalisering och teknikutveckling för att åstadkomma en effektiv lokalanvändning bland annat genom att utveckla bokningsstöd och uppföljning
- utveckla den regionala samverkan kring specialidrottsanläggningar

- delta i arbetet med Digital Demo inom sitt verksamhetsområde i syfte att genom digital teknik möta samhällsutmaningar som staden står inför

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Nämnder och bolagsstyrelser ska säkerställa att det finns resurser och kompetens tillgängliga i den utsträckning som krävs för att möta den kraftigt ökande ambitionshöjningen i arbetet med att utveckla en sammanhållen beredskap för framtida kriser och civilt försvar, både i den egna verksamheten och inom ramen för en stadsövergripande samverkan	2024-01-01	2024-12-31
Nämnder och bolagsstyrelser ska under ledning av kommunstyrelsen medverka i upprättandet av stadens krigsorganisation och dess bemanning	2024-01-01	2024-12-31
Utveckla den regionala samverkan kring planeringen av nya idrottsanläggningar	2024-01-01	2024-12-31

Kommunfullmäktiges indikatorer i urval

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2024	KF:s årsmål 2025	KF:s årsmål 2026
1.4 Stockholm ska vara en bra stad att åldras i – med god omsorg och stor trygghet	Andel äldre som på det hela taget är nöjda med möjligheten att ta del av ledarledd idrott/motion i Stockholm	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
1.5 Alla stockholmare ska ha tillgång till ett rikt kultur-, idrotts- och föreningsliv	Andel barn och ungdomar som deltar i idrottsaktiviteter på fritiden	75 %	75 %	76 %
	Andel barn och ungdomar som är nöjda med tillgången till idrottsaktiviteter	76 %	76 %	77 %
	Andel ungdomar som deltar i föreningsliv	66 %	66 %	67 %
Obligatorisk nämndindikator				
	Antal bokade timmar i skolidrottshallar utanför skoltid	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd

Kulturnämnden (kulturförvaltningen)

I en tid när det högerextrema, nationalistiska hotet mot den liberala demokratin växer sig allt starkare är liberalismen viktigare än någonsin. Detta gäller inte minst på kulturområdet. Stockholm ska fortsatt vara ett öppet samhälle med tolerans för olik tänkande. I en tid när nationalistiska krafter runt om i Europa och i övriga delar av världen försöker likrikta kulturen står Stockholm för mångfald. Den fria kulturen måste försvaras därför att det i grunden handlar om att försvara det fria samhället och demokratiska samtalet.

Kulturpolitiken ska värna och vårda yttrandefriheten och de demokratiska friheterna. Avgörande för en liberal kulturpolitik är den konstnärliga kvaliteten, och där måste alltid principen om armlängds avstånd gälla. Kulturskapare och experter fattar de konstnärliga besluten - inte politiker.

Kulturen är en angelägenhet för alla stockholmare, med det fria ordet och den konstnärliga friheten som grund. Kulturen ger upphov till nya perspektiv, vidgar vyer och speglar samtidens och framtidens angelägna frågor. Därför måste en kulturpolitik för Stockholm först och främst handla om att stärka kärnverksamheten: biblioteken, kulturskolan, Kulturhuset Stadsteatern. Genom att sänka trösklarna får vi kulturen att nå ut till dem som annars inte skulle nås.

Staden ska göra mer för att minska utanförskapet på kulturområdet. Kulturen bidrar till meningsfulla fritidsaktiviteter efter förskolan och skolan för barn och unga. Den som växer upp i ett utsatt område måste få samma chanser som andra att utvecklas.

Biblioteken är ryggraden i bildningssamhället. Biblioteken är också del av den demokratiska infrastrukturen och måste alltid värna yttrandefriheten. Det innebär att bibliotekens utbud aldrig får inskränkas utifrån ideologiska, politiska eller religiösa utgångspunkter, och biblioteken ska inte ägna sig åt censur.

Liberalerna tror på läsandets roll för fortsatt språklig och kulturell utveckling. Då måste bibliotekens utbud komma fler till del. Bibliotek möjliggör kunskap och bildning. När staden växer behövs fler bibliotek, de befintliga kan behöva expandera, och biblioteken ska vara öppna när stockholmarna har tid att besöka dem. Det är viktigt att barn börjar läsa tidigt för att få med sig språket från början. Tidiga läsfrämjande insatser bidrar långsiktigt till att ge människor bättre möjligheter på arbetsmarknaden senare i livet.

Renoveringen av Stockholms stadsbibliotek är otroligt efterlängtat. Det är helt nödvändigt att upprusta landets finaste bibliotek då underhållet varit eftersatt under en lång tid. Stockholms bibliotek är med sina 12 miljoner årliga besök Sveriges mest besökta kulturinstitution. Förutom utlåning av böcker lockar bibliotekens programverksamhet många besökare. Sagostunder, rim och ramsor, besök från förskolor, läxhjälp, språkcaféer och advokatjouren är populära.

Det är väldigt betydelsefullt att renoveringen blir av så att biblioteket kan öppna igen 2028. Men det gör också att tiden är knapp för förberedelser och därför är det viktigt att planera för hur man ämnar göra med verksamheten och böckerna så att stockholmarna kan fortsätta ta del av den litterära konsten. Det är angeläget att barn- och ungdomsverksamheten samt tillgången till litteratur säkras.

Vi menar att barnverksamheten är så pass viktig att förvaltningen bör ta fram ett förslag på ersättningslokal. Det blir en hel generation barn utan tillgång till stadsbiblioteket under tiden för renovering. Dessa behöver en fullgod lokal att söka sig till. Mobil och uppsökande verksamhet i all ära, det kan inte ersätta ett riktigt bibliotek med utrymme och kapacitet för barnen.

Alla människor har rätt till ett språk, det handlar i grund och botten om rätten till yttrandefrihet. Då måste också biblioteken stå rustade för att möta behovet av böcker på andra språk än svenska. Biblioteken ska bidra till läsglädje, kunskap och språkutveckling.

Alla barn och unga ska ha tillgång till kulturupplevelser - och möjligheter att skapa. Stadens kulturskolor är viktiga eftersom de just möjliggör för barn och unga att också få vara kulturutövare. Genom kulturskolans verksamhet El Sistema nås grupper i stadsdelar där deltagandet i ordinarie kulturskola hittills varit begränsat.

Ett viktigt inslag i en liberal kulturpolitik är att satsa på att tillgängliggöra stadens kultur för grupper som idag i mindre utsträckning får ta del av det som Stockholms kulturliv har att erbjuda. Kultur ska vara tillgänglig för alla och deltagare på daglig verksamhet ska ges större möjligheter att också ta del av Stockholms rika kulturutbud.

När Medeltidsmuseet nu stänger i sina nuvarande lokaler är det väldigt viktigt att hitta en lösning så att utställningen blir tillgängliggjord för Stockholmarna. Till exempel skulle utställningen kunna delas upp så att den syns på flera muséer. Det riskerar bli en lång tid som invånarna inte får tillgång till denna viktiga upplevelse, i synnerhet är det problematiskt för skolungdomar som brukar gå dit genom skolbesök.

Liberalerna vill att det utreds om staden kan etablera ett HBTQI+-museum i Stockholm, exempelvis med inspiration från ett motsvarande museum i Polens huvudstad Warszawa. Stockholms HBTQI+-historia, kultur och kamp för rättigheter borde ha en självklar och permanent plats i staden.

Förståelsen för det kulturella och kreativa näringarnas ekosystem är extra viktigt i en stad som Stockholm där var femte företag arbetar inom näringen. Därför är det viktigt att fokus fortsätter hållas på helheten och att kulturnämndens ansvar inte begränsas till enbart de delar som omfattas av kulturnämndens verksamhet eller de som av nämnden mottager kulturstöd.

Vi vill att samverkan och dialog med det privata näringslivet fördjupas. Här gäller det att se möjligheter när det gäller användning av lokaler och i vissa fall samlokalisering. För att möjliggöra detta behöver staden samarbeta mer med privata fastighetsaktörer. Staden kan också hitta andra sätt att finansiera evenemang, exempelvis genom sponsring.

Yttrandefriheten och åsiktsfriheten är våra mest grundläggande fri- och rättigheter. Tyvärr ser vi ett allt mer auktoritärt politiskt landskap, där demokratin är på tillbakagång runt om i världen. En liberal politik värnar fristadsprogrammet, det residensprogram som omfattar konstnär som lever under auktoritärt styre. Programmet går ut på att flytta en person från en hotfull situation på en plats till en tryggare plats, i vilken personen får möjlighet att utöva sitt konstnärliga yrke bortom hot om våld och censur.

Att inte satsa på kultur har ett högt pris. Det är uppenbart att vi idag möts av politiska krafter som inte vill det öppna samhället väl. Historiskt har alltid olika politiska rörelser

försökt att ge sig på kulturen, att styra den i likformig riktning för att gynna sina egna syften. En fri kultur handlar i grunden om tankens och ordets frihet. Att satsa på kulturen är därför också att rusta för tolerans och demokrati.

Om hot och hat mot kulturarbetare

Enligt en rapport från DIK – facket för alla som arbetar eller studerar inom kultur, kommunikation eller kreativ sektor, med 20.000 medlemmar runt om i landet – har 2074 respondenter uttryckt för att deras verksamhet kommer att begränsas. En huvudlinje bakom denna oro är att det ska bli mer detaljstyrning från politiken.

Av offentliganställda DIK-medlemmar som svarat på enkäten har drygt 200 personer svarat att de blivit uppvaktade av politiker eller högre tjänstemän med krav eller önskemål om förändringar i verksamheten.

Ännu mer oroande är att tillfrågade medlemmar vittnar om hat och hot riktat mot dem. Var femte bibliotekarie uppger att de utsatts för hat eller kränkningar på jobbet. I Olofström ställdes ifjol en sagostund om till ett digitalt evenemang av säkerhetsskäl sedan biblioteket mottagit hot och på Malmö stadsbibliotek valde man att ta in en väktare under sagostunden där. Vi får aldrig acceptera att vare sig politik eller besökare kommer med hot och hat mot personal på de kulturevenemang som anordnas. Professionens självständighet ska värnas.

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

Ett frihetens Stockholm som ger varje individ möjligheter att uttrycka sig och förutsättningar att leva ett självständigt liv

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska nämnden

- fortsätta utveckla Kulturskolan och El Sistema så att verksamheterna når fler barn och unga på de platser och tider som underrepresenterade målgrupper önskar, bland annat genom att utveckla ett tillgängligt och efterfrågestyrt utbud, säkerställa tillgången på lärare samt säkerställa fler elevplatser och tillgänglighet inom kulturskolans resurscenter för elever med särskilda behov
- i nära samverkan med utbildningsnämnden, stadsdelsnämnderna, fristående skolor och förskolor samt det fria kulturlivet fortsätta verka för att fler barn i förskolor och skolor genom Kulanpremien kommer i kontakt med kulturverksamheter anpassade efter deltagarnas behov
- säkerställa att Medeltidsmuseets flytt leder till förbättrad kvalitet och tillgänglighet för besökarna samt verka för att hitta tillfälliga lokaler åt museet innan flytten in i Börshuset.
- i samverkan med stadsdelsnämnderna prioritera lokala åtgärder för att nå målet om att inte ha något särskilt utsatt eller utsatt område inom Stockholms stad
- stödja utvecklingen av det ukrainska kulturcentrumet som inrättades 2022
- tillsammans med kommunstyrelsen arbeta för ökad trygghet i stadens bibliotek, museer och evenemang utifrån ett barnperspektiv, jämställdhetsperspektiv och tillgänglighetsperspektiv
- säkerställa kvaliteten och utveckla internationella bibliotekets verksamhet på Kungsholmen
- i samarbete med andra nämnder och civilsamhället utveckla arbetet med aktiviteter för stadens nyanlända
- utifrån befintlig erfarenhet och kunskap fortsätta utveckla arbetet mot våldsbejakande extremism i nära samverkan med kommunstyrelsens centrala samordnare och stadsdelsnämnderna. Arbetet ska utgå ifrån handlingsplanens lägesbild och beslutade aktiviteter
- stärka och underlätta för civilsamhällets bidrag och delaktighet i stadens kulturliv, bland annat genom att säkerställa att riktlinjer för föreningsstöd utgår från principer som är tydliga och transparenta och som hindrar att stöd går till
- tillsammans med socialnämnden och stadsdelsnämnderna införa en kulturbonus inom LSS med rabatterat inträde enligt Kulanpremiens modell
- Utvärdera effekterna av att utöka det litterära utbudet av svenska författare på andra språk
- Utvärdera behovet av böcker på utländska språk, exempelvis persiska, kurdiska och iranska
- tillsammans med socialnämnden och stadsdelsnämnderna införa en kulturbonus inom LSS med rabatterat inträde enligt Kulanpremiens modell samt se till att det finns ett stort utbud av kulturupplevelser tillgängliga utifrån de olika deltagarnas behov
- Säkerställa att alla förskolor genom Kulanpremien tar del av kulturarrangemang åtminstone en gång per år.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Kulturnämnden skall utreda förutsättningarna för ett HBTQI+-museum i Stockholm	2024-01-01	2024-12-31
Kulturnämnden skall bidra till uppförandet av ett minnesmärke över rösträttskvinnor vid Skeppsbron	2024-01-01	2024-12-31
Kulturnämnden skall medverka till att uppföra ett monument till minne av Barbro Westerholm	2024-01-01	2024-12-31
Ta fram ett förslag på ersättningslokal för Stadsbibliotekets barnverksamhet under renoveringen av Stadsbiblioteket	2024-01-01	2024-12-31
Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd ska i samarbete med exploateringsnämnden, kulturnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, trafiknämnden och relevanta aktörer verka för att områdets verksamhet med en permanent kulturpark med fokus på graffiti i Snösätra	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med idrottsnämnden, kulturnämnden, socialnämnden och stadsdelsnämnderna utreda hur staden kan förbättra och förenkla för föreningslivet i Stockholm med målet att Stockholm ska ha Sveriges bästa föreningsklimat	2024-01-01	2024-12-31
Fastighetsnämnden ska i samråd med kulturnämnden identifiera fastigheter i sitt bestånd som inte kan bära sina egna kostnader men som eventuellt bör behållas i stadens ägo utifrån strategiska, kulturhistoriska, symboliska eller verksamhetsmässiga perspektiv	2024-01-01	2024-12-31
Utbildningsnämnden ska i samarbete med förskolenämnden och i samråd med kulturnämnden revidera skolbiblioteksplanen	2024-01-01	2024-12-31
Kulturnämnden ska ta fram en kulturskoleplan	2024-01-01	2024-12-31
Stadsbyggnadsnämnden ska tillsammans med exploateringsnämnden, kulturnämnden och miljö- och hälsoskyddsnämnden utreda möjligheterna att identifiera zoner i områden utan bostäder där högre ljudnivåer kan tillåtas för ett levande nattliv	2024-01-01	2024-06-30
Utbildningsnämnden ska i samarbete med SISAB, idrottsnämnden och kulturnämnden ta fram en plan för öppnande av lokaler för kultur- och föreningsliv i minst en skola där lokaler tidigare inte funnits tillgängliga i varje stadsdelsnämndsområde genom att tillsammans identifiera de mest strategiskt lämpliga skolorna för detta	2024-01-01	2024-12-31
Kulturnämnden skall utvidga fristadsprogrammet med plats för ytterligare en konstnärlig utövare	2024-01-01	2024-12-31
Utvärdera effekterna av att utöka utbudet av litteratur av svenska författare på andra språk	2024-01-01	2023-12-31
Utreda lämpliga platser för gatukonsten i stadens yttre stadsdelar	2024-01-01	2024-12-31
Utvärdera behovet av böcker på utländska språk, exempelvis persiska, kurdiska och iranska	2024-01-01	2024-12-31
Utöka sagostundsaktiviteterna på bibliotek med extern aktör, exempelvis dragqueens	2024-01-01	2024-12-31

Ett grönt och innovativt Stockholm som är ledande i klimatomställningen och ger goda förutsättningar för ett fritt närings- och kulturliv.

När Stockholm växer ska kulturen finnas med i den fysiska och innehållsmässiga planeringen. Fler bibliotek behöver etableras i framtiden och befintliga kan behöva expandera och olika former av öppna bibliotek ska utvecklas. Biblioteken ska vara trygga, rofyllda och inbjudande miljöer för alla oavsett var i staden man är. Samverkan mellan stadens kulturverksamheter och andra kulturinstitutioner och aktörer som verkar i staden ska utvecklas i syfte att stärka Stockholm som en levande kulturstad i världsklass.

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska nämnden

- arbeta för att biblioteken ska ha generösa öppettider hela året, när stockholmarna vill och kan besöka dem
- arbeta för att biblioteken ska vara trygga mötesplatser med en säker arbetsmiljö för personalen som känner sig förberedda för att ta hand om ordningsstörningar
- biblioteken ska utveckla tillgängligheten genom innovativa bibliotekstjänster samt olika former av öppethållande, bland annat genom fler mer öppna bibliotek, fler sommaröppna bibliotek och försöksverksamhet med förtroendeöppet genom samverkan med civilsamhället
- utöka pilotverksamheten kring förskolebiblioteken i samarbete med stadsdelsnämnderna i syfte att skapa fler lockande läsmiljöer som inspirerar barnen att läsa samt involverar föräldrar i barnens läsning
- inrätta IOP-avtal med läsfrämjande aktörer för att öka barn och ungas läslust som komplement till bibliotekens verksamhet
- fortsatt anordna aktiviteter i biblioteken som inkluderar samarbete med aktörer från det lokala kultur- och föreningslivet
- verka för mer gatukonst i stadens yttre stadsdelar
- i samarbete med kommunstyrelsen och fastighetsnämnden underlätta för mindre kulturevenemang på Stockholms stadshus borgargård i syfte att levandegöra en unik plats i staden för stockholmare och besökare
- stärka förutsättningarna för stadens kulturella och kreativa näringar i samarbete med Stockholm Business Region AB
- söka samarbeten med kulturinstitutioner som är lokaliserade i staden i syfte att underlätta och samfinansiera utbyggnad av den kulturella infrastrukturen i staden
- tillsammans med SISAB, idrottsnämnden och utbildningsnämnden verka för att tillgängliggöra samtliga nybyggda skolidrottshallar för idrotts-, kultur- och föreningsverksamhet, samt att i majoriteten av stadens skolor tillgängliggöra lokaler för kultur- och föreningslivet, genom investeringar i inpasseringslösningar och idrottsnämndens bokningssystem
- i samverkan med exploateringsnämnden, trafiknämnden och stadsdelsnämnderna, öka och underlätta för närvaron av kultur i det offentliga rummet, med fokus på ytterstaden
- främja utvecklingen av film- och tv-produktion som en viktig del inom de kulturella och kreativa näringarna samt fortsätta dialogen med Region Stockholm om en formaliserad samverkan för satsning på professionell filmproduktion i stad och region
- verka för att nämndens publika evenemang, museiverksamhet och arkivverksamhet lyfter teman kopplade till Stadshusets hundraårsjubileum 2023. Bidra med kompetens rörande Stadshusets inventarier och konst. I syfte

att få andra aktörer att medverka till jubileumsåret nyttja den samverkan som nämnden har med andra kulturaktörer och kulturinstitutioner

- fortsätta arbetet med energieffektiviseringar
- intensifiera sitt arbete med att uppnå målet för matavfallsinsamling

Ett Stockholm med god ekonomi som slår vakt om de mänskliga rättigheterna, öppenhet och valfrihet

Inriktningen är att Stockholm ska växa med kultur. Det kulturstrategiska arbetet ska fortsätta med fokus på hur lokaler kan samnyttjas mer effektivt samt hur kulturperspektiven ska vara en integrerad del i Stockholms stadsutveckling där kulturlivet görs mer tillgängligt i det offentliga rummet. Stadens kulturstrategiska program ska bland annat tydliggöra hur externa aktörer kan bidra till kulturens plats i stadsutvecklingen samt arbeta strategiskt för de kulturella och kreativa näringarnas behov i en växande stad.

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska nämnden*

- fortsätta utveckla den digitala verksamheten bland annat det digitala biblioteket för att tillgängliggöra verksamheten för fler
- skapa strategisk och framsynt planering så att resurser kan frigöras inom den befintliga verksamheten för att möta ökade hyres-, drift- och kapitalkostnader
- fortsätta samverka med stadsarkivet för att uppnå ökad verksamhetnytta och effektivitet genom att samordna resurser
- minska kostnaderna för administration, lokaler och energiåtgång för att nå en långsiktigt hållbar utveckling för verksamheten
- arbeta för att öka samnyttjandet av lokaler med berörda nämnder och bolagsstyrelser, dels för att skapa effektiv lokalanvändning, dels för att skapa förbättrad service för stockholmarna
- se på museiverksamheten och konsthallar som en samlad verksamhet där intäkter bidrar till nämndens samtliga verksamhetsområden
- verka för tillgängliga bibliotek genom utökade öppettider
- uppmuntra till samverkan med näringsliv och externa aktörer för att bidra till stadens kulturliv samt vidga intäktskällorna genom fler externa samarbeten där värden exempelvis kan skapas genom den infrastruktur och utrustning som staden förfogar över
- verka för ökad samordning och dialog mellan Region Stockholm och staden gällande kulturverksamheter
- i enlighet med stadens fastighets- och lokalpolicy bistå med kompetens inför stadens eventuella avyttringar av fastigheter med ett kulturhistoriskt värde
- tillsammans med berörda nämnder och bolagsstyrelser samverka för att uppnå stadens vision om Slakthusområdet för att bland annat skapa ett modernt, levande kultur- och nöjesliv samt att öka antalet arbetsplatser i stadens södra delar

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Fastighetsnämnden ska i samarbete med kulturnämnden ta fram en strategi för hur hyror för samlingslokaler, föreningslokaler, medborgarhus, hemgårdar och liknande ska kunna hållas på en så låg nivå som möjligt de kommande åren	2024-01-01	2023-12-31
Kulturnämnden ska i samarbete med SISAB, idrottsnämnden och utbildningsnämnden påbörja öppnandet av lokaler för kultur- och föreningsliv i majoriteten av stadens skolor i enlighet med investeringsbudgeten	2024-01-01	2023-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med kulturnämnden och stadsdelsnämnderna upphandla och införa ett gemensamt digitalt system för handläggning av stadsdelsnämndernas föreningsbidrag	2024-01-01	2023-12-31
Nämnder och bolagsstyrelser ska säkerställa att det finns resurser och kompetens tillgängliga i den utsträckning som krävs för att möta den kraftigt ökande ambitionshöjningen i arbetet med att utveckla en sammanhållen beredskap för fredstida kriser och civilt försvar, både i den egna verksamheten och inom ramen för en stadsövergripande samverkan	2024-01-01	2023-12-31
Nämnder och bolagsstyrelser ska under ledning av kommunstyrelsen medverka i upprättandet av stadens krigsorganisation och dess bemanning	2024-01-01	2023-12-31
Kommunstyrelsen ska i samråd med kulturnämnden och utbildningsnämnden samordna stadens deltagande i 250-årsjubileet för Judiskt liv i Sverige och gå in som samverkandepartner i firandet i Stockholm år 2025	2024-01-01	2024-12-31
Kulturnämnden ska i samråd med kommunstyrelsen ge stöd till den romska minoriteten om minnestunden på minnesdagen för folkmordet på romer under Förintelsen	2024-01-01	2024-12-31
Kulturnämnden ska i samråd med kommunstyrelsen undersöka möjligheten till samarbete med Forum för levande historia och ge stöd till en öppen minnestund på Förintelsens minnesdag	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med målansvariga nämnder och bolagsstyrelser för de globala hållbarhetsmålen i Agenda 2030 ta fram förslag på så kallade flaggade indikatorer i syfte att följa upp stadens arbete med att säkerställa de mänskliga rättigheterna	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med idrottsnämnden, kulturnämnden, socialnämnden och stadsdelsnämnderna utreda långsiktiga behov och finansiering av kommunövergripande fritidsverksamheter för barn och unga med funktionsnedsättning	2024-01-01	2024-12-31

Kommunfullmäktiges indikatorer (i urval)

2.4. Stockholm är en modern kultur- och evenemangsstad med en stark besöksnäring	Andel barn och ungdomar som är nöjda med tillgången till kulturaktiviteter på fritiden	76 %	77 %	77 %
	Stockholmarnas nöjdhet med kommunala kulturinstitutioner	85 %	86 %	86 %
	Antal lån totalt i kommunala bibliotek per invånare	4,8	4,8	4,8
	Andel ungdomar som deltar i föreningsliv	65 %	66 %	66 %

Kulturnämnden: stadsarkivet

Stadsarkivet är en central resurs i stadens informationsförsörjning och en av förutsättningarna för att offentlighetsprincipen ska fungera. Stadsarkivet har en viktig roll i arbetet med att utveckla stadens informationshantering. Tillgång till arkivinformation ger dagens och framtidens stockholmare insyn i de offentliga beslutsprocesserna och stadsarkivet ska underlätta för forskning kopplat till materialet. Tillgängligheten till stadsarkivets material och kunskap ska på bästa sätt komma alla stockholmarna till del. E-arkiv Stockholm är stadens gemensamma digitala arkiv. Stockholms stadsarkiv spelar en viktig roll i att belysa stockholmarnas liv genom historien. För att tillgängliggöra stadens historiska källmaterial ska Stadsarkivet fortsätta arbetet med digitalisering av arkiverat material.

I stadens verksamheter skapas hela tiden stora mängder information. Denna information är en central resurs för medborgare, organisationer och näringsliv. Förutom användning som minnes- och bevismaterial är den offentliga informationen en unik råvara att skapa tjänster och produkter av. Tillgång till denna information är också mycket viktig i ett demokratiskt perspektiv. Tillgängligheten till stadsarkivets material och kunskap ska öka och på bästa sätt komma stockholmarna till del. Stadsarkivet ska även upprätthålla och utveckla god tillgänglighet för människor med funktionsnedsättning.

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

Ett frihetens Stockholm som ger varje individ möjligheter att uttrycka sig och förutsättningar att leva ett självständigt liv

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska nämnden

- utveckla stadsarkivets publika verksamheter i nära samarbete med Stadsmuseet, stadens bibliotek samt andra aktörer så att material och kunskap är tillgängliga för stockholmare och forskare
- fortsätta att förstärka stadsarkivets karaktär av öppen publik institution med särskilt fokus på att nå nya grupper som idag sällan använder arkivets resurser
- fortsätta att utveckla stadsarkivets digitaliserings- och publiceringsarbete för att nå en bredare publik
- utveckla metoder för ökad användbarhet och digitalisering genom exempelvis crowdsourcing där civilsamhälle, medborgare och näringsliv enklare kan bidra till arkiven
- fortsätta arbeta för att nå barn och unga
- arbeta för att synliggöra kvinnor genom historien
- säkerställa att det finns resurser och kompetenser tillgängliga i den utsträckning som krävs för att upprätthålla säkerhetsskyddet och bidra i utvecklingen av stadens säkerhetsskyddsorganisation

Ett grönt och innovativt Stockholm som är ledande i klimatomställningen och ger goda förutsättningar för ett fritt närings- och kulturliv.

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska nämnden*

- fortsätta arbetet med att effektivisera energiförbrukningen fortsätta nyttja tekniska resurser för att hitta klimatsmarta lösningar
- verka för att nämndens publika arkivarieverksamhet under 2023 lyfter teman kopplade till Stadshusets hundraårsjubileum. I syfte att få andra aktörer att medverka till jubileumsåret nyttja den samverkan som nämnden har med andra kulturaktörer och kulturinstitutioner. Bidra med kompetens i inventering och översyn av Stadshusets föremål som del i förberedelserna inför jubileumsåret

Ett Stockholm med god ekonomi som slår vakt om de mänskliga rättigheterna, öppenhet och valfrihet

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska nämnden*

- centralt ansvara för stadens arkivfunktioner och bidra till andra nämnders verksamhet genom tillsyn, expertkunskap och rådgivning
- utveckla digitaliseringen av stadens informationshantering i nära samarbete med stadens övriga nämnder som bidrar till snabbare processer, tillgänglighet och effektivisering
- stödja stadens verksamheter i att hantera sin information på så sätt som underlättar tillgången och upprätthåller offentlighetsprincipen och andra lagkrav inom informationsområdet, exempelvis kravet om digital anslagstavla
- genomföra noggranna driftkostnadsanalyser utifrån nämndens samlade lokalbehov inför beställning av tillkommande lokalresurser och upprustning av befintliga
- samverka med kulturnämnden: kulturförvaltningen för att uppnå ökad verksamhetnytta och effektivitet genom att samordna resurser samt presentera goda exempel på former för samverkan som kan användas i hela staden.
- verka för att fler verksamheter levererar sina arkiv, både på papper och digitalt till e-arkivet
- förbättra arbete och ekonomistyrning gällande eDok för att säkerställa framdrift och ett kostnadseffektivt införande
- fortsätta breddinförandet av ärendehanteringssystemet eDok och arbeta för att förvaltningsorganisationen för eDok är kostnadseffektiv i syfte att minimera driftskostnadskonsekvenser för användarna i staden
- öka nyttjandegraden av stadsarkivet lokaler av stadens förvaltningar och bolag samt externa parter

Kommunfullmäktiges aktiviteter

Följande aktiviteter ska leda till att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet och inriktningsmål uppnås.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Nämnder och bolagsstyrelser ska säkerställa att det finns resurser och kompetens tillgängliga i den utsträckning som krävs för att möta den kraftigt ökande ambitionshöjningen i arbetet med att utveckla en sammanhållen beredskap för fredstida kriser och civilt försvar, både i den egna verksamheten och inom ramen för en stadsövergripande samverkan	2024-01-01	2024-12-31
Nämnder och bolagsstyrelser ska under ledning av kommunstyrelsen medverka i upprättandet av stadens krigsorganisation och dess bemanning	2024-01-01	2024-12-31

Kyrkogårdsnämnden

Kyrkogårdsnämnden har en viktig roll för att erbjuda stockholmarna vackra och rofyllda begravningsplatser. På stadens begravningsplatser och vid ceremonilokaler ska möjlighet och utrymme ges för olika begravningstraditioner så att alla oavsett livsåskådning kan få den begravningsceremoni som önskas.

Stadens begravningsplatser är en del av kulturarvet, men fyller samtidigt en funktion som park- och naturmiljö. Dessa kvaliteter ska bevaras och utvecklas. Staden har ett särskilt åtagande att värna om Skogskyrkogården såsom ett världsarv åt mänskligheten.

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

Ett frihetens Stockholm som ger varje individ möjligheter att uttrycka sig och förutsättningar att leva ett självständigt liv

Kyrkogårdsnämnden ska verka för att den konfessionsneutrala inriktningen upprätthålls och att alla, oavsett livsåskådning, kan erbjudas den begravningsceremoni som önskas. Nämnden ansvarar för att erbjuda rofyllda och vackra begravningsplatser, liksom att förvalta det kulturarv och de park- och naturmiljövärden som finns vid stadens begravningsplatser. Nämnden ska även skapa trygga och säkra mötesplatser för anhöriga och besökande på begravningsplatserna och vidta såväl preventiva som reaktiva åtgärder för att uppnå detta. Nämnden ska utreda, och vid behov införa, nya gravplatser i staden.

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska nämnden

- ge möjlighet och utrymme för olika begravningstraditioner på stadens begravningsplatser och vid nämndens ceremonilokaler
- förvalta kulturarvet vid stadens begravningsplatser
- under året påbörja uppförandet av en ceremonilokal vid Strandkyrkogården
- verka för att stadens begravningsplatser ska upplevas som tillgängliga, trygga och säkra samt säkerställa att de är väl belysta, hela och rena
- fortsätta trygghetsarbetet på stadens begravningsplatser, bland annat med olika tekniska lösningar
- utreda nya gravtyper och vid behov införa dessa på fler av stadens begravningsplatser
- fortsätta arbetet med att tillhandahålla platser för feriearbetare

Ett grönt och innovativt Stockholm som är ledande i klimatomställningen och ger goda förutsättningar för ett fritt närings- och kulturliv

Begravningsplatserna i Stockholms stad ska vara stämmingsfullt ljussatta, samtidigt som byggnaderna ska bli allt mer energieffektiva. De krematorier som kyrkogårdsnämnden ansvarar ska fortsätta utvecklas i syfte att vara ledande ur miljöhänsyn.

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska nämnden

- fortsätta arbetet med att energieffektivisera byggnader och belysning på begravningsplatserna för att minska energiförbrukning, samtidigt som de stämmingsfullt ljussatta inom- och utomhusmiljöerna behålls
- utveckla och förvalta park- och naturmiljövärden vid stadens begravningsplatser utifrån *Handlingsplan för biologisk mångfald*
- vara ledande i utvecklingsarbetet för miljöhänsyn vid drift av krematorier
- fasa ut fossila bränslen i arbetsfordon och maskiner

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Kyrkogårdsnämnden ska utreda möjligheterna för ekologiska begravingar.	2024-01-01	2024-12-31

Ett Stockholm med god ekonomi som slår vakt om de mänskliga rättigheterna, öppenhet och valfrihet

Kyrkogårdsnämnden ska säkerställa en kostnadseffektiv verksamhet och en låg begravningsavgift på såväl kort som lång sikt. Driftkostnadsperspektivet ska vara i fokus. Underhållet på stadens begravningsplatser ska hålla en god nivå på lång sikt, och nämnden ska stärka underhållet där det tidigare varit eftersatt.

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska nämnden

- säkerställa en god kostnadskontroll på kort och lång sikt genom en kostnadseffektiv verksamhet och en långsiktig investeringsplanering där driftkostnadsperspektivet är i fokus
- tillsammans med kommunstyrelsen uppvakta regeringen för att möjliggöra för staden att ta del av den kyrkoantikvariska ersättningen
- långsiktigt hålla en god nivå på underhållet vid stadens begravningsplatser och ta fram en långsiktig underhålls- och investeringsplan samt redovisa driftkostnadskonsekvenser
- stärka investeringsstyrningen och vidta åtgärder för att förbättra budgetföljsamheten, prognossäkerhet samt styrningen av investeringsprojekt då nämnden har ett antal större investeringsprojekt planerade och i genomförandeskede
-

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Nämnder och bolagsstyrelser ska säkerställa att det finns resurser och kompetens tillgängliga i den utsträckning som krävs för att möta den kraftigt ökande ambitionshöjningen i arbetet med att utveckla en sammanhållen beredskap för fredstida kriser och civilt försvar, både i den egna verksamheten och inom ramen för en stadsövergripande samverkan.	2024-01-01	2024-12-31
Nämnder och bolagsstyrelser ska under ledning av kommunstyrelsen medverka i upprättandet av stadens krigsorganisation och dess bemanning.	2024-01-01	2024-12-31

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Arbetet för klimatet och miljön är vår tids ödesfrågor. I grunden är det en frihetsfråga för kommande generationer. Stockholm skall klara sina åtaganden inom Paris-avtalet men vi skall också gå i täten så att detta sker. Målen skall nås genom en ekonomi i tillväxt och innovation genom grön teknik. Liberalernas klimatpolitik utgår från principen om att förorenaren betalar. Politiken skall stå för långsiktighet och förutsägbarhet. Spelreglerna skall vara tydliga för samhällets aktörer. Liberal klimatpolitik är inte symbolpolitik.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden utgör en kommunal myndighet med ansvar för den lokala tillsynen av lagar som rör miljö och hälsa. De viktigaste lagarna är miljöbalken och livsmedelslagstiftningen. Nämndens myndighetsutövning och tillsynsarbete ska prioriteras och utvecklas i syfte att säkerställa stockholmarnas hälsa och säkerhet samt lika och rättvisa regler för företag inom Stockholms stad. En god service och tillgänglighet gentemot stadens invånare och företag ska stå i fokus för verksamhetsutvecklingen.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden har en viktig roll i stadens arbete att skapa en miljö- och klimatsmart stad med god livskvalitet för stadens invånare. Stockholm ska vara fossilfritt och klimatpositivt senast 2040 och stadens organisation ska vara fossilfri 2030. Tillgång till ren el är avgörande för att nå klimatmålen och staden behöver i nära dialog med andra aktörer säkerställa att kapacitet och tillgång till el finns i hela staden. Mer lokal elproduktion kan t.ex. nås genom fler solceller och det kommande kraftvärmeverket i Lövsta.

Det ska vara lätt för stockholmarna att leva hållbart och invånarnas ekologiska fotavtryck ska minska. Nämnden bidrar med underlag i stadsutvecklingen och har en samordnande roll i stadens arbete för att uppnå en god vattenstatus i stadens alla vattenförekomster. Miljöövervakning är en viktig del av verksamheten. Nämnden bidrar även genom expertkunskap inom klimat- och energifrågor, luft- och kemikaliefrågor. Stockholmarnas hälsa ska gynnas genom ett långsiktigt arbete med att säkerställa en stadsmiljö med frisk luft, rent vatten och en natur av hög kvalitet samt en sund inomhusmiljö.

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

Ett frihetens Stockholm som ger varje individ möjligheter att uttrycka sig och förutsättningar att leva ett självständigt liv

Nämnden tillsynsarbete syftar ytterst till att lagstiftningen följs.

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska nämnden

- Arbeta med riktad tillsyn av hyresfastigheter som missköts skall stärkas. Alla stockholmare skall ha drägliga boendeförhållanden och staden accepterar inte slumvärdar.
- bedriva tillsyn av centrumanläggningar som misstänks misskötas, bland annat avseende avfallshantering. Nämnden ska verka för skärpt tillsyn av avfall för att motverka fusk och nedskräpning.
- arbeta för att återvinningen av privatpersoners sopor sköts så att klagomålen väsentligt minskar. Dialog med FTI ansvarar SVOA för och miljö- och hälsoskyddsnämnden skall vid behov bistå i arbetet.
- Fortsätta arbetet med tillsyn av inomhusmiljöer avseende buller och dålig inomhusluft i stadens skolor och förskolor skall vara ett prioriterat arbete.
- Planera för inrättandet av fler strand- och bryggbad där det är möjligt och kartlägga möjligheterna att anlägga vinterbadplatser med möjlighet till bastubad. Inrättandet av fler badplatser ska göras med stor hänsyn till Stockholms vattenspegel.
- Arbeta för att utreda att stadens vinter- sommargåtor och torg blir fler, och att permanenta dessa i vissa områden, bl.a. runt Nytorget och Nockeby torg, samt andra för stockholmarna viktiga områden.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Stadsbyggnadsnämnden ska tillsammans med exploateringsnämnden, kulturnämnden och miljö- och hälsoskyddsnämnden utreda möjligheterna att identifiera zoner i områden utan bostäder där högre ljudnivåer kan tillåtas för ett levande natthiv	2024-01-01	2024-06-30
Södermalm stadsdelsnämnd skall tillsammans med miljö- och hälsoskyddsnämnden och exploateringsnämnden utreda lämplig badplats i Hammarby sjöstad utifrån stadens handlingsplan för nya bad	2024-01-01	2024-12-31
Planera för inrättandet av fler strand- och bryggbad där det är möjligt och kartlägga möjligheterna att anlägga vinterbadplatser med möjlighet till bastubad. Inrättandet av fler badplatser ska göras med stor hänsyn till Stockholms vattenspegel	2024-01-01	2024-12-31
Skärpa tillsyn av centrumanläggningar som misstänks misskötas, bland annat avseende avfallshantering. Nämnden ska verka för skärpt tillsyn av avfall för att motverka fusk och nedskräpning	2024-01-01	2024-12-31
Arbeta för att utreda att stadens vinter- sommargåtor och torg blir fler, och att permanenta dessa i vissa områden, bl.a. runt Nytorget och Nockeby torg	2024-01-01	2024-12-31
Förskolenämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen, exploateringsnämnden, fastighetsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, stadsdelsnämnderna, SISAB samt övriga berörda nämnder ta fram ett styrande stadsövergripande funktionsprogram för förskolor	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska tillsammans med exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, bostadsbolagen och Storstockholms brandförsvär skärpa tillsynen och kontrollen av sprängmedel	2024-01-01	2024-12-31

Ett grönt och innovativt Stockholm som är ledande i klimatomställningen och ger goda förutsättningar för ett fritt närings- och kulturliv.

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska nämnden*

- Fortsätta arbetet för att Stockholm senast år 2040 ska vara klimatpositivt och stadens organisation, förvaltningar och bolag ska vara fossilfria till år 2030. Vilket kräver särskilt fokus inom transporter och bygg- och fastighetssektorn.
- Verka för att stadens koldioxidbudget skall kompletteras med en skuggbudget för konsumtionsbaserade utsläpp.
- Arbeta för att nå klimatpositivitet genom koldioxidinfångning s.k. bio-CSS, där kraftvärmeverken i Värtan såväl som det i kommande Lövsta avgörande. Lövstaverket behöver planeras för att göra det möjligt. Det kräver fortsatt teknikutveckling och långsiktigt samarbete mellan olika aktörer.
- Verka för att parallellt utreda om staden kan klimatkompensera för sina fossila utsläpp på ett långsiktigt hållbart sätt.
- Fortsätta arbetet med att stadens antagna mål för laddinfrastruktur ska genomföras i alla stadens nämnder och bolag, med en kraftig utbyggnad av antalet laddplatser både i ytterstad och innerstad. Vårt mål är att 50 procent laddplatser kan uppnås 2026 och 100 procent laddplatser i innerstaden respektive 80 procent i ytterstaden 2030. Målen skall prövas i ljuset av teknikutvecklingen 2026 och tillgängliga affärsmodeller.
- Arbeta för att all marktrafik i innerstaden ska gå på el 2030 och det nås genom kraftigt utbyggd laddinfrastruktur i hela staden. Med en elektrifierad innerstad sänker vi också lokala utsläpp av kväveoxid och andra partiklar från förbränningsmotorer.
- Fortsätta arbetet med elektrifieringspakten med näringslivet och andra aktörer för att nå fler laddstolpar.
- Fortsätta arbetet med att planera för att bemöta klimatförändringar och extremväder. Genom att planera på ett sätt som gör staden mer motståndskraftig mot till exempel torka och översvämningar.
- Arbetet med klimatanpassning måste öka. Exempelvis behöver negativa effekter av kraftiga skyfall undvikas i framtiden, såsom de översvämningar som drabbade fastigheter i Enskede 2021.
- Arbeta och planera för fler träd i stadsmiljön, gröna väggar och tak samt ett bättre tillvaratagande av vatten rustas staden mot extremväder och blir dessutom vackrare.
- Nämnden ska tillsammans med andra berörda nämnder arbeta för att ha vertikala planteringar vid ny- och ombyggnation av stadsmiljön.
- Värna den biologiska mångfalden och skyddet stärkas, och att gröna korridorer upprätthålls för stadens ekosystem.
- bidra i arbetet för en grön stadsutveckling. Ytterstaden är fortsatt prioriterad i arbetet. Kartläggningen av stadens totala grönyta och ekologiskt särskilt betydelsefulla områden (ESBO) för att följa utvecklingen över tid skall fortsätta.
- Arbeta för att stadens naturreservat skall värnas, fredas från bebyggelse och hållas fria från skräp och plasten. Särskilt skyddsvärda områden skall utredas för nya naturreservat.
- Tillsammans med andra berörda nämnder fortsätta utredningarna och inrättandet av naturreservat i Kyrkhamn. I arbetet ska beaktas att bostadsbyggnadsmål och viktig infrastruktur kan genomföras.
- Arbeta med att antalet koloni- och odlingslotter utökas, dessa utgör ett värdefullt inslag i stadsmiljön och bidrar också till lokalt omhändertagande av dagvatten.

- I samråd med andra nämnder utreda hur nyttjandegraden av stadens koloniträdgårdar kan öka samt inventera lämplig mark för nya kolonilotter i bostadsnära områden, där även behovet av toalett och tillgänglighet ingår.
- Fortsatt bidra i arbetet för hälsosam och klimatsmart mat i stadens verksamheter. Frisk luft, rent vatten och en giftfri miljö är nödvändigt för god hälsa och livskvalitet.
- Tillsammans med andra berörda nämnder och bolag arbeta för rent vatten och stadens vattenförekomster skall nå miljökvalitetsnormerna. Växtbäddar och våtmarker behöver skapas för att rena dagvatten, växtsanering av förorenad mark skall fortsätta och stadens badplatser skall hålla god badvattenkvalitet.
- Bidra i arbetet för fler badplatser utifrån handlingsplanen för nya bad.
- Vara drivande i stadens arbete i relevanta delar i Agenda 2030 målen.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Exploateringsnämnden ska i samarbete med fastighetsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, AB Svenska Bostäder, Familjebostäder AB och Stockholms hem AB utreda gränsvärden för klimatbelastning vid nybyggnation	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med exploateringsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, AB Svenska Bostäder, Familjebostäder AB, Stockholms hem AB och SISAB ta fram en strategi för klimatneutral bygg- och anläggningssektor	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med miljö- och hälsoskyddsnämnden och Stockholm Stadshus AB ta fram en handlingsplan för att öka energilagringen och/eller värmelagring i stadens egna fastigheter samt i privata aktörers fastigheter	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med miljö- och hälsoskyddsnämnden och Stockholms Stadshus AB utreda viktningsskäl i syfte att säkerställa att byggnader har ett energieffektivt klimatskal, teknikneutralitet för uppvärmningssystem och minskade utsläpp	2024-01-01	2024-06-30
Kommunstyrelsen ska i samarbete med miljö- och hälsoskyddsnämnden, Stockholm Stadshus AB, Stockholm Vatten och Avfall och Stockholm Exergi utreda hur en storskalig samförbränning av slam och biobränsle kan komma igång och användas utan att det skadar den biologiska mångfalden	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen skall i samarbete med miljö- och hälsoskyddsnämnden ta fram en kompletterande koldioxidbudget i syfte att mäta konsumtionsbaserade utsläpp	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska, i samarbete med miljö- och hälsoskyddsnämnden, och i samråd med berörda nämnder och bolag, ta fram en plan för energieffektivisering av fastigheter och verksamheter för att nå stadens mål att minska energianvändningen med 10 procent, med fokus på att minska effekttopparna	2024-01-01	2024-12-31
Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska bistå berörda nämnder och bolagsstyrelser med stöd för att uppvärmningen med fossil olja och gas ska fasas ut under 2023 och ersättas med fossilbränslefria alternativ	2024-01-01	2024-12-31
Trafiknämnden ska i samarbete med miljö- och hälsoskyddsnämnden och Stockholm Vatten och Avfall AB och i samråd med kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna definiera ansvarsgränser och upprätta rutiner och former för skyfallskommunikation	2024-01-01	2024-12-31
Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen, trafiknämnden och stadsdelsnämnderna ta fram en strategi för stadens utomhusbelysning som ska innefatta energieffektivisering, smart belysning vid rätt platser, biologisk mångfald, ljusföroreningar och trygghetsaspekten	2024-01-01	2024-12-31
Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska i samarbete med trafiknämnden, stadsdelsnämnderna, AB Svenska Bostäder, Familjebostäder AB och Stockholms hem AB skapa nya växtbäddade väggar	2024-01-01	2024-12-31
Stadsbyggnadsnämnden ska i samråd med exploateringsnämnden och miljö- och hälsoskyddsnämnden fortsätta utredningarna och inrättandet av ett naturreservat i Kyrkhamn	2024-01-01	2024-12-31
Stadsbyggnadsnämnden ska i samråd med exploateringsnämnden och miljö- och hälsoskyddsnämnden utreda förutsättningarna med syfte att inrätta naturreservat i Fagersjöskogen. I samband med det ska staden ta ett samlat grepp på visionsarbetet Rågsveds Allé och starta ett visionsarbete om stadsutvecklingen i Fagersjö. Arbetet ska syfta till att undersöka förutsättningarna för att nya pendeltågsstationer i Fagersjö och Rågsved samt bygga nya bostäder	2024-01-01	2024-12-31
Stadsbyggnadsnämnden ska i samråd med exploateringsnämnden och miljö- och hälsoskyddsnämnden, Bromma stadsdelsnämnd, Farsta stadsdelsnämnd och Hägersten-Ålsvä stadsdelsnämnd utreda	2024-01-01	2024-12-31

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
reservatsbildning i Fagersjöskogen, Storskogen/Ålstensskogen, Majroskogen och vid Vinterviken. I arbetet ska bostadsbyggnadsmål och viktig infrastruktur beaktas		
Exploateringsnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen, miljö- och hälsoskyddsnämnden, trafikinämnden och Stockholms Hamn AB ta fram en stadsövergripande masshanteringsstrategi	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med exploateringsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden och trafikinämnden se över och tydliggöra stödfunktioner och kompetensresursers placering i syfte att möjliggöra en snabb elektrifieringstakt	2024-01-01	2024-06-30
Idrottsnämnden ska tillsammans med fastighetsnämnden och miljö- och hälsoskyddsnämnden göra en översyn av de olika granulat och konstgräs som finns tillgängliga och sammanställa vad de olika typerna har för idrottsmässiga och miljö- och klimatmässiga konsekvenser	2024-01-01	2024-06-30
Kommunstyrelsen ska i samarbete med miljö- och hälsoskyddsnämnden, trafikinämnden, Stockholm Vatten och Avfall AB samt övriga berörda nämnder och bolagsstyrelser utreda en styrnings- och finansieringsmodell för att öka takten i framttagandet och genomförandet av stadens lokala åtgärdsprogram för vatten	2024-01-01	2024-06-30
Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska utreda förutsättningar för att införa ett stopp för inköp av produkter som innehåller PFAS, ftalater och bisfenoler, samt fasa ut produkter och material som idag finns i staden	2024-01-01	2024-12-31
Nämnden ska tillsammans med andra berörda nämnder arbeta för att ha vertikala planteringar vid ny- och ombyggnation av stadsmiljön.	2024-01-01	2024-12-31
Trafikinämnden ska i samarbete med miljö- och hälsoskyddsnämnden utreda vilka åtgärder som behöver vidtas för att nå Världshälsoorganisationens (WHO) nya gränsvärden för luftkvalitet	2024-01-01	2024-12-31
Exploateringsnämnden skall i samråd med stadsdelsnämnderna, trafikinämnden och miljö- och hälsoskyddsnämnden utreda hur nyttjandegraden av stadens koloniträdgårdar kan öka samt inventera lämplig mark för nya kolonilotter i bostadsnära områden, där även behovet av toalett och tillgänglighet ingår.	2024-01-01	2024-12-31
Södermalm stadsdelsnämnd skall tillsammans med miljö- och hälsoskyddsnämnden och exploateringsnämnden utreda lämplig badplats i Hammarby sjöstad utifrån stadens handlingsplan för nya bad	2024-01-01	2024-12-31

Ett Stockholm med god ekonomi som slår vakt om de mänskliga rättigheterna, öppenhet och valfrihet

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska nämnden*

- fungera som stadens experter i frågor om klimat och miljö och skall stödja stadens övriga nämnder och bolag i arbetet för bättre resursanvändning, energieffektivisering och återvinning.
- Fortsätta med dialog och information till medborgarna för att fler stockholmare uppmuntras och får kunskap om hur de kan ställa om. En god service och tillgänglighet gentemot stadens invånare och företag ska stå i fokus för verksamhetsutvecklingen.
- Arbeta med utvecklade samarbeten, innovativa arbetssätt och en ökad externfinansiering från staten och EU för att nå klimat- och miljömålen.
- Delta i stadens internationella samverkansytor samt samverka med kommuner, region, näringsliv, akademi och andra relevanta aktörer för att bidra till att nå stadens miljö- och klimatmål.
- Vara ekonomiskt hållbar och bedrivas på ett kostnadseffektivt sätt där arbetssätten kontinuerligt utvecklas och förbättras.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Nämnder och bolagsstyrelser ska säkerställa att det finns resurser och kompetens tillgängliga i den utsträckning som krävs för att möta den kraftigt ökande ambitionshöjningen i arbetet med att utveckla en sammanhållen beredskap för fredstida kriser och civilt försvar, både i den egna verksamheten och inom ramen för en stadsövergripande samverkan	2024-01-01	2024-12-31
Nämnder och bolagsstyrelser ska under ledning av kommunstyrelsen medverka i upprättandet av stadens krigsorganisation och dess bemanning	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska i samråd med idrottsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, stadsdelsnämnderna, trafiknämnden och Stockholms Hamnar AB utreda för- och nackdelar med att avskaffa det generella badförbudet och istället införa badförbud på lämpliga platser	2024-01-01	2024-06-30

Kommunfullmäktiges indikatorer (ett urval)

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2024	KF:s årsmål 2025	KF:s årsmål 2026
2.1 Stockholm ska bli klimatpositivt – genom minskade utsläpp och ökad koldioxidlagring	Köpt energi i stadens verksamheter	1 945 GWh	1 945 GWh	1 945 GWh
	Utsläpp per invånare	1,5 ton CO2e/invånare	1,4 ton CO2e/invånare	1,3 ton CO2e/invånare
Obligatorisk nämndindikator				
	Minskning av CO2e till 2024	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse
2.4 Stockholmarens hälsa ska främjas genom ren luft, rent vatten och giftfria miljöer	Andel badvattenprover med godkänd badkvalitet	94 %	95 %	95 %
	Andel kemiska produkter i stadens verksamheter som innehåller utfasningsämnen	15 % minskning relativt 2020	20 % minskning relativt 2020	25 % minskning relativt 2020
	Andel vattenförekomster som följer miljö kvalitetsnormerna för ekologisk status	45 %	50 %	55 %
	Andel vattenförekomster som följer miljö kvalitetsnormerna för kemisk status	45 %	50 %	55 %
	Antal dygn över normvärdet för miljö kvalitetsmålet för kvävedioxid i luft	Max 7 dygn	Max 7 dygn	Max 7 dygn
	Antal dygn över normvärdet för miljö kvalitetsmålet för PM10 i luft	Max 35 dygn	Max 35 dygn	Max 35 dygn
Obligatorisk nämndindikator				

Servicenämnden

Stockholm ska vara en modern och innovativ stad som tillhandahåller god service till invånarna med långsiktigt ansvarstagande för gemensamma resurser. Stadens egna verksamheter ska ges goda förutsättningar att driva sina kärnverksamheter och servicenämndens administration ska präglas av effektivitet och hög servicenivå. Utveckling av stadens upphandlingsverksamhet ska prioriteras och upphandlingarna ska användas som ett medel att driva utvecklingen i innovativ och hållbar riktning. Uppföljning av ingångna avtal är en viktig del av detta arbete.

Servicenämnden ska inom ramen för sitt uppdrag arbeta med att effektivisera stadens administrativa funktioner. Detta ska leda till sänkta kostnader för stadens övriga nämnder eller bolag till förmån för kärnverksamheterna.

Servicenämnden ska säkerställa en hög grad av tillgänglighet och service till stockholmarna samt effektivisera stadens administrativa funktioner och använda de möjligheter som en ökad digitalisering ger. Servicenämnden ska informera stockholmarna om olika alternativ gällande äldreomsorg, förskola och andra verksamheter. Genom att kontinuerligt se över kommunikationsvägar, resurser och arbetssätt ska information och kontaktvägar förbättras inom staden samt för stockholmare, brukare och företag.

Servicenämnden ska bidra till en hållbar utveckling, genom att minska utsläpp och verka för innovativa lösningar som främjar miljön. Servicenämnden ska verka för miljö- och klimatsmarta val och effektivisering i verksamheten. Jämförelser med andra kommuner och med marknaden i övrigt kan med fördel genomföras när det gäller kostnadseffektivitet och hållbara lösningar.

Servicenämnden ska säkerställa möjligheter till innovation, digitalisering och nytänkande. Offentlig upphandling kan med fördel användas som ett verktyg för att pröva nya lösningar och utveckla stadens verksamheter. Servicenämnden ska därför verka för fler innovationsupphandlingar när så är lämpligt och för en stärkt upphandlingskompetens. Nämnden ska vidare, i samråd med stadens processägare, tillvarata och utveckla digitala arbetssätt och tjänster för ökad kvalitet och effektivitet och kostnader för staden som helhet ska alltid beaktas.

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

Ett frihetens Stockholm som ger varje individ möjligheter att uttrycka sig och förutsättningar att leva ett självständigt liv

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska nämnden

- vidareutveckla Kontaktcenter Stockholms service så att stockholmarna och de företag som vill verka i staden får ett snabbt och professionellt bemötande, en enklare och tydligare kanal för information och lättillgänglig kvalificerad service
- effektivisera och utveckla kontaktvägar till att bli mer tydliga och ändamålsenliga för företag, inte minst genom digitalisering och innovation
- öka samverkan med berörda nämnder i tillstånds- och tillsynsprocesser för att erbjuda en sammanhållen och förenklad myndighetsutövning
- säkerställa att kontaktcenters medarbetare har god kunskap om företagens vardag och behov
- med stöd av arbetsmarknadsnämnden tillgängliggöra arbetsplatser genom sociala klausuler eller sysselsättningskrav i fler av stadens upphandlingar där så är lämpligt och möjligt
- delta i gemensamma utvecklingsprocesser med övriga nämnder för att öka stadens totala NKI, fortsätta att utveckla samverkan av ”rätt väg in” avseende e-tjänster, digitala möten med staden och samverkan inom tillståndsansökningar för att förenkla och effektivisera företagens ansökningsförfarande
- tillsammans med kommunstyrelsen, Stockholm Business Region AB, arbetsmarknadsnämnden, och Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd fortsätta etableringen av International House och stärka möjligheten till kvalificerad arbetskraftsinvandring

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Servicenämnden ska i samarbete med socialnämnden och i samråd med stadsdelsnämnderna utreda Kontaktcenter som en väg in för alla Stockholmare inom det sociala området.	2024-01-01	2024-12-31
Servicenämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen, förskolenämnden, kulturnämnden, socialnämnden, utbildningsnämnden, äldre- och socialnämnden och stadsdelsnämnderna påbörja viss drift av centralt omsättningslager för medicinskt skydds- och förbrukningsmateriel, livsmedel samt vissa förbrukningsmateriel i syfte att höja stadens beredskapsförmåga	2024-01-01	2024-12-31

Ett grönt och innovativt Stockholm som är ledande i klimatomställningen och ger goda förutsättningar för ett fritt närings- och kulturliv

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska nämnden*

- tillsammans med miljö- och hälsoskyddsnämnden och kommunstyrelsen säkerställa att miljö- och klimatkrav inkluderas i inköpsprocessen för de centrala avtalsområdena samt stödja nämnder och bolag att göra detsamma i de egna avtalen
- etablera generell miljökunskap inom upphandlingsförfarandet för att i kontakt med miljö- och hälsoskyddsnämnden kunna säkerställa miljö- och klimatkrav vid inköpsprocessen
- fasa ut fossila bränslen i upphandlingar med särskilt fokus på transporter, entreprenader och arbetsmaskiner
- genom upphandling minska inköpen av plastprodukter och plastförpackningar i stadens verksamheter
- bistå miljö- och hälsoskyddsnämnden i arbetet med att byta ut energiineffektiva armaturer för mer energieffektiv belysning med lika eller förbättrad ljuskvalitet
- genomföra fler upphandlingar med delade kontrakt för att underlätta för mindre aktörer och företag där så är lämpligt och möjligt

Ett Stockholm med god ekonomi som slår vakt om de mänskliga rättigheterna, öppenhet och valfrihet

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska nämnden*

- i samråd med kommunstyrelsen prioritera stöd och inriktning i upphandlingsarbete till stadens nämnder och bolag
- rikta särskild uppmärksamhet på att motverka brottslig verksamhet kopplad till upphandlad verksamhet
- stärka arbetet med avtalsuppföljning
- verka för att öka bolagens engagemang i tjänster som beställs från servicenämnden
- skapa förutsättningar för att stödja stadens nämnder vid ansökningar om internationella bidrag från andra organisationer och stödja stadens nämnder och bolag vid ansökning samt genomförande av EU-finansierade projekt
- säkerställa en ändamålsenlig balans mellan kostnadseffektivitet, kvalitet och service
- säkerställa att finansiering och prissättning av servicenämndens tjänster utformas så att kostnadsmedvetenheten ökar och att fortsatta effektiviseringar kan genomföras
- verka för en mer lättöverskådlig prislista i samarbete med processägare och kunder
- tillhandahålla utbildning, support och stöd inom upphandling och inköp
- i samråd med kommunstyrelsen utveckla kategoribaserad inköpsstyrning, gemensamma processer samt systemstöd för upphandling, avtalshantering och inköpsanalys
- ansvara för kommunkoncernens inköpskategorier el, måltider och livsmedel samt inredning
- i samråd med kommunstyrelsen löpande utreda förutsättningarna för att etablera ytterligare inköpskategorier i stadens gemensamma kategoriorganisation
- i samråd med kommunstyrelsen bidra till ökad e-handel med stadens leverantörer

- genom effektivisering erbjuda nuvarande obligatoriska tjänster med en prissänkning om motsvarande 1,0 procent
- som tjänst erbjuda nämnderna att registrera inhyrningsavtal avseende lokaler och lägenheter i stadens lokaladministrativa system LOIS
- genomföra hyresförhandlingar utifrån av stadsdirektören utfärdade tillämpningsanvisningar

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Serviceämnden ska i samråd med kommunstyrelsen etablera en operativ stödfunktion, i syfte att stödja primärt facknämndernas arbete med digitalisering.	2024-01-01	2024-12-31
Nämnder och bolagsstyrelser ska säkerställa att det finns resurser och kompetens tillgängliga i den utsträckning som krävs för att möta den kraftigt ökande ambitionshöjningen i arbetet med att utveckla en sammanhållen beredskap för framtida kriser och civilt försvar, både i den egna verksamheten och inom ramen för en stadsövergripande samverkan.	2024-01-01	2024-12-31
Nämnder och bolagsstyrelser ska under ledning av kommunstyrelsen medverka i upprättandet av stadens krigsorganisation och dess bemanning.	2024-01-01	2024-12-31
Serviceämnden ska under ledning av kommunstyrelsen och i samarbete med socialnämnden, utbildningsnämnden, äldreomsorgsnämnden och stadsdelsnämnderna utreda och påbörja etablering av ett centralt omsättningslager för vissa livsmedel och vissa förbrukningsvaror i syfte att höja stadens beredskapsförmåga.	2024-01-01	2024-12-31
Utbildningsnämnden samt berörda nämnder ska medverka i kommunstyrelsens och serviceämndens arbete för nya arbetssätt för webbpublicering som säkerställer efterlevnad av lagkrav gällande tillgänglighet och personuppgifter.	2024-01-01	2024-12-31

Socialnämnden

I Stockholm ska alla ha tryggheten och friheten att forma ett eget självständigt liv. Oavsett vilka vi är, var vi kommer ifrån, eller vad som har hänt på resan hit, ska vi själva kunna välja vår framtid. Stockholm ska erbjuda alla stadens invånare skydd, stöd och nya livschanser. Samhällets skyddsnät ska vara starkt nog för varje individ att klara sig själv.

Skolan är den främsta skyddsfaktorn för unga människors liv och framtida livschanser. Under Liberalernas tid vid makten inledde vi därför ett paradigmskifte där socialtjänsten flyttade in i skolmiljön och prioriterade barnens skolgång och skolresultat som en central framgångsfaktor i det sociala arbetet. För att skolpersonalen ska kunna uppfylla skolans lärande uppdrag är det viktigt med ett kraftfullt stöd från andra funktioner, såsom socialtjänsten, barn- och ungdomspsykiatri och andra samhällsinstanser där fokus ska ligga på skolnärvaro. Samhandling mellan skolan och socialtjänsten ska därför stärkas för att tidigt identifiera barn i riskzon, följa upp orosanmälningar samt stabilisera barns och ungas skolgång. Kunskapsresultaten hos barn och unga i samhällets vård ska följas upp bättre.

Skolan har även en unik möjlighet i det våldsförebyggande arbetet där det redan finns en rad beprövade metoder så som Mentorerna i våldsprevention och Fritid fri från våld. Socialnämnden bidrar till metod- och kvalitetsutveckling vad det gäller det våldsförebyggande arbetet i skolan. Arbetet med skolsociala team ska fortsätta utvecklas.

Alla samhällsaktörer måste arbeta tillsammans för att bekämpa grov och organiserad brottslighet och öka tryggheten. I kommunövergripande brottsförebyggande frågor inom socialtjänstens ansvarsområde leder och samordnar socialnämnden arbetet med stöd av kommunstyrelsen. Målet om att inte ha något särskilt utsatt eller utsatt område inom Stockholms stad ligger fast och ska prioriteras av socialnämnden.

Nämnden ska tillsammans med kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna arbeta för att motverka det dödliga våldet i kriminella miljöer och minska risken för att barn och unga dras in i kriminalitet samt verka för att fler personer lämnar kriminalitet. Den långsiktiga kampen mot gängkriminalitet kan endast vinnas genom att stoppa nyrekryteringen med hjälp av tidiga insatser.

Gemensamt för en överväldigande majoritet av gärningspersonerna inblandade i den våldsvåg som skakat Stockholm under året är att dessa är minderåriga och pojkar. Det handlar om unga pojkar som tillägnat sig värderingar som lyfter fram våld som något manligt och önskvärt. Gemensamt är också att dessa pojkar oftast varit föremål för socialtjänstens insatser under många år. Det är barn vars problembeteenden ofta varit känt sen förskolan men inte tagits på fullt allvar i tid. Men om de värderingar som ligger till grund för de grova våldsdåd som drabbar hela samhället inte tas på allvar i ett tidigt skede är risken att problemet bara växer sig allt större. Det behövs nu en kraftsamling från förskola, skola, socialtjänst, polis och övriga samhällsaktörer, där man tar pojkars värderingar och problembeteenden på mycket större allvar än i dag. Vi kallar det Operation Pojke.

Placerade barn i samhällets vård tillhör våra mest utsatta. Samhället måste alltid sträva efter att vara den bästa föräldern och ge barn och unga i behov de verktyg som behövs för att lyckas i livet. Att bevaka barns rätt till utbildning, hälsa och trygghet ser vi som en självklarhet för varje förälder. Så måste även gälla när samhället kliver in som vårdnadshavare.

Den som vill ha hjälp att hoppa av ett liv i kriminalitet ska få ett samordnat stöd. Arbetet med sociala insatsgrupper ska fortsätta att utvecklas. Brottsoffer och vittnen, i synnerhet barn

och unga, ska alltid kunna lita på att få ett starkt stöd från samhället. Närstående till personer som utsatts för skjutningar eller dödligt våld ska få ett snabbt och samordnat stöd.

I Stockholm ska individens lagstadgade fri- och rättigheter gälla alla, alltid. Stockholm ska vara en jämställd stad där ingen begränsas på grund av sitt kön och där alla ska ha makten över sina egna liv. Våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck ska motverkas och våldsutsatta ges ett sammanhållet stöd såväl akut som långsiktigt. Att förändra beteendet hos våldsutövare är viktigt för att förebygga våld i nära relation och hedersrelaterat våld och förtryck och kommunen har en skyldighet att verka för att den som utsätter eller har utsatt en närstående för våld eller andra övergrepp ska ändra sitt beteende.

Alla stockholmare oavsett funktionsförmåga ska ha samma möjlighet till delaktighet i samhället. Ledsagning och personlig assistans ska vara flexibla insatser så att alla kan delta i samhällslivet på lika villkor. Så långt som möjligt ska var och en, utifrån sina förutsättningar, kunna leva ett självständigt liv och ha ett arbete att gå till.

När Stockholm växer behövs fler bostäder för personer med olika behov. Det ska finnas god tillgång på bostäder för personer med funktionsnedsättning, personer i hemlöshet, våldsutsatta, barnfamiljer i osäkra boendeförhållanden och andra grupper med en utsatt ställning på bostadsmarknaden. Särskilda bostäder måste komma in tidigt i planeringsprocessen.

Arbetet mot hemlöshet ska vara långsiktigt och prioritera förebyggande och stödjande insatser för att undvika att personer hamnar i hemlöshet och att de som blivit hemlösa kan komma vidare till egen bostad. Socialtjänsten ska tillsammans med regionen förstärka det fältförlagda arbetet och särskilt stärka och samordna insatserna för personer som lider av en kombination av hemlöshet, psykisk ohälsa och missbruk. Arbetet med vräkningsförebyggande och Bostad först ska utvecklas.

Under Liberalernas tid vid makten minskade antalet hushåll i behov av ekonomiskt bistånd, trots pandemi och en begynnande lågkonjunktur. Personer som får ekonomiskt bistånd ska få hjälp och stöd att snabbt komma i egen försörjning för att kunna återgå till ett självständigt liv. Socialtjänsten ska ha kunskap och mandat att agera mot organiserad och systemhotande välfärdsbrottslighet.

För att kunna möta och hjälpa dem som behöver stöd från socialtjänsten måste medarbetarna ges en bra arbetsmiljö och goda förutsättningar att utföra sitt arbete. Staden ska vidareutveckla handlingsplanen för socialsekreterare och biståndshandläggare. Hot och våld mot socialtjänstens medarbetare ska alltid tas på största allvar.

Socialnämnden ska leda arbetet med att införa ny teknik och nya arbetssätt inom socialtjänsten. Fler evidensbaserade insatser ska identifieras och implementeras. Arbetet med välfärdsteknik ska utvecklas. Inom detta område finns en stor potential att förbättra stödet till och friheten för den enskilde. Verksamhetsuppföljning måste i högre utsträckning fokusera på resultatet för brukaren och kvaliteten i det mänskliga mötet. Det fortsatta arbetet med utveckling av digitala verksamhetssystem är av största betydelse för socialtjänstens framtida kvalitet och effektivitet. En nära dialog med brukar- och intresseorganisationer är en viktig kvalitetsfråga.

Socialnämnden ska bidra till att staden erbjuder en modern, rättssäker och evidensbaserad socialtjänst. Socialtjänsten ska utveckla det uppsökande arbetet och sänka trösklarna för medborgarna att söka hjälp.

En viktig uppgift för socialtjänsten är att tillsammans med civilsamhället, goda krafter och andra myndigheter verka för att stärka förtroendet. Hos vissa grupper finns en utbredd misstro mot socialtjänsten, vilket gör att familjer inte söker hjälp när de borde, och att barn, unga och föräldrar inte får det stöd de har rätt till. Detta är ett samhällsproblem som måste tas på större allvar och bemötas mer systematiskt utifrån den lokala situationen, med hjälp av personer och kanaler som medborgarna litar på.

Nämnden ska verka för att stadens socialtjänst i allt arbete har ett barnperspektiv och ett barnrättsperspektiv, och att barns och ungas röster blir hörda.

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

Ett frihetens Stockholm som ger varje individ möjligheter att uttrycka sig och förutsättningar att leva ett självständigt liv

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska nämnden

- stödja stadsdelsnämnderna att ställa om från specialiserad socialtjänst till förebyggande och tidigt stöd, i enlighet med förslag i nya socialtjänstlagen
- vidareutveckla det förebyggande arbetet samt tidiga och kunskapsbaserade insatser, bland annat genom att identifiera och sprida kunskap om såväl effektiva som ineffektiva metoder och insatser, i syfte att fasa ut ineffektiva metoder och bibehålla användningen av och införa effektiva metoder där sådana finns
- i samverkan med utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna under ledning av kommunstyrelsen vidareutveckla en strukturerad samhandling mellan socialtjänst, skola och polis
- prioritera samverkan med skolan i arbetet med barn och unga
- i samarbete med stadsdelsnämnderna och förskolenämnden säkerställa att alla förskolor har väl fungerande rutiner för orosanmälan till socialtjänsten i enlighet med socialtjänstlagen
- leda och samordna arbetet i kommunövergripande brottsförebyggande frågor inom socialtjänstens ansvarsområde med stöd av kommunstyrelsen
- stötta stadsdelsnämnderna att öka användningen av utredningar i hemmiljö bistå stadsdelsnämnderna i att erbjuda en kvalitativ och evidensbaserad god öppenvård som utgår från varje individs behov
- utveckla förstärkta hembesöksprogram som riktar sig till familjer som socialtjänsten identifierat som riskfamiljer, med förhöjd risk för barn att dras in i kriminalitet eller annan social problematik
- tillsammans med kommunstyrelsen, stadsdelsnämnderna och äldre- och våldsnämnden vidareutveckla handlingsplanen för förbättrad arbetssituation för socialsekreterare och biståndshandläggare
- fortsätta arbetet med socialtjänstakademien för att stärka kopplingen mellan forskning och socialtjänst
- inrätta en forskningshubb för att vidareutveckla akademisk socialtjänst där socialsekreterare och forskare samlokaliseras på socialkontor i stadsdelarna
- införa en specialisering inom socialtjänsten för socialsekreterare som arbetar med unga i kriminalitet
- tillsammans med stadsdelsnämnderna införa en modell för individcentrerad uppföljning inom socialtjänsten med tillhörande utbildningar och pilotstudie inom uppföljningar av HVB-placeringar
- fortsätta utveckla och stärka barnperspektivet, barnrättsperspektivet och barnets perspektiv med utgångspunkt i barnkonventionen och fokus på skolan som skyddsfaktor genom samverkan mellan socialtjänsten, förskola och skola, och genom nätverket av barnrättssamordnare
- stötta stadsdelsnämnderna att samordna insatser mellan vuxen- och barnhandläggning
- stödja stadsdelsnämnderna att öka barns inflytande i utredningar och uppföljning av insatser, bland annat genom nya metoder och digitala lösningar, även för barn vars föräldrar erhåller insatser från socialtjänsten
- i samverkan med stadsdelsnämnderna utveckla samverkan mellan socialtjänsten och de fristående skolorna
- tillsammans med utbildningsnämnden stötta stadsdelsnämnderna att implementera och utveckla modellen för skolsociala team i hela staden och utöka socialtjänstens närvaro i skolan med syfte att stärka barnets skolresultat

- samverka med föräldrar, skola, psykiatri och andra aktörer för att tidigt identifiera och ge barn och elever i behov av stöd rätt insatser med fokus på det förebyggande och uppsökande sociala arbetet för att nå fler barn och familjer i riskzon
- prioritera åtgärder och samverkan med skola och polis för att uppnå ökad trygghet, studiero, skolnärvaro och kunskapsresultat i enlighet med Skolfrid
- tillsammans med utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna systematiskt följa upp placerade och omhändertagna barn med särskilt fokus på skolresultat, hälsa och tandstatus
- fortsätta ta en ledande och samverkande roll, tillsammans med berörda nämnder, i arbetet med de sociala insatsgrupperna
- tillsammans med stadsdelsnämnderna utreda möjligheten för sociala insatsgrupper att arbeta mer uppsökande och motiverande
- tillsammans med kommunstyrelsen verka för att införa ett nationellt avhopparprogram
- följa upp arbetet med de sociala insatsgrupperna för målgruppen 12-20 år
- i samverkan med stadsdelsnämnderna verka för att fler barn och unga får ta del av insatsen behandlingsfamilj som alternativ till institutionsvård
- i samverkan med stadsdelsnämnderna och genom förstärkt samverkan med polisen verka för att fler personer lämnar kriminalitet
- i samarbete med utbildningsnämnden, förskolenämnden och stadsdelsnämnderna uppdatera strategin för att minska risken för att barn, unga och unga vuxna dras in i kriminalitet i enlighet med Liberalernas förslag, med särskilt fokus på omhändertagna barn och unga
- stötta stadsdelsnämnderna att tillsammans med Region Stockholm och utbildningsnämnden öka förekomsten av samordnad individuell plan och utveckla hållbara strukturer för samverkan kring barn med behov av stöd från skola, sjukvård och socialtjänst
- stötta stadsdelsnämnderna att återinföra allvarssamtal med unga förstagångsförbrytare med polis, socialtjänst, skola och föräldrar samt följa upp hur stadsdelsnämndernas införande fortskrider
- i samverkan med stadsdelsnämnderna öka användningen av bedömningsinstrument kring målgruppen unga lagöverträdare
- tillsammans med kommunstyrelsen, utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna vidareutveckla sekretesshandboken gällande informationsutbyte mellan socialtjänsten, polisen, skolan och andra relevanta myndigheter
- tillsammans med stadsdelsnämnderna säkerställa att socialsekreterare och polis samlokaliseras i alla stadens lokalpolisområden
- i enlighet med gällande konventioner säkerställa att barn som kommer ensamma på flykt till Sverige och Stockholm får sina rättigheter tillgodosedda och ges goda förutsättningar att komma in i samhället
- tillhandahålla barngruppsverksamhet vid familjerådgivningen
- erbjuda föräldrastödsprogram i förebyggande syfte, inklusive föräldrastöd som tar sikte på att förebygga hedersrelaterat våld och förtryck samt utveckla arbetet med att nå familjer som är i särskilt behov av, eller står särskilt långt från, insatserna
- tillsammans med stadsdelsnämnderna stärka kompetensen kring barn som misstänks ha förts utomlands som ett led i hedersförtryck och verka för att öka anmälningar om utreseförbud
- inom ramen för arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck aktivt arbeta för att förhindra barnäktenskap, arrangerade äktenskap och uppfostringsresor och fortsätta genomföra kompetenshöjande insatser om könsstämpning och om barn- och tvångsäktenskap
- stötta stadsdelarnas ungdomsmottagningar i arbetet med att bättre försöka nå unga pojkar

- tillsammans med stadsdelsnämnderna och utbildningsnämnden fortsätta utveckla dialogen med Region Stockholm angående likvärdig och välfungerande BUS-samverkan över hela staden
- införa ett mobilt stödteam för att tidigt nå fler boende i genomgångsbostäder med syfte att förebygga skuldsättning, missbruk och andra problem
- tillsammans med stadsdelsnämnderna, förskolenämnden och utbildningsnämnden intensifiera och vidareutveckla arbetet med mentorer i våldsprevention (MVP) och Fritid fri från våld för att stärka det våldsförebyggande arbetet genom arbete med ungas destruktiva maskulinitetsnormer i stadens skolor och på fritidsgårdar
- tillsammans med stadsdelsnämnderna utveckla fler insatser för att stabilisera skolgången för barn och unga som är aktuella inom socialtjänsten
- fortsätta arbetet med Skolfam i samarbete med stadsdelsnämnderna och utbildningsnämnden, för att verka för en obruten skolgång för placerade barn och säkerställa att inget barn som är placerat på HVB- eller familjehem står utan skolgång mer än en vecka
- tillsammans med förskola och skola, och genom nätverket av barnrättssamordnare implementera stadens stödmaterial kring barnrättsperspektivet med särskilt fokus på barns rätt till utbildning
- säkerställa tillsammans med stadsdelsnämnderna och utbildningsnämnden att barn som bor i skyddat boende har en väl fungerande skolgång, bland annat genom en utökning av undervisningstiden på stadens skyddade boenden
- i samverkan med utbildningsnämnden ta fram system för att följa upp och sammanställa skolresultat för placerade barn och unga på en aggregerad nivå
- förstärka arbetet med rekrytering samt uppföljning av familje- och jourhem och fortsätta utveckla stadens familjehemsvård genom utbildning, kvalitetsuppföljning och information till inspektörer och socialsekreterare
- tillsammans med kommunstyrelsen verka för att staden ska använda sig av insatsen Treatment Foster Care Oregon (TFCO) för unga med antisocialt och/eller kriminellt beteende framför en institutionsplacering
- inrätta en särskild visselblåsarfunktion dit barn, anställda, anhöriga och allmänhet kan vända sig för att anmäla misstanke om missförhållanden vid placeringar av barn
- säkerställa tillsammans med stadsdelsnämnderna att de HVB-verksamheter som används för placeringar drivs av seriösa aktörer
- tillsammans med utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna säkerställa att utslussning av placerade barn och unga efter placering görs med barnets bästa i fokus och att planering av detta påbörjas direkt när placeringen påbörjas, samt möjliggöra för fortsatt stöd även efter barnet fyllt 18
- bistå stadsdelsnämnderna i arbetet med att nå målet om att inte ha något särskilt utsatt eller utsatt område inom Stockholms stad
- bistå stadsdelsnämnderna i arbetet med att ta fram lokala lägesbilder och bistå med relevanta åtgärder när så behövs
- fortsätta intensifiera det uppsökande arbetet i stadens riskmiljöer i samarbete med polisen och stadens ordningsvakter, i synnerhet för att kunna ingripa tidigt och hjälpa vuxna, barn och unga i behov av insatser
- stötta brottsutsatta och vittnen, och då särskilt vuxna och barn som är eller har varit utsatta för våld av närstående eller övergrepp i rättssak. Stödcentrum ska utöka sitt uppsökande arbete och ta fram en särskild handlingsplan för att nå unga vittnen
- ta initiativ till ett stärkt länsövergripande samarbete för att stärka myndighetssamverkan till stöd för unga vittnen
- stödja nämnder och bolagsstyrelser att fortsätta implementeringen av stadens program mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck 2021-2025

- utreda möjligheterna till utökat operativt samarbete mellan socialtjänst och polis i hela staden kring uppsökande och förebyggande arbete mot våld i nära relationer, likt det tidigare IGOR-projektet
- införa ett "lämna-program" med ett samordnat och långsiktigt stöd till våldsutsatta som lämnar en våldsam relation
- fortsatt stödja berörda nämnder så att arbetet mot våld i nära relation och hedersrelaterat våld och förtryck blir samordnat, evidensbaserat och av hög kvalitet
- stödja stadsdelsnämnderna i arbetet med och säkerställa implementeringen av den framtagna modellen för att säkerställa stöd efter avslutad placering på skyddat boende till personer utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck
- tillsammans med stadsdelsnämnderna utveckla metoder för att identifiera våldsutsatta och utveckla stödinsatser till barn, unga och vuxna för att långsiktigt stärka personer som har blivit utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck, gärna i samverkan med civilsamhället. De som har blivit tvungna att bryta med sin familj ska få stöd och hjälp att skaffa sig ett nytt nätverk och ett nytt liv efter placering på skyddat boende
- tillsammans med stadsdelsnämnderna stärka arbetet med att erbjuda adekvat stöd och hjälp till personer som har blivit utsatta för våld och bland annat sexuellt våld, oavsett förövare
- tillsammans med stadsdelsnämnderna stärka samverkan med regionen i syfte att personer utsatta för heders-, relations- eller sexuellt våld erbjuds adekvat stöd och hjälp, oavsett förövare, och öka förekomsten av samordnade individuella planer
- genomföra kunskapshöjande insatser för medarbetare inom relevanta förvaltningar och bolag, för att upptäcka individer som är utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck
- tillsammans med Origo genomföra ett forskningsprojekt för att undersöka vilka insatser och metoder som fungerar för att hjälpa personer utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck
- utveckla arbetet med att de som är i behov av samordnade insatser av både socialtjänst och hälso- och sjukvård blir kallade till samordnad individuell planering
- samordna innehållet i stadens relationsvåldscentrum, avseende målgrupp och insatser i samråd med stadsdelsnämnderna, samt utveckla stöd och insatser till barn inom ramen för relationsvåldscentrum, i första hand de barn där någon av föräldrarna, våldsutövaren eller den våldsutsatta, får eget stöd hos RVC
- tillsammans med stadsdelsnämnderna stärka kompetensen om psykisk ohälsa vid stadens relationsvåldscentrum
- tillsammans med stadsdelsnämnderna stärka det förebyggande arbetet mot våld i nära relationer bland unga
- verka för att i större utsträckning upptäcka och erbjuda stöd till unga som utsätts för våld i nära relation, genom exempelvis idéburet offentligt partnerskap med civilsamhället
- stödja stadsdelsnämnderna att vid oundvikliga uppbrott från förskola och skola erbjuda kompensatoriska åtgärder för att motverka problem som uppbrottet kan medföra
- fortsatt stärka det uppsökande arbetet, stödet, och samverkan med andra aktörer mot människohandel, prostitution, så kallad "sugardejting" och sex som självskadebeteende, i synnerhet mot unga. Samarbetsavtalet mellan polisen och staden ska följas upp årligen.
- inrätta en socialjour för att omedelbart kunna möta och ta hand om barn som bevittnat våld
- tillsammans med stadsdelsnämnderna intensifiera arbetet för att minimera felaktiga utbetalningar samt fortsätta att utveckla arbetet för att utbetalningar av ekonomiskt bistånd ska bli rätt från början

- fortsätta utveckla arbetet för att utbetalningar ska vara korrekta med särskilt fokus på avancerade brottsupplägg
- i dialog med Region Stockholm fortsatt verka för att fler kommuner ska ansluta sig till KAST:s verksamhet, med mål om en länsövergripande verksamhet med en liknande organisatorisk modell som Origo
- fortsätta att aktivt delta i Operation Kvinnofrid
- utveckla den uppsökande verksamheten vid stripp-, porr- och sexklubbar för att kunna erbjuda offer för övergrepp hjälp
- i samverkan med kommunstyrelsen samordna och stödja stadsdelsnämndernas arbete mot våldsbejakande extremism
- i samverkan med kommunstyrelsen, stadsdelsnämnderna och polisen fortsätta utveckla det uppsökande arbetet mot individer som är eller är på väg att bli radikaliserade och mot återvändare
- i samverkan med miljö- och hälsoskyddsnämnden, stadsdelsnämnderna, bostadsbolagen samt rättsvårdande myndigheter och Skatteverket motverka den svarta ekonomin och organiserad brottslighet vid tillståndsgivning och tillsyn
- utreda om tillståndsenheten kan stärkas och bredda sitt uppdrag för att aktivt arbeta för att motverka arbetskraftsexploatering
- i samarbete med stadsdelsnämnderna och bostadsbolagen fortsätta att arbeta vräkningsförebyggande
- tillsammans med stadsdelsnämnderna utveckla budget- och skuldrådgivning för att öka kännedomen bland enskilda och minska risken för överskuldsättning i utsatta och särskilt behövande grupper
- tillsammans med arbetsmarknadsnämnden, SHIS Bostäder och stadsdelsnämnderna aktivt arbeta för att barnfamiljer inom SHIS genomgångsbostäder får bostadsvägledning och insatser som leder till en stabil bostadssituation och varaktig försörjning
- i samverkan med regionen och stadsdelsnämnderna komplettera hemlöshetsteamet med läarkompetens i den uppsökande verksamheten
- i samarbete med stadsdelsnämnderna utveckla boendestödet, med särskilt fokus på insatser med starkt brukarperspektiv
- stödja nämnder och bolagsstyrelser att implementera Stockholms stads program för att motverka hemlöshet 2020 – 2025 med fokus på att samtliga anställda inom socialtjänsten ska arbeta enligt programmet
- i samverkan med äldre- och SHIS Bostäder fortsätta utveckla arbetet med personer som är 65 år eller äldre, som lever i hemlöshet eller riskerar att bli hemlösa och genom äldrelosten vägleda dem till kontakt med socialtjänst och äldreomsorg
- utreda en utbyggnad av Gamlebo för äldre med missbruksproblematik, samt möjligheten till en motsvarande verksamhet med nykterhetskrav
- i samverkan med stadsbyggnadsnämnden och de kommunala bostadsbolagen utreda möjligheten för fler subventionerade bostäder för människor med social problematik långt från bostadsmarknaden
- tillsammans med stadsdelsnämnderna arbeta för att få till en märkbar förbättring i samarbetet mellan socialtjänst och sjukvård kring de som både lider av psykisk sjukdom och missbruk, bland annat genom att säkerställa att socialtjänsten alltid tar initiativ till och samverkar till att samordnade individuella planer upprättas
- tillsammans med stadsdelsnämnderna verka för att LVM-anmälningar snabbare och i ökad utsträckning leder till ansökan om vård
- verka för närmare samverkan mellan stadens uppsökande verksamhet för att motverka hemlöshet och regionens psykiatri genom att införa tvärprofessionella team med exempelvis läkare, socialsekreterare och bostadsvägledare
- fortsätta att öka flexibiliteten och stärka individanpassningen i ledsagningsmodellen

- överta arbetsgivaransvaret för Peer Support inom socialpsykiatri och fortsätta arbetet tillsammans med stadsdelsnämnderna
- genomföra kunskapshöjande insatser inom missbruk
- tillsammans med stadsdelsnämnderna genomföra en utbildningssatsning för att stärka kompetensen om diagnoser inom neuropsykiatrisk funktionsnedsättning inom socialtjänsten
- genom samlarteamet erbjuda stöd till personer med samlarsyndrom och bidra till att öka kunskapen i staden om hur socialtjänsten kan ge stöd till personer som lider av samlarsyndrom genom utbildningar och rådgivning
- planera för inrättandet av ett boende för personer yngre än 65 år med demenssjukdom samt stärka stödet till deras anhöriga och barn
- tillsammans med äldre- och socialnämnden och stadsdelsnämnderna följa upp implementeringen av *Stockholms stads program för stöd till anhöriga 2021-2024*
- i samverkan med arbetsmarknadsnämnden och stadsdelsnämnderna implementera stadens strategi för arbetsmarknadsinsatser
- i samverkan med arbetsmarknadsnämnden och stadsdelsnämnderna fortsätta arbeta för att personer inom socialpsykiatri eller som är sjukskrivna av sociala/medicinska skäl kan ta del av stadens arbetsmarknadsinsatser och komma ut i arbetslivet
- bistå arbetsmarknadsnämnden i arbetet med att utveckla insatser, såsom nya utbildningar och sociala företag, för att underlätta för personer med högfungerande autism att delta i arbetslivet
- samordna och leda stadens arbete i enlighet med färdplan för enhetlig yrkestitulatur inom LSS-verksamheter
- tillsammans med stadsdelsnämnderna säkerställa att barn som tillhör LSS personkretsar men som inte går i särskola erbjuds korttidstillsyn
- tillsammans med kulturnämnden och socialnämnden införa en kulturbonus inom LSS med rabatterat inträde enligt Kulanpremiens modell samt se till att det finns ett stort utbud av kulturupplevelser tillgängliga utifrån de olika deltagarnas behov
- i samarbete med civilsamhället främja det uppsökande arbetet inom LSS i syfte att nå fler barn och unga
- i ökad utsträckning utvärdera effekterna av socialtjänstens insatser, samt verka för att i större utsträckning knyta forskning till praktik
- fortsätta utveckla stödinsatser vid placering av hotade/våldsutsatta barn och vuxna på skyddade boenden, liksom stödet till barn, unga och vuxna efter avslutad placering
- fortsätta att arbeta i enlighet med stadens strategi för romsk inkludering, bland annat genom romska brobyggare, och motverka diskriminering, fördomar och antiziganism
- genom Welcome House erbjuda nyanlända, både kommunanvisade, egenbosatta och deras anhöriga, en väg in och ett likställigt initialt stöd
- bistå arbetsmarknadsnämnden att tillsammans med stadsdelsnämnderna, ansvariga myndigheter och civilsamhället samordna stadens mottagande av nyanlända och vara pådrivande i arbetet för att förbättra nyanländas etablering och inkludering i samhället
- stödja och samverka med berörda nämnder så att etablering på bostadsmarknaden underlättas och hyreskontrakt omsätts
- fortsätta arbetet med att möta ensamkommande ungdomar i utsatta situationer
- stötta stadsdelsnämnderna att utveckla kvaliteten inom mottagandet av och arbetssätten kring kvotflyktingar
- utveckla och stärka samarbetet med civilsamhällets organisationer för att nå grupper som socialtjänsten har svårt att nå på egen hand
- fortsätta använda idéburna-offentliga partnerskap
- genom EU-teamet och i förstärkt samverkan med civilsamhället utveckla stödet till utsatta EU- och tredjelandsmedborgare, i synnerhet för kvinnorna i målgruppen, och fortsatt erbjuda verksamheter på dagtid samt tillfälliga boendialternativ genom Vinternatt och Sommarnatt

- genom EU-teamets uppsökande arbete ge information om rättigheter och skyldigheter och i samband med avhysning av olagliga boplatser erbjuda lagliga boendalternativ
- genom EU-teamet samarbeta med utsatta EU-medborgares hemländer
- tillsammans med arbetsmarknadsnämnden, utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna arbeta med sociala investeringar för att förebygga social utsatthet samt anlita forskning för att följa upp investeringarnas effekter
- i samarbete med partnerorganisationerna fortsätta gällande idéburna offentliga partnerskap för insatser till ungdomar som står eller riskerar att hamna utanför samhällets insatser
- tillsammans med stadsdelsnämnderna verka för att mötesplatser för unga hbtqi+ personer, inklusive unga hbtqi+ personer med olika funktionsvariationer, ges goda och tydliga förutsättningar att bedriva sin verksamhet, över hela staden och i synnerhet i ytterstaden
- för att säkerställa att barns rättigheter tas till vara, ställa krav på bland annat barn- och familjekompetens och utdrag ur misstanke- och belastningsregister vid upphandling av insatser i hem där det finns barn

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Kommunstyrelsen skall i samverkan med utbildningsnämnden, socialnämnden, stadsdelsnämnderna, trafiknämnden och exploateringsnämnden implementera Skolfrid	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska initiera Operation Pojke, en kraftsamling från socialnämnden, utbildningsnämnden, förskolenämnden och stadsdelsnämnderna för att förebygga, upptäcka och motverka destruktiva värderingar och beteenden hos unga pojkar i ett tidigt skede	2024-01-01	2024-12-31
Utbildningsnämnden ska i samarbete med socialnämnden och Region Stockholm utveckla samverkan mellan elevhälsa/ungdomsmottagningar och BUP, första linjens psykiatri och socialtjänsten	2024-01-01	2024-12-31
Socialnämnden ska i samarbete med utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna utveckla det normkritiska arbetet mot stereotypa könsroller och machokultur i skolan och utveckla arbetet med mentorer i våldsprevention (MVP) genom att sprida MVP till samtliga stadsdelar och grundskoleområden	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med socialnämnden och i samråd med stadsdelsnämnderna göra en översyn av ersättning för bostäder enligt SoL	2024-01-01	2024-08-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med socialnämnden och stadsdelsnämnderna utreda om kostnader för gemensamhetsutrymmen i LSS-boenden kan finansieras på annat sätt än genom hyran	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska i samråd med socialnämnden och stadsdelsnämnderna ta fram förslag på nya ersättningsnivåer inom bostad med särskild service (LSS) och daglig verksamhet (LSS)	2024-01-01	2024-08-31
Socialnämnden ska i samråd med kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna utreda möjligheterna för en central placeringsfunktion för inköp av boendeplatser för individuella avtal inom LSS	2024-01-01	2024-12-31
Socialnämnden ska tillsammans med stadsdelsnämnderna och äldre- och socialnämnden införa ett socialtjänstens 1177, som via telefon och på nätet lotsar medborgare till att få rätt stöd.	2024-01-01	2024-12-31

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Personer med multiproblematik ska få ett särskilt nära och personligt stöd		
Socialnämnden ska i samarbete med äldrenämnden revidera Stockholms stads program för stöd till anhöriga	2024-01-01	2024-12-31
Socialnämnden, utbildningsnämnden och äldrenämnden ska stödja stadsdelsnämnderna att i dialog med regionen implementera gemensamma system för genomförande och uppföljning av SIP	2024-01-01	2024-12-31
Socialnämnden ska göra en översyn av stadens stöd till den som utsätts för våld, sexuellt förtryck, prostitution och människohandel i syfte att säkerställa att stadens insatser ger stöd och skydd till alla som behöver det	2024-01-01	2024-06-30
Socialnämnden ska i dialog med kvinnojourer utreda vilket digitalt stöd som kan ges för den som utsätts för digitalt våld och hot	2024-01-01	2024-12-31
Socialnämnden ska i samarbete med förskolenämnden och stadsdelsnämnderna utreda hur samverkan mellan socialtjänsten och förskolor kring barn som riskerar att fara illa kan stärkas	2024-01-01	2024-12-31
Socialnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna förbereda för en centralisering av hälso- och sjukvården inom socialpsykiatriens bostäder med särskild service från den 1 januari 2025	2024-01-01	2024-12-31
Socialnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna utreda en enhetlig yrkestitulatur inom socialpsykiatriens verksamhetsområde	2024-01-01	2024-12-31
Socialnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna utreda om beslut kan fattas för längre tidsperioder i syfte att öka framförhållningen för brukare och utförare	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med idrottsnämnden, kulturnämnden, socialnämnden och stadsdelsnämnderna utreda långsiktiga behov och finansiering av kommunövergripande fritidsverksamheter för barn och unga med funktionsnedsättning	2024-01-01	2024-12-31
Socialnämnden ska i samarbete med utbildningsnämnden, förskolenämnden och stadsdelsnämnderna uppdatera strategin för att minska risken för att barn, unga och unga vuxna dras in i kriminalitet i enlighet med Liberalernas förslag, med särskilt fokus på omhändertagna barn och unga	2024-01-01	2024-12-31
Socialnämnden ska i samråd med stadsdelsnämnderna utreda behovet av en samordningsfunktion för placeringar av barn och unga	2024-01-01	2024-12-31
Socialnämnden ska tillsammans med utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna utveckla rutiner för att säkerställa att utslussning av placerade barn och unga efter placering görs med barnets bästa i fokus och att planering av detta påbörjas direkt när placeringen påbörjas, samt möjliggöra för fortsatt stöd även efter barnet fyllt 18	2024-01-01	2024-12-31
Socialnämnden ska i samråd med utbildningsnämnden samt övriga berörda nämnder och myndigheter följa upp användningen av den framtagna sekretesshandboken och revidera den i syfte att inkludera fler verksamheter och områden, bland annat skolan	2024-01-01	2024-12-31

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Socialnämnden ska i samråd med kommunstyrelsen ta fram förslag på ersättning och utformning för insatsen korttidsvistelse på dagtid	2024-01-01	2024-09-30
Socialnämnden ska i samråd med kommunstyrelsen uppdatera dokumentationen för det bedömningsinstrument som ligger till grund för ersättningsnivån (LSS)	2024-01-01	2024-05-31
Socialnämnden ska i samråd med kommunstyrelsen utreda hur socialtjänsten kan bevilja fler insatser utan att de föregås av individuell behovsprövning i syfte att säkerställa likställighet i tillgång till insatser inom staden	2024-01-01	2024-12-31
Socialnämnden ska revidera riktlinjerna för budget- och skuldrådgivning	2024-01-01	2024-06-30
Socialnämnden ska i samarbete med äldre- och socialnämnden och stadsdelsnämnderna samt i samråd med kommunstyrelsen revidera handlingsplanen för att förbättra arbetssituationen för socialsekreterare och biståndshandläggare	2024-01-01	2024-12-31
Socialnämnden, äldre- och utbildningsnämnden ska i samråd med kommunstyrelsen ta fram en gemensam målbild och handlingsplan för stadens fortsatta arbete i omställningen till en god och nära vård	2024-01-01	2024-08-31
Stadsdelsnämnderna ska i samarbete med utbildningsnämnden och socialnämnden vidareutveckla skolsociala team i hela staden, samt utöka socialtjänstens närvaro i skolan, fritidshem och fritidsklubbar	2024-01-01	2024-12-31
Socialnämnden ska i samarbete med äldre- och socialnämnden ta fram en nollvision för hemlöshet bland äldre	2024-01-01	2024-12-31
Socialnämnden ska i samverkan med regionen genomföra en pilotverksamhet inom det uppsökande arbetet mot hemlöshet med tvärprofessionella team där läkare och socialsekreterare ingår	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med idrottsnämnden, kulturnämnden, socialnämnden och stadsdelsnämnderna utreda hur staden kan förbättra och förenkla för föreningslivet i Stockholm med målet att Stockholm ska ha Sveriges bästa föreningsklimat	2024-01-01	2024-12-31
Socialnämnden ska inrätta en forskningshubb för att utveckla en akademisk socialtjänst där socialsekreterare och forskare samlokaliseras i syfte att undersöka och utvärdera socialtjänstens insatser	2024-01-01	2024-12-31
Socialnämnden ska tillsammans med stadsdelsnämnderna fortsätta utbilda stadens personal inom LSS i det pedagogiska ramverket	2024-01-01	2024-12-31
Socialnämnden ska tillsammans med stadsdelsnämnderna utveckla specialkompetens för yrkesverksamma inom socialtjänsten med särskilt fokus på ungdomar indragna i grov kriminalitet	2024-01-01	2024-12-31
Socialnämnden ska införa ett lämna-program för personer utsatta för våld i nära relation	2024-01-01	2024-12-31
Socialnämnden ska utreda system som underlättar för våldsutsatta att enklare hitta boende i en annan stadsdel	2024-01-01	2024-12-31
Socialnämnden ska inrätta en central funktion för enskilda brukare att vända sig till om man mött oseriösa utförare	2024-01-01	2024-12-31
Socialnämnden ska överta ärendansvaret för personer som befunnit sig i hemlöshet i över sex år	2024-01-01	2024-12-31

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Socialnämnden ska inrätta team som erbjuder insatsen Treatment Foster Care Oregon (TFCO) för unga med antisocialt och/eller kriminellt beteende	2024-01-01	2024-12-31
Socialnämnden ska tillsammans med stadsdelsnämnderna genomföra en manuell räkning av bifall och avslag på ansökningar om ledsagning, liksom hur många beslut som överklagats och i hur många fall domstolens beslut gått staden emot	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med stadsdelarna, socialnämnden och utbildningsnämnden initiera uppföljning av omhändertagna barns betyg, hälsa och tandstatus	2024-01-01	2024-08-31
Socialnämnden ska inrätta ett nytt akutboende med krav på drogfrihet	2024-01-01	2024-12-31
Socialnämnden ska i samarbete med äldre- och våldsbarnsnämnden utreda en utbyggnad av verksamheten Gamlebo, samt möjligheten till motsvarande drogfri verksamhet	2024-01-01	2024-12-31
Förskolenämnden ska i samverkan med socialnämnden och stadsdelsnämnderna utveckla metodstöd för rutiner vid anmälan till socialtjänsten och samverkan kring barn och familjer som behöver socialtjänstens stöd	2024-01-01	2024-12-31
Socialnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna och förskolenämnden säkerställa att alla förskolor har väl fungerande rutiner för orosanmälan till socialtjänsten i enlighet med socialtjänstlagen	2024-01-01	2024-12-31
Socialnämnden och utbildningsnämnden ska tillsammans med stadsdelsnämnderna ta fram ett system för att socialtjänsten ska kunna följa placerade barns skolresultat, hälsa och tandstatus	2024-01-01	2024-12-31

Ett grönt och innovativt Stockholm som är ledande i klimatomställningen och ger goda förutsättningar för ett fritt närings- och kulturliv

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska nämnden

- leda, samordna och utveckla samverkan med SHIS Bostäder för att analysera, följa upp och samordna de årliga behovsbedömningar av genomgångsbostäder för personer som är i behov av en tillfällig bostad eller mer varaktigt boende med visst boendestöd, och vidareförmedla dem till exploateringskontoret
- tillsammans med SHIS bostäder och i samråd med kommunstyrelsen utveckla nyckeltal för att följa utvecklingen avseende in- och utflytt, belägningsgrad, boendetid och tomgångshyror för att möta stadens behov av genomgångsbostäder och motverka tomgångshyror
- tillsammans med SHIS Bostäder och i samråd med kommunstyrelsen kontinuerligt utvärdera boende- och ersättningsmodeller för att säkerställa att SHIS kan uppfylla sitt bostadssociala uppdrag
- tillsammans med SHIS Bostäder och stadsdelsnämnderna tillgodose behovet av genomgångsbostäder för målgruppen våldsutsatta som tvingas flytta
- i samarbete med bostadsförmedlingen, bostadsbolagen och SHIS Bostäder tillhandahålla genomgångsbostäder för barnfamiljer som under lång tid levt i osäkra boendeförhållanden. Till det ska 150 lägenheter som bostadsförmedlingen årligen förmedlar vikas till genomgångsbostäder i SHIS Bostäders regi
- ha en god samverkan med berörda parter i externa aktörers etableringsprocess och genom sin etableringslots vara en väg in samt ett stöd under hela processen för de som vill bygga eller utföra verksamhet inom social omsorg
- genom branschrådet för LSS fortsätta en nära dialog med aktörer som vill delta i utbyggnaden av bostäder med särskild service
- säkerställa att branschrådet för LSS värnas och att deras synpunkter tillvaratas
- införa Rättviksmodellen med uttag av tillsynsavgifter i efterhand
- medverka till att staden uppnår ett resultat om minst 70 i Nöjd kund-index genom att utveckla den egna verksamheten samt medverka i gemensamma utvecklingsprocesser med övriga nämnder
- samverka med branschrepresentanter inom hotell- och restaurangnäringen samt andra tillståndsgivande myndigheter och evenemangsarrangörer inom staden för att förbättra samordningen i tillstånds- och evenemangsfrågor
- arbeta för att de verksamheter som köper in livsmedel och måltider ska förhålla sig till Strategi för god, hälsosam och klimatsmart mat
- arbeta med klimatrelaterad riskkartläggning och verksamhetsanpassning i enlighet med stadens handlingsplan för klimatanpassning
- i samband med bostadsexploateringsprojekt utreda om projekten kan innehålla en andel om minst fem procent lägenheter för särskilt boende, med prioriterad inriktning på boenden inom funktionshinderomsorg och socialpsykiatri. Socialnämnden har ett särskilt ansvar att i tidigt skede och i tillräcklig omfattning säkerställa beställningar av dessa boenden
- i samverkan med bostadsbolagen se över möjligheten till inrättandet av bostäder med särskild service vid genomgripande renoveringar av lokaler i allmännyttan
- stötta stadsbyggnadsnämnden och exploateringsnämnden att inventera mark och detaljplaner för byggande av bostäder med särskild service
- tillsammans med stadsbyggnadsnämnden, fastighetsnämnden och exploateringsnämnden inrätta ett forum för strategisk planering av utveckling av bostäder med särskild service
- ta fram tillämpningsanvisningar för förmedling av bostäder med särskild service
- i ökad omfattning beställa olika typer av boendelösningar för personer med funktionsnedsättning, i synnerhet boendetyper där det idag råder underskott

Ett Stockholm med god ekonomi som slår vakt om de mänskliga rättigheterna, öppenhet och valfrihet

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska nämnden

- i samarbete med äldregruppen och stadsdelsnämnderna arbeta för att stadens socialtjänst ska bli mer innovativ genom att exempelvis utveckla användandet av digitalisering, e-tjänster och välfärdsteknik med fokus på stöd och service och minskat digitalt utanförskap
- effektivisera och utveckla myndighetsutövningen till att bli mer tydlig och ändamålsenlig för företag, inte minst genom digitalisering och innovation
- tillsammans med äldregruppen etablera en verksamhetsnära förvaltning av stadens sociala system
- fortsätta arbetet med uppgiftsinsamlingen till Socialstyrelsens officiella LSS-statistik
- tillsammans med stadsdelsnämnderna verka för att boenden med särskild service ska tillhandahålla bättre möjligheter till digital kommunikation och att fler boende och personal ska kunna tillgodogöra sig de möjligheter som digitaliseringen erbjuder
- beställa bostäder med särskild service
- samordna arbetet med stadens årliga boendeplan för bostäder för personer med funktionsnedsättning och bearbeta stadsdelsnämndernas/regionernas förslag samt föreslå beslut om åtgärder utifrån en sammanvägd övergripande bedömning av behov och framtida trender
- tillsammans med äldregruppen och Micasa Fastigheter utreda ett mildrande av skuldfrihet som krav för plats på seniorboende, för äldre i eller med erfarenhet av hemlöshet
- i samarbete med stadsdelsnämnderna fortsatt ansvara för och vidareutveckla modernisering av sociala system och ta tillvara den effektiviseringspotential som detta medför
- samordna utbetalning till privata gruppboenden gällande bidrag för merkostnader för ny gruppboendestatsplats LSS/SoL
- fortsätta utveckla samarbetet med brukar- och intresseorganisationer
- tillsammans med stadsdelsnämnderna undersöka hur digitala arbetssätt kan förenkla och förbättra handläggningen av ekonomiskt bistånd
- vara drivande i stadens arbete för att införa moderna sociala system och säkerställa att såväl allmänhet som personal har tillgång till användarvänliga och enkla digitala kontaktvägar och system
- säkerställa att förvaltningen har en god materiell beredskap och är välövad inför eventuella kriser

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Socialnämnden ska genomföra en genomlysning av samtliga sociala lägenheter som finns i staden i syfte att säkerställa att de används på ett effektivt sätt	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med förskolenämnden, socialnämnden, utbildningsnämnden, äldre- och våldsbarns- och stadsdelsnämnderna bedriva fortsatt kunskaps- och förmågeuppbyggnad inom måltidsberedskap	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska i samråd med socialnämnden, utbildningsnämnden, äldre- och våldsbarns- och stadsdelsnämnder, fortsätta utvecklingen av en nämndövergripande struktur i arbetet mot välfärdsbrott med fokus på riktade kontroller genom tillämpning av riskprofiler och en ökad grad av dokumentation och informationsdelning	2024-01-01	2024-12-31
Socialnämnden ska i samarbete med Bostadsförmedlingen i Stockholm AB utreda vilka hinder som finns för våldsutsatta att få bostad via förtur	2024-01-01	2024-06-30
Socialnämnden ska i samband med verksamhetsplan genom nämndindikatorer, kvantifiera årets behov av bostäder inom ramen för det bostadssociala uppdraget, för samtliga målgrupper	2024-01-01	2024-12-31
Socialnämnden ska i samråd med kommunstyrelsen och Stiftelsen Hotellhem i Stockholm utreda frågan om boenden för komplexa målgrupper	2024-01-01	2024-05-31
Socialnämnden ska revidera riktlinjerna för försöks- och träningslägenheter och utvidga riktlinjerna till att omfatta Bostad först	2024-01-01	2024-06-30
Socialnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna kartlägga förekomsten av otrygga anställningar inom funktionshinderomsorgen	2024-01-01	2024-12-31
Nämnder och bolagsstyrelser ska säkerställa att det finns resurser och kompetens tillgängliga i den utsträckning som krävs för att möta den kraftigt ökande ambitionshöjningen i arbetet med att utveckla en sammanhållen beredskap för fredstida kriser och civilt försvar, både i den egna verksamheten och inom ramen för en stadsövergripande samverkan	2024-01-01	2024-12-31
Nämnder och bolagsstyrelser ska under ledning av kommunstyrelsen medverka i upprättandet av stadens krigsorganisation och dess bemanning	2024-01-01	2024-12-31
Servicenämnden ska under ledning av kommunstyrelsen och i samarbete med socialnämnden, utbildningsnämnden, äldre- och våldsbarns- och stadsdelsnämnderna utreda och påbörja etablering av ett centralt omsättningslager för vissa livsmedel och vissa förbrukningsvaror i syfte att höja stadens beredskapsförmåga	2024-01-01	2024-12-31
Socialnämnden, äldre- och våldsbarns- och stadsdelsnämnderna ska i samråd med kommunstyrelsen planera för att stadens boenden inom äldreomsorg och LSS beredskapslagrar i egen regi för att klara ett grundläggande måltidsbehov för brukare och personal under minst sju dygn	2024-01-01	2024-12-31
Socialnämnden ska överta ansvaret för bostadsförturer från Bostadsförmedlingen	2024-01-01	2024-12-31

Kommunfullmäktiges indikatorer i urval

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2024	KF:s årsmål 2025	KF:s årsmål 2026
1.1 I Stockholm är människor självförsörjande och vägen till arbete och svetskunskaper är kort	Andel barn som lever i familjer som har ekonomiskt bistånd	2,7 %	2,7 %	2,7 %
	Andel personer som har ekonomiskt bistånd i förhållande till befolkningen	1,5 %	1,5 %	1,5 %
	Andel vuxna med långvarigt ekonomiskt bistånd jämfört med samtliga vuxna invånare	1,0 %	1,0 %	1,0 %
	Antal tillhandahållna praktikplatser för högskolestuderande samt platser för verksamhetsförlagd utbildning	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Andel personer som själv upplever att de får en förbättrad situation av insatsen/insatserna de fått från socialtjänsten (ekonomiskt bistånd)	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
1.2 Stockholm är en trygg, säker och välskött stad att bo och vistas i	Andel ungdomar som i stockholmsenkäten uppger att de inte blivit utsatta för hot och våld	88,5 %	-	88,5 %
1.4. I Stockholm får människor i behov av stöd insatser i tid präglade av hög kvalitet	Andel unga som fått brottsofferstöd och som upplever en positiv förändring av sin livssituation till följd av stödet	64 %	64 %	64 %
Obligatorisk nämndindikator				
	Antal barnfamiljer som beviljats en akutboendelösning på hotell/vandrarhem	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Andel personer som själva upplever att de får en förbättrad situation av insatsen/insatserna de fått från socialtjänsten (socialpsykiatri)	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Andel personer som själv upplever att de får en förbättrad situation av insatsen/insatserna de fått från socialtjänsten (vuxna missbruk)	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2024	KF:s årsmål 2025	KF:s årsmål 2026
	Andel personer med bostadskontrakt enligt Bostad först som behåller kontraktet efter 12 månader	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Andel personer aktualiserade vid Enheten för hemlösa som tagit sig ur hemlöshet inom fyra år	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Antal personer som utsatts för våld i nära relation som är kända av socialtjänsten	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
2.1. Stockholm har Sveriges bästa företagsklimat och ett internationellt konkurrenskraftigt näringsliv	Näringslivets nöjdhet vid kontakter med staden som myndighet	73	74	74
2.2. Stockholm byggs attraktivt, tätt och funktionsblandat utifrån människors och verksamheters skiftande behov	Antal tillkomna permanenta genomgångsbostäder i SHIS regi	150	150	150
Obligatorisk nämndindikator				
	Andel av personalkostnader inom socialtjänstens myndighetsutövning som är för externa konsulter	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd

Stadsbyggnadsnämnden

Liberal stadsutveckling syftar till att ge individen goda förutsättningar att kunna bo, leva, arbeta och transportera sig i en socialt och ekologiskt hållbar stad genom att undanröja hinder och skapa möjligheter för människan. Stockholm ska vara en tät och levande stad dit fler människor kan söka sig för att arbeta, studera och förverkliga sina drömmar.

Liberalerna värnar stadens kulturhistoriska värden och driver på utvecklingen mot en klimatsmart stad. Vi är mycket restriktiva till rivningar av hus, både av kulturhistoriska skäl såväl som av klimat- och miljömässiga skäl. Stadens kulturhistoriska hus ska rustas upp och bevaras för kommande generationer.

Liberalerna står upp för stadens utsatta grupper i den bostadssociala politiken, med fler överkomliga lägenheter, förtur för våldsutsatta, LSS-bostäder och genomgångsbostäder för nyanlända. Bristen på LSS-bostäder ska byggas bort.

Stadsbyggnadsnämnden ska säkerställa ett hållbart samhällsbyggande och uppfylla stadens bostadsmål om 140 000 bostäder till 2035 med tillhörande infrastruktur och samhällsservice. Nämnden ska ha ett långsiktigt helhetsperspektiv då staden planeras

Liberalerna tar kampen för individens frihet och staden ska vara tillgänglig för alla, oavsett förutsättning.

Stockholm ska byggas attraktivt, hållbart och tätt och vara en levande och socialt hållbar stad. Alla stadsdelar ska utvecklas med en blandning av bostäder, arbetsplatser, handel, natur, kultur, idrottsytor, skolor och förskolor. Stadsutvecklingen ska ske utifrån kunskap och omsorg om befintliga värden samt med respekt för Stockholms och stadsdelarnassärart. Stadens unika och historiska landskap, med vattnet grönskan och öarna, ska värnas. Stadsutveckling som verktyg för att nå social sammanhållning ska tas tillvara. Staden ska utvecklas i dialog med de boende för ökad attraktivitet och trygghet i hela Stockholm.

Stockholm ska vara fossilfritt senast 2040 och stadens organisation ska vara fossilfri 2030.

Nämnden ska bidra till att skapa fysiska strukturer som gör det lätt att leva och resa miljövänligt och som minskar transportbehovet.

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

Ett frihetens Stockholm som ger varje individ möjligheter att uttrycka sig och förutsättningar att leva ett självständigt liv

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska nämnden:

- Arbetet med att uppnå stadens långsiktiga mål på 140 000 bostäder 2010 – 2035 ska ligga till grund för nämndens övergripande arbete.
- Nämnden ska arbeta för att nå målet om att minst 20 000 bostäder ska påbörjas mellan 2024 och 2026.
- Nämnden ska verka för att det byggs bostäder med olika upplåtelseformer, både fler hyres- och bostadsrätter, ägarbostäder, hyrköp och moderna kollektivhus, där även nya radhus och småhus får plats.
- Lika delar hyresrätter som bostadsrätter ska byggas. I områden där hyresrätter är den dominerande upplåtelseformen ska fler ägda boenden byggas, liksom tvärtom.
- Hyresgäster i något av stadens egna bostadsbolag och i ytterstaden och som önskar friköpa sina lägenheter ska få sin sak prövad när det leder till en mer blandad stadsdel.
- Nämnden ska arbeta för att pröva om projekt kan innehålla en andel om minst fem procent lägenheter för särskilt boende för äldre och/eller bostad med särskild service för personer med funktionsnedsättning enligt LSS och SoL.
- Nämnden ska tillsammans med socialnämnden, fastighetsnämnden och exploaterings-nämnden inrätta ett forum för strategisk planering av utveckling av bostäder med särskild service.
- Nämnden ska tillsammans med exploateringsnämnden fortsätta arbetet med att inventera mark och detaljplaner för byggande av fristående LSS-bostäder.
- Nämnden ska arbeta för genomgångsbostäder med flexibel användning för prioriterade grupper och vara en aktiv part i stadens samverkan kring att hitta platser för och möjliggöra boendelösningar för mottagandet av nyanlända.
- Nämnden ska arbeta för att fler stora lägenheter i stadens utsatta områden byggs.
- Arbetet med att kompensera negativa effekter av trångboddhet vid utformning av allmän platsmark i samband med exploatering ska fortsätta och vara en naturlig del av planeringsunderlagen för stadsutvecklingsprojekten. I arbetet ska även efterfrågan och marknadsförutsättningar för stora bostäder analyseras.
- Det ska byggas betydligt fler bostäder för unga och studenter. Det kan delvis ske genom tillfälliga bostäder, exempelvis i tomma fastigheter eller i bostadsmoduler i väntan på permanent bebyggelse.
- Staden ska bygga fler äldre- och seniorbostäder samt skapa fler trygghetsboenden så man inte behöver flytta från sin stadsdel när man blir äldre.
- Nämnden ska tillsammans med exploateringsnämnden arbeta med att ta fram en strategi för att fler bostäder i city byggs, målet ska vara att minst 25 % av tillkommande byggyta i City ska prövas för bostäder.
- Nämnden ska tillsammans med exploateringsnämnden verka för en förenkling av konverteringsprocessen av kontor till bostäder i city.
- För att underlätta byggandet även under lågkonjunktur ska nämnden arbeta fram en modell för olika avgifter vid att detaljplaner delas upp i tid.

- Vid utvecklingen av området "Stockholmsmässan" bör staden utarbeta tydliga program för både gestaltning och struktur, så kallad områdesplanering.
- Vid utveckling av området "Stockholmsmässan" bör staden utveckla flexibla detaljplaner innan marken säljs eller bjuds ut till tomträtt.
- Nämnden ska tillsammans med andra berörda nämnder och kommunala bolag arbeta för visionen om "15-minutersstaden", där alla vardagsbehov för stadens invånare finns inom en kvarts resväg. Därför krävs en helhetssyn när staden planeras.
- Stadens utveckling utgår från översiktsplanen men nämnden ska ta fram fler generella områdesplaner där områdenas helhetsbehov beaktas.
- Samhällsfunktioner som arbetsplatser, skolor, äldreboenden, LSS-boenden, förskolor och infrastruktur ska byggas samtidigt som nya bostäder. Stadens åtaganden inom ramen för 2013-års Stockholmsförhandling och Sverigeförhandlingens Storstad Stockholm ska uppnås och har hög prioritet.
- Nämnden ska fortsätta arbetet med socialt värdeskapande analys (SVA). Vi behöver bygga ihop stadsdelar på ett bättre sätt. Stadens utsatta delar behöver få ett bättre utbud och mer blandad bebyggelse som bidrar till trygghet.
- Nämnden ska tillsammans med övriga staden strategiskt arbeta för att bygga bort otryggheten, med särskilt fokus på våra utsatta områden. Överdäckning av spåren vid Centralstationen, har stor potential att läka ett sår genom staden och bli en ny, levande, attraktiv och hållbar stadsdel.
- Tillsynsverksamheten ska bidra till målet om en mer trygg, tillgänglig och attraktiv stad.
- Skrubba verksamhetsområde ska dock på sikt prövas för stadsutveckling och parallellt ska det utredas om Skrubba kan avyttras för att frigöra ny stadsutvecklingspotential i regionen. Arbetet med att öka mängden arbetsplatser i staden, som t.ex. i Söderort och på Järva, ska fortsätta.
- Nämnden ska ha en tydlig organisation och proaktivt arbeta för fler näringslivsetableringar, fler externa utförare och byggare av samhällsfastigheter.
- Fler stadskärnor i nya stadsutvecklingsprojekt ska skapas och utgångspunkten är byggnation av bostäder i kvartersstruktur, som är ett effektivt sätt att använda marken på. Samtidigt spelar även högre hus en naturlig roll i många av de täta områden som nu genomgår en intensiv utvecklingsprocess utanför stenstaden.
- Fler stadsgator och boulevarder ska byggas utifrån översiktsplanens intentioner. Levande bottenvåningar skapar trygghet, mer kommers och en levande stad.
- Nämnden bidrar till välfungerande skolor inom ramen för stadens samordnade skolplanering (SAMS). Nämnden ska i ett tidigt skede planera för kvalitativa skol- och förskolegårdar med välfungerande friytor.
- Den fortsatta upprustningen av Östermalmstorg ska ske utifrån medborgarnas synpunkter och platsens kulturhistoriska värden.
- Nämnden ska bistå trafiknämnden och Norra innerstadens stadsdelsnämnd för att göra Liberalernas vision om ett Piazza Odenplan möjligt.
- Den demokratiska delaktigheten för invånarna ska utvecklas i alla stadsutvecklingsprojekt. Tidig medborgardialog under planprocesserna kan bli ännu bättre, så fler kan komma till tals. Samhällsplaneringen ska inkludera ett jämställdhetsperspektiv.
- Nämnden ska tillsammans med kommunstyrelsen, exploateringsnämnden och övriga berörda nämnder bistå idrottsnämnden med att utreda och genomföra fler privata nyinvesteringar och reinvesteringar i idrottsanläggningar. Nämnden ska tillsammans med exploateringsnämnden och idrottsnämnden säkerställa att det byggs en ersättningsplan för Bromstens IP, när en ny skola och idrottshall byggs på området.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Idrottsnämnden ska tillsammans med kommunstyrelsen, fastighetsnämnden, stadsbyggnadsnämnden och exploateringsnämnden ta fram förslag på förbättrad samordning för den strategiska planeringen av idrottsytor	2024-01-01	2024-12-31
Stadsbyggnadsnämnden ska tillsammans med exploateringsnämnden, kultur- och miljö- och hälsoskyddsnämnden utreda möjligheterna att identifiera zoner i områden utan bostäder där högre ljudnivåer kan tillåtas för ett levande nattliv	2024-01-01	2024-06-30
Utbildningsnämnden ska i samarbete med exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden och SISAB utreda verktygen för att vid renovering av skolutbyggnad eller uppförandet av en ny skola genomföra relevanta konsekvensanalyser för bidra till att motverka skolsegregationen	2024-01-01	2024-12-31
Socialnämnden ska tillsammans med fastighetsnämnden, stadsbyggnadsnämnden och exploateringsnämnden inrätta ett forum för strategisk planering av utveckling av bostäder med särskild service	2024-01-01	2024-12-31
Stadsbyggnadsnämnden och exploateringsnämnden ska utreda möjligheten att avyttra Skrubba i syfte att frigöra ny stadsutvecklingspotential i regionen	2024-01-01	2024-12-31
Trafiknämnden ska genomföra en trafikutredning kring Odenplan i syfte att skapa ett nytt torg en s.k. piazza, med mindre trafik, mer restauranger, grönska och trivsel. Trafiknämnden ska samarbeta med stadsbyggnadsnämnden och Norra innerstadens stadsdelsnämnd för att göra Liberalernas vision om ett Piazza Odenplan möjligt	2024-01-01	2024-12-31
Stadsbyggnadsnämnden ska i samråd med exploateringsnämnden fortsätta utreda förutsättningarna för en högre andel arbetsplatser i Söderort, såsom inom stadsutvecklingsområdena Älvsjö-Örby och Söderstaden	2024-01-01	2024-12-31
Stadsbyggnadsnämnden ska tillsammans med exploateringsnämnden och idrottsnämnden säkerställa att det byggs en ersättningsplan för Bromstens IP	2024-01-01	2024-12-31
Nämnden ska tillsammans med exploateringsnämnden arbeta med att ta fram en strategi för att fler bostäder i city byggs, målet ska vara att minst 25 % av tillkommande byggyta i City ska provas för bostäder	2024-01-01	2024-12-31
Nämnden ska arbeta fram en modell för olika avgifter vid att detaljplaner delas upp i tid	2024-01-01	2024-12-31
Nämnden ska tillsammans med exploateringsnämnden verka för en förenkling av konverteringsprocessen av kontor till bostäder i city	2024-01-01	2024-12-31
Förskolenämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen, exploateringsnämnden, fastighetsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, stadsdelsnämnderna, SISAB samt övriga berörda nämnder ta fram ett styrande stadsövergripande funktionsprogram för förskolor	2024-01-01	2024-12-31
Utbildningsnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen, förskolenämnden, stadsbyggnadsnämnden, stadsdelsnämnderna och SISAB slutföra arbetet med att införa lekvärdesriktlinjer för förskolegårdar och skolgårdar. Riktlinjerna ska säkra tillräckliga ytstorlekar, en hög pedagogisk kvalitet samt grönska i utemiljön. De ska så långt som möjligt vara styrande för såväl kommunala som fristående förskolor och skolor	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska tillsammans med exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, bostadsbolagen och Storstockholms brandförsvaret skärpa tillsynen och kontrollen av sprängmedel	2024-01-01	2024-12-31

Ett grönt och innovativt Stockholm som är ledande i klimatomställningen och ger goda förutsättningar för ett fritt närings- och kulturliv.

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska nämnden:

- Nämnden ska arbeta för stärkt samverkan med näringslivet, fastighetsägare och övriga aktörer i stadsutvecklingen i syfte att nå en transporteffektiv, hållbar och framkomlig stad.
- Nämnden ska tillsammans med exploateringsnämnden och trafiknämnden se över stadens policy för flexibla och gröna parkeringstal i syfte få ned byggkostnaderna i nyproduktion, nå en mer framkomlig och hållbar stad.
- Nämnden ska tillsammans med andra berörda nämnder arbeta för att ha vertikala planteringar vid ny- och ombyggnation av stadsmiljön.
- Nämnden ska stärka samverkan med samma nämnder i syfte att bättre planera och möjliggöra för laddinfrastruktur i nya och befintliga byggprojekt.
- Staden ska arbeta för att bygglov för solceller slopas och för att riksintresset för kulturmiljövården tillåter solceller, även i innerstaden.
- Nämnden ska bistå stadens strategiska planering för att säkerställa en långsiktigt hållbar energi- och elförsörjning. Det kommande kraftvärmeverket i Lövsta kommer vara avgörande i stadens klimatarbete.
- Nämnden ska bidra med hög kompetens i stadens arbete med klimatanpassning och beakta effekter av ett förändrat klimat såsom skyfall och värmeböljor i planeringen.
- Nämnden ska arbeta för att värna och stärka biologisk mångfald, inte minst i stadens ekologiskt särskilt betydelsefulla områden och med beaktande av stadens gröna kilar. Ekologisk kompensation spelar en naturlig del vid exploatering.
- Nämnden ska tillsammans med andra berörda nämnder fortsätta utredningarna och inrättandet av naturreservat i Kyrkhamn, samt utreda reservatsbildning i Fagersjöskogen. I arbetet ska beaktas att bostadsbyggnadsmål och viktig infrastruktur kan genomföras.
- Nämnden ska medverka i arbetet för fler badplatser samt underlätta för externa aktörer att anlägga bad- och poolanläggningar. Bad och byggnader ska harmonisera med stadens vatten och omgivande stadsmiljö.
- En ordnad avveckling av Bromma i samband med att avtalet löper ut förutsätter att Arlanda utvecklas, både vad gäller kapacitet för fler flygavgångar i rusningstid, såväl som infrastrukturen på marken till och från flygplatsen. Om inrikes elflyg utvecklas till att bli konkurrenskraftigt, kan en del av Bromma flygplats vara intressant att behålla. En del av den frigjorda ytan ska då användas för bostäder, en del omvandlas till friluftsområde och kolonilotter. Det kommer även krävas infrastrukturåtgärder i Brommaområdet för att klara trafik-, väg- och elnät. Stadsbyggnadsnämnden ska i samråd exploateringsnämnden inom ramen för ordinarie ansvarsområden påbörja en långsiktig planering för hur stadsutveckling skulle kunna ske i området. I arbetet ska externa aktörer involveras.
- Nämnden ska arbeta med att planera för att fler kolonistugor/områden och fler odlingslotter skapas i staden.

- Stadens byggnadsordning, arkitekturpolicy och strategi för småhus- och villaområden är styrdokument som ska genomsyra all stadsutveckling.
- Nämnden ska få i uppdrag att utveckla villastrategin med mål om att gestaltning och grönytefaktor ges en avgörande roll i bedömning av exploatering i villaområden.
- Nämnden ska arbeta för att undvika ovarsamma exploateringar av aktörer som slår ihop tomter och bygger storskaliga och illa gestaltade flerbostadshus. Nya villor, radhus och småhus spelar en naturlig roll när staden växer och kan bidra till en mer blandad stad i harmoni med naturen.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Exploateringsnämnden ska i samarbete med fastighetsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, AB Svenska Bostäder, Familjebostäder AB och Stockholms AB utreda gränsvärden för klimatbelastning vid nybyggnation	2024-01-01	2024-12-31
Exploateringsnämnden ska i samarbete med stadsbyggnadsnämnden ta fram en strategi för att främja hållbart byggande i trä eller andra material med motsvarande eller bättre klimatprestanda och byggtakt	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med exploateringsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, AB Svenska Bostäder, Familjebostäder AB, Stockholms AB och SISAB ta fram en strategi för klimatneutral bygg- och anläggningssektor	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, trafikinämnden, Stockholm Stadshus AB, Stockholm Vatten och Avfall AB och Stockholm Exergi ansvara för stadens samlade koordinering för att genomföra uppförandet av nytt kraftvärmeverk samt tillse att relevanta ersättningsytor ordnas så som bad- och båtplats. En oberoende granskare ska tillsättas för att följa arbetet under genomförandeprocessen, och rapportera till staden hur arbetet fortlöper ur miljö- och klimatsynpunkt med särskilt fokus på dricksvattenförsörjningen	2024-01-01	2024-12-31
Stadsbyggnadsnämnden ska i samråd med exploateringsnämnden och miljö- och hälsoskyddsnämnden fortsätta utredningarna och inrättandet av ett naturreservat i Kyrkhamn	2024-01-01	2024-12-31
Stadsbyggnadsnämnden ska i samråd med exploateringsnämnden och miljö- och hälsoskyddsnämnden utreda förutsättningarna med syfte att inrätta naturreservat i Fagersjöskogen. I samband med det ska staden ta ett samlat grepp på visionsarbetet Rågsveds Allé och starta ett visionsarbete om stadsutvecklingen i Fagersjö. Arbetet ska syfta till att undersöka förutsättningarna för att nya pendeltågsstationer i Fagersjö och Rågsved samt bygga nya bostäder	2024-01-01	2024-12-31
Stadsbyggnadsnämnden ska i samråd med exploateringsnämnden och miljö- och hälsoskyddsnämnden, berörda stadsdelsnämnder utreda reservatsbildning i Fagersjöskogen. I arbetet ska bostadsbyggnadsmål och viktig infrastruktur beaktas	2024-01-01	2024-12-31
Stadsbyggnadsnämnden ska tillsammans med exploateringsnämnden och trafikinämnden se över stadens policy för flexibla och gröna parkeringstal i syfte få ned byggkostnaderna i nyproduktion och nå en mer framkomlig och hållbar stad	2024-01-01	2024-12-31
Exploateringsnämnden ska i samråd med kommunstyrelsen, stadsbyggnadsnämnden och trafikinämnden projektera bussterminaler vid Brommaplan och Gullmarsplan så att dessa projekt med Region Stockholm som huvudman kan sättas igång mellan åren 2025-2027 (2.3)	2024-01-01	2024-12-31
Stockholms Stads Parkerings AB ska i samarbete med exploateringsnämnden och i samråd med stadsbyggnadsnämnden utreda att tillämpa p-köp även vid förtätning	2024-01-01	2024-12-31
Nämnden ska tillsammans med andra berörda nämnder arbeta för att ha vertikala planteringar vid ny- och ombyggnation av stadsmiljön	2024-01-01	2024-12-31

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Nämnden ska få i uppdrag att utveckla villastrategin med mål om att gestaltning och grönytefaktor ges en avgörande roll i bedömning av exploatering i villaområden	2024-01-01	2024-12-31
Nämnden ska arbeta med att planera för att fler kolonistugor/områden och fler odlingslotter skapas i staden	2024-01-01	2024-12-31

Ett Stockholm med god ekonomi som slår vakt om de mänskliga rättigheterna, öppenhet och valfrihet

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska nämnden:*

- Staden ska fortsätta arbeta med byggaktörsdrivna planprocesser, ge byggrätter till fler aktörer och att utbudet av byggbar mark genom att marken planläggs innan markanvisning. och låta bygglovsprocessen löpa parallellt med detaljplaneprocessen när det är möjligt.
- Nämnden ska ha en positiv hållning till initiativ för prickmarkskifte.
- Staden ska upprätthålla planberedskapen och målen om nya detaljplaner, så dessa finns på plats när konjunkturen vänder och byggstarterna kan öka. Digitalisering är en avgörande faktor för att effektivisera planprocesserna.
- Nämnden ska arbeta med att nya detaljplaner utgår från god genomförbarhet och möjligheter till flerfunktionalitet samt samunyttjande av mark ska tas tillvara. Staden ska vidareutveckla Stockholmshusen som syftar till standardiserade byggprocesser och lägre byggkostnader för stadens allmännyttiga bostadsbolag. Stockholmshusen har lett till hyror som ligger cirka 20 procent under genomsnittet för annan nyproduktion i staden. Staden ska i högre grad låta privata aktörer bygga på liknande sätt.
- Stockholm ska bli en pilotkommun i att tillämpa friare tolkning av byggregler i syfte att bygga billigare, och fem nya byggprojekt ska identifieras för detta ändamål

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Utbildningsnämnden ska i samarbete med exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden och SISAB utreda verktygen för att vid renovering av skolutbyggnad eller uppförandet av en ny skola genomföra relevanta konsekvensanalyser för bidra till att motverka skolsegregationen	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, Stockholms Stadshus AB, AB Svenska Bostäder, AB Familjebostäder och AB Stockholmshem utreda hur hyrorna kan pressas ytterligare vid nyproduktion	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, Stockholms Stadshus AB, AB Svenska Bostäder, AB Familjebostäder, AB Stockholmshem och Bostadsförmedlingen i Stockholm AB utreda åtgärder för att minska trångboddhet, särskilt för de barnfamiljer som idag är trångbodda	2024-01-01	2024-12-31
Stadsbyggnadsnämnden ska i samråd med exploateringsnämnden utveckla arbetet för områdesplanering och se över processer för att detaljplanlägga innan markanvisning	2024-01-01	2024-12-31
Exploateringsnämnden och stadsbyggnadsnämnden ska under ledning av kommunstyrelsen utreda hur totalförsvarets behov påverkar stadsutvecklingsprocessen	2024-01-01	2024-12-31
Nämnder och bolagsstyrelser ska säkerställa att det finns resurser och kompetens tillgängliga i den utsträckning som krävs för att möta den kraftigt ökande ambitionshöjningen i arbetet med att utveckla en sammanhållen beredskap för framtida kriser och civilt försvar, både i den egna	2024-01-01	2024-12-31

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
verksamheten och inom ramen för en stadsövergripande samverkan		
Nämnder och bolagsstyrelser ska under ledning av kommunstyrelsen medverka i upprättandet av stadens krigsorganisation och dess bemanning	2024-01-01	2024-12-31
Trafiknämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna, exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden och AB Familjebostäder, AB Stockholmshem, AB Svenska Bostäder ta fram ett program för främjande av stadsnära odling	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med stadsdelsnämnderna, exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden och trafiknämnden inleda arbete för att uppdatera de lokala utvecklingsprogrammen	2024-01-01	2024-12-31
Stadsbyggnadsnämnden ska tillsammans med exploateringsnämnden identifiera 5 nya byggprojekt för friare tolkning av byggregler i syfte att nå lägre byggkostnader	2024-01-01	2024-12-31

Kommunfullmäktiges indikatorer (ett urval)

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2024	KF:s årsmål 2025	KF:s årsmål 2026
Obligatorisk nämndindikator				
	Antal bostäder i godkända/antagna detaljplaner	6 000	6 000	7 000
	Antal bostäder i godkända/antagna detaljplaner i enlighet med 2013 års Stockholmsförhandling	5 000	5 000	5 000
	Antal påbörjade bostäder	6 000	6 000	8 000
Obligatorisk nämndindikator				

Trafiknämnden

Liberal trafikpolitik syftar till att individen ska kunna förflytta sig på ett tryggt, säkert och smidigt sätt i staden, oavsett förutsättning, ålder, kön eller funktionsnedsättning. Trafiknämnden ska arbeta för den ekologiskt, socialt och ekonomiskt hållbara staden. Stockholm ska vara fossilfritt senast 2040 och stadens organisation ska vara fossilfri 2030. Nämnden ska bidra till att skapa fysiska och digitala strukturer som gör det lätt att leva och resa miljövänligt.

Trafikplaneringen ska utgå från stadens framkomlighetsstrategi som prioriterar gång, cykel och kapacitetsstark kollektivtrafik. Ett väl fungerande trafiksystem är avgörande för en växande stad med en hög takt i bostadsbyggandet. Trafiknämnden ska bidra till att skapa en tryggare, trevligare och mer levande stad, med större plats för människor. Gator, torg och kajer ska i högre grad fyllas av folkliv, kulturinslag, träd och grönska. Den biologiska mångfalden ska stärkas.

Stockholm ska vara en trygg, säker, ren och välskött stad och standarden ska vara likvärdig i hela staden.

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

Ett frihetens Stockholm som ger varje individ möjligheter att uttrycka sig och förutsättningar att leva ett självständigt liv

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska nämnden:

- Arbeta för en framkomlig stad, där klimat- och miljömålen nås. Trafikåtgärder ska alltid utgå från perspektiven om en säker, trygg och tillgänglig stad.
- Integrera tillgänglighetsperspektivet i verksamheten vid all fysisk förändring i det offentliga rummet och alltid arbeta utifrån stadens Program för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning.
- Öka ambitionen i att anpassa stadens fysiska rum inom nämndens ansvarsområde för personer med funktionsnedsättning. En ökning av investeringsvolymen under mandatperioden ska tillgodose att ny- och reinvesteringar ska bygga bort tillgänglighetsbrister som personer med funktionsnedsättningar möter i det offentliga rummet.
- Arbeta för att höja ambitionen av drift och underhåll för att säkerställa tillgängligheten.
- Fortsatt säkerställa att behoven av parkeringsplatser för funktionshindrade tillgodoses.
- I samarbete med utbildningsnämnden, stadsdelsnämnderna och exploateringsnämnden under satsningen skolfrid ta fram en sammanhållen plan för säkrare skolvägar, där varje skolas skolväg och trafiksäkerhet tas i beaktan, kombinerade gång- och cykelbanor ska undvikas.
- Samverka med polis och andra myndigheter kring hastighetsöverträdelser och vårdslös körning.
- Arbeta för ett tryggt offentligt rum som ska ske samordnat med stadens övriga nämnder och bolag. Platssamverkan med fastighetsägare ska vara högt prioriterat.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Kommunstyrelsen ska tillsammans med idrottsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, trafiknämnden, stadsdelsnämnderna och Stockholms Hamn AB planera för inrättandet av fler strand- och bryggbad där det är lämpligt och kartlägga möjligheterna att anlägga fler vinterbadplatser med möjlighet till bastubad	2024-01-01	2024-08-31
Trafiknämnden ska i samarbete med utbildningsnämnden, stadsdelsnämnderna och exploateringsnämnden ta fram en sammanhållen plan för säkrare skolvägar, där varje skolas skolväg och trafiksäkerhet tas i beaktan	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska i samverkan med utbildningsnämnden, socialnämnden, stadsdelsnämnderna, trafiknämnden och exploateringsnämnden implementera Skolfrid	2024-01-01	2024-12-31

Ett grönt och innovativt Stockholm som är ledande i klimatomställningen och ger goda förutsättningar för ett fritt närings- och kulturliv.

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska nämnden:

- Arbeta för att mer lokal elproduktion ska nås bl.a. genom fler solceller..
- Arbeta för att nå stadens delmål att trafiken i Stockholms innerstad ska vara utsläppsfri år 2030 vilket innebär att trafiken ska gå på el. därför ska nämnden arbeta med en kraftigt utbyggd laddinfrastruktur för att göra det möjligt att ställa om.
- Fortsätta arbetet med elektrifieringspakten med näringslivet och andra aktörer för att nå fler laddstolpar.
- Arbeta för differentierade parkeringsavgifter och trängselavgifter, som gör det relativt sätt dyrare för fossilbaserade bilar. Parkeringstaxorna för besöksparkering ska ses över.
- Arbeta för stärkt samverkan med näringslivet, fastighetsägare och övriga aktörer i stadsutvecklingen i syfte att nå en transporteffektiv, hållbar och framkomlig stad.
- Tillsammans med exploateringsnämnden och stadsbyggnadsnämnden se över stadens policy för flexibla och gröna parkeringstal i syfte få ned byggkostnaderna i nyproduktion och nå en mer framkomlig stad. Nämnden ska stärka samverkan med samma nämnder i syfte att bättre planera och möjliggöra för laddinfrastruktur i nya och befintliga byggprojekt.
- Arbeta med att parkering på gatumark i större utsträckning ge plats åt gång, kollektivtrafik och cykelbanor, men även träd och grönska.
- Utöka stadens vinter- sommargåtor och torg, genom att permanenta dessa i vissa områden, bl.a. runt Nytorget och Nockeby torg.
- Tillsammans med andra berörda nämnder arbeta för att ha vertikala planteringar vid ny- och ombyggnation av stadsmiljön.
- Arbeta för att nå miljökvalitetsmålet för frisk luft. En reviderad godsstrategi ska tas fram i samverkan med fastighetsägare för att bland annat öka elektrifieringen av leverans- och godstrafik och införa tysta nattleveranser.
- Tillsammans med stadsdelsnämnderna plantera träd i stadsmiljön för att motverka värmeöar och beakta behoven av svalka och skugga. Nämnden ska i planeringen av stadens arbete med klimatanpassningar bidra med hög kompetens och beakta effekterna av ett förändrat klimat såsom skyfall och värmeböljor.

- Stötta stadsbyggnadsnämndens planering för att göra stadens torg tryggare, mer attraktiva och levande och anpassa torget för ett förändrat klimat. Utveckling av torget ska ske i utgångspunkt av medborgardialoger.
- Genomföra en trafikutredning kring Odenplan i syfte att skapa ett nytt torg en s.k. piazza, med mindre trafik, mer restauranger, grönska och trivsel.
- Samarbeta med stadsbyggnadsnämnden och stadsdelsnämnden för Norra innerstaden för att göra Liberalernas vision om ett Piazza Odenplan möjligt.
- Tillsammans med stadsdelsnämnden Norra innerstadens verka för att torget framför Fältöversten görs tryggare och säkrare för gångtrafikanter. Arbetet ska inkludera dialog med aktörerna i närområdet. Östermalmstorg ska rustas upp utifrån medborgarnas synpunkter och platsens kulturhistoriska värden. Tack vare Liberalerna genomfördes medborgardialoger för Östermalmstorgs utveckling.
- I samverkan med stadsdelsnämnderna bidra till goda möjligheter för stadsodling i parker, på kvartersgårdar, tak, kolonilotter och gågator.
- Anlägga växtbäddar och biokol, stadens träd ska vårdas och fler träd och mer grönska ska tillföras det offentliga rummet.
- Arbeta för att stadens kajer stärks utifrån stadens nya Kajstrategi. Med grund i utredningen för trafikutredningen i Gamla stan ska vissa ytor på Skeppsbron stängas av för parkering, med beaktande av boenden, nyttotrafik och parkering för rörelsehindrad.
- Arbeta för att städning och tömning av offentliga papperskorgar samt klottersanering ska ske inom 24 timmar efter anmälan.
- Verka för en ändring av ordningslagen, i syfte att ge kommunen ökade befogenheter att komma tillrätta med nedskräpning och byggsäckar. Samarbetet med FTI ska stärkas för att stävja stök och skräp vid stadens återvinningsstationer.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Kommunstyrelsen ska i samarbete med exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, trafikinämnden, Stockholm Stadshus AB, Stockholm Vatten och Avfall AB och Stockholm Exergi ansvara för stadens samlade koordinering för att genomföra uppförandet av nytt kraftvärmeverk samt tillse att relevanta ersättningsytor ordnas så som bad- och båtplats. En oberoende granskare ska tillsättas för att följa arbetet under genomförandeprocessen, och rapportera till staden hur arbetet fortlöper ur miljö- och klimatsynpunkt med särskilt fokus på dricksvattenförsörjningen	2024-01-01	2024-12-31
Stockholm Vatten och Avfall AB ska i samarbete med exploateringsnämnden, trafikinämnden, stadsdelsnämnderna, Stockholm Stadshus AB och Stockholm Exergi inventera hur mycket biokol som staden har behov av samt ta fram en plan för att etablera en storskalig anläggning för produktion av biokol som ska etableras senast år 2025	2024-01-01	2024-12-31
Trafikinämnden ska i samarbete med miljö- och hälsoskyddsnämnden och Stockholm Vatten och Avfall AB och i samråd med kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna definiera ansvarsgränser och upprätta rutiner och former för skyfallskommunikation	2024-01-01	2024-12-31
Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen, trafikinämnden och stadsdelsnämnderna ta fram en strategi för stadens utomhusbelysning som ska innefatta energieffektivisering, smart belysning vid rätt platser, biologisk mångfald, ljusföroreningar och trygghetsaspekten	2024-01-01	2024-12-31
Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska i samarbete med trafikinämnden, stadsdelsnämnderna, AB Svenska Bostäder, Familjebostäder AB och Stockholmshem AB skapa nya växtbäddar	2024-01-01	2024-12-31

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Exploateringsnämnden ska i samråd med kommunstyrelsen, stadsbyggnadsnämnden och trafiknämnden projektera bussterminaler vid Brommaplan och Gullmarsplan så att dessa projekt med Region Stockholm som huvudman kan sättas igång mellan åren 2025-2027	2024-01-01	2024-12-31
Exploateringsnämnden, fastighetsnämnden, trafiknämnden, AB Familjebostäder, AB Stockholms hem, AB Svenska Bostäder, Micasa Fastigheter AB, Mässhastigheter AB, SISAB, Stockholm Vatten och Avfall AB, Stockholms Hamn AB, Stockholms Stads Parkerings AB och S:t Erik Markutveckling AB ska redovisa arbetet i enlighet med målen för elektrifiering	2024-01-01	2024-12-31
Exploateringsnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen, miljö- och hälsoskyddsnämnden, trafiknämnden och Stockholms Hamn AB ta fram en stadsövergripande masshanteringsstrategi	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med exploateringsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden och trafiknämnden se över och tydliggöra stödfunktioner och kompetensresursers placering i syfte att möjliggöra en snabb elektrifieringstakt	2024-01-01	2024-06-30
Stockholms Stads Parkerings AB ska i samarbete med fastighetsnämnden, trafiknämnden och AB Familjebostäder genomföra pilotprojekt med innovativ gatuladdning i syfte att på sikt tillhandahålla gatuladdning i enlighet med stadens mål	2024-01-01	2024-12-31
Trafiknämnden ska genomföra en revidering av planen för gatuparkering	2024-01-01	2024-06-30
Trafiknämnden ska i samråd med kommunstyrelsen identifiera ett antal strategiskt belägna prioriterade trafiksignalskåp för fiberanslutning. Långsiktiga nyttoeffekter och möjliga modeller för finansiering ska utgöra underlag för beslut och ställningstagande om ytterligare utbyggnad	2024-01-01	2024-12-31
Trafiknämnden ska ta ett helhetsgrepp om trafiksituationen kring Järvaområdet och begravningsplatsen, i syfte att förbättra allmänhetens tillgång samt minimera biltrafiken på området	2024-01-01	2024-12-31
Trafiknämnden ska utreda och ta fram regelverk för etablering av laddinfrastruktur på allmän platsmark	2024-01-01	2024-12-31
Trafiknämnden ska utreda om stadens offentliga belysning kan förvaltas på ett mer effektivt sätt	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med miljö- och hälsoskyddsnämnden, trafiknämnden, Stockholm Vatten och Avfall AB samt övriga berörda nämnder och bolagsstyrelser utreda en styrnings- och finansieringsmodell för att öka takten i framtagandet och genomförandet av stadens lokala åtgärdsprogram för vatten	2024-01-01	2024-06-30
Trafiknämnden ska i samarbete med miljö- och hälsoskyddsnämnden utreda vilka åtgärder som behöver vidtas för att nå Världshälsoorganisationens (WHO) nya gränsvärden för luftkvalitet	2024-01-01	2024-12-31
Trafiknämnden ska i samråd med stadsdelsnämnderna och Stockholm Hamn AB samordna implementeringen av lagändringar gällande nedskräpningsavgifter och producentansvar för tobaksvaror	2024-01-01	2024-12-31
Trafiknämnden ska genomföra en trafikutredning kring Odenplan i syfte att skapa ett nytt torg en s.k. piazza, med mindre trafik, mer restauranger, grönska och trivsel. Trafiknämnden ska samarbeta med stadsbyggnadsnämnden och Norra innerstadens stadsdelsnämnd för att göra Liberalernas vision om ett Piazza Odenplan möjligt	2024-01-01	2024-12-31
Trafiknämnden ska tillsammans med stadsdelsnämnden Norra innerstaden verka för att torget framför Fältöversten görs tryggare och säkrare för gångtrafikanter och boenden i området. Arbetet ska inkludera dialog med aktörerna i närområdet	2024-01-01	2024-12-31
Stadsbyggnadsnämnden ska tillsammans med exploateringsnämnden och trafiknämnden se över stadens policy för flexibla och gröna parkeringstal i	2024-01-01	2024-12-31

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
syfte få ned byggkostnaderna i nyproduktion och nå en mer framkomlig och hållbar stad		
Trafiknämnden ska tillsammans med stadsdelsnämnderna plantera träd i stadsmiljön för att motverka värmeöar och beakta behoven av svalka och skugga. Nämnden ska i planeringen av stadens arbete med klimatanpassningar bidra med hög kompetens och beakta effekterna av ett förändrat klimat såsom skyfall och värmeböljor	2024-01-01	2024-12-31
Nämnden ska tillsammans med andra berörda nämnder arbeta för att ha vertikala planteringar vid ny- och ombyggnation av stadsmiljön	2024-01-01	2024-12-31

Ett Stockholm med god ekonomi som slår vakt om de mänskliga rättigheterna, öppenhet och valfrihet

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska nämnden:

- Arbeta utifrån stadens framkomlighetsstrategi som prioriterar gång, cykel och kapacitetsstark kollektivtrafik. Prioriteringar är nödvändiga när en miljon stockholmare ska samsas i trafiken.
- Tillsammans med andra berörda nämnder och kommunala bolag förenkla organisationen kring stadens parkeringsutbud och därmed göra det enklare för medborgare att utkräva ansvar men även hitta och göra rätt från start.
- Arbeta med en helhetssyn på mobilitet och delningstjänster, exempelvis fler cykelparkeringar i kollektivtrafknära områden.
- Tillsammans med andra aktörer initiera dialog med omgivande kommuner och utreda hur trafiksituationen vid Brommaplan kan förbättras. Kollektivtrafiken ska ha hög prioritet i hela staden, såsom bättre trafikövervakning och ökad prioritering i trafiksignaler.
Nämnden ska arbeta för gator med mer renodlade trafikslag eftersom det kan leda till förbättringar i framkomlighet och säkerhet. Cykelgator eller separata bussgator är sådana exempel.
- I nära dialog med regionen arbeta för kollektivtrafik på vattnet. Spårväg City ska byggas ut till Ropsten.
- Verka för att genom ekonomiska styrmedel och tydliga regler att det ska finnas ett utbud av grön och innovativa alternativ till färdmedel, exempelvis elsparkcyklar. Genom stöd av ordningslagen ska man ställa krav på bolagen utifrån exempelvis skötsamhet.
- Utifrån extra anslag rusta upp stadens vägar genom en specifik pothålpott, årstidsväxlingar och bristande underhåll på vägarna kan föra med sig gropar och pothål i vägbanan, vilket orsakar sämre framkomlighet, sämre säkerhet och kan dessutom åsamka skador på bilar.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Kommunstyrelsen ska i samarbete med trafiknämnden utreda om vinter- och barmarksrenhållningen kan organiseras som exempelvis en egen resultatenhet eller liknande i syfte att balansera variationer i behov mellan olika år	2024-01-01	2024-12-31
Nämnder och bolagsstyrelser ska säkerställa att det finns resurser och kompetens tillgängliga i den utsträckning som krävs för att möta den kraftigt ökande ambitionshöjningen i arbetet med att utveckla en sammanhållen beredskap för fredstida kriser och civilt försvar, både i den egna verksamheten och inom ramen för en stadsövergripande samverkan	2024-01-01	2024-12-31
Nämnder och bolagsstyrelser ska under ledning av kommunstyrelsen medverka i upprättandet av stadens krigsorganisation och dess bemanning	2024-01-01	2024-12-31

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Trafiknämnden ska, utöver att hantera de risker som identifierats i verksamhetsspecifik RSA, upprätta en särskild beredskap utifrån identifierade risker för verksamheten kopplat till en skyfallshändelse	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska i samråd med idrottsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, stadsdelsnämnderna, trafiknämnden och Stockholms Hamnar AB utreda för- och nackdelar med att avskaffa det generella badförbudet och istället införa badförbud på lämpliga platser	2024-01-01	2024-06-30
Stockholm Vatten och Avfall AB ska tillsammans med trafikkontoret samla relevanta aktörer för att förhindra nedskräpning vid återvinningsstationerna	2024-01-01	2024-12-31
Trafiknämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna, exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden och AB Familjebostäder, AB Stockholmshem, AB Svenska Bostäder ta fram ett program för främjande av stadsnära odling	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med stadsdelsnämnderna, exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden och trafiknämnden inleda arbete för att uppdatera de lokala utvecklingsprogrammen	2024-01-01	2024-12-31
Nämnden ska tillsammans med andra berörda nämnder och kommunala bolag förenkla organisationen kring stadens parkeringsutbud och därmed göra det enklare för medborgare att utkräva ansvar men även hitta och göra rätt från start	2024-01-01	2024-12-31
Verka för att stadens parkeringshus som ägs av andra kommunala bolag och förvaltningar ska flyttas till Stockholms Parkering AB	2024-01-01	2024-12-31

Kommunfullmäktiges indikatorer (ett urval)

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2024	KF:s årsmål 2025	KF:s årsmål 2026
Obligatorisk nämndindikator				
	Minskning av CO2e till 2024	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse
2.3 Stockholm ska vara en stad där framkomligheten ökar och utsläppen minskar	Andel lediga avgiftsbelagda parkeringsplatser i innerstaden, dagtid	15 %	15 %	15 %
	Genomsnittlig hastighet för stombusstrafiken i innerstaden	18,5 km/h	18,6 km/h	18,7 km/h
	Genomsnittlig hastighet för stombusstrafiken i ytterstaden	28,2 km/h	28,4 km/h	28,6 km/h
	Växtgasutsläpp i transportsektorn per invånare	0,86 ton CO2e/invånare	0,80 ton CO2e/invånare	0,71 ton CO2e/invånare
Obligatorisk nämndindikator				
	Antal publika laddplatser	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse

Utbildningsnämnden

Genom kunskap öppnas dörrarna till världen. Att undervisningen förmedlar kunskap, bildning och lärandets glädje är skolans viktigaste uppgift. För detta behövs kunniga lärare, bra rektorer och skolbibliotek. Själständiga och kunniga elever ska ha alla förutsättningar att ta sig an sin framtid och forma den som de själva vill. För att uppnå det måste alla elever få samma möjlighet till inläring i skolan, både de som behöver särskilt stöd och de som behöver större utmaningar. Ingen ska gå ur den obligatoriska grundskolan utan förutsättningarna att gå vidare i livet. Undervisningens kvalitet är särskilt viktig i områden med sämre socioekonomiska förutsättningar, där en god utbildning lägger grunden för framtida livschanser. Fokus på kunskap, modet att analysera och utveckla, synen på eleven som individ som kanske behöver särskilt stöd eller större utmaningar, ska genomsyra alla Stockholms stads förskolor och skolor. Nämnden ska verka för att fler elever går ut grundskolan med behörighet till gymnasiet och att fler elever går ut gymnasiet med examensbevis.

Vi liberaler anser att varje människa bör få så stora möjligheter att forma sitt eget liv som möjligt. Det förutsätter att den enskilde individen själv kan styra över de verkligt avgörande besluten i livet, och därför är valfriheten viktig. Det rödgröna styret verkar dock vilja försvåra för fristående aktörer – även sådana som människor uppskattar. För oss finns inte något egenvärde i driftsform utan människor ska få välja vad som passar dem bäst. Vi ser gärna fler skolor som drivs av stiftelser och på idéburen grund. Utbildning ska kunna bedrivas i såväl egen regi som i fristående form; det viktigaste är att den fungerar väl.

Det är tydligt att skolor där eleverna har sämre socioekonomiska förutsättningar får sämre resultat än skolorna med de bästa förutsättningarna. Skolan kan dock ge varje elev en god skolgång. 2018 gick Liberalerna till val på att halvera andelen elever utan gymnasiebehörighet i socioekonomiskt utsatta stadsdelar. Arbetet inleddes på Järva och där ökade gymnasiebehörigheten med 15 procentenheter, och andelen utan gymnasiebehörighet närapå halverades. Arbetet med att höja kunskapsresultaten på Järva har visat att en kvalitativ skola kan ge förutsättningar för livet, oavsett område. Arbetet började under mandatperioden spridas till stadens utsatta områden och det ska fortsätta.

Nyckeln till framgång har varit ett systematiskt kvalitetsarbete som utgår från varje skolas behov och att anpassa insatserna efter varje elevs förutsättningar. Samtidigt har synsättet som präglat detta arbete varit helt centralt: att renodla skolornas uppdrag genom att lyfta bort olika projekt som tar fokus från undervisningen och i stället fokusera på skolenviron, trygghet och studiero samt kvalitet i undervisningen. Lärarna är förstås den viktigaste komponenten bakom framgången. Men också erfarna lektorer, speciallärare, kuratorer, skolsköterskor och skolsociala team som alla har gjort sin del för att ge lärarna möjlighet att bedriva undervisning.

En förutsättning för att utvecklingen för Stockholms skolor kan fortsätta är en kontinuitet i ledarskapet vad gäller lärare och rektorer, och en förutsättning för detta är i sin tur att rektorerna får tillräckligt stöd från central förvaltning. Rektorer behöver bland annat stöd i att avlastas administrativa arbetsuppgifter och uppgifter bortom kunskapsuppdragen, så att de kan behålla fokus på skolans lärande, utveckling och uppföljning av kunskapsresultat.

Liberalerna menar att omplaceringar och övertalighet inte ska gälla utsatta områden. Arbetsgivaren är, före ett beslut om uppsägning, skyldig att utreda om övertaliga

anställda kan erbjudas fortsatt anställning genom omplacering. Liberalerna vill att skolorna i utsatta områden ska kunna undantas från att ta emot personal som sagts upp från andra skolor i staden. Detta då skolorna i utsatta områden behöver ha arbetsro för att kunna fortsätta på den positiva trend de uppvisar och rektorerna där behöver kunna förfoga över den personal som de önskar.

Att uppnå en likvärdig utbildning för alla Stockholms elever är ett centralt uppdrag för att ge varje elev den framtid de har rätt till. Tillgången till särskilt stöd ska förbättras för de elever som behöver det. Genom tidiga insatser ska elever i behov av särskilt stöd upptäckas tidigt och snabbt ges adekvat stöd. För en del elever så räcker det inte med särskilt stöd i klassrummet utan de behöver en annan lärmiljö. Den struktur för särskilt stöd som genomfördes under den gångna mandatperioden är en stor förändring i Stockholms stads skolstruktur och ger elever möjlighet till en lyckad skolgång. Under den förra mandatperioden såg Liberalerna till att utöka CSU-grupperna, införde resursgrupper i varje stadsdel och uppdrog åt varje skola att starta särskilda undervisningsgrupper om behov finns.

De så kallade RSU-grupperna samt CSU-grupperna för eleverna med allra mest omfattande behov är helt avgörande för att varje elev ska få det stöd den behöver. CSU-grupper har funnits länge men var nedläggningshotade av S under förra mandatperioden. Det är lätt att glömma bort att den här typen av satsningar tidigare ansågs kontroversiella. Den gamla inkluderingstanken måste ligga bakom oss, för det är bara genom att se till den enskilda elevens förutsättningar vi kan ge varje elev det stöd den behöver.

Arbetet för att nå höga kunskapsresultat får inte slås sönder av ett kortsiktigt ekonomiskt tänk nu när ekonomin går mot sämre tider. Staden måste därför särskilt ta ansvar för att följa upp att det ekonomiska läget inte drabbar eleverna med behov av plats i särskild undervisningsgrupp. I den här turbulenta tiden är det helt nödvändigt att ansträngningar görs för att behålla rektorerna så att skolorna kan fortsätta med sina upparbetade strukturer och inte tappa kontinuitet i det pedagogiska ledarskapet.

Utbyggnaden av det särskilda stödet ska fortsätta, särskilt med inriktning mot de yngre årskurserna. Stadens insatser för elever med särskild begåvning ska följas noggrant, alla elever ska mötas av utmaningar i klassrummet, även de som behöver gå före eller få fördjupad undervisning. Den kommande förändrade lagstiftningen som permanentar försöksverksamheten med spetsklasser och tillåter startandet av fler spetsklasser ska utgöra en stor del av arbetet med särskilt begåvade elever.

Skolan ska ge eleverna kunskap. Lärarnas uppgift är att undervisa. Det är föräldrarna som ansvarar för barnens uppfostran. Det är viktigt att det är tydligt vilken roll som skolan har och vilken roll som föräldrarna har. Det är läraren som undervisar, bedömer och betygsätter. Det är föräldrarna och eleven som säkerställer att eleven deltar i undervisningen.

Utbildade skolbibliotekarier bidrar till att eleverna får en bra förståelse kring källor, hittar rätt text vid rätt tillfälle, känner till de vägar som finns för att få tag på litteratur, och lär känna hela nätverket för mediaförmedling. Forskning, framför allt från USA, visar en effekt på media- och kommunikationskunnighet bland elever som har en skolbibliotekarie. Det finns också en studie ifrån Linköping som jämfört skolor med utbildad skolbibliotekarie och skolor utan och jämfört resultaten på de nationella proven. Vi vill att varje skola i staden, där det är möjligt, ska ha tillgång till en skolbibliotekarie. Skolbibliotekarien möter eleverna varje dag i skolan och är viktiga särskilt för elever med läs- och skrivsvårigheter.

Det ska råda nolltolerans mot våld och kränkningar i stadens skolor. Skolorna ska fortsätta att utveckla arbetet med våldsprevention och lärare och skolpersonal ska ha god kunskap om hur man upptäcker och hanterar kränkningar. Alla skolor ska ha en god studiero. Att skolmiljön och miljön i klassrummet präglas av trygghet, förutsägbarhet och lugn är viktigt för att främja god hälsa och minska stress bland elever. Arbetet för att stärka studieron i skolan ska fortsätta. Arbetet ska vara evidensbaserat och följas och utvärderas i nämndens årliga rapport om trygghet och studiero.

En faktor att jobba med för att få färre skolavbrott eller till och med avhopp på gymnasiet är att stärka yrkesgymnasiernas status. Yrkesprogrammen är inte lika populära som de nationella gymnasieprogrammen, trots att väldigt många ungdomar får arbete direkt efter att ha tagit examen på yrkesgymnasium. Många elever börjar på till exempel en naturlinje trots att de kanske skulle trivas bättre på en yrkeshögskola. Sedan slutar de på naturlinjen därför att de inte klarade skolan. Sannolikt hade en större del av eleverna än de som nu går på yrkesgymnasium känt en större motivation och haft en större möjlighet att ta examen om de gått en yrkesutbildning.

Det finns bland yrkesprogrammen, särskilt vård- och omsorg, men även inom fordon, bygg och restaurang en skriande brist på yrkeskunnigt folk. Det är viktigt att förvaltningen arbetar vidare med att anpassa och utveckla utbudet i egen regi för att öka attraktiviteten för yrkesprogrammen samt utforskar vidare åtgärder tillsammans med organisationer, företag, verkstäder samt hotell och restauranger, för att marknadsföra programmen.

SKR har satt upp som sitt främsta målområde för mandatperioden att jobba med rekrytering till välfärdssektorn. Staden kan här kroka arm med SKR, exempelvis vad gäller fortbildning till studie- och yrkesvägledare, som behöver arbeta mer aktivt så att fler söker sig till yrkesprogrammen. Nämnden behöver också se över valet till anpassad gymnasieskola så att även dessa elever får chans till omval.

Studie- och yrkesvägledningen ska också underlätta för fler elever att göra prao inom bristyrken, en del i detta arbete kan vara att möjliggöra prao på stadens yrkesgymnasium. Därutöver ska studie- och yrkesvägledningen arbeta för att elevers val av framtida studier eller arbete inte begränsas av könsstereotypa normer. Arbete behöver ske för att arbetsgivare ska ta emot praoelever under 18 år.

Grunden för all kunskapsinläring i skolan är lärarledd undervisning. En lärares betydelse för elevernas inläring kan aldrig överdrivas. Skickliga erfarna lärare som ges möjlighet att fokusera på sin undervisning är själva grunden för att eleverna i Stockholm ska lyckas i skolan. Lärarna måste få förutsättningar att vara lärare. Det innebär att arbetsmiljön måste vara god, att lärarnas fokus kan läggas på undervisningen och att de ska respekteras i sin yrkesskicklighet av elever och föräldrar. Ledarskapet från rektor och andra chefer i skolan måste utgå från lärarnas undervisningsuppdrag och stödja lärarnas utveckling inom yrket. Det ska finnas utrymme för förändring och avancemang inom lärarrollen.

Språket är nyckeln till kunskap. Barn med läs- och skrivsvårigheter ska tidigt upptäckas och övergången mellan förskolan och grundskolan ska underlättas.

Nämnden ska verka för att den psykiska hälsan bland stadens elever förbättras och arbeta särskilt för att minska den psykiska ohälsan hos flickor. Därför ska skolan fortsatt satsa på elevhälsan, särskilt på kuratorer och psykologer. Skolornas arbete med att

förebygga psykisk ohälsa ska utvecklas. Elevernas fysiska hälsa är avgörande för deras lärande och möjligheten till fysisk aktivitet under skoldagen ska öka.

Att klara skolan är den största skyddsfaktorn för unga människors liv och framtida livschanser. Det är också därför det är så viktigt med samhandling mellan skolan och socialtjänsten för att tidigt identifiera barn i riskzon, följa upp orosanmälningar samt stabilisera barns och ungas skolgång. För att skolpersonalen ska kunna uppfylla skolans kunskapsuppdrag är det viktigt med ett kraftfullt stöd från andra funktioner, såsom socialtjänsten, barn- och ungdomspsykiatri och andra samhällsinstanser där fokus ska ligga på skolnärvaro. Samhandling mellan skolan och socialtjänsten ska därför stärkas för att tidigt identifiera barn i riskzon, följa upp orosanmälningar samt stabilisera barns och ungas skolgång.

Under Liberalernas tid vid makten inledde vi därför ett paradigmskifte där socialtjänsten började flytta in i skolmiljön och barnens skolgång och skolresultat lyftes som central framgångsfaktor i socialtjänstens arbete. Förbättrad samhandling förutsätter gemensamt riktade budgetuppdrag i utbildningsnämnden, socialnämnden och stadsdelsnämnderna. För att hjälpa elever med hög frånvaro finns i dag flera skolsociala team i Stockholms ytterstadsområden. Skolnärvaro är en förutsättning för att gå ut skolan med godkända betyg. Vi vill därför att skolsociala team fortsätter spridas i stadens skolor, för att nå elever med hög frånvaro. SST-teamen måste ha en fullgod koppling till socialtjänstens utredningsenheter så att berörda barn snabbt kan få insatser från socialtjänsten och föräldrar motiveras att tacka ja till stöd.

Vi menar att socialtjänstens medansvar för barns skolframgångar måste utvecklas ytterligare. Stockholm måste bli mycket bättre på att se till att barn som är placerade eller omhändertagna också får en fungerande skolgång och stadsdelsnämnderna ta ansvar för att följa upp deras kunskapsresultat.

Staden kan inte ha lägre ambitioner för de barn som vi beslutat att placera, där man så att säga tagit över föräldraskapet. Dessa barn bör snarare följas upp mer än andra barn. Framför allt bör uppföljningen syfta till att säkerställa barnens möjligheter att klara grundskolan och gymnasiet. För placerade barn som har kapaciteten att klara högre studier bör ambitionerna från stadens sida inte läggas lägre. Den undervisning som ges idag till barn på skyddade boenden omfattas med ett fåtal timmar per vecka eller i värsta fall inga timmar alls, vilket inte alls är tillfredsställande. Dessa barn måste få möjligheten till fullgod skolgång, vilket kan avhjälpas bland annat genom möjlighet till digital undervisning.

Skolorna måste få tillräcklig information om de unga som återvänder till skolan efter att ha varit placerade på institution. Det kan handla om information om varför ungdomarna suttit på ungdomshem eller hur deras tidigare skolbakgrund ser ut. Det är helt nödvändigt för skolpersonalen för att veta hur de ska arbeta med eleverna. Det är också viktigt att förvaltningen följer upp skolgång för placerade ungdomar samt hur man arbetar för att de som varit placerade ska kunna återgå till en mer välfungerande skolgång.

Alla hem har olika ekonomiska förutsättningar, men alla elever har nytta av fritidsverksamheterna. Fritidsklubbsavgiften ska kvarstå på tidigare nivå, men en utredning om hur den kan inkomst differentieras ska genomföras och implementeras, med maxtaxan som förebild.

Skolan ska inte vara värdeneutral. Skolan ska ta tydlig ställning för humanistiska och demokratiska värderingar, mot extremistiska och våldsbejakande uttryck. Skolan ska fostra, men inte överta hemmets ansvar. Genom hela utbildningsväsendet ska ett

medvetet och kunskapsbaserat arbete bedrivs för jämställdhet och för alla barns och elevers lika möjligheter oberoende av kön. Särskilt ska arbetet riktas mot pojkar och skadliga maskulinitetsnormer. Skolan ska på ett självklart sätt förmedla respekt och tillhörighet för HBTQI+-personer. Skolan ska aktivt motverka hedersförtrycksnormer, besitta kunskapen för att upptäcka de som blir utsatta samt beredskap för att vidta åtgärder.

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

Ett frihetens Stockholm som ger varje individ möjligheter att uttrycka sig och förutsättningar att leva ett självständigt liv

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska nämnden

- som piloverksamhet pröva studieroteam som arbetsmodell i ett par skolor som identifierat låg studiero som ett betydande problem, med professionell utvärdering från akademien.
- utreder möjligheten att sprida arbetssättet med studieroteam till hela staden och möjliggör detta om utvärderingen av piloten blir framgångsrik.
- främja alla elevers lärande utifrån varje elevs behov genom att tidigt säkerställa stöd eller utmaningar för att alla elever ska kunna nå sin potential
- öka andelen elever som går ut grundskolan med behörighet till gymnasiet
- öka andelen gymnasieelever som tar examensbevis inom tre år efter påbörjade studier
- fortsätta arbetet för att öka fokus på kunskapsuppdraget i grundsärskolan och gymnasiesärskolan och säkerställa en kontinuerlig uppföljning av undervisningen och elevernas kunskapsutveckling
- öka likvärdigheten mellan stadens skolor och arbeta för att skolor med lägre resultat förbättras samt att skolor med goda resultat fortsätter sitt framgångsrika arbete
- säkerställa att samtliga skolor har väl fungerande ledningsorganisationer, både vad gäller pedagogiskt ledarskap och organisationsledarskap
- fokusera på kunskapsresultaten i skolor i särskilt utsatta och utsatta områden, genom att upprätthålla arbetet på Järva och sprida arbetssättet till stadens utsatta områden
- fortsätta genomföra insatser tillsammans med idrottsnämnden för ökad simkunnighet i samverkan med skolor och simföreningar, med särskilt fokus på simskolor som riktar sig till elever som inte klarar godkänt i ämnet "idrott och hälsa"
- se över valet till anpassad gymnasieskola så att även dessa elever får chans till omval
- tillsammans med idrottsnämnden erbjuda alla förskoleklasser i ytterstaden vattenvaneträning och förberedande simskola
- säkerställa att elever i årskurs 4-9 som riskerar att inte nå kunskapsmålen erbjuds lovskola, inklusive simundervisning, samt lovskola riktad mot lågstadiet
- säkerställa att alla elever som behöver särskilt stöd upptäcks, och att alla skolor har ett systematiskt arbete för att ge tidiga stödinsatser
- säkerställa lärares kompetens i läs- och skrivundervisning för att särskilt stödja elevernas läsutveckling
- säkerställa att yrkesprogrammen är attraktiva, håller hög kvalitet och leder till arbete samt underlätta för elever på yrkesprogram att tillägna sig högskolebehörighet
- ge fler elever erfarenhet av egen företagande genom att ha ung företagsamhet på fler gymnasieskolor och grundskolor
- utveckla möjligheterna för elever att få stöd i sina studier i stadens fritidshem och fritidsklubbar, med särskilt fokus på särskilt utsatta områden
- upprätthålla elevernas och personalens trygghet och genom nolltolerans mot våld och kränkningar, förebyggande arbete genom evidensbaserade metoder och väl fungerande rutiner

- systematiskt analysera och arbeta främjande för att öka elevernas studiero i alla skolformer och årskurser
- prioritera åtgärder och samverkan med socialtjänst och polis för att uppnå ökad trygghet, studiero, skolnärvaro och förbättrade kunskapsresultat
- prioritera samverkan med föräldrar, socialtjänst, psykiatri och andra aktörer för att alla barn i behov av stöd ska få insatser
- motverka hedersrelaterat våld och förtryck genom att både utbilda elever i deras rättigheter och säkerställa att alla anställda kan identifiera och hantera elever som utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck
- säkerställa att utbyggnaden fortsätter inom strukturen för särskilt stöd, med fokus på särskilda undervisningsgrupper, och att den på samtliga skolor ger alla elever en skolgång som motsvarar deras behov
- samverka med föräldrar, skola, socialtjänst, psykiatri, polis och andra aktörer att tidigt identifiera och ge barn och elever i behov av stöd rätt insatser med fokus på det förebyggande och uppsökande sociala arbetet för att nå fler barn och familjer i riskzon
- arbeta för att säkerställa att alla elever får de utmaningar de behöver i skolan och för att möta särskilt begåvade elevers behov, på alla skolor och genom spetsklasser
- säkerställa att alla stadens skolor har en väl fungerande elevhälsa och elevhälsoteam med alla funktioner; skolkuratorer, skolpsykologer, skolsköterskor och specialpedagoger, samt att elevhälsan både är tillgänglig och arbetar förebyggande mot psykisk ohälsa
- i samverkan med socialnämnden och stadsdelsnämnderna under ledning av kommunstyrelsen vidareutveckla en strukturerad samhandling mellan socialtjänst, skola och polis
- i samverkan med Region Stockholm säkerställa att barn och unga med psykisk ohälsa får den hjälp och det stöd de behöver från rätt instans
- utveckla det systematiska arbetet på alla skolor, med stöd av stadsdelsnämnderna, för att främja skolnärvaro och förebygga skolfrånvaro, med särskilt fokus på elever med problematisk frånvaro
- säkerställa alla elevers rätt till skolgång oberoende av kön, genom att arbeta systematiskt och normkritiskt för en jämställd skola
- i enlighet med läroplanen utveckla och stärka demokratiarbetet i skolan, med fokus på demokratiska värderingar och allas lika värde
- säkerställa att alla stadens skolor har väl fungerande rutiner för orosanmälan till socialtjänsten i enlighet med socialtjänstlagen
- stötta stadsdelsnämnderna att tillsammans med Region Stockholm och socialnämnden öka förekomsten av samordnad individuell plan och utveckla hållbara strukturer för samverkan kring barn med behov av stöd från skola, sjukvård och socialtjänst
- tillsammans med stadsdelsnämnderna och socialnämnden fortsätta utveckla dialogen med Region Stockholm angående likvärdig och välfungerande BUS-samverkan över hela staden
- i samarbete med socialnämnden, förskolenämnden och stadsdelsnämnderna uppdatera strategin för att minska risken för att barn, unga och unga vuxna dras in i kriminalitet i enlighet med Liberalernas förslag, med särskilt fokus på omhändertagna barn och unga
- tillsammans med kommunstyrelsen, socialnämnden och stadsdelsnämnderna vidareutveckla sekretesshandboken gällande informationsutbyte mellan socialtjänsten, polisen, skolan och andra relevanta myndigheter
- samverka med berörda nämnder i arbetet med insatser för de ungdomar som nås genom sociala insatsgrupperna, för målgruppen 12-18 år i samverkan med

arbetsmarknadsnämnden vidareutveckla arbetet med att etablera kontakt med elever i riskzon för att erbjuda stöd att slutföra utbildningen eller i övergången från skola till arbetsliv

- tillsammans med socialnämnden stötta stadsdelsnämnderna att implementera och utveckla modellen för skolsociala team i hela staden och utöka socialtjänstens närvaro i skolan med syfte att stärka barnets skolresultat
- tillsammans med stadsdelsnämnderna, förskolenämnden och socialnämnden intensifiera och vidareutveckla arbetet med mentorer i våldsprevention (MVP) och Fritid fri från våld för att stärka det våldsförebyggande arbetet genom arbete med ungas maskulinitetsnormer i stadens skolor och på fritidsgårdar
- säkerställa tillsammans med stadsdelsnämnderna och socialnämnden att barn som bor i skyddat boende har en väl fungerande skolgång, bland annat genom en utökning av undervisningstiden på stadens skyddade boenden
- fortsätta arbetet med Skolfam i samarbete med stadsdelsnämnderna och socialnämnden, för att verka för en obruten skolgång för placerade barn och säkerställa att inget barn som är placerat på HVB- eller familjehem står utan skolgång mer än en vecka
- tillsammans med socialnämnden och stadsdelsnämnderna systematiskt följa upp placerade och omhändertagna barn med särskilt fokus på skolresultat, hälsa och tandstatus
- tillsammans med socialnämnden och stadsdelsnämnderna säkerställa att utslussning av placerade barn och unga efter placering görs med barnets bästa i fokus och att planering av detta påbörjas direkt när placeringen påbörjas, samt möjliggöra för fortsatt stöd även efter att barnet fyllt 18
- tillsammans med arbetsmarknadsnämnden, socialnämnden och stadsdelsnämnderna arbeta med sociala investeringar för att förebygga social utsatthet samt anlita forskning för att följa upp investeringarnas effekter
- säkerställa tillsammans med socialnämnden att barn som bor i skyddat boende har en väl fungerande skolgång, bland annat genom en utökning av undervisningstiden på stadens skyddade boenden
- tillsammans med socialnämnden fortsätta utveckla samverkan mellan skola och socialtjänst
- samverka med fritidsverksamhet, föreningsliv, socialtjänst och polis i det förebyggande och uppsökande arbetet för att minska ungdomars narkotikaanvändning.
- I samverkan med socialnämnden och stadsdelsnämnderna under ledning av kommunstyrelsen vidareutveckla en strukturerad samverkan mellan socialtjänst, skola och polis
- i samverkan med kommunstyrelsen utveckla och stärka arbetet mot våldsbejakande extremism och radikaliserings samt olika former av rasism, till exempel antisemitism
- se till att skolorna ökar sin kompetens om HBTQ-frågor och fortsätta arbetet med att certifiera skolornas verksamheter inom HBTQ-området
- säkerställa elevernas möjlighet att ta del av modersmålsundervisning i stadens skolor, särskilt för elever som tillhör en av Sveriges nationella minoriteter
- säkerställa att alla elever har tillgång till skolbibliotek och att andelen fackutbildade skolbibliotekarier ökar
- säkerställa att elever i grund- och gymnasiesärskolan ges möjlighet att delta i undervisning tillsammans med grund- och gymnasieskolans elever
- säkerställa att alla stadens skolor har tillgång till professionell studie- och yrkesvägledning
- säkerställa en bra övergång från förskola till grundskola i syfte att skapa goda förutsättningar vid skolstarten, inte minst vid behov av särskilt stöd

- i samarbete med stadsdelsnämnderna och förskolenämnden årligen genomföra en dialog mellan förskolorna och grundskolorna i stadsdelen om barnens språkutveckling i förskolan och övergången till grundskolan
- verka för att alla stadens grundskolor tar emot nyanlända elever och för att fördela introduktionsprogrammen jämnt i stadens gymnasieskolor
- i nära samverkan med kulturnämnden samt det fria kulturlivet fortsätta verka för att fler barn i skolor genom kulanpremien kommer i kontakt med kulturverksamheter anpassade efter deltagarnas behov
- uppmuntra och utöka samarbetet mellan skolorna och kulturskolan, i synnerhet vad gäller lokaler, i syfte att nå fler elever.
- arbeta för att alla elever ska erbjudas professionella kulturupplevelser minst en gång per termin
- bistå idrottsnämnden i arbetet för ett ökat samarbete mellan föreningslivet och skolan för att barn ska kunna idrotta i anslutning till skoldagen
- tillsammans med SISAB, idrottsnämnden och kulturnämnden verka för att tillgängliggöra samtliga nybyggda skolidrottshallar för idrotts-, kultur- och föreningsverksamhet, samt att i majoriteten av stadens skolor tillgängliggöra lokaler för kultur- och föreningslivet, genom investeringar i inpasseringslösningar och idrottsnämndens bokningssystem

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Kommunstyrelsen skall i samverkan med utbildningsnämnden, socialnämnden, stadsdelsnämnderna, trafiknämnden och exploateringsnämnden implementera Skolfrid	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska initiera Operation Pojke, en kraftsamling från socialnämnden, utbildningsnämnden, förskolenämnden och stadsdelsnämnderna för att förebygga, upptäcka och motverka destruktiva värderingar och beteenden hos unga pojkar i ett tidigt skede	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med utbildningsnämnden och med stöd av representanter från minoriteter samt experter kartlägga förekomsten av homofobins, transfobins och afrofobins utbredning i skolorna	2024-01-01	2024-12-31
Utbildningsnämnden och förskolenämnden ska ta fram en plan för att utöka antalet demokratiskyltar, exempelvis regnbågsskyltar, på stadens skolor	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med stadsdelarna, socialnämnden och utbildningsnämnden initiera uppföljning av omhändertagna barns betyg, hälsa och tandstatus	2024-01-01	2024-08-31
Stadsdelsnämnderna ska i samarbete med utbildningsnämnden och socialnämnden samt i samråd med polis och boende verka preventivt för att öka tryggheten i skolan. Samverkan med fristående skolor ska utvecklas	2024-01-01	2024-12-31
Utbildningsnämnden ska i samarbete med socialnämnden och Region Stockholm utveckla samverkan mellan elevhälsa/ungdomsmottagningar och BUP, första linjens psykiatri och socialtjänsten	2024-01-01	2024-12-31
Utbildningsnämnden ska i samarbete med socialnämnden och stadsdelsnämnderna utveckla det normkritiska arbetet mot stereotypa könsroller och machokultur i skolan och utveckla arbetet med mentorer i våldsprevention (MVP) genom att sprida MVP till samtliga stadsdelar och grundskoleområden	2024-01-01	2024-12-31
Socialnämnden, utbildningsnämnden och äldreomsorgen ska stödja stadsdelsnämnderna att i dialog med regionen implementera gemensamma system för genomförande och uppföljning av SIP	2024-01-01	2024-12-31
Socialnämnden ska i samarbete med utbildningsnämnden, förskolenämnden och stadsdelsnämnderna revidera strategin för att minska risken för att barn, unga och unga vuxna dras in i kriminalitet med särskilt fokus på omhändertagna barn och unga	2024-01-01	2024-12-31
Socialnämnden ska tillsammans med utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna utveckla rutiner för att säkerställa att utslussning av placerade barn och unga efter placering görs med barnets bästa i fokus och att planering av detta påbörjas samtidigt som placeringen påbörjas, samt möjliggöra för fortsatt stöd även efter barnet fyllt 18	2024-01-01	2024-12-31
Socialnämnden ska i samråd med utbildningsnämnden samt övriga berörda nämnder och myndigheter följa upp användningen av den framtagna sekretesshandboken och revidera den i syfte att inkludera fler verksamheter och områden, bland annat skolan	2024-01-01	2024-12-31
Socialnämnden och utbildningsnämnden ska tillsammans med stadsdelsnämnderna ta fram ett system för att socialtjänsten ska kunna följa placerade barns skolresultat, hälsa och tandstatus	2024-01-01	2024-12-31
Utbildningsnämnden ska fokusera på att förbättra elevers psykiska välmående genom att stärka elevhälsans verksamhet	2024-01-01	2024-12-31
Utbildningsnämnden ska i samarbete med arbetsmarknadsnämnden och stadsdelsnämnderna utveckla stödet till elever med funktionsnedsättningar som går ut gymnasieskola och gymnasiesärskola	2024-01-01	2024-12-31
Utbildningsnämnden ska i samarbete med förskolenämnden och stadsdelsnämnderna utreda hur staden kan förbättra elevhälsans organisation för förskola, grundskola och gymnasieskola, samt utreda möjligheten att införa nyckeltal för elevhälsan	2024-01-01	2024-12-31

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Utbildningsnämnden ska i samarbete med socialnämnden och Region Stockholm utveckla samverkan mellan elevhälsa/ungdomsmottagningar och BUP, första linjens psykiatri och socialtjänsten	2024-01-01	2024-12-31
Utbildningsnämnden ska i samråd med kommunstyrelsen planera för att stadens skolor beredskapslagrar i egen regi för att klara ett grundläggande måltidsbehov för samtliga elever och personal under flera dygn	2024-01-01	2024-12-31
Utbildningsnämnden ska implementera och genomföra läsa-, skriva- och räknagarantin	2024-01-01	2024-12-31
Utbildningsnämnden ska ta fram en utbildning för skolledare och personal om systematiskt elevhälsoarbete	2024-01-01	2024-12-31
Socialnämnden, äldrenämnden och utbildningsnämnden ska i samråd med kommunstyrelsen ta fram en gemensam målbild och handlingsplan för stadens fortsatta arbete i omställningen till en god och nära vård	2024-01-01	2024-08-31
Stadsdelsnämnderna ska i samarbete med utbildningsnämnden och socialnämnden vidareutveckla skolsociala team i hela staden, samt utöka socialtjänstens närvaro i skolan, fritidshem och fritidsklubbar	2024-01-01	2024-12-31
Utbildningsnämnden ska i samarbete med SISAB, idrottsnämnden och kulturnämnden påbörja öppnandet av lokaler för kultur- och föreningsliv i majoriteten av stadens skolor i enlighet med investeringsbudgeten	2024-01-01	2024-12-31
Genomföra en undersökning om hot och våld riktat mot skolans personal, liksom utreda rutiner för och hantering av sådana händelser	2024-01-01	2024-12-31
Utreda och implementera en inkomstbaserad nedsättning av avgiften för fritidsklubb, med maxtaxan som förebild	2024-01-01	2024-12-31
Utbildningsnämnden ska ta fram en plan för att utöka antalet spetsklasser, både i grund- och gymnasieskola, med en geografisk spridning över staden	2024-01-01	2024-12-31
Utbildningsnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen, förskolenämnden och stadsdelsnämnderna utreda hur datakvaliteten i stadens barn- och elevregister kan förbättras för mer tillförlitliga beslutsunderlag	2024-01-01	2024-12-31
Utbildningsnämnden ska fortsätta utbildningsinsatserna för skolledare och personal om systematiskt elevhälsoarbete	2024-01-01	2024-12-31
Förskolenämnden ska i samarbete med utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna utreda inrättandet av förstärkt skolförberedande förskoleverksamhet riktat till barn i ytterstaden under barnets sista förskoleår, i syfte att stärka det kompensatoriska uppdraget med fokus på språk och kunskapsutveckling	2024-01-01	2024-12-31
Utbildningsnämnden ska utreda möjligheterna till ökad samordning och informationsdelning mellan stadens gymnasieskolor och fristående aktörer kring skolköer, skolval och skolplaceringar i syfte att stärka stadens planeringsförutsättningar, möjliggöra för fler elever att få sitt förstahandsval och utveckla ett mer samordnat skolval	2024-01-01	2024-12-31
Utbildningsnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen implementera utvecklad behovsanalys för grundskolans lokalförsörjning i syfte att förbättra den stadsövergripande skolplaneringen	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska i samråd med socialnämnden, utbildningsnämnden, äldrenämnden och samtliga stadsdelsnämnder, fortsätta utvecklingen av en nämndövergripande struktur i arbetet mot välfärdsbrott med fokus på riktade kontroller genom tillämpning av riskprofiler och en ökad grad av dokumentation och informationsdelning	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med förskolenämnden, socialnämnden, utbildningsnämnden, äldrenämnden och stadsdelsnämnderna bedriva fortsatt kunskaps- och förmågeuppbyggnad inom måltidsberedskap	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med förskolenämnden, servicenämnden, utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna utreda möjligheterna att införa delad faktura i förskola och fritidshem	2024-01-01	2024-12-31

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Kommunstyrelsen ska i samarbete med exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden och utbildningsnämnden vidareutveckla stadens lokalförsörjningsprocess för ökad tydlighet när ett skolprojekt går från en planerad plats till att vara en beslutad plats	2024-01-01	2024-12-31

Ett grönt och innovativt Stockholm som är ledande i klimatomställningen och ger goda förutsättningar för ett fritt närings- och kulturliv

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska nämnden*

- delta i samordnad skolplanering i Stockholm (SAMS) för både grund- och gymnasieskolan
- tillämpa återhållsamhet vid beställningar av skollokalprojekt, även tillägs- och ändringsbeställningar, för att begränsa ökningar av hyreskostnader
- tillsammans med kommunstyrelsen verka för att den regionala samverkan för gymnasieskolan utvecklas för att säkerställa skollokalskapaciteten, och att alla kommuner inom samverkan tar sitt ansvar att säkerställa skollokalskapacitet i egna kommuner
- planera för att andelen barn folkbokförda i Stockholm som går i gymnasieskola i staden, fristående eller kommunal, över tid bibehålls
- tillsammans med stadsbyggnadsnämnden, exploateringsnämnden, berörd stadsdelsnämnd och SISAB säkerställa att mark för skol-, och förskoleplatser tillgängliggörs tillräckligt tidigt i planeringsprocessen av nya projekt
- vid nybyggnation projektera utifrån krav på att certifiera förskolor och skolor med motsvarande Miljöbyggnad lägst silver
- fortsätta arbetet för att Stockholms skolgårdar bättre rustas för att främja idrott och rörelseinriktad lek, med särskilt fokus på mer naturmaterial och grönytor genom en bättre fördelning mellan grönytor och hårdgjord yta på stadens skolgårdar
- arbeta för gröna och rörelseinriktade skolgårdar utifrån det skolfunktionsprogram som ska tas fram, för att tillse att skolorna kan utnyttja den yta de har på ett för eleverna främjande sätt, samt anpassa för klimatförändringar
- vid beställningar av skollokaler som inkluderar idrottshall tillse att dessa som regel byggs fullstora, undantag kan göras av ekonomiska eller särskilda skäl
- intensifiera arbetet med att genomföra energieffektiviserande åtgärder
- förebygga att avfall uppstår i all verksamhet, genom kraftigt minskad användning av engångsprodukter och onödiga plastprodukter, och verka för att en större andel produkter och material återanvänds
- sortera ut mer material och avfall för återvinning i all verksamhet samt fortsätta arbetet med att minska matsvinnet i nämndens verksamhet
- särskilt utreda köksfunktionen och möjligheten att tillföra tillagningskök i samband med renoveringar och nybyggnation
- arbeta med klimatrelaterad riskkartläggning och riskavhjälpande genom fysiska åtgärder och verksamhetsanpassning i enlighet med stadens handlingsplan för klimatanpassning

Stadsbyggnadsnämnden, exploateringsnämnden och trafikinämnden ska i samråd med miljö- och hälsoskyddsnämnden, utbildningsnämnden, stadsdelsnämnderna, Micasa Fastigheter i Stockholm AB och SISAB utreda hur effekter av värmebölja kan inkluderas och hanteras i stadsutvecklingsprocessen	2024-01-01	2024-12-31
---	------------	------------

Utbildningsnämnden ska i samråd med SISAB undersöka hur miljö- och hälsoskyddsnämndens rekommendation för konstgräs, platsgjutet gummi och gummigranulat kan integreras i skolornas funktionsprogram	2024-01-01	2024-12-31
--	------------	------------

Ett Stockholm med god ekonomi som slår vakt om de mänskliga rättigheterna, öppenhet och valfrihet

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska nämnden

- fortsätta att stärka och utveckla det systematiska kvalitetsarbetet på alla nivåer i verksamheten, i syfte att säkerställa att resursanvändning och verksamhet är effektiv och ändamålsenlig
- minska den administrativa bördan för skollära och lärare, och därigenom öka tiden för förberedelse och genomförande av undervisning
- säkerställa att digitaliseringsarbetet främjar kunskapsuppdraget och att det inte är kostnadsdrivande
- fortsätta stärka läraryrkets attraktivitet, förbättra arbetsmiljön och stärka karriärvägarna för lärare i förskolan och skolan, samt arbeta strategiskt för att säkerställa lärarnas kontinuerliga kompetensutveckling och ge förutsättningar för kollegialt lärande
- verka för en god tillgång till legitimerade lärare i stadens skolor
- verka för att andelen utbildade fritidspedagoger på stadens fritidshem och fritidsklubbar ökar
- aktivt anpassa lokalplaneringen till de väntade behoven och prioritera mellan projekt för att hålla nere lokalkostnadsutvecklingen
- i beställarrollen gentemot SISAB säkerställa kostnadsfokus och utveckla den ekonomiska styrningen av lokalprojekt
- bistå kommunstyrelsen och berörda nämnder och bolag i det strategiska arbetet med stadens kompetensförsörjningsarbete tillsammans med arbetsmarknadsnämndens för att tillsammans med StorSthlm göra en översyn av den regionala arbetsmarknadens kompetensbehov, samt hur dimensioneringen av gymnasieprogram och vuxenutbildning kan anpassas därefter
- öka samverkan med arbetsmarknadsnämnden och delta i befintliga forum mellan staden och näringslivet för att tillgodose näringslivets behov av kompetens.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Utbildningsnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen utveckla behovsanalysen för grundskolans lokalförsörjning i syfte att göra den mer transparent	2024-01-01	2024-12-31
Arbetsmarknadsnämnden ska i samarbete med förskolenämnden, utbildningsnämnden och äldreomsorgsnämnden erbjuda språkkurser i svenska till medarbetare inom stadens förskolor, vård och omsorg	2024-01-01	2024-12-31
Utbildningsnämnden ska utreda hur staden kan utveckla arbetet med platser för verksamhetsförlagd utbildning	2024-01-01	2024-12-31
Nämnder och bolagsstyrelser ska säkerställa att det finns resurser och kompetens tillgängliga i den utsträckning som krävs för att möta den kraftigt ökande ambitionshöjningen i arbetet med att utveckla en sammanhållen beredskap för framtida kriser och civilt försvar, både i den egna verksamheten och inom ramen för en stadsövergripande samverkan	2024-01-01	2024-12-31
Nämnder och bolagsstyrelser ska under ledning av kommunstyrelsen medverka i upprättandet av stadens krigsorganisation och dess bemanning	2024-01-01	2024-12-31
Service- och servicenämnden ska under ledning av kommunstyrelsen och i samarbete med socialnämnden, utbildningsnämnden, äldreomsorgsnämnden och stadsdelsnämnderna utreda och påbörja etablering av ett centralt omsättningslager för vissa livsmedel och vissa förbrukningsvaror i syfte att höja stadens beredskapsförmåga	2024-01-01	2024-12-31
Utbildningsnämnden ska i samarbete med SISAB och stadsdelsnämnderna genom myndighetssamverkan arbeta för att motverka välfärdsbrott	2024-01-01	2024-12-31
Utbildningsnämnden samt berörda nämnder ska medverka i kommunstyrelsens och servicenämndens arbete för nya arbetssätt för webbpublicering som säkerställer efterlevnad av lagkrav gällande tillgänglighet och personuppgifter	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med förskolenämnden, servicenämnden, utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna utreda möjligheterna att införa delad faktura i förskola och fritidshem	2024-01-01	2024-12-31
SISAB ska i samarbete med utbildningsnämnden ta fram en gemensam upprustningsplan i syfte att skapa en tydlig prioritering och inriktning över vilka av stadens skolor som är i störst behov av upprustning	2024-01-01	2024-12-31
Utbildningsnämnden ska i samarbete med arbetsmarknadsnämnden stärka det strategiska arbetet kring samplanering och lokalförsörjning för vuxenutbildningen i syfte att åstadkomma lokaleffektivitet, samt ta fram en plan kring vilka av SISAB:s lokaler som ska användas för vuxenutbildning	2024-01-01	2024-12-31
Utbildningsnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen implementera utvecklad behovsanalys för grundskolans lokalförsörjning i syfte att förbättra den stadsövergripande skolplaneringen	2024-01-01	2024-12-31
Utbildningsnämnden ska fortsätta utbildningsinsatserna för skolledare och personal om systematiskt elevhälsoarbete	2024-01-01	2024-12-31
Utbildningsnämnden ska i samarbete med förskolenämnden och i samråd med kulturnämnden revidera skolbiblioteksplanen	2024-01-01	2024-12-31
Utbildningsnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen, förskolenämnden, stadsbyggnadsnämnden, stadsdelsnämnderna och SISAB slutföra arbetet med att införa lekvrädesriktlinjer för förskolegårdar och skolgårdar. Riktlinjerna ska säkra tillräckliga yttorlekar, en hög pedagogisk kvalitet samt grönska i utemiljön. De ska så långt som möjligt vara styrande för såväl kommunala som fristående förskolor och skolor	2024-01-01	2024-12-31
Utbildningsnämnden ska utreda hur skolorna arbetar med att tidigt identifiera elever med behov av särskilt stöd, som exempelvis elever med NPF-diagnoser, och föreslå åtgärder på hur skolornas arbete på området kan utvecklas samt hur likvärdigheten kan öka	2024-01-01	2024-12-31

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Utbildningsnämnden ska arbeta för att berörda personalkategorier på samtliga skolor ges möjlighet till kompetensutvecklingsinsatser för att höja kunskapsnivån i fråga om barn med NPF-diagnoser	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska i samråd med kulturnämnden och utbildningsnämnden samordna stadens deltagande i 250-årsjubileet för Judiskt liv i Sverige och gå in som samverkandepartner i firandet i Stockholm år 2025	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med förskolenämnden, utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna med stöd av representanter från minoriteter samt experter genomföra åtgärder från kartläggningen "Antisemitism i Stockholms skolor"	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med målansvariga nämnder och bolagsstyrelser för de globala hållbarhetsmålen i Agenda 2030 ta fram förslag på så kallade flaggade indikatorer i syfte att följa upp stadens arbete med att säkerställa de mänskliga rättigheterna	2024-01-01	2024-12-31
Utbildningsnämnden ska arbeta för att skolorna ökar sin kompetens om hbtqi-personers rättigheter i samverkan med interna och externa aktörer och verka för att fler skolor genomgår stadens hbtq-utbildning	2024-01-01	2024-12-31
Utbildningsnämnden ska i samråd med SISAB undersöka hur miljö- och hälsoskyddsnämndens rekommendation för konstgräs, platsgjutet gummi och gummigranulat kan integreras i skolornas funktionsprogram	2024-01-01	2024-12-31

Kommunfullmäktiges indikatorer (ett urval)

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2023	KF:s årsmål 2024	KF:s årsmål 2025
I Stockholm når barn sin fulla potential då Stockholms skolor och förskolor är de bästa i Sverige	Andel elever som nått kravnivån på det nationella provet i matematik i årskurs 3	95 %	95%	95 %
	Andel elever som nått kravnivån på det nationella provet i svenska/svenska som andraspråk i årskurs 3	95%	95%	95%
	Andel elever i årskurs 6 med godkänt betyg i alla ämnen	80 %	80 %	80 %
	Andel elever i årskurs 9 med godkänt betyg i alla ämnen	82 %	82 %	82 %
	Andel elever som är behöriga till nationella program, exklusive nyanlända och elever med okänd bakgrund	95 %	95 %	95 %
	Andel gymnasieelever som slutfört utbildning inom nationella program inom tre år med gymnasieexamen	80 %	80 %	80 %

Äldrenämnden

I Liberalernas Stockholm är vi individer hela livet. Även när vi behöver stöd och hjälp från andra har vi rätt till respekt för våra behov, våra livsval och våra intressen.

Stockholm ska ha en tillgänglig äldreomsorg med hög kvalitet som präglas av respekt för den enskildes behov och önskemål. Äldreomsorgen ska ha den äldres individuella behov och önskemål i fokus samt präglas av kontinuitet och hög kvalitet i alla insatser. Äldreomsorgen ska främja en hög livskvalitet för den enskilde, oavsett hälsotillstånd och ålder.

Flera utvecklingsområden har identifierats under covid-19-pandemin och erfarenheter från stadens hantering ska tas tillvara tillsammans med slutsatser från nationella utvärderingar och analyser.

Fler fasta anställningar och större möjligheter till kompetensutveckling krävs. Den medicinska kompetensen måste öka. Liberalerna var drivande när riksdagen beslutade om att införa en fast omsorgskontakt inom äldreomsorgen, och det är viktigt att den reformen leder till att äldre får den trygghet, kontinuitet och personkännedom som krävs i omsorgen.

De anhörigas situation måste särskilt uppmärksammas och ambitionerna höjas i enlighet med det program för anhörigstöd inom socialtjänst och äldreomsorg som infördes under Liberalernas tid vid makten.

Liberalerna har länge drivit frågan om äldres rätt till ett tryggt och anpassat boende, dels som en grundläggande trygghetsfråga inför åldrandet, och dels som en hälsofrämjande åtgärd som på sikt gynnar samhället som helhet. Under den gångna mandatperioden såg vi till att servicehusen värnades som boendeform. Men de kvarvarande lokalerna har stort renoveringsbehov och det är hög tid att ta initiativ till framtidens äldreboenden. Det finns ett stort intresse från privata aktörer att vara med och utveckla framtidens äldreomsorg, ett intresse som inte kan tillgodoses fullt ut inom dagens boendeformer, eftersom det är lämpligt att staden reserverar en del av framtidens utbyggnad av vård- och omsorgsboenden för egen regi. Vi vill därför införa ett LOV-system för biståndsbedömda trygghetsboenden. Då de skärpta riktlinjerna för biståndsbedömning som genomförts inte fått avsedd effekt för platser på äldreboende för gruppen 85+, trots att detta var syftet, kommer riktlinjerna att ses över.

Utbyggnaden av seniorboenden ska fortsätta, och fokus ska ligga på att sänka hyrorna så att fler äldre kan efterfråga boendeformen. Därför ska seniorboenden i form av Stockholmshus prioriteras när nya projekt igångsätts.

Äldre i hemlöshet är en mycket utsatt grupp. Liberalerna och den grönbå majoriteten har fortsatt minska den akuta hemlösheten bland äldre. Samtidigt märker vi hur det är svårt för äldre att komma in i långsiktiga boendelösningar. Vi vill därför slopa skuldfrihetskravet för förmedling av seniorboende när det gäller äldre i hemlöshet. Men vi vill också tydliggöra att hemlöshet måste tillmätas betydelse vid bedömning av omsorgsbehov. Idag finns det äldre som hamnar mellan stolarna och som inte klarar av ett seniorboende på egen hand men inte bedöms ha tillräckligt omsorgsbehov för ett vård- och omsorgsboende, trots ett liv i utsatthet. Inte minst för deras skull måste vi skapa fler boendelealternativ mellan ordinärt boende och heldygnsoomsorg, såsom biståndsbedömda trygghetsboenden.

Alla äldre på vård- och omsorgsboenden ska erbjudas dagliga sociala aktiviteter liksom erbjudas dagliga utevistelser. Äldrenämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna kontinuerligt se över hur måltider och måltidsmiljö kan förbättras. Maten ska vara god och näringsrik och måltidsupplevelsen lustfylld. Den enskilde ska ha möjlighet att påverka vad som serveras. Det ska fortsatt vara möjligt att få hjälp med matlagning i hemmet i stället för matlådor. För att måltiden ska få ett socialt innehåll ska fler äldre kunna få äta i sällskap med andra, exempelvis på en social träffpunkt, i samarbete med föreningslivet eller som en biståndsbedömd insats. I detta arbete är matlyftet en viktig insats.

Ofrivillig ensamhet är ett stort hälsoproblem i vårt samhälle. Många äldre lever idag i isolering. Genom samverkan med civilsamhället ska staden arbeta för att bryta social isolering och ge möjlighet för människor att träffas. Liberalerna har drivit på för att säkerställa att det i varje stadsdel finns träffpunkter och möteslokaler som är öppna även på somrar och storhelger liksom att föreningslivet har fått medel för att anordna aktiviteter för äldre på somrarna. Genom satsningen Matvänner ska stadens äldre ges möjlighet att köpa och äta mat på det lokala äldreboendet tillsammans med andra äldre i närområdet. Att erbjuda äldre en måltid i veckan med socialt innehåll är en enkel satsning för att bryta social isolering och ge de äldre en chans att träffa varandra.

Äldrenämnden ska tillsammans med de lokala brottsförebyggande råden, polisen och stadsdelsnämnderna samordna arbetet för att stoppa brott mot äldre. Ett särskilt fokus ska läggas på bedrägerier. Nämndens arbete för äldre som utsätts för våld i nära relation ska fortgå. Äldrenämnden ska ha beredskap för att tillgodose olika målgruppers särskilda behov inom äldreomsorgen. Inom äldreomsorgen ska man som hbtq-person kunna vara sig själv. Kunskapen kring hbtq-personers livsvillkor behöver fördjupas till exempel vad gäller bemötande.

Äldrenämnden ansvarar för kommunövergripande frågor rörande äldreomsorg samt för samordning, utveckling och uppföljning av äldreomsorgen i Stockholms stad. Äldrenämnden ska särskilt styra utvecklingen och leda och samordna stadsdelsnämndernas arbete inom utbildning, digitalisering och karriärvägar. Dessa områden är centrala för äldreomsorgens utveckling. Utbildningar – såväl grundutbildningar som interna introduktionsutbildningar och fortbildning – måste i högre grad ha likvärdigt innehåll. Det måste också finnas karriärvägar för anställda med tydliga kravprofiler för olika tjänster.

Strategisk kompetensförsörjning är prioriterat inom äldreomsorgen. Det är angeläget att staden arbetar systematiskt med såväl kompetensutveckling av befintliga medarbetare och rekrytering av nya medarbetare för att möta kommande behov av en mer kvalificerad vård och omsorg. Stadens chefer ska ges bra förutsättningar för ledarskap i äldreomsorgen. För att kunna möta och hjälpa dem som behöver stöd från stadens äldreomsorg måste chefer och medarbetare fortsätta utveckla sina kunskaper samt ges en bra och hållbar arbetsmiljö och goda förutsättningar att utföra sitt arbete. Kompetenshöjande insatser för medarbetarna ska prioriteras. Alla äldre ska få en god, nära och samordnad vård som stärker hälsan och individuella behov och förutsättningar ska beaktas.

Äldrenämnden ska ha en ledande roll i att driva och samordna digitaliserings- och utvecklingsarbetet inom äldreomsorgen. Inom detta område finns en stor potential att förbättra omsorgen och öka tryggheten för den enskilde. Införandet av smarta lås, digitala inköp och digital tillsyn ska prioriteras. Digitalisering ska alltid ske med respekt för den enskildes integritet och självbestämmande.

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

Ett frihetens Stockholm som ger varje individ möjligheter att uttrycka sig och förutsättningar att leva ett självständigt liv

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska nämnden

- i samarbete med stadsdelsnämnderna erbjuda regelbunden styrketräning för äldre i syfte att minska risken för skador och öka välmående
- i samarbete med stadsdelsnämnderna mobilisera stadens krisberedskap för äldre personer över 70 år som en del av stadens civilförsvar i händelse av krig eller annan allvarlig krissituation
- tillsammans med socialnämnden och stadsdelsnämnderna och i samråd med kommunstyrelsen planera för att stadens boenden inom äldreomsorg och LSS beredskapslagrar i egen regi för att klara ett grundläggande måltidsbehov för brukare och personal under minst sju dygn
- genomföra en pilot av projektet matvänner som innebär att äldre ska ges möjlighet att köpa och äta mat på det lokala äldreboendet tillsammans med andra äldre i närområdet
- Säkerställa att Äldre direkt har teckenspråkskompetens
- i samarbete med stadsdelsnämnderna och Region Stockholm stärka stadens arbetsprocesser inom hälso- och sjukvård med den äldres individuella behov i fokus så att man som äldre och anhörig känner sig delaktig och trygg
- ge stöd till stadsdelsnämnderna i stadens hälso- och sjukvårdsarbete samt intensifiera dialogen med regionen om gränssnittet så att den äldre får en sammanhängande hälso- och sjukvård oavsett huvudman
- i samarbete med Region Stockholm utveckla och stärka arbetet med *avancerad sjukvård i hemmet* (ASIH) för att de som vill ska kunna bo kvar hemma med bästa möjliga vård
- tillsammans med kommunstyrelsen verka inom Storsthlm för en kommunalisering av hemsjukvården i länet
- i nära samarbete med stadsdelsnämnderna och Region Stockholm fortsätta utvecklingsarbetet med palliativ vård vid stadens särskilda boenden
- tillsammans med socialnämnden och stadsdelsnämnderna fortsätta och utveckla samverkan med Region Stockholm och Storsthlm i syfte att säkerställa en individcentrerad och sammanhållen vård och omsorg av god kvalitet samt dra lärdomar av det gemensamma arbetet med att hantera pandemin
- stärka samarbetet mellan läkarorganisationer och kommunal hälso- och sjukvårdspersonal i syfte att säkra bästa möjliga vård och omsorg för de äldre på stadens särskilda boenden
- i samråd med stadsdelsnämnderna säkerställa en tillförlitlig informationsöverlämning mellan hemtjänsten, särskilda boenden och Region Stockholm
- i samarbete med stadsdelsnämnderna fortsätta utveckla och implementera ramtid inom hemtjänsten i syfte att stärka den enskildes valfrihet och förbättra medarbetarnas arbetsmiljö
- stärka kontinuiteten i hemtjänsten
- stärka kompetensen inom äldreomsorgen kring posttraumatiskt stressyndrom
- i samarbete med stadsdelsnämnderna fortsätta utveckla arbetet med tryggt mottagande i hemmet
- i samarbete med socialnämnden stödja stadsdelsnämnderna vid implementeringen av Lifecare och uppföljning av utskrivningsklara patienter utifrån Lagen om samverkan vid utskrivning från slutna hälso- och sjukvård

- tillsammans med kommunstyrelsen och i dialog med Region Stockholm kontinuerligt följa upp och utvärdera omställningen till god och nära vård, för att säkerställa en välfungerande vård- och omsorgskedja
- i nära samarbete med stadsdelsnämnderna regelbundet följa upp och analysera om intentionerna i såväl lagstiftning som regional överenskommelse infrias kring utskrivningsklara patienter från slutenvård
- förstärka och utöka äldreomsorgsinspektörernas verksamhet och tillsammans med stadsdelsnämnderna utveckla uppföljning av verksamheten för en äldreomsorg av hög kvalitet
- fortsätta stödja stadsdelsnämnderna gällande mat- och måltidspolicyn för äldreomsorgen i Stockholms stad och därmed arbeta för att förbättra måltidsupplevelsen inom äldreomsorgen
- tillsammans med stadsdelsnämnderna fortsätta med matlyftet för Stockholms äldre i syfte att motverka undernäring och social isolering samt att sprida goda exempel inom kost och måltider
- i samverkan med stadsdelsnämnderna vidareutveckla arbetet med anhörigstöd till närstående i syfte att stödja och vägleda i kontakten med kommunen, regionen eller andra myndigheter, samt bistå stadsdelsnämnderna i arbetet med anhörigportalen i deras demens- och anhörigarbete
- fortsätta att utveckla och förbättra informationen om äldreomsorgen samt göra den mer lättillgänglig utifrån ett omsorgstagar- och anhörigperspektiv
- i samverkan med kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna utveckla och förbättra stadens kommunikationskanaler för målgruppen äldre
- tillsammans med stadsdelsnämnderna utveckla fixartjänsterna
- fortsätta stödja stadsdelsnämnderna i deras arbete med att skapa och utveckla aktivitetscenter i anslutning till seniorboenden, sociala mötesplatser och träffpunkter för äldre som möjliggör social gemenskap och mänskliga möten
- arbeta aktivt med frågan om hur ensamhet och social isolering bland äldre kan minska genom hälsofrämjande och kulturella aktiviteter
- i samverkan med stadsdelsnämnderna utveckla möjligheterna inom staden för avlastning av anhöriga genom korttidsplatser
- i samarbete med stadsdelsnämnderna stärka arbetet med de förebyggande och rehabiliterande insatserna genom att i ökad utsträckning samverka med arbetsterapeuter, fysioterapeuter och dietister
- i samarbete med idrottsnämnden utveckla arbetet med förebyggande hälsoåtgärder för äldre
- fortsätta utvecklingen av arbetet mot våld i nära relationer, både det våldspreventiva arbetet, arbetet med våldsutsatta samt arbetet med våldsutövare i enlighet med stadens *program mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck 2021-2025*
- fortsätta samverkan med socialnämnden och stadsdelsnämnderna för att utveckla insatser till äldre personer som tillhör sårbara grupper, exempelvis äldre som lever i hemlöshet, lider av psykisk ohälsa eller har en missbruksproblematik, och säkerställa att dessa grupper nås av adekvata insatser
- i samverkan med socialnämnden och SHIS Bostäder fortsätta utveckla arbetet med personer som är 65 år eller äldre, som lever i hemlöshet eller riskerar att bli hemlösa och genom äldrelotsar vägleda dem till kontakt med socialtjänst och äldreomsorg
- tillsammans med socialnämnden och stadsdelsnämnderna stärka tillgången till personliga ombud för äldre personer med psykiska funktionsnedsättningar
- öka kunskapen om och säkerställa ett gott bemötande av äldre hbtq-personer

- inom ramen för matlyftet i samarbete med stadsdelsnämnderna genomföra utbildningsinsatser för biståndshandläggare kring mat, måltider och nutrition
- följa upp uppdragsbeskrivningarna för egen regi-verksamheterna så att dessa följs och blir levande dokument
- ha en samordnande roll för specifika funktioner i stadsdelsnämnderna i syfte att hålla ihop funktionerna, tydliggöra uppdrag och utveckla gemensamma arbetsmetoder med mera
- stötta stadsdelsnämnderna i utvecklingsarbetet med digitala fixare
- i samarbete med överförmyndarnämnden och stadsdelsnämnderna ta fram förbättrade rutiner för effektiv och säker hantering och redovisning av enskildas pengar och inköp för dessa inom äldreomsorgen
- tillsammans med kulturnämnden och stadsdelsnämnderna stärka äldres tillgång till kultur genom att förstärka den nya kulturmodellen

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Äldrenämnden ska genomföra en pilot av projektet matvänner där äldre ska ges möjlighet att köpa och äta en måltid i veckan på det lokala äldreboendet tillsammans med andra äldre i närområdet	2024-01-01	2024-12-31
Äldrenämnden ska genom hälsofrämjande och kulturella aktiviteter skapa en mer meningsfull vardag, skapa social samvaro och därmed minska ofrivillig ensamhet bland äldre	2024-01-01	2024-12-31
Socialnämnden, äldrenämnden och stadsdelsnämnderna ska i samråd med kommunstyrelsen planera för att stadens boenden inom äldreomsorg och LSS beredskapslagrar i egen regi för att klara ett grundläggande måltidsbehov för brukare och personal under minst sju dygn	2024-01-01	2024-12-31
Socialnämnden ska i samarbete med äldrenämnden och stadsdelsnämnderna samt i samråd med kommunstyrelsen revidera handlingsplanen för att förbättra arbetssituationen för socialsekreterare och biståndshandläggare	202-01-01	202-12-31
Socialnämnden, äldrenämnden och utbildningsnämnden ska i samråd med kommunstyrelsen ta fram en gemensam målbild och handlingsplan för stadens fortsatta arbete i omställningen till en god och nära vård	2024-01-01	2024-08-31
Socialnämnden ska i samarbete med äldrenämnden ta fram en nollvision för hemlöshet bland äldre	2024-01-01	2024-12-31
Äldrenämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna genomföra en översyn av arbetet med att införa ramtid i syfte att ramtid ska införas fullt ut	2024-01-01	2024-12-31
Äldrenämnden ska i samråd med kommunstyrelsen ta fram ett förslag på en ny indikator om andel sjuksköterskor inom särskilda boenden i syfte att höja den medicinska kompetensen inom äldreomsorgen	2024-01-01	2024-06-30
Äldrenämnden ska revidera uppdragsbeskrivningen för hemtjänsten och eventuellt även andra dokument/avtal där så krävs för att kunna införa att ickevalsalternativet för hemtjänst ska vara i egen regi	2024-01-01	2024-06-30
Äldrenämnden ska se över hur de skärpta riktlinjerna för biståndsbedömningarna för vård- och omsorgsboenden ska få avsedd effekt	2024-01-01	2024-12-31
Äldrenämnden ska ta initiativ till en översyn av samverkansöverenskommelsen mellan länets kommuner och regionen om läkarinsatser på särskilda boenden i syfte att stärka läkarnärvaron inom äldreboenden och LSS	2024-01-01	2024-12-31
Äldrenämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna genomföra en utredning av den psykiska ohälsan för boende på stadens egna vård- och omsorgsboenden, och med utgångspunkt från den ta fram förslag på vägar framåt för att stärka den psykiska hälsan inom äldreomsorgen	2024-01-01	2024-06-30
Äldrenämnden ska utreda förutsättningar för en digital visningsmiljö för att belysa möjligheter, utmaningar, målgrupp, ansvar samt hur detta kan knytas samman med forskning och utvecklings av digital teknik	2024-01-01	2024-12-31
Socialnämnden ska tillsammans med stadsdelsnämnderna och äldrenämnden införa ett socialtjänstens 1177, som via telefon och på nätet lotsar medborgare till att få rätt stöd. Personer med multiproblematik ska få ett särskilt nära och personligt stöd	2024-01-01	2024-12-31

Ett grönt och innovativt Stockholm som är ledande i klimatomställningen och ger goda förutsättningar för ett fritt närings- och kulturliv

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska nämnden

- ge bidrag till civilsamhällets organisationer för att tillhandahålla fler aktiviteter för äldre på sommaren och vid storhelger
- i enlighet med boendeplanen öka den externa medverkan vid utbyggnad av äldreomsorgen för att långsiktigt säkerställa stadens förmåga att tillhandahålla lokaler för samhällsservice
- planera för utbyggnaden av profilboenden för äldre inom socialpsykiatrins målgrupp
- stödja socialnämnden i arbetet med en nollvision för äldre i hemlöshet
- ha en god samverkan med berörda i externa aktörers etableringsprocess och vara ett stöd under hela processen. Arbetet med behovsanalyser ska utvecklas och dialogprocesser med marknadens aktörer bör regelbundet genomföras
- bidra till utvecklingen av såväl biståndsbedömda som icke biståndsbedömda boendeformer för äldre i samverkan med Micasa Fastigheter AB, privata aktörer och stadsdelsnämnderna
- värna servicehusen som boendeform så länge efterfrågan och behovet för boendeformen finns. Om ett servicehus måste avvecklas på grund av bristande underhåll ska det alltid grundligt utredas om det finns ett underlag för ett nytt servicehus eller biståndsbedömt trygghetsboende inom samma region
- införa ett LOV-system för biståndsbedömda trygghetsboenden

Ett Stockholm med god ekonomi som slår vakt om de mänskliga rättigheterna, öppenhet och valfrihet

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska nämnden*

- motverka diskriminering på grund av ålder i staden
- utreda ett LOV-system för att möjliggöra privata aktörer att etablera sig och erbjuda boståndsbedömda trygghetsboenden för äldre
- utreda införandet och utformningen av ett valfrihetssystem enligt LOV som huvudregel för vård- och omsorgsboenden i Stockholms stad
- Inrätta trygghetsboende med gemensamhetslokal och husvård för att minska behovet av vård och omsorgsboende
- tillsammans med fastighetsnämnden tillgänglighetsanpassa bostäder för att fler äldre ska kunna bo kvar hemma längre
- i samarbete med socialnämnden och stadsdelsnämnderna arbeta för att stadens socialtjänst ska bli mer innovativ genom att exempelvis utveckla användandet av digitalisering, e-tjänster och välfärdsteknik med fokus på stöd och service
- leda och samordna ett verksamhetsnära stöd i införandet av välfärdsteknik inom äldreomsorgen
- i samverkan med stadsdelsnämnderna arbeta för en sammanhållen digitaliseringsutveckling med gemensamma lösningar
- stödja utförarna med teknisk support för system som äldreomsorgen ansvarar över
- tillsammans med socialnämnden etablera en verksamhetsnära förvaltning av stadens sociala system
- i samarbete med stadsdelsnämnderna ansvara för modernisering av sociala system
- delta i arbetet med Digital Demo Stockholm inom sitt verksamhetsområde i syfte att genom innovationer och digital teknik möta samhällsutmaningar som staden står inför
- samordna arbetet med boendeplanen samt föreslå beslut om åtgärder utifrån en sammanvägd övergripande bedömning och prognos över framtida behov
- i samarbete med exploateringsnämnden, kommunstyrelsen och Micasa Fastigheter AB inarbeta strategier samt behovs- och efterfrågebedömningar för icke boståndsbedömda seniorbostäder i den årliga hanteringen av den stadsövergripande boendeplanen. Boendeplanen ska ligga till grund för efterföljande års markanvisningar för seniorbostäder
- i samarbete med stadsdelsnämnderna och Micasa Fastigheter ta fram en marknadsanalys och behovsbedömning inför en framtida utbyggnad av boståndsbedömda trygghetsboenden
- tillsammans med socialnämnden och Micasa Fastigheter utreda ett mildrande av skuldfrihet som krav för plats på seniorboende, för äldre i eller med erfarenhet av hemlöshet
- i processen för, och arbetet med, lokalförsörjningsplanering ha ett långsiktigt driftskostnadsperspektiv så att kommunkoncernens samlade lokalkostnader hålls på rimliga nivåer
- genom effektiv köhantering verka för en hög beläggningsgrad vid korttidsboenden
- i samarbete med stadsdelsnämnderna arbeta strategiskt med insatser för en god kompetensförsörjning
- i samarbete med stadsdelsnämnderna och arbetsmarknadsnämnden arbeta för att säkerställa den framtida personal- och kompetensförsörjningen inom

äldreomsorgen med särskilt fokus på språkkompetens hos medarbetarna i samarbete med kommunstyrelsen

- i samarbete med stadsdelsnämnderna och med hjälp av kompetensutvecklingsmedel säkerställa att all personal kan utföra yrket på ett tryggt, säkert och professionellt sätt med tillräckliga språkkunskaper
- tillsammans med arbetsmarknadsnämnden och stadsdelsnämnderna säkerställa att fler anställda inom äldreomsorgen får kompetensutveckling inom svenska språket eller sitt yrke på gymnasial nivå, bland annat genom att arbeta med språkutveckling, även på chefsnivå
- i samarbete med stadsdelsnämnderna utveckla arbetet med verksamhetsförlagda utbildningar
- fortsatt stödja stadsdelsnämnderna i deras arbete med att förbättra arbetsmiljön inom hemtjänsten
- stödja stadsdelsnämndernas arbete med att minska andelen timavlönade inom äldreomsorgen
- utveckla arbetet med reflektionstid för personal inom hemtjänsten
- fortsätta att utveckla ett multiprofessionellt arbetssätt inom stadens specialiserade hemtjänstgrupper med inriktning mot personer med demenssjukdom eller kognitiv svikt
- fortsätta att stärka kompetensen inom demenssjukdomar och geriatrisk specialistkompetens
- i samarbete med stadsdelsnämnderna arbeta med att säkerställa nivån för bemanning av sjuksköterskor
- möjliggöra för medarbetare att vidareutbilda sig till specialistundersköterska
- i samarbete med stadsdelsnämnderna arbeta mot oegentligheter i ersättningsanspråken i hemtjänsten
- samordna de akademiska noderna för att dessa, i samverkan med universitet och högskolorna, ska främja utvecklingen av äldreomsorgen
- fortsatt arbeta med att stödja väntjänst för de minoriteter där staden inte erhåller riktade statsbidrag och en efterfrågan finns
- i samarbete berörda stadsdelsnämnder initiera och genomföra stadsövergripande upphandlingar med stöd från servicenämnden
- utforma och ta ansvaret för förvaltningsorganisationen för smarta lås
- i samarbete med stadsdelsnämnderna ta fram verksamhetsnära stöd för smarta lås
- undersök möjligheterna och intresset för att mot självkostnadspris ge regionens hemsjukvård tillgång till smarta lås
- i samarbete med kulturnämnden och stadsdelsnämnderna informera om digitala konst- och museiupplevelser
- i samarbete med stadsdelsnämnderna och äldrenämnden bidra till att säkra kompetensbehovet i framtidens välfärd genom validering av kompetens hos anställda i äldreomsorgen, utvecklat stöd inför studier inom vuxenutbildning samt kommunikationsinsatser för fler sökande till komvux och välfärdsyrken i staden. Arbetet ska ske med

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
utreda ett LOV-system för att möjliggöra privata aktörer att etablera sig och erbjuda biståndsbedömda trygghetsboenden för äldre	2024-01-01	2024-12-31
utreda införandet och utformningen av ett valfrihetssystem enligt LOV som huvudregel för vård- och omsorgsboenden i Stockholms stad	2024-01-01	2024-12-31
Servicenämnden ska under ledning av kommunstyrelsen och i samarbete med socialnämnden, utbildningsnämnden, äldre- och äldreomsorgsnämnden och stadsdelsnämnderna utreda och påbörja etablering av ett centralt omsättningslager för vissa livsmedel och vissa förbrukningsvaror i syfte att höja stadens beredskapsförmåga.	2024-01-01	2024-12-31
Arbetsmarknadsnämnden ska i samarbete med förskolenämnden, utbildningsnämnden och äldre- och äldreomsorgsnämnden erbjuda språkkurser i svenska till medarbetare inom stadens förskolor, vård och omsorg	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska tillsammans med äldre- och äldreomsorgsnämnden och stadsdelsnämnderna göra en översyn av äldreomsorgens organisation med det långsiktiga målet att riktavärdet för antalet medarbetare per chef ska vara 25-30 personer för att möjliggöra ett nära ledarskap	2024-01-01	2024-12-31
Nämnder och bolagsstyrelser ska säkerställa att det finns resurser och kompetens tillgängliga i den utsträckning som krävs för att möta den kraftigt ökande ambitionshöjningen i arbetet med att utveckla en sammanhållen beredskap för framtida kriser och civilt försvar, både i den egna verksamheten och inom ramen för en stadsövergripande samverkan	2024-01-01	2024-12-31
Nämnder och bolagsstyrelser ska under ledning av kommunstyrelsen medverka i upprättandet av stadens krigsorganisation och dess bemanning	2024-01-01	2024-12-31
Servicenämnden ska under ledning av kommunstyrelsen och i samarbete med socialnämnden, utbildningsnämnden, äldre- och äldreomsorgsnämnden och stadsdelsnämnderna utreda och påbörja etablering av ett centralt omsättningslager för vissa livsmedel och vissa förbrukningsvaror i syfte att höja stadens beredskapsförmåga	2024-01-01	2024-12-31
Socialnämnden, äldre- och äldreomsorgsnämnden ska i samråd med kommunstyrelsen planera för att stadens boenden inom äldreomsorg och LSS beredskapslagrar i egen regi för att klara ett grundläggande måltidsbehov för brukare och personal under minst sju dygn	2024-01-01	2024-12-31
Äldre- och äldreomsorgsnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna och Micasa implementera en sammanhållen digitaliseringsplan för äldreomsorgen	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska i samråd med socialnämnden, utbildningsnämnden, äldre- och äldreomsorgsnämnden och samtliga stadsdelsnämnder, fortsätta utvecklingen av en nämndövergripande struktur i arbetet mot välfärdsbrott med fokus på riktade kontroller genom tillämpning av riskprofiler och en ökad grad av dokumentation och informationsdelning	2024-01-01	2024-12-31
Servicenämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen, förskolenämnden, kulturnämnden, socialnämnden, utbildningsnämnden, äldre- och äldreomsorgsnämnden och stadsdelsnämnderna påbörja viss drift av centralt omsättningslager för medicinskt skydds- och förbrukningsmateriel, livsmedel samt vissa förbrukningsmateriel i syfte att höja stadens beredskapsförmåga	2024-01-01	2024-12-31
Socialnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen, äldre- och äldreomsorgsnämnden och stadsdelsnämnderna ta fram förslag på hur socialtjänsten i större utsträckning kan arbeta med förebyggande och tidiga insatser, på hur socialtjänsten kan utöka sin tillgänglighet samt på vilka insatser som bör ges utan behovsbedömning vid ett eventuellt införande av en ny socialtjänstlag. I uppdraget ingår också att föreslå hur arbetet kan organiseras i en första linjes socialtjänst med fokus på vad som ska erbjudas lokalt, regionalt och centralt	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med förskolenämnden, socialnämnden, utbildningsnämnden, äldre- och äldreomsorgsnämnden och	2024-01-01	2024-12-31

stadsdelsnämnderna bedriva fortsatt kunskaps- och förmågeuppbyggnad inom måltidsberedskap		
Arbetsmarknadsnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen, förskolenämnden och äldrenämnden och i samråd med stadsdelsnämnderna ta fram en strategi i syfte att utveckla utbildningar som riktar in sig på yrkes- och språkkunskaper för befintlig personal.	2024-01-01	2024-12-31

- utgångspunkt i äldreomsorgens kompetensförsörjningsplan

Kommunfullmäktiges indikatorer i urval

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2023	KF:s årsmål 2024	KF:s årsmål 2025
1.4.Stockholm ska vara en bra stad att åldras i – med god omsorg och stor trygghet	Andel äldre personer som vet vart de ska vända sig för att ansöka om hjälpinsatser	65 %	67 %	69 %
Obligatorisk nämndindikator				
	Andel seniorer som är nöjda med tillgången till information om Stockholm Stad och dess verksamheter	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd

Överförmyndarnämnden

I Stockholm får alla som inte själva kan sköta sin ekonomi eller bevaka sina rättigheter ett bra stöd av en god man eller en förvaltare. Överförmyndarnämndens huvuduppgift är att utöva tillsyn över godmanskap och förvalterskap. Det innebär att nämnden kontrollerar hur gode män och förvaltare förvaltar sina huvudmäns tillgångar och bevakar huvudmännens rättigheter.

Insatserna ska vara av hög kvalitet och trygga för den enskilde. För att uppnå detta är en väl fungerande tillsyn av ställföreträdarna grundläggande. Eventuella oegentligheter ska polisanmälas. Handläggningen ska vara rättssäker och effektiv. Nämnden ska vara lättillgänglig både digitalt, fysiskt och per telefon.

Nämnden har även tillsyn över förmyndarskap, det vill säga hur föräldrar förvaltar sina barns tillgångar. Syftet med tillsynen är att förhindra att barn, eller myndiga personer som inte själva kan ta tillvara sin rätt, missgynnas ekonomiskt eller rättsligt. Nämnden ska särskilt se till att barnets tillgångar används för barnets nytta och att tillgångarna i övrigt är placerade på ett tryggt sätt som ger en rimlig avkastning.

Införande av nytt verksamhetssystem ska prioriteras och nämnden ska ta tillvara den effektiviseringspotential som systemet medför.

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

Ett frihetens Stockholm som ger varje individ möjligheter att uttrycka sig och förutsättningar att leva ett självständigt liv

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska nämnden

- prioritera arbetet med att korta handläggningstider
- tillsammans med kommunstyrelsen undersöka möjligheterna att få statlig ersättning för nämndens nationella ansvar för ärenden rörande utvandrade personer
- tillsammans med kommunstyrelsen verka för att nämndens nationella ansvar, när så är möjligt, överförs till lämplig statlig myndighet
- driva fler rekryteringskampanjer för rekrytering av ställföreträdare med olika metoder och utvärdera utfall
- fortsätta arbetet med att se över hur utbildningen av gode män kan förbättras med fokus på effektiva utbildningsinsatser
- samarbeta med relevanta aktörer så att även ideella krafter tas tillvara samt fortsätta den dialog som inletts med funktionshinderrådet
- samverka med arbetsmarknadsnämnden i inrättandet av stadens förvaltarenh

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Nämnder och bolagsstyrelser ska säkerställa att det finns resurser och kompetens tillgängliga i den utsträckning som krävs för att möta den kraftigt ökande ambitionshöjningen i arbetet med att utveckla en sammanhållen beredskap för framtida kriser och civilt försvar, både i den egna verksamheten och inom ramen för en stadsövergripande samverkan	2024-01-01	2024-12-31
Nämnder och bolagsstyrelser ska under ledning av kommunstyrelsen medverka i upprättandet av stadens krigsorganisation och dess bemanning	2024-01-01	2024-12-31

Ett grönt och innovativt Stockholm som är ledande i klimatomställningen och ger goda förutsättningar för ett fritt närings- och kulturliv

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska nämnden

- verka för minskad energianvändning
- förebygga att avfall uppstår och verka för att en större andel produkter och material återanvänds

Ett Stockholm med god ekonomi som slår vakt om de mänskliga rättigheterna, öppenhet och valfrihet

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska nämnden

- upphandla samt implementera ett nytt verksamhetssystem för nämndens verksamhet
- arrangera arbetet med nämndens nationella uppdrag så att det är urskiljbart i kostnadsredovisningen
- fortsätta arbetet med att ta fram metoder och nyckeltal för att mäta kvalitet, tillgänglighet, bemötande, rättssäkerhet, effektivitet samt huvudmännens och ställföreträdarnas uppfattning om verksamheten, på ett sätt som gör det möjligt att jämföra bakåt i tiden och med andra överförmyndarnämnder i framförallt Stockholms län
- utveckla den interna kontrollen i syfte att säkerställa att verksamheten bedrivs i enlighet med gällande lagstiftning och kommunstyrelsens anvisningar och säkerställa att den är aktiv och integrerad i organisationen. I detta arbete ska särskilt beaktas eventuell kritik från granskningsmyndigheter såsom länsstyrelsen och Justitieombudsmannen.
- fortsätta arbetet med att systematiskt förbättra arbetssituationen och arbetsmiljön för de anställda, med målet att nämnden ska vara en dynamisk, professionell och uppskattad arbetsplats

Central medelsreserv

I Central medelsreserv: 1. *Till kommunfullmäktiges förfogande för oförutsedda behov* reserveras 5 mnkr.

I Central medelsreserv: 2. *Till kommunstyrelsens förfogande för oförutsedda behov* reserveras 791,2 mnkr främst för följande ändamål:

- Beredskapslager
- Ordningsvakter
- Platssamverkan
- Lokala åtgärdsprogram, vatten
- Biologisk mångfald
- Kemikaliesmart förskola
- Förvaltarenhet
- Miljö- och klimatsamordnare
- Sparade medel av kommunfullmäktiges partier
- Sommarkoloniverksamhet inkl. LSS-kollo
- Förskola – bidrag för hög hyra
- Särskilda boenden för äldre
- Särskilda boenden för personer med funktionsnedsättning
- Socialnämnden – SHIS lägenheter
- Resultatenheter
- Oförutsedda behov

Vidare reserveras 657,7 mnkr i Central medelsreserv: 3. *Till kommunstyrelsens förfogande för prestationsförändringar* inom förskola, fritidshem, grundskola, gymnasieskola, vuxenutbildning, grund- och gymnasiesärskola, svenskundervisning för invandrare (sfi), flyktingmottagande, stöd och service till personer med funktionsnedsättning, intäktsbortfall som en följd av pandemin, kommunalt bostadstillägg för funktionsnedsatta, arbetsmarknadsnämnden samt arvoden med mera inom överförmyndarnämnden.

I Central medelsreserv: 4. *Till kommunstyrelsens förfogande för oförutsedda investeringsutgifter* har utgifter om 530 mnkr reserverats för planerings- och genomförandeprojekt avseende investeringar för exempelvis följande ändamål:

- Förändringar mellan åren i redan beslutade investeringsprojekt som inte kan finansieras genom omprioriteringar inom nämndens investeringsplan
- Nya prioriterade investeringsprojekt som inte kräver genomförandebeslut av kommunfullmäktige, genom att de inte är av strategisk vikt eller principiell karaktär
- Klimatmiljard
- Trygghetsinvesteringar
- Hästa gård
- Parklekar
- Lokala åtgärdsprogram, vatten
- Biologisk mångfald
- Naturresevat
- Stockholm vid vattnet
- Externa granskare för större investeringsprojekt
- Större investeringar på parkmark till följd av erosionsproblematik mm.
- Maskiner och inventarier för drift av stadsmiljö i egen-regi

Finansförvaltning

Förslag till budget 2024 och inriktning för 2025 och 2026

Under Finansförvaltningen redovisas de samlade kostnaderna för pensioner och arbetsgivaravgifter, stadens skatteintäkter, intäkter för fastighetsavgifter med mera. Finansförvaltningen tillgodogörs interna ersättningar för pensioner och personalomkostnadspålägg från nämnderna. Här upptas finansiellt resultat, aktieutdelning samt interna ränteersättningar från nämnder för investeringar.

Exploateringsinkomster vid markförsäljning, motsvarande det bokförda värdet, tas upp under exploateringsnämnden. De samlade budgeterade investeringsinkomsterna framgår av investeringsplanen.

Pensioner, arbetsgivaravgifter m.m.

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Pensioner		
Utbetalningar pensioner	-1 266,2	-
Pensionsavgifter	-1 405,2	-
Särskild löneskatt (24,26 %)	-648,1	-
Förändring av pensionsskuld (inkl särsk löneskatt)	-1 408,0	-
Summa	-4 727,5	
Övriga personalkostnader	-100	
Arbetsgivaravgifter (inkl avtalsförsäkring)	-6 240,0	
Ersättningar från nämnderna för pensioner och personalförsäkring		9 070,0
Summa	-11 067,5	9 070,0
Anslagsfinansierad del av pensioner/ arbetsgivaravgifter mm	-1 997,5	

Pensioner

Här redovisas stadens samlade kostnader för pensioner för så väl aktiv som pensionerad personal. Staden redovisar pensionskostnader enligt blandmodellen. Pensionsavtal för födda 1985 och tidigare är delvis förmånsbestämt. Sedan den 1 januari 2023 gäller avgiftsbestämda avtalet AKAP-KR för anställda inom staden. Pensionsskulden avser förmånsbestämd ålderspension och avtalspension. Skulden beräknas enligt beräkningsmodellen, RIPS 21. Den del av skuldförändringen som avser ränta budgeteras under finansiella kostnader.

Arbetsgivaravgifter

Stadens nämnder betalar lagstadgade arbetsgivaravgifter, avtalsförsäkring och pensioner genom ett personalomkostnadspålägg, som läggs på lönesumman. För arbetstagare födda 1958 och senare har detta beräknats till 46,4 procent för 2024. Pålägget består av följande poster: Lagstadgade arbetsgivaravgifter om 31,42 procent, avtalsförsäkringar om 0,13 procent och kalkylerade kostnader för avtalspension om 14,8 procent. Pålägget för personer födda 1957 och tidigare uppgår till 16,0 procent. Riktlinjen är att förändrade arbetsgivaravgifter eller avtalsförsäkringar, som beslutas om året innan budgetåret, ska påverka personalomkostnadspålägg, som tas ut budgetåret.

Skatteunderlag och skatteberäkningar

Prognosen över skatteunderlaget för 2024, det vill säga kommuninvånarnas förvärvsinkomster under 2022, är uppräknad med en bedömning av utvecklingen under inkomståren 2023 och 2024. Gällande prognos utgår från Sveriges Kommuner och Regions bedömning den 24 augusti 2023. Skatteunderlaget beräknas öka med 4,9 procent år 2023 och 3,8 procent år 2024. Stadens skatteinkomster är beräknade på en skattesats om 17,74 kr.

Begravningsavgift

Begravningsverksamheten finansieras genom en särskild avgift som tillgodogörs staden på samma sätt som skattemedel. Begravningsavgiften uppgår till 6,5 öre av uppräknat skatteunderlag (6,5 öre 2023).

Utjämning och fastighetsavgift**Utjämningssystemet**

Kommuner och regioner garanteras genom inkomstutjämningen 115 procent av medelskattekraften i riket. Stockholms stad och andra kommuner som har en skattekraft över den s.k. *garantinivån* betalar en inkomstutjämningsavgift till staten. Det slutliga utfallet av inkomstutjämningen kommer att fastställas under december månad 2023.

LSS-utjämning

LSS-utjämningen utjämnar för kostnadsskillnader i kommunernas LSS-verksamhet. Kostnadsutjämningsystem för verksamhet enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) infördes 2004. Gällande prognos för LSS-utjämningen utgår från SCB:s prognos i juni 2023.

Fastighetsavgift

Från och med år 2008 har den statliga fastighetsskatten ersatts av en kommunal avgift. Fastighetsavgiften baseras på ett taxeringsvärde med ett högsta tak som justeras årsvis. Detaljerade regler utfärdas av Skatteverket.

Utdelning

Flertalet av stadens bolag ingår i koncernen Stockholms Stadshus AB. Vissa bolag i koncernen erlägger koncernbidrag till moderbolaget Stockholms Stadshus AB, som i sin tur tillskjuter bidrag till mottagande bolag. Utdelning till staden sker från moderbolagets egna kapital.

I budget föreslås en preliminär utdelning om 1 390 mnkr från Stockholms Stadshus AB. Det är i ansträngda tider som stadens ekonomiska resurser ska användas. Under kommande år finns ett behov att på sikt minska på uttaget men under 2024 höjs pensionskostnaderna, hyrororna för stadens verksamheter och inflationen får avbetningen för att sänka uttaget göras på rimlig nivå för att säkra hushållens ekonomi som redan är hårt ansatta.

Det slutliga beloppet beslutas i samband med tertiärrapport 2 och därtill eventuellt hörande extra bolagsstämma för Stockholms Stadshus AB. Vid ordinarie årsstämma 2024 beslutas inte om någon utdelning från koncernen.

Kommunstyrelsen agerar genom stadsledningskontoret som kommunkoncernens samlade finansfunktion. Samtliga upplånings- och placeringsbehov sker genom stadsledningskontorets internbank. Finanspolicyn för kommunkoncernen Stockholms stad anger ramar för finansverksamheten i kommunkoncernen, det vill säga Stockholms stad, Stockholms Stadshus AB och dess majoritetsägda bolag samt stadens övriga helägda bolag. Finanspolicyn ska fastställas av kommunfullmäktige årligen och revideras vid behov. En riskkontrollfunktion övervakar att de finansiella riskerna håller sig inom de ramar och regler som finns angivna i finanspolicyn.

Enligt finanspolicyn för kommunkoncernen Stockholms stad ska staden och samtliga bolag erhålla upplåning och placering med villkor motsvarande kommunkoncernens externa finansieringskostnad med utrymme för en marknadsmässig kreditmarginal och eventuell omkostnadsersättning.

Övriga finansiella intäkter utgörs i första hand av ersättning som tas ut i samband med att staden går i borgen. Enligt gällande regler för stadens borgenshantering ska staden vara restriktiv avseende nya borgensåtaganden. Övriga finansiella kostnader utgörs i huvudsak av kostnader för rating, syndikerat låneavtal (betalningsberedskap) och marknadsprogram samt bankavgifter. Den del av pensionsskulden som är att betrakta som en finansiell kostnad inklusive löneskatt redovisas under finansiella kostnader.

Begravningsfond

Begravningsverksamheten finansieras genom en begravningsavgift. Överskott/underskott inom verksamheten avsätts centralt för balansering av resultat, som återförs till avgiftskollektivet.

Internränta

Kommunfullmäktige fastställer stadens internränta i samband med budget. Staden eftersträvar en internränta som är relativt stabil och som reflekterar kommunkoncernens genomsnittliga finansieringskostnad de kommande åren. Kommunfullmäktige fastställer stadens internränta för 2024 till 2,8 procent, (2,2 procent 2023). Räntan för bostadsrättsinnehav motsvarar internräntan.

Kommunfullmäktige fastställer därutöver kalkylräntan för enskilda projekt till 5,0 procent.

Räntan för markinnehav motsvarar avgäldsrentan för tomträtter, som uppgår till 3,0 procent (3,0 procent 2023).

Kapitalkostnadsberäkning

Vid beslut om ny-, om- och tillbyggnadsprojekt gällande lokaler och bostadslägenheter med kostnadsbaserad hyresberäkning, och med SISAB, Micasa och fastighetsnämnden som hyresvärd, baseras dessa på en mer långsiktig kapitalkostnadsberäkning. Den del som avser kostnaden för en kapitalskuld beräknas med en bestämd procentsats, en kalkylberäkningsprocent. Kalkylberäkningsprocenten ska gälla vid bedömning av ett projekt i samband med beslut och därefter vara fast för detta specifika projekt i samband med uppföljning under hela genomförandetiden. Hyresofferter från berörda bolag och fastighetsnämnden ska avseende kapitalskulden kompletteras med denna kalkylberäkningsprocent.

Bolagskoncernen Stockholms Stadshus AB

Bolagskoncernen ska under perioden prioritera affärsmässiga och nödvändiga infrastrukturinvesteringar som är nödvändiga för en snabbt växande stad.

Kommunkoncernens stora investeringsvolym medför ett ökat ansvar för bolagen med fokus på styrning, effektivitet, kostnadsmedvetenhet och prioriteringar i de stora projekten samt översyn av befintligt bestånd för att identifiera strategiskt lämpliga objekt att avyttra. Det är angeläget med en balans mellan egen finansiering och upplåning så att den finansiella stabiliteten inte äventyras. Det är även angeläget att ersättningsinvesteringar inte trängs ut av nyproduktionsprojekt. Omvärldsfaktorer såsom räntekostnadsnivåer och byggkostnadsutveckling innebär finansiella risker som måste bevakas för att planerade projekt ska kunna genomföras med rimliga avkastningskrav och utan att generera nedskrivningsbehov.

Bolagskoncernen ska ha en aktiv fastighetsförvaltning och utveckla fastighetsbestånden långsiktigt för att nå en bättre struktur när det gäller standard, geografiskt läge och åldersfördelning.

Bolagen har fortsatt ett särskilt uppdrag att minska administrativa och indirekta produktionskostnader och att utföra sitt uppdrag effektivt utifrån respektive bolags förutsättningar och verksamhet. Bolagen ska reducera sina kostnader vad gäller intern och extern representation, konferenser, kommunikationskonsulter, mediaköp och trycksaksproduktion.

Bolagskoncernen Stockholms Stadshus AB:s uppgifter

Koncernen Stockholms Stadshus AB omfattar merparten av Stockholms stads aktiebolag. Stockholms Stadshus AB är moderbolaget i koncernen som består av 17 aktiva dotterbolag eller underkoncerner, samt ett intressebolag.

Styrelsen för Stockholms Stadshus AB, koncernstyrelsen, ska fatta de principiella beslut som krävs för att kommunfullmäktiges mål ska nås. Dotterbolagens styrelser och verkställande ledningar har det operativa ansvaret för att kommunfullmäktiges beslut verkställs.

Moderbolaget Stockholms Stadshus AB

Stockholms Stadshus AB ska bidra till stadens långsiktiga strategi att renodla fastighetsägandet i samband med översyn av stadens fastighetsbestånd. Möjligheterna att tillsammans med fastighetsbolagen överföra fastigheter mellan bolag som ur ett nyttjandeperspektiv bör utvecklas för annat ändamål, ska prövas kontinuerligt.

Moderbolaget Stockholms Stadshus AB:s uppgifter

Stockholms Stadshus AB har en sammanhållande funktion för huvuddelen av Stockholms stads aktiebolag och ska leda bolagskoncernen. I kommunfullmäktiges direktiv ingår att svara för övergripande utveckling, strategisk planering, löpande översyn och omprövning, utöva ekonomisk kontroll och uppföljning, samt att utveckla styrformer och samspelet mellan ägare, koncernledning och dotterbolag. Moderbolaget följer upp av kommunfullmäktige beslutade indikatorer och av kommunfullmäktige gemensamma direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser, i samverkan med stadsledningskontoret. Moderbolaget ska inom ramen för kommunstyrelsens uppsiktsplikt återföra väsentlig och strategisk information till kommunstyrelsen.

Ägardirektiv för 2024-2026

Ett Stockholm med god ekonomi som slår vakt om de mänskliga rättigheterna, öppenhet och valfrihet

Utöver det som beskrivs i Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska bolaget

- fortsätta följa dotterbolagens arbete med och tillämpning av stadens trygghetsprogram och säkerhetsprogram
- följa dotterbolagens arbete med att se över sina kostnader för konsult-tjänster, representation, trycksaker och mediaköp.
- Stadshus AB ska i samverkan med Kommunstyrelsen utreda möjligheten att sälja ett av stadens bolag, helt eller delvis, i syfte att få ner lånekvoten, dämpa den ekonomiska krisen samt stabilisera stadens ekonomi på lång sikt.
- tillsammans med kommunstyrelsen utveckla kommunkoncernens strategiska planering och uppföljning för en långsiktigt hållbar energi- och elförsörjning
- säkerställa och följa upp Stockholm Exergis energieffektiviseringar i enlighet med stadens klimathandlingsplan
- fortsätta följa dotterbolagens arbete och tillämpning av stadens näringslivspolicy
- fortsätta följa dotterbolagens arbete med och tillämpning av stadens miljöprogram och klimathandlingsplan
- leda och följa upp arbetet med strukturförändringar i fastighetsägandet för att renodla och effektivisera stadens fastighetsbestånd

Kommunfullmäktiges aktiviteter

Följande aktiviteter ska leda till att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet och inriktningsmål uppnås.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
AB Svenska Bostäder, Familjebostäder AB och Stockholms hem AB ska i samarbete med Stockholm Stadshus AB utreda och klarlägga förutsättningarna att investera i ny vindkraft för att tillföra förnybar energi samt föreslå en handlingsplan för genomförande	2024-01-01	2024-12-31
Stockholm Stadshus AB ska i samarbete med Kommunstyrelsen se över kostnader bolagen har för tryck, produktion och mediaköp.	2024-01-01	2024-12-31
Stockholm Stadshus AB ska i samarbete med Kommunstyrelsen se över kostnader bolagen har för management- och kommunikationskonsulter	2024-01-01	2024-12-31
Stockholm Stadshus AB ska i samarbete med Kommunstyrelsen se över kostnader bolagen har för representationskostnader	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, trafiknämnden, Stockholm Stadshus AB, Stockholm Vatten och Avfall AB och Stockholm Exergi ansvara för stadens samlade koordinering för att genomföra uppförandet av nytt kraftvärmeverk samt tillse att relevanta ersättningsytor ordnas så som bad- och båtplats. En oberoende granskare ska tillsättas för att följa arbetet under genomförandeprocessen, och rapportera till staden hur arbetet fortlöper ur miljö- och klimatsynpunkt med särskilt fokus på dricksvattenförsörjningen	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med miljö- och hälsoskyddsnämnden och Stockholm Stadshus AB ta fram en handlingsplan för att öka energilagringen och/eller värmelagring i stadens egna fastigheter samt i privata aktörers fastigheter	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med miljö- och hälsoskyddsnämnden och Stockholms Stadshus AB utreda viktningsskäl i syfte att säkerställa att byggnader har ett energieffektivt klimatskal, teknikneutralitet för uppvärmningssystem och minskade utsläpp	2024-01-01	2024-06-30
Kommunstyrelsen ska i samarbete med miljö- och hälsoskyddsnämnden, Stockholm Stadshus AB, Stockholm Vatten och Avfall och Stockholm Exergi utreda hur en storskalig samförbränning av slam och biobränsle kan komma igång och användas utan att det skadar den biologiska mångfalden	2024-01-01	2024-12-31
Stockholm Vatten och Avfall AB ska i samarbete med exploateringsnämnden, trafiknämnden, stadsdelsnämnderna, Stockholm Stadshus AB och Stockholm Exergi inventera hur mycket biokol som staden har behov av samt ta fram en plan för att etablera en storskalig anläggning för produktion av biokol som ska etableras senast år 2024	2024-01-01	2024-12-31

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Kommunstyrelsen ska i samarbete med exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, Stockholms Stadshus AB, AB Svenska Bostäder, AB Familjebostäder och AB Stockholmshem utreda hur hyrorna kan pressas ytterligare vid nyproduktion	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, Stockholms Stadshus AB, AB Svenska Bostäder, AB Familjebostäder, AB Stockholmshem och Bostadsförmedlingen i Stockholm AB utreda åtgärder för att minska trångboddhet, särskilt för de barnfamiljer som idag är trångbodda	2024-01-01	2024-12-31
Nämnder och bolagsstyrelser ska säkerställa att det finns resurser och kompetens tillgängliga i den utsträckning som krävs för att möta den kraftigt ökande ambitionshöjningen i arbetet med att utveckla en sammanhållen beredskap för framtida kriser och civilt försvar, både i den egna verksamheten och inom ramen för en stadsövergripande samverkan	2024-01-01	2024-12-31
Nämnder och bolagsstyrelser ska under ledning av kommunstyrelsen medverka i upprättandet av stadens krigsorganisation och dess bemanning	2024-01-01	2024-12-31

Kommunfullmäktiges indikatorer

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2024	KF:s årsmål 2025	KF:s årsmål 2026
1.1 I Stockholm är människor självförsörjande och vägen till arbete och svenskkunskaper är kort	Antal ungdomar som fått feriejobb i stadens regi	9 000	9 000	9 000
	Antal aspiranter som fått Stockholmsjobb	800	800	800
Obligatorisk nämndindikator				
	Antal tillhandahållna platser för feriejobb	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse
	Antal tillhandahållna platser för Stockholmsjobb	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse
2.5. Stockholm är en hållbar stad med en god livsmiljö	Minskning av CO2e till 2023	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse
3.2. Stockholm använder skattemedlen effektivt till största nytta för stockholmarna	Andel upphandlade avtal där kontinuerlig uppföljning genomförts	93 %	94 %	95 %
	Aktivt Medskapandeindex	83	83	83
	Index Bra arbetsgivare	84	84	84
Obligatorisk nämndindikator				
	Sjukfrånvaro	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/ styrelse
	Sjukfrånvaro dag 1-14	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/ styrelse
	Andel upphandlingar där marknadsdialog har genomförts	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/ styrelse

Bostadsbolagen

Gemensamt för de tre bolagen

De kommunala bostadsbolagens huvudsakliga uppgift är att bygga och förvalta bostäder och därmed bidra till stadens bostadsförsörjning.

Bolagen utgör en stor del av stadens och stockholmarnas samlade förmögenhet och måste därför skötas på ett allmännyttigt och affärsmässigt sätt. Bolagen ska vara ekonomiskt starka och medverka till att Stockholm får en väl fungerande bostadsmarknad som kännetecknas av trygghet, god rörlighet, tillgänglighet och rimliga hyror. Bolagen ska bygga hyresbostäder med hyror som även unga, studenter och andra grupper med svag ställning på bostadsmarknaden har råd att efterfråga. Bostadsbolagen ska verka för social hållbarhet genom att aktivt främja fler överkomliga bostäder för de mest behövande och aktivt verka för att minska våld i hemmet

Ökad tillgänglighet för äldre och personer med funktionsnedsättning ska tas i beaktande vid nyproduktion och renoveringar. Byte till bostäder med god tillgänglighet ska underlättas för dessa grupper, exempelvis genom bostäder på entréplan eller i hyreshus med hiss.

Bolagen ska, tillsammans med berörda nämnder och styrelser, medverka till åtgärder för ökad trygghet och attraktivitet i stadsmiljön.

Bolagen skall bidra till stadens klimat- och miljömål och till en ekologisk hållbar stadsutveckling.

Bostadsbolagen får sänka avkastningskrav för att ges förutsättningar att kunna hantera det uppkomna ränte- och inflationsläget. Kraven kan komma att justeras beroende på hur räntenivåerna utvecklas.

L Bo-bolagen:2

Ett frihetens Stockholm som ger varje individ möjligheter att uttrycka sig och förutsättningar att leva ett självständigt liv

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska bolagen*

- genom ett samlat grepp och fokuserade insatser göra Stockholm till en tryggare stad för de boende i samverkan övriga staden.
- Föra nära dialog med hyresgäster om trygghetsskapande åtgärder
- stärka hyresgästernas möjlighet att påverka grad av standardhöjning i samband med upprustning i enlighet med respektive bolags underhållspolicy
- verka för att befintliga hyresgästlokaler utvecklas så de tillför ett socialt värde för hyresgästerna
- samverka med socialnämnden kring vräkningsförebyggande åtgärder och arbeta för att minimera antalet avhysningar
- arbeta med trygghetskameror som en insats där så är relevant
- delta i stadens arbete mot våldsbejakande extremism
- bidra till stadens gemensamma arbete om att förmedla försöks- och träningslägenheter, Bostad Först, förturslägenheter och skyddade boenden för våldsutsatta
- skapa förutsättningar för flexibel lokalanvändning
- i syfte att öka nyttjandegraden av stadens lokaler samverka med idrottsnämnden, kulturnämnden och externa aktörer för att förenkla och möjliggöra upplåtelse för civilsamhälle och kulturlivet
- aktivt arbeta med att levandegöra bottenvåningar för att öka trygghet och trivsel i beståndet och närmiljön och vid behov samverka med stadsbyggnadsnämnden
- i samarbete med socialnämnden, stadsdelsnämnderna och Bostadsförmedlingen i Stockholm AB motverka oriktiga hyresförhållanden på bostadsmarknaden samt tillhandahålla stöd och hjälp för att motverka utsattheten för de som berörs
- intensifiera arbetet mot oriktiga hyresförhållanden, olovlig andrahandsuthyrning, bostadsrelaterade bedrägerier
- i samverkan med miljö- och hälsoskyddsnämnden, socialnämnden, stadsdelsnämnderna samt rättsvårdande myndigheter och skatteverket motverka den svarta ekonomin och organiserad brottslighet
- utifrån stadens tillgänglighetsdefinition tillsammans med bostadsbolagen fortsätta att inventera bostadsbeståndet och i samarbete med Bostadsförmedlingen i Stockholm AB fortsätta att medverka till att göra resultatet av tillgänglighetsinventeringen sökbart för bostadssökande
- när så är lämpligt verka för god rörlighet inom det egna beståndet
- verka för att studentbostäder byggs där det är lämpligt, både temporära och stadigvarande
- analysera behovet av och möjligheter att tillskapa en större andel stora bostäder i nyproduktion och ombyggnation
- beakta befintligt bestånd lokalt där man bygger nytt i syfte att, där det är tillämpligt, bidra till att en mångfald av storlekar på bostäder byggs
- verka för byggandet av fler kollektivhus, och andra alternativa boendeformer
- bedöma möjligheten att omvandla befintliga byggnader till grupp- och servicebostäder, samt underlätta byggandet av bostäder för personer med funktionsnedsättning i samråd med berörda nämnder
- i samarbete med stadsdelsnämnderna, arbetsmarknadsnämnden, idrottsnämnden och socialnämnden ta ett ökat socialt ansvar kring sina fastigheteter genom att exempelvis samverka med relevanta aktörer i civilsamhället och näringslivet samt de boende och med hyresgästernas behov och trygghet i fokus

- säkerställa trygga och säkra fastigheter och källarutrymmen i allmännyttan via trygghetsinventeringar
- skall utveckla trygghetsarbetet, t.ex. genom snabbare tillämpning av Trygga trappan

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Idrottsnämnden ska i samråd med fastighetsnämnden, Järva stadsdelsnämnd, AB Svenska Bostäder, AB Familjebostäder, AB Stockholms hem och SISAB inventera platser för ett möjligt sportcenter i befintliga lokaler i Järva	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska tillsammans med exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, bostadsbolagen och Storstockholms brandförsvär skärpa tillsynen och kontrollen av sprängmedel	2024-01-01	2024-12-31

Ett grönt och innovativt Stockholm som är ledande i klimatomställningen och ger goda förutsättningar för ett fritt närings- och kulturliv

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolagen

- stimulera delningsekonomi exempelvis genom att arbeta för bilpool och cykelpool i all nybyggnation
- bidra till stadens mål för att öka antalet laddplatser, exempelvis genom att i samarbete med externa aktörer bygga fler laddplatser i anknytning till befintliga fastigheter samt vid nyproduktionsprojekt, eller större renoveringsprojekt där parkeringsplatser ingår
- tillhandahålla laddplatser i garage till hyresgäster som har ett önskemål om laddplats
- successivt förse alla sina parkeringsplatser med laddinfrastruktur så att stadens mål om en utsläppsfri innerstad 2030 kan genomföras. Bolagens parkeringsplatser ska föras med laddinfrastruktur av minst typen normalladdning enligt följande plan: I innerstadens garage 50 procent 2026 och 100 procent 2028. Utanför innerstaden och ytor i hela staden med 50 procent 2026 och 80 procent 2030. Målen för 2028 respektive 2030 ska i ljuset av teknikutvecklingen prövas 2026.
- välja fjärrvärme som uppvärmningsmetod vid nyproduktion eller ombyggnad utifrån lönsamhetskrav och ett stadsövergripande perspektiv på kraftfrågor, eleffekt och klimat
- utveckla infrastruktur för matavfallsinsamling i och bidra till att uppnå stadens mål för matavfallsinsamling, samt planera för krav om fastighetsnära eller kvartersnära insamling
- bidra till en stärkt samverkan för effektiv snöröjning inom och i anslutning till bolagens fastigheter
- prioritera och åtgärda klimatrelaterade risker såsom effekter av skyfall och värmeböljor befintlig och planerad bebyggelse,
- intensifiera arbetet med att genomföra energieffektiviserande åtgärder
- vid nybyggnation och renovering utgå från att tak ska nyttjas, antingen med solceller eller med gröna tak
- arbeta för att öka andelen plusenergi- eller passivhus inom sina bestånd i syfte att på sikt uppnå en neutral eller negativ nettoanvändning av uppvärmningsenergi
- verka för en ökad nybyggnation av flerbostadshus i trä med målet att 20 procent uppförs i massivträstomme
- i högre utsträckning utreda vilka fastigheter i bestånden som har förutsättningar för påbyggnationer på taken, exempelvis genom extra våningstal eller radhus
- drivas med ett långsiktigt perspektiv för hushållning, energi och cirkulär ekonomi och rivningar skall undvikas
- arbeta för att upprustning och underhåll ska utföras med ökad uppmärksamhet på fastigheternas kulturhistoriskt klassade värden

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
AB Svenska Bostäder, Familjebostäder AB och Stockholmshem AB ska i samarbete med Stockholm Stadshus AB utreda och klarlägga förutsättningarna att investera i ny vindkraft för att tillföra förnybar energi samt föreslå en handlingsplan för genomförande	2024-01-01	2024-12-31
Exploateringsnämnden ska i samarbete med fastighetsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, AB Svenska Bostäder, Familjebostäder AB och Stockholmshem AB utreda gränsvärden för klimatbelastning vid nybyggnation	2024-01-01	2024-12-31
Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska i samarbete med trafiknämnden, stadsdelsnämnderna, AB Svenska Bostäder, Familjebostäder AB och Stockholmshem AB skapa nya växtbeklädda väggar	2024-01-01	2024-12-31
Exploateringsnämnden, fastighetsnämnden, trafiknämnden, AB Familjebostäder, AB Stockholmshem, AB Svenska Bostäder, Micasa Fastigheter AB, Mössfastigheter AB, SISAB, Stockholm Vatten och Avfall AB, Stockholms Hamn AB, Stockholms Stads Parkerings AB och S:t Erik Markutveckling AB ska redovisa arbetet i enlighet med målen för elektrifiering	2024-01-01	2024-12-31
Stockholms Stads Parkerings AB ska i samarbete med fastighetsnämnden, AB Svenska Bostäder, AB Familjebostäder, AB Stockholmshem, SISAB och Micasa Fastigheter i Stockholm AB ta fram affärsmodeller för utbyggnaden av laddinfrastruktur	2024-01-01	2024-12-31

L Bo-bolagen:6

Ett Stockholm med god ekonomi som slår vakt om de mänskliga rättigheterna, öppenhet och valfrihet

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska bolagen*

- nyproducera minst 3 500 bostäder under mandatperioden, varav minst hälften Stockholmshus
- leda arbetet med projekt Stockholmshusen samt vidareutveckla Stockholmshuset med exploateringsnämnden och stadsbyggnadsnämnden, i syfte att få ned byggkostnader med bibehållna höga krav på klimat, miljö och god gestaltning
- bistå äldrenämnden och stadsdelsnämnderna med införandet av smarta lås
- beakta teknologisk utveckling inom miljö- och klimatområdet såsom energilagring för överskottsel från bolagets elproduktion i syfte att nå ett hållbart och energieffektivt bestånd
- överväga strategiska övertaganden av enskilda bostadsrättsprojekt om de ekonomiska förutsättningarna är tillräckligt gynnsamma och det krävs för att få framdrift i stadsutvecklingsprojekt
- i samverkan med socialnämnden se över möjligheten att inrätta boende med särskild service LSS/SoL vid genomgripande renoveringar av fastighetsbestånden inklusive lokaler

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
SISAB ska i samråd med AB Svenska Bostäder, AB Familjebostäder, AB Stockholmshem och exploateringsnämnden utreda hur försörjningen av förskolelokaler kan underlättas, bland annat genom att integrera förskolor i skolbyggnader och genom tredimensionell fastighetsbildning i flerbostadshus	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, Stockholms Stadshus AB, AB Svenska Bostäder, AB Familjebostäder och AB Stockholmshem utreda hur hyrorna kan pressas ytterligare vid nyproduktion	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, Stockholms Stadshus AB, AB Svenska Bostäder, AB Familjebostäder, AB Stockholmshem och Bostadsförmedlingen i Stockholm AB utreda åtgärder för att minska trångboddhet, särskilt för de barnfamiljer som idag är trångbodda	2024-01-01	2024-12-31
Nämnder och bolagsstyrelser ska säkerställa att det finns resurser och kompetens tillgängliga i den utsträckning som krävs för att möta den kraftigt ökande ambitionshöjningen i arbetet med att utveckla en sammanhållen beredskap för framtida kriser och civilt försvar, både i den egna verksamheten och inom ramen för en stadsövergripande samverkan	2024-01-01	2024-12-31
Nämnder och bolagsstyrelser ska under ledning av kommunstyrelsen medverka i upprättandet av stadens krigsorganisation och dess bemanning	2024-01-01	2024-12-31
Trafiknämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna, exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden och AB Familjebostäder, AB Stockholmshem, AB Svenska Bostäder ta fram ett program för främjande av stadsnära odling	2024-01-01	2024-12-31

Kommunfullmäktiges indikatorer (i urval)

Obligatorisk nämndindikator				
	Andel tillgänglighetsmärkta bostäder i kommunalt bostadsbestånd	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse
	El- och värmeproduktion baserad på solenergi	6 080 MWh	6 830 MWh	7 500 MWh
	Köpt energi i stadens verksamheter	1 945 GWh	1 945 GWh	1 945 GWh
	Relativ energieffektivisering i stadens verksamheter	5 % effektivisering relativt 2018	5 % effektivisering relativt 2018	6 % effektivisering relativt 2018
	Antal påbörjade hyresrätter av stadens bostadsbolag	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse

AB Svenska Bostäder

Bolaget ska skapa bästa möjliga förhållanden för sina hyresgäster så att goda hyresgästrelationer bevaras samtidigt som boendet ska kunna anpassas efter de behov som uppkommer i livets olika faser. Bolaget ska eftersträva en hög kvalitet i underhåll och service.

Dotterbolaget AB Stadsholmen har ett särskilt ansvar att säkra att fastigheternas kulturhistoriska värden består. Bolaget skall säkerställa att kulturgårdarna vårdas och underhålls på ett långsiktigt hållbart sätt. Verksamheterna och de ideella föreningarna i kulturgårdarna skall ges förutsättningar att finnas kvar. I arbetet skall bolaget föra nära dialog med hyresgästerna.

Ägardirektiv för 2024-2026

Ett Stockholm med god ekonomi som slår vakt om de mänskliga rättigheterna, öppenhet och valfrihet

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolaget

- upprätthålla boendekvaliteten och de kulturhistoriska värdena i AB Stadsholmens bestånd
- rusta upp och underhålla kulturgårdarna i syfte att långsiktigt bevara deras kulturhistoriska värden
- utifrån nära dialog med hyresgästerna säkerställa att verksamheterna och de ideella föreningarna i kulturgårdarna ges förutsättningar att finnas kvar

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Fastighetsnämnden skall tillsammans med Svenska bostäder utreda förutsättningarna för att staden kan köpa Vårbergs centrum som ett led i att motverka otryggheten, underlätta för utveckling och förbättring av hela området.	2024-01-01	2024-12-31

AB Familjebostäder

Bolaget ska skapa bästa möjliga förhållanden för sina hyresgäster så att goda hyresgästrelationer bevaras samtidigt som boendet ska kunna anpassas efter de behov som uppkommer i livets olika faser. Bolaget ska eftersträva en hög kvalitet i underhåll och service.

Ägardirektiv för 2024-2026

Ett Stockholm med god ekonomi som slår vakt om de mänskliga rättigheterna, öppenhet och valfrihet

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolaget

- bistå SHIS i dess verksamhet och i byggandet av bostäder inom ramen för stadens bostadsförsörjningsansvar
- skapa permanenta genomgångsbostäder i SHIS regi för prioriterade grupper

Kommunfullmäktiges indikatorer

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2024	KF:s årsmål 2025	KF:s årsmål 2026
2.2. Stockholm byggs attraktivt, tätt och funktionsblandat utifrån människors och verksamheters skiftande behov	Antal tillkomna permanenta genomgångsbostäder i SHIS regi	150	150	150

AB Stockholmshem

Bolaget ska skapa bästa möjliga förhållanden för sina hyresgäster så att goda hyresgästrelationer bevaras samtidigt som boendet ska kunna anpassas efter de behov som uppkommer i livets olika faser. Bolaget ska eftersträva en hög kvalitet i underhåll och service.

Ägardirektiv för 2024-2026

Ett Stockholm med god ekonomi som slår vakt om de mänskliga rättigheterna, öppenhet och valfrihet

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolaget

- bistå SHIS i dess verksamhet och i byggandet av bostäder inom ramen för stadens bostadsförsörjningsansvar, vilket bland annat innebär byggande av modulbostäder
- skapa permanenta genomgångsbostäder i SHIS regi för prioriterade grupper
- i samarbete med Kulturhuset Stadsteatern utveckla kulturhusverksamheten i Skärholmen
- skall öka takten i införandet av värmestyrning i samarbete med Stockholms Exergi Holding AB

Kommunfullmäktiges indikatorer

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2024	KF:s årsmål 2025	KF:s årsmål 2026
2.2. Stockholm byggs attraktivt, tätt och funktionsblandat utifrån människors och verksamheters skiftande behov	Antal tillkomna permanenta genomgångsbostäder i SHIS regi	150	150	150

Micasa Fastigheter i Stockholm AB

Micasa Fastigheter i Stockholm AB ansvarar för att tillhandahålla och skapa fler välskötta, trygga och tillgängliga bostäder till stadens äldre och personer med funktionsnedsättning samt till stadens prioriterade grupper. Bolaget ska prioritera underhållsåtgärder i fastigheter med stora underhållsbehov.

Det är angeläget att bolaget har en ledande roll i stadens äldreboendeplanering och försörjning. Bolaget ska prioritera att uppfylla stadens bostadsmål för personer över 85 år, möjliggöra generösare boståndsbedömning för sökande med hög ålder samt medverka till att fler personer med funktionsnedsättning samt socialt utsatta äldre får bostäder utifrån deras behov. Liberalerna föreslår att Micasa under den kommande mandatperioden tillförs investeringsmedel om 50 mnkr för att kunna bygga fler friliggande eller ytkrävande bostäder med särskild service, som är den kategori av bostäder för personer med funktionsnedsättning som är allra svårast att få till stånd.

Bolaget ska också med berörda nämnder och andra parter delta i planeringen för boenden inom bolagets målgrupp. Plan för nybyggnad av seniorboenden anger inriktningen för det fortsatta arbetet med boendeformen. All nyproduktion ska ske kostnadseffektivt. Bolaget ska bidra till att stadens lokalkostnader och de boendes hyreskostnader hålls så låga som möjligt.

Ägardirektiv för 2024-2026

Ett frihetens Stockholm som ger varje individ möjligheter att uttrycka sig och förutsättningar att leva ett självständigt liv

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolaget

- utifrån stadens tillgänglighetsdefinition tillsammans med bostadsbolagen fortsätta att inventera bostadsbeståndet
- i samarbete med Bostadsförmedlingen i Stockholm AB fortsätta att medverka till att göra resultatet av tillgänglighetsinventeringen sökbart för bostadssökande
- säkerställa god tillgång till gemensamhetsytor och aktivitetscenter vid befintliga och tillkommande seniorboenden i staden
- fortsätta arbeta för att uppnå en hög servicegrad

Ett grönt och innovativt Stockholm som är ledande i klimatomställningen och ger goda förutsättningar för ett fritt närings- och kulturliv

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolaget

- fortsätta bygga seniorbostäder och tillsammans med Stadshus AB, kommunstyrelsen och äldre- och vårdnämnden fortsätta att se över bolagets strategi för utbyggnad av seniorbostäder utifrån stadens definition och behov, i enlighet med Boendeplanen
- bidra till att uppnå stadens mål för matavfallsinsamling
- prioritera och åtgärda klimatrelaterade risker såsom effekter av skyfall och värmeböljor
- delta i stadens fortsatta arbetet med (Livscykelanalys) LCA i byggprocessen och miljö- och hälsoskyddsnämndens utredning av kravnivå för byggmaterials klimatpåverkan
- fortsätta arbetet med att energieffektivisera, bland annat med hjälp av digitala verktyg för energistyrning och energilagring samt genom ökad egen energiproduktion
- med stöd av miljö- och hälsoskyddsnämnden fortsätta byta ut energiineffektiva armaturer för mer energieffektiv belysning med lika eller förbättrad ljuskvalitet när dessa uppnått sin livslängd
- med stöd av miljö- och hälsoskyddsnämnden, fortsätta arbetet med en utfasning av direktverkande el för uppvärmning och föreslå elbesparande alternativ
- fortsätta att verka för att utöka antalet solceller vid nybyggnation såväl som på befintliga fastigheter
- verka för att fler byggnader uppförs i trämaterial
- fortsätta arbeta för att skapa tillgängliga gröna, trygga och trevliga utemiljöer för såväl boende som personal i och omkring fastigheterna

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Micasa Fastigheter i Stockholm AB ska utreda möjligheten att ett av deras nybyggnadsprojekt ska ha återbruksfokus.	2024-01-01	2024-12-31
Exploateringsnämnden, fastighetsnämnden, trafiknämnden, AB Familjebostäder, AB Stockholmshem, AB Svenska Bostäder, Micasa Fastigheter AB, Mössfastigheter AB, SISAB, Stockholm Vatten och Avfall AB, Stockholms Hamn AB, Stockholms Stads Parkerings AB och S:t Erik Markutveckling AB ska redovisa arbetet i enlighet med målen för elektrifiering.	2024-01-01	2024-12-31
Stockholms Stads Parkerings AB ska i samarbete med fastighetsnämnden, AB Svenska Bostäder, AB Familjebostäder, AB Stockholmshem, SISAB och Micasa Fastigheter i Stockholm AB ta fram affärsmodeller för utbyggnaden av laddinfrastruktur.	2024-01-01	2024-12-31

Ett Stockholm med god ekonomi som slår vakt om de mänskliga rättigheterna, öppenhet och valfrihet

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolaget

- bidra till en aktiv fastighetsförvaltning för att skapa utrymme för investeringar samt genomföra försäljningar till långsiktiga, seriösa och socialt ansvarstagande ägare av fastigheter som staden inte har behov av
- bygga ett nytt seniorboende i form av Stockholmshus
- tillsammans med kommunstyrelsen och socialnämnden omförhandla ramavtalet för att undanta sådana verksamheter inom socialtjänsten, som med hänsyn till verksamhetens natur måste bedrivas i mindre fastigheter, från kravet på höjda hyror
- bygga fler ytkrävande och/eller friliggande bostäder med särskild service
- tillsammans med socialnämnden och äldre- och våldsbekämpningsnämnden utreda ett mildrande av skuldfrihet som krav för plats på seniorboende, för äldre i eller med erfarenhet av hemlöshet
- i samarbete med äldre- och våldsbekämpningsnämnden och stadsdelsnämnderna ta fram en marknadsanalys och behovsbedömning inför en framtida utbyggnad av biståndsbedömda trygghetsboenden
- i samband med behov av periodiskt underhåll av särskilda boenden noga värdera investeringsutgifterna med tillkommande hyreseffekter i förhållande till behovet av fastigheten och vilka andra alternativ som finns
- minska administrativa och driftkostnader med 1% och öka satsningen på underhåll med motsvarande belopp
- fortsätta att tillsammans med bostadsbolagen bistå äldre- och våldsbekämpningsnämnden och stadsdelsnämnderna med införandet av smarta lås i bolagets seniorbostäder och i bostadsbolagens bestånd
- bygga fler friliggande och/eller ytkrävande bostäder med särskild service för personer med funktionsnedsättning

Micasa Fastigheter i Stockholm AB ska i samarbete med Stockholm Stadshus AB ta fram en konkret plan för att pressa hyreskostnaderna i nyproduktion, utan att äventyra gällande kvalitetskrav samt miljö- och klimatkrav	2024-01-01	2024-12-31
Nämnder och bolagsstyrelser ska säkerställa att det finns resurser och kompetens tillgängliga i den utsträckning som krävs för att möta den kraftigt ökande ambitionshöjningen i arbetet med att utveckla en sammanhållen beredskap för framtida kriser och civilt försvar, både i den egna verksamheten och inom ramen för en stadsövergripande samverkan	2024-01-01	2024-12-31
Nämnder och bolagsstyrelser ska under ledning av kommunstyrelsen medverka i upprättandet av stadens krigsorganisation och dess bemanning	2024-01-01	2024-12-31
Äldre- och våldsbekämpningsnämnden och kommunstyrelsen ska i samarbete med stadsdelsnämnderna och Micasa implementera en sammanhållen digitaliseringsplan för äldreomsorgen	2024-01-01	2024-12-31

Bostadsförmedlingen i Stockholm AB

Bostadsförmedlingen i Stockholm AB ska medverka till en effektiv bostadsförmedling och förmedla lägenheter i ett öppet och transparent system efter kötid. Bolaget ska vara ett aktivt verktyg i den sociala bostadspolitiken, bland annat genom att integrera förmedlingen med stadens bostadspolitiska ambitioner att förverkliga bostaden som en rättighet och att minska segregation. Bolaget ska bidra till nollvisionen för hemlöshet.

Bostadsförmedlingen i Stockholm AB ska vara öppen för alla. I de fall det finns intresse från fastighetsägare i kringliggande kommuner ska bostadsförmedlingen därför kunna förmedla bostäder även i Stockholms arbetsmarknadsregion. Bolaget ska med sin verksamhet trygga en väl fungerande regional marknadsplats för hyresrätter. För att få tillgång till flera försöks- och träningslägenheter behöver privata fastighetsägare lämna fler lägenheter till bolaget för förmedling.

Ägardirektiv för 2024-2026

Ett frihetens Stockholm som ger varje individ möjligheter att uttrycka sig och förutsättningar att leva ett självständigt liv

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolaget

- ska överlämna ansvaret för bostadsförturer till socialnämnden. Syftet är att få ett bättre fungerande system för den sociala bostadspolitiken förtur samt bättre samarbete med socialnämnden.
- Flytta handläggningen av bostadsförturen till socialnämnden
- fortsätta att stärka kontrollen av intyg i syfte att säkerställa rättssäkerheten inom förmedlingsprocessen
- bidra i arbetet med att underlätta för ungdomar att komma in på bostadsmarknaden
- öka antalet inlämnade lägenheter från privata fastighetsägare/förvaltare
- bidra till stadens mål om att förmedla försöks- och träningslägenheter inklusive Bostad Först
- i fortsatt samverkan med bostadsbolagen, SHIS Bostäder, stadsdelsnämnderna och socialnämnden, i den mån det behövs, säkerställa att genomgångsbostäder tillhandahålls och kommer barnfamiljer som under lång tid levt i osäkra boendeförhållanden tillgodo
- i samarbete med socialnämnden, stadsdelsnämnderna och stadens bostadsbolag samverka kring oriktiga hyresförhållanden på bostadsmarknaden
- fortsätta med branschsamarbetet Stockholm Bygger och utveckla konceptet med Stockholmsrummet för att kunna anläggas på flera platser i staden.
- säkerställa att de skyddade boenden som idag har lägenheter i stadens bostadsbolag kan byta dessa mot jämförbara lägenheter när verksamheten av skyddsskäl så kräver
- säkerställa att personer med stora behov av anpassningsåtgärder i hemmet erbjuds förtur till anpassade lägenheter
- i samarbete med bostadsbolagen och Micasa AB göra resultatet av tillgänglighetsinventeringen sökbart för bostadssökande
- i dialog med privata fastighetsägare informera om goda erfarenheter från stadens allmännyttiga bolag och deras sänkta inkomstkrav, i syfte att fler ska

göra motsvarande justeringar av sina krav. Bolaget ska därtill aktivt verka för att fler fastighetsägare inför sänkta inkomstkrav.

- utveckla servicen för den som står i bostadskön för att motverka att personer tappar sin köplats på grund av underlåtenhet
- verka för att annonser om lediga bostäder innehåller utförlig information om tillgängligheten i bostaden och i fastigheten.
- se över möjligheten att i dialog med fastighetsägarna utveckla bättre digitala lösningar för lägenhetsinformation, visning och dylikt för att förenkla den sökandes bedömning tidig i processen eller vid utebliven fysisk visning
- i samarbete med bostadsbolagen säkerställa tillgången till skyddade boenden för våldsutsatta

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Socialnämnden ska i samarbete med Bostadsförmedlingen i Stockholm AB utreda vilka hinder som finns för våldsutsatta att få bostad via förtur.	2024-01-01	2024-06-30
Nämnder och bolagsstyrelser ska säkerställa att det finns resurser och kompetens tillgängliga i den utsträckning som krävs för att möta den kraftigt ökande ambitionshöjningen i arbetet med att utveckla en sammanhållen beredskap för framtida kriser och civilt försvar, både i den egna verksamheten och inom ramen för en stadsövergripande samverkan	2024-01-01	2024-12-31
Nämnder och bolagsstyrelser ska under ledning av kommunstyrelsen medverka i upprättandet av stadens krigsorganisation och dess bemanning	2024-01-01	2024-12-31
Socialnämnden ska överta ansvaret för bostadsförturer från Bostadsförmedlingen.	2024-01-01	2024-12-31

Kommunfullmäktiges indikatorer (urval)

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2024	KF:s årsmål 2025	KF:s årsmål 2026
---------------------------------	-----------	------------------	------------------	------------------

Obligatorisk nämndindikator				
	Antal förmedlade bostad först och försöks- och träningslägenheter via Bostadsförmedlingen (IoF)	600	600	600

Skolfastigheter i Stockholm AB (SISAB)

En god utbildning är avgörande för att alla individer ska få möjlighet att forma sitt eget liv. För att rektorer, lärare, barn, elever och föräldrar ska kunna fokusera på kunskapsmålen krävs det att det finns en god tillgång på kvalitativa förskole- och skollokaler. En långsiktig och konsekvent planering av utbyggnaden av SISAB:s bestånd är avgörande för att tillgången till lokaler och totalkostnaderna ska fungera för verksamheterna. SISAB ska i sin planering ha ett långt tidsperspektiv, en kontinuerlig uppföljning och tydliga målsättningar.

SISAB ska tillsammans med utbildningsnämnden ha en ledande roll i planeringsarbetet för fortsatt utbyggnad av skolor och förskolor i Stockholm. I detta arbete är deltagandet i SAMS (samordnad skolplanering i Stockholm) en viktig del. SISAB ska också arbeta med aktiv fastighetsutveckling.

Planeringsprocessen av bostäder, förskolor och skolor behöver samordnas och vara prognossäker. SISAB ska tillsammans med utbildningsnämnden, exploateringsnämnden och stadsbyggnadsnämnden och övriga berörda nämnder säkerställa att planering av nya områden sker med ett skoltal samt att skol- och förskolebyggnationen förenar ändamålsenlighet och kostnadseffektivitet.

Byggsektorn står för betydande klimatutsläpp. SISAB har goda förutsättningar att vara ett miljö- och klimatföredöme. Bolaget ska bidra till att göra Stockholm världsledande i att minska sina utsläpp. Bolaget ska under året utreda och påbörja investera i solceller med mål att majoriteten av beståndet ska ha solceller på taket, både för att sänka energikostnaderna och bidra till minskad klimatpåverkan. Investeringen ska vara kostnadsneutral för hyresgästerna tills den är avbetald varpå den ska bidra till en sänkning av elkostnaderna.

Bolaget förväntas, sett över tid, inte redovisa någon ekonomisk vinst för den löpande verksamheten. Under den senaste tioårsperioden har bolaget redovisat resultatmässiga överskott.

Ägardirektiv för 2024-2026

Ett frihetens Stockholm som ger varje individ möjligheter att uttrycka sig och förutsättningar att leva ett självständigt liv

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolaget

- verka för en giftfri skol och förskolemiljö
- i samarbete med kommunstyrelsen fortsätta arbetet mot skadegörelse, klotter, nedskräpning och annan kriminalitet
- fortsätta det aktiva arbetet med att öka tryggheten på skolgårdar och ytor i anslutning till bolagets fastigheter
- fortsätta att delta i utbildningsnämndens arbete för att Stockholms skolgårdar bättre kan rustas för att främja idrott och rörelseinriktad lek i syfte att tillvarata utemiljöer på bästa sätt
- verka för att tillskapa kvalitativa tillgängliga förskolegårdar med zoner för olika aktiviteter och med naturliga inslag, grönska och varierad topografi där så är möjligt
- fortsätta arbeta för att tillgodose en god inomhus- och utomhusmiljö avseende ljud, ljus, temperatur och luftkvalitet i stadens skolor och förskolortillsammans och utbildningsnämnden, idrottsnämnden och kulturnämnden verka för att tillgängliggöra samtliga nybyggda skolidrottshallar för idrotts-, kultur- och föreningsverksamhet, samt att i majoriteten av stadens skolor tillgängliggöra lokaler för kultur- och föreningslivet, genom investeringar i inpasseringslösningar och idrottsnämndens bokningssystem
- utbildningsnämnden ska tillsammans med SISAB genom myndighetssamverkan arbeta för att motverka välfärdsbrott
- fortsätta det aktiva arbetet med att öka tryggheten och förebygga kriminalitet på skolgårdar och ytor i anslutning till bolagets fastigheter

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Utbildningsnämnden ska i samarbete med förskolenämnden, stadsdelsnämnderna och SISAB ta fram ett funktionsprogram för skol- och förskolegårdar, med inriktning mot gröna och rörelseinriktade skolgårdar för att tillse att skolorna kan utnyttja den yta de har på ett för eleverna främjande sätt, samt anpassa för klimatförändringar	2024-01-01	2024-12-31
Idrottsnämnden ska i samråd med fastighetsnämnden, Järva stadsdelsnämnd, AB Svenska Bostäder, AB Familjebostäder, AB Stockholmshem och SISAB inventera platser för ett möjligt sportcenter i befintliga lokaler i Järva	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska i samråd med SISAB föreslå ett reviderat samverkansavtal i syfte att uppnå en hyresfördelning i nivå med budget.	2024-01-01	2024-06-30

Ett grönt och innovativt Stockholm som är ledande i klimatomställningen och ger goda förutsättningar för ett fritt närings- och kulturliv

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolaget

- fortsätta arbetet med att energieffektivisera, bland annat med hjälp av digitala verktyg för energistyrning och energilagring samt genom ökad egen energiproduktion
- prioritera och åtgärda klimatrelaterade risker såsom effekter av skyfall och värmeböljor
- fortsätta att verka för att fler skolor och förskolor byggs i trä
- med beaktande av hållbarhet och funktion fortsätta prova och utvärdera naturmaterial på förskolegårdar och skolgårdar
- fortsätta utreda att tillföra tillagningskök i samband med renoveringar och nybyggnation
- vid nybyggnation projektera utifrån krav på att certifiera förskolor och skolor med motsvarande Miljöbyggnad, lägst silverinom ramen för svenskt och europeiskt klimatkontrakt 2030 arbeta med utvecklade samarbeten, innovativa arbetssätt och en ökad externfinansiering från staten och EU för att åstadkomma en snabbare klimatomställning
- bidra till att uppfylla staden mål om att minska energianvändningen med 10 procent genom smart digital styrning, utfasning av direktverkande elsystem och energikrävande belysning samt energieffekviserande åtgärder vid renovering och ombyggnation
- installera solceller på lämpliga tak, med målet att majoriteten av beståndet ska ha solceller inom ett par år, på ett för hyresgästen kostnadsneutralt sätt
- prioritera att klimatanpassa stadens skol- och förskolegårdar

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Exploateringsnämnden, fastighetsnämnden, trafiknämnden, AB Familjebostäder, AB Stockholmskem, AB Svenska Bostäder, Micasa Fastigheter AB, Mässfastigheter AB, SISAB, Stockholm Vatten och Avfall AB, Stockholms Hamn AB, Stockholms Stads Parkerings AB och S:t Erik Markutveckling AB ska redovisa arbetet i enlighet med målen för elektrifiering	2024-01-01	2024-12-31
SISAB ska utreda förutsättningarna att bygga stöldsäkra och väderskyddade cykelparkeringar i anslutning till skolor	2024-01-01	2024-12-31
Stockholms Stads Parkerings AB ska i samarbete med fastighetsnämnden, AB Svenska Bostäder, AB Familjebostäder, AB Stockholmskem, SISAB och Micasa Fastigheter i Stockholm AB ta fram affärsmodeller för utbyggnaden av laddinfrastruktur	2024-01-01	2024-12-31
Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska i samråd med utbildningsnämnden och SISAB ta fram en vägledning för att förbättra förskolors och skolors inomhusmiljöer som syftar till att säkerställa en likställighet för alla barn i hela staden, oavsett verksamheternas driftform	2024-01-01	2024-12-31
Planera och påbörja en för hyresgästen kostnadsneutral solcellsutbyggnad med målet att majoriteten av beståndet ska ha solceller inom ett par år	2024-01-01	2024-12-31
Utbildningsnämnden ska i samråd med SISAB undersöka hur miljö- och hälsoskyddsnämndens rekommendation för konstgräs, platsgjutet gummi och gummigranulat kan integreras i skolornas funktionsprogram	2024-01-01	2024-12-31

Ett Stockholm med god ekonomi som slår vakt om de mänskliga rättigheterna, öppenhet och valfrihet

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolaget

- säkerställa att all nyproduktion, ombyggnationer och renoveringar sker kostnadseffektivt, ur ett kommunkoncernperspektiv
- i processen för, och i arbetet med lokalförsörjningen ska det finnas ett långsiktigt driftkostnadsperspektiv så att kommunkoncernens samlade lokalkostnader hålls nere
- öka sin egenfinansieringsgrad
- efter beställning ansvara för inhyrningar gentemot externa aktörer av pedagogiska lokaler och i förekommande fall tillhörande idrottsfunktion. Ansvaret omfattar endast lokalanskaffning med LOU-moment
- i samverkan med Utbildningsnämnden, Exploateringsnämnden och Stadsbyggnadsnämnden prioritera mellan projekt, säkerställa kostnadsfokus och utveckla den ekonomiska styrningen av lokalprojekt
- ta fram och implementera en plan för att förbättra det ekonomiska resultatet, utan att sänka gällande kvalitetskrav samt miljö- och klimatkrav
- aktivt arbeta utifrån den samordnade skolplaneringen i Stockholm (SAMS)

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
SISAB ska i samråd med AB Svenska Bostäder, AB Familjebostäder, AB Stockholmshem och exploateringsnämnden utreda hur försörjningen av förskolelokaler kan underlättas, bland annat genom att integrera förskolor i skolbyggnader och genom tredimensionell fastighetsbildning i flerbostadshus	2024-01-01	2024-12-31
Nämnder och bolagsstyrelser ska säkerställa att det finns resurser och kompetens tillgängliga i den utsträckning som krävs för att möta den kraftigt ökande ambitionshöjningen i arbetet med att utveckla en sammanhållen beredskap för framtida kriser och civilt försvar, både i den egna verksamheten och inom ramen för en stadsövergripande samverkan	2024-01-01	2024-12-31
Nämnder och bolagsstyrelser ska under ledning av kommunstyrelsen medverka i upprättandet av stadens krigsorganisation och dess bemanning	2024-01-01	2024-12-31
Utbildningsnämnden ska i samarbete med SISAB och stadsdelsnämnderna genom myndighetssamverkan arbeta för att motverka välfärdsbrott	2024-01-01	2024-12-31
SISAB ska i samarbete med utbildningsnämnden ta fram en gemensam upprustningsplan i syfte att skapa en tydlig prioritering och inriktning över vilka av stadens skolor som är i störst behov av upprustning	2024-01-01	2024-12-31
SISAB ska i samarbete med utbildningsnämnden ta fram en gemensam upprustningsplan i syfte att skapa en tydlig prioritering och inriktning över vilka av stadens skolor som är i störst behov av upprustning	2024-01-01	2024-12-31
Utbildningsnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen, förskolenämnden, stadsbyggnadsnämnden, stadsdelsnämnderna och SISAB slutföra arbetet med att införa lekvärdesriktlinjer för förskolegårdar och skolgårdar. Riktlinjerna ska säkra tillräckliga ytstorlekar, en hög pedagogisk kvalitet samt grönska i utemiljön. De ska så långt som möjligt vara styrande för såväl kommunala som fristående förskolor och skolor	2024-01-01	2024-12-31

Stockholm Vatten och Avfall AB

Stockholm Vatten och Avfall AB ska med fortsatt tydlig miljöprofil säkerställa leverans av hälsosamt och gott vatten till hushåll och verksamheter i Stockholm och ombesörja avloppshantering av god kvalitet med så liten miljöpåverkan som möjligt. Bolaget ska arbeta för att kunna öka återvinningen av näringsämnen från avloppshanteringen utan att miljöbelastningen ökar samt säkerställa teknik och metodval för läkemedelsrening av avloppsvatten.

Bolaget ska verka för att förebygga uppkomsten av avfall samt verka för en effektiv och hållbar avfallshantering och återvinning i staden för att uppnå målet om ett resurssmart Stockholm.

Avgifterna för allmänna vattentjänster ska sättas på en nivå som motsvarar och säkerställer en långsiktigt hållbar finansiering av verksamheten, det vill säga för säker dricksvatten- och avloppshantering och ökat underhåll av VA-nätet. Det är av yttersta vikt att bolaget gör noggranna bedömningar av möjliga prioriteringar i tiden av olika projekt i syfte att säkerställa att investeringsbudgeten inte överskrids. Bolaget ansvarar för koncernens enskilt största investeringar.

Stockholm Vatten och Avfall AB förväntas, sett över tid, inte redovisa någon ekonomisk vinst. Det genomsnittliga resultatet under den senaste tioårsperioden är i enlighet med denna princip.

Bolagets uppgifter

Bolaget levererar dricksvatten och renar avloppsvatten i Stockholms stad och Huddinge kommun, samt ansvarar för avfallshanteringen i Stockholms stad. Bolagets ansvar omfattar också att äga och sköta ledningsnäten för vatten och avlopp, samt pumpstationer och vattenreservoarer i Stockholm och Huddinge. Bolaget ska även driva stadens miljöstationer och ansvara för Stockholms återvinningscentraler.

Ägardirektiv 2024-2026

Stockholm Vatten och Avfall AB	2023	2024	2025	2026
Resultat efter finansnetto, mnkr	-137	8	133	119
Investeringar, mnkr	-4 250	-5 100	-5 500	-5 400

Ett grönt och innovativt Stockholm som är ledande i klimatomställningen och ger goda förutsättningar för ett fritt närings- och kulturliv

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolaget

- inom ramen för svenskt och europeiskt klimatkontrakt 2030 arbeta med utvecklade samarbeten, innovativa arbetssätt och en ökad externfinansiering från staten och EU för att åstadkomma en snabbare klimatomställning
- arbeta med åtgärder i enlighet med lokala åtgärdsprogram för stadens vattenförekomster för att uppnå god ekologisk och kemisk status och prioritera åtgärder som bidrar till stadsutveckling
- bidra med expertis inom sjörestaurering vid genomförandet av lokala åtgärdsprogram för god vattenstatus
- utreda gränssnitt mellan skyfallslösningar och dagvattenlösningar samt aktivt söka möjliga externa finansieringskällor
- vara drivande i stadens arbete med Agenda 2030:s mål 6 Rent vatten och sanitet
- i samråd med kommunstyrelsen verka för att stadens förvaltningar och bolag i sin miljö- och klimatkommunikation använder bolagets kommunikationskoncept för ökad matavfallsinsamling
- i samarbete med kommunstyrelsen, miljö- och hälsoskyddsnämnden och trafikinämnden samordna nämnder och bolagsstyrelser för en enhetlig och effektiv kommunikation i miljö- och klimatfrågor som stödjer stadens miljö- och klimatmål och medverkar till delaktighet och engagemang hos målgrupper och samarbetspartners
- verka för ökad fastighetsnära insamling
- verka för att skapa förutsättningar för ökat återbruk, etablera och driva återbruk i alla delar av staden samt erbjuda möjlighet för invånarna att kunna reparera föremål och textilier
- arbeta förebyggande i enlighet med avfallstrappan för att minska uppkomsten av avfall, bl.a. genom stärkt kommunikation gentemot stockholmarna om hur de kan återbruka eller återvinna textilier
- verka för utfasning av fossil plast i samhället och i stadens fjärrvärmeproduktion, bland annat genom ökad utsortering och materialåtervinning av plast
- utreda och vidta åtgärder som kan minska utsläpp av lustgas och metangas vid bolagens anläggningar och i avloppsnätet
- fortsätta utreda potentialen för energiåtervinning från VA-nätet tillsammans med Stockholm Exergi
- arbeta för att öka andelen insamlat matavfall
- ta fram en långsiktig plan för biokolsproduktion av trädgårdsavfall
- öka energieffektiviseringen av fastigheter och verksamheter för att nå stadens mål att minska energianvändningen med 10 procent, med fokus på att minska effekttopparna
- verka för att den egna verksamheten bidrar till stärkt biologisk mångfald vid arbeten och återställande av mark
- utreda möjlighet och förutsättningar för att installera läkemedelsreningsteknik vid Henriksdals reningsverk för att möta kommande lagkrav
- kartlägga flödena av odebiterat vatten och ta fram en strategi för hur mängden odebiterat vatten ska minska i syfte att minska framtida investeringsbehov och energianvändning
- analysera Stockholmnarnas vattenanvändning och arbeta systematiskt med att minska vattenkonsumtionen i syfte att minska framtida investeringsbehov och energianvändning

- installera solceller på mark och på tak för att ta ett större ansvar för stadens mål om egenproducerad el, givet bolagets betydande del av stadens totala energikonsumtion
- ta fram prioriterade nyckeltal för VA-verksamheten och avfallsverksamheten
- genomföra en pilot för att minska antalet tömningar av fettavskiljare genom biotekniska lösningar, utreda hur en dispens från tömning kan utformas, och utvärdera ekonomiska och ekologiska effekter, i syfte att minska utsläpp från transporter och sänka kostnader

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen, arbetsmarknadsnämnden, servicenämnden, trafiknämnden, AB Familjebostäder, AB Stockholms hem, AB Svenska Bostäder, Stockholm Vatten och Avfall AB och S:t Erik Markutveckling AB utreda och planera för en återbrukscentral av byggmaterial för stadens verksamheter där kvarteret Gjutmästaren i Ulvsunda ska utgöra pilot	2024-01-01	2024-12-31
Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska i samarbete med servicenämnden, Stockholm Vatten och Avfall AB och andra berörda nämnder och bolagsstyrelser utreda de materialflöden i staden som har störst miljö- och klimatpåverkan och ta fram förslag på åtgärder för ökad resurseffektivitet och cirkulära materialflöden	2024-01-01	2024-12-31
Stockholm Vatten och Avfall AB ska i samarbete med exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden och trafiknämnden ta fram en plan och finansieringsmodell för att identifiera platser för insamling av förpackningar samt skrymmande förpackningar i staden för att möta kommande lagkrav	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med miljö- och hälsoskyddsnämnden, servicenämnden, trafiknämnden, stadsdelsnämnderna och Stockholm Vatten och Avfall AB utreda och lämna förslag på hur klimatanpassningsarbetet ska genomföras. Prioritering, ansvarsfördelning, upphandling och avrop av konsulter ska definieras	2024-01-01	2024-12-31
Stockholm Vatten och Avfall AB ska i samråd med kommunstyrelsen och trafiknämnden utreda funktion och ansvar för en kontaktväg in för medborgare vid skyfall och översvämningar, samt ha beredskap för kommunikationsinsatser gentemot invånare	2024-01-01	2024-12-31
Stockholm Vatten och Avfall AB ska ta fram en skötselplan för bolagets skog och mark runt Borsjön med fokus på att säkra dricksvattenkvaliteten, binda mer koldioxid i skog och mark, exempelvis anläggande av våtmarker, stärka den biologiska mångfalden, samt skapa rekreativa värden	2024-01-01	2024-12-31
Trafiknämnden ska i samarbete med exploateringsnämnden, fastighetsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, berörda stadsdelsnämnder, AB Familjebostäder, AB Stockholms hem, AB Svenska Bostäder, Micasa Fastigheter i Stockholm AB, SISAB, Stockholm Vatten och Avfall AB och i samråd med kommunstyrelsen påbörja arbetet med att ta fram åtgärdsplaner baserat på genomförd risk- och sårbarhetsanalys för skyfall	2024-01-01	2024-12-31
Stockholms Hamn AB ska i samarbete med Stockholm Vatten och Avfall AB utreda förutsättningarna för en infrastruktur för distribution av flytande biogas (LBG) till sjöfarten på Stadsgårdskajen, varifrån en fossilfri färjetrafik till Åbo planeras	2024-01-01	2024-12-31
Stockholm Vatten och Avfall AB ska i samarbete med Stockholms Stadshus AB och kommunstyrelsen utreda möjligheten att införa en progressiv taxa på vatten i syfte att minska förbrukningen och framtida investeringsbehov	2024-01-01	2024-12-31
Stockholms Hamn AB ska i samarbete med Stockholm Vatten och Avfall AB samordna en gemensam och stationär lösning för hantering av grå- och svartvatten	2024-01-01	2024-12-31
Trafiknämnden ska i samarbete med Stockholm Vatten och Avfall AB ta fram ett investeringsprogram för utredande och genomförande av åtgärder i de lokala åtgärdsprogrammen för vattenförekomster i enlighet med gällande dagvattenavtal och under 2024 söka avsätta medel i central medelsreserv för genomförande av åtgärder	2024-01-01	2024-12-31

Ett Stockholm med god ekonomi som slår vakt om de mänskliga rättigheterna, öppenhet och valfrihet

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska bolaget*

- delta i arbetet med Digital Futures i syfte att genom digital teknik möta samhällsutmaningar som staden står inför
- delta i stadens digitaliseringsarbete och i samverkansavtalet med KTH samt samverka med andra forskningsinstitutioner
- delta i arbetet inom stadens sektorsorganisation för civil beredskap
- förstärka sin projektstyrning, kostnadsuppföljning och ekonomiska återrapportering till bolagsstyrelse och ägare
- arbeta för att motverka behovet av framtida taxeökningar
- fortsätta arbetet med att på sikt återta delar av sophämtningen i egen regi
- utreda möjligheterna att återta delar av återvinningscentralerna i egen regi
- inventera hur bolaget kan bidra inom Fokus Järva

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Kommunstyrelsen ska i samarbete med målsansvariga nämnder och bolagsstyrelser för de globala hållbarhetsmålen i Agenda 2030 ta fram förslag på så kallade flaggade indikatorer i syfte att följa upp stadens arbete med att säkerställa de mänskliga rättigheterna	2024-01-01	2024-12-31

Kommunfullmäktiges indikatorer

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2024	KF:s årsmål 2025	KF:s årsmål 2026
2.1 Stockholm ska bli klimatpositivt – genom minskade utsläpp och ökad koldioxidlagring*	Andel matavfall till biologisk behandling	75 %	76 %	77 %
	Elproduktion baserad på solenergi	9 000 MWh	10 000 MWh	11 000 MWh
	Köpt energi i stadens organisation	1 735 GWh	1 735 GWh	1 720 GWh
	Restavfall per invånare som går till förbränning	185 kg	180 kg	175 kg
Obligatorisk nämndindikator				
	Relativ energianvändning	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse
2.3 Stockholm ska vara en stad där framkomligheten ökar och utsläppen minskar*	Andel parkeringsplatser med laddinfrastruktur	30 %	40 %	50 %
2.4 Stockholmnarnas hälsa ska främjas genom ren luft, rent vatten och giftfria miljöer*				
Obligatorisk nämndindikator				

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2024	KF:s årsmål 2025	KF:s årsmål 2026
	Andel avslutade bygg- och anläggnings-entreprenader där varor miljöbedömts och loggats i Byggvaru-bedömningen	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse
3.1 Stockholms ekonomi är stark, hållbar och lägger grunden för en jämlik välfärd				
<i>Obligatorisk nämndindikator</i>				
	Andel investeringsprojekt vars genomförande-beslut är i god överensstämmelse med inriktningsbeslut	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse
3.2 I Stockholm ska alla ges möjlighet till ett eget jobb				
<i>Obligatorisk nämndindikator</i>				
	Antal tillhandahållna platser för feriejobb	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse
	Antal tillhandahållna platser för Stockholmsjobb	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse
3.4 Medarbetare i Stockholm ska ges goda förutsättningar att göra ett bra jobb	Aktivt Medskapandeindex	83	84	84
<i>Obligatorisk nämndindikator</i>				
	Sjukfrånvaro	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse
	Sjukfrånvaro dag 1-14	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse
3.5 Hög beredskap och stark rådighet ska råda i alla verksamhets-områden	Andel upphandlade avtal där kontinuerlig uppföljning genomförts	81 %	82 %	83 %
	Genomförda åtgärder inom risk- och sårbarhetsanalys	100 %	100 %	100 %
<i>Obligatorisk nämndindikator</i>				
	Andel elektroniska inköp	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse

* Målvärdena under inriktningsmål 2 revideras i samband med behandling av stadens miljöprogram

Stockholms Hamn AB

Stockholm är en sjöfartsstad och stadens hamnar utgör ett viktigt gods- och logistiknav för Mälarenregionen. Stockholms Hamn AB har, som en av världens största passagerarhamnar med 16 miljoner passagerare ett normalår, också en viktig roll i besöksnäringen när det gäller passagerar- och kryssningstrafiken i Östersjön. Verksamheten har påverkats väsentligt av pågående pandemi, följderna av kriget i Ukraina och det är av stor vikt att återhämtning kan ske för fortsatt tillväxt. Verksamheten ska stimulera och vara ett föredöme för ett miljövänligt transportarbete. Särskild vikt ska läggas vid klimatsmarta transporter vid den nya Stockholm Norvik Hamn.

Stockholms Hamn AB ska medverka till att målen i färdplanen för en fossilbränslefri stad 2040 uppnås. Att minska utsläppen från fartyg som ligger i hamn i staden är därför angeläget.

Bolagets anläggningar utgör porten till Stockholm för besökarna och det är viktigt att dessa är trygga, tillgängliga och välkomnande.

Ägardirektiv 2024-2026

Ett frihetens Stockholm som ger varje individ möjligheter att uttrycka sig och förutsättningar att leva ett självständigt liv

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolaget

- Bidra till tillskapandet av fler badplatser i Stockholm utifrån stadens handlingsplan för nya bad

Ett grönt och innovativt Stockholm som är ledande i klimatomställningen och ger goda förutsättningar för ett fritt närings- och kulturliv

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolaget

- bistå trafiknämnden i samverkan med Region Stockholms planering för utökat kollektivt resande på stadens vatten samt verka för upprustning av relevanta bryggor i enlighet med underhållsplanen
- fortsatt stimulera och underlätta elanslutning av färjor och kryssningsfartyg i hamn
- medverka till att stadens innerstadskajer utvecklas till en viktig del av den levande stadsmiljön utifrån stadens kajstrategi
- skapa goda förutsättningar för att kryssningstrafiken fortsatt ska kunna utvecklas och vara en del av tillväxten för regionen tillsammans med Stockholm Business Region AB
- medverka till att stadens mål om bostadsbyggande uppfylls samtidigt som den rörliga sjötrafiken och möjligheten att utveckla hamnverksamheten för transport- och besöksnäring värnas
- arbeta för en ökad återvinning av avfall och för att användningen av plast ska minska
- arbeta för en fossilbränslefri organisation 2030 genom att fasa ut användningen av fossil energi och genomföra åtgärder för att bidra till fossilbränslefri sjöfart
- fortsätta arbetet med energieffektivisering och utveckling av den egna produktionen av energi genom förnyelsebara källor såsom exempelvis sol
- med beaktande av stadens klimat- och miljömål, möta efterfrågan hos kunder att möjliggöra för pendelbåtar och skärgårdstrafik att ansluta till el och fjärrvärme vid kaj
- fortsätta arbetet med att ligga i framkant med miljödifferentering av hamn-avgifter
- samverka i trafiknämndens uppdrag med elektrifiering av transportsektorn, bland annat genom elektrifieringspakten
- i samverkan med exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden och trafiknämnden bidra till genomförandet av Stockholms stads kajstrategi med särskilt fokus på att skapa förutsättningar för stadsliv och rekreation utmed Söder Mälarstrand
- öka den fysiska tillgängligheten vid hamnens verksamhetsområden
- tillsammans med exploateringsnämnden och Stockholm Business Region utveckla Frihamnspiren för kryssningsfartyg, företagande och innovation
- fortsätta verka för att genom stärkt sjöfart avlasta vägnätet från transporter på land, till exempel genom arbetet med insjöfart till Mälarhamnar AB
- i samarbete med miljö- och hälsoskyddsnämnden fortsätta arbetet med att mäta luftpåverkan från de färjor som är i hamn i Stockholm
- beakta effekter av förändrat klimat och identifiera samt vid behov vidta åtgärder mot klimatrelaterade sårbarheter
- aktivt delta i arbetet med internationella miljööverenskommelser och standardiseringar

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Exploateringsnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen, miljö- och hälsoskyddsnämnden, trafiknämnden och Stockholms Hamn AB ta fram en stadsövergripande masshanteringsstrategi	2024-01-01	2024-12-31

Ett Stockholm med god ekonomi som slår vakt om de mänskliga rättigheterna, öppenhet och valfrihet

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska bolaget*

- säkerställa bolagets förmåga att långsiktigt nå en god resultatnivå genom hög affärsmässighet och kundfokus
- fortsätta arbetet med att utveckla och förädla bolagets fastigheter, vårda byggnader som har kulturhistoriska värden, samt effektivisera driften av byggnader och anläggningar
- avyttra fastigheter som inte är strategiskt viktiga för staden
- i samverkan med exploateringsnämnden utreda sitt långsiktiga behov av hamnkapacitet i Stockholm i syfte att säkra sjöfartens behov, öka kollektivtrafiken på vatten och bidra till stadsutveckling. Utredningen ska inkludera möjligheter att utveckla och tillgängliggöra Masthamnen.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Nämnder och bolagsstyrelser ska säkerställa att det finns resurser och kompetens tillgängliga i den utsträckning som krävs för att möta den kraftigt ökande ambitionshöjningen i arbetet med att utveckla en sammanhållen beredskap för framtida kriser och civilt försvar, både i den egna verksamheten och inom ramen för en stadsövergripande samverkan	2024-01-01	2024-12-31
Nämnder och bolagsstyrelser ska under ledning av kommunstyrelsen medverka i upprättandet av stadens krigsorganisation och dess bemanning	2024-01-01	2024-12-31

Kommunfullmäktiges indikatorer (ett urval)

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2023	KF:s årsmål 2024	KF:s årsmål 2025
Obligatorisk nämndindikator				
	Minskning av CO2e till 2023	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse
	Andel investeringsprojekt vars genomförandebeslut är i god överensstämmelse med inriktningsbeslut	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse

AB Stokab

Stokab ska fortsätta utveckla stamnätsinfrastrukturen, inklusive noder och knutpunkter, för att klara den framtida ökade generella efterfrågan och garantera tillgången på konkurrensneutral svartfiber. Den fortsatta utbyggnaden av fibernätet skapar förutsättningar för klimatsmarta lösningar och att digital delaktighet kan ske i hela staden, vilket sker i takt med efterfrågan och utifrån bedömningar av marknadens utveckling och krav. Framväxten av en allt mer uppkopplad värld kombinerat med 5G, förväntas också leda till ett behov av en mer utbyggd digital infrastruktur.

Bolaget ska ha fortsatt hög egenfinansieringsgrad.

Ägardirektiv 2024-2026

Ett grönt och innovativt Stockholm som är ledande i klimatomställningen och ger goda förutsättningar för ett fritt närings- och kulturliv

Utöver det som beskrivs i Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska bolaget

- vara behjälpligt i trafikinämndens uppdrag att samordna gatuarbeten med övriga ledningsdragande bolag i staden samt Trafikverket, SL, Fortum och andra aktörer för att främja framkomligheten
- fortsätta att i samarbete med kommunstyrelsen stödja arbetet med att utveckla Stockholm som en innovativ och smart stad

Ett Stockholm med god ekonomi som slår vakt om de mänskliga rättigheterna, öppenhet och valfrihet

Utöver det som beskrivs i Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska bolaget

- ansvara för att fibernätet byggs ut och förtätas för att möta framtida efterfrågan inom 5G och IoT (Internet of Things)

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Nämnder och bolagsstyrelser ska säkerställa att det finns resurser och kompetens tillgängliga i den utsträckning som krävs för att möta den kraftigt ökande ambitionshöjningen i arbetet med att utveckla en sammanhållen beredskap för fredstida kriser och civilt försvar, både i den egna verksamheten och inom ramen för en stadsövergripande samverkan	2024-01-01	2024-12-31
Nämnder och bolagsstyrelser ska under ledning av kommunstyrelsen medverka i upprättandet av stadens krigsorganisation och dess bemanning	2024-01-01	2024-12-31

Stockholms Stads Parkerings AB

Stockholm Parkerings anläggningar ska leda till minskad gatuparkering, öka framkomligheten i staden samt verka för att parkeringskapacitet utnyttjas optimalt. Bolaget ska initiera förslag och finansiera nya garage för detta syfte, genom nyproduktion och förvärv. Garagen ska också möta behoven i nya stadsutvecklingsområden. Bolaget ska även arbeta med hållbar mobilitet och främja delningsekonomier. I syfte att stimulera användningen av elbilar ska laddningsmöjligheter installeras i bolagets anläggningar. Bolaget ska öka sin egenfinansieringsgrad.

Ägardirektiv för 2024-2026

Ett frihetens Stockholm som ger varje individ möjligheter att uttrycka sig och förutsättningar att leva ett självständigt liv

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolaget

- fortsätta att arbeta med att öka trygghet och trivsel för kunderna

Ett grönt och innovativt Stockholm som är ledande i klimatomställningen och ger goda förutsättningar för ett fritt närings- och kulturliv

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolaget

- tillgodose behovet av ett ökat antal parkeringsplatser vid in- och utfartsparkeringar, bland annat genom samverkan med exploateringsnämnden, AB Storstockholms Lokaltrafik och berörda grannkommuner
- arbeta med hållbar mobilitet där cykel, nya mikromobilitetslösningar och parkeringsplatser för bilpool i attraktiva lägen är en integrerad del
- tillsammans med trafiknämnden delta i stadens arbete med elektrifiering av transportsektorn, bland annat genom Elektrifieringspakten och målet att trafiken ska vara utsläppsfri i innerstaden till år 2030
- fortsätta utbyggnaden av laddinfrastruktur enligt stadens målsättning om 100 procent laddplatser i egna anläggningar till år 2026, 100 procent laddplatser i driftade anläggningar och ytor i innerstaden till år 2030 samt 100 procent laddplatser i driftade anläggningar och ytor utanför innerstaden till år 2030
- arbeta för att tillhandahålla laddmöjligheter i gatumiljö
- inom ramen för svenskt och europeiskt klimatkontrakt 2030 arbeta med utvecklade samarbeten, innovativa arbetssätt och en ökad externfinansiering från staten och EU för att åstadkomma en snabbare klimatomställning
- skapa fler cykelparkeringsplatser som en integrerad del i en mobilitetslösning samt anlägga cykelboxar på nya ytor
- leda stadens arbete med mobilitetshubbar
- delta i stadens planarbete för att möjliggöra en minskning av antalet gatuparkeringar och öka andelen parkeringar på tomtmark

L Sthlm Parkering:2

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Trafiknämnden ska tillsammans med exploateringsnämnden och stadsbyggnadsnämnden se över stadens policy för flexibla och gröna parkeringstal i syfte få ned byggkostnaderna i nyproduktion och nå en mer framkomlig stad.	2024-01-01	2024-12-31
Stockholms Stads Parkerings AB ska i samarbete med fastighetsnämnden, AB Svenska Bostäder, AB Familjebostäder, AB Stockholmshem, SISAB och Micasa Fastigheter i Stockholm AB ta fram affärsmodeller för utbyggnaden av laddinfrastruktur	2024-01-01	2024-12-31
Stockholms Stads Parkerings AB ska i samarbete med fastighetsnämnden, trafiknämnden och AB Familjebostäder genomföra pilotprojekt med innovativ gatuladdning i syfte att på sikt tillhandahålla gatuladdning i enlighet med stadens mål	2024-01-01	2024-12-31

Ett Stockholm med god ekonomi som slår vakt om de mänskliga rättigheterna, öppenhet och valfrihet

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolaget

- genomföra prisjusteringar när marknaden så medger
- Verka för att stadens parkeringshus som ägs av andra kommunala bolag och förvaltningar ska flyttas till Stockholms Parkering AB

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Nämnder och bolagsstyrelser ska säkerställa att det finns resurser och kompetens tillgängliga i den utsträckning som krävs för att möta den kraftigt ökande ambitionshöjningen i arbetet med att utveckla en sammanhållen beredskap för frestida kriser och civilt försvar, både i den egna verksamheten och inom ramen för en stadsövergripande samverkan	2024-01-01	2024-12-31
Nämnder och bolagsstyrelser ska under ledning av kommunstyrelsen medverka i upprättandet av stadens krigsorganisation och dess bemanning	2024-01-01	2024-12-31
Verka för att stadens parkeringshus som ägs av andra kommunala bolag och förvaltningar ska flyttas till Stockholms Parkering AB	2024-01-01	2024-12-31
Nämnder och bolagsstyrelser ska förenkla organisationen kring stadens parkeringsutbud och därmed göra det enklare för medborgare att utkräva ansvar men även hitta och göra rätt från start	2024-01-01	2024-12-31

Kommunfullmäktiges indikatorer (ett urval)

Obligatorisk nämndindikator				
2.3. Stockholm ska vara en stad där framkomligheten ökar och utsläppen minskar	Antal publika laddplatser	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse

Kulturhuset Stadsteatern AB

Kulturhuset Stadsteatern är en angelägenhet för alla stockholmare, med det fria ordet och den konstnärliga friheten som grund. Kulturhuset Stadsteaterns verksamhet ska nå ut till fler, med särskilt fokus på människor i de grupper som idag sällan tar del av verksamheten. Genom att samspela med nya och externa aktörer ska verksamheten nå ut till fler stockholmare, förstärka sin betydelse för alla stockholmare samt utveckla attraktiva koncept som kan bidra till att bredda bolagets finansiering. Bolaget ska värna och utveckla sin roll som ett öppet och inbjudande hus. Kulturhuset Stadsteatern ska präglas av ett sammanhållet värdskap med bra service, ett välkomnande bemötande, inkluderande på flera språk och god tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning.

Bolagets uppgifter

Kulturhuset Stadsteatern ska erbjuda verksamhet i form av teater, litteratur, dans och scenkonst, konst, design, film, musik, samtal/debatt, bibliotek, och annan kulturell verksamhet samt ansvara för stadens fyra platser inom stadens fristadsprogram.

Ägardirektiv för 2024-2026

Ett frihetens Stockholm som ger varje individ möjligheter att uttrycka sig och förutsättningar att leva ett självständigt liv

Utöver det som beskrivs i Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska bolaget

- fortsatt utveckla verksamheten riktad mot målgruppen barn och unga
- fortsatt utveckla Kulturhusverksamheten i Skärholmen, Vällingby och Husby
- fortsatt vidta åtgärder för att nå nya grupper, samtidigt som befintlig publik värnas
- utveckla det internationella samarbetet
- fortsatt utveckla samarbetet med fria dans-, cirkus- och teatergrupper
- fortsatt utveckla samarbetet med Stockholms Universitet samt Stockholms Konstnärliga Högskola
- stärka arbetet med nationella minoriteter
- uppmärksamma 50-årsjubileet för Kulturhuset-Stadsteatern bland annat genom skolklassbesök
- fortsatt utveckla samarbetet med fria dans-, cirkus- och teatergrupper till exempel genom scenen "Kilen"
- fortsatt utveckla verksamheten riktad mot målgruppen barn, unga och unga vuxna

L Kulturhuset Stadsteatern:2

Ett grönt och innovativt Stockholm som är ledande i klimatomställningen och ger goda förutsättningar för ett fritt närings- och kulturliv

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolaget

- fortsätta arbetet med energieffektivisering
- stärka arbetet med hållbarhetsprofil för de verksamheter som finns i Kulturhuset Stadsteatern

Ett Stockholm med god ekonomi som slår vakt om de mänskliga rättigheterna, öppenhet och valfrihet

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolaget

- på sikt förbättra det ekonomiska resultatet genom ökade intäkter och breddad finansiering, genom bland annat samarbete med externa aktörer
- koncentrera resurserna till den konstnärliga, kulturella och publika verksamheten

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Nämnder och bolagsstyrelser ska säkerställa att det finns resurser och kompetens tillgängliga i den utsträckning som krävs för att möta den kraftigt ökande ambitionshöjningen i arbetet med att utveckla en sammanhållen beredskap för fredstida kriser och civilt försvar, både i den egna verksamheten och inom ramen för en stadsövergripande samverkan	2024-01-01	2024-12-31
Nämnder och bolagsstyrelser ska under ledning av kommunstyrelsen medverka i upprättandet av stadens krigsorganisation och dess bemanning	2024-01-01	2024-12-31

Kommunfullmäktiges indikatorer (i urval)

	Antal tillhandahållna platser för Stockholmsjobb	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse
2.4. Stockholm är en modern kultur- och evenemangsstad med en stark besöksnäring	Stockholmarnas nöjdhet med kommunala kulturinstitutioner	85 %	86 %	86 %
3.2. Stockholm använder skattemedlen effektivt till största nytta för stockholmarna	Andel upphandlade avtal där kontinuerlig uppföljning genomförts	93 %	94 %	95 %
	Aktivt Medskapandeindex	83	83	83
	Index Bra arbetsgivare	84	84	84

Kommunfullmäktiges aktiviteter

Följande aktiviteter ska leda till att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet och inriktningsmål uppnås.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Nämnder och bolagsstyrelser ska omsätta lärdomar från krishanteringen av pandemin i uppdaterad beredskapsplanering, såsom krisledningsplanering, kontinuitetsplanering och krisledningsövningar	2024-01-01	2024-12-31

Stockholm Globe Arena Fastigheter AB

Målet för verksamheten är att stärka Stockholms internationella konkurrenskraft och aktivt bidra till utvecklingen av Stockholm som en ledande, klimatvänlig och inkluderande upplevelsestad. SGAF ska vara en naturlig samarbetspartner för sina hyresgäster vid genomförande av evenemang och för en fortsatt utveckling av arenorna. I moderniseringsprojekt är det extra viktigt att säkerställa kostnadseffektiva och konkurrensneutrala upphandlingar och inköp.

Ägardirektiv för 2024-2026

Ett frihetens Stockholm som ger varje individ möjligheter att uttrycka sig och förutsättningar att leva ett självständigt liv

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolaget

- arbeta för ökad trygghet och säkerhet i arenaområdet och arenorna
- stärka och utveckla samarbetet med de idrottsföreningar som är hyresgäster på arenorna
- bidra till att stärka besöks- och upplevelsesektorn och i samarbete med evenemangsarrangörerna verka för att öka det sociala engagemanget för barn och unga som rör sig kring arenorna vid matcher och evenemang
- undersöka hur arenorna kan nyttjas mer sommartid, exempelvis genom att möjliggöra för föreningar att anordna prova-på aktiviteter eller ytor för spontanidrott

Ett grönt och innovativt Stockholm som är ledande i klimatomställningen och ger goda förutsättningar för ett fritt närings- och kulturliv

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolaget

- bibehålla och stärka Globenarenornas attraktions- och konkurrenskraft
- delta i utvecklingen av Globenområdet och säkerställa arenornas fortsatta betydelse inom ramen för det övergripande arbetet med Söderstaden i samarbete med staden och med andra intressenter i området
- arbeta för att arenaområdet och arenorna har en hög tillgänglighet för olika grupper av besökare
- fortsätta arbeta med energieffektivisering och förnybar energi

L Globe-Arena:2

Ett Stockholm med god ekonomi som slår vakt om de mänskliga rättigheterna, öppenhet och valfrihet

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolaget

- arbeta tillsammans med Stockholms Stadshus AB, kommunstyrelsen och exploateringsnämnden med att utreda och utveckla bolagets befintliga markinnehav, så att avyttring kan genomföras
- utveckla arenorna affärsmässigt med målet om en självfinansierad verksamhet

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Nämnder och bolagsstyrelser ska säkerställa att det finns resurser och kompetens tillgängliga i den utsträckning som krävs för att möta den kraftigt ökande ambitionshöjningen i arbetet med att utveckla en sammanhållen beredskap för fredstida kriser och civilt försvar, både i den egna verksamheten och inom ramen för en stadsövergripande samverkan	2024-01-01	2024-12-31
Nämnder och bolagsstyrelser ska under ledning av kommunstyrelsen medverka i upprättandet av stadens krigsorganisation och dess bemanning	2024-01-01	2024-12-31

Kommunfullmäktiges indikatorer (ett urval)

Obligatorisk nämndindikator				
	Andel investeringsprojekt vars genomförandebeslut är i god överensstämmelse med inriktningsbeslut	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse

Stockholm Business Region

Stockholmsregionen är Sveriges tillväxtmotor – under de senaste tio åren har länet stått för 40 procent av landets tillväxt och skapat närmare 50 procent av de nya jobben i landet.

Därför är det viktigt att skapa goda förutsättningar och bra villkor så att människor från hela Sverige kan komma till Stockholm för att arbeta och starta företag. Men Stockholm konkurrerar också med andra europeiska och internationella storstäder. Till Stockholm kommer människor från världens alla hörn. Arbetskraftinvandring är bra för Stockholms ekonomi och välfärd. Därför ska det vara enkelt för företag att anställa människor från andra länder och attraktivt för människor med nyckelkompetens att välja Stockholm.

Stockholm Business Region har också till uppgift att utveckla och marknadsföra Stockholm som turist- och besöksort. Stockholms Hamnar är en av världens största passagerarhamnar där över 30 000 passagerare passerar hamnarna varje dag. Stockholm Business Region ska fortsätta utveckla staden som en destination för kryssningar.

Regionens näringsliv är till stor del beroende av internationell handel och internationellt kompetensutbyte, globala värdekedjor samt direktinvesteringar.

Små och medelstora företagen är helt avgörande för att fler ska komma i arbete och för att välståndet för människor ska öka. När fler tar steget att starta företag i Stockholm skapas inte bara jobb, skatteintäkter och välstånd utan även framtidstro – något som vi behöver mer av. Stockholm ska erbjuda bästa möjliga förutsättningar för befintliga företag att växa och för nya företag att starta och etablera sig i Stockholm. Den kommunala tillståndsprövningen ska vara smidig och göra det lätt för människor att starta företag. Många företag har verksamhet i flera olika kommuner i Stockholmsregionen och därför vill Liberalerna sträva efter att tillståndprocesser, regeltillämpning och tillsyn blir mer enhetlig över kommungränserna.

Matkulturen i Stockholm har idag en mycket hög kvalitet och tillhör en av de mest kreativa och mångkulturella i Europa. Krognäringen bidrar i hög grad till fler besökare och en levande stad. Genom att ge goda förutsättningar till näringen ska Stockholm eftersträva att bli en av världens mathuvudstäder.

Lokaler har en avgörande betydelse för hur stadsdelar och bostadsområden upplevs. Till följd av nya konsumtionsmönster och coronapandemins hemarbete står allt fler lokaler tomma. Stockholms stad behöver ha en plan för hur Stockholms city ska fortsätta ha en levande och dynamisk stadskärna. Därför vill Liberalerna att Stockholm Business Region tillsammans med privata fastighetsägare kartlägger hur många lokaler som står tomma, för att sedan presentera en plan för hur dessa lokaler kan användas för att Stockholm ska ha en attraktiv och levande stadskärna.

Bolagets uppgifter

Stockholm Business Region AB bidrar till att stadens nämnder och bolag utvecklar sitt näringslivsarbete samt andra kontakter med näringslivet. Bolaget har även till uppgift att samordna och utveckla regionen gentemot näringslivet och investerare.

Ägardirektiv 2024-2026

Ett frihetens Stockholm som ger varje individ möjligheter att uttrycka sig och förutsättningar att leva ett självständigt liv

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska bolaget*

- främja Stockholm som en av Europas mest öppna, hållbara och kreativa städer
- i samarbete med arbetsmarknadsnämnden genomföra insatser för fler stockholmare i arbete
- främja socialt företagande genom kunskapsspridning
- SBR ska i kommunöverskridande forum sträva efter att tillståndprocesser, regeltillämpning och tillsyn blir mer enhetlig över kommungränserna.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Stockholm Business Region ska tillsammans med privata fastighetsägare kartlägga hur många lokaler som står tomma, för att sedan presentera en plan för hur dessa lokaler kan användas för att Stockholm ska ha en attraktiv och levande stadskärna	2024-01-01	2024-12-31
Stockholm Business Region ska i samarbete med arbetsmarknadsnämnden, idrottsnämnden, kulturnämnden, trafiknämnden och utbildningsnämnden samt i samråd med kommunstyrelsen och stadens styrgrupp för stora evenemang samordna stadens planering, genomförande och utvärdering av ishockey-VM år 2025.	2024-01-01	2024-12-31

Ett grönt och innovativt Stockholm som är ledande i klimatomställningen och ger goda förutsättningar för ett fritt närings- och kulturliv.

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolaget

- Tillsammans med arbetsmarknadsnämnden ta fram en strategi för att lyfta fram kvinnliga entreprenörer som förebilder och skapa mötesplatser för befintliga och blivande kvinnliga företagare, innovatörer och riskkapitalister
- bidra till och arbeta för att öka den internationella tillgängligheten till Stockholm genom bland annat hållbara transportmedel
- SBR ska marknadsföra Stockholm som en destination för tågbaserad turism internationellt
- SBR ska marknadsföra fler nischade besöksmål, kulturella sevärdheter och naturområden i ytterstaden med fokus på inhemsk turism
- inom ramen för svenskt och europeiskt klimatkontrakt 2030 arbeta med utvecklade samarbeten, innovativa arbetssätt och en ökad externfinansiering från staten och EU för att åstadkomma en snabbare klimatomställning
- i samverkan med branschen stärka och marknadsföra Stockholms roll för företag som arbetar med innovationer och miljöteknik
- verka för klusterbildningar i Stockholm för företag inom miljöteknik- och hållbarhetsbranschen
- verka för införandet av ett snabbtåg mellan Stockholm och Oslo

Ett Stockholm med god ekonomi som slår vakt om de mänskliga rättigheterna, öppenhet och valfrihet

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolaget

- främja och stötta nyföretagande och entreprenörskap, bland annat genom kundvalsmodellen Starta eget Stockholm, särskilt för kvinnliga entreprenörer, personer med funktionsnedsättning, ungdomar och entreprenörer i ytterstaden
- tillsammans med arbetsmarknadsnämnden fokusera på tillväxtuppdraget i den lokala näringslivsutvecklingen i stadens samtliga stadsdelsområden.
- främja utvecklingen av näringsliv och företagande i Järvaområdet samt övriga utsatta områden.
- bidra i nämnders och bolags arbete i att uppfylla näringslivspolicyns mål och aktiviteter
- medverka till att staden ska uppnå ett resultat på minst 70 i NKI (Nöjd Kund Index) genom att dels utveckla den egna verksamheten samt medverka i gemensamma utvecklingsprocesser med övriga nämnder för att öka stadens totala NKI
- ingå i den samordning som kommunstyrelsen leder kring utveckling av e-tjänster och det digitala mötet för målgruppen näringsliv och företag.
- ingå i den samordning som kommunstyrelsen leder i utveckling av kommunikation mot målgruppen det lokala näringslivet
- i samverkan med berörda nämnder fortsätta att utveckla Kista Science City till ett modernt innovationsdistrikt med ett levande och konkurrenskraftigt näringsliv och goda förutsättningar för teknik och innovation
- bidra till att säkra stadens renodlade verksamhetsområden och ge dessa långsiktiga förutsättningar samt delta i arbetet med platsutveckling genom att bland annat aktivt attrahera företag att lokalisera verksamhet i dessa
- tillsammans med kommunstyrelsen, arbetsmarknadsnämnden och utbildningsnämnden utveckla befintliga forum mellan staden och näringslivet för att tillgodose näringslivets behov av kompetens
- inom ramen för SBA-samarbetet främja utländska investeringar och etableringar av såväl små som stora företag i Stockholmsregionen samt bistå befintliga utlandsägda företag att bibehålla och utveckla sin konkurrenskraft
- inom ramen för SBA-samarbetet stödja och stärka stadens myndighetsutövning och service till de lokala företagen genom utveckling av NKI och NUI
- bidra till att utveckla Stockholm som turist- och besöksdestination internationellt, nationellt och regionalt
- tillsammans med kulturnämnden, Kulturhuset Stadsteatern AB och kulturaktörer stärka stadens kultur- och nattliv samt attraktions- och konkurrenskraft
- tillsammans med arbetsmarknadsnämnden utveckla befintliga forum mellan staden och näringslivet för att tillgodose näringslivets behov av kompetens

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Stockholm Business Region ska utvärdera kundvalsmodellen Starta eget Stockholm utifrån ett kostnadseffektivitets- och kvalitetsmätningssperspektiv	2024-01-01	2024-12-31
Nämnder och bolagsstyrelser ska säkerställa att det finns resurser och kompetens tillgängliga i den utsträckning som krävs för att möta den kraftigt ökande ambitionshöjningen i arbetet med att utveckla en sammanhållen beredskap för fredstida kriser och civilt försvar, både i den egna verksamheten och inom ramen för en stadsövergripande samverkan	2024-01-01	2024-12-31
Nämnder och bolagsstyrelser ska under ledning av kommunstyrelsen medverka i upprättandet av stadens krigsorganisation och dess bemanning	2024-01-01	2024-12-31

Kommunfullmäktiges indikatorer (ett urval)

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2023	KF:s årsmål 2024	KF:s årsmål 2025
2.1 Stockholm ska bli klimatpositivt – genom minskade utsläpp och ökad koldioxidlagring	Relativ energieffektivisering i stadens verksamheter	5 % effektivisering relativt 2018	5 % effektivisering relativt 2018	6 % effektivisering relativt 2018
3.2 I Stockholm ska alla ges möjlighet till ett eget jobb	Antal företag i Stockholm	200 000	204 000	208 000
	Antal ungdomar som fått feriejobb i stadens regi	9000	9000	9000
	Arbetskraftsbrist i Stockholm (andel vakanser av antalet anställda)	1,0	1,0	1,0
	Näringslivets nöjdhet vid kontakter med staden som myndighet	72	73	74
Obligatorisk nämndindikator				
	Tillväxt i den privata sektorn i Stockholms stad (lönesumma)	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse
	Ökning av antalet arbetsplatser i ytterstaden	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse

S:t Erik Försäkrings AB

Bolaget ska svara för att det finns en effektiv riskfinansiering av anläggningar och verksamheter ägda av staden och närstående bolag. Bolaget ska förbättra riskhanteringen för samtliga berörda enheter inom kommunkoncernen. S:t Erik Försäkrings AB ska vara det bästa och mest kostnadseffektiva alternativet för stadens nämnder och bolagsstyrelser.

Ägardirektiv för 2024-2026

Ett frihetens Stockholm som ger varje individ möjligheter att uttrycka sig och förutsättningar att leva ett självständigt liv

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolaget

- stödja det olycks- och skadeförebyggande arbetet i kommunkoncernen med fokus på försäkringsbara risker samt risker som omfattas av lagen om skydd mot olyckor
- medverka och teckna samtliga sakförsäkringar som stadens nämnder och bolagsstyrelser har behov av
- optimera den försäkringsrisk som bolaget själv tar i förhållande till fastslagen risknivå
- genom premiesättning säkerställa att skademinimerande och riskförebyggande arbete premieras

Kommunfullmäktiges indikatorer

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2024	KF:s årsmål 2025	KF:s årsmål 2026
1.1 I Stockholm är människor självförsörjande och vägen till arbete och svenskkunskaper är kort	Antal ungdomar som fått feriejobb i stadens regi	9 000	9 000	9 000
	Antal aspiranter som fått Stockholmsjobb	800	800	800
Obligatorisk nämndindikator				
	Antal tillhandahållna platser för feriejobb	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse
	Antal tillhandahållna platser för Stockholmsjobb	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse
3.2. Stockholm använder skattemedlen effektivt till största nytta för stockholmarna	Andel upphandlade avtal där kontinuerlig uppföljning genomförts	93 %	94 %	95 %
	Aktivt Medskapandeindex	83	83	83
	Index Bra arbetsgivare	84	84	84
Obligatorisk nämndindikator				
	Sjukfrånvaro	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/ styrelse
	Sjukfrånvaro dag 1-14	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/ styrelse
	Andel upphandlingar där marknadsdialog har genomförts	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/ styrelse

Kommunfullmäktiges aktiviteter

Följande aktiviteter ska leda till att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet och inriktningsmål uppnås.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Nämnder och bolagsstyrelser ska omsätta lärdomar från krishanteringen av pandemin i uppdaterad beredskapsplanering, såsom krisledningsplanering, kontinuitetsplanering och krisledningsövningar	2024-01-01	2024-12-31

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Kommunstyrelsen ska i samarbete med S:t Erik Försäkrings AB utreda hur forskningen om det förebyggande klimatanpassningsarbetet i stadens fastigheter kan stärkas, exempelvis genom att tillskapa en doktorandtjänst	2024-01-01	2024-12-31
Nämnder och bolagsstyrelser ska säkerställa att det finns resurser och kompetens tillgängliga i den utsträckning som krävs för att möta den kraftigt ökande ambitionshöjningen i arbetet med att utveckla en sammanhållen beredskap för fredstida kriser och civilt försvar, både i den egna verksamheten och inom ramen för en stadsövergripande samverkan	2024-01-01	2024-12-31
Nämnder och bolagsstyrelser ska under ledning av kommunstyrelsen medverka i upprättandet av stadens krigsorganisation och dess bemanning	2024-01-01	2024-12-31

S:t Erik Markutveckling AB

Bolaget ska fortsätta att löpande pröva förslag till förvärv av fastigheter i syfte att främja stadens långsiktiga stadsutveckling. Under perioden inriktas verksamheten på förvaltning, uthyrning och utveckling till så god avkastning som möjligt med hänsyn tagen till stadens utveckling. Bolaget ska i samarbete med kommunstyrelsen, exploateringsnämnden och stadsbyggnadsnämnden fortsätta att söka strategiska utvecklingsprojekt och förvärv för stadens framtida behov.

Bolaget ska öka sin egenfinansieringsgrad.

Ägardirektiv för 2024-2026

Ett frihetens Stockholm som ger varje individ möjligheter att uttrycka sig och förutsättningar att leva ett självständigt liv

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska bolaget*

- i samarbete med kommunstyrelsen, exploateringsnämnden och stadsbyggnadsnämnden söka strategiska projekt och förvärv för stadens framtida behov
- löpande pröva förslag till förvärv av bolag och fastigheter i syfte att främja den långsiktiga stadsutvecklingen

Ett Stockholm med god ekonomi som slår vakt om de mänskliga rättigheterna, öppenhet och valfrihet

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska bolaget*

- vid behov stödja fastighetsnämnden och stadens övriga nämnder och bolagsstyrelser i samband med försäljning och utveckling av fastigheter
- erbjuda fastighetsförvaltningstjänster åt andra aktörer inom staden

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Nämnder och bolagsstyrelser ska säkerställa att det finns resurser och kompetens tillgängliga i den utsträckning som krävs för att möta den kraftigt ökande ambitionshöjningen i arbetet med att utveckla en sammanhållen beredskap för framtida kriser och civilt försvar, både i den egna verksamheten och inom ramen för en stadsövergripande samverkan	2024-01-01	2024-12-31
Nämnder och bolagsstyrelser ska under ledning av kommunstyrelsen medverka i upprättandet av stadens krigsorganisation och dess bemanning	2024-01-01	2024-12-31

Kommunfullmäktiges indikatorer (ett urval)

Obligatorisk nämndindikator				
	Andel upphandlade avtal där kontinuerlig uppföljning genomförts	80 %	81 %	82 %

Mässfastigheter i Stockholm AB

Bolagets uppdrag är att marknadsföra Stockholm som en av norra Europas främsta mötesplatser och maximera de ekonomiska bidragen till regionen. Stockholmsmässan ska upplevas som en naturlig mötesplats för näringslivet, stockholmare och besökare. Bolaget ska med egna vinstmedel utveckla och underhålla anläggningen och företagets produkter. Verksamheten ska vidare ge förutsättningar att stärka Stockholm som en ledande mötesplats i norra Europa utifrån varumärket "The Capital of Scandinavia".

Ägardirektiv för 2024-2026

Ett Stockholm med god ekonomi som slår vakt om de mänskliga rättigheterna, öppenhet och valfrihet

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolaget

- utarbeta en framtidsstrategi som ska leda till en lönsam affärsmodell så att den är väl anpassad för genomförandet av marknadsledande mässor, internationella kongresser, konferenser, evenemang samt kringtjänster
- bidra till exploateringsnämnden och stadsbyggnadsnämndens planering av Älvsjö med målsättningen att ge förutsättningar för en omfattande stadsutveckling i området tillsammans med en framtida mötesplats
- strategiskt bidra till att utveckla Stockholm som turist- och besöksdestination i samarbete med Stockholm Business Region och marknadsföra Stockholm som norra Europas främsta mötesdestination
- säkerställa att bolagets verksamheter är socialt och miljömässigt hållbara, i vilket ingår att inte tillåta arrangemang från företag som inte följer de internationella konventioner och avtal som Sverige har undertecknat, avseende mänskliga rättigheter, miljö/klimat, arbetsrätt, antikorruption och inhumana vapen
- förbättra bolagets lönsamhet och ekonomiska resultat
- söka strategiska partnerskap för att stärka Stockholmsmässan AB:s marknadsposition
- tillsammans med Stockholms Stadshus AB planera för bolagets integration i Stockholms stad. Integrationen ska anpassas efter de strategiska avvägningar som görs för bolaget

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Exploateringsnämnden, fastighetsnämnden, trafikinämnden, AB Familjebostäder, AB Stockholmshem, AB Svenska Bostäder, Micasa Fastigheter AB, Mässfastigheter AB, SISAB, Stockholm Vatten och Avfall AB, Stockholms Hamn AB, Stockholms Stads Parkerings AB och S:t Erik Markutveckling AB ska redovisa arbetet i enlighet med målen för elektrifiering	2024-01-01	2024-12-31
Nämnder och bolagsstyrelser ska säkerställa att det finns resurser och kompetens tillgängliga i den utsträckning som krävs för att möta den kraftigt ökande ambitionshöjningen i arbetet med att utveckla en sammanhållen beredskap för framtida kriser och civilt försvar, både i den egna verksamheten och inom ramen för en stadsövergripande samverkan	2024-01-01	2024-12-31
Nämnder och bolagsstyrelser ska under ledning av kommunstyrelsen medverka i upprättandet av stadens krigsorganisation och dess bemanning	2024-01-01	2024-12-31

Intressebolag i Stockholms Stadshus AB

Stockholm Exergi Holding AB

Verksamheten i Stockholm Exergi AB ska bedrivas affärsmässigt på ett rationellt och effektivt sätt i enlighet med finansiella och andra mål. Därutöver har staden som ägare ett intresse av att säkerställa en transparent prissättning och en prisnivå som är konkurrenskraftig i jämförelse med andra produkter på värmemarknaden. Verksamheten ska vara inriktad på att uppnå en stark miljöprofil. Stockholm Exergi Holding AB ska möta kundernas och samhällets krav på en fortsatt omställning till hållbar och prisvärd värme. Stockholm Exergis värme, kyl- och elproduktion ska, i linje med stadens strategi för ett fossilbränslefritt Stockholm, fullt ut vara baserad på återvunna och förnybara insatsvaror till senast 2040.

Bolaget ska vara behjälpligt i trafiknämndens uppdrag att samordna gatuarbeten med övriga ledningsdragande bolag för att främja framkomligheten.

Inriktning för stadens ägande

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolaget

Ett Stockholm med god ekonomi som slår vakt om de mänskliga rättigheterna, öppenhet och valfrihet

- fortsätta att utveckla fjärrvärmenätet i Stockholmsområdet för att kunna erbjuda fler invånare fjärrvärme
- arbeta för en fortsatt utbyggnad av fjärrkyla i Stockholm
- minska användandet av fossila bränslen till förmån för andra, förnybara bränslen
- fortsätta planeringen och processen för ett nytt kraftvärmeverk i Lövsta och säkerställa de tillstånds- och affärsmässiga förutsättningarna för projektet
- fortsätta driva projektet Öppen fjärrvärme och etablera världens första öppna fjärrvärmenät, i syfte att återvinna energi i stor skala
- skala upp produktionen av biokol om detta kan ske under affärsmässiga förutsättningar
- fortsätta planeringen och processen för att skapa förutsättningar för en fullskalig anläggning och investering i avskiljning och lagring av koldioxid med sikte på en anläggning i drift 2025
- utreda potentialen för energiåtervinning från bland annat VA-nätet tillsammans med Stockholm Vatten och Avfall AB
- fortsätta samarbetet mellan staden och övriga aktörer för att hitta lösningar för framtidens eleffektutmaningar, i enlighet med Stockholms klimathandlingsplan
- vara en samarbetspartner och innovativ kraft i genomförandet av stadens miljöprogram och klimathandlingsplan

L SEHAB:2

- säkerställa en transparent prissättning och en prisnivå som är konkurrenskraftig i jämförelse med andra produkter på värmemarknaden
- arbeta för att sammanlänka produktions- och distributionskapaciteten tillsammans med andra fjärrvärmeaktörer, i syfte att optimera miljö-, energi- och ekonomisk nytta

Stockholms stads organisering i kommunalförbund

Storstockholms brandförsvaret (SSBF)

Enligt lagen om skydd mot olyckor är det kommunens ansvar att svara för räddningstjänsten inom kommungränsen. Stockholms stads brand- och räddningsverksamhet är sedan den 1 januari 2009 organiserad tillsammans med nio andra kommuner i kommunalförbundet Storstockholms brandförsvaret, SSBF. Kommunalförbundet omfattar Danderyd, Lidingö, Solna, Stockholm, Sundbyberg, Täby, Vallentuna, Vaxholm, Värmdö och Österåker. Förbundet ska fullfölja medlemskommunernas uppgifter inom lagstiftningarna:

- lag (2003:778) om skydd mot olyckor
- lag (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor
- lag (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor.

Konkret innebär det att förbundet svarar för tillsyn, information, rådgivning och sotningsverksamhet samt att bedriva räddningstjänst utifrån kommunernas ansvar enligt lagen om skydd mot olyckor. Det som ligger kvar på medlemskommunerna är samordningen för det totala arbetet enligt lagstiftningen.

Medlemskommunerna kan därutöver teckna särskild överenskommelse om att förbundet kan biträda kommunen i den omfattning som önskas inom lagstiftningsområdena:

- lag (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap
- plan- och bygglagen (1987:10)
- övrig lagstiftning eller tjänsteområde där kommunalförbundet besitter särskild kompetens.

SSBF är juridiskt sett ett eget kommunalförbund med egen organisation och uppföljning som leds av en förbundsledning. Ledningen består av elva ledamöter och elva ersättare från medlemskommunerna, varav Stockholms stad har två ordinarie ledamöter och två ersättare. Som stöd till förbundsledningen finns ett beredningsorgan samt samrådsgrupper med representation från medlemskommunerna. Beredningsorganet utgörs av kommundirektörer från respektive medlemskommun och ska ha särskilt fokus på styrning av ekonomi och verksamhet. Förbundets budget ska endast kunna beslutas av ledningen efter beredning av kommundirektörerna. Samrådsgrupperna är ekonomichefsforum och säkerhetschefsforum.

Syftet med inrättandet av SSBF var att ge medlemskommunerna högre kvalitet på brand- och räddningstjänsten till en lägre kostnad. Detta kan ske genom att förbundet ger förutsättningar för flera samordningsfördelar såsom ledningsfunktion, mindre sårbar organisation med större bredd vad gäller specialfunktioner samt bättre planering av personalresurser. En målsättning för förbundet är att skapa förutsättningar för samverkan med angränsande förbund för att på sikt kunna ingå i ett regionalt brandförsvaret. SSBF ska arbeta nära Samverkan Stockholmsregionen. SSBF ska tillsammans med medlemskommunerna verka och planera för återuppbyggnaden av det civila försvaret.

Trafiknämnden ansvarar för stadens bestånd av branddammsanläggningar. SSBF har ansvaret för löpande tillsyn av dammarna och åtgärder enklare brister samt tillser att de

L SSBF:2

kan nyttjas på tilltänkt sätt. Förbundet medverkar i trafiknämndens uppdrag i att upprätta rutiner för samarbetet och ansvarsfördelningen.

Medel för avgiften till SSBF finns inom Kommunstyrelsen m.m. anslag för "Ersättningar till utomstående organisationer och föreningar". Medlemsavgiften för år 2024 beräknas till 442 mnkr. Långsiktigt ska kostnaderna i förbundet sänkas. För att uppnå detta ska SSBF arbeta med kostnadskontroll och marginaler.

SHIS Bostäder – Stiftelsen hotellhem i Stockholm

SHIS grundades 1963 och verksamheten utgår ifrån den stadga som kommunfullmäktige fastställde år 1970 (Kfs. 1970:43). Efter en genomgripande utredning om SHIS verksamhet gav kommunfullmäktige 1996 SHIS sitt nuvarande uppdrag som lyder:

"Stiftelsen har till ändamål att i samarbete med Stockholms nämnder med socialtjänstansvar dels tillhandahålla genomgångsbostäder för personer som av sociala och/eller ekonomiska skäl är i behov av tillfällig bostad, dels erbjuda en mer varaktig bostad med visst boendestöd för personer med sociala problem samt bedriva annan därmed sammanhängande och förenlig verksamhet. För fullgörande av detta bostadssociala uppdrag förhyr och äger stiftelsen för verksamheten lämpliga fastigheter. Vid urval av hyresgästerna till ungdomsbostäder förutsättes att bostadssökande ungdom under 25 år prioriteras."

SHIS Bostäder är Stockholms stads bostadssociala resurs. SHIS Bostäder har kommunfullmäktiges uppdrag att tillhandahålla bostäder åt personer som, av olika skäl, inte har tillträde till den ordinarie bostadsmarknaden. Lägenheterna förmedlas som genomgångsbostad med korttidskontrakt, dels via stadens socialtjänst, dels via Bostadsförmedlingen i Stockholm. Samtliga kontrakt hos SHIS är utan besittningsskydd. Socialnämnden är stadens samordnande part för stadsdelsnämndernas dialog med SHIS avseende målgrupp, behov och arbetssätt.

SHIS Bostäder har även stadens uppdrag att tillhandahålla tillfälliga bostäder åt anvisade nyanlända stockholmare. Dessa kontrakt tidsbegränsas initialt till två år men kan-förnyas och maximalt gälla fem år. Boendetiden planeras efter individens möjlighet att få tillträde till den reguljära bostadsmarknaden med målet att individen, utifrån sina förutsättningar, så snabbt som möjligt ska ta sig vidare till egen bostad. SHIS bostäder ska vara tillgängliga för dem som bäst behöver dem. Som medel för hög genomströmning genomför SHIS boskola och fördjupad bostadsvägledning.

Staden ska ha ett effektivt och samlat mottagande av nyanlända som möjliggör en snabb etablering på arbetsmarknaden och i samhället. SHIS Bostäder ska samverka med arbetsmarknadsnämnden och stadsdelsnämnderna för att öka andelen nyanlända som har arbete eller studerar efter etableringsuppdraget.

SHIS verksamheter ska vara effektiva med fokus på kärnuppdragen och organisationen ska anpassas för att vara kostnadseffektiv och leverera hög kvalitet. SHIS ska utveckla en aktiv ekonomistyrning för att möta stadens behov. SHIS ska genom en kontinuerlig dialog med socialnämnden och stadsdelsnämnderna anpassa verksamheten, utbud och tjänster utifrån aktuellt behov samt erbjuda en likvärdig standard på sitt arbete i hela staden. SHIS ska tillsammans med socialnämnden och i samråd med kommunstyrelsen utveckla nyckeltal för att följa utvecklingen avseende in- och utflytt, beläggningsgrad, boendetid och tomgångshyror. SHIS ska arbeta flexibelt och sammanhållet med genomgångsbostäder för samtliga målgrupper för att motverka tomgångshyror.

SHIS ska arbeta för att upplåta fler kontrakt till stadsdelarna för avtalat boende och säkerställa fler utspridda lägenheter för personer utsatta för heder och våld i nära relation. SHIS ska tillsammans med stadsbyggnadsnämnden och fastighetsnämnden utreda möjligheten att i större utsträckning använda sig av äldre bostadsbestånd i syfte att kunna erbjuda lägre hyror.

L SHIS:2

SHIS angelägenheter handhas av en styrelse bestående av fem ledamöter och tre suppleanter. Styrelsen utses av kommunfullmäktige och har det yttersta ansvaret för SHIS verksamhet.

Liberalernas förslag till budget 2024

Avvikelse mellan kommunstyrelsens och Liberalernas förslag till budget

NETTOKOSTNADER (exkl. kapitalkostnader)

Mnkr	Förslag till budget 2024 KS	Förslag till budget 2024 Liberalernas	Avvikelse mellan förslagen
Kommunstyrelsen	-1 537,1	-1 380,7	156,4
Revisorskollegiet	-33,2	-33,2	0,0
Servicenämnden	0,0	0,0	0,0
Valnämnden	-62,7	-62,7	0,0
Stadsdelsnämnderna	-25 228,3	-25 132,1	96,2
Arbetsmarknadsnämnden	-1 051,1	-1 019,7	31,4
Exploateringsnämnden	3 110,3	3 151,8	41,5
Fastighetsnämnden	1 112,9	1 145,9	33,0
Förskolenämnden	-3 056,7	-3 072,1	-15,4
Idrottsnämnden	-1 049,5	-1 018,4	31,1
Kulturnämnden			
kulturförvaltningen	-1 189,4	-1 189,6	-0,2
stadsarkivet	-74,8	-74,8	0,0
Kyrkogårdsnämnden	-213,0	-191,0	22,0
Miljö- och hälsoskyddsnämnden	-162,3	-140,5	21,8
Socialnämnden	-1 419,4	-1 544,2	-124,8
Stadsbyggnadsnämnden	-175,5	-152,4	23,1
Trafiknämnden	-107,1	7,4	114,5
Utbildningsnämnden	-20 387,1	-20 471,5	-84,4
Äldrenämnden	-244,2	-241,0	3,2
Överförmyndarnämnden	-79,9	-79,1	0,8
SUMMA	-51 848,1	-51 497,9	350,2
Avskrivningar (-)	-2 547,9	-2 547,9	0,0
Central medelsreserv (-)			
Oförutsedda behov	-791,2	-791,2	0,0
Prestationsreserv	-907,7	-657,7	250,0
Pensionsavgifter (-)	-1 997,5	-1 997,5	0,0
TOTALT	-58 092,4	-57 492,2	600,2

CESAM-BILAGA

Förändringar mellan kommunfullmäktiges budget 2023 och 2024

Kommunstyrelsen	2
Revisorskollegiet	4
Servicenämnden	5
Valnämnden	7
Stadsdelsnämnder	8
Stadsdelsnämnderna: Förskoleverksamhet	9
Stadsdelsnämnderna: Verksamhet för barn, fritid och kultur	10
Stadsdelsnämnderna: Äldreomsorg	11
Stadsdelsnämnderna: Stöd och service till personer med funktionsnedsättning	12
Stadsdelsnämnderna: Individ- och familjeomsorg	13
Stadsdelsnämnderna: Stadsmiljöverksamhet	14
Stadsdelsnämnderna: Inventarier och maskiner	16
Stadsdelsnämnderna: Ekonomiskt bistånd	17
Stadsdelsnämnderna: Arbetsmarknadsåtgärder	18
Arbetsmarknadsnämnden	19
Exploateringsnämnden	21
Fastighetsnämnden	23
Förskolenämnden	25
Idrottsnämnden	27
Kulturnämnden: kulturförvaltningen	29
Kulturnämnden: stadsarkivet	31
Kyrkogårdsnämnden	33
Miljö- och hälsoskyddsnämnden	35
Socialnämnden	37
Stadsbyggnadsnämnden	39
Trafiknämnden	41
Utbildningsnämnden	43
Äldrenämnden	45
Överförmyndarnämnden	47

Bilaga 2:2

Kommunstyrelsen

Drift och underhåll

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2023	-1 584,7	47,6
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Generell effektivisering	47,5	
Generell uppräknings	11,3	
Minskad representation och interna konferenser	3,0	
Minskad användning av management- och kommunikationskonsulter	20,0	
Minskat medieköp och profilprodukter	30,0	
Hållbarhetsfunktion, servicenämnden	1,5	
Stärkt lokalt näringslivsarbete i stadens fokusområde	1,6	
Stadsgemensam kostfunktion	1,0	
Samordning fokusområden i Söderort	1,0	
Förmånscyklar	1,0	
Verksamhetsstöd SBR	30,0	
Minskad IT-konsultanvändning	10,0	
Digitalisering av utbildningar	3,0	
MIPIM	1,0	
<i>Ökade kostnader för:</i>		
Kartläggning homofobi, transfobi och afrofobi	-2,0	
Extern granskare stora projekt och antikorrupsionsarbete	-2,0	
Utökat säkerhetssamarbete med utsatta organisationer	-1,5	
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
Liberalernas förslag till budget 2024	-1 428,3	47,6

Kommunstyrelsen**Investeringar**

Mnkr	Utgifter	Inkomster
------	----------	-----------

Kommunstyrelsens förslag till budget 2023**-2,0****0,0***Minskade utgifter för:**Ökade utgifter för:**Ökade/minskade inkomster för:***Liberalernas förslag till budget 2024****-2,0****0,0**

Bilaga 2:4

Revisorskollegiet

Drift och underhåll

Mnkr	Kostnader	Intäkter
------	-----------	----------

Kommunstyrelsens förslag till budget 2023

Minskade kostnader för:

-36,9

3,7

Ökade kostnader för:

Ökade/minskade intäkter för:

Liberalernas förslag till budget 2024

-36,9

3,7

Servicenämnden**Drift och underhåll**

Mnkr	Kostnader	Intäkter
------	-----------	----------

Kommunstyrelsens förslag till budget 2023**0,0****0,0***Minskade kostnader för:**Ökade kostnader för:**Ökade/minskade intäkter för:***Liberalernas förslag till budget 2024****0,0****0,0**

Bilaga 2:6

Servicenämnden

Investeringar

Mnkr	Utgifter	Inkomster
------	----------	-----------

Kommunstyrelsens förslag till budget 2023

Minskade utgifter för:

-1,0

0,0

Ökade utgifter för:

Ökade/minskade inkomster för:

Liberalernas förslag till budget 2024

-1,0

0,0

Valnämnden**Drift och underhåll**

Mnkr	Kostnader	Intäkter
------	-----------	----------

Kommunstyrelsens förslag till budget 2023**-62,7****0,0***Minskade kostnader för:**Ökade kostnader för:**Ökade/minskade intäkter för:***Liberalernas förslag till budget 2024****-62,7****0,0**

Stadsdelsnämnder

Totala anslag

Mkr	KS förslag 2024		Liberalernas förslag 2024		Avvikelse		Avvikelse
	Kostnader	Intäkter	Kostnader	Intäkter	Kostnader	Intäkter	Netto
Förskoleverksamhet	-5 882,1	394,5	-5 882,1	394,5	0,0	0,0	0,0
Verksamhet för barn, kultur och fritid	-514,2	0,0	-511,2	0,0	3,0	0,0	3,0
Äldreomsorg	-9 892,7	265,5	-9 894,2	265,5	-1,5	0,0	-1,5
Stöd och service till personer med funktionsnedsättning	-4 991,2	27,5	-4 990,2	27,5	1,0	0,0	1,0
Individ- och familjeomsorg	-2 967,9	36,9	-2 889,1	36,9	78,8	0,0	78,8
Stadsmiljöverksamhet (exkl. kap.kostn.)	-307,9	0,0	-297,4	0,0	10,5	0,0	10,5
Ekonomiskt bistånd	-1 228,6	32,0	-1 228,6	32,0	0,0	0,0	0,0
Arbetsmarknadsåtgärder	-227,5	27,4	-223,1	27,4	4,4	0,0	4,4
Summa stadsdelsnämnd	-26 012,1	783,8	-25 915,9	783,8	96,2	0,0	96,2

Mkr	KS förslag 2024		Liberalernas förslag 2024		Avvikelse		Avvikelse
	Utgifter	Inkomster	Utgifter	Inkomster	Utgifter	Inkomster	Netto
Investeringsplan							
Inventarier och maskiner	-30,0	0,0	-30,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Stadsmiljöverksamhet	-200,0	0,0	-200,0	0,0	0,0	0,0	0,0
totalt	-230,0	0,0	-230,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Stadsdelsnämnderna: Förskoleverksamhet**Drift och underhåll**

Mkr	Kostnader	Intäkter
-----	-----------	----------

Kommunstyrelsens förslag till budget 2024**-5 882,1****394,5***Minskade kostnader för:**Ökade kostnader för (-):**Ökade/minskade intäkter för:***Totala anslag****-5 882,1****394,5**

Stadsdelsnämnderna: Verksamhet för barn, fritid och kultur

Drift och underhåll

Mkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2024	-514,2	0,0
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Ökad kvalitet öppen fritidsverksamhet och parklekar	5,0	
Förstärkning kultur- och fritidsverksamhet ytterstaden	3,0	
<i>Ökade kostnader för (-):</i>		
Utbyggnad fritid fri från våld	-5,0	
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
Totala anslag	-511,2	0,0

Stadsdelsnämnderna: Äldreomsorg
Drift och underhåll

Mkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2024	-9 892,7	265,5
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Ökade kostnader för (-):		
Matvänner	-1,5	
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
Totala anslag	-9 894,2	265,5

Bilaga 2:12

Stadsdelsnämnderna: Stöd och service till personer med funktionsnedsättning Drift och underhåll

Mkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2024	-4 991,2	27,5
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Digital fixartjänst vid medborgarkontoret i Rågsved (KÖV)	1,0	
<i>Ökade kostnader för (-):</i>		
 <i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
Totala anslag	-4 990,2	27,5

Stadsdelsnämnderna: Individ- och familjeomsorg

Drift och underhåll

Mkr	Kostnader	Intäkter
-----	-----------	----------

Kommunstyrelsens förslag till budget 2024	-2 967,9	36,9
--	-----------------	-------------

Minskade kostnader för:

Vård- och brottsprevention, brottsutsatta och vittnen
(flyttas till socialnämnden)

6.0

Hembesöksprogram STIS (flyttas till socialnämnden)

15,8

Förstärkta placeringskostnader (flyttas till socialnämnden)

50,0

Utveckla förebyggande insatser till unga på väg in i kriminalitet (flyttas till socialnämnden)

7,0

Ökade kostnader för (-):

Ökade/minskade intäkter för:

Totala anslag	-2 889,1	36,9
----------------------	-----------------	-------------

Bilaga 2:14

Stadsdelsnämnderna: Stadsmiljöverksamhet

Drift och underhåll

Mkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2024	-307,9	0,0
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Förstärkt skötsel inkl generell uppräkning	10,5	
<i>Ökade kostnader för (-):</i>		
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
Totala anslag	-297,4	0,0

Stadsdelsnämnderna: Stadsmiljöverksamhet
Investeringar

Mkr	Utgifter	Inkomster
Kommunstyrelsens förslag till budget 2024	-200,0	0,0
<i>Minskade utgifter för:</i>		
 <i>Ökade utgifter för (-):</i>		
 <i>Ökade/minskade inkomster för:</i>		
Totala anslag	-200,0	0,0

Bilaga 2:16

Stadsdelsnämnderna: Inventarier och maskiner

Investeringar

Mkr	Utgifter	Inkomster
-----	----------	-----------

Kommunstyrelsens förslag till budget 2024

-30,0	0,0
-------	-----

Minskade utgifter för:

Ökade utgifter för (-):

Ökade/minskade inkomster för:

Totala anslag

-30,0	0,0
-------	-----

Stadsdelsnämnderna: Ekonomiskt bistånd**Drift och underhåll**

Mkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2024	-1 228,6	32,0
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Uppräkning	1,0	
Fortsätt stärkt arbete mot långtids- och ungdomsarbetslöshet	2,5	
<i>Ökade kostnader för (-):</i>		
Förstärkning budget- och skuldrådgivning	-3,5	
 <i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
 Totala anslag	-1 228,6	32,0

Stadsdelsnämnderna: Arbetsmarknadsåtgärder

Drift och underhåll

Mkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2024	-227,5	27,4
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Generell uppräknig	2,2	
Kvalitetssatsning för feriejobb	2,2	
<i>Ökade kostnader för (-):</i>		
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
Totala anslag	-223,1	27,4

Arbetsmarknadsnämnden**Drift och underhåll**

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2023	-1 219,4	168,3
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Generell effektivisering	24,7	
Generell uppräknings	4,0	
Stocket	3,0	
Minskad representation och interna konferenser	4,3	
Minskad användning av management- och kommunikationskonsulter	0,7	
Uppsökande insatser för kvinnor långt ifrån arbetsmarknaden, med särskilt fokus på ytterstaden	5,7	
<i>Ökade kostnader för:</i>		
Stärkt samverkan mellan jobbtorg och stadsdelsmammor	-5,0	
Yrkesutbildning pilot för ukrainska medborgare	-5,0	
Åtgärdsplan för att minska antalet elever på SFI som avbryter sina studier	-1,0	
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
Liberalernas förslag till budget 2024	-1 188,0	168,3

Bilaga 2:20

Arbetsmarknadsnämnden

Investeringar

Mnkr	Utgifter	Inkomster
Kommunstyrelsens förslag till budget 2023	-4,0	0,0
Minskade utgifter för:		
Ökade utgifter för:		
Ökade/minskade inkomster för:		
Liberalernas förslag till budget 2024	-4,0	0,0

Exploateringsnämnden

Drift och underhåll

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2023	-175,3	3 285,6
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Generell effektivisering	3,5	
Generell uppräknings	1,5	
Ej aktiverade utgifter	22,5	
Strategiskt arbete för ökat bostadsbyggande och bättre stadsplanering	4,0	
Utvecklat stadsutvecklingsprocess	1,0	
Detaljplan Snösätra	2,0	
Nya biotopskyddsområden och naturreservat	1,5	
Bromma parkstad	2,0	
Fokus Järva	1,0	
Minskad representation och interna konferenser	1,2	
Minskad användning management- och kommunikationskonsulter	5,3	
<i>Ökade kostnader för:</i>		
Reviderad markanvisningspolicy inklusive sociala bostäder	-1,5	
Extern granskning Slussen	-1,5	
Utredning vatten- och vågflöde för naturlig surfvåg	-0,5	
Integrering av stadsgemensamma strategier	-0,5	
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
Liberalernas förslag till budget 2024	-133,8	3 285,6

Bilaga 2:22

Exploateringsnämnden

Investeringar

Mnkr	Utgifter	Inkomster
------	----------	-----------

Kommunstyrelsens förslag till budget 2023

Minskade utgifter för:

-7 150,0

2 150,0

Ökade utgifter för:

Ökade/minskade inkomster för:

Liberalernas förslag till budget 2024

-7 150,0

2 150,0

Fastighetsnämnden**Drift och underhåll**

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2023	-632,1	1 745,0
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Generell effektivisering	12,6	
Generell uppräknings	6,1	
Minskad representation och interna konferenser	0,5	
Minskad användning av management- och kommunikationskonsulter	0,5	
Ej aktiverbara utgifter	3,3	
Förstärkning centrala funktioner	6,5	
Ta bort effektbelysning till märkesbyggnader och broar	1,0	
Förstärkt projektledning av idrottsinvesteringar	2,5	
<i>Ökade kostnader för:</i>		
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
Liberalernas förslag till budget 2024	-599,1	1 745,0

Bilaga 2:24

Fastighetsnämnden

Investeringar

Mnkr	Utgifter	Inkomster
Kommunstyrelsens förslag till budget 2023	-1 812,0	0,0
<i>Minskade utgifter för:</i>		
 <i>Ökade utgifter för:</i>		
Kulturhistorisk fond	-62,5	
Utökad investeringsplan LSS	-12,5	
Utökad investeringsplan LSS, Micasa	-12,5	
 <i>Ökade/minskade inkomster för:</i>		
 Liberalernas förslag till budget 2024	-1 899,5	0,0

Förskolenämnden**Drift och underhåll**

Mnkr	Kostnader	Intäkter
------	-----------	----------

Kommunstyrelsens förslag till budget 2023**-3 306,0****249,3***Minskade kostnader för:*

Minskad representation och interna konferenser

0,1

Generell uppräknig central förvaltning

1,0

Förstärkning tillsyn och övergripande kvalitetsarbete

2,0

Minskad hyra Ipads i förskolan

1,0

Ökade kostnader för:

Demokratiskyltning, till exempel regnbågsskyltar

-0,5

Pedagogisk kvalitet med fokus språkutveckling

-5,0

Arbete mot negativa maskulinitetsnormer och våldsförebyggande

-6,0

Utbildningsinsats, samspel i förskolan

-5,0

Centralt närvarosystem

-3,0

*Ökade/minskade intäkter för:***Liberalernas förslag till budget 2024****-3 321,4****249,3**

Bilaga 2:26

Förskolenämnden

Investeringar

Mnkr	Utgifter	Inkomster
------	----------	-----------

Kommunstyrelsens förslag till budget 2023

Minskade utgifter för:

-0,1

0,0

Ökade utgifter för:

Ökade/minskade inkomster för:

Liberalernas förslag till budget 2024

-0,1

0,0

Idrottsnämnden**Drift och underhåll**

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2023	-1 362,6	313,1
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Generell effektivisering	13,5	
Generell uppräknig	11,4	
Minskad representation och interna konferenser	0,2	
Minskad användning av management- och kommunikationskonsulter	0,4	
Nordiska skolspelen	0,3	
Nytt bokningssystem för föreningar och allmänhet	10,3	
Stärkt arbete för idrottens och föreningslivets förutsättningar	4,0	
Extra föreningsstöd för integrationsfrämjande insatser	2,0	
<i>Ökade kostnader för:</i>		
Jämställd idrott och utegym	-10,0	
Integrerad idrott i hela Stockholm	-1,0	
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
Liberalernas förslag till budget 2024	-1 331,5	313,1

Bilaga 2:28

Idrottsnämnden

Investeringar

Mnkr	Utgifter	Inkomster
Kommunstyrelsens förslag till budget 2023	-85,7	0,0
<i>Minskade utgifter för:</i>		
 <i>Ökade utgifter för:</i>		
 <i>Ökade/minskade inkomster för:</i>		
Entrélösningar till förmån för föreningslivet	-25,0	
Utredning nytt ridhus	-7,0	
Liberalernas förslag till budget 2024	-117,7	0,0

Kulturnämnden: kulturförvaltningen**Drift och underhåll**

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kulturförvaltningen		
Kommunstyrelsens förslag till budget 2023	-1 287,8	98,4
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Generell uppräknning	4,2	
Minskad representation och interna konferenser	0,2	
Minskad användning av management- och kommunikationskonsulter	1,2	
Ökat kulturstöd	2,5	
Fortsatt utveckling digital kulturskola	5,0	
Kulturlots fokus evenemang	1,0	
<i>Ökade kostnader för:</i>		
Utredning HBTQI+ museum Stockholm	-1,0	
Kultur för LSS	-2,6	
Läsfrämjande insatser	-2,5	
Utredning om Läsning för integration	-0,8	
Kulturell upplevelse för barn, till exempel queer sagostund	-1,0	
Utredning om mer konst i stadens utsatta områden	-1,0	
Utredning om monument till Barbro Westerholms minne	-0,2	
Utredning om minnesmärke över rösträttskvinnornas kamp	-0,2	
Ytterligare fristadsplats	-2,0	
Förstärkning studieförbunden	-3,0	
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
Liberalernas förslag till budget 2024	-1 288,0	98,4

Bilaga 2:30

Kulturnämnden: kulturförvaltningen

Investeringar

Mnkr	Utgifter	Inkomster
------	----------	-----------

Kommunstyrelsens förslag till budget 2023

-23,3

0,0

Minskade utgifter för:

Ökade utgifter för:

Ökade/minskade inkomster för:

Liberalernas förslag till budget 2024

-23,3

0,0

Kulturnämnden: stadsarkivet**Drift och underhåll**

Mnkr	Kostnader	Intäkter
------	-----------	----------

Stadsarkivet**Kommunstyrelsens förslag till budget 2023***Minskade kostnader för:*

-110,6	35,8
--------	------

*Ökade kostnader för:**Ökade/minskade intäkter för:***Liberalernas förslag till budget 2024**

-110,6	35,8
--------	------

Bilaga 2:32

Kulturnämnden: stadsarkivet

Investeringar

Mnkr	Utgifter	Inkomster
------	----------	-----------

Kommunstyrelsens förslag till budget 2023

Minskade utgifter för (-):

-1,0

0,0

Ökade utgifter för:

Ökade/minskade inkomster för:

Liberalernas förslag till budget 2024

-1,0

0,0

Kyrkogårdsnämnden**Drift och underhåll**

Mnkr	Kostnader	Intäkter
------	-----------	----------

Kommunstyrelsens förslag till budget 2023**-241,5****28,5***Minskade kostnader för:*

Generell uppräknig	2,1
Garantibelopp innerstadsförsamlingar	2,5
Särskilt församlingsstöd	10,4
Specialistkompetens	2,0
Garantiskötsel Järva	2,0
Ökade driftskostnader	3,0

*Ökade/minskade intäkter för:***Liberalernas förslag till budget 2024****-219,5****28,5**

Bilaga 2:34

Kyrkogårdsnämnden

Investeringar

Mnkr	Utgifter	Inkomster
------	----------	-----------

Kommunstyrelsens förslag till budget 2023

-125,0

0,0

Minskade utgifter för:

Ökade utgifter för:

Ökade/minskade inkomster för:

Liberalernas förslag till budget 2024

-125,0

0,0

Miljö- och hälsoskyddsnämnden**Drift och underhåll**

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2023	-268,4	106,1
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Generell effektivisering	5,4	
Generell uppräknig	2,6	
Minskad representation och interna konferenser	1,9	
Minskad användning av management- och kommunikationskonsulter	1,8	
Centrum för cirkularitet	4,0	
Förstärkt stöd till fack- och stadsdelsnämnder i fenomförande av lokala åtgärdsprogram för vatten (LÅP)	1,0	
Utredning storskalig återbruksdepå	1,0	
Förstärkning av biologisk mångfald - restaurering och framtagande av strategi för skydd av natur	1,0	
Digitalisering för förbättrad service och miljönytta	1,0	
Nya biotopskyddsområden och naturreservat	1,5	
Elektrifiering, transporteffektivitet och mobilitet	0,6	
Undersökning miljögifter i vatten, stärkt övervakning av kemikalier samt insatser för stopp av PFAS	1,5	
Stärkt tillsyn av bostäder och centrumanläggningar	1,5	
<i>Ökade kostnader för:</i>		
Stärkt tillsyn av bostäder och centrumanläggningar	-0,5	
Vertikala planteringar	-1,0	
Miljö vid badplatser	-1,0	
Utredning flera sommargångar	-0,5	
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
Liberalernas förslag till budget 2024	-246,6	106,1

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Investeringar

Mnkr	Utgifter	Inkomster
Kommunstyrelsens förslag till budget 2023	-1,3	0,0
Minskade utgifter för:		
Ökade utgifter för:		
Ökade/minskade inkomster för:		
Liberalernas förslag till budget 2024	-1,3	0,0

Socialnämnden**Drift och underhåll**

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2023	-1 754,5	335,1
<i>Minskade kostnader för:</i>		
HVB-hem egen regi	11,0	
Fler förstärkningsteam, Barn och Ungdom	6,0	
Kortade köer skolfam	4,0	
Digitalisering av föreningsbidrag	1,0	
Fler familjehem och jourhem	2,0	
Droger i avlopp, steg 2	1,0	
Minskad representation och konferenser	2,0	
Minskad användning management- och kommunikationskonsulter	4,0	
Samordna införande av Bryt-upp-program	2,0	
<i>Ökade kostnader för:</i>		
Systematisk uppföljning av placerade barn och unga	-12,0	
Allvarssamtal	-1,0	
Ekonomiskt stöd för utsatta hushåll i samhandling med civilsamhället	-8,0	
Utveckla förebyggande insatser till unga på väg in i kriminalitet (Flyttas från SDN IoF)	-9,0	
Hemlöshet, samarbete socialtjänst och psykiatri	-2,0	
Utveckla specialistkompetens "unga i kriminalitet" inom socialtjänsten	-3,0	
Införa ett lämna-program för personer utsatta för relationsvåld	-10,0	
Ta över handläggning av bostadsförturen från Bostadsförmedlingen (flytt från Bostadsförmedlingen)	-1,0	
Kontaktfunktion för medborgare som möter oseriösa utövare	-1,0	
Forskningshub, akademisk socialtjänst	-2,0	
Uppsökande verksamhet vid sexklubbar	-1,0	
Centralisera ärendansvaret för personer i långvarig hemlöshet	-2,0	
Ett drogfrött akutboende	-5,0	
Utbildning NPF	-1,0	
Utöka uppsökarverksamheten på Stödcentrum	-1,0	
Bättre stöd till hotade vittnen	-5,0	
Utveckla stöd för anhöriga till brottsutsatta	-1,0	
Samordning nollvision hemlöshet äldre (flyttas från äldre-nämnden)	-1,0	
Våld- och brottsprevention, brottsutsatta och vittnen (flyttas från SDN IoF)	-6,0	
Hembesöksprogram STIS (flyttas från SDN IoF)	-15,8	
Skyddsfonden: Förstärkta placeringskostnader (flyttas från SDN IoF)	-60,0	
Utbyggnad MVP	-5,0	
Skolsociala team	-5,0	
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
Liberalernas förslag till budget 2024	-1 879,3	335,1

Bilaga 2:38

Socialnämnden

Investeringar

Mnkr	Utgifter	Inkomster
------	----------	-----------

Kommunstyrelsens förslag till budget 2023

-2,0

0,0

Minskade utgifter för:

Ökade utgifter för:

Ökade/minskade inkomster för:

Liberalernas förslag till budget 2024

-2,0

0,0

Stadsbyggnadsnämnden

Drift och underhåll

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2023	-445,5	270,0
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Generell effektivisering	9,0	
Generell uppräknings	4,4	
Minskad representation och interna konferenser	2,3	
Minskad användning av management- och kommunikationskonsulter	3,5	
Förstärkt och utvecklad tillsynsverksamhet	2,0	
Anpassning till nya bygglovsföreskrifter	1,0	
Nya biotopskyddsområden och naturreservat	2,5	
Strategisk planering i tidiga skeden	1,5	
Utveckling av service och digitala system för effektiva planprocesser och snabbare hantering av bygglov	1,9	
<i>Ökade kostnader för:</i>		
Service, bemötande och tillsyn	-2,0	
Strategi för fler bostäder i City	-1,0	
Utveckla Villa-strategin	-0,5	
Översyn avgifter vid detaljplanearbetet	-0,5	
Fler kolonilotter och kolonistugor	-1,0	
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
Liberalernas förslag till budget 2024	-422,4	270,0

Bilaga 2:40

Stadsbyggnadsnämnden

Investeringar

Mnkr	Utgifter	Inkomster
------	----------	-----------

Kommunstyrelsens förslag till budget 2023

-3,0

0,0

Minskade utgifter för:

Ökade utgifter för:

Ökade/minskade inkomster för:

Liberalernas förslag till budget 2024

-3,0

0,0

Trafiknämnden**Drift och underhåll**

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2023	-1 802,4	1 695,3
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Generell effektivisering	36,0	
Generell uppräknings	14,0	
Minskad representation och interna konferenser	0,8	
Minskad användning av management- och kommunikationskonsulter	6,5	
Förvaltning av fordonshinder	2,0	
Miljözon	1,0	
Geoteknisk och geohydrologisk kompetens	1,5	
Ej aktiverbara utgifter	16,0	
Årsta partihallar	2,0	
Förstärkt kompetens miljö och klimat	5,0	
Bilfria zoner	2,0	
Plan för fossilfri organisation 2030	1,0	
Trafiksystemanalyser och tidiga utredningar för minskad biltrafik	5,0	
Medborgarservice	1,0	
Samordning badplatser	1,0	
Kommunikationskampanj mot nedskräpning	1,0	
Utredning påverkan på träd av klimatförändringar och närmiljön	1,0	
Fördjupad utredning egen regi	1,0	
Trygg och säker torghandel	3,5	
Cykeljour	10,0	
Trädvård, stärkning i befintliga områden	5,0	
Digitalisering, inklusive GIS och tryck till-appen	3,5	
Bilfria trafiksäkra zoner vid skolor och bilfritt på Sveavägen	0,5	
Drift och underhåll av nya områden	16,7	
<i>Ökade kostnader för:</i>		
Tillgänglighetsåtgärder drift snöröjning m.m.	-6,0	
Potthålsåtgärder	-5,0	
Satsning Skolfrid	-10,0	
Vertikala planteringar	-0,5	
Fler sommargångar	-1,0	
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
Liberalernas förslag till budget 2024	-1 687,9	1 695,3

Trafiknämnden**Investeringar**

Mnkr	Utgifter	Inkomster
Kommunstyrelsens förslag till budget 2023	-1 467,0	80,0
<i>Minskade utgifter för:</i>		
Investeringar i grönstruktur	30,0	
Framkomlighet, gång	150,0	
Framkomlighet, cykel	200,0	
Framkomlighet, kollektivtrafik	125,0	
Årsta partihallar	2,0	
<i>Ökade utgifter för:</i>		
Framkomlighet gång, kollektivtrafik och cykel	-320,0	
Tillgänglighetssatsning	-37,5	
Investeringar i vertikal plantering	-30,0	
<i>Ökade/minskade inkomster för:</i>		
Liberalernas förslag till budget 2024	-1 347,5	80,0

Utbildningsnämnden**Drift och underhåll**

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2023	-20 684,1	297,0
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Minskad representation och interna konferenser	20,0	
Minskad användning av management- och kommunikationskonsulter	9,0	
Naturskola	6,0	
<i>Ökade kostnader för:</i>		
Pilotverksamhet studieroteam samt utvärdering	-5,3	
Uppdaterad sekretesshandbok för skolan	-0,5	
Skolfrid	-25,0	
Elevhälsa	-50,0	
Värdegrund MVP HBTQI+	-6,0	
Skolbibliotekarier	-23,0	
Uppföljning omhändertagna barns skolresultat	-3,7	
Demokratiskyltning, till exempel regnbågsskyltar	-0,9	
Böcker för läslust	-5,0	
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
Liberalernas förslag till budget 2024	-20 768,5	297,0

Bilaga 2:44

Utbildningsnämnden

Investeringar

Mnkr	Utgifter	Inkomster
------	----------	-----------

Kommunstyrelsens förslag till budget 2023

Minskade utgifter för:

-100,0

0,0

Ökade utgifter för:

Ökade/minskade inkomster för:

Liberalernas förslag till budget 2024

-100,0

0,0

Äldrenämnden**Drift och underhåll**

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2023	-254,2	10,0
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Generell effektivisering	2,5	
Generell uppräknig	2,7	
Minskad representation och interna konferenser	2,0	
Minskad användning av management- och kommunikationskonsulter	1,0	
Samordning nollvision hemlöshet äldre (flyttas till socialnämnden)	1,0	
<i>Ökade kostnader för:</i>		
Teckenspråkskompetens Äldre direkt	-2,0	
Kultur för äldre	-2,0	
Bryt ofrivillig ensamhet	-2,0	
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
Liberalernas förslag till budget 2024	-251,0	10,0

Bilaga 2:46

Äldrenämnden

Drift och underhåll

Mnkr	Utgifter	Inkomster
------	----------	-----------

Kommunstyrelsens förslag till budget 2023

-3,8

0,0

Minskade kostnader för:

Ökade kostnader för:

Ökade/minskade intäkter för:

Liberalernas förslag till budget 2024

-3,8

0,0

Överförmyndarnämnden**Drift och underhåll**

Mnkr	Kostnader	Intäkter
------	-----------	----------

Kommunstyrelsens förslag till budget 2023**-79,9****0,0***Minskade kostnader för:*

Generell uppräknings

0,8

*Ökade kostnader för:**Ökade/minskade intäkter för:***Liberalernas förslag till budget 2024****-79,1****0,0**

Överförmyndarnämnden

Investeringar

Mnkr	Utgifter	Inkomster
Kommunstyrelsens förslag till budget 2023	-0,1	0,0
Minskade kostnader för:		
Ökade kostnader för:		
Ökade/minskade intäkter för:		
Liberalernas förslag till budget 2024	-0,1	0,0

Förslag till kommunfullmäktiges indikatorer budget 2024

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2024	KF:s årsmål 2025	KF:s årsmål 2026
1.1 Alla barn och ungdomar ska ges möjlighet till jämlika uppväxtvillkor och trygghet samt en rik fritid	Andel barn och ungdomar som är nöjda med tillgången till fritidsaktiviteter	Fastställs 2024	Fastställs 2024	Fastställs 2024
	Andel barn som lever i familjer som har ekonomiskt bistånd	2,7 %	2,7 %	2,6 %
1.2 Alla barn ska ges likvärdig möjlighet till utveckling och lärande i förskolan och skolan	Andel elever som nått kravnivån på det nationella provet i matematik i årskurs 3	95 %	95 %	95 %
	Andel elever som nått kravnivån på det nationella provet i svenska/svenska som andraspråk i årskurs 3	95 %	95 %	95 %
	Andel elever i årskurs 6 med godkänt betyg i alla ämnen	80 %	81 %	82 %
	Andel elever i årskurs 9 med godkänt betyg i alla ämnen	82 %	83 %	84 %
	Andel elever som är behöriga till nationella program, exklusive nyanlända och elever med okänd bakgrund	95 %	95 %	95 %
	Andel gymnasieelever som slutfört utbildning inom nationella program inom tre år med gymnasieexamen	83 %	83 %	84 %
	Andel legitimerade förskollärare av totalt antal anställda (årsarbetare)	Ökning	Ökning	Ökning
	Andel barnskötare med barnskötarutbildning av totalt antal anställda (årsarbetare)	Fastställs 2024	Ökning	Ökning
	Antal barn per grupp	15	15	14,9
	Antal barn per anställd i förskolan (årsarbetare)	4,9	4,8	4,7
	Antal barn per legitimerad förskollärare	Minskning	Minskning	Minskning
<i>Obligatorisk nämndindikator</i>				
	Inskrivningsgrad i förskolan	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd

Bilaga 5:2

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2024	KF:s årsmål 2025	KF:s årsmål 2026
1.3 Stockholms stad ska ge stöd och omsorg där behoven är som störst	Andel barn och unga som åter blir föremål för anmälan/ansökan efter avslutad utredning	24 %	24 %	24 %
	Andel personer som själva upplever att de får en förbättrad situation av insatserna de fått från socialtjänsten (vuxna missbruk, socialpsykiatri, våld i nära relation)	Fastställs 2024	Fastställs 2024	Fastställs 2024
	Andel brukare som är nöjd med sin insats (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	80 %	80 %	80 %
	Andel personer med funktionsnedsättning som upplever att de blir väl bemötta av stadens personal (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	90 %	90 %	90 %
	Andel personer med funktionsnedsättning som upplever att de kan påverka insatsens utformning (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	79 %	80 %	80 %
	Andel barn som vid nyplacering genomgår hälsoundersökning	Fastställs 2024	Fastställs 2024	Fastställs 2024
	Andel placerade barn i gymnasiet som slutfört sin utbildning inom nationella program inom tre år med gymnasieexamen	83 %	83 %	84 %
	Andel placerade barn i grundskolan med godkänt betyg i alla ämnen	82 %	83 %	84 %
<i>Obligatorisk nämndindikator</i>				
	Andel utredningar av barn och unga där barnet varit delaktigt och fått återkoppling	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2024	KF:s årsmål 2025	KF:s årsmål 2026
	Brukarens upplevelse av trygghet - LSS-boende, vuxna och barn (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Andel brukare inom omsorgen för personer med funktionsnedsättning som inte upplever diskriminering (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Andel brukare inom socialpsykiatri som inte upplever diskriminering	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
1.4 Stockholm ska vara en bra stad att åldras i – med god omsorg och stor trygghet	Andel nöjda omsorgstagare	Fastställs 2024	Fastställs 2024	Fastställs 2024
	Andel omsorgstagare som upplever att de kan påverka hur hjälpen utförs i hemtjänsten	87 %	87 %	87 %
	Andel omsorgstagare som upplever att de kan påverka hur hjälpen utförs på vård- och omsorgsboende	79 %	80 %	80 %
	Andel äldre personer som vet vart de ska vända sig för att ansöka om hjälpinsatser	67 %	69 %	69 %
	Antal personal en hemtjänsttagare med minst två besök om dagen möter under en 14-dagarsperiod	Max 10 personer	Max 10 personer	Max 10 personer
	<i>Obligatorisk nämndindikator</i>			
	Andel sjuksköterskor inom särskilda boenden	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
1.5 Alla stockholmare ska ha tillgång till ett rikt kultur-, idrotts- och föreningsliv	Andel barn och ungdomar som deltar i idrottsaktiviteter på fritiden	75 %	76 %	77 %
	Andel barn och ungdomar som deltar i kulturaktiviteter på fritiden	56 %	57 %	58 %

Bilaga 5:4

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2024	KF:s årsmål 2025	KF:s årsmål 2026
	Andel barn och ungdomar som är nöjda med tillgången till idrottsaktiviteter	76 %	77 %	78 %
	Andel barn och ungdomar som är nöjda med tillgången till kulturaktiviteter på fritiden	77 %	78 %	79 %
	Andel ungdomar som deltar i föreningsliv	66 %	67 %	68 %
<i>Obligatorisk nämndindikator</i>				
	Antal bokade timmar i skolidrottshallar utanför skoltid	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Antal skollokaler som öppnats upp för föreningslivet	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Antal lån totalt i kommunala bibliotek per invånare	Tas fram nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Stockholmarnas nöjdhet med kommunala kulturinstitutioner	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse
2.1 Stockholm ska bli klimatpositivt – genom minskade utsläpp och ökad koldioxidlagring*	Andel matavfall till biologisk behandling	75 %	76 %	77 %
	Elproduktion baserad på solenergi	9 000 MWh	10 000 MWh	11 000 MWh
	Klimatpåverkan från upphandlade livsmedel och måltider	1,6 kg CO2e per kg livsmedel	1,5 kg CO2e per kg livsmedel	1,5 kg CO2e per kg livsmedel
	Köpt energi i stadens organisation	1 735 GWh	1 735 GWh	1 720 GWh
	Utsläpp per invånare	1,4 ton CO2e/invånare	1,3 ton CO2e/invånare	1,2 ton CO2e/invånare
	Restavfall per invånare som går till förbränning	185 kg	180 kg	175 kg
<i>Obligatorisk nämndindikator</i>				
	Antal markanvisade bostäder i trähus	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Relativ energianvändning	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse
2.2 Stockholm ska vara en stad där den biologiska mångfalden ökar*	Andel enskilda exploateringsprojekt där ekologiska kompensationsåtgärder genomförs vid ianspråktagande av mark i områden med ekologiska värden	100 %	100 %	100 %

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2024	KF:s årsmål 2025	KF:s årsmål 2026
	Andel inköpta ekologiska måltider och livsmedel i staden i kronor av totala värdet av inköpta måltider och livsmedel	70 %	70 %	70 %
2.3 Stockholm ska vara en stad där framkomligheten ökar och utsläppen minskar*	Andel lediga avgiftsbelagda parkeringsplatser i innerstaden, dagtid	15 %	15 %	15 %
	Andel parkeringsplatser med laddinfrastruktur	30 %	40 %	50 %
	Genomsnittlig hastighet för stombusstrafiken i innerstaden	18,6 km/h	18,7 km/h	18,8 km/h
	Genomsnittlig hastighet för stombusstrafiken i ytterstaden	28,6 km/h	28,7 km/h	28,8 km/h
	Minskade utsläpp från transporter, jämfört med 2010	-20 %	-30 %	-40 %
	Minskat biltrafikarbete, jämfört med 2017	-13 %	-16 %	-19 %
	Växtgasutsläpp i transportsektorn per invånare	0,80 ton CO2e/invånare	0,71 ton CO2e/invånare	0,63 ton CO2e/invånare
<i>Obligatorisk nämndindikator</i>				
	Antal publika laddplatser	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse
	Andel meter nybyggd cykelbana som följer cykelplanen	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse
	Hastighetsefterlevnad	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Stockholmarnas nöjdhet med snöröjning/sandning	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Upplevd trafiksäkerhet för gående och cyklister	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
2.4 Stockholmarnas hälsa ska främjas genom ren luft, rent vatten och giftfria miljöer*	Andel badplatser med bra vattenkvalitet	70 %	75 %	80 %
	Vattenområden med förbättrad näringssituation	44 %	56 %	67 %

Bilaga 5:6

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2024	KF:s årsmål 2025	KF:s årsmål 2026
	Antal förekomster i stadens kemikaliehanteringssystem av utpekade produkter med utfasningsämnen	Fastställs 2024	Fastställs 2024	Fastställs 2024
	Antal timmar över miljökvalitetsmålet för timmedelvärdet för kvävedioxid	Max 175 timmar	Max 175 timmar	Max 175 timmar
	Antal dygn över miljökvalitetsmålet för dygnsmedelvärdet för PM10	Max 35 dygn	Max 35 dygn	Max 35 dygn
<i>Obligatorisk nämndindikator</i>				
	Andel avslutade bygg- och anläggnings-entreprenader där varor miljöbedömts och loggats i Byggvarubedömningen	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse
3.1 Stockholms ekonomi är stark, hållbar och lägger grunden för en jämlik välfärd	Kommunkoncernens soliditet inkl. pensionsåtaganden på kort sikt	30 %	30 %	30 %
	Kommunkoncernens soliditet inkl. pensionsåtaganden på lång sikt	34 %	34 %	34 %
	Nämndens budgetföljsamhet efter resultatöverföringar	100 %	100 %	100 %
	Nämndens budgetföljsamhet före resultatöverföringar	100 %	100 %	100 %
	Nämndens prognossäkerhet T2	+/- 1 %	+/- 1 %	+/- 1 %
	Stadens ekonomiska resultat (lägst)	0,1 mnkr	0,1 mnkr	0,1 mnkr
	Stadens nettodriftskostnader per skatteintäkter (max)	100 %	100 %	100 %
	Stadens soliditet inkl. pensionsåtaganden på kort sikt	30 %	30 %	30 %
	Stadens soliditet inkl. pensionsåtaganden på lång sikt	34 %	34 %	34 %
<i>Obligatorisk nämndindikator</i>				

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2024	KF:s årsmål 2025	KF:s årsmål 2026
	Andel investeringsprojekt vars genomförandebeslut är i god överensstämmelse med inriktningsbeslut	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse
3.2 I Stockholm ska alla ges möjlighet till ett eget jobb	Andel personer som har ekonomiskt bistånd i förhållande till befolkningen	1,5 %	1,5 %	1,5 %
	Andel vuxna med långvarigt ekonomiskt bistånd jämfört med samtliga vuxna invånare	1,0 %	1,0 %	1,0 %
	Andel kursdeltagare inom vuxenutbildning med godkänt betyg efter fullföljd kurs	Fastställs 2024	Fastställs 2024	Fastställs 2024
	Antal aspiranter som fått Stockholmsjobb	1 000	1 000	1 000
	Antal företag i Stockholm	208 000	212 000	216 000
	Antal ungdomar som fått feriejobb i stadens regi	9 000	9 000	9 000
	Arbetskraftsbrist i Stockholm (andel vakanser av antalet anställda)	1,0	1,0	1,0
	Näringslivets nöjdhet vid kontakter med staden som myndighet	73	74	74
<i>Obligatorisk nämndindikator</i>				
	Andel kursdeltagare inom sfi med godkänt betyg efter fullföljd kurs	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Antal markanvisade arbetsplatser i ytterstaden	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Antal tillhandahållna platser för feriejobb	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse
	Antal tillhandahållna platser för Stockholmsjobb	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse
	Antal tillhandahållna praktikplatser för högskolestuderande samt platser för verksamhetsförlagd utbildning	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd

Bilaga 5:8

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2024	KF:s årsmål 2025	KF:s årsmål 2026
	Andelen ungdomar som erbjuds jobb, utbildning, praktik eller förberedande insatser inom 90 dagar	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Tillväxt i den privata sektorn i Stockholms stad (lönesumma)	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse	Tas fram av nämnd
	Ökning av antalet arbetsplatser i ytterstaden	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse	Tas fram av nämnd
3.3 I Stockholm ska alla ha rätt till ett bra boende som de har råd med	Antal bostäder i godkända/antagna detaljplaner i enlighet med 2013 års Stockholms-förhandling	5 000	5 000	5 000
	Antal markanvisade bostäder till stadens allmännyttiga bostadsbolag	1 000	1 250	1 500
	Antal markanvisade seniorbostäder upplåtna med hyresrätt	300	300	300
	Antal påbörjade bostäder	6 000	6 000	8 000
	Andel påbörjade bostäder med minst fyra rum och kök	20 %	20 %	20 %
	Antal av Bostadsförmedlingen förmedlade Bostad först-, försöks- och träningslägenheter samt genomgångsbostäder för barnfamiljer	600	600	600
Obligatorisk nämndindikator				
	Antal markanvisade bostäder	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Antal markanvisade hyresrätter	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Antal markanvisade bostäder i syfte att nå minskade boendekostnader (privat)	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Antal markanvisade bostäder i syfte att nå minskade boendekostnader (allmännytta)	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Antal bostäder i detaljplaner till samråd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2024	KF:s årsmål 2025	KF:s årsmål 2026
	Antal bostäder i detaljplaner till granskning/system-handling	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Antal bostäder i godkända/antagna detaljplaner	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Antal bostäder i genomförandebeslut	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Antal markanvisade bostäder i enlighet med 2013 års Stockholms-förhandling	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Antal markanvisade genomgångsbostäder för prioriterade grupper	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Antal tillkomna permanenta genomgångsbostäder i SHIS regi	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Antal beställda bostäder med särskild service (LSS/SoL) i samband med genomförande-beslut	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Antal påbörjade hyresrätter av stadens bostadsbolag	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse
	Andel avhysningar som kunnat avvärjas efter inkommet meddelande till förvaltningen från hyresvärden	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Andel personer aktualiserade vid Enheten för hemlösa som vid avslutad kontakt har stadigvarande boende	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Antal barnfamiljer som beviljats tillfälligt boende på hotell/vandrarhem	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Antal vräkningar som berör barn	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Andel tillgänglighetsmärkta bostäder i kommunalt bostadsbestånd	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse

Bilaga 5:10

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2024	KF:s årsmål 2025	KF:s årsmål 2026
3.4 Medarbetare i Stockholm ska ges goda förutsättningar att göra ett bra jobb	Aktivt Medskapandeindex	83	84	84
<i>Obligatorisk nämndindikator</i>				
	Andelen arbetade timmar av timavlönad personal i förhållande till samtliga arbetade timmar inom äldreomsorg	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Andelen arbetade timmar av timavlönad personal i förhållande till samtliga arbetade timmar inom stöd och service till personer med funktionsnedsättning	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Andelen arbetade timmar av timavlönad personal i förhållande till samtliga arbetade timmar inom förskoleverksamhet	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
	Sjukfrånvaro	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse
	Sjukfrånvaro dag 1-14	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse
3.5 Hög beredskap och stark rådighet ska råda i alla verksamhetsområden	Andel upphandlade avtal där kontinuerlig uppföljning genomförts	81 %	82 %	83 %
	Genomförda åtgärder inom risk- och sårbarhetsanalys	100 %	100 %	100 %
<i>Obligatorisk nämndindikator</i>				
	Andel elektroniska inköp	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse
3.6 Tryggheten ska öka genom förebyggande insatser	Andel stockholmare som upplever trygghet i den stadsdel där de bor	79 %	79 %	80 %
	Stockholmarnas nöjdhet med renhållning och städning	73 %	73 %	73 %
	Stockholmarnas nöjdhet med skötsel och städning av park och grönområden	73 %	73 %	73 %
<i>Obligatorisk nämndindikator</i>				

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2024	KF:s årsmål 2025	KF:s årsmål 2026
	Bostadsbolagens hyresgästers upplevda trygghet i och omkring hemmet	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse
3.7 Stockholm ska vara en öppen, jämställd och demokratisk stad som samarbetar internationellt	Andel med förtroende för stadsdelsförvaltningen i det område där man bor	38 %	39 %	41 %

* Målvärdena under inriktningsmål 2 revideras i samband med behandling av stadens miljöprogram

Investeringsstrategi

Inledning

Stockholms stads investeringsplaner för fem år framåt ligger på en fortsatt hög nivå, främst på grund av stadens ambitiösa bostadsmål om att 140 000 nya bostäder byggs till 2035 med tillhörande infrastruktur och samhällsservice. Bostadsmålet är delvis kopplat till åtagande i avtal som staden tecknat inom ramen för Sverigeförhandlingen och Stockholmsöverenskommelsen. Därutöver satsar staden på investeringar i miljö, kunskap, idrott, kultur, säkerhet och trygghet för ett mer hållbart Stockholm.

Investeringsprojektens finansiering påverkar stadens ekonomi direkt i form av skuldnivåer och räntekostnader vilket blivit mer kännbart under rådande ekonomiska omvärldsläge. Investeringsvolymen medför även högre avskrivningar och driftskostnader på längre sikt och i vissa fall även hyreskostnader vilket måste beaktas noggrant i den ekonomiska planeringen hos investerande nämnder och bolag samt de verksamheter som kommer att nyttja eller ansvara för driften av anläggningarna. En långsiktigt hållbar och kostnadseffektiv förvaltning av kommunkoncernens innehav av fastigheter och lokaler med en rimlig egenfinansieringsgrad är en förutsättning för att investeringarna kan genomföras med fortsatt finansiell styrka och långsiktigt god ekonomisk hushållning.

De höga investeringsvolymerna och deras långsiktiga konsekvenser medför att hela kommunkoncernen måste samverka med stort fokus på styrning, effektivitet, kostnadsmedvetenhet samt prioriteringar mellan och inom investeringsprojekt.

Investeringsstrategin kompletteras av stadens Fastighets- och lokalpolicy. Den syftar till att ge övergripande mål och grundläggande principer för stadens fastighetsinnehav, förtydliga roller och ansvar samt identifiera viktiga planeringsprocesser och forum för samverkan.

Syfte och omfattning

Med utgångspunkt i stadens långsiktiga planering, stadens inriktningsmål och med hänsyn tagen till de finansiella förutsättningarna, är investeringsstrategins syfte att:

- Ge vägledning för investeringsprioriteringar för en ekonomiskt, ekologiskt och socialt hållbar stad.
- Säkerställa att investeringsverksamheten bedrivs i enlighet med principen om god ekonomisk hushållning genom att prioritera investeringsprojekt utifrån ett kommunkoncernperspektiv.
- Förstärka samordning och styrning av stadens investeringsverksamheter.

Investeringsstrategin ska utgöra en länk mellan den långsiktiga planeringen och nämnder och bolagsstyrelsernas investeringsplaner. Dessa utgör i sin tur underlag för kommunkoncernens samlade investeringsplan, som fastställs med hänsyn tagen till tillgängligt ekonomiskt utrymme inom ramen för de av staden fastställda finansiella nyckeltalen³.

Investeringsstrategin omfattar hela kommunkoncernen, där inte annat anges, medan arbetet med samordnade prioriteringar inom de olika beslutade investeringskategorierna främst berör exploateringsnämnden, fastighetsnämnden, idrottsnämnden, kultur- och utbildningsnämnden, trafiknämnden, utbildningsnämnden samt de kommunala bolagen Micasa Fastigheter i Stockholm AB (Micasa), Skolfastigheter i Stockholm AB (SISAB) samt Stockholm Vatten och Avfall AB (SVOA).

Förutsättningar

Stadens befolkningsutveckling är en grundläggande utmaning och möjlighet inför framtiden som medför att takten i bostadsbyggandet måste hållas hög och staden kommer att bli tätare.

Stadens investeringsprojekt ska bidra till att kommunfullmäktiges mål uppfylls. Bostadsmålet prioriteras högt och projekt kopplade till detta mål, tillsammans med stora investeringar i infrastruktur, planeras utgöra störst andel av stadens totala nettoutgifter för investeringar framöver. Hela Stockholm ska präglas av blandade upplåtelseformer. Utbyggnaden av övriga funktioner ska ske i takt med bostadsbyggandet och beaktas tidigt i planeringsprocessen för att möjliggöra till exempel ett varierat utbud av arbetsplatser i hela Stockholm. Det är viktigt att den långsiktiga planeringen för investeringsprojekt som avser samhällsservice såsom utbildning, idrott och kultur följer den demografiska utvecklingen och att inkomster från exploatering av nya områden som huvudregel kan bära dessa.

Under rådande omvärldsläge med höga inflationsnivåer, högre räntor och byggkostnadsutveckling är det särskilt viktigt att nämnder och styrelser värderar och analyserar inkomna anbud för investeringsprojekt för att säkerställa att dessa inte är oskäligen beaktande av även de långsiktiga kapital- och driftskostnaderna. Om så är fallet ska nämnder och styrelser pröva möjligheten att pausa eller avbryta upphandling tills kostnadsbildningen ger långsiktigt rimliga förutsättningar för staden. Syftet är att begränsa utgifterna för investeringsprojekten och de drifts- och kapitalkostnader som de medför i förhållande till det ekonomiska utrymmet för verksamheterna.

I alla investeringsprojekt ska nämnder och styrelser pröva möjligheten till extern medfinansiering. Exempelvis inom ramen för klimatomställningen finns betydande investeringsmedel beslutade såväl på nationell som EU-nivå. Nämnder och styrelser ska säkerställa att information och utbildning regelbundet ges kring extern medfinansiering. Där det bedöms relevant ska nämnder och styrelser redovisa prövade försök att finna medfinansiering men offentlig. Privat samverkan genom OPS-lösningar ska dock inte förekomma.

En långsiktigt sund ekonomi är en förutsättning för att Stockholm ska växa hållbart. Stadens investeringar ska därför så långt som möjligt finansieras med egna medel. Utöver det finansiella utrymme som resultat och avskrivningar skapar så bidrar kassaflöde från långsiktigt hållbar fastighetsförvaltning till stadens investeringar.

Stadens tillväxt och det förändrade ekonomiska läget i omvärlden ställer stora krav på prioriteringar såväl inom stadens investeringsverksamhet som inom den löpande driften då investeringstakten medför högre drifts-, hyres- och kapitalkostnader på längre sikt. Om inte utvecklingen hanteras kan det medföra att ekonomiskt utrymme tas från övrig verksamhet. Fokus ska läggas på att analysera och prognosticera investeringars drifts-, hyres- och underhållskonsekvenser på lång sikt, både projektvis, samlat för nämnd/bolag, berörda verksamheter och för staden som helhet.

Nämnder och bolagsstyrelser ska, i samverkan med stadsledningen, samordna sin investeringsplanering utifrån ett kommunkoncernperspektiv så att effektiva helhetslösningar planeras och genomförs. Systematisk samordning sker idag inom ramen för stadsövergripande styrgrupper som exempelvis SAMS¹. Utökade eller förändrade lokalbehov ska

¹ Samordnad grundskoleplanering i Stockholm. Samplanerar även med idrottsprojekt, förskola och gymnasieskola

alltid i första hand prövas inom kommunkoncernens befintliga bestånd. För att möjliggöra en effektiv lokalprocess och optimera lokalutnyttjandet ska samverkan ske mellan stadens nämnder och bolagsstyrelser. Projekt ska, där så är möjligt, samordnas.

Lönsamheten i exploateringsprojekt är avgörande för finansieringen av andra icke lönsamma, men angelägna, projekt som stadsutvecklingen kräver. Målsättning är en stabil egenfinansiering av den totala investeringsverksamheten över tid. Det är därför viktigt att staden strävar efter att säkerställa goda intäkter från de markvärden som skapas genom planläggningen av områden där omvandlingspotentialen är stor. Lönsamheten kan också förbättras i exploateringsprojekt genom att investeringsutgifterna inte överstiger vad som är rimligt i områden som redan uppbär goda stadskvaliteter.

Staden måste begränsa mängden projekt där utgifter för markförvärv, evakuering, marksanering, överdäckningar och särskilda infrastrukturåtgärder blir alltför omfattande. För projekt med hög nettoexploateringsutgift per producerad lägenhet ska alternativa lösningar med kalkyler omfattande mindre investeringsåtgärder tas fram, oavsett lönsamhetsgrad.

Miljö- och klimatmässig hållbarhet samt socialt värdeskapande perspektiv ska genomgå planering och genomförande av stadens stadsutvecklingsprojekt. Stadsutveckling och prioritering av investeringar ska även utgå från lokala utvecklingsbehov och bidra till social hållbarhet genom att exempelvis exploateringsnämnden medges rätt att besluta om ett urval av icke lönsamma projekt i översiktsplanens fokusområden som finansieras av lönsamma projekt.

Uppföljning

Ansvar för uppföljningen ligger hos den nämnd eller bolagsstyrelse som genomför investeringsprojektet. För att säkerställa att det inte finns några stora avvikelser från de budgeterade ramar som beslutats ska investerande nämnd respektive bolagsstyrelse minst två gånger per år avge en uppföljande rapport om de större projektens budgetefterlevnad. Om det finns skäl att anta att det kan föreligga problem ska respektive nämnd och bolagsstyrelse mer frekvent följa utvecklingen. Stadsledningskontoret har ett övergripande samordningsansvar för berörda nämnders och bolagsstyrelsernas investeringsplaner utifrån en aggregerad sammanställning samt en övergripande analys av stadens investeringsportfölj. Stadsledningskontoret ansvarar även för en övergripande uppföljning av investeringsstrategin, koncernprojekt² samt för de finansiella nyckeltalen.

Investeringstyper och finansiering av stadens investeringar

Vilken investeringstakt som är ekonomiskt hållbar beror inte bara på storleken på investeringsutgifterna, utan även på i vilken grad investeringarna finansieras med egna eller lånade medel (egenfinansieringsgrad) samt intäkter av exempelvis externa hyror. Investeringsstrategin definierar därför även en målsättning för hur de olika investeringstyperna, ersättnings- respektive strategiska investeringar ska finansieras.

Investeringstyper

Stadens investeringar delas upp i två huvudtyper;

- *Ersättningsinvesteringar* (reinvesteringar) är sådana investeringar som ger en uppgradering av anläggningar till minst den tidigare fastställda tekniska nivån eller nya miljöbetingelser. För att säkerställa funktionen och bevara värdet på

² Koncernprojekt ska omfatta samtliga investeringar som ingår i ett investeringsbeslut, t.ex. infrastruktur, idrottshall och skola oavsett vilken nämnd/bolagsstyrelse som kommer att genomföra investeringsprojektet. Stadsledningskontoret anger vilka koncernprojekt som ska följas upp centralt.

stadens anläggningar och byggnader ska underhållsplaner och reinvesteringssprogram finnas som en del av stadens långsiktiga investeringsplanering. Omfattningen av reinvesteringsbehov är en viktig beslutsparameter när investeringsplaner fastställs.

- *Strategiska investeringar* (nyinvesteringar) är framtidsinriktade investeringar som skapar en större nytta samt nya och förbättrade funktioner jämfört med vad staden har idag. En stor del av stadens strategiska investeringar genomförs inom ramen för exploateringsprojekt som syftar till att bygga bostäder. Av dessa exploateringsprojekt följer investeringar i infrastruktur såsom gator, vägar, ledningar, vatten och avlopp samt kommunal service som skolor och förskolor m.m.

Finansieringsstrategi för investeringstyper

Ersättningsinvesteringar ska finansieras med det kassaflöde som genereras av den löpande verksamheten (avskrivningar och resultat exklusive reavinster) för att inte belasta stadens ekonomi i form av högre lån och räntekostnader.

Exploateringsprojekten ska vara lönsamma. Det innebär att kalkylen för ett exploateringsprojekt i normalfallet ska bära de investeringsutgifter som projektet medför och det behov av kommunal service och stadskvaliteter som uppstår i anslutning till bostadsprojektet. Det gäller även den del av utgifterna som avser kompensation för ianspråktagen idrottsmark eller anläggning. Samtidigt ska stadsutveckling och investeringar bidra till att hela staden kan utvecklas. För att möjliggöra omfördelning av resurser från lönsamma till olönsamma projekt medges exploateringsnämnden därför rätt att besluta om ett urval av icke lönsamma projekt i översiktsplanens fokusområden. Satsningen ska finansieras av lönsamma projekt.

De långsiktiga finansiella nyckeltalen³ påverkas starkt av den investeringstakt som prognostiseras. Resultatmässigt lönsamma lånefinansierade projekt som inte belastar resultaträkningen sett över en längre period kan ändå ha en negativ påverkan på stadens finansiella ställning och soliditet. En helhetsbedömning måste ändå alltid göras utifrån arten av de behov som projekten ska tillgodose. Fastighetsförvaltande nämnder och bostadsstyrelser ska därför genom en långsiktigt hållbar fastighetsförvaltning pröva möjligheten att avyttra fastigheter som saknar strategisk betydelse. Med en större medverkan från privata aktörer avseende kortsiktiga behov av bostäder, lokaler och anläggningar kan stadens investeringsutgifter hållas tillbaka, samtidigt som värdet av egen rådighet alltid måste beaktas ur både ekonomiskt och verksamhetsmässigt perspektiv. Privata inhyrningar ska endast förekomma om det saknas likvärdiga alternativ i lokaler ägda av staden.

Medfinansiering

I syfte att uppnå stadens inriktningsmål har staden prioriterat att medfinansiera ett antal statliga och regionala infrastrukturprojekt. Utbetalningarna till medfinansiering minskar det kassaflöde som finns att tillgå för finansiering av stadens egna investeringar. Stadens kostnader för eventuell medfinansiering av externa infrastrukturprojekt ska åskådliggöras i en kommunövergripande kalkyl. Syftet är att belysa hur stadens kostnader för finansiering av infrastrukturinvesteringar i annan regi påverkar exploateringsprojektens lönsamhet.

³ Aktuella nyckeltal är soliditet, kapitalkostnader i relation till nettodriftkostnader samt egenfinansieringsgraden är ett finansiellt nyckeltal kopplat till investeringar.

Som utgångspunkt ska staden inte finansiera infrastruktur som andra aktörer har huvudansvar för. Medfinansiering sker i huvudsak när det finns starka skäl till detta och där infrastrukturprojektet skapar ett betydande mervärde för staden. Det kan vara i form av t.ex. ny bostadsbebyggelse, förbättrade kommunikationer eller ökad tillgång till offentlig service. En finansiell förutsättning för medfinansiering av statlig och regional infrastruktur är att den kan ske med egna medel. Mot bakgrund av stadens stora investeringsvolym måste staden därför prioritera att låta överskott stärka det egna kapitalet och soliditeten samt finansiera stadens egna investeringar.

Investeringsprocess

Staden tillämpar en gemensam styrmodell för stora investeringsprojekt, Stöd för Stora Investerings Projekt (SSIP). Modellen ska användas i investeringsprojekt där investeringsutgifterna bedöms överstiga 50 mnkr för stadens nämnder. Styrmodellen är uppdelad i fem faser och sju områden. Stadens nämnder använder modellen med dess mallar och bolagsstyrelserna använder den i vissa delar enligt direktiv från Stockholms Stads-hus AB. SSIP finns tillgängligt på stadens intranät.

Inför varje investeringsbeslut ska en kalkyl upprättas som sedan uppdateras och följs upp under hela projektet. Inom varje projekt ska grundläggande behov och syfte vara styrande. Kostnadsdrivande tillval ska inte projekteras. Eventuella fördyringar i projekt ska mötas av effektiviseringar som inte påverkar framtida driftkostnader negativt.

Prioriteringar

De olika perspektiven av hållbar utveckling (ekonomisk, miljömässig och social) ska, tillsammans med kommunfullmäktiges mål, tillämpas vid både prioritering, planering och genomförande av stadens investeringar. Det är även viktigt att i tidigt skede, redan vid utredningsbeslut, översiktligt bedöma lönsamheten samt påverkan på andra nämnder och bolag inom kommunkoncernen i varje investeringsprojekt. Att prioritera åtgärder och alternativ inom varje projekt är därför av stor betydelse liksom att i tidigt skede analysera och prognosticera investeringars långsiktiga drifts- och underhållskonsekvenser samt kapitalkostnader. Planerad funktion och vald kvalitet ska alltid vara noggrant övervägd och stå i relation till de grundläggande behoven av utveckling och underhåll.

Vid framtagande av kommunkoncernens samlade investeringsplan fastställs det totala investeringsutrymmet, som har sin utgångspunkt i de rådande och prognosticerade finansiella förutsättningarna och kommunfullmäktiges mål³. Utrymme för ersättningsinvesteringar ska reserveras i planen för att möta befintliga behov i verksamheterna samt för att säkerställa funktionen och det långsiktiga ekonomiska värdet på anläggningstillgångar såsom fastigheter och infrastruktur.

Staden ska i första hand prioritera områden för bostadsexploatering där det redan finns eller investeras i infrastrukturlösningar som kollektivtrafik, vägar med mera. Mängden projekt där utgifter är omfattande för markförvärv, evakuering, marksanering, överdäckningar och särskilda infrastrukturåtgärder behöver begränsas. Det är nödvändigt att fördela projektens genomförande över tid så att en hållbar finansiering kan åstadkommas. Tillsammans med en tät och area-effektiv utbyggnad av staden ger det goda förutsättningar för lönsamma projekt och effektivt nyttjande av redan gjorda investeringar i väg- och ledningsnät, kommunikationer och till viss del även anläggningar för samhällsservice.

Staden ska arbeta för en större medverkan från privata aktörer i nyproduktion av bostäder, eftersom det håller tillbaka takten i stadens bostadsbolags skuldökning. Samtidigt ska allmännyttan öka sitt byggande, med målet att skapa fler hyresrätter med rimliga hyror. Bostadsmålet i driver inte bara investeringar i bostäder utan också infrastruktur såsom gator med mera och demografiskt betingade följdinvesteringar såsom i förskolor, skolor, idrott och kultur. Den samordnade planeringen för dessa följdinvesteringar måste stärkas genom att berörda nämnder och bolag samverkar i investeringsplaneringen för en utbyggnad som motsvarar behoven och som ger hållbara och väl fungerande boendemiljöer.

Staden ska planera för, men endast i undantagsfall investera i, lokaler som inte är avsedda för den egna verksamheten eller det kommunala uppdraget. I större stadsutvecklingsprojekt ska näringslivets möjligheter till samverkan med staden särskilt analyseras och beaktas under planering och genomförande.

I de fall en nämnd eller bolagsstyrelse har utrymme kvar inom tilldelad investeringsram ska detta utrymme inte användas för projekt som inte är prioriterade.

Särskilda principer för olika investeringskategorier

Fastighets- och lokalpolicyn kompletterar och fördjupar investeringsstrategin med avseende på de investeringskategorier som omfattar lokal- och bostadsbehov för stadens verksamheter. Hyreskostnaderna inom alla kategorier ska hållas så låga som möjligt. Detta sker genom återhållsamhet med standardhöjningar, effektiva lokallösningar och kostnadseffektiv fastighetsförvaltning. Nedan beskrivs specifika principer som komplement till ovan, för respektive investeringskategori.

Bostäder

Investeringar för att skapa byggbar mark för nya bostäder är den investeringskategori som staden fortsatt kommer att avsätta stora resurser för. I varje projekt ska fördelningen mellan olika upplåtelseformer prövas. För att möta stadens tillväxttakt och behovet av nya bostäder ska därför kommunkoncernen verka för en betydande extern medverkan i bostadsbyggandet, samtidigt som även allmännyttan ska ges förutsättningar att bygga mera.

Infrastruktur

Investeringar i gång-, cykel- och kollektivtrafik ska prioriteras. Budgeten innebär en höjd ambition för framkomligheten för dessa trafikslag. Trafiknämndens investeringar fortsätter och ges ytterligare utrymme. Det ger förutsättningar för ökad framkomlighet,

en bättre miljö och mindre klimatpåverkan. I samband med beslut om investeringar och reinvesteringar i infrastruktur ska större fokus läggas på att analysera drifts- och underhållskonsekvenser för att möjliggöra långsiktigt hållbara prioriteringar av projekt och åtgärder även utifrån driftsekonomin på lång sikt.

Förskola och skola

Staden behöver ha god beredskap och flexibilitet eftersom att den demografiska utvecklingen växlar över tid. Det sker bland annat till följd av stadsutveckling och att ny samhällsservice behövs. Fler barn och unga innebär behov av förskolor och skolor. Kommunkoncernen kommer därför att behöva söka mer extern medverkan exempelvis inom ramen för samverkansavtalet för gymnasiregionens behov, där utbyggnad är möjlig i angränsande kommuner.

Skolfastigheter i Stockholm AB, SISAB, äger och förvaltar merparten av stadens förskolor, grundskolor och gymnasieskolor. Bolagsstyrelsens investeringar påverkar stadens nämnder genom förändrade lokalkostnader. Därför ska en gemensam lägesbild tas fram med beställande nämnder. Den ska utgöra underlag för prioriteringar i investeringsplaneringen.

Idrott

Ambitionen ska vara att sprida investeringar i idrottsanläggningar geografiskt samt följa översiktsplanens intentioner att stärka fokusområden, strategiska samband, stadsdelsutvecklingsområden och att skapa mötesplatser. Volymen avseende dessa investeringar kommer bli större de kommande åren utifrån politiska prioriteringar. Planering av nya idrottsanläggningar ska ske i samverkan med stadens bostadsplanering och skolplanering. Syftet är att uppnå en effektivare användning av stadens gymnastiksalor och idrottshallar.

Kultur

Kulturanläggningar bör ses som en samlad resurs för stadens invånare. Investeringar i kulturanläggningarna ska spridas geografiskt, bidra till att stärka kulturlivet också i ytterstaden, minska segregationen samt följa intentionerna i översiktsplanen att stärka stadsdelsutvecklingsområden och att skapa mötesplatser. Det finns samordnings- och effektiviseringsvinster i att samlokalisera verksamheter. Till exempel kan kulturskolan använda skolanslokaler som ett komplement till de egna lokalerna.

Arbetsplatser/Kommersiella lokaler

I den växande regionen bedöms behovet av mark för nya verksamheter och arbetsplatser i staden bli större till år 2030. Stadens planering måste ske på ett sådant sätt att det möjliggör ett varierat utbud av arbetsplatser i hela Stockholm. Det är viktigt att antalet arbetsplatser planeras ur ett helhetsperspektiv.

Planeringen för arbetsplatser är särskilt viktig för utveckling av ytterstaden, och då framförallt i söderort för att skapa balans i transportsystemet. Staden ska arbeta strategiskt för fler arbetsplatser i stadens södra delar eftersom antalet arbetsplatser inte utvecklats i takt med antalet bostäder.

Staden ska planera för, men endast i undantagsfall investera i kommersiella lokaler. Marknaden för kommersiella lokaler är väletablerad och kan erbjuda effektiva lokaler till marknadsmässiga hyror. Staden kan dock investera i kategorin inom ramen för fastighetsnämndens uppdrag, det vill säga att tillhandahålla ändamålsenliga lokaler för stadens hyresgäster, att minska kostsamma långtidsinhyrningar i privatägda lokaler och för att bibehålla och höja fastighetsvärdena genom en kostnadseffektiv fastighetsförvaltning. Inför genomgripande underhåll av rent kommersiella fastigheter som hyrs ut externt ska investeringsprojektet prövas mot andra alternativ.

Bilaga 9:8

Omsorg

Den demografiska utvecklingen gör att efterfrågan på vård- och omsorgsboenden i staden kommer att öka under 2020-talet. De skiftande behoven ställer fortsatt krav på samplanering mellan stadsdelsnämnderna, inte minst när det gäller boendeplanering. Micasa Fastigheter i Stockholm AB som äger och förvaltar stadens egna vård- och omsorgsboenden, trygghetsboende samt seniorbostäder, och vars investeringar därmed påverkar stadens nämnder, ska eftersträva area- och kostnadseffektiva lösningar i ny-, om- och tillbyggnation.

Park- och grönområden

Inriktningen i stadens översiktsplan är att kvaliteter i parker och grönområden ska förstärkas i samband med att staden förtätas. Funktionerna i den ekologiska infrastrukturen ska behållas och förstärkningar av svaga avsnitt ska prövas. Möjligheter till mångfunktionella ytor ska beaktas i investerings- och reinvesteringsprojekt.

Fastighets- och lokalpolicy för kommunkoncernen Stockholms stad

Innehåll

1.	Inledning	2
2.	Syfte och avgränsningar	2
3.	Övergripande förutsättningar för stadens lokalhållning	3
3.1	Befintliga lokaler	3
3.2	Lokalförsörjningen	4
3.3	Ägande.....	5
3.3.1	<i>Principer för val av fastighetsägare</i>	<i>5</i>
3.4	Hyresprinciper inom kommunkoncernen	6
3.4.1	<i>Underhåll</i>	<i>6</i>
3.4.2	<i>Fastighetsanknutna tjänster</i>	<i>6</i>
3.5	Lokalförändringar	6
3.5.1	<i>Lokalprojekt och anskaffningar</i>	<i>7</i>
3.5.2	<i>Principer för avveckling</i>	<i>7</i>
4.	Stadsövergripande aktörer i fastighets- och lokalfrågor	8
4.1	Kommunstyrelsen	8
4.2	Exploateringsnämnden	8
4.3	Stadsbyggnadsnämnden	8
4.4	Serviceämnden	9
5.	Staden som fastighetsägare och hyresvärd	9
5.1	Fastighetsnämnden	9
5.2	Micasa Fastigheter i Stockholm AB (Micasa)	10
5.3	Skolfastigheter i Stockholm AB (SISAB)	10
5.4	Stadens bostadsbolag	10
5.5	S:t Erik Markutveckling AB	10
6.	Staden som hyresgäst och beställare av lokaler	10
6.1	Stadsdelsnämnderna	11
6.2	Utbildningsnämnden	11
6.3	Socialnämnden	11
6.4	Kulturnämnden	11
6.5	Arbetsmarknadsnämnden.....	11
6.6	Idrottsnämnden	12

1. Inledning

Fastighets- och lokalpolicyn definierar övergripande inriktning och ansvarsområden för stadens lokalförsörjning och arbetet med stadens fastighets- och lokalinnehav. Stadens innehav av fastigheter och lokaler samt hyresavtal är betydande varför staden kontinuerligt behöver se över innehav, organisation och arbetssätt.

Stadens innehav av fastigheter och lokaler ska planeras så att de såväl på kort som lång sikt bidrar till verksamheternas behov och inte påverkar stadens långsiktiga förutsättningar negativt. För att lyckas med detta behöver prioriteringar ske fortlöpande både mellan och inom projekt. Dessa prioriteringar behöver ske gemensamt mellan hyresvärd/fastighetsägare och hyresgäst. Vidare behöver ny lokalarea ha en tydlig koppling till tillkommande prestationer, exempelvis fler barn/elever i verksamheter i egen regi, som kan bära hyreskostnaden.

För att verksamheten ska kunna bedrivas har staden ett stort bestånd av verksamhetslokaler och bostadslägenheter som förvaltas av fastighetsnämnden och av stadens fastighetsförvaltande bolag. Därutöver tillkommer lokaler och lägenheter som hyrs in från externa fastighetsägare. Samverkan med externa aktörer ska inte leda till ökade totalkostnader genom exempelvis långsiktiga hyresförbindelser som över tid innebär ökade kostnader.

Stadens markförsörjning ska säkerställa ett mark- och fastighetsbestånd som är av strategisk betydelse för stadens långsiktiga utveckling. När nya områden exploateras ska mark- och byggrätter reserveras för stadens verksamhetsbehov och de ekonomiska förutsättningarna är en viktig del i prioriteringen. Förutom att investeringsprojekten ska vara långsiktigt hållbara måste även arbetet med stadens fastighetsbestånd bidra till att hålla verksamheternas driftskostnader på låg nivå. I detta sammanhang är det viktigt att koncernperspektivet iakttas.

Social hållbarhet tillsammans med höga ambitioner om en klimatsmart stad är centrala utgångspunkter i stadens arbete med att utveckla fastighetsbeståndet. När samarbeten med externa parter görs ska staden skapa förutsättningar för långsiktighet och låg risk med ändamålsenliga avtal där stadens intressen tas tillvara på ett bra sätt och där rollfördelningen är tydlig.

2. Syfte och avgränsningar

Fastighets- och lokalpolicyn behandlar hanteringen av fastigheter och lokaler för verksamheter som staden har ansvar för. Syftet med policyn är att bidra till utveckling, samordning och effektivisering genom att ge övergripande mål och grundläggande principer för fastighetsinnehav och hantering av fastigheter och lokaler. Policyn beskriver planeringsprocesser och samverkan samt definierar hur lokalförändringar ska genomföras. Roller och ansvarsfördelning tydliggörs. En målsättning är ändamålsenliga lokaler och bostäder kan tillhandahållas stadens verksamheter till låga kostnader.

Policyn omfattar Stockholms stads samtliga nämnder och bolagsstyrelser.

Policyn fastställs av kommunfullmäktige och förvaltas av stadsledningskontoret. Uppdateringar genomförs och beslutas tillsammans med stadens årliga budget. En tydlig koppling finns mellan fastighets- och lokalpolicyn och regler för ekonomisk förvaltning med tillhörande tillämpningsanvisningar samt stadens investeringsstrategi.

3. Övergripande förutsättningar för stadens lokalhållning

Stadens verksamheter ska bedrivas i ändamålsenliga, kostnads-, area- samt energieffektiva lokaler som bidrar till hög produktivitet, kvalitet och effektivitet hos stadens verksamheter. Lokalbeståndet ska utformas för en effektiv och flexibel användning. Både nämnder och bolagsstyrelser ska medverka till att detta uppfylls. Detta gäller i synnerhet att lokalerna ska vara ekonomiskt effektiva vilket är både nämnder och bolagsstyrelserns ansvar. Det ska med utgångspunkt från kommunfullmäktiges inriktningsmål fastställas verksamhetsspecifika och uppföljningsbara mål för lokalanvändningen och lokalförsörjningen samt vad som krävs för att följa upp dessa mål och åtaganden.

Behovet av mötesplatser för civilsamhället och platser där stadens verksamheter möter stockholmarna är betydande. Utifrån ett socialt hållbarhetsperspektiv och ansvarstagande ska staden söka vägar för ett optimalt utnyttjande av stadens befintliga lokaler för även detta syfte. Tillgången till lokaler för föreningsliv och kulturliv ska säkras i alla områden.

Staden ska ha en fastighetsförvaltning som bedrivs med hög effektivitet och ambitionsgrad och som minskar den totala energianvändningen och miljöpåverkan från fastigheter och lokaler. Byggnaderna ska vara energieffektiva och leverera en sund inomhusmiljö samt vara fria från miljö- och hälsostörande ämnen. Ägda byggnader bör långsiktigt utvecklas för att minska miljöbelastningen.

Kulturhistoriskt värdefulla byggnader inom stadens nämnder ska förvaltas med hög kompetens och ambition. Ett bevarande av dessa prövas från fall till fall där stadens inriktningsmål vägs samman med stadsplaneringen i stort. Även fastighets- och exploateringsekonomiska aspekter måste beaktas i relation till bevarandevärdet.

Underhållet av stadens fastigheter ska stärkas för att tillhandahålla funktionella lokaler och undvika kapitalförstöring. En aktiv förvaltning av den samlade fastighetsportföljen innebär både försäljningar av icke strategiska fastigheter och förvärv av strategiska fastigheter. Fastighetsförvaltningen ska organiseras så att utförandet kan bedrivas kostnadseffektivt och med rätt kompetens.

3.1 Befintliga lokaler

Långsiktiga underhållsplaner ska finnas för samtliga byggnader. Invändiga och utvändiga åtgärder bör vara anpassade till den tid som det finns ett dokumenterat behov av fastigheten eller till den tid som det finns beslut om att fortsatt äga fastigheten inför en framtida försäljning eller avyttring. I det fall staden som hyresgäst har ansvar för det inre underhållet ska underhållsplaner tas fram. Ägda och hyrda fastigheter ska vara dokumenterade i system som stödjer en effektiv fastighetsförvaltning och som underlättar planering, uppföljning och administration.

Utgångspunkten är att befintliga lokaler och byggnader underhålls. Nya lokaler ska inte byggas eller hyras in för att ersätta slitna, men fungerande lokaler. Nya lokaler kan övervägas när de långsiktiga underhållskostnaderna bedöms överstiga kostnaden för nybyggnation eller en ny inhyrning.

Likaså är det en utgångspunkt att kommunala verksamheter i första hand ska inrymmas i av staden ägda fastigheter och att det löpande ska ske en översyn om behovet av eventuellt externt hyrda lokaler kvarstår.

Befintliga idrottshallar i skolfastigheter ska i högre utsträckning öppnas för klubbar och föreningar utanför ordinarie skoltid och tillgängliggöras genom idrottsnämndens bokningssystem.

3.2 Lokalförsörjningen

För att klara stadens framtida utmaningar behövs en effektiv lokalförsörjning och lokalanvändning som utgår från den gemensamma kommunkoncernnyttan. Med kommunkoncernnytta avses att beslut kring fastigheter och lokaler ska utgå från ett stadsövergripande perspektiv där nyttan ska optimeras för staden som helhet. Planeringen av lokalanvändningen och lokalförsörjningen ska ske med kommunkoncernnyttan i fokus. Utan strategiska beslut som bygger på en helhetssyn på stadens utveckling och framtida resursbehov ökar risken för suboptimeringar och felprioriteringar som motverkar utveckling och optimala fastighets- och lokallösningar.

Staden ska aktivt arbeta med kopplingen mellan översikts- och detaljplaneringen, befolkningsprognos och verksamheternas lokalbehov för att i strategiskt syfte kunna fatta beslut om nyproduktion, inhyrning eller avveckling av fastigheter och lokaler. Nyproduktion, inhyrning och avveckling av fastigheter och lokaler ska samrådas, utvärderas och avvägas i förekommande fall utifrån stadens investeringsstrategi. Exploatering och utbyggnad av bostäder måste ske samordnat med stadens behov av verksamhetslokaler. När ny bebyggelse planeras ska samhällsservice vara en självklar del av den grundläggande planeringen. När staden växer följer fler utmaningar som behöver mötas på ett ansvarsfullt sätt, kraven på uppdaterad planering och högre grad av samordning höjs. Ökad bostadsproduktion medför ofta behov av verksamhetslokaler.

Markens egenskaper påverkar förutsättningar för byggnation. Utmanande förutsättningar, som till exempel brant topografi eller bristande bärlighet innebär högre kostnader, vilket leder till högre hyreskostnader för stadens verksamheter. Att säkra mark med goda förutsättningar för byggnation för stadens verksamheter bör därför prioriteras i planeringsprocessen.

Via detaljplan finns möjlighet att bestämma markens användning. För att inte riskera kapitalförstöring och för att långsiktigt säkra stadens resurser i form av olika verksamhetslokaler bör inriktningen vara att detaljplaner ska begränsa alternativ användning utöver den verksamhet som stadens inhyrning avser. Innan en prövning inleds att ändra befintliga detaljplaner ska stadsbyggnadsnämnden alltid, om befintlig plan stöder olika former av verksamhet som är stadens ansvar, stämma av med berörda nämnder om det finns nuvarande och framtida behov som svarar mot aktuell bestämmelse.

Olika former av tillfälliga lokaler är en integrerad del av lokalförsörjningsarbetet och stadsplaneringen. Stadens planeringsinriktning är att kapacitet i tillfälliga lokaler primärt ska täcka behov som bedöms vara tillfälliga. Nämndernas lokalplanering ska säkerställa att så få tillfälliga lokaler som möjligt övergår i ett behov av permanenta lokaler. En central del i detta är att ha en långsiktig och aktuell lokalförsörjningsplanering.

Planeringsinriktningen för stadens lokalförsörjning utgår från nämndernas årliga lokalförsörjningsplaner med utblick mot 2040. Lokalförsörjningsplanerna syftar till att säkerställa en framsynt och ekonomiskt hållbar utveckling av verksamhetslokaler och bidrar till att upprätthålla en hög effektivitet och kommunkoncernnytta. Lokalförsörjningsplanerna sammanställs av kommunstyrelsen genom stadsledningskontoret till en stadsövergripande lokalresursplan där även samordnad

skolplanering i Stockholm (SAMS) är en integrerad del. Lokalresursplanen beslutas av kommunstyrelsen och är styrande för nämnderna.

Skolutbyggnaden i staden utgår från planeringsinriktningen i SAMS, som är en integrerad del av lokalresursplanen, och sträcker sig till 2040. Arbetet leds och samordnas av kommunstyrelsen. Syftet med en samordnad planering är att säkerställa att relevanta aktörer i staden har en gemensam bild av utmaning och angreppssätt för skollokalförsörjningen. SAMS ska säkerställa en framsynt och ekonomiskt hållbar utbyggnad av skollokaler för grund- och gymnasieskola och samtliga berörda nämnder ska arbeta i enlighet med den gemensamma planeringsinriktningen. Staden ska som huvudinriktning planera för uppförande och förvaltningen av förskolor eller skolor i egen regi med utgångspunkt i behov och stadens skolpliktsansvar. Samplanering ska ske med idrotts- och förskolelokaler där det finns vinster i ekonomi, resursutnyttjande och genomförandetid.

Planeringsinriktningen för stadens utbyggnad av vård- och omsorgsboenden utgår från stadens årliga långsiktiga boendeplan med utblick mot 2040. Äldreboendeplaneringen samordnas av en styrgrupp under ledning av kommunstyrelsen. Stadsdelsnämnderna tar årligen fram ett gemensamt förslag till plan för att klara behovet av vård- och omsorgsboende. Äldrenämnden bearbetar förslagen och föreslår beslut om åtgärder utifrån en långsiktig bedömning för staden som helhet. Planen beslutas av kommunstyrelsen och är styrande för nämnderna gällande planering och förändringar av äldreboendebeståndet.

Stadsdelsnämnderna tar årligen, regionvis, fram en boendeplan för att klara behovet av bostadsbedömda grupp- och servicebostäder samt stödboenden inom LSS och SoL. Boendeplaneringen samordnas av en styrgrupp under ledning av kommunstyrelsen. Socialnämnden bearbetar förslagen utifrån ett stadsövergripande perspektiv och en samlad plan beslutas av kommunstyrelsen och är styrande för nämnderna.

3.3 Ägande

Stadens behov av fastigheter och lokaler ska i huvudsak tillgodoses med eget ägande. Om valet står mellan eget ägande och extern inhyrning ska beslut fattas med utgångspunkt i vilken lösning som är ekonomiskt mest fördelaktig och i den bedömningen behöver bland annat varaktighet, hyreskostnader över tid och kostnadsvolym alltid ingå.

Fastighetsinnehavet ska utvecklas med fokus på verksamheternas behov och stadens utveckling. Lokaler som inte behövs för att säkerställa kommunal verksamhet på kort och lång sikt och lokaler som inte bidrar till stadens hållbarhet och sammanhållning kan prövas för försäljning, särskilt om de har ett negativt driftnetto. En avyttring måste alltid prövas utifrån en helhetsbedömning.

3.3.1 Principer för val av fastighetsägare

Typ av verksamhet avgör vilken nämnd eller bolagsstyrelse som blir fastighetsägare respektive hyresgäst. Fastigheter som är avsedda för stadens verksamheter och som inte hanteras av annan nämnd eller bolagsstyrelse, hanteras av fastighetsnämnden. Detta gäller även bostadsrätter.

Även om andra nämnder äger fastigheter är huvudprincipen att fastighetsnämnden är stadens fastighetsägare. Fastigheter som är avsedda för exploatering hanteras av exploateringsnämnden. Friliggande utbildningslokaler, såsom skolor och förskolor hanteras av SISAB. Vård och omsorgsboenden och boenden för personer med funktionsnedsättning hanteras av Micasa Fastigheter i Stockholm AB (Micasa).

Bilaga 10:6

Fastigheter som anskaffats genom förvärv av bolag, samt bebyggda exploateringsfastigheter med kommersiella hyresgäster med en fortsatt lång förvaltningsfas, hanteras av S:t Erik Markutveckling AB.

Utöver detta kan det förkomma att det finns verksamhetslokaler i fastigheter ägda av stadens bostadsbolag och Micasa, eller andra bolag inom bolagskoncernen Stockholm Stadshus AB.

3.4 Hyresprinciper inom kommunkoncernen

Den interna hyressättningen inom staden ska bidra till långsiktighet och vara transparent och förutsägbar. Därför har övergripande samverkansavtal och överenskommelser tagits fram där även ansvarsfördelning framgår. Dessa ska bidra till att skapa incitament för både hyresvärd och hyresgäst att sänka kommunkoncernens samlade kostnader för lokaler. Inom olika segment förekommer både kostnadsbaserade och marknadsmässiga hyresprinciper.

Verksamhetsanpassningar ska alltid genomföras av hyresvärden och betalas via hyrestillägg. Hyrestillägg utöver hyra betalas som lån med rak amortering över tid. Tjänster som utförs utöver vad som omfattas av hyresavtalet, ska regleras i separata avtal.

Tekniska åtgärder för att upprätthålla eller effektivisera en byggnads funktion ska normalt genomföras utan att belasta inhyrande nämnd med höjda hyror eller hyrestillägg.

Vid andrahandsuthyrning och övriga lokalupplåtelser inom kommunkoncernen är inriktningen att nämndernas uthyrningar ska ske till motsvarande de egna hyresvillkoren och den egna lokalkostnaden. Uppsägningsvillkor ska tillämpas på samma sätt.

Inriktningen är att nämndernas samtliga hyresavtal ska registreras i Lokaler i Stockholm (LOIS).

3.4.1 Underhåll

Ansvarsområdena för stadens nämnder och bolagsstyrelser ska vara tydliga så att fastigheterna är väl underhållna och ändamålsenliga utifrån verksamheternas behov. Utgångspunkten är att verksamhetsansvariga nämnder ska fokusera på verksamhetsdriften och därför är huvudprincipen att stadens fastighetsägande nämnder och bolagsstyrelserna ansvarar för all drift och underhåll då de hyr ut lokaler och bostäder till stadens verksamheter.

3.4.2 Fastighetsanknutna tjänster

Fastighetsanknutna tjänster, även kallade FM-tjänster, kan utföras i egen regi eller handlas upp externt. I valet mellan egen regi och extern upphandling ska det alternativ väljas som bäst tillgodose stadens behov till lägst kostnad.

3.5 Lokalförändringar

Utökade eller förändrade lokalbehov ska alltid prövas inom befintligt bestånd. Investeringar, nya inhyrningar eller större lokalförändringar som påverkar hyreskostnaden kan genomföras om de bedöms vara nödvändiga för att tillgodose lokalbehovet för verksamheter som staden har ansvar för. Ibland kan lokalförändringar även vara kopplat till stadsutvecklingsprojekt. Lokalförändringar kan vara nödvändigt för att uppfylla lagar och myndighetskrav eller för att uppfylla stadens mål för energianvändning, miljöpåverkan och tillgänglighet. Alla större lokalförändringar ska samrådas med stadsledningskontoret.

3.5.1 Lokalprojekt och anskaffningar

Staden ska ha en dokumenterad och enhetlig arbetsprocess för genomförande av lokalprojekt. Arbetsprocessen ska säkra att projekten drivs med kommunkoncernnyttan i fokus och att beslut fattas på kvalitetssäkrade underlag. Arbetsprocessen ska tydliggöra roller, ansvarsfördelning, projektsteg, beslut och krav på beslutsunderlag. Den bör kunna tillämpas i alla typer av lokalprojekt och anpassas till projektets omfattning och komplexitet. Det innebär att såväl hyresvärd som hyresgäst arbetar aktivt i projekten med exempelvis kostnadskontroll.

Beslutade och planerade projekt ska vara dokumenterade så att det ger överblick över fastighetsbeståndets utveckling och planerade förändringar i areor, kapacitet och kostnader. Stadsledningskontoret ska utfärda anvisningar för genomförande av större lokalprojekt.

I vissa fall behöver staden hyra in lokaler från externa aktörer (hyresvärdar utanför kommunkoncernen). Inhyrning hos privata aktörer som långsiktig grund för välfärdsverksamheter ska undvikas. Privata inhyrningar ska endast förekomma om det saknas likvärdiga alternativ i lokaler ägda av staden, och ska i så fall alltid föregås av en risk- och konsekvensanalys där även en livscykelanalys vägs in. I dessa fall måste det i regel ske en upphandling enligt lagen om offentlig upphandling (LOU) och det kan även vara fallet om verksamhetsanpassning behöver göras i en befintlig extern inhyrning. Inför en extern inhyrning krävs en noggrann analys av upphandlingsrättsliga och därmed sammanhängande frågor som otillåtet statsstöd, otillåtet gynnande av enskild, olika fastighets- och hyresrättsliga frågor, avtalsfrågor kopplade till plangenomförande med mera. Extern inhyrning kan mot denna bakgrund prövas om den bedöms vara mest ändamålsenlig ur en ekonomisk och/eller organisatorisk synvinkel eller om behoven bedöms vara kortsiktiga i relation till ett långsiktigt åtagande som motiverar en investeringsutgift.

Staden skaffar sig i ökande omfattning lokaler och bostadslägenheter för olika ändamål, till exempel förskolor, gruppboheter med mera, via köp av andelar i nyproducerade bostadsrättsföreningar. Jämfört med att hyra lokaler så ökar stadens rådighet över resursen vid innehav via köp av andelar i bostadsrättsföreningar. Förvärv av bostadsrätter för ändamål som staden ansvarar för, ska utföras av fastighetsnämnden, som därefter upplåter resursen till berörd nämnd. Om staden är hyresgäst i en fastighet som är föremål för bostadsrättsomvandling är dock huvudinriktningen att staden ska fortsätta att vara hyresgäst.

3.5.2 Principer för avveckling

Inför uppsägning av hyresförhållande/avveckling av lokal ska nämnderna alltid stämma av om annan nämnd har behov av att ta över hyreskontraktet/lokalen. Detta moment är avgörande för att fullgöra samverkan och samplaneringen inom staden. Samråd ska alltid ske med stadsledningskontoret inför större avvecklingar. Det finns också vissa avvecklingar som behöver godkännas av kommunstyrelsens ekonomi- och trygghetsutskott.

När en nämnd beslutat om en avveckling ska utgångspunkten vara att den framgår av nämndens lokalförsörjningsplan och boendeplan.

4. Stadsövergripande aktörer i fastighets- och lokalfrågor

4.1 Kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen leder och samordnar förvaltningen av kommunens angelägenheter och har uppsiktsplikt över nämndernas verksamhet samt kommunens bolagsstyrelser. I detta ingår bland annat ansvar för strategiska stadsutvecklingsfrågor, strategisk infrastrukturplanering och bostadsbyggande, strategisk fastighets- och markutveckling samt hyres- och lokalfrågor inklusive strategisk lokalförsörjning och processer för en övergripande lokalresursplanering med kontroll och styrning av fastighetshantering och lokalutnyttjande. Stadsledningskontoret är kommunstyrelsens förvaltning.

Kommunstyrelsen har en viktig roll i stadens lokalförsörjningsprocess och ansvarar för skolplanering i Stockholm (SAMS).

I kommunfullmäktiges regler för ekonomisk förvaltning förtydligas vilken roll såväl kommunstyrelsens som kommunstyrelsen ekonomi- och trygghetsutskott och stadsledningskontoret har i lokalfrågor. Här regleras vilka ärenden som nämnder inte själva kan fatta beslut om utan måste godkännas av kommunstyrelsens ekonomi- och trygghetsutskott samt när samråd ska ske med stadsledningskontoret. Stadsledningskontoret utfärdar tillämpningsanvisningar för lokalfrågor.

Hyrestvister inom kommunkoncernen ska inte föras till hyresnämnden utan hanteras internt där stadsledningskontoret utgör en typ av stadsintern hyresnämnd.

Kommunstyrelsen har en hyresförhandlingsfunktion som ska underställas samtliga lokalhyresavtal som berörs av funktionens omfattning, direkt av nämnderna eller indirekt i form av tredjepartsinhyrning av stadens bolag för bedömning. Dessutom ska funktionen underställas samtliga uppsägningar av lokalhyresavtal för kvalitetssäkring. Servicenämnden hanterar och administrerar den stadsgemensamma hyresförhandlingsfunktionen på uppdrag av kommunstyrelsen.

Kommunstyrelsen är ägare av det lokaladministrativa systemet LOIS (Lokaler i Stockholm). Systemet möjliggör rationell och samlad hantering av stora fastighetsdata. Stadens samtliga inhyrningar av lokaler och lägenheter, även från fastighetsförvaltande nämnder och internt mellan nämnder i andra hand, ska registreras i LOIS. Inriktningen är även att samtliga uthyrningar av lokaler och lägenheter ska administreras via LOIS. Servicenämnden förvaltar LOIS på uppdrag av kommunstyrelsen.

4.2 Exploateringsnämnden

Exploateringsnämnden ansvarar bland annat för markförvaltning och markexploatering samt för frågor om förvärv, överlåtelse eller upplåtelse av fastigheter, tomträtter och andra nyttjanderätter. Undantaget förvärv som hanteras av S:t Erik Markutveckling AB. Nämnden ansvarar även för mark utanför stadens gräns i det fall den ska avyttras eller exploateras. Nämnden medverkar i SAMS-arbetet.

4.3 Stadsbyggnadsnämnden

Stadsbyggnadsnämnden ansvarar bland annat för övergripande fysisk planering för bland annat bostadsförsörjning, arbetsplatser, miljö, infrastruktur, klimatanpassning och skola. Nämnden har även myndighetsansvar för planprocess, bygglov, bygganmälan och namngivning samt beslut om bidrag till bostadsanpassning för personer med funktionsnedsättning enligt lagen om bostadsanpassningsbidrag. Nämnden medverkar i SAMS-arbetet.

4.4 Servicenämnden

Servicenämnden är genom verksamhetsområdet lokalplanering stadens beställarstöd i lokalfrågor vilket innebär att de fungerar som internkonsulter till stadens nämnder och bolagsstyrelser i deras roll som hyresgäster.

Servicenämnden svarar för administration av stadens andrahandsuthyrning av lägenheter för bostadsändamål.

5. Staden som fastighetsägare och hyresvärd

Staden har många fastighetsägare som agerar hyresvärd åt nämnderna och förvaltar en rad olika verksamhetslokaler. En stor andel av stadens verksamhetslokaler finns inom kommunkoncernens bolag. Fastighetsägarna har en viktig roll i att säkerställa stadens framtida behov av verksamhetslokaler och i att bedriva fastighetsutvecklingsplanering. I sin roll som hyresvärd inom staden har fastighetsägarna ett ansvar för att hålla nere hyreskostnaderna för verksamhetslokalerna.

Vid uthyrning ska i första hand stadens egna verksamheter prioriteras. Lokaler kan hyras ut till externa hyresgäster om de inte behövs för stadens egna verksamheter eller är aktuella för avveckling.

Huvudprincipen är att externa hyresgäster tecknar förstahandskontrakt direkt med fastighetsägaren det vill säga normalt sett fastighetsnämnden eller bolagsstyrelserna. Om en inhyrande nämnd eller bolagsstyrelse i motsats till huvudprincipen ändå upplåter en lokal i ett andrahandshyresförhållande med extern part, bör fastighetsnämnden ansvara för andrahandsuthyrningen. Insprängda lokaler som endast utgör en mindre del av en verksamhetslokal kan hyras ut direkt av en nämnd till extern part. Vid alla externa andrahandsuthyrningar av lokaler ska marknadshyressättning tillämpas och här behöver man nogsamt notera att kommunkoncernens kostnadsbaserade avtal inte uppfattas som marknadshyresavtal.

Vid uthyrning i andra hand ska momsfrågan samt avstående från besittningsskydd särskilt beaktas. Om staden är förstahandshyresgäst till en lokal inom det frivilliga momssystemet ska, om staden hyr ut lokalen i andra hand, andrahandshyresgästen bedriva momspliktig verksamhet i lokalerna.

Om uthyrning inom kommunkoncernen medger att fastighetsskatt inte behöver erläggas ska stadens hyresvärdar begära detta.

De nämnder och bolagsstyrelser som står för en stor andel av uthyrningen preciseras nedan.

5.1 Fastighetsnämnden

Fastighetsnämnden förvaltar och utvecklar fastigheter för i första hand stadens egna verksamheter. Uppdraget omfattar såväl fastigheter utanför stadens gräns som innanför samt fastigheter som inte passar in i de fastighetsförvaltande bolagens bestånd.

Fastighetsnämnden förvärvar och förvaltar bostadsrätter som används för bland annat särskilt boende och förskolor. Vid köp av bostadsrätter för pedagogiska ändamål är inriktningen att detta ska ske utifrån en i förväg bestämd kostnadsberäkningsmodell.

Inom ramen för överenskommen förhandlingsordning med Hyresgästföreningen Region Stockholm ska nämnden samordna hyresbildningen för sådana

bostadslägenheter som staden hyr ut i andra hand där annan bakomliggande hyresförhandlingsordning saknas eller inte är relevant.

5.2 Micasa Fastigheter i Stockholm AB (Micasa)

Micasa äger och förvaltar servicehus, vård- och omsorgsboenden, seniorbostäder, LSS-boenden, samt temporära studentbostäder och bostäder för grupper med svag ställning på bostadsmarknaden. Bolaget har därmed en viktig roll i arbetet med att ta fram och genomföra utbyggnad av vård- och omsorgsboenden och särskilda boenden inom LSS och SoL.

5.3 Skolfastigheter i Stockholm AB (SISAB)

SISAB är stadens ändamålsbolag för utbildningslokaler och ska tillhandahålla utbildningslokaler för stadens skol- och förskoleverksamhet.

5.4 Stadens bostadsbolag

Bostadsbolagen agerar hyresvärd för verksamhetslokaler inom staden, till exempel avseende bostadsbedömda boenden LSS.

I kommunfullmäktiges budget 2020 beslutades att principöverenskommelse från 2013 upphävs från och med 2020 (Dnr KS 2019/382) och befintliga hyresavtal löper på oförändrade och kan sägas upp för villkorsändring när innevarande hyrestid så medger. Parterna förutsätts därefter omförhandla hyresvillkoren till marknadsmässiga villkor. Nya förskolor med inflyttning från och med 2020 ska förhandlas till marknadsmässiga villkor direkt. Inriktningen är bolagen ansvarar för skötsel, drift och underhåll av förskolornas utemiljöer och att detta beaktas i den marknadsmässiga hyressättningen. I övrigt gäller stadens fastighets- och lokalpolicy för parterna att förhålla sig till. Nya förskolor förutsätts ha detaljplaner som entydigt anger detta ändamål.

5.5 S:t Erik Markutveckling AB

Bolagets huvuduppgift är att äga, förvalta och utveckla fastigheter eller aktier i fastighetsbolag i avvaktan på omvandling av fastigheterna till bostäder och arbetsplatser eller andra funktioner. Bolaget ska vid behov stödja stadens nämnder och bolagsstyrelser i samband med försäljning och utveckling av fastigheter.

6. Staden som hyresgäst och beställare av lokaler

Inhyrande nämnder ansvarar för sin lokalförsörjning och förutsätts bära kostnaderna för denna inom sin givna budget. Nämnderna ansvarar för att lokalerna utnyttjas effektivt och för att lokalförsörjningen motsvarar verksamheternas behov. Stadens lokalförsörjning är behovsstyrd. I de fall behoven kopplas till befolkningsutvecklingen ska nämnderna analysera hur förändringar påverkar behoven. Planeringen utifrån behovet presenteras i en årlig lokalförsörjningsplan. Planeringen förutsätter att nämnderna eftersträvar samplanering samt deltar i stadens forum för samverkan.

Inhyrande nämnder kan initiera lokalutredningar och projekt, som utförs i samverkan med hyresvärderna. Genomförande ska ske enligt stadens modell för projektstyrning och beslutas enligt regler för ekonomisk förvaltning.

Nämnder och bolagsstyrelser ska arbeta aktivt för att samplanera och samlokalisera verksamheter. För att över tid få en bättre flexibilitet i lokalanvändningen, men också för att minska investeringsbehovet i dubbla funktioner, som exempelvis kök, ska förskolan vara helt integrerad i skolbyggnaden om verksamheterna vid nybyggnadsprojekt samlokaliseras inom samma tomt. Vid särskilda skäl kan

undantag medges. Utifrån behovet av förskoleplatser ska stadsdelsnämnderna alltid samplanera sina behov geografiskt där ny bostadsbyggnation förläggs mellan, eller i nära anslutning, till en eller flera stadsdelsnämndsområden. Vid lokalförändringar av administrativa lokaler ska alltid samlokalisering mellan olika nämnder och bolagsstyrelser prövas. Kommunstyrelsen har ett övergripande ansvar att styra placeringen av stadens förvaltningslokaler.

Vid etablering av nya lokaler ska alltid utredas om det kan samlokaliseras med andra verksamheter innan en ny lokal hyrs in.

Utbildningsnämnden ska samverka med idrottsnämnden, SISAB, och fastighetsnämnden, för att samplanera användningen och utbyggnaden av idrottsanläggningar och genomföra åtgärder för att tillgängliggöra skolidrottshallar och idrottsytor för andra nyttjare efter skoltid.

Nämnder med stor inhyrning preciseras nedan.

6.1 Stadsdelsnämnderna

Stadsdelsnämndernas inhyrningar omfattar bland annat förskolor, bostadsbedömda boenden, lokaler för kultur, aktivitetslokaler och administrativa lokaler.

Planeringen av förskolelokaler ska utföras så att alla barn har tillgång till förskoleverksamhet och att platsgarantin uppfylls. Vid utökade lokalbehov för förskola är utgångspunkten att skollokaler ska utnyttjas. I det fall stadsdelsnämnderna behöver lämna lokaler är det viktigt att man prioriterar att ha kvar lokaler med goda förutsättningar för att bedriva en kvalitativ pedagogisk verksamhet med goda och funktionella miljöer såväl inomhus som utomhus.

6.2 Utbildningsnämnden

Utbildningsnämnden ansvarar för planeringen och försörjningen av lokaler för stadens grundskolor, anpassade grundskolor, fritidshem, gymnasieskolor och anpassade gymnasieskolor.

Utbildningsnämnden ansvarar för att ta fram behovsunderlag till Samordnad skolplanering i Stockholm (SAMS).

6.3 Socialnämnden

Socialnämnden ansvarar för lokaler för sin egen verksamhet samt har beställaransvar för grupp- och servicebostäder/stödboenden LSS och SoL.

6.4 Kulturnämnden

Kulturnämndens inhyrningar omfattar bland annat stadens bibliotek, museer och konsthallar. Förutom lokaler för sin egen verksamhet ansvarar kulturnämnden för lokaler för stadsarkivet och en rad olika andra lokaler för kulturlivet. Nämnden samverkar med stadsdelsnämnder och idrottsnämnden för samordning av stadens verksamhetsområde barn, kultur och fritid.

6.5 Arbetsmarknadsnämnden

Arbetsmarknadsnämndens inhyrningar omfattar verksamhetslokaler för stadens jobbtorg och vuxenutbildning inklusive Svenska för invandrare (SFI) samt övriga lokaler som behövs för nämndens uppdrag.

6.6 Idrottsnämnden

Idrottsnämndens inhyrningar omfattar bland annat idrottshallar och anläggningar. Förutom lokaler för sin egen verksamhet ansvarar idrottsnämnden för en rad andra olika idrotts- och fritidsytor som stöd för idrott, föreningsliv och friluftsliv.

Idrottsnämnden ansvarar för stadens bokningsportal där både stadens aktörer samt allmänheten kan boka idrottshallar, skolidrottssalar och möteslokaler. Här upplåts även andra nämnders lokaler. Taxan beslutas årligen av kommunfullmäktige.